

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 06620

FOMA GORDEYEV

Maksim Gorky

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מאַקסיים גאַרקי

פּאַמאַ גאַרדעיעוו

יידיש א. י. גראָדזענסקי

ווילנע - 1931

ווילנער פארלאג פון ב. קלעצקין

PRINTED IN POLAND
Maksim Gorki — „Foma Gordiejew“
Drukarnia „Wyd. Wileńskie“ B. Kleckina, Wilno

וועגן „פאָמא גאַרדעיעוו“.

אַלס ווענדפונקט אין דער געשיכטע פון גאַרקים שאַפן דאַרף באַמראַכט זען זיך גרויסע דערציילונג „פאָמא גאַרדעיעוו“, וואָס איז דערשינען אין יאָר 1809. גאַרקי בלייבט דער וינגער פון קראַפּט, נאָר ער הייבט צום ערשטן מאל אַן שאַרף צוצוגיין צום סאַציאַלן אַנאַליז פון די געזעלשאַפּטלעכע מוחות, וואָס זיך אָיף דער לעבנס־אַרענע. צום ערשטן מאל שטייט זיך אַנידוידוואַליום נישט מהויך דעם לעבן. צום ערשטן מאל שמרעכט ער צו פאַרנעמען אַן אָרט אין לעבן און צו קעמפן אין זיינע גרענעצן. אויך דאָ, אמת, קומט פאַר די אָפּשאַצונג פון די געזעלשאַפּטלעכע כוחות, כמעט זיי פאַרער, פון זיך עסטעטישן באַנעם, פון זיך פאַרלאַנג, פון זיך קולט פון אַ מעכטיקער, בויענדיקער, שטאַרקער און גרײַער מענטשלעכער פערזענלעכע לעבן. נאָר צום ערשטן מאל ווערט פאַר אונז קלאַר, אַז גאַרקי שפירט דאָס בײַזיך פון צוויי הויפט־קלאַסן, וואָס שטייען אינעם קעגן דעם צווייטן. לאַנג וואַנדערנדיק איבער דער רויסישער ערד, לאַנג באַפאַכטנדיק די שייַג־קייט און קראַפּט בעיקר אין דער סביבה פון די אַרויסגעוואַרפֿענע אַיבערן לעבנס־ברענ, הייבט גאַרקי אָן איצט צו זוכן, כמעט אומבאַוואַוסמויניק, יענע כוחות אין דער מיט פון דער געזעלשאַפּט גופא, אויף וועלכע מען קען זיך שטיצן אין זיינע ווענענישן נאָך אמת, אין זיינע אייביקע טראַכטענישן וועגן דעם, „זיי אַזוי צו מאַכן, אַז דאָס לעבן אויף דער וועלט זאָל ווערן שענער“. בליי־ספּק זיינען די דאָזיקע צוויי כוחות — מאַיאָקין און דער אַרבעטער־קלאַס. דאָס זיינען רעאַלע כוחות, וואָס קעמפן פאַר דער מאַכט איבערן לעבן, וועלכע באַשטימען זיך באַוועגונג.

די צווייטע איינגארטיקייט פון דאָזיקן ראַמאַן איז, וואָס גאַרקי שטעלמ אַוועק צום ערשטן מאל זיינע העלדן אינם העלן ליכט פון לעבנס־שמייגער און מנהגים, וויקלט פֿונאַרדער אַרזיקן לייונט פון רויסישן לעבן, מאלט אָפּ פאַרשידענע קלאַסן, נעמט דאָס לעבן מיט אַ ברייטן פֿאַרנעם. מיר זעען נישט נאָר פֿאָמא גאַרדעיעוו, זיי מיר האָבן געזען טשאַלאַקאַשן אַדער קאַנאַדאַ־לאַזון, בעת זייערע באַנענענישן מיטן מהבר. מיר זעען געוואַר די גאַנצע געשיכטע פון זיין לעבן, פֿאַר אונז עפֿענען זיך אויף אַלע פֿערדים, וועלכע פֿירן צו יענעם סאַציאַלן קוואַל, פֿונאַנען סײַז אַויסגעוואַקסן דער דאָזיקער פֿאַראַקסער, פֿונאַנען סײַז אַויפֿגעקומען די פֿאַשטימטע העלט־אַנשויונג און

וועלט=באנעמונג. דאָ וײַנען די העלדן נישט איואָלירט, זיי ווערן באַטראַכט נישט אַלס איינזאַמע פֿאַרשלאָסענע וועלטן. צום ערשטן מאל האָט נאָרקי גע= געבן די מענלעכקייט אַזוי קלאָר צו פילן דעם צוזאַמענהאַנג פֿון דער אי= נערלעכער וועלט פֿון דער איינצלער פֿערזענלעכקייט מיט דער אַרומיקער ווירקלעכקייט. די דאָזיקע ווירקלעכקייט איז שוין נישט קיין פֿאַן, דאָס איז נישט קיין פֿלעק, וואָס איז פֿאַרדעקט מיט סימבאָליק און ראַמאַנטיק, אַ פֿלעק, אין וועלכן סײַפֿענען זיך קוים אָן די בלאַסע קאָמורן פֿון די מאַסן, וואָס רינגלען אַרום די העלדן. דאָס איז נישט יענץ אומקלאָרע, פֿאַראַכטן= דיקע שמוציקע און קריכנדיקע מיאוסקייט פֿון לעבן, וואָס אַלס גאַנצעם שטערט זי דעם שוואַנג פֿון דערהויבענעם גײַסט. די פֿאַראיינלאַסעטע אַנטישעזע, — דער שײַנער פֿאַנטאַזיאַר, און דאָס געמײנע בירגער=לעבן, — איז שוין נישט גענוג. מײַדאַרף אויסשטודירן די דאָזיקע נישט=קלאָרע פֿלעקן, מײַדאַרף באַטראַכטן די באַזונדערע פיגורן און באַזונדערע גרופּעס אין דער דאָזיקער מאַסע, דער אימפּרעסיאָניסט איז געוואָרן אַרעאָליסט, און הען נאָרקי האָט זײַ באַטראַכט, ווען ער האָט אַרוינטערנומען אונטערן אַנאַליז דאָס, וואָס ער האָט פֿריער גענומען אין זײַן אומצענדליכערטן גאַנצעם, דאָן האָט ער זיך איבערצײגט אַז נישט אַלץ דאַרף באַצײכנט ווערן, אַז אין דער טיפּעניש פֿון דער העסלע= כער געוועלשאַפט איז דאָ אַ געזונטער יסוד און לעבנס=פֿעיקע כוונות, אין אַנשאַפט צו שלידערן קללות דעם גאַנצן, דאַרף מען נאָר פֿירן אַ פֿלאַמעסיקן קאַמף, אַרויסצײנדיק פֿון די דאָזיקע כוונות.

פֿאַמאָ גאַרדיעו איז דער זון פֿון אַ וואָלגער שײַף=איינטימער, אַ רײַכע און אַ קלונער מענטש, וואָס האָט אָנגעהויבן זײַן קאַריערע אַלס אַן אַרעמער וואַסער=גײַסער אויף איינע פֿון די שיפֿלעך פֿון אַ רײַכן כוהר. דורך שווערער אַרבעט און דורך דער שווערער שול פֿון לעבן איז פֿאַמאָס דאָסער געקומען צו זײַן רײַכטום. לױט דער קאַנסטרוקציע דערמאָנט אָט דער ראַמאַן פֿון מ. נאָרקי אָן די גרויסע ביאָגראַפֿישע ראַמאַנען, ווי דיקענס, „רוד קאָפּערפֿילד“. עס קען זײַן, אַז אַליין נישט וויסנדיק עס, האָט נאָרקי דערצײלט די געשיכטע פֿון דער פֿאַרמירונג פֿון אַ מענטשלעכן פֿאַראַקטער. סײַז פֿאַראַקטערײַטש די סצענע, ווי דער פֿאַטער שלאַגט דעם מאַטראַס יעפֿים אין דעם יוגלעך אויגן, אַ סצענע, איבער וועלכער פֿאַמאָ האָט זיך צום ערשטן מאל פֿאַרטראַכט וועגן די באַצײונגען צווישן אונטערנעמער און די עקספּלאַטירטע, און ווי דער פֿאַטער ווילט פֿאַר אים דאָס ערשטע מאל פֿונאַנדער די סיסטעם פֿון אָנ= שוונגען און מירות פֿון אַ געזונטן און גרויזאמען אונטערנעמער=קאַפיטאַליסט: „און אויב דו וועסט אַ שטאַרקן, פֿעיקן צום ענין מענטש, האָב דעמנות אויף אים, העלף אים אַרויס, און אויב איינער איז שוואַך, טויר נישט צום עסק, שפּײַ אויף אים, גײַ פֿאַרביי. וואָלט וויסן, אַז דער מענטש, וואָס קלאַנגט זיך אויף אַלץ, זיפּצט און קרעכצט, איז קיין גראַשן נישט ווערט, סײַז אַן עבירה אויף אים רחמנות צו האָבן און דו וועסט אים גאַרנישט ברענגען קיין גוצן, אפילו

ווען די וועלט איז ארויסגעלאפן... איך, ברודער, האָב אלײן אַדורכגעמאַכט די דאָזיקע לערע, נישט ווייניק ביטערנישן אויסגעגעסן אין מינע זאָרן... פֿאַר אונז, זון מינער, איז דאָס לעבן נישט קיין לייבלעכע מוטער, זי איז אונז זער שטרענגע באַלעבאַסטע... אין דער שילדערונג פון דעם דאָזיקן שטאַרקן און שרעקלעכן רויבער איז נישט פֿאַראַן קיין פעס און שנאה. „פֿאַמאָ האָט געפילט אין אינגאַסט רייד עפעס נײַס, מער קלאָרס און פֿאַרשטענדלעכס, אײַ“ דער אין די מעשהלעך, און דאָך נישט ווייניקער אינטערעסאַנטס; אין קליינעם הערצל האָט אַ צאַפֿל געטאָן עפעס שטאַרקס און הייס און סײַהאַט אים געצויגן צום פֿאַטער“.

נאָך דאָס בעסטע בילד פֿון אַ קאַפיטאַליסט, איינס פון די מערקוועדיקסטע בילדער פון דער רוסישער ליטעראַטור, האָט נאָרקי געגעבן אין דער פֿערזאָן פון יאַקאָב מאַיאָקין, פֿאַמאַס אַ לײַב־קנעכט, בײַ וועמען ער האָט זיך דערצויגן נאָך פֿאַמאַס טויט. מאַיאָקיןס פֿילאַסאָפֿיע איז אַ פשוטע, דאָס איז די פֿילאַסאָפֿיע פֿון אַ רויבער, וואָס איז געבוירן געוואָרן אין דער עפֿאַכע פֿון קאָנקאָרעניץ: „יעדער ווינטשט זיך אַלדאָס גוטס... און וואָס איז דאָס, דאָס גוטע? — נײַן פֿאַרויס פֿאַר אַלע, שטיין העכער פֿאַר זײַ. אָט דעריבער באַמיען זיך אַלע צו פֿאַרנעמען דאָס ערשטע אָרט אין לעבן... איינער אויף אַזאַ אופן, דער אַנער דערער אויף אַן אַנדערן... נאָך אַלע חילן דוקא, אַז מײַזל זײַ יען פֿונדערווייטנס, זײַ פֿון אַ גלאָקן־טורעם“.

מאַיאָקין דאַרף נישט די מענטשלעכע ליבע, ער איז צופֿרידן פֿון דער אַכטונג און מען אַכטעט, לויט זײַן מינונג, נאָר דעם, פֿאַר וועמען מען האָט מורא. ער שטיצט זיך נאָר אויף גוט, ער איז אַ רעדאָבערער און אין אַלע העכסטן גראַד באַשאַנקען מיט דעם, וואָס נישטע רובֿט אָן „וילן צו מאַכט“. אויך ער זעט דעם שקר אין דעם עקסיטירנדיקן לעבנס־סדר, אָבער דעם דאָזיקן שקר טײַטשט ער אויס אויף זײַן שטייגער. סײַז נישט דיכטיק, וואָס די פֿריצים און באַאמטע קאַמאַנדעווען, „היינטיקע צייטן זײַנען די שטאַרקסטע מענטשן — סוהרים, דער סוהר איז דער ערשטער פֿוח אין דער מלוכה, חײל ער האָט די מיליאָנען“. סײַהאַט נישט קיין זין, אַז דער סוהר זאָל צויען אַ הויז, אויב דאָס דאָזיקע הויז איז נישט זײַנס. דעריבער איז קליינער צו שטיין אָן אַ זײַט און וואַרטן ביז, איבערצײַנדיק זיך אין זײַער אָנמאַכט, וועלן נישט קומען צו אים די קאַמאַנדירנדיקע, פֿאַרנייגנדיק זיך, און אַינגעשליסן די סוהרים אין דער צאָל פֿון „די בויער פֿון לעבן“. מיט אײַן וואָרט: מאַיאָקין פֿאַרערט די מלוכהשע מאַכט פֿאַר דעם סוהר־טום.

ער גיט אָפֿ פֿכוד דעם מענטש, „אויב דאָס לעבן איז נישט זײַנס, און ער דרייט דערמיט אויף זײַן שטייגער“. מאַיאָקין „דרייט“ מיטן לעבן אויף זײַן שטייגער. כדי ער זאָל עס קירעווען אין זײַן אייגענער קאַריערע, זשאַלעוועט ער נאַרנישט. ער האָט צונויפֿשטעלטע אַ פֿלאַן, ער האָט אַן אידעע, ער קלערט נישט בלויז וועגן זיך, נאָר אויך וועגן נאַכפֿאַלגער פֿון זײַן געשעפֿט. ער האָט באַשלאָסן התונה צו מאַכן זײַן מאַכטער

ליבא מיט פאָמאָ, ווייל זינע איינענע קינדער ווינען נישט קיין געראַטענע.
 ער האָט ענטמ-נפש, וואָס פאָמאָ האָט זיך אויסגעוויזן פאַר אַ נישט-פּליקן.
 וואָס פאָמאָ איז נישט יענער אייזערנער מענטש, וואָס איז נייטיק צו פירן זייטער
 דאָס געשעפט. אָנטרעפּנדיק אויף אַ ווידערשטאַנד מצד פאָמאָ, האָט ער אים
 צעקוועטשט אויף אַן אומברומנותדיקן אופן. ער האָט צעבראַכן דאָס לעבן פֿון
 זיין מאַכטער, וואָס האָט דעם פאָטערס אידעאַל פֿון קאַמף און קאַנקורענץ אָנט-
 קעגנעשטעלט דעם אידעאַל פֿון אַלגעמיינעם גליק און גלייכהייט. פֿון דעם
 דאָזיקן קאַמף צווישן פאָטערס און קינדער גייט מאַיאַקין ארויס אַלס זיגער,
 בלי-סעס, איז אין מאַיאַקיגען פּאַראַן עפעס פֿון נישטעאַזישן, קעמפּנדיקן
 אינדיווידוואַליזם. נאָרקי האָט פאַרשטאַנען די פאַרדאַרבנדיקע פאַרזינג פֿון
 מאַיאַקינס אין לעבן. די צעטרילענדיקע סצענע פֿון דער הוליאַנקע לאַזש
 נישט איבער קיין שום ספק אין דער הינזיכט, און דער סך-הכל פֿון מאַיאַ-
 קינס טעטיקייט ווערט אונטערנעמירט אין פאָמאָס דעמאָסאָקרינדיקער רעדע: „וואָס
 האָט איר געטאָן? נישט קיין לעבן האָט איר געמאַכט, נאָר אַ תּעִיבָה, נישט
 קיין אָרדענונג האָט איר אַרײַנגעפֿירט — נאָר קײַטן האָט איר אויסגעשטירט פּאַרן
 מענטש... דער מענטש גייט אונטער... איר זענט נשמה-פאַרדאַרבערס! צי
 פאַרשטייט איר, אָ איר לעבט נאָר אַדאַנק דער מענטשליכער געדולד? די
 קאָפּיקע — אַט דאָס איז אַיער נאָט! בלוט-ווינערס! מן פֿעמער פֿראַצע
 לעבט איר... מיט פרעמדע הענט אַרבעט איר: פאַר דעם אַלעס וועט איר פּאַצאלן...
 אויספּאַרן וועט איר — אַלץ וועט אַיך פאַררעכנט ווערן! אַלץ — ביז דער
 מינדסטער ווערט... הימל מענטשן האָבן מיט בלוט געווינגל צוליב אַיערע נרויסע
 געשעפטן?“

און דאָך איז דאָ עפעס צווייטקם אין נאָרקים פּאַצוינג אַלס קינסטלער צו
 מאַיאַקיגען. עס איז דאָ עפעס, וואָס מאַכט שלום מיט אים, אַדאַנק זיין קראַפֿט און
 ווילן צו דער מאַכט, און דער עיקר: פאָמאָ קאָן נאָרנישט אַנטקעגנשטעלן זיין האַרמון
 און פעסטן לעבנס-פּלאַן. וועגן דעם ריידן קלאָר פאָמאָס נאַכט-וויזינס, ווען דאָס
 לעבן איז געקומען צו אים אין דער געשמאַלט פֿון אַ פּינסטערער מאַסע מענטשן,
 אַ שרעקלעכע מיט איר ריוויזיט, ווען צווישן דער מאַסע האָבן זיך באַוויזן
 זינע פּאַקאַטע מונטשן, צווישן זיי אויך מאַיאַקינס טויף-פּאַטער, וואָס „דרײַעג-
 דיק זיך ווי אַ שלאַנג, דאָ שפּרינגענדיק אויף דער פּלייצע, דאָ אַדורכקריכט
 דיק צווישן די פּיס פֿון די מענטשן, אַרבעט ער מיט זיין טרוקענעם, אָבער
 פעסטן און „אָדערדיקן קערפּער“. פאָמאָ האָט געוואַלט אַפּשטעלן דעם דאָזיקן
 זינלאָזן האַרמידער, אַרײַנגיסן עפעס נייע אין דעם גערויש אין הו-האָ פֿון זייער
 לעבן, זאָגן עפעס הויכע, נייע ווערטער, ריזן זיי אין אַין זייט, נישט איינע
 דערווייטערן פֿון צווייטן. „סי'האַט זיך אים געוואַלט אָנצאַפּן זיך ביים קאַפּ מיט
 זייערע הענט, אָפּרייסן איינעם פֿון צווייטן, שלאָגן איינע, גלעטן די אַנדערע,
 פּאַרויַקן אַלע זיי פּאַלויכטן מיט עפעס אַ פּיערוי“ אָבער סײַז גאַרנישט געווען
 אין אים, נישט די נויטיקע ווערטער, נישט קיין פּיער. „סײַז נאָר אין אים“

געווען אין פארלאנג, וואָס איז אים געווען פארשטענדלעך, אָבער נישט אויס-
פירבאָד. ער וואָלט געקענט שרייען צו די מענטשן: „ווי לעבט איר? צי איז
נישט קיין הרפה?״ נאָר, ווען דערהערנדיק זיין קול, וואָלטן זיי געדרעמט: „אין
הי דארף מען לעבן?״ — וואָלט ער פארשטאנען, אז נאָך אזא פראַגע וואָלט
אים אויסגעקומען צו מאַכן א „קאָזשעלעך״ פון דער הייך אַראָפּ, אונטער די
סײַס פֿון די מענטשן.

פאָמא — דאָס איז אַ נייער וואַריאַנט אויף דער טעמע וועגן סאָקאַל,
אַ שטורמישע בונטאַרישע קראַפט, וואָס ווערט אַנטקעגנגעשטעלט דער געזעל-
שאַפט, וואָס האָט זיך געשמירט מיט קייטן, נאָך אַליץ רעד זעלבער אומבאַשטימטער
דראַנג פֿון אַן אינדיווידוואַליסם. אָבער נאָרקים באַצוינג צו דער דאָזיקער פראַ-
טעסע=פאָרם האָט זיך, בלייבֿענדיק געענדערט. איצט שמעלט שוין נאָרקי די
פראַגע וועגן אַ פאָזיטיוון סאָציאַלן אידעאַל. ער פאָדערט אַן ענטפער אין שייכות
צו דער לעבנס=פאָרם, וואָס קען אַנטקעגנגעשטעלט ווערן דער עקסטרעמירנדיקער
פאָרם; איצט באַנוגט ער זיך שוין נישט מיט דער אידעאָליזירונג פֿון דעם ביינע-
מאַרישן פראַטעסט אַלס אַזעלכע, אים שמעלט שוין נישט צופֿירן אַ העלד,
וואָס ברענגט נאָרנישט אָנשטאַט דעם בירנערטום, אַהויזן דער שענק, אַהויזן
דער באַסיאַקישער פֿרייהײַט.

אין זײַן ראַמאַן „פאָמא נאָרדעיעו״ האָט נאָרקי צום ערשטן מאל אָנגעהויבן
צי ריידן וועגן דעם קלאַס, וועלכען סײַז פאָרגעשטאַנען צו לייזן די אויפֿטאַבע,
וואָס איז נישט געלייזט געוואָרן דורך פאָמא. ביים ליטעראַט יעזשאַח האָט
פאָמא באַגעגנט „עפעס איינאַרטיקע מענטשן, וועלכע, ווי סײַהאַט זיך אים גע-
דאַכט, האָבן אַליץ געוואוסט, אַליץ פארשטאַנען, קעגן אַליץ זיך אַנטקעגנגעשטעלט,
אין אַליץ געזען אַפֿנאַרערי און פאלשקייט״. איינמאַל האָט יעזשאַח מיטגענומען
פאָמאן אויף אַן אַרבעטער=מאַיווקע. צום ערשטן מאל האָט דאָ נאָרקי אזוי אַנט-
וועלט אַנטקעגנגעשטעלט דעם אינטעליגענט די אַרבעטער. מיט בולטע שטריכן
מאַלט ער פשוטע און געזונטע מענטשן. דער קאַנטראַסט פֿון זייער טרעפֿלעך
כע באַמערקונגען אין פאָרגלייך מיט יעזשאַחס פלוידערייטן — איז אַ בילד, וואָס
זאָגט אַן נאָרקים הייטערדיקן וועג אין זײַן ווילן אַ בעסער לעבן. ער האָט אָנגע-
טאַפט דעם וועג, וואוהיין מען קען אַוועקגיין פֿון דער קרענקלעכער און באַדנלאַך
זער אינטעליגענץ פֿון דעם טיפּ פֿון די מערעוּשקאַווסקיס און סאַלאַגובס.

פ. קאַגאַן

I.

מיט אַ יאָר זעכציק צוריק, ווען אויף דער וואַלגע האָט מען מיט אַ לעגענדאַרישער שנעלקייט געמאַכט מיליאָניקע פאַרמעגנס - האָט אויף איינער פון די בערלינעס פון רייכן סוחר זאָעווען געדינט אלס וואַסער-ריסער דער יונגער בחור אינגאָט גאַרדעיעוו.

אַ העלדיש-געבויטער, אַ שיינער און ניש קיין נאַר, איז ער געווען איינער פון יענע מענטשן, וועמען ס'האָט תמיד און אין אַלץ געגליקט דאָס מזל - ניש דערפאַר, ווייל זיי האָבן ליב צו אַרבעטן און פאַרמאָגן טאַלאַנט, נאָר גיכער צוליב דעם, וואָס האָבנדיק אַ געוואַלדיקע ענערגיע, קענען זיי זיך קיינמאָל ניש פאַרטראַכטן, אויפן וועג צו זייערע צילן, וועגן אויסוואַל פון די מיטלען. און חוץ זייער אייגענעם ווילן ווייסן זיי ניש און אַנערקענען ניש קיין אַנדער געזעץ. אַמאָל ריידן זיי מיט מורא וועגן זייער געוויסן, צייטנווייז פייניקן זי זיך אין קאַמף מיט אים, - אָבער דאָס געוויסן איז אַ אומבאַווינטער פּוּח נאָר ביי די שוואַכע אין גייסט; די שטאַרקע באַהערשן אים גיך און פאַרשקלאַפן אים צו זייערע פאַרלאַנגען, ווייל זיי פילן באַוואוסטלאָז, אַז אויב זיי וואָלן דעם געוויסן געבן פרייהייט אין פרייטיקייט - וועט ער צעברעכן זייער לעבן. זיי זיינען אים מקריב די טעג; אויב ס'פאַסירט, אַז דאָס געוויסן דערדריקט זייערע נשמות, זיינען זיי, הגם באַזיגט פון אים, דאָך קיינמאָל ניש צעבראַכן און לעבן ווייטער אזוי געווינט און שטאַרק אונטער זיין השפעה, זיי זיי האָבן ביז אַהער געלעבט אייך אָן אים...

צו פערציק יאָר איז שוין אינגאָט אַליין געווען אַ פאַלעבאַס פון דריי אייגענע דאַמפערס און פון אַ צענדליק בערלינעס. אויף דער וואַלגע האָט מען פאַר אים געהאַט דרך-אַרץ, ווי פאַר אַ רייכן און קלוגן מענטשן, מען האָט אים אָבער געגעבן אַ צונעמעניש

„דער ווילדער“, ווייל זיין לעבן איז געפלאָסן ניש גלייך מיטן גראָדן שטראָם, ווי ביי אַנדערע זיין גלייכן, נאָר האָט פונטאַריש גע- וואָרפן זיך אין זיג-זאָגן, געברויזט און געריסן זיך אין דער וויט פון פאַרדינסטן, דעם הויפט-ציל פון דער עקסיסטענץ ביים דאָזיקן מענטשן. פונקט ווי ס'וואָלטן געווען דריי גאַרדעיעווס – אָדער אין איגנאַטס גוף וואָלטן געווען דריי נשמות. איינע, און די שטאַרקסטע, איז געווען געלט-גייציק, גיריק, און בעת איגנאַט האָט געלעבט אונטער אירע באַפעלן – איז ער דאָן געווען אַ מענטש אַפאַרכאָפּטער פון אַ אומבאַזיגטן חשק צו אַרבעט. ס'האָט געברענט אין אים טעג און נעכט. ער איז געווען איגנאַטן פאַרשלונגען פון תאוה נאָך געלט. כאַפּנדיק אומעטום הונדערטערס און טויזנטערס, האָט זיך געדוכט, אַז ער וועט זיך קיינמאָל ניש אַנזעטיקן מיטן קנאַק און קלאַנג פון געלט. ער איז געפלוּיגן איבער דער וואָלגע היין און צוריק, פאַר- שטאַרקנדיק און אויסציענדיק אויף איר די נעצן, מיט וועלכע ער פלעגט פאַנגען גאָלד; ער האָט צונויפגעקויפט ברויט אין די דערפער און געפירט אין ריבניסק אויף זיינע בערלינעס; אַפּגענאַרט, אַמאָל האָט ער אַליין ניש באַמערקט, וואָס ער טוט, אַמאָל – יאָ באַמערקט און טרוימפירנדיק, האָט ער אַפּן אַפּגעלאַכט פון די אַפּגענאַרטע און אין זיין משוגענעם יאָגן זיך נאָך געלט האָט ער זיך דערהויבן ביז פאַעויע. אָבער אַוועקגעבנדיק אַזוי פיל פּוחות דאָס געיעג נאָך געלט, איז ער פונדעסטוועגן ניש געווען אַזוי געלט-גייציק אין ענגן זין און צייטנווייז פלעגט ער אַפילו אַרויסווייזן אַן אומפאַרשטענד- לעכע אָבער אינערלעכע גלייכגילטיקייט צו זיין פאַרמעגן. איינמאָל, בעתן אַייזגאַנג אויף דער וואָלגע, איז ער געשטאַנען ביים ברעג און צוקוקנדיק זיך ווי דאָס אַייז צעברעכט זיין נייע פערציק-קלאַפּטער-דיקע בערלינע, צודריקנדיק זי צום גלאַטן ברעג, האָט איגנאַט אַרויס- גערעדט דורך די ציין:

— גוט אַזוי... נו, נאָך... דריק, קוועטש... נו, נאָך אַמאָל! ...
 ר...

— נו, וואָס, איגנאַט, האָט אים געפרעגט זיין ידיד מאַיאָקין, צוגייענדיק צו אים, — דער אַייז קוועטשט דיר אַרויס פון טייטשער אַ צען טויזנטער, האָ?

— ס'איז גארנישט! מירן נאך פארדינען הונדערט... דו זע
נאך אַקארשט, ווי די וואַלגע אַרבעט דאָס! האָ? נישקשה? זי, די
מוטערל, קאָן דיר אזוי צעוואַרפן די גאַנצע ערד ווי אַקעז מיט אַ
מעסער... זע נאָר, זע! אַז איז זי, מײן „באַיאַרינאַ“ סך-הכל איינמאַל
געשוואַימען אויף איר און שוין... נו, מיר וועלן איר אפשר מאַכן
אַ סעודה?

די בערלינע איז צעטראָגן געוואָרן אויף שפענדלעך. אינגאָס
מיט מאַיאַקינען זיינען געזעסן אין שענק ביים ברעג, געטרונקען
בראָנזן און געקוקט אין פענסטער, ווי אין איינעם מיטן אייז האָבן
זיך איבער דער וואַלגע נעטראָגן די שיריים פון דער „באַיאַרינאַ“.
— אַ שאַד דאָס געשיר, אינגאָס? האָט מאַיאַקין געפרעגט.
— וואָס פאַר אַ שאַד? די וואַלגע האָט גענעבן, די וואַלגע האָט
צוגענומען. אַ האַנט האָט זי דאָך מיר נישט אָפגעריסן...
— פונדעסטוועגן...

— וואָס — פונדעסטוועגן? נוט וואָס איך זע דאָס אַליין ווי
דאָס געשעט... וועל איך נאָך אַמאַל וויסן. אַזט ווען ס'האָט ביי
מיר געפרעגט „וואַלגאַר“, איז מיר געווען אַ שאַד — וואָס איך האָב
נישט געזען. אַזט דאָס מוז זיין שוין, בעת אויפן וואַסער פלאַקערט
אין דער פינסטערער נאַכט אזא פּייער, האָ? אַ הויפּשער דאַמפּערל
געווען.

— האָסט דאָן אויך נישט געזשאַלעוועט?
— דעם דאַמפּער? דער דאַמפּער איז מיר טאַקע געווען אַ שאַד...
אַבער דאָס איז דאָך בלויז גאַרישקייט — אַ שאַד! ווער ווייס? וויין,
אַרבעה, וועסט מיט טרערן נישט פאַרלעשן די שרייב. נו, זאָלן זיי,
די דאַמפּערס, ברענען... און אַפילו אַלין זאָל ברענען—איז וואָס?
אַ שפּיי! וואַלט אזוי די נשמה געברענט צו דער אַרבעט... און אַלין
וועט זיך צוריק רירן פון ס'ניי... נישט אמת?
— נו, יאָ, — האָט מאַיאַקין געזאָגט מיט אַ שמיכל. — דו
ערסט שטאַרקע ווערטער. און ווער ס'רעדט אזוי — איז טו אים
כאַטש אויס נאַקעט, וועט ער אַלין בלייבן אַניד.
פאַצענדיק זיך אזוי פּילאַסאַמיש צו די אַנידות פון טויזנטער,
האָט אינגאָס פונדעסטוועגן געוואוסט דעם ווערט פון יעטווידער קאָ-

פיקע. אפילו אן אַרעמאָן האָט ער זעלטן געגעבן אַ נדבה. גע-
געבן האָט ער נאָר די, וועלכע זיינען שוין געווען אינגאנצן אומפּעיק צו
אַרבעט. אויב ס'האָט ביי אים געבעטן אַ נדבה אַ ביסל אַ געזינטע-
דער, האָט איגאָט שטרענג געזאָגט:

— טראָג זיך אָפּ!... קענסט נאָך אַרבעטן... גיי העלף דעם
סטרוזש אויסראַמען דעם מיסטקאַסטן, וועסטו באַקומען אַ זעקסער...
אין דער צייט, וואָס ער איז געווען פאַרכאַפט אין דער אַרבעט,
האָט ער זיך צו אַלעמען באַצויגן שטרענג און אָן רחמנות. אפילו
זיך אליין ניט געגעבן קיין רגע רו, פאַנגענדיק פסדר דעם רובל.
און פלוצלונג — טרעפן פלעגט דאָס געוויינלעך אין פּרילינג, ווען אַלץ
אויף דער ערד ווערט אזוי פּישופּדיק שוין און ווייט אזוי פון ריינעם הימל
מיט צערטלעכן פאַרוואַרף און פאַרדראָם אויף דער נשמה — פלעגט
איגאָט ווי דערפילן, אז ניט ער איז דער באַלעבאָס פון זיינע גע-
שעפטן, נאָר מעצעער אַ נידעריקער שקלאַף. דאָן פלעגט ער זיך
פאַרטראַכטן, און אַרומקוקנדיק זיך נייגעריק אין אַלע זייטן דורך
זיינע געדיכטע אָנגעכמורעטע פרעמען, פלעגט ער אַנצע טעג אַרומ-
גיין אָן אומעטיקער און בייזער, ווי ער וואָלט שווינגנדיק עפעס גע-
מאָנט און מורא געהאַט צו פרעגן דאָס אויפן קול: דעמאָלט פלעגט
זיך אין אים אויפכאַפן די צווייטע נשמה — די מרידהשע און תאוה-
דיקע נשמה פון אַ צערייזטער הונגעריקער חיה. זייענדיק צו אַלעמען
חוצפהדיק און ציניש, פלעגט ער פסדר טרינקען, שיפורן און אַנשיפורן
אויך אנדערע. דאמאָלט האָט ער זיך נעפונען ווי אין אַ באַ-
וואוסטלאָזן צושטאַנד און אין אים פלעגט זיך צעקאָכן אַ וואולקאַן
פון טומאה.

ס'האָט געהאַט אַ פנים, ווי ער רייסט ווילד די קיימן, זעלכע
ער האָט אליין מיט זיינע אייגענע הענט אויף זיך געשמידט און
געטראָגן, ער רייסט זיי, די קיימן, און האָט ניט קיין כוח זיי צו
צערייסן. אַ צושוּיבערטער, אַ שמוציקער, מיט אַ געשוואַלענער צורה
פון שיפרות און פון שלאַפלאַזע נעכט, מיט אויגן פון משוגעת,
האָט ער זיך געטראָגן אַ גרויסער, אַ פרומענדיקער מיט אַ הייזע-
ריקן קול איבערן שטאַט, איבער די וויין-קעלערס, געשאַטן, ניט
ציילנדיק, מיט געלט, געוויינט אונטערן געזאַנג פון אומעטיקע פאַלקס-

ניגונים און געמאנצט, און עמעצן געשלאגן און אין ערגעץ און אין קיין זאך ניט געפונען פאר זיך קיין מנוחה.

אינמאל האט פאסירט - אז צו דער קאמפאניע, וואס האט געהוילעט צוזאמען מיט אינגאטן, איז צוגעשטאנען, ווי ס'שטייט צו א שטיק בלאטע צו א שטייול, אגעוועזענער דיאקאן. דאס איז געווען א נידעריק און גראב מענטשל, מיט א צעלעכערטער ריאסע און מיט א פליכיקן קאפ. גארניש קיין נפש, א פארקריפלטע און מיאוסע פארזעעניש, האט ער געשפילט די ראלע פון א מיפיש: מען האט אים געריבן דעם פליך מיט זענעפט, געצוואונגען אים צו קריכו אויף אלע פיר, טרינקען א געמישעכין פון פארשיידענע וואס סער, טאנצן צינישע האפקעס; ער האט אלץ געטאן, וואס מען האט אים געהייסן, שווייגנדיק, מיט א אידיאטישן שטייכל אויף זיין גע-שוואלענעם פנים, און, אויסשטרעקנדיק די האנט מיט דער דלאגנע ארויף, האט ער פסדר ניט אויפגעהערט בעטן:
- גיט ארובעלע...

מען האט פון אים חזק געמאכט, געגעבן אים אמאל א צוואנציקער, אמאל גארניש, נאר ס'פלעגט אויך טרעפן, אז מען פלעגט אים צווארפן א צענדובלדיקע און אפילו מערער...

- דו, טינאף איינער! - האט צו אים אינגאט אינמאל א געשריי געטאן, - זאג ווער דו ביסט אזעלכער?

דער דיאקאן האט זיך דערשראקן פון געשריי, און בוקנדיק זיך נידעריק פאר אינגאטן, געשוויגן.

- נו, זאג! ווער? - האט אינגאט געברומט.

- א מענטש... אויף צו זיךלען מיך... האט געענטפערט דער דיאקאן און די גאנצע חברה האט זיך צעלאכט איבער זיין ענטפער.

- ביסט א מנוול? - האט שטרענג געפרעגט אינגאט.

- א מנוול פון צרות און שוואכקייט פון מיין גייסט.

- קום אהער, - האט אים אינגאט צוגערופן, - קום, זען

זיך לעבן מיר.

מיט ציטערדיקע טרייט, טרייסלענדיק זיך פון שרעק, איז דער דיאקאן צוגעגאנגען צום שיפורן סוחר און זיך געשטעלט לעבן אים.

— זעץ זיך גלייך! האָב קיין מורא ניש! — האָט אינגאָס
גערעדט, אָנגעמענדיק פאַרן האַנט און אַוועקזענדיק דעם דער-
שראַקענעם דיאַקאָן לעבן זיך, — ביסט מיר אַנאַענטער מענשיש...
איך בין אויך אַמנוול! דו — פון צרות, איך — פון תּרַגּוּפּה... איך
בין אַמנוול — מחמת אומעטיקייט! פאַרשטייט?

— כּיפאַרשטיי... — האָט שטיל אַרויסגעזאָגט דער דיאַקאָן.
און חברה האָט געלאַכט...

— איצט ווייסטו שוין ווער איך בין?

— איך ווייס.

— טאָ זאָ: דו, אינגאָס, ביסט אַמנוול!

דער דיאַקאָן האָט נישט געקאָנט זאָגן. ער האָט מיט שרעק גע-
קוקט אויף אינגאָס געוואַלדיקער פיגור און זיך אָפּגעשרייסלט
מיטן קאָפּ. חברה האָט געהילכט — ווי אַ דונער וואָלט געדונערט.
אינגאָס האָט אָבער בשוים אומן נישט געקאָנט פּוועלן ביים דיאַקאָן,
ער זאָל אים זיך לעבן. דאָן האָט אינגאָס אָנגעווענדט אַן אנדער מיטל:
— געבן דיר געלט? — האָט אינגאָס געפרוּווט.

— נישט! — האָט זיך דער דיאַקאָן אַ צאָפּל געטאָן.

— אויף וואָס דאַרפסטו?...

דער דיאַקאָן האָט נישט געוואָלט ענטפערן. האָט אים אינגאָס
אָנגענומען פאַרן קאָלנער און אַרויסגעטרייסלט פון זיינע שמוציקע
ליפּן אַזאַ לשון, וואָס איז אַרויסגעזאָגט געוואָרן מיט פחד און
שטיל, כמעט סאָפענדיק:

— איך האָב אַ בת... אַ בתולה... אַיאָר זעכצן... אין דער שול
פאַר גייסטלעכע. פאַר איר... קלייב איך דאָס... ווייל, אַז זי וועט
אַרויס פון שול... וועט אַפילו נישט זיין מיט וואָס צו פאַרדעקן
דאָס נאַקעטע מוטערלייב...

— אָ... — האָט געזאָגט אינגאָס און אָפּגעלאָזט דעם דיאַקאָס
קאָלנער. דערנאָך איז ער לאַנג געזעסן אַ פאַרקלערטער, אַ פינטמערער,
אין נישט אַראָפּגענומען קיין אויג פון דיאַקאָן. פּלוצלונג האָבן זיך
זיינע אויגן צעלאַכט:

— דו זאָסט נישט קיין ליגן, שיכור?

דער דיאקאן האָט זיך שווייגנדיק איבערגעצילמט און אַראָפּ-
געלאָזט דעם קאַפּ אויף דער ברוסט.

— ס'איז אמת! — האָט באַשטעטיקט דעם דיאקאָנס ווערטער
עמעצער פון דער חברה.

— פאראן? וואָל זיין אזוי! — האָט אינגאָס אַגעשריי געטאָן
און, דערלאַנגנדיק אַ קלאַפּ מיטן פויסס איבערן טיש, האָט ער
זיך געווענדט צום דיאקאָן:

— העי, דו! פאַרקויף מיר דיין בתולה! וויפיל ווילסטו?
דער דיאקאָן האָט אַ צימער געטאָן מיטן קאַפּ און זיך אינגאָס
גאַנצן איינגעקאַרטשעט.

— טוונסט ווילסטו?

חברה האָט זיך געקייקלט פון געלעכטער, זעענדיק, ווי דער
דיאקאָן קאַרטשעט זיך, ווי מען וואָלט געגאַסן אויף אים קאלט
וואַסער.

— צוויי! — האָט גענוואַלדעוועט אינגאָס, און זיינע אויגן
האַבן געפייערט.

— וואָס רעדט איר?... ווי קען מען דאָס?... האָט געפלאַפלט
דער דיאקאָן, אויסציענדיק צו אינגאָסן ביידע הענט.

— דריי!

— אינגאָס מאַמוועיעווישט! — האָט מיט אַ דינער קלינגענדיקער
שטים זיך צעקוויטשעט דער דיאקאָן — דעם האָר גאַס צוליב... קריס-
מוסן צוליב! געמאַכט... כ'פאַרקויף! פאַר איר טובה וועגן פאַרקויף
איך!

אין זיינע קולות, אַוועלכע קרענקלעכע שאַרפע, האָט געקלונגען אַ
וואַרענונג פאַר עמעצן, און זיינע אויגן, וועלכע קיינער האָט פריער
נישט באַמערקט, האָבן געגליט ווי קיילן. נאָר חברה שיפורים האָט
פון אים געלאַכט ביז משוגעת.

— שיש! — האָט ביז אַ געשריי געטאָן אינגאָס, אויסגלייכנדיק
זיך ווי גרויס ער איז געווען און פאַוועגנדיק מיט די ברעמען. —
איר פאַרשטייט, טייוואַלים, וועגן וואָס ס'האַנדלט זיך? דערפון קען
מען זיך צעווייגען און איר כיכיקעט...

ער איז צוגעגאנגען צום דיאקאן, אראפגעלאזט זיך פאר אים אויף
די קני און הארט ארויסגעזאגט:

— דיאקאן! איצער זעסטו שוין, סארא מנוול איך בין. נו,
שפיי מיר אין צורה.

ס'איז פארגעקומען עפעס אזוינס, וואס איז געווען אי לעכער-
לעך, אי ווילד. דער דיאקאן האט זיך געווארפן צו אינגאטס פיס
און ווי אגרויסע משערעפאכע געפויעט ארום אים, געקוישט אים
די קני און עפעס געפאלעמוטשעט מיט א יאמער. אינגאט האט זיך
איבערגעבויגן איבער אים, אויפגעהויבן דעם דיאקאן פון דער פאר-
לאגע און צו אים געשריען אי פאפעלעריש, אי בעטנדיק זיך:

— שפיי! גלייך אין מייע אומפארשעמטע אויגן!

חברה, וואס איז געווען אויף א רגע צעשומלט פון אינגאטס
שטרענגן געשריי, האט זיך ווידער צעהילכט מיט א געלעכטער,
אזוי אז אין שענק האבן געציטערט די שויבן.

— הונדערט זילבערנע גיב איך — שפיי.

און דער דיאקאן האט נאך אליין געפויעט אויף דרערד און
געיאמערט, צי פון שרעק, צי פון גליק, הערנדיק ווי דער דאך-
זיקער מענטש בעט זיך אזוי, ער זאל אים מכוה זיין.

ענדלעך האט זיך אינגאט אויפגעהויבן פון דער פאלאגע,
מיטן פוס א שטויס געטאן דעם דיאקאן, צוגעווארפן אים א פעקל
געלט און שמייכלענדיק מיט פעס זיך אפגערופן:

— מנוולים!... ווי קאן זיך דאס א מענטש מתודה זיין פאר

אזעלכן? אנדערע האבן מורא צו הערן יענעם ווידוי, אנדערע

לאכן געוויס פון די בעל-עבירהניקעס... איך בין אינגאט צו-
גאנגען געווארן... דאס הארץ האט מיר א צאפל געטאן... לאמיר,

טראכט איך מיר... און גארניש אזוי איז דאס! גיי אוועק! און מער

זאלן דיך מייע אויגן נישט אַנקוקן — די הערסט?

— אך, א משונהדיקער! — איז חברה ווייכער געווארן.

וועגן זיינע ליאמעס פלעגן אין שטאט ארומגיין לעגענדעס.

אלע האבן אים בארעדט, נאר קיינער האט זיך נישט אפגעזאגט פון

זיינע איינלארונגען אנטווארענען אין זיינע ארגייעס. אזוי האט

דאס געדויערט וואכנלאנג, ביז ער פלעגט זיך נאר אומגע-

ריכט ווייזן אין דער היים, נאָך אַ דורכגעזאָפּטער מיטן ריח פון דעם שענק, אָפּער שוין אַ באַרוקמער און אַיינגעשטילטער. מיט נידעריק-אַראָפּגעלאָזטע אויגן, אין וועלכע ס'האָט געברענגט בושא, פּלעגט ער שווייגנדיק אויסהערן דער ווייבס מוסר, אַ רויקער און אַ טעמפּער, ווי אַ שאַף, אַוועקגיין צו זיך אין חדר און זיך דאָרט פאַרשליסן. עטלעכע שעה כּסדר פּלעגט ער אָפּשטיין אויף די קני פּאַרן הייליקן בילד, אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ אויף דער ברוסט; הילפּלאַז זיינען געהאַנגען זיינע הענט, זיין רוקן האָט זיך געבויען און ער האָט געשוויגן, ניט וואַגנדיק תּפילה צו טאָן. צו דער טיר פּלעגט אויף די שפיץ פינגער צוגיין דאָס ווייב און זיך אַיינהערן, שווערע זיפּצן פּלעגן זיך טראָגן פון יענער זייט טיר — ווי דאָס סאָפּען פון אַ פאַרמאַרטערטן און קראַנקן פּערד.

— גאָט! דו זעסט... — האָט אינגאָט קוים געשעפּטשעט, דריקן-דיק מיט פּוּח די דלאָניע פון זיין האַנט צו דער ברוסט.

אין די טעג פון תּשובה פּלעגט ער טרינקען נאָר וואַסער און עסן בלוז ברויט. דאָס ווייב פּלעגט אים אינדערפרי אַרייַן-שמעלן אין טיר אַ גראַפּין וואַסער און אַנדערהאַלבן פּונט ברויט מיט זאַלץ. ער פּלעגט אָפּשליסן די טיר, צונעמען דאָס דאָזיקע געריכט און זיך ווידער פאַרשליסן. מער האָט מען אים אין יענע טעג ניט באַאומרויקט. מען האָט זיך אַפילו געהיט ווייזן זיך אים אויף די אויגן... אין עטלעכע טעג אַרום האָט ער זיך ווידער באַוויזן אויף דער בירושע, געוויצלט זיך, געלאַכט און ווידער אָנגעהויבן אָננעמען באַשטעלונגען אויף ברויט און טאָן פּלעגט ער דאָס שאַרפּזיניק, ווי אַ געניטער גולן און גענויער קענער פון אַלץ, וואָס האָט אַ שייכות צו געשעפט.

און אין אַלע דריי פּעריאָדן פון זיין לעבן האָט אינגאָטן ניט אָפּגעלאָזט איין ליידיגשאַפטלעכער פּאַרלאַנג — צו האָבן אַ זון. וואָס עלטער ער איז געוואָרן, אַלץ שטאַרקער האָט זיך אים געוואַלט האָבן אַ זון. אָפּט פּלעגט צווישן אים און זיין ווייב פּאַרקומען אַ שמועס וועגן דעם. אינדערפרי, ביי דער טיי, אָדער בייטאָג ביי מיטאָג פּלעגט ער אומעטיק קוקן אויף דער ווייב, אַ גראַבע אָנגעפרעסענע

פרוי, מיט אַ הויטן פנים און פאַרשלאַפענע אויגן און ער פלעגט איר בעת מעשה פרעגן:

— דו שפירסט גאַרניט?

דאָס ווייב האָט געוואוסט וועגן וואָס ער פרעגט איר, און פלעגט פסדר ענטפערן:

— ווי זאָל איך, ניט שפירן? אַז פויסמן האָסטו אַזעלכע — ווי געוויכטער...

— וועגן דיין בויך פרעג איך, שומה...

— פון אַזעלכע קלעפּ קען מען דען ווערן טראַגעדיק?

— ניט פון די קלעפּ ווערסטו ניט מעוברת, נאָר דערפון, וואָס דו פרעסט אַ סך. שטאַפסט זיך אָן אַ בויך מיט כל המינים מאכלים — איז נישט קיין אַרט פאַרן קינד.

— ווייניק האָב איך דיר דען געבאַרן?

— נקבות רק! — האָט מיט פאַרוואורף געזאָגט איגנאַט. —

איך דאַרף האָבן אַ זון! פאַרשטייסט? אַ זון, אַ יורש! וועמען וועל איך נאָכן טויט איבערלאָזן מיין קאַפיטאַל? ווער וועט נאָך מיר דאוונען פאַר מיינע עבירות? אפשר זאָל איך פאַרן מאַגנאַט-טיר אַפּשרייבן? שוין גענוג אָנגעגעבן זיי... ס'וועט זיי קלעקן! אפשר פאַר דיר איבערלאָזן; דאוונערקע מיינע... אין קלויסטער אַפילו טראַכסטו דאָך פסדר וועגן פיש און קאַמלעטן, און אַז איך וועל שטאַרבן, וועסטו געוויס ווידער חתונה האָבן... און מייך געלט וועט דאָן אַריינפאַלן צו אַ טיפּש... צי אפשר פאַר אים האַרעווע איך דאָס, עך דו...

און אים פלעגט אַרומכאַפּן אַ ביזע בענקעניש, ווייל ער האָט געפילט, אַז זיין לעבן איז אָן אַ ציל, אויב ער וועט ניט האָבן קיין זון, וועלכער זאָל פאַרזעצן זיין לעבן...

פאַר די 9 יאָר, וואָס זיי האָבן חתונה געהאַט, האָט אים דאָס ווייב געבאַרן 4 טעכטער, נאָר אַלע זיינען זיי אויסגעשטאַרבן. דערוואַרטנדיק יעדן מאָל מיט ציטערניש זיער געבורט, פלעגט איגנאַט ווייניק טרויערן איבער זיער טויט — אַלץ איינס האָט ער זיי ניט געדאַרפט. דאָס ווייב האָט ער געשלאָגן שוין אויפן צווייטן יאָר נאָך דער חתונה. תחילת האָט ער זי געשלאָגן שיפורעהייט

אין ספנות, פשוט לזמן רומישן ווערטל: „האָב ליב דאָס ווייב ווי די נשמה, נאָר טרייסל זי אויס ווי אַ באַרן-בוים“; נאָר שפעטער, נאָך יעדן קימפעט, אַן אָפגענארטער אין זיינע דערווארטונגען, האָט זיך זיין שנאה צו זיין ווייב צעפרענט און ער פלעגט זי שוין שלאָגן מיט הגאה, נעמענדיק נקמה פון איר, וואָס זי געבוירט אים ניט קיין זון.

איינמאָל, ווען ער האָט זיך געמונען געשעפטלעך אין סאָ-מאָרער גובערניע, האָט ער פון דער היים פאָקומען אַ דעפעש פון זיינע קרובים, אַז זיין ווייב איז געשטאַרבן. ער האָט זיך איבערגע-צלמט, אַ קלער געמאַן, און אָנגעשריבן צו זיין ידיד מאַיאָקין: „באָערדיקט זי אַן מיר אין ניט אַכטונג אויפן פאַרמען“.

בעטנדיק פאַר דער נשמה-רויקייט פון דער צו גאָט-געקומענער אַקולינע, האָט ער גענימען טראַכטן וועגן דעם, אַז ער מוז וואָס ניכער חתונה האָבן.

אים איז דאָן געווען 43 יאָר; אַ הויכער, אַ ברייט-פלייצ-קער, האָט ער גערעדט מיט אַ גראָבן באַם, ווי אַן אייבער-דיאַקאָן; זיינע גרויסע אויגן האָבן געקוקט פון אונטער זיינע פינסטערע ברע-מען דרייסט און קלוג, אין זיין האַרדיקן פנים, באַוואַקסן מיט אַ געדיכטער, שוואַרצער באַרד און אין זיין גאַנצער מעכטיקער פיגור איז געלעגן אַ סך ריין רומישס און אַ געוונטע גראָבע שיינ-קייט; פון זיינע שווימענדיקע באַוועגונגען און שטאַלצן, ניט אַייליקן גאַנג האָט געווייט מיט באַוואוסטזיין פון אַ קראַפט און שטאַר-קער זיכערקייט אין זיך. די פרויען פלעגט ער געפּעלן און זי ליבט אויסמיידן.

סאיז נאָך ניט אַריבער קיין האַלב יאָר פון דער ווייבס טויט, האָט ער זיך שוין נעשדכנט צו אַ מאַכטער פון זיינעם אַ באַקאַנטן סוחר, אַן אוראַלער קאַזאַק, אַ מאַלאַקאַנער. ניט קוקנדיק אויף דעם, וואָס אויך אויף אוראַל האָט אינגאָט געהאַט אַ שם פאַר אַ „וויילדן“, האָט דאָך דער פּאַטער אויסגעגעבן פאַר אים זיין מאַכטער און שוין צו האַרפּסט-צו איז אינגאָט געקומען צו פאַרן אַהיים מיט זיין יונגער ווייבל — דער קאַזאַטשקע. גערופן האָט מען זי נאָ-טאַליאַ. אַ הויכע, אַ שלאַנקע, מיט גרויסע בלויע אויגן און מיט אַ

לאנגן טונקעלן, האַריקן צאָפּ, איז זי געווען אַ פּפּוּבליקע פּאַר פּאַרן שיינעם אינגאַט. אינגאַט האָט געיובלט, געווען שטאַלץ מיט זיין ווייב און האָט זי ליב געהאַט מיט אַ ליידיגשאַפטלעכער ליבע פּון אַ געזונטן זכּר. אָבער אינגיכּן האָט ער אָנגעהויבן זיך צוקוקן צו איר שאַרף און אַ פּאַרטראַכטער; אויף דעם שמאַל-לאַנגן שטרענג-גראַדיקן געזיכּט אירן, האָט זיך זעלשן ווען געווען אַ שמיכל, — זי האָט פּסדר ווי וועגן עפעס געקלערט, געקלערט וועגן פּרעמדס און אין אירע פּלויע אויגן, תּמיד אַזעלכע רוקע, האָט צייטנווייז געגלאַנצט עפעס אומהיימלעכס און טונקלס. בעת זי איז פּריי געווען פּון דער באַלעפּאַטישקייט, פּלעגט זי זיך אַנדערזעצן ביים פּענסטער אין גרעסטן צימער פּון הויז, און פּלעגט אַזוי אַזעקוויצן שווייגנדיקערהייט, נישט רירנדיק זיך פּון אַרש, אַמאַל 2 און אַמאַל 3 זשעה מיטן פּנים פּסדר צו דער גאַס. נאָר איר פּליק איז געווען אַזוי גלייכגילטיק צו אַלץ, וואָס האָט זיך דאַרט באַוועגט און גע-לייגט הינטערן פּענסטער — אין איר דער זעלביקער צייט אַזוי קאַנ-צענטרירט טיף, ווי זי וואַלט אַריינגעקוקט אין זיך אַליין. איר גאַנג איז עפעס אויך געווען אַ מין אויסטערלישער — נאַטאַליע האָט זיך באַוועגט איבער די פּרייטע צימערן פּון הויז, לאַנגזאַם און פּאַרזיכטיק, ווי עפעס אַ נישט-זעענדיקס וואַלט געדריקט די פּריידייט פּון אירע באַוועגונגען. דאָס הויז איז געווען אויסגעשטאַט מיט אַ שווערן און מגושמהדיק-גאַוהדיקן שיק און לוקסוס, אַלץ האָט גע-גלאַנצט און געשריען וועגן דער עשירות פּון באַלעפּאַס. נאָר דאָס קאַזאַקישע ווייבל פּלעגט פּאַרבייגיין ווי אַן אַ זייט און שרעקעו-דיק פּאַרביי די טייערע מעבל און וואַנעס, אָנגעפּולטע מיט זילבער. פּונקט ווי זי וואַלט מורא געהאַט, אַז זי פּאַצירט וועלן זי אַ כאַפּ מאַן און דערווערנן.

דאָס טומלדיקע לעבן פּון דער גרויסער האַנדלסשטאַט איז, ווייזט אויס, נישט אָנגעגאַנגען דער דאָזיקער שווייגיקער פּרוי און בעת זי פּלעגט אַרויספּאַרן מיטן מאַן — זיינען אירע אויגן געווען געווענדט צו דעם שמיסער אין רוקן. אַז דער מאַן האָט זי גע-רופּן אין געספּ, איז זי מיט אים געגאַנגען און האָט זיך דאַרשן געהאַלטן פּונקט אַזוי משונהדיק ווי אין דער הייס; אַז געסט פּלעגן

קומען צו איר, פלעגט זי זיי הארציק געבן צו טרינקען און צו
עסן, ניט ארויסווייזנדיק קיין שום אינטערעס ניט צו זיי גופא,
ניט צו זייערע רייד, און האָט זיך צו קיין איינעם פון זיי ניט באַ-
צויגן מיט מער אַכטונג, ווי צו אַן אַנדערן. פּלויז מאַיאַקין, איגנאַטס
קרוב, אַ חכם און פּלוידערזאַק, פּלעגט צייטנווייז אַרויסרופן ביי איר
אַ ניט-קלאַרן שמיכל, ווי אַ שאַטן. ער פּלעגט וועגן איר זאָגן
אזוי:

„אַ בוים – ניט קיין ווייב! אָבער דאָס לעבן איז ווי אַ שיי-
טער פּאַקל, וואָס פּאַרלעשט זיך ניט, אויך מיר אַלע וועלן אין
דאָזיקן פּאַקל אויפּפּלאַקערן און די מאַלאַקאַנקע וועט זיך אויך
אַנצוינדן. וואַרט נאָר, האָב צייט, וועלן מיר דעמאָלט זען מיט וואָס פּאַר
אַ פּלומען זי וועט זיך צעבלעיען“...

– עי, קולוגורקאָ! – פּלעגט איגנאַט מיט שפּאַס אַ זאָג טאָן
צום ווייב, – וואָס האָסטו זיך דאַרטן פּאַרקלערט? בענקסט אפּשר
נאָך דיין דאַרף? זיי פּריילעכער:

זי האָט געשוויגן און רויק געקוקט צו אים.
– צו אָפּט גייסטו מיר אין די קלויסטערס... וואָלסט אָפּגע-
וואַרט אַ ביסל. וועסטו נאָך צייט האָבן תּשובּה צו טאָן פּאַר דייע
עבירות... זינדיק אפּריער. וועסטו ניט זינדיקן, וועסטו קיין תּרטה
ניט האָבן. וועסטו קיין תּרטה ניט האָבן, וועסטו זיך ניט ראַטעווען!...
דו זינדיק אַקאַרשט, כל-זמן ביסט יונג. לאַמיר זיך אפּשר דורכפּאַרן?
– ס'וילט זיך ניט...
ער האָט זיך צוגעזעצט צו איר, אַרומגענומען זי, די קאַל-

טע, וואָס ענטפּערט אזוי קאַרג אויף זיינע צערטלעכקייטן און
אַרײַנקונדיק איר אין די אויגן, זיך אָפּגערופּן:

– נאַטאַליאַ! זאָג – פּאַרוואָס ביסטו ניט קיין פּריילעכע? דיר
איז אומעטיק מיט מיר? האָ?

– ניין, האָט זי קורץ געענטפּערט.

– טאָ וואָס-זשע דען – צו דיניקע בענקסטו?

– ניין... אזוי זיך...
– טאָ וועגן וואָס קלערסטו כּסדר?

– איך קלער גאַרניט...
21

— טאָ וואָס-זשע דען?

— אזוי זיך...

איינמאל האָט ער ביי איר אַרויסגאַקומען שוין אַ מער זאָ-
ציקן ענטפער:

— אין האַרצן ביי מיר... איז עפעס פאַרשטעלט. אויך אין
די אויגן... און אַלץ אַרום ווייזט זיך מיר אויס פאַר ניט קיין אמתע.
ער האָט אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט אַרום זיך, איבערן
וואַנט, איבער די מעבל, איבער אַלץ. אינגאָט האָט איבער אירע
רייד זיך ניט פאַרטראַכט און לאַנגדיק אַרויסגעזאָגט:

— אומזיסט מיינסטו אזוי! דאָס אַלץ איז אמתע... יעדער
הפּץ איז דאָ שטאַרק און קאָסט טייער... נאָר אויב דו ווילסט —
וועל איך אַלץ פאַרברענגען, פאַרקויפּן, אוועקשענקען — און אַרייַן-
פירן נייע. נו, ווילסט?

— צו וואָס? — האָט זי רויק געפרעגט.

אים האָט געוואונדערט, וואָס זי, אַזאַ יונגע און געזונטע,
לעבט, ווי זי וואָלט געשלאָפּן. קיין זאך וויל זי ניט, אין ערגעץ
גייט זי ניט, אויסער אין קלויסטער, און פּסוד האַלט זי זיך פּון
אַלעמען, ווי אַ פּרעמדע. ער האָט ניט פאַרשטאַנען ווי אזוי קומט
דאָס צו איר. און ער פּלעגט זי טרייסטן:

— גאָט וואַרט — וועסט מיר האָבן אַ זון — וועט ביי דיר
אזעק גאָר אַן אנדער לעבן. ביסט אומעטיק דערפאַר, וואָס דו
האָסט ווייניק דאַנות, און ער וועט דיר שוין געבן גענוג דאַנות —
וועסט מיר האָבן אַ זון, האָ?

— אַז גאָט וועט געבן!... האָט זי געענטפערט אַרונטער-
לאָזנדיק דעם קאָפּ.

שפעטער פּלעגט איר שטימונג אים אויפּרעגן.

— נו, מאלאַקאַנקאַ, וואָס האָסטו אויפּגעהויבן די נאָז? גייסט —
גלייך ווי אויף אַ גלאָז... אַ פּנים האָסטו — ווי דו וואָלט אומגע-
בראַכט עמעצנס אַ נשמה! עך! ס'אַראַ יאָדערדיקע ווייב דו ביסט,
און קיין געשמאַק האָסטו ניט אין גאַרניט... אַ שוטה!

קומענדיק איינמאל אהיים שיפור, האָט ער גענומען צושטיין
 צו איר מיט צערטלעכקייטן. זי האָט זיך אָבער פון אים אַרויסגע-
 מאַכט. ער איז געוואָרן אין פעם און אויסגעשריען:
 — נאַטאַליאַ! מאַך זיך ניט נאַרײַש, הערסטו!
 זי האָט זיך אויסגעדרייט צו אים מיטן פנים און געפרעגט:
 — אַניט, וואָס וועט זיין?
 אינגאָט איז געוואָרן ביזו פון אירע ווערטער און פון דעם,
 וואָס זי האָט פאַר אים ניט מורא.
 — וואָס? — האָט ער אַרויסגעפרומט, זיך לאָזנדיק צו איר.
 — ווילסט מיר שלאָגן — האָט זי געפרעגט, ניט רירנדיק
 זיך פון אַרט און ניט באַוועגנדיק מיט קיין אויג.
 אינגאָט איז געוויינט געווען, אַז פאַר זיין פעם זאָל מען
 ציטערן, און ס'איז געווען פאַר אים אַ באַליידיקונג און ווילד צו
 זען איר רוקײט.
 — אַט-וואָס... — האָט ער אַ געשרײַ געטאָן, פאַרמעסטנ-
 דיק זיך אויף איר. זי האָט לאַנגזאַם, אָבער באַצייטנס אויסגע-
 מיטן זיין קלאַפּ, דאַן אָנגעכאַפט זיין האַנט, זי אָפּגעשטויסן פון
 זיך און ניט אויפֿהויבנדיק העכער איר קול, זיך אָפּגערוּפֿן:
 — וועסטו מיר נאָר אַרירן — איז וועסטו שוין צו מיר מער
 ניט צוגיין. איך וועל דיר ניט צולאָזן צו זיך!
 אירע גרויסע אויגן זיינען ווי קלענער געוואָרן, און זייער
 שאַרפֿער, שניידיקער בליק האָט אינגאָטן אויסגעניכטערט. ער האָט
 דערקענט אין איר פנים, אַז זי איז אַ שטאַרקע חידה, און ווען זי
 וועט ניט וועלן צולאָזן אים צו זיך, איז כאַטש דערהינע זי אויף
 מויט.
 — או-או, קולונורקא! — האָט ער אַ פּורטשע געטאָן און
 אָפּגעטראָטן.

אָפּטרעטנדיק פון איר איין מאל, וואָלט ער דאָס אַ צווייטן
 מאל ניט געטאָן: ער דאָט ניט געקאָנט פאַרליידן, אַז אַ פרוי,
 דערצו נאָך זיין ווייב, זאָל זיך אים ניט אונטערוואַרפֿן: דאָס וואָלט
 געווען פאַר אים אַ בויון. אויב ער זאָל דאָס טאָן נאָכאָמאַל וועט
 אים שוין זיין ווייב קיינמאַל און אין קיין זאַך, ניט פאַלאַגן און ער

האָט געשפּירט, אז צווישן אים און איר מוז פּאַרקומען אַ פּאַר-
עקשנטער קאַמף, ווער ס'זאָל זיין דער אייבערהאַר.

„מילא: מירן זען, ווער — וועמען.“ — האָט ער אויפן אַנדער
טאָג געטראַכט, נאָכקוקנדיק דאָס ווייב מיט אַן אומעטקער ניין-
געריקייט און אין אים האָט זיך שוין צעברענט אַ שמורמישער
חשק, אַנצוהויבן די מלחמה, פּדי גיכער הנאה האָבן פּון נצחון...
נאָר אין אַ טאָג אַרום האָט נאַטאַליאַ פּאַמינטשאַ געמאַלדן
איר מאַן, אז זי איז שוואַנגער. אינגאָט האָט זיך אַ צאַפּל געטאַן
פּון שמחה, איר שטאַרק אַרומגענומען און הייזערדיק אַרויסגערעדט:
— אַ בריהשאַפט, נאַטאַליאַ! נאַטאַליאַ... אויב — אַ זון, הערסט,
אויב דו וועסט האָבן אַ זון — וועל איך דיך אָפּגילטן! אַ משרת
וועל איך ביי דיר זיין! אַט ווי פאַרן אייבערשטן. כּוועל זיך דיר
וואַרפן אונטער דינע פּיס, נאָ טרעט מיך וויפּול דו ווילסט!

— דאָס ווענדט זיך שוין ניט אָן אונז — נאָר אָן אייבערשטן...
האָט זי שטיל און פּאַרטראַכט אַרויסגעזאָגט.

— יאָ... אָן אייבערשטן! — האָט מיט ביטערניש אויסגע-
רופּן אינגאָט און אומעטיק אַראָפּגעלאָזט דעם קאַפּ. פּון דער רגע
אָן האָט ער אַנגעהויבן נאָכגיין דער ווייב, ווי נאָך אַ קליין קינד.
— וואָלט זיך ניט געזעצט לעבן פּענסטער? ס'וועט דיר אָג-
בלאָזן אין זייט, וועסט נאָך הלילה קראַנק ווערן... — פּלעגט ער איר
זאָגן אי שטרענג, אי ווייך. וואָס לויפסטו איבער די טרעפּ? וועסט
זיך נאָך אויסגליטשן און אַרויסטרייסלען דאָס קינד... דו עס בעסער
מער, עס פאַר צווייען, פּדי ס'זאָל פאַר אים אויך קלעקן...

זינט דער שוואַנגערשאַפט איז נאַטאַליע געוואָרן נאָך מער
שווייגיקער און אַנגעשטרענגטער. זי האָט זיך ווי אַריינגעטאַן מער
אין זיך, פאַרשלונגען אינגאָנצן פּון נייעם לעבן, וואָס האָט גע-
שלאָגן אונטער איר האַרצן. דערפאַר איז דער שמיכל אויף אירע
ליפּן געוואָרן קלערער און אין די אויגן האָט צייטנווייז אויסגע-
פּלאַמט עפעס ניין, ווי עפעס שוואַכס און ציטערדיקס, ווי דער
ערשטער שטראַל פּון מאַרגן-אויפגאַנג.

ווען ס'איז סוף-כל-סוף געקומען די צייט פּון געבורט, — דאָס
איז געווען אין אַ פּריען פּרימאַרגן פּון אַ האַרעכט-טאָג, איז איג-

נאָט בלייך געוואָרן פון ערשטן געשריי, וואָס האָט זיך ביי דער ווייב אַרויסגעריסן פון ווייטאַג. ער האָט איר געוואָלט עפעס זאָגן, נאָר האָט אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט און אַרויס פון שלאָף-ציי-מער, וואו דאָס ווייב האָט זיך געקאָרטשעט פון יסורים, — און אַראָפּ אונטן אין אַ קלייניקן חדרל, וואָס איז געווען דאָס געבעט-שטיבל פון זיין פאַרשטאַרבענער מוטער. ער האָט זיך געהייסן אַריינברענגען בראַנפן, געזעצט זיך צום טיש און אַ סאַרצערטער אָנגע-הויבן צו טרינקען, אַיינהערנדיק זיך צום טומל אין שטוב און צו די זיפצן פון דער מעוברת, וועלכע האָבן זיך געטראָגן פון דער הויך. אין ווינקל פון צימער, וואָס איז געווען פאַרליכטן פון אַ צאַנקענדיקן הייליקן לעמפל, האָבן זיך נעשלידיק אויסגעמאַלט די פנימער פון די הייליקע בילדער, אַזעלכע פּינסטערע און גלייכ-גילטיקע. דאָרט, אינדערהויך, איבער זיין קאָפּ, האָט מען געקלאַפּט און געשאַרט מיט די פיס, געשלעפט עפעס אַ שווערע פלי-אי-בער דער פאַרלאַגע, ס'האָט געקלונגען געשיר, איבער די טרעפּ איז מען געלאָפּן אַרויף און אַראָפּ מיט אַ רעש... אַלץ האָט זיך געטאָן אַזוי גיך און אַזוי אַייליק, פלוז די צייט איז געגאַנגען פאַמעלעך... צו איגנאַטס געהער האָבן זיך דערטראָגן אַיינגעהאַל-טענע קולות.

אַפנים, אַז זי וועט אַזוי גרינג ניט האָבן... מען וואָלט באַ-דאַרפט שיקן אין קלויסטער עפענען די קייסערלעכע טויערן... אין שכנותדיקן צימער איז אַריינגעקומען די צוגענומענע קרובה וואַסוּשקאַ און הויך מורמלענדיק גענומען מתפלל זיין: — גאָט, אונזער האַרעלע... פאַויליק דיין ליטוועליקייט פון הימל, זי זאָל האָבן אַ לייכטן געבורט ווי די הייליקע גאַטס מוטער... העלף דאָס שוואַכע מענטשלעכע באַשעפעניש... זיי מוהל דיין קנעכט...

און ווי פאַרטיבנדיק אַלע קלאַנגען פלעגט זיך פלוזלונג דערהערן אַן אוממענטשלעכער געשריי, וואָס פלעגט מאַכן שווי-דערן די נשמה, אָדער אַ לאַנג-דויערנדיקער קרעכץ פלעגט שטיל אַרומשווימען איבער די צימערן פון הייז און אַפּשטאַרבן אין די ווינקלען, וועלכע זיינען שוין געווען פול מיט אָונט-חשכות... איגנאַט

האָט געוואָרפֿן פינסטערע בליקן צו די הייליקע בילדער, האָט שווער
געאַטעמט און געטראַכט:

— צי דען ווידער אַ מיידל?

צייטנווייז, פֿלעגט ער זיך אויפהויבן, שטיין בלייבן סתם אינ-
מיטן צימער און שווייגנדיק זיך געצלמט, געקוקט צו די היי-
ליקע בילדער, נאָכהער זיך ווידער אוועקגעזעצט ביים טיש, גע-
זופט בראַנפֿן, וואָס האָט אים נישט שיפור געמאַכט אין די דאָזיקע
שעהן, און גערדעמלט. אזוי האָט ער פֿאַרבראַכט אַ גאַנצן אָונט און די
גאַנצע נאַכט און אויך דעם פֿרימאָרגן ביזן האַלבן טאָג...

ענדלעך איז פֿון אויפֿן האַסטיק אַראָפּגעלאָפֿן די הויב-אַס,
שרייענדיק צו אים מיט אַ דינעם, פֿריילעכן קול:

— מזל-טוב, אינגאָט מאַטוועיעוויטש, אַ וון!

— זאָגט אַ ליגן? — האָט ער הייזעריק געענטפֿערט.

— וואָס איז מיט דיר, פֿעטערל...!

און אַריינאַטעמענדיק מיט דעם גאַנצן פֿוח פֿון זיין פֿרייער
ברוסט, איז אינגאָט אַנידערגעפֿאלן אויף די קני און מיט אַ ציטער-
דיקן קול געמורמלט, דריקנדיק פֿעסט מיט דער האַנט צו דער
ברוסט:

— געלויבט ביסטו, גאַטעניו! האָסט נישט געוואָלט מיין שטאַם
זאָל זיך איבערהאַקן. איצט וועל איך שוין נישט פֿאַרבלייבן אָן אַ
קדיש פֿאַר דיר... אַ דאַנק דיר, רבֿנו של עולם... אָך! — און
שמעלנדיק זיך תיכף אויף די פֿיס, האָט ער שרייענדיק אָנגעהויבן
אַפּצוגעבן באַפֿעלן:

— ע, זאָל עמעצער צופֿאַרן צו ניקאָלקען נאָכן פֿאַפֿ, זאָן
אים, אַז אינגאָט מאַטוועיעוויטש בעט אים, ער זאָל אָפֿריכטן אַ
תפילה פֿאַר דער קימפּעטאָרן...

ס'האָט זיך באַוויזן די דינסט און אומרויך געמאָלדן:

— אינגאָט מאַטוועיעוויטש! נאַטאָליאַ פֿאַמישישנאַ רופֿט אײַך,
זיי איז שלעכט...!

— וואָס עפֿעם שלעכט? ס'וועט איבערגיין! האָט ער געבור-
טשעט פֿון שמחה, און די אויגן ביי אים האָבן געגלאַנצט — נו זאָג
איר, אַז איך קום שוין! זאָג איר — זיי איז אַ בריה! איך וועל איר

געבן א מתנהלע. ווארט! גרייט אן פארן פאפּעס צוצובייסן...
שיקט נאָכן פעטערל מאיאקין!

זיין גרויסע פיגור איז ווי אויסגעוואַקסן אין א פארשיפור-
טער פון פרייד, האָט ער זיך געוואָרפן פון איין ווינקל צום צווייטן;
ער האָט געשמייכלט, געריפן זיך די הענט און ווארפנדיק ווילדע
בליקן צו די הייליקע בילדער, האָט ער זיך פסדד געצלמט ברייט-
פונאָדערנעמענדיק די הענט... ענדלעך איז ער ארויף צו דער
ווייב.

דאָרט האָט זיך אים קודם-כל געוואָרפן אין די אויגן א
קלייניקער רויטער גופל, וואָס די הויב-אם האָט געוואָשן אין א
מולטער. דערזענדיק דאָס גופל, האָט זיך אינגאָט געשמעלט אויף
די שפיץ-שטייול, פארלייגט די הענט הינטערן רוקן און אזוי צו-
געגאנגען צום גופל מיט פאמעלעכדיקע טריט און מיט קאָמיש-
אַראָפּגעהאַנגענע ליפן. דאָס גופל האָט זיך געצאָפלט אין וואַסער,
א נאָקעטער, א אומפאַהאַלמענער, א נעבעכדיקער און רחמנותדיקער.
— דו... זיי אָקארשט פאַרויכטיק... ער האָט דאָך נאָך קיין
ביינדלעך ניט — האָט אינגאָט זיך געווענדט צו דער הויב-אם
מיט א בקשה און האַלבן קול.

זי האָט זיך פון אים פונאָדערגעלאַכט, עפענענדיק דעם אָן-
ציינערדיקן מויל און לייכט איבערוואַרפנדיק דאָס קינד פון איין האַנט
אויף דער צווייטער.

— גיי בעסער צו דער ווייב...

ער האָט געפאַלגט און גענומען זיך. דערנענטערן צום בעט
און שוין בעתן גיין געפרעגט:
— נו, נאָטאַליאַ?

דערנאָך, שוין זייענדיק נאָענט, האָט ער אָפּערוקט דעם
פאַרהאַנג, וואָס האָט געוואָרפן א ישאַטן אויפן בעט.
— איך שטאַרב... — האָט זיך דערהערט א שטילער, כרי-
פענדיקער קול.

אינגאָט האָט געשוויגן, שאַף קוקנדיק דער ווייב אין פנים.
איר קאָפּ איז פאַרוונקען געווען אין ווייסן קישן, וואו עס האָבן
זיך צעשפרייט, ווי געשטאַרבענע שלאַנגען, אירע מונקלע האַר-

קנולן, א געבלעכע, אָן לעבן, מיט שוואַרצע פלעקן אַרום אירע גרויסע ברייט-צעפענטע אויגן - האָט זי אים איצט אויסגעזען, ווי אַ פּרעמדע, און דער קוק פון אירע שרעקלעכע אויגן, וועלכע זיינען געווען אומבאַוועגלעך געווענדט ערגעץ ווייט איבערן וואַנט - איז אויך געווען אינגאנצן ווי אומבאַקאַנט. און צונויפגעדריקט פון אַ שווערן פאַרגעמיל, האָט זיין האַרץ גענומען קלאַפן לאַנגזאַמער און ניט אַזוי פּריילעך ווי פּריער.

- ס'איז גאַרניט... גאַרניט... דאָס איז תּמיד אַזוי... האָט ער שטיל אַרויסגערעדט, איבערפּויגנדיק זיך איבערן ווייב, כדי איר אַ קוש צו מאַן. אָבער גלייך אין פּנים האָט זי אים אַריינגע-קרעכט:

- איך שטאַרב, איך וועל ניט לעבן...

אירע ליפּן זיינען געווען פּיכטע, קאַלטע און ווען ער האָט זיך צו זיי צוגערירט מיט זיינע ליפּן, האָט ער ערשט פאַרשמאַ-גען, אַז דער טויט איז שוין אין איר.

- אַ, גאָט! - האָט ער מיט אַ דערשראָקענעם געמורמל אַרויסגערעדט, פּילנדיק ווי אַ פּחד דריקט זיין האַלז און לאָזט אים ניט אַטעמען.

- נאַטאַשאַ! און וואָס וועט זיין מיטן קלייניקן? ער דאַרף דאָך די ברוסט? וואָס איז דיר?

ער האָט זיך שיר ניט צעשריען אויפן ווייב. לעבן אים האָט זיך אַרומגעדרייט די הויב-אַם אין הויבנדיק דאָס וויינענדיקע קינד אין דער לופט, האָט זי עפעס איבערצייגנדיק גערעדט צו אים, נאָר ער האָט גאַרניט געהערט און ניט געקענט אַפּרייסן זיינע אויגן פון ווייבס שרעקלעכן פנים. אירע ליפּן האָבן זיך קוים באַוועגט און צו אים האָבן דערגרייכט שטילע ווערטער, וועלכע ער האָט אָבער ניט פאַרשמאַנען. זיצנדיק אויפן ברעג בעט, האָט ער גע-רעדט מיט אַ טויפן און ציטערדיקן קול.

- באַקלער נאָר... ער וועט דאָך אָן דיר ניט קאָנען לעבן... ער איז דאָך אַן עופּעלע! דו שטאַרק זיך בעסער אין גייסט: טרייב אַוועק דעם געדאַנק פון דיר! טרייב אַוועק...

גערעדט און פארשטאנען, אז זיין ריידן איז אומזיסט. טרערן האבן אין אים אויפגעקאכט, און אויף זיין ברוסט האָט זיך געלייגט עפעס אזוינס, וואָס איז געווען שווער ווי אַ שטיין און קאלט ווי אייז.

— זיי מיר מוחל... זיי מיר מוחל!... הייט אים אָפּ... זע, טרינק ניט... האָט נאָטאָליע געשעפטשעט אָן אַ קלאַנג.

ס'איז געקומען דער גלח, און צודעקנדיק מיט עפעס איר פנים, האָט ער אָנגעהויבן לייענען אין דער שטיל אַ תפילה:

„אַלמעכטיקער גאָט פון אַלע לעבעדיקע, הייל אויס אַלע קרענק... און אויך די קימפעטאַרן, דיין שקלאַפּין נאָטאָליע, הייל אויס... הייב זי אויף פון קראַנקן-בעט, וואו זי ליגט... פאַרנעם די רייד פון נביא דוד; מיר גייען אויס אין אומגערעכטיקייטן און מיר ליידן אַלע פאַר דיר“...

די שטים פון אַלטן פאָס האָט זיך איבערגעהאַקט, זיין דאָר פנים איז געווען שטרענג, און פון זיינע קליידער האָט זיך גע-טראָגן אַ גערוך פון ווירדן. „...פאַרהיט פון ביז איר ניי-געבוירע-נעם קינד... פון שלעכטס... פון פלערליי שטורעמס... פון ביזע רוחות, סיי בייטאַניקע, סיי ביינאַכטיקע“...

אינגאָט האָט געהערט די תפילה און האָט געוויינט אָן ווער-טער. זיינע טרערן, אַזעלכע גרויסע, און וואַרעמע, זיינען אַראָפּגע-פאלן אויף דער ווייבס אָפּגעדעקטער האַנט. נאָר איר האַנט האָט, קעגניק, ניט געפילט, ווי די טרערן פאלן אויף איר: זי איז פאַר-בליבן ליגן אומבאוועגלעך און דאָס הייט האָט אויף איר ניט אויפ-געזיטערט פון קלאַפּן פון די טרערן. נאָך דער תפילה איז נאָ-טאָליע אַריינגעפאלן אין אַ באַוואוסטלאָזן צושטאַנד און אויפן אַנ-דערן טאַג איז זי געשטאַרבן, ניט זאָגנדיק קיינעם קיין וואָרט, גע-שטאַרבן אזוי שווייגנדיק, ווי זי האָט געלעבט.

מאַכנדיק דער ווייב אַ גרויסאַרטיקע לוויה, האָט אינגאָט געלאָזט טויפן זיין זון און אים אַ נאָמען געגעבן פאַמא. שטאַרקנדיק זיך דאָס האַרץ, האָט ער דאָס קינד אַוועקגעגעבן צום דערציען דער

פאמיליע פון זיין טויפפאָטער — זיין אַלטן פריינט מאַיאָקין, וועמעס
ווייב איז אויך נישט לאַנג פאַר דעם געלעגן געוואָרן. אין איג-
נאָטס געדיכטער שוואַרצער באַרד האָט דער טויט פון זיין ווייב
פארזיט אַ סך ווייסע הערעלעך, דערפאַר אין אומעטיקן גלאַנץ
פון זיינע אויגן האָט זיך באַוווּן אַ נייער אויסדרוק — אַ ווייכער
און העל-צערטלעכער.

II

מ'יאקין האָט געוואוינט אין אַ גרויסן, צוויי-עטאָושיקן מויער, אַרומגערינגלט מיט אַ גרויסן גאַרטן, אין וועלכן ס'האָבן זיך צע-וואַקסן אַלטע מעכטיקע ליפּעס. די געדיכטע צווייגן פלעגן אָפּט פאַרשטעלן ווי מיט טונקעלע שפיצן די פענסטער. די זון פלעגט זיך מיט שוועריקייט אַדורכרייסן דורך די דאָזיקע שטאַרן מיט אירע צעברעקלטע שטראַלן אין די קליינע צימערן, וועלכע זיינען געווען ענג אָנגעשטעלט מיט פאַרשיידנארטיקע מעבל און מיט גרויסע קאַסטנס, פון וועלכע ס'האָט אין די צימערן תמיד געהערשט אַ שטרענגער, אומעטיקער האַלב-טונקל. די פאַמיליע מאַיאַקנס איז געווען אַ פרומע - דער ריח פון חלב, ווירזיך און קערָסין האָט אָנגעפילט דאָס הויז. אין דער לופט האָבן זיך תמיד געטראָגן ווערטער און זיפּצן פון תפילות און תשובה. די מנהגים פלעגן ווערן אָפּגעהויט פינקטלעך אָן אָפּניגונגען און אָן אָפּוויכונגען, אַריינטוענדיק אין זיי מיט פאַרגעניגן די גאַנצע פרייע קראַפט פון די נשמות פון די פּאַוואוינער פון דער הויז. אין דער בין-השמשותדיקער, דריקנ-דיקער און שווערער אַטמאָספּער האָבן זיך אָן רעש פּאַווענט אַ-בער די צימערן פרויען-געשטאַלטן אָנגעטאַן אין טונקעלע בנדים, שטענדיק מיט אָן אויסדרוק פון גייסטיקער צעבראַכנקייט אויף די פינטער און מיט ווייכע טופלעס אויף די פיס.

די פאַמיליע פון יאַקאָו טאַראַסאָוויטש מאַיאַקין איז באַ-שטאַנען פון אים, זיין ווייב, אַ טאַכטער און 5 קרויבטעס, וואָס דער סאַמע יונגסטער פון זיי איז געווען 34 יאָר. אַלע זיינען זיי געווען פרומע, ניט זעלבשטענדיק און אונטערגעוואָרפן אַנטאַניע אינאָנאַונען, דער באַלעפּאַסטע פון הויז, אַ פרוי אַ הויכע, אַ דאַרע,

מיט א טונקעלן געזיכט און מיט שטרענגע גרויע אויגן, וועלכע האָבן געגלאַנצט קלוג און הערשעריש. מאַיאַקין האָט איך גע- האָט א זון טאַראַס, נאָר זיין נאָמען פלעגט מען אין דער פאַמיליע ניט דערמאָנען; די פאַקאָנטע האָבן געוואוסט, אַז זינט דער 19 יאָריקער טאַראַס איז אַוועקגעפאַרן אין מאַסקווע לערנען זיך און האָט דאָרט אין 3 יאָר אַרום חתונה געהאַט קעגן ווילן פון פאַ- טער, — האָט זיך יאַקאָוו אָפגעזאַגט פון זון. טאַראַס איז פאַר- פאַלן געוואָרן אַן שום ידיעות. מען האָט גערעדט, אַז ער איז פאַר עפעס פאַרשיקט געוואָרן אין סיביר...

יאַקאָוו מאַיאַקין האָט געהאַט זייער אַ משונהדיק געשטאַלט; אַ נידעריקער, אַ דאַרער, אַ לייכטינקער, מיט אַ פייערדיק-געלער שפייציקער פערדל, האָט ער מיט זיינע גרינלעכע, כיטרע אויגן געקוקט אַזוי, ווי ער וואָלט אַלעמען אין יעדערן פאַונדער געזאַגט: — פאַרוויקט זיך, מיין הער, ס'איז גאַרניט! איך פאַרשטיי איך אַפילו, נאָר אַז איר וועט מיך ניט טשעפּען, — וועל איך אייך ניט טשעפּען...

זיין קאַפּ איז געווען ענלעך אויף אַן איי און איז געווען משונהדיק גרויס. זיין הויכער שטערן, דורכגעשניטן מיט קנייטשן, האָט זיך צונויפגעגאַסן מיט אַ פליך, און ס'האַט געהאַט אַ פנים, אַז דער מענטש האָט 2 צורות — איין צורה אַ קלוגע און דורכ- דרינגענדיקע, מיט אַ לאַנגער דיך-ביינערדיקער נאָז, וואָס אַלע האָבן געזען, און אונטער אַט דער צורה — אַ צווייטע צורה אַן אויגן און אַן אַ מויל, בלויז מיט קנייטשן, וואָס הינטער זיי האָט מאַיאַקין באַהאַלטן די אויגן און ליפן — באַהאַלטן זיי ביז אַ צייט... און ווען די צייט וועט קומען, — וועט ער אַ קוק טאָן אויף דער וועלט מיט אַנדערע אויגן און אַ שטייכל טאָן מיט אַן אַנדער שטייכל.

ער האָט געהאַט אַ זאַוואָד פון קאַנאַטן און געהאַלטן ביים האַפן אַ קראַם. אין קראַם, וואָס איז געווען ביז דעם באַלקן אַג- געלייגט מיט שטריק, קאַנאַטן, פאַקלעס און פענקעס, האָט ער גע- האָט אַ קלייניקן צימערל מיט אַ גלעזערנער סקריפעדיקער טיר. אין צימערל איז געשטאַנען אַ גרויסער, אַלטער, צעקאַלעטשטער

מיש, פארן מיש א טיפער צעראטענער פאָטעל, אין וועלכן מאַ-
 יאָקין פלעגט זיצן גאַנצע טעג, און טרינקענדיק טיי, לייענען
 תמיד די „מאָסקאוֹסקיאַ וועדאָמאַסטי“, וואָס ער פלעגט אויס-
 שרייבן זיין גאַנצן לעבן יעדן יאָר. צווישן דער סוחריםשאַפט
 האָט מען זיך פאַצויגן צו אים מיט חשיבות, און ער איז צווישן זיי
 געווען באַרימט אלס אַ מענטש מיט אַ קאַפּ. ער האָט ליב געהאַט
 אלעמאָל צו דערמאָנען זיין יחוס, אַרויסזאָגנדיק דערביי מיט אַ
 ניט-קלאָרער שטימ:

— מיר — די מאַיאַקנס, זיינען נאָך ביי דער מוטערל יעקאַמע-
 רינע געווען סוחרים... הייסט עס, איך בין אַ מענטש מיט יחוס.
 אָט ביי דער דאָזיקער פאַמיליע האָט געלעבט אינאַמט גאָר-
 דעיעזוס זון גאַנצע 6 יאָר. אויפן זיפעטן יאָר איז פאַמאַ געווען
 אַ גרויס-קעפּיקער און ברייט-ברוסטיקער יינגל, וואָס האָט אויס-
 געזען עלטער פון זיינע יאָרן סיי אין וואַוקס, סיי אין ערנסטן.
 בליק פון זיינע מאַנדלדיק-לענגלעכע, טונקעלע אויגן. אַ שטילער,
 אַ שוויגיגער, אַ פאַרעקשנטער אין זיינע פאַרלאַנגען, פלעגט ער גאָר-
 צע טעג פאַרברענגען מיט זיינע שפּילצייג, צוזאַמען מיט מאַיאַקנס
 טאַכטער — ליובאַ, אונטער דער שטומער השגחה פון איינער פון
 די מומעס, אַ דיקער, אַלטער געפינטלעך מויד, וועמען מען האָט,
 ווער ווייס פאַרוואָס, גערופן „בוזי“. דאָס איז געווען אַ באַשעפּעניש
 אינאַנצן אַ שוויגיגע, און זיי עפעס אַ אָנגעשראַקענע; אַפילו
 מיט די קינדער פלעגט זי ריידן מיט אַ האַלבן קול, מיט איינזאַציקע
 ווערטער. וויסנדיק אויף אויסווייניק אַ סך תפילות, פלעגט זי פאָ-
 מען דערציילן ניט ווייניק מעשהלעך.

מיט דער מיידל האָט פאַמאַ געלעבט בשלום. גאָר ווען זי
 פלעגט אים מיט עפעס אַריינברענגען אין כעס, אָדער סתם אַזוי
 זיך רייצן מיט אים, פלעגט ער דעמאָלט ווערן בלייך, זיינע נאָז-
 לעכער פלעגן זיך צעשפּרייטן און מיט קאַמיש-אויסגעשטעלטע אויגן
 פלעגט ער זי אָנהייבן שלאָגן מיט אַזאַרט. זי פלעגט אָנהייבן
 וויינען — אַנטלויפן צו דער מוטער און מסרן אויף אים. נאָר אַ-
 טאַנינג האָט ליב געהאַט דאָס יינגל און פלעגט זיך ווייניק-וואָס
 צוהערן צו דער טאַכטערס טענות. דאָס האָט נאָך מער פאַרשטאַרקט

צווישן ביידע קינדער די פריינטשאפט. פאָמעס טאָג איז געווען
לאַנג און איינפאַרביק. אויפדייבנדיק זיך אינדערפרי פון בעט, פלעגט
ער באַלד נאָכן אַרומוואַשן זיך אַוועקשטעלן לעבן הייליקן בילד
און אונטערן געמורמל פון דער געפינטלעך זוי, פלעגט
ער נאָכבאַמקען לאַנגע הפילות. נאָכדעם פלעגט מען טרינקען טיי און
ביים טיי עסן מילכיגע בולקעס, טשאַטעם און קיכעלעך. נאָכן
טיי — אויב ס'איז געווען זומער — פלעגט מען די קינדער אַוועק-
שיקן אין געדיכטן גרויסן סאָד, לעבן אַ גראַפן, וואו ס'איז גע-
ווען טונקל. פון דאָרט פלעגט בלאָזן מיט פייכטקייט און מיט עפעס
מוראדיקס. די קינדער פלעגט מען אַפילו נישט צולאָזן נאָענט צום
ברעג פון גראַפן, און דאָס האָט פאַר זיי אָנגעווייט אַ מורא פאַרן
גראַפן. זיינטער — פלעגט מען פון פרימאָרגן-טיי ביז מיטאָג שפילן
זיך אין שטוב. אויב אינדרויסן איז געווען זייער אַ שטאַרקער פראַסט
פלעגט מען אַרויס אין הויף גליטשן זיך פון הויכן אייז-באַרג.
מיטאָג פלעגט מען עסן האַלבן טאָג — „לייטן רוסישן מנהג“,
ווי מאַיאַקין פלעגט דאָס רופן. מען פלעגט אַוועקשטעלן אויפן מיט
אַ גרויסע שיסל פעטן באַרשטש מיט קאָרענע סוכאַרעס אָן פלייש,
נאָכדעם פלעגט מען דעם זעלבן באַרשטש עסן אויך מיט פלייש,
צעשניטן אויף קליינע חלקימלעך. דערנאָך פלעגט מען דערלאַנגען
געבראַטנס, אַ חוירל, אָדער אַ גאַנז, אָדער קאַלב-פלייש, אָדער אַן
אויסגעפילטן מאָגן מיט קאַשע-קוגל — נאָכהער פלעגט מען ווידער
דערלאַנגען אַ שיסל זופ מיט דרייבקעס אָדער לאַקשן אין מען
פלעגט דעם מיטאָג פאַרענדיקן מיט אַ זיסער זאַך, אָדער מיט מיל-
כיקע געבאַקס, מען פלעגט טרינקען קוואַס פון היטע, אָדער שוואַרצע
יאַגדעס, אָדער ברויטענע, — אַנטאַנינאַ איזאָנאַוואַ האָט תמיד
געהאַט דערפון עטלעכע סאַרטן. עסן פלעגט מען שוויגעדיקערהייט,
בלויז פון צייט צו צייט פלעגט זיך אַרויסדייסן אַ קרעכץ פון מיד-
קייט; די קינדער האָט מען דערלאַנגט אַ באַזונדער שיסעלע פאַר
ביידן, די דערוואַקסענע פלעגן עסן פון באַזונדערע. מיד ווערנדיק
פון אַזאַ מיטאָג — פלעגט מען זיך לייגן שלאָפן און 2-3 שעה
בסדר פלעגט זיך אין מאַיאַקינס הויז הערן אַ כראַפען און אַ
סאָפען פון די שלאַפיקע.

נאָכן שלאָף, פלעגט מען טרינקען טיי און ביים טיי פלעגט מען שמועסן וועגן שטאַמישע ניס, וועגן זינגענדיקע דיאָקאָנעס, וועגן חתונות, וועגן דער שלעכטער אויפפירונג פון דעם אָדער יענעם באַקאַנטן סוחר... נאָך טיי פלעגט מאַיאַקין זאָגן צו דער ווייב:

— אַנו-ושע, מוטערל, דערלאַנג אַדער די ביבל...

אַפּטער פון אַלין פלעגט יאַקאָו טאַראַסאָוויטש לייענען איובן. אָנגעטאָן די שווערע זילבערנע ברילן אויף זיין גרויסן פליישיקן נאַז, פלעגט ער מיט די אויגן אַ וואָרף טאָן איבער די צוהערער — צי אַלע זיינען אויף די ערטער.

זיי פלעגן זיך אַלע אויסזעצן אויף די ערטער, אויף וועלכע ער איז זיי געוויינט געווען צו זען, און אויף זייערע פנימער פלעגט זיך אָפּשפיגלען דער אים שטענדיק באַקאַנטער אויסדרוק פון פּרום-קייט — תמיד אַ טעמפּער און דערשראָקענער.

— „אַ מענטש איז געווען אין לאַנד ערץ“... — פלעגט אָנ-הייבן מאַיאַקין מיט אַ ניט דייטלעכער שטימ, און פאַמאַ, וועלכער איז געוועסן מיט ליובען אויף דער סאַפּע אין ווינקל פון צימער, האָט געוואוסט, אַז פאַלד וועט זיין טויפּפאַטער אַנטשוויגן ווערן און אַ גלעט טאָן מיט זיין האַנט זיין פליך. ער איז געווען, אַיינגעהערט זיך און פאַרגעשטעלט זיך דעם מענטש פון לאַנד ערץ. דער מענטש האָט זיך אים געמאַלט אַ הויכער, אַ נאַקעטער, מיט גרויסע אויגן ווי ביי דעם געטלעכן מאַן אויפן הייליקן בילד, זיין קול איז גע-ווען ווי פון אַ גרויסער קופּערנער פלייט, אויף וועלכער ששפּילן זעלנער אין די לאַגערס. דער דאָזיקער מענטש איז מיט יעדער מינוט געוואַקסן; אויסוואַקסנדיק ביזן הימל, — האָט ער אַריינגע-שטעקט זיינע טונקעלע הענט אין די כמאַרעס, צעריסן זיי און אויסגעשריען מיט אַ מוראדיקן קול:

— „צו וואָס איז דעם מענטשן געגעבן געוואָרן ליכט, ווי פאַלד זיין וועג איז אים פאַרשטעלט און גאַט האָט אים אַרומגע-רינגלט מיט פינסטערניש?“

פאַמען פלעגט אַרומנעמען אַ ציטער און ער פלעגט אַנהייבן מורא האָבן. דער דרעמל פלעגט פאַרשווינדן פון זיינע אויגן און

ער האָט בלויו געהערט די שטים פון זיין טויפּפּאַטער, וועלכער
פלעגט צופּן דאָס בערדל און מיט אַ לייכטן שמייכל אַרויסזאָגן:
— אָט, ס'אַראַ עזות...

דאָס יינגל האָט געוואוסט, אַז דער טויפּפּאַטער האָט דאָס
געזאָגט וועגן דעם מענטש פון לאַנד עויץ, און דעם טויפּפּאַטערס
שמייכל פלעגט אים באַרוקן — ער וועט דעם הימל נישט צעברעכן,
ער וועט אים נישט צערייסן מיט זיינע שרעקלעכע הענט, אָט דער
דאָזיקער מענטש, און ווידער האָט פּאַמאָ דערזען דעם מענטש —
ווי ער שלאָפּט אויף דער ערד. „זיין גוף איז פּאַקקט מיט ווערים
און מיט שטויביקע וואַינדן, זיין הויט פּוילט“. נאָר איצט איז ער
אַ קלייניקער און אַ רחמנותדיקער נעבעך, פשוט — ווי אַ קבצן
אויף די טרעפּלעך פון קלויסטער.
און דער מענטש זאָגט:

— „וואָס איז דער זין פון דעם מענטש, ווי זאָל ער זיין
ריין און אַרענטלעך, אַז ער איז געבאָרן פון אַ פרוי?“
— דאָס רעדט ער אזוי צו גאָט... — דערקלערט מאַיאַקן
מיט איבערזייגונג. — ווי קאָן איך, זאָגט ער, זיין ריין פון זינד, אַז
איך בין אַ זרע? דאָס איז אַ קשיה צו גאָט? ריכטיק אזוי?
און מאַיאַקן וואַרפט אַ פּרעגנדיקן בליק, ווי מיט נצחון, אויף
זיינע צוהערערנים.

— ער איז ווערט... דער צדיק... — ענטפערן זיי אַלע מיט אַ
קרעכץ.

יאַקאָו מאַיאַקן קוקט אויף זיי שמייכלענדיק און זאָגט אַרויס
מיט ביטול:

— שוטים... גייט לייגט די קינדער שלאָפּן...
אינגאָט פלעגט קומען צו די מאַיאַקנים אַלע מאָג און מיט-
ברענגען פאַרן זון שפּילצייג, דערביי פלעגט ער אים כאַפּן אויף
די הענט און דריקן אים צו זיך. נאָר צייטנווייז פלעגט ער זיין
עפעס אומצופּרידן און מיט אַ באַהאַלטענער אומרויקייט פלעגט
ער דאָן טרוקן פּרעגן פּאַמען:

— וואָס ביסטו אַזאַ גלאָמפּ? או-או! פאַרוואָס לאַכסטו אזוי
זעלטן?

און פלעגט זיך אויך באקלאַנגן פאַרן ידיד:
— אויך האָב מורא, אז מיין פּאָמקע איז געראַטן אין דער
מאַמען... זיינע אויגן זיינען עפעס אויך ניט אַזעלכע פּריילעכע.
— ס'איז נאָך אַ ביסעלע פּרי צו באַאומרוקן זיך, פּלעגט
מאַיאַקין לאַכן פון אינגאַטן.

ער האָט אויך ליב געהאַט דאָס טויף-קינד, און ווען אינגאַט
האַט אים איינמאַל געמאַלדן, אז ער נעמט שוין צו פּאַמען צו
זיך, — האָט מאַיאַקין געהאַט דערפון אמתן צער.

— לאַז אים איבער... — האָט ער זיך געפּעטן. — זע — ער
האַט זיך שוין אזוי צוגעוויינט צו אונז, דער קליינער... אָם, ער
וויינט שוין...

— ער וועט אויפהערן... ניט פאַר דיר האָב איך אים גע-
באַרן, ביי אײַך איז דאָ בכלל אַ שווערע סכיבה... אומעטיק ווי
אין אַן אַלטן קלויסטער. פאַרן קינד איז דאָס שעדלעך, און מיר
נופּא איז אַן אים אויך ניט פּריילעך. קומט צו גיין אינדערהיים —
קליינער ניטאָ, פּוסט. איך וועל זיך דאָך צוליב אים ניט אַריבער-
קלייבן צו דיר... ניט איך בין פאַר אים — נאָר ער איז — פאַר
מיר. אזוי איז דאָס, איצט איז געקומען צו פאַרן צו מיר די שוועס-
טער אַנפּיסאַ — וועט זי שוין אויף אים אַכטונג געבן.

און מ'האַט דאָס יינגל געבראַכט אין פּאַטערס הויז.
דאָרטן האָט אים אויפגענומען אַ קאַמישע זקנה מיט אַ לאַנגער
פאַרדרייטער נאָז, מיט אַ גרויסן מויל אָן ציינער. אַ הויכע, אַ
ביסל אָן איינגעבויענע, אַנגעטאַן אין אַ גראַער קלייד און מיט
גראַע האָר, אונטער אַ שוואַרצן זיידן טיכל. תּחילת איז זי דעם יינגל
ניט געפּעלן געווען. ער האָט זיך פאַר איר געשראַקן. נאָר ווען
ער האָט אויף איר צעקנייטשטן געזיכט דערזען אירע שוואַצע אויגן,
וועלכע האָבן מילד געשמייכלט צו אים, — האָט ער באַלד מיט
צוטרוי אַוועקגעלייגט זיין קאַפּ אויף אירע קני.

— יתּומל מיינער, שלאַמינקער! — האָט זי גערעדט צו אים
מיט אַ סאַמעטענעם קול, וואָס האָט געציטערט פון דער פּולקייט
פון קלאַנג, און זי האָט אים שטיל געגלעט מיט די הענט דאָס
פּינמל. — אָם, זיך צוגעטוליעט אזוי... קונדעלע טייערניקע!

אין איר צערטלען איז געווען עפעס ווייכס און מתיקותדיקס. וואָס איז פאר פאָמען ביז אהער געווען אינגאנצן פרעמד. דאָס איז פאר אים געווען ניי. און ער האָט דער אַלטער געקוקט אין די אויגן אַרײַן מיט נײַגעריקײַט און מיט דערוואַמונג. די דאָ-זיקע אַלטע האָט אים אַרײַנגעפירט אין אַ נײַער פאר אים ביז אהער אומבאַקאַנטער וועלט. ווען זי האָט אים דעם ערשטן מאָג געלייגט שלאָפן, האָט זי זיך אַוועקגעזעצט לעבן זײַן פעטל און איבערבוניגנדיק זיך איבערן קינד געפרעגט אים: — דערצײלן דיר, פאַמושקאַ, אַ מעשהלע?

פון דאָן אָן פלעגט פאָמאַ המיד אײַנשלאָפן אונטער די סאַמעט-קלאַנגען פון דער אַלטערס שטימע, וואָס פלעגט מאַלן פאר אים אַ לעבן פול מיט פישוף: גבורים, וועלכע פלעגן בייקומען זיך עלעכע חיות, קלוגע בת-מלכות, נאָרן, וועלכע האָבן זיך אַרויסגעוויזן פאר קלוגע — גאַנצע המונים פון וואונדערלעכע נייע מענטשן פלעגן דורכגיין דעם ייִנגלס פאַגייסטערטן דמיון, און זײַן נשמה האָט זיך דורשטיק גענערט מיט דער געוונטער שײַנקײַט פון דער פאַלקס-שאַ-פונג. די אוצרות פון זכרונות און דמיונות זײַנען געווען אָן אַ סוף ביי דער דאָזיקער אַלטיטשקער, וועלכע פלעגט זיך אים ווי דורך אַ חלום שטענדיק אויסווייזן ווי די „באַבאַ יאַנאַ“ מיט אירע מעשה-לעך, — אָבער אַ גוטע און מילדע „באַבאַ יאַנאַ“ איז דאָס געזען, — אַמאָל איז זי ענלעך געווען אויף דער שײַנער, קלוגער וואַסיליסאַ. מיט פרייט-געעפנטע אויגן, מיט אָן אײַנגעהאַלטענעם אַטעם, פלעגט דאָס ייִנגל קוקן אין נאַכט-חושך, וואָס פלעגט אָנפילן דעם צימער. ער האָט געווען, ווי דער חושך ציטערט שטיל פון פיערל פון לעמפל, וואָס האָט געברענט לעבן הייליקן בילד... און פאַמאַ פלעגט דעם דאָזיקן חושך אָנפילן מיט וואונדערלעכע בילדער פון דעם לעבן פון די מעשהלעך. שטומע, אָבער לעבעדיקע שאַמנס זײַנען געקראַכן איבער די ווענט און איבערן דיל; דאָס ייִנגל פלעגט אי מיט פחד, אי מיט פאַרגעניגן קוקן אויף זיי, פאַמאַלש זייערע פורעמס מיט פאַרבן און פאַשאַפנדיק פון זיי לעבנס, — פלעגט ער זיי אין אײַן הרף-עין צעשמערן מיט דער פאַווענונג פון זײַנע ברעמען. אין זײַנע טונקעלע אויגן האָט זיך באַוויזן עפעס נײַס, מער קינדישס און נאַיווס און ווייניקער ערנסטס; די אײַנזאַמקײַט און

פינסטערניש פלעגט געבוירן אין אים א פחדיק געפיל פון שטענען דיקער דערווארטעניש, וואָס פלעגט אים באאומרוקן און אויפרייצן זיין נייגעריקייט און צווינגען אים צוצוגיין אין פינסטערן ווינקל, א קוק טאָן, וואָס דאָרט ליגט אזוינס פאָהאלטן אין די געדוכטע טעפּיכער פון חושך? ער איז געגאנגען א קוק טאָן, נאָר האָט דאָרט קיין זאך נישט געפונען, ער האָט אָבער נישט פארלאָרן די האָפענונג צו געפינען...

פאָרן פאָטער האָט ער מורא געהאט און האָט געהאט פאָר אים אָפּשיי: אינגאטס געוואלטיקע געשמאלט, זיין טרייסלד קע שט מע ווי פון א שופר, זיין האָרדיקער פנים, זיין קאָפּ מיט דער געדיכטער היטל פון גראַע האָר, די לאַנגע שטאַרקע הענט זיינע, — דאָס אַלץ האָט געמאַכט אינגאטן ענלעך צו די גולנים פון די מעשהלעך. פאָמא פלעגט אויסציטערן, ווען ער פלעגט דערהערן דעם פאָטערס קול, אָדער זיינע שווערע האַרטע טריט; נאָר ווען דער פאָטער האָט גוטמוטיק געשטייכלט און גערעדט צו אים עפעס אזוי ווייך מיט אַ רושם, נעמענדיק אים בעת מעשה אויף די קני אָדער אונטערהויבנדיק אים אויף די ברייטע דלאַניעס אינדערהויך אין דער לופט — פלעגט דאָן פאָמעס מורא פאַרשווינדן.

— איינמאָל, ווען אים איז שוין געגאנגען דאָס אַכטע יאָר, האָט ער אַ פרעג געטאָן ביים פאָטער, ווען יענער האָט זיך נאָר-וואָס צוריקגעקערט פון ערנעץ אַ ווייטער און לאַנגער נסיעה:

— טאַטע! וואו ביסטו געווען?

— אויף דער וואַלגע...

— געגולט? — האָט פאָמא שטיל ווייטער געפרעגט.

— וואָס-? — האָט אינגאט אָנגעשטעלט זיינע אויגן און

זיינע ברעמען האָבן אַ ציטער געטאָן.

— דו ביסט, טאַטע, אַ גולן? איך ווייס שוין... האָט פאָמא איבערגעזאָרט זיין קשיא, אויסגלאַצנדיק ביטערע זיינע אויגעלעך, אַ צופרידענער מיט דעם, וואָס ער איז אזוי לייכט אַריינגעדונגען אין די סודות פון זיין פאָטערס לעבן.

— איך בין אַ סוחר! — האָט אינגאט שטרענג געענטפערט און פאָלד איבערקלערנדיק, האָט ער גוטמוטיק אַ שטייכל געטאָן

און מוסיק געווען: — אַך, דו נאַרעלע!... איך האַנדל מיט ברויט,
איך אַרבעט מיט דאַמפערס... האָסט געזען „יערמאַקן“ ? נו, דאָס
איז מיין דאַמפער... און אויך דייער...

— ס'אַראַ גרויסער אַזאַ... — האָט פאַמאַ זיך אָפגערופן, אָפּ-
ציענדיק דעם אָטעם.

— נו, וועל איך דיר קויפן אַ קליינינקע, פּל-זמן דו ביסט
נאָך אַליין אַ קליינינקער, רעכט?

— גוט! — האָט פאַמאַ מסכים געווען, נאָר שווייגנדיק אַ
וויילע, האָט ער זיך פאַרטראַכט און ווידער מיט אַ באַדויער אויסגע-
צויגן: — און איך האָב געמיינט, אַז דו ביסט אויך אַ גולן... אָדער
אַ גבור...

— איך זאָג דאָך דיר — אַז אַ הענדלער! — האָט אינגאָט
איבערגעזאָגט מיט איבערצייגונג און באַטאָנונג, און זיין בליק האָט
דערזען אויף דעם אַנטטוישטן געזיכט פון זיין זון עפעס אַ ניט-
צופרידנקייט, פּמעט אַ שרעקעדיקייט...

— ווי דער זיידע פּיאַדאַ, דער בעקער? — האָט פאַמאַ גע-
פרעגט.

— נו, אָט ווי ער... נאָר איך בין רייכער פון אים, כּוהאַב
מער געלט פאַר פּיאַדאַרן...

— אַ סך געלט האָסטו?

— נו... ס'איז דאָ נאָך מער...

— וויפל האָסטו קאַסטנס?

— וואָס?

— געלט?

— נאַרעלע! צי מיט קאַסטנס מעכט מען געלט?

— מיט וואָס=זשע דען? — האָט פאַמאַ לעזערדיק אויסגערופן,

און אַ קער טוענדיק זיין געזיכט אינגאַנצן צום באַטער, האָט ער,
ניט וואַרטנדיק אויף אַן ענטפער, גענומען האַסטיק דערציילן אים:
ערגעץ אין אַ שטאָט איז געקומען דער גולן מאַקסימאָ און אָב-
געשאַטן זיך 12 קאַסטנס מיט געלט, עפעס ביי איינעם אַ רייכן
דאָרטן... און זילבער אַ סך, און דעם קלויסטער באַראַבעוועט. איין
מענטשן האָט ער צעשניטן מיט זיין שווערד און אים געוואַלט

אראפואארפן פון שפיץ קלויסטער... דער מענטש האָט גענומען פויקן אין די גלעקער.

— דאָס האָט דיר די מומע דערציילט? — האָט אים אינגאָט איבערגעשלאָגן, קלייבנדיק נחת פון זונדלם לעבעדיק'יט.

— און אזוי — איז וואָס?

— גאָרניט! — האָט אינגאָט געענטפערט מיט געלעכטער...

דאָס האָט זי געמאכט דעם טאָטן פאַר אַ גולן.

— און אפשר ביסטו, קען זיין, אַמאָל געווען טאַקע? — האָט

פאַמא צוריקגעקערט צו זיין טעמע און ס'איז געווען צו זען אויף זיין פנים, אז ער וואָלט זייער געוואָלט, אז דער פאַטער זאָל זאָגן, אז יאָ.

— איך בין קיינמאָל ניט געווען... וואָרף דאָס אוועק...

— ניט געווען?

— איך זאָג דאָך דיר, אז ניט. ס'אַראַ מאָדנער דו ביסט...

מיינסט אַ גולן איז אַ גוטע זאַך... זיי זיינען אלע זינדיקע, די גולנים. גלויבן ניט אין גאָט... ראַבעווען די קלויסטערס... זיי זיי-גען פאַרשאַלטן פון קלויסטער... ג'יאָ... אָט-וואָס, זונעלע, — דו דאַרפסט זיך שוין אָנהייבן לערנען! שוין צייט, ברודערל, אינגיכן ווערסטו ניין יאָר... הייב אָן מיט מזל. ווינטער וועסטו זיך לער-גען און אויף פּרילינג וועל איך דיך מיטגעמען אין וועג אַריין אויף דער וואָלגע מיט מיר...

— איך וועל גיין אין שול? — האָט פאַמא אַ פּרעג געטאָן

מיט אַ שעמעוודיקייט.

— פריער וועסטו זיך לערנען אין שטוב מיט דער מומען...

שפעטער פלעגט דאָס יינגל שוין פון פּרימאָרגן זיצן ביים טיש און מיטן פינגער אַרומפאַרן איבערן סלאַוואַנישן אַלף-בית און חזרן נאָך דער מומען:

— אַז... בוקי... חעדי...

אַז מען האָט געהאַלטן שוין ביי בראַ, וואַ, גראַ, דראַ, האָט דאָס יינגל לאַנג ניט געקאָנט אַיינהאַלטן זיך פון געלעכטער אַרויס-ברענגענדיק די זילפן. פאַמען האָט זיך די דאָזיקע תורה אַיינגע-געבן גרינג, כמעט אָן אַנשטרענגונג און אָט לייענט ער שוין דעם ערשטן קאַפיטל פון תהילים:

— וואויל איז דעם מאן... וואָס גייט נישט... אין די וועגן פון די שלעכטע...

— אזוי, טייערניקער, אזוי, פאָמושקאָ, ריכטיק אזוי! — האָט די מומע אים מילד געחורט, זייענדיק באַגלייטערט פון זיין דערפאָלג...

— אַ בריה ביסטו, פאָמאָ! — האָט צוגעגעבן אינגאָט מיט אַן ערנסטער מינע, נאָכפרעגנדיק זיך אויף זיין לערנען... אויף פריי-לינג פאָרן מיר אין אַסטראַכאָן נאָך פיש און אויף האַרבסט — וועסטו שוין גיין אין שול.

דעם יינגלס לעבן האָט זיך געקייקלט פאָרויס ווי אַ פילקע באַרג אַראָפּ. זייענדיק זיין לערערין, איז די מומע גלייכצייטיק אויך געווען זיין חברטע אין זיינע שפילן. ס'פלעגט קומען צו גיין לויבא מאַיאָקין און דאָן פלעגט די אַלטע פאָרוואַנדלט ווערן אויך אין אַזאָ קינד — ווי זיי. מען האָט זיך צוזאַמען געשפילט אין באַ-העלטעניש, אין בלענדעניש, פאר די קינדער איז געווען קאָמיש און אָנגענעם צו זען, ווי אַנפּיסאַ, פאַרבונדן מיט אַ טיכל אַרום די אויגן, מיט צעשפרייטע הענט, גייט אַרום פאָרויכטיק איבערן צימער און שטייט זיך אָן אויף די שטולן און טישן, אָדער ווי זי פלעגט, זוכנדיק זיי, קריכן איבער אַלע באַהאַלטענע ווינקל-לען און נישט אויפהערן צו ריידן:

— אַך, איר לינגער, וואָס איר זייט... אַך, איר באַנדישן... וואו האָט איר זיך דאָס אַהינגעטאָן?... האָ?

און די זון האָט ווייך אין פריילעך אזוי פאַלייכטן דעם אַלטן, אויסגעטראַטענעם גוף, וואָס האָט נאָך פאַרהיט אין זיך אַ יונגע נשמה, באַשטראַלט דאָס אַלטע לעבן, וואָס האָט ווי אַ צירונג באַפּוצט לייט די פּוּחות און מעגלעכקייטן דעם לעבנס-וועג פון די ביידע קינדער....

אינגאָט פלעגט גלייך אינדערפרי אַוועקלויפן אויף דער בערזע און פלעגט זיך גאַנץ אָפּט נישט ווייזן אַזש ביזן אָונט. אינגאָט פלעגט ער פאָרן אין ראַטהוויז, אין געסט, אָדער ערגעץ אַנדערשוואו. אַמאָל פלעגט ער קומען אַהיים אַ שימורער. — תחילת פלעגט פאָמאָ אין אַזאָ פאַל אַנטלויפן פון פאָטער און זיך באַ-

האלמן. נאָכדעם איז ער שוין דערצו געוויינט געוואָרן און אַפילו
איינגעפונען, אז אַ שיפורער טאָטע איז נאָך בעסער ווי אַ ניכטע-
רער: ער איז ווייכער, שטאַרקער און אַ ביסל קאַמישער. אויב דאָס
פלעגט טרעפן ביינאכט — פלעגט זיך דאָס ינגל תמיד אויפכאַפן
פון זיין שאַלנדיקער שטים:
— אַנפּיסאַ: שוועסטער טייערע! לאָז מיך צים זון... צום
יורש לאָז מיך!
און מיט אַ וויינענדיקן קול, פול מיט פאַרוואַרפן, פלעגט די
מומע אים אינריידן:
— גיי, גיי פאַפן, טיזול, דו זיגדיקער. אָנגעוויפן זיך, אַ? ביסט
דאָך שוין אַ גראָער.
— אַנפּיסאַ! דעם זון קען איך זען? קאַטש מיט איין אויג?
— זאָלן זיי דיר ביידע אויסרינגען פון שיפורת.
פאַמאַ האָט געוואוסט, אז די מומע וועט דעם פאַטער בשום
אופן נישט צולאָזן צו אים און אונטערן טומל פון זייערע ביידנס קולות
פלעגט ער ווידער איינשלאָפן. ווען איגנאַט פלעגט קומען שיפור
בייטאָג, — פלעגן זיינע גוואַלדיקע לאַפעס פאַלד אַ כאַפּ טאָן דעם
זון און מיט אַ שיפורן, גליקלעכן געלעכטער פלעגט ער אים אַרומ-
טראָגן איבער די חדרים און נאָכאַנאַנד פּרעגן אים:
— פאַמקאַ! וואָס ווילסטו? זאָג! וואָס ווילסטו? גוטע זאַכן?
שפּילצייג? אַנג, בעט נאָר! ווייל דו דאַרפסט וויסן, אז ס'איז נישט
קיין איין זאָך אין דער וועלט, וואָס איך זאָל דיר נישט קענען
קויפן. איך האָב אַ—מיליאָן! כאַ=כאַ=כאַ! און איך וועל האָבן נאָכ-
מער: פאַרשטייסטו שוין? אַלץ איז דיינס! כאַ=כאַ!
נאָר פּלוצלונג פלעגט זיין התפעלות פאַרלאָשן ווערן, ווי
עס ווערט פאַרלאָשן אַ ליכט פון אַ שטאַרקן ווינט=בלאָז. דאָס
שיכורע געזיכט פלעגט אויפציטערן, די אויגן פלעגן רויט ווערן
און אָנגיפן זיך מיט טרערן און די ליפן פלעגן זיך אויסציען מיט
אַ דערישראַקענעם, געפאַלענעם שמייכל:
— אַנפּיסאַ! אויב הלילה ער וועט שטאַרבן — וואָס וועל איך
דעמאָלט טאָן?
און פאַלד דערויף פלעגט אים באַפאַלן דאָס משוגעת:

— אַלץ וועל איך אונטערצינדן! פלעגט ער ברומען מיט ווילד-
 אריסגעלאָצטע אויגן ערנעץ אין פינסטערן חלל פון צימער —
 איך וועל אַלץ חרוב מאַכן! מיט פולווער אויפרייסן!
 — וועסט שוין האָבן דיין סוף, דו מיאוסער נפש. ווילסט
 דערשרעקן דאָס קינד, ס'זאָל חלילה קראַנק וועזן? — פלעגט אַנפּיסאַ
 אים באַלד אַרײַנצײלן, און דאָס איז שוין געווען גענוג, אינגאָט
 זאָל מאַכן פּיס און האַסטיק נעלם ווערן, בורטשענדיק:
 — נו-נו! איך גיי שוין, איך גיי... דו שרײַ נאָר נישט
 אויף מיר! מאַך נישט קיין טומל, שרעק אים נישט.
 אז פאַמאָ פלעגט זיין נישט געזונט, פלעגט אינגאָט אַוועק-
 וואַרפן אַלע זײַנע געשעפטן און אין ערגעץ נישט אַרויסגיין, נישט
 אַפּטרעטן פון שטוב און דערעסנדיק פּסדר דער שוועסער און דעם
 זון מיט אומגעלומפערטע שאַלות און עצות, פלעגט ער אַ פינס-
 טערער, מיט אַ פּחד אין די אויגן אַרומשפּאַנען אײַפּער די צי-
 מערן אויס מענטש און קרעכצן.
 — וואָס דערצאַרנסטו דאָרטן גאָט? — פלעגט אַנפּיסאַ אים
 אַפּשטעלן אַמאָל, — זע נאָר, דיין בורטשען זאָל נישט דערגיין צו
 גאָט, וועט ער דיך שוין באַשטראַפּן צוליב דינע טענות אויף זיין
 חסד, וואָס ער טוט מיט דיר...
 — עך, שוועטער! פלעגט אינגאָט אַפּויפּצן. — דו פאַרשטיי
 מיר — טאָמער חס-וחלילה עפעס... וועט דאָך מיין גאַנץ לעבן
 אונטערגיין! צו וואָס האָב איך געלעבט?... ווער ווייס...
 אַוועלכע סצענעס אין שאַרפע אײַבערגאַנגען ביים פאַמער —
 פון איין שטימונג צו אַן אַנדערער, האָבן פּין אַנהײב געשראַקן
 דאָס יונגל, נאָר ער איז גיך געוויינט געוואָרן דערצו, און דער-
 זעננדיק אַפּט אין פענסטער, ווי דער פאַמער קריכט שווער אַרויס
 פון שליסל, פלעגט ער זיך גלייכגילטיק אַפּרופּן:
 — מומע! דער טאַטקע איז ווידער געקומען שיכור.

ס'איז אָנגעקומען דער פּרילינג. האַלטנדיק זיין צוואַג האָט
 אינגאָט מיטגענומען דעם זון אויפן דאַמפּער, און פאַר פאַמען האָט
 זיך געעפנט אַ ניי לעבן, אַ נייע וועלט, רייך מיט אַינדריקן.

שנעל טראַגט זיך מיטן שטראַם דער שיינער און שטאַר-
 קער „יערמאַק“ — דער משא-דאַמפער פון סוחר גאַרדעיעוו, און ביי
 זיינע ביידע זייטן באַוועגן זיך אים אַנטקעגן, פאַמעלעך, די ברע-
 געס פון דער מעכטיקער שיינער וואַלגע, — דער לינקער ברעג,
 אינגאַנצן אַ פאַגאַסענער פון זון. ס'שפּרייט זיך אויס ביזן ברעג
 הימל אַ גרינער, פּרעכטיקער טעפּעך; און דער רעכטער ברעג
 האָט אַ וואַרף געמאַן צום הימל זיינע שפיצן בערג, פאַזאַקסענע מיט
 וואַלד און איז אזוי ווי אַן אַפּגעשטאַרבענער אין אַ מוראדיקן שטיל-
 שווייגן.

און צווישן זיי האָט זיך מאַיעסמעטיש צעשפּרייט דער ברייט-
 ברוםטיקער טייך; אַן טימל, פּיערלעך אין ניט אַיילנדיק זיך, פּליסן
 זיינע וואַסערן אין פאַוואַוסטויזן פון זייער אומבאַזיגטן כוח; דער
 פאַרינקער ברעג שלאָגט אין זיי אַפּ ווי אַ שוואַרצער שאַטן, און
 פון דער לינקער זייט פאַצירן גאַלד און גרינער סאַמעט די זאַמ-
 דיקע דיונעס און די ברייטע לאַנקעס. דאָ און דאָרט ווייזן זיך, אויף
 בערג און לאַנקעס, דערפּער, די זון גלאַנצט אויף די שוויבן און
 פענסטער פון די הייזלעך און אויף די געלע שטרויענע דעכער,
 ס'גלאַנצן דורך די גרינע ביימער-צווייגן די צלמים פון די קלויס-
 טערס. פּויל דרייען זיך ערגעץ אין לופט די גראַע פּליגל פון די
 מילן, פון די פאַבריק-קוימענס קנױלט זיך צום הימל אַ רויך מיט
 אַ געדיכטער, שוואַרצער מראה, אַ חברה יאַטלעך אין בלאַע, רויטע
 און ווייסע העמדלעך שטייען ביים ברעג, באַגלייטן מיט הויכע קולות
 דעם דאַמפער, די קולות וועקן די שטילקייט אויפן טייך און פון
 אונטער די רעדער פון דאַמפער לויפן צו די פּיס פון די קינדער
 פּריילעכע כוואַליעס און צעקלאַפן זיך אַן ברעג. אַט האָט זיך אַ
 גאַנצע קאַמפּאַניע יאַטלעך אַריינגעזעצט אין אַ שיפּל און זיי רודערן
 האַסטיק צום מיטן טייך, פּדי צו קייקלען זיך אויף די כוואַליעס, ווי
 אויף אַ וויג.

פון וואַסער קוקן אַרויס די שפיצן ביימער, אַפּשטאַל זיינען
 גאַנצע קופּעס פון זיי פאַרטרונקען פון פּרילינגס-אויסגוס און זיי
 שטייען אזוי אינמיטן וואַסער, ווי אינזלען. פון ערגעץ-וואו דער-
 טראַגט זיך פון ברעג מיט אַ שווערן זיפּן אַן אומעטיק געזאַנג:

— א—ע... א—א—א נאך א—מאל!

דער דאמפער יאגט אריבער פליטן, פארשפריצנדיק זיי מיט וואסער. די קלעצער גייען האסטיקער אונטער די קלעפ פון די אַנלויפנדיקע כוואליעס; די פליטניקעס, אין די בלאַע העמדלעך, צעשאַקלען זיך אויף די פיס, קוקן אויפן דאמפער, לאַכן און שרייען עפעס אַריבער צו אים. אַ דיקע, געזונטע ים-פיה, אַ ווייס הויטקע, גייט מיט דער זייט פון טייך; דער געלער הויבל, וואָס זי טראָגט אויף זיך, שיינט ווי גאַלד אויף דער זון, און שלאַגט געפליק אָפּ אין שמוציקן פּרילינגס-וואסער. אַנטקעגן גייט אַ פאַ-סאזיר-דאמפער און פויפט. דער אַפּקלינגענדיקער הילך פון פייף באַהאַלט זיך אין וואַלד, אין די שפּאַלטן פון באַרגיקן ברעג און שטאַרט דאָרט אָפּ. אינמיטן טייך צעקלאַפּן זיך די כוואליעס אָן ביידע שיפן, שלאַגן זיך אָפּ אויף זייערע זייטן, און די שיפן צעוויגן זיך אין וואסער. אויפן משופעדיקן באַרגיקן ברעג זיינען אויסגע-שפרייט גרינע מעפעכער פון נאָך האַרפּסטיקן גראַז, ברוינע פאַסן ערד אויף דורכצוגיין זיי און שוואַרצע, צעאַקערטע אויף פּרילינגס-הבואה. איבער זיי פליען פייגלען, ווי קלייניקע פינטלעך, וועלכע זעען זיך דייטלעך אויפן בלאַען שפיגל פון הימל; ניט ווייט פון מערש זיך אַ סטאַדע, — פון ווייטן זעען די פּי אויס, ווי שפּילצייג; די קליינע פיגור פון פאַסטעך שטייט אָנגעשפאַרט אויף אַ שמעקל און קוקט אויפן טייך.

אַרום און אַרום בלאַנקט דאָס וואסער, אַרום און אַרום איז רחבות און פרייהייט, פריילעך, גרינע לאַנקעס און העלע, מילדע, בלאַע הימלען; אין דער רויקער באַווענינג פון וואסער שפירט זיך אַן איינגעהאַלטענע קראַפט, אין הימל ברענט איבערן טייך די ברייטע זון פון הודש מאי, די לופט איז אָנגעזאַפט מיטן זיסן ריה פון די שטעכלקעס פון די ביימער. און פון דער פרישקייט פון גרינס, און די ברעגעס גייען אַלץ אַנטקעגן, גלעטנדיק די אויגן און די נשמה מיט זייער שיינקייט און אַלץ מער גייע בילדער עפענען זיך אויף זיי.

אויף אַלץ אַרום ליגט אַ שמעמפל פון עפעס אַ לאַנגזאַמ-קייט: אַלץ — די נאַטור און די מענטשן לעבן אומגעלומפערט-

פויל, נאָר אין דער פוילקייט פולט זיך, ווי עפעס אַן אייגנארטיקע גראַציע, און ס'דאַכט זיך, אַז הינטער דער פוילקייט באַהאַלט זיך אַ גוואַלטיקע קראַפט, אַ קראַפט אַן אומבאַזיגטע, — נאָר אויך אַן אומבאַזאוסטויניקע, וואָס ווייסט נאָך נישט קלאָר אירע פאַרלאַנגען און צילן... און אַט דאָס פעלן פון באַזאוסטויניקייט אין דאָזיקן האַלב־שלאָפּנדיקן לעבן, לייגט אויפן גאַנצן שטח אַ שאַטן פון בענקעניש. אַ אונטערטעניק געדולה, אַ שטומער וואָרטן אויף עפעס נייע און מער לעבעדיקס הערט זיך אויך אין געשריי פון קוקן, וואָס קומט צו פליען מיטן ווינט פון ברעג אויפן מיטן טייך... איינזאַמע געזאַנגען בעטן זיך ווי אויף הילף... צייטנווייז קלינגט אין זיי אַפּ די העלדישקייט פון יאוש... דער טייך ענטפערט אַפּ די געזאַנגען מיט אַ זיפּצן, און פאַרטראַכטע וויגן זיך, די שפיצן ביימער. אַ שטיל־קייט...

גאַנצענע טעג האָט פאַמאַ פאַרבאַכט אויפן בריקל פון קאַ־פּיטאַן צוזאַמען מיטן פאַטער. מיט ברייט־צעעפונטע אויגן האָט ער שווייגנדיק געקוקט אויף דער אומענדלעכער פאַנאַראַמע פון די ברעגעס, און אים האָט אויסגעדאַכט, אַז ער באַזעגט זיך אויף אַ ברייטער זילבערנער וועג צו יענע וואונדערלעכע מדינות, וואו עס לעבן די פּישוף־מאַכער און די גבורים פון די אים באַקאַנטע מעשה־לעך. צייטנווייז פלעגט ער אָנהייבן פונאַנדערפּרעגן ביים פאַטער וועגן אַלץ, וואָס ער פלעגט זען. איינאַם פלעגט אים גערן און אויספירלעך ענטפערן, אָבער דעם יינגל זיינען נישט געפּעלן געווען דעם פאַטערס תּשובּות; ער האָט נישט געשפּירט אין זיי קיין שום אינטערעסאַנטס און פאַרשטענדלעכס פאַר אים, און ער האָט נישט געהערט אין זיי דאָס, וואָס אים האָט זיך געוואַלט הערן. איינמאָל האָט ער מיט אַ קרעכין געמאַלדן דעם פאַטער:

- די מומע אַנפּיסאַ ווייסט בעסער פאַר דיר...
- וואָס ווייסט זי? — האָט אייגנאַט געפּרעגט לאַכנדיק.
- אַלץ, — האָט דאָס יינגל געענטפערט מיט איבערצייגונג.
- די וואונדערלעכע מדינות האָבן זיך פאַר אים נישט באַוווּן.
- נאָר אַפּט פלעגן זיך אויפן ברעג פון טייך באַוווּן שטעמ, דורכ־אויס אַזעלכע ווי די שטאַט, אין וועלכער פאַמאַ האָט געלעבט. אַנ־

דערע גרעסערע, אנדערע קלענערע, נאָר די מענטשן, די היזער, די קלויסטערס — אַלץ איז אין זיי געווען אזוי, ווי ביי אים אין שטאָט. פּאָמא פּלעגט זיי מיטן פּאָטער באַקוקן און תּמיד פּלעגט ער בלייבן אומצופּרירן מיט זיי, און ער פּלעגט זיך צוריקקערן אויפּן דאַמפּער אָן אומעטיקער און פּאַרמאַטערטער.

— מאָרגן קומען מיר שוין אין אַסטראַכאַן, — האָט איינמאַל געמאַלדן אייגנאַט.

— אויך אזא שטאָט, ווי די איבעריקע?
— נו, פּאַרשטייט זיך... וועלכע דען-זשע?
— און נאַכהער וואָס?
— דער ים... דער קאַספּישער רופּט מען אים.
— וואָס איז אין אים פּאַראַן?
— פּיש, נאַרעלע? וואָס קען דען זיין אין וואַסער?
— און וואו איז די שטאָט קיטעזש, וואָס שטייט אין וואַסער...
— דאָס איז עפעס אנדערש! קיטעזש איז אַמאַל געווען...
— דאָרט האָבן בלויז געלעבט צדיקים.

— און אויפּן ים זיינען נישט אַזעלכע שטעט?
— נישט... — האָט אייגנאַט געענטפּערט, און אָפּשווייגנדיק אַ ווילע, מוסיף געווען! — דאָס וואַסער פּון ים איז ביטער און מ'קען עס נישט טרינקען...
— און נאָכן ים איז ווידער ערד?

— פּאַרשטייט זיך, דער ים מוז דאָך האָבן אַ ברעג. ער איז ווי אַ בעכער.

— און נאָכדעם זיינען ווייטער שטעט?
— ווידער שטעט... ווי-זשע דען? נאָר דאָרטן איז שוין נישט אונזער לאַנד, נאָר פּערסיע... האָסט געזען אַמאַל די פּערסיאַנערין, וועלכע קנאַקט אויפּן מאַרק נישלעך און... שעפּטשעט עפעס?...
— געזען... — האָט פּאָמא געענטפּערט און פּאַרטראַכט זיך. איינמאַל האָט ער ביים פּאָטער אַ פּרעג געטאָן:
— נאָך אַ סך ערד פּאַראַן?

— ערד, ברודער... איז נאך פאראן זייער א סך. אז מען זאל
פסדר גיין אויף איר צופוס... וועט מען זי אויך אין א יאָר
צען ניט דורכגיין.

און לאנג האָט אינגאָט דערציילט דעם זון וועגן דער גרויס
פון דער ערד און פֿאַרענדיקט:

— און פונדעסטוועגן ווייסט מען ניט, ווי גרויס זי איז און
וואו זי ענדיקט זיך...

— און אומעטום איז אויף דער ערד רק דאָס זעלבע?

— וואָס הייסט?

— רק שמעט און נאָך...

— נו, פֿאַרשטייט זיך, ושמעט, ווי שמעט... הייזער, גאַסן...

אלץ ווי ס'באָדאַרף צו זיין.

נאָך א סך אַזעלכע שמועסן האָט דאָס יינגל אָנגעהויבן
זעלטענער און שוין ניט אַזוי פֿאַרעקשנט קוקן אין דער ווייט אַרײַן
מיט דעם פסדרדיקן פֿראַגע-בליק אין זיינע שוואַרצע אויגן.

די קאָמאָנדיע פון דאַמפער האָט אים ליב געהאַט און ער
האַט זיי אויך ליב געהאַט, אָט די וואוילע יונגן, פרוינע פון זון און
ווינט, וועלכע האָבן פֿריילעך געשיפט מיט אים. זיי האָבן
איה געמאַכט פֿאַרשיידענע פיש-פֿאַנג-מכשירים, שיפלעך פון האַלץ-
קאַרע, געדרייט זיך מיט אים, געשיפט זיך מיט אים אויפן טײַך,
בעתן אַנקערן פון דאַמפער, ווען אינגאָט פלעגט אַוועקגיין אין
שמאַט וועגן זיינע געשעפטן. דאָס יינגל האָט אַפֿט געהערט, ווי
מען זידלט דעם פֿאַטער אונטער די אויגן, נאָר האָט אויף דעם
ניט געלייגט קיין אַכט און האָט קיינמאַל ניט דערציילט דעם פֿאַ-
טער, וואָס ער האָט געהערט וועגן אים. נאָר איינמאַל, ווען דער
דאַמפער האָט אָנגענומען ברענהאַלץ, האָט פֿאַמאַ דערהערט ווי
דער מאַשיניסט פֿעטראַזימט בייזערט זיך:

— האָט געהייסן אַנגלייגן אַזוי פיל האַלץ... טפּו, ס'אַראַ ניט-
פֿאַרשמענדיקער מענטש! אַנלאָדן ביזן דעק דעם דאַמפער און דער-
נאָך שרייט ער נאָך... די מאַשין, זאָגט ער, מאַכסטו מיר קאַליע...
נאַפֿט, זאָגט ער, ברענסטו מיר אויס אָן אַ שיעור...

אים האָט געענטפערט די גראַבע, ביזע שטים פון לאַצמאַן:
— און ס'אַראַ געלט-גייציקער דאָס איז... רק געלט און
געלט אָן אַ מאָס... דאָ באַקומט מען ביליגער האַלץ, איז פיר אים
אזש אַהער... אָ, אָ, ס'אַראַ געלט-גייציקער, אַ טיילוּ!

— או-אוך, ס'אַראַ געלט-גייציקער.
דאָס עטלעכע מאָל איבערנעהורטע וואָרט איז אים אַרײַן אין
זכרון, און אינאַוונט, עסנדיק אַוונברײט מיטן פאַטער, האָט ער
אים פלוצלונג אַ פרעג געטאַן.

— טאַטע!

— וואָס?

— דו ביסט אַ געלט-גייציקער?

אויף די שאלות פון פאַטער האָט ער אים איבערגעגעבן
דעם שמועס צווישן לאַצמאַן און דעם מאַשיניסט. אינגאָטס פנים
איז געוואָרן פינסטער און זיינע אויגן האָבן געברענגט פון כעס.
— אָט ווער זיי זיינען... — האָט ער אַרויסגערעדט, טרייס-
לענדיק מיטן קאָפּ, — דו אָבער רײד נישט מיט זיי... דו הער זיי
נישט. זיי זיינען דיר נישט קיין חברים, דו דרײַ זיך וואָס ווייניקער אַרום
זיי. דו ביסט זייער באַלעבאָס און זיי דיינע — משרתים, זאָלסטו עס
וויסן. אז מיר וועלן ביידע וועלן, וועלן מיר זיי אַלעמען אַרויס-
וואַרפן אויפן ברעג... זיי קאָסטן ביליג, און זיי זיינען אומעטום
דאָ ווי די הינט. פאַרשטאַנען? זיי ריידן אויף מיר אַזוי פיל בייז...
דערפאַר, וואָס איך בין זייער גאַנצער באַלעבאָס. די גאַנצע זאַך
פאַשטייט אין דעם, וואָס איך בין אַ בר-מזל אין אַ גביר און דעם
גביר זיינען אַלע מקנא. אַ גליקלעכער מענטש — האָט אַלעמען
פאַר שונאים...

אין אַ טאָג צוויי אַרום האָט זיך אויפן דאַמפער באַוויזן אַ
נייער לאַצמאַן און אַ נייער מאַשיניסט.

— און יאַקאָו וואו איז? — האָט דאָס יינגל זיך נאָכגע-
פרעגט.

— איך האָב אים אָפּגעוואָנט... דורכגעטריבן.

— פאַרוואָס? — האָט פאַמא געוואָלט דערגיין.

— אָט דערפאַר...

- און פעטראָוויטשן?
 - אים אויך...
 פאָמען איז געפעלן דאָס, וואָס זיין פאָטער קאָן אזוי שנעל
 בייטן מענטשן אויפן דאָמפער. ער האָט זיך געחנפהט צום פאָטער
 און דער פאָטער האָט אים דערלויבט אַראָפּצוגיין אונטן אויפן דעק.
 ער איז צוגעגאַנגען צו אַ מאַטראַס, וועלכער איז דאָרט געזעסן
 אויף דער פּאַרלאַגע און געפלאַכטן אַ קאַנאַט, מאַכנדיק דערפון
 אַ באַרשט.
 - אַ נייער לאַצמאַן ביי אונז, - האָט פאָמאַ אָנגעהויבן.
 - מיר ווייסן... אַ געזונט צו דיר, פאָמאַ אינגאָמיטש! ווי
 האָסטו געשלאָפן? וואָס מאַכסטו?
 - און אַ מאַשיניסט האָבן מיר אויך אַ נייעם...
 - און אַ מאַשיניסט אויך... אַ שאַר פעטראָוויטשן.
 - ניין.
 - נו? ער איז דאָך מיט דיר געווען אזוי גוט...
 - פאַרוואָס האָט ער אָפּער געזיידלט דעם טאַטן?
 - אָ? ער האָט אים דען געזיידלט?
 - געוויס געזיידלט, איך האָב אַליין געהערט...
 - ממ... און דער פאָטער האָט, הייסט עס, אויך געהערט?
 - ניין, דאָס האָב איך אים דערציילט...
 - דו... אזוי... - האָט דער מאַטראַס אויסגעצויגן און אַנט-
 שוויגן געוואָרן, נעמענדיק זיך ווייטער פאַר זיין אַרבעט.
 - און דער טאַטע האָט מיר געזאָגט: דו ביסט דאָ אַ פאַ-
 לעבאָס, האָט ער מיר געזאָגט... דו קאָנסט, האָט ער מיר געזאָגט,
 אַלעמען דורכטרייבן, אויב איך וויל נאָר...
 - אזוי נאָר... - האָט דער מאַטראַס געזאָגט און פינסטער
 אַ קוק געטאָן אויפן יינגל, וועלכער האָט זיך אזוי לעבעדיק פאַ-
 רימט מיט זיין מאַכט פון אַ פאַלעבאָס.
 פון יענעם טאַג אָן האָט פאָמאַ פאַמערקט, אַז די שייף-
 קאַמאַנדע באַציט זיך צו אים עפעס אַנדערש, ווי פריער: אַנדערע
 זיינען צו אים געוואָרן נאַכמער ווייכער און צוגעלאָזענער, אַנדערע
 פאַרקערט, האָבן נאָר מיט אים ניט געוואָלט ריידן, און טאַמער

האָפּן זיי יאָ גערעדט מיט אים, איז דאָס געווען מיט כּעס און
ניט פּרי צו פּאַרוויילן אים, ווי דאָס איז געווען פּריער.

פּאַמא האָט ליב געהאַט צו קוקן, ווי מען וואָשט די דעק:
מיט פּאַרקאַשערטע הויזן פּיו די קני אָדער אינגאַנצן אָן הויזן
פלעגן די מאַטראַסן, מיט פּערשט און פּעזימער אין די הענט,
לייכט אַרומלויפן איבערן דעק, פּאַרגיסן זי מיט עזערס וואַסער,
שפּריצן איינער אויפן אַנדערן, לאַכן, שרייען, פּאַלן... אומעמוס
זיינען גערוגען שטראַמען וואַסער און דער לעבעדיקער גערויש
פּון די מענטשן האָט זיך צונויפגעגאַסן מיטן פּריילעכן פּלעסן
פּון וואַסער. פּריער האָט דאָס יינגל ניט נאָר ניט געשטערט די
מאַטראַסן אין דער דאָזיקער שפּאַסיקער און לייכטער אַרבעט, נאָר
בלעגט אויך נעמען אין איר אַ טעטיקן אָנטייל. פּאַרשפּריצנדיק
די מאַטראַסן מיט וואַסער, פּלעגט ער מיט אַ געלעכטער אַנטלויפן
פּון די דראָנגען, אַז מען וועט אים אַפּינסן. אָפּער נאָכדעם, ווי מען
האַט אָפּגעזאַגט פּעטראָוויטשן און יאַקאָו, האָט ער געפּילט, אַז
איצטער איז ער פּאַר זיי אַלעמען אַ שטער. קיינער וויל זיך מיט
אים ניט שפּילן, און אַלע קוקן זיי אויף אים עפעס אַזוי
פּריינדלעך. אַ פּאַרוואַנדערטער און אַן אומעטיקער איז דאָס יינגל
צוריק אַוועק פּון דעק אינדערהויך צום שטורוואַל, אַנדערגעוועזט
זיך, און ווי אַ באַליידיקטער גענומען פּאַרטראַכטעדייט קוקן אויפן
ווייטן, בלאָען ברעג און אויפן ציינערדיקן פּאַס וואַלד. אונטן אויפן
דעק האָט פּריילעך געפּלוסקעט דאָס וואַסער און פּריילעך האָבן
געלאַכט די מאַטראַסן... אים האָט זיך זייער געוואָלט צו זיי, נאָר
עפעס האָט אים צו זיי ניט געלאָזט.

— „האַלט זיך וואָס ווייטער פּון זיי, — האָט ער זיך דער-

מאַנט דעם פּאַטערס ווערטער: — דו ביסט זייער באַלעבאָס...“

אים האָט זיך געוואָלט עפעס אַ געשריי טאָן צו די מאַטראַסן —
אַ געשריי טאָן עפעס אַזוינס, וואָס זאָל זיי שרעקן, באַזעלעריש,
ווי דאָס טוט דער פּאַטער. ער האָט לאַנג געקלערט וואָס צו
מאָן און האָט גאַרניט צוגעקלערט... ס'זיינען אַוועק נאָך צוויי,
דריי טעג, און ער האָט דייטלעך פּאַרשאַנען, אַז די שוף-קאָ-
מאַנדע האָט אים ניט ליב. אים איז געוואָרן אומעטיק אויפן דאַמ-

פער און לאנגווייליק און אלץ אַפּטער און אַפּטער איז פאַר אים
 אין פאַרשידנפאַרביקן נעפל פון די נייע איינדרוקן אַרויסגעשוואומען
 דאָס פאַרהילטע געשטאַלט פון דער גוטער, פריינדלעכער מומע אַנ-
 פּיסאַ מיט אירע מעשהלעך, מיט איר ווייכן שמייכל און צאַרט-
 קלינגענדיקן געלעכטער, פון וועלכן ס'האַט אויף זיין קינדישער נשמה
 געווייט מיט אַ פריילעכער וואַרעמקייט. ער האָט נאָך אלץ געלעבט
 אין דער וועלט פון מעשהלעך, נאָר אַן אומגעזעענע און אומברחמזת-
 דיקע האַנט פון דער ווירקלעכקייט האָט שוין אייפּערזוכטיק געריסן
 דאָס דינע שיינע געוועב פון דאָס וואונדערלעכעם, דורך וועלכן דאָס
 יינגל האָט געקוקט אויף אלץ אַרום. דער צופאַל מיטן לאַצמאַן
 און מאַשיניסט האָט אָפּגעווענדט דעם יינגלס אויפּמערקזאַמקייט
 אויף דאָס אַרומיקע, וואָס האָט אים אַרומגערינגלט; פּאַמעס אויגן
 זיינען קלערער געוואָרן: אין זיי האָט זיך באַוווּן אַ באַוואוסטזייניקע
 געניטקייט און אין זיינע קשיות, וואָס ער פלעגט פרעגן ביים פּאַטער,
 האָט געקלונגען אַ שטרעפונג צו פאַרשטיין יענע פּעדים און ספּרו-
 זשינעס, וועלכע פירן אָן מיט די מעשים פון די מענטשן.

איינמאַל האָט זיך פאַר אים אָפּגעשפּילט אזאַ סצענע: די
 מאַטראָסן האָבן געטראָגן האַליץ. איינער פון זיי, דער יונגער,
 האַריקער און פריילעכער יעפּים, האָט, טראָגנדיק אַ בינטל שייט-
 לעך איבער דער דעק פון שיף, ניט אויפּגעהערט צו בורטשען
 אויפן קול און מיט פּעס:

— ניין, דאָס איז שוין גאָר אָן אַ געוויסן! איך האָב קיינ-
 מאַל ניט אָנגענומען קיין תּנאי, אַז איך מוז אויך שלעפּן האַליץ.
 אַ מאַטראָס בין איך — נו. איז קלאַר, הייסט עס, וואָס איך האָב
 צו טאָן... אָפּער שלעפּן נאָך האַליץ... אַראַנק! אַט דאָס הייסט
 שינדן די הויט, וועלכע איך האָב ניט פאַרקויפּט... נו, דאָס איז
 שוין גאַרנישט קיין יושר! ניטאָ קיין געוויסן! אַט ס'אַראַ מייסטער
 דאָס איז — אַרויסצוקוועטשן דעם זאַפט פון די מענטשן.

דאָס יינגל האָט געהערט דאָס בורטשען און געוואוסט, אַז
 דאָס מיינט מען זיין פּאַטער. ער האָט אויך געזען, אַז כאַטש יעפּים
 בורטשעט, פונדעסטוועגן טראָגט ער אויף זיך מער האַליץ ווי
 די איבעריקע און טראָגט דאָס אויך גיכער פון די איבעריקע.

קיינער פון די מאטראַסן האָט זיך נישט צוגעהערט צו יעפּים
בורטשען, און אַפילו דער צווייטער, וואָס האָט מיט אים אין איינעם
געאַרבעט, האָט אויך געשוויגן, פּראָטעסטירנדיק בלויז אַמאָל קעגן
דער איידלקייט, מיט וועלכער יעפּים לייגט אַרײַן דאָס האַלץ
אין די טראַגשטריק.

— נו, ס'וועט דיר שוין נישט פעלן! — האָט ער זיך ברוגוריק
אַפּגערופּן: — דו לייגסט נישט אויף קיין פּערד.

— און דו — שווייג. אַיינגעשפּאַנט דרך, טאָ שלעפּ, בריקע
זיך נישט... און אז מ'וועט פון דיר דאָס בלוט אַרויסצאָגן — זאָלסטו
אויך שווייגן... וואָס קענסטו דען זאָגן?

פלוצלונג האָט זיך פון ערגעץ באַזיזן אינגאָט, צוגעגאַנגען
צום מאַטראַס און שטעלנדיק זיך אים פּונקט אַנטקעגן, האָט ער
אים שטרענג אַ פּרעג געמאַן:

— וועגן וואָס רעדסטו דאָרט?

— איך רייד... ווי און וואָס איך וויל... — ס'האָט נישט אויס-

גענומען קיין תּנאי, אַז... איך מוז שווייגן... — האָט יעפּים אָפּגע-
ענטפּערט פּאַרהאַקנדיק זיך.

— און ווער צאָפט דאָס דיין בלוט? — האָט אינגאָט, גלעטנ-
דיק די פּאַרד, נישט אָפּגעלאָזט.

דער מאַטראַס האָט פּאַרשטאַנען, אַז ער איז דאָ אַרײַנגע-
פּאַלן, און זעענדיק, אַז ער וועט זיך נישט אַרויסדרייען, האָט ער
אַראָפּגעוואָרפּן פון האַנט דאָס פינטל שייטלעך, אָפּגעווישט די
דלאַניעס אָן די הויזן, און קוקנדיק אינגאָטן גלייך אין צורה אַרײַן,
האָט ער דרייסט געענטפּערט:

— אפּשר זאָג איך נישט קיין אמת? נישט דו וועסט אונז אויס-
צאָפּן.

— איך?

— דו!

פּאַמאָ האָט געווען, ווי דער פּאַטער האָט אַ סאָך געמאַן מיט
דער האַנט אין לופּט... ס'האָט זיך דערהערט אַ פּראָסן און דער
מאַטראַס איז שווער אַנדערגעפּאַלן אויף די האַלץ. ער האָט זיך
באַלד אויפּגעהויבן און זיך ווידער גענומען צו דער אַרבעט, נישט

ארויסריינדיק מער קיין וואַרט... אויף דער ווייסער קאָרע פון בע-
ריאָואַוון האַלץ האָבן געטריפט טראָפּנס בלוט פון זיין צעהרגעמ
פנים. ער האָט דאָס געזיכט אויסגעריפּן מיט די אַרבל פון זיין
בלווע, געקוקט אויפן אַרבל, און, זיפּענדיק, געשווינגן. ווען ער איז
מיט די פינטלעך האַלץ פאַרבייגעגאַנגען פאַמען, האָבן אויף זיין
פנים, לעבן גאָ, געציטערט צוויי גרויסע מוטנע טרערן און דאָס
יינגל האָט זיי געזען...

עסנדיק מיטן פאַטער מיטאַג, איז פאַמא געווען פאַרטראַכט
און געקוקט אינגאַסן אין די אויגן אַרײַן מיט אַ מורא.
— וואָס ביסטו אומעטיק? — האָט אים דער פאַטער הייך אַ
פרעג געטאָן.

— אזוי...

— אפשר ניט געוונט?

— ניין...

— וואָס-זשע דען? זאָג...

— דו ביסט זייער אַ שטאַרקער, — האָט דאָס יינגל אַ פאַר-
טראַכטער פּלוצלונג אַרויסגערעדט.

— איך? נישקשה... אויך מיט כוח האָט גאָט מיך ניט פאַ-

ליידיקט.

— ווי דו האָסט דאָס אים דערלאַנגט! — האָט האָס קינד

שטיל אויסגערופן, אַראַפּלאָונדיק דאָס קעפל.

אינגאַט האָט געהאַלטן אין האַנט אַ שטיק ברויט, וואָס ער

האָט געטראָגן צום מויל, נאָר די האַנט האָט זיך אָפּגעשמעלט,

ניט דערגרייכנדיק דאָס מויל, אַ פאַרהאַלטענע איבערן זונס אויסגעשריי;

ער האָט אַ קוק געטאָן ווי מיט פאַרוואַנדערונג אויף זיין אַראַפּגע-

לאָזטן קעפל און געפרעגט:

— דו מיינסט וועגן יעמימקען?

— יאָ... ביז בלוט... און ווי ער האָט דאָס נאָכדעם געוויינט... —

האָט דאָס יינגל דערציילט מיט אַ האַלבן קול.

— ממ... — האָט אינגאַט אַ זיפּץ געטאָן, קייענדיק שוין דעם

ביסן ברויט. — וואָס איז... דו האָסט אויף אים רחמנות?

— רחמנות! — האָט פאָמא זיך אָפגערוּפן מיט טרערן אין די אויגן.

— נײַ... אָט ס'אַראַ מענטש דו ביסט... — האָט אינגאָט אַ זאָג געטאָן.

און אַנגיסנדיק זיך נאָכהער אַ גלעזל בראַנפן, האָט ער שווייגנדיקערהייט אויסגעטרונקען און אָנגעהויבן שטרענג און איבער־צייגנדיק ריידן:

— רחמנות האָבן אויף אים איז ניטאָ פאַרוואָס. ער האָט געפלוידערט, נו האָט ער באַקומען זיין חלק וויפל ער איז הערט. איך קען אים: ער איז אַ גוטער בחור, אַ ווייכער, אַ געזונטער און קיין נאַר אויך ניט. נאָר טראַכטן איז ניט זיין געשעפט: טראַכטן קען איך — ווייל איך בין דער פאַלעבאָס. זיין אַ פאַלעבאָס איז ניט קיין פשוטע זאָך... פון אַ פראַסק אין די ציין וועט ער ניט פּונן, דערפון וועט ער נאָר קליגער ווערן... אַזוי איז דאָס... עך, פאָמאָט ביסט נאָך אַ קינד... פאַרשטייט נאָך ניט אַ סך זאָכן... און איך דאַרף דיך לערנען, ווי אַזוי צו לעבן... ס'קען זיין, מיר איז שוין קיין סך ניט איבערגעבליבן אויף מיין וועלט...

אינגאָט איז אַנטשוויגן געוואָרן, אויסגעטרונקען נאָך אַ גלעזל בראַנפן און ווידער ערנסט און ווי נאָכקלערנדיק אָנגעהויבן:

— רחמנות האָבן אויף אַ מענטשן דאַרף מען... דאָס מוסטל דווקא גוט, נאָר מען דאַרף רחמנות האָבן מיט שכל... אַפריער קוק זיך אײן אויפן מענטש, זע, וואָס דאָס איז, ווער ער איז, וואָס פאַר אַ נוצן מ'קען פון אים האָבן. אין אויב דו זעסט, אַז ער איז אַ מענטש — אַ שטאַרקער, אַ פעיקער, וואָס טויג צום עסק — דאַן האָב אויף אים רחמנות און העלף אים. טאַזער אָבער איז ער אַ שוואַכער, וואָס טויג ניט צום עסק — טו אַ שזײ אויף אים און גיי פאַרביי. אַלזאָ, ווייס, — אַ מענטש, וועלכער באַקלאַגט זיך פּסדר אויף אַלין, זיפצט און קרעכצט — איז ער קיין גראַשן ניט ווערט, איז ניטאָ וואָס רחמנות צו האָבן אויף אים, וועסט אים קיין שום טובה ניט טאָן, ווען דו וועסט אים אַפילו העלפן... אַוועלכע ווערן איבערגעפירט, צעבאַלעוועט פון רחמנות צו זיי... נעמען זיך גיך איבער... האָסט געלעבט ביים טויף־פאַטערל און זיך אָנגעווען

דארטן מיט פל-בל: די דאזיקע אייביקע נע-ונדניקעס, אומגליקלעכע
קרובים... און סתם פלערליי שרצים... פארגעס אן זיי... דאס זיינען
ניש קיין מענטשן, נאָר אַפּפּאַל, פּאַלעס, וואָס טויגן צו גאַרניש... זיי
זיינען ווי וואַנצן, ווי פּליי און דאָס גלייכן אומריינקייטן... און ניש
פאַר גאָט לעבן זיי – זיי האָבן אינגאַנצן קיין גאָט ניש, זיי דער-
מאַנען בלויז אומעטום זיין נאַמען, פּדי צו שרעקן דערמיט די נאַ-
ראַנים און אַרויסרופן מיטלייד צו זיך, ווייל נאָר פון רחמנות צו זיי
קאָנען זיי זיך מיט עפעס אַנשטאַפּן דעם בויך. זיי לעבן נאָר פאַר
זייער בייך און אויסער עסן, טרינקען און שלאָפּן און זיפּצן טויגן
זיי ניש צו קיין אַנדער זאַך... פון זיי ווערט נאָר אַ חורבן אויף
דער נשמה, ווערסט נאָר געשטרויכלט איבער זיי. אַ גוטער מענטש
צווישן זיי – איז ווי אַ פּריש עפל צווישן פּוילע. ס'קאָן גיך
קאַלעיע ווערן און קיין נוצן דערפון וועט קיינער ניש האָבן... דו
ביסט נאָך קליין... דו קענסט נאָך ניש פאַרשטיין מינע רייד...
דו העלף דעם, ווער ס'איז אין אַ עת-צדה שטאַרק... ער וועט
אמשר קען זיין אַפּילו ניש בעטן ביי דיר קיין הילף, נאָר דו דאַרפסט
שוין אַליין פאַרשטיין און העלפּן אים, ניש וואַרטנדיק אויף
זיין בעטן... און העלף זאָ, וועלכער איז שטאַלץ און קאָן
זיך נאָך באַליידיקן אייף דיין הילף – מאַך עס אָבער אַזוי, אַז
ער זאָל ניש באַמערקן, אַז דו העפלסט אים... אַז ווי מען דאַרף
רחמנות האָבן מיט שכל... אַזוי איז דאָס: אַריב ס'זיינען אַראָפּגע-
פּאַלן אין בלאַטע אַריין צוויי ברעטלעך, איינע אַ פאַרפּוילטע,
איינע אַ גוטע, אַ גאַנץ ברעטל, איז וואָס דאַרפסטו טאָן? וואָס
קען מען האָבן פון דער פאַרפּוילטער ברעטל? דו לאָזט זי אַ-
בער, זאָל זי זיך ליגן אין בלאַטע, מען וועט איבער איר קענען
אַריבערגיין, פּדי ניש אַיינצורייכטן די פּיס... אָבער די גאַנצע –
הויב-אויף און לייג איר צוועק אויף דער זון טריקענען, זי וועט,
אויב ניש דיר, איז אַן אַנדערן צונויף קומען. אַזוי איז דאָס,
זונעלע: פּאַלג-זשע מיד און געדענק... ג'אָ... אויף יעפּימקען
אַלזאָ איז נישט וואָס רחמנות צו האָבן... ער איז אַ פאַרשטענ-
דיקער בחור, ער ווייסט זיין ווערט... פון אים וועסטו מיט אַ פּראַסק
די נשמה ניש אַרויסוועצן... אַט, איך וועל אַפּוואַרטן נאָך אַ וואָך.

צייט, וועל איך אים אוועקשמעלן ביים שטורוואל — און נאכהער וועט ער, וועסט שוין זען, זיין אויך א לאַצמאן... און טאַמער וועסטו אים מאַכן פאַר אַ קאַפּיטאַן, וועסטו אויך קיין חרטה ניט האָבן. — ער וועט זיין דווקא אַ פּלינקער קאַפּיטאַן! אַז ווי אזוי מענטשן שטייגן אַרויף, אַז צו וואָס זיי דערוואַקסן זיך... איך, ברודערל, בין אליין אויך אַמאָל דורכגעגאַנגען די דאָזיקע תּורה... איך האָב אויך אין זיינע יאָרן ניט ווייניק פעטש אַריינגעכאַפט... דאָס לעבן, ברודערל, איז פאַר אונז אַלעמען ניט קיין ליבע מאַ- מעלע... זי איז אונזער שטרענגע פּאַלעבאַסטע.

צוויי שעה האָט אזוי איגנאַט גערעדט צום זון, דערציילט אים פון זיין יוגנט, פון זיינע אויפטועכצן, פון זיין אַרבעט, דערציילט אים וועגן די מענטשן און וועגן זייער געפערלעכער קראַפט אַדעה שוואַכקייט, וועגן דעם ווי זיי ליבן און קאַנען זיך מאַכן כלומרשט פאַר אומגליקלעכע, כדי צו לעבן אייפן חשבון פון אַנדערע, און ווי- דעראַמאַל וועגן זיך און וועגן דעם, ווי ער איז פון אַ פּשוטן, פּראָסטן אַרבעטער געוואָרן אַ פּאַלעבאַסט פון גרויסע געשעפטן.

דאָס יינגל האָט זיך צוגעהערט צו אים און ניט אַראַפּגע- נומען פון אים די אויגן. ער האָט געפילט, ווי דער פּאַטער ווערט געענטער צו אים, און כאַטש אין פּאַטערס דערציילן איז ניט גע- ווען דאָס, מיט וואָס ס'זיינען אזוי רייך געווען די מעשהלעך פון דער מומע אַנפּיסאַ, איז אָבער דערפאַר געווען דאָרטן עפעס ניים — וואָס איז געווען פאַר אים קלערער און פּאַרשטענדלעכער ווי אין די מעשהלעך און אויך ניט ווייניקער אינטערעסאַנטער ווי זיי... דאָס קליינע הערצל האָט גענומען שלאָגן אליין שטאַרקער אין היים און אים האָט געצויגן צום פּאַטער. איגנאַט האָט, ווייזט אויס, נאָך די אויגן פון זון געשפּירט זיינע געפילן: ער האָט זיך פּלוצלונג אויפגעהויבן פון אַרש, אַ כאַפּ געטאָן אים אויף זיינע הענט און אים שטאַרק צוגעדריקט צו דער ברוסט, פּאַמאַ האָט אים אַרומגעהאַלט מיט די הענטלעך און צודריקנדיק זיין בעקל צום פּאַטערס באַק, האָט ער געשוויגן און גיך געאַטעמט. — זונעלע... — האָט איגנאַט דיזעריק געפּלאַפּלט. — טייערינקער

מייגער... מיין פרייד, מיין נחת... לערן זיך כל-זמן איך לעב
נאך... עך, ווי ס'איז שווער צו לעבן! -
דאָס קינדישע הארץ האָט אַ צאָפּל געטאָן פון דאָזיקן פּלאַפּל.
ער האָט צונויפגעקריצט די ציין און הייסע טרערן האָבן אַ שפּרייץ
געטאָן פון זיינע אויגן...

ביז יענעם טאָג האָט אינגאָט נישט געוועקט ביים זון קיין
שום באַזונדערע געפילן: דאָס יינגל איז געוויינט געווען צו אים.
זיך צוגעקוקט צו זיין גוואַלדיקער פיגור, אַ ביסל מורא געהאַט
פאַר אים, און אין דער אייגענער צייט געוואוסט, אַז דער פּאָטער
וועט טאָן פאַר אים אַלץ, וואָס ער וועט ביי אים בעטן. פּריער
פלעגט טרעפן, אַז אינגאָט פּלעגט נישט זיין אין דער היים אַ טאָג,
צוויי טעג, אַ וואָך, אַ גאַנצן זומער - פּאַמאַ האָט נישט באַמערקט
זיין אַפּוועזנהייט, באַזוגט פון דער ליבע צו דער מאמען... ווען אינגאָט
פלעגט זיך נאָכהער באַזייוון, פּלעגט זיך דאָס יינגל פּרייען, נאָר מען
וואָלט קוים געקאָנט טרעפן איבער וואָס ער פּרייט זיך? צי איבער
דעם, וואָס דער פּאָטער איז צוריקגעקומען, צי איבער די שפּיל-
ציג, וואָס דער כאָטער האָט אים געבראַכט? נאָר איצטער,
ווי פּאַמאַ פּלעגט נאָר דערוען אינגאָטן, פּלעגט ער אים שוין
לויפן אַנטקעגן, געכאַפט אים פאַרן האַנט, געלאַכט, געקוקט אים
אין די אויגן, און האָט געבענקט - אויב ער פּלעגט אים אַ שעה
צוויי-דריי נישט זען. דער פּאָטער איז געוואָרן פאַר אים אינטערעסאַנטער
און האָט אין אים געוועקט נייגעריקייט און ביסלעכווייז האָט זיך
אַנטוויקלט ביי אים צום פּאָטער אַכטונג און ליבע. יעדן מאָל, ווען
זיי זיינען געווען צוזאַמען, האָט פּאַמאַ געבעטן ביים פּאָטער:

- טאַמע! דערצייל מיר וועגן זיך...

דער דאַמפּער איז שוין געגאַנגען אַרויף וואַסער. איינמאָל
אין אַ שטיקנדיקער יולי-נאַכט, ווען דער הימל איז געווען באַ-
דעקט מיט שוואַרצע כּמאַרעס און אויף אַלץ אויף דער וואָלגע
איז געלעגן ווי עפעס אַ בייזע רוזיקייט, איז מען געקומען צו
שווימען אין קאַזאַן. דער דאַמפּער האָט זיך פאַראַנקערט אין אום-
לאַן אין עק פון אַ גוואַלדיקן קאַראַוואַן-שיפּן. דאָס קלינגען פון
די אַנקער-קייטן און די געשרייען פון דער קאַמאַנדע האָבן פּאָ-

מען איפגעוועקט פון שלאָף; ער האָט אַ קוק געטאָן אין פענסטער
און דערזען: ווייט אין הוישך האָבן שפילנדיק געפינקלט קלייניקע
פייערלעך. דאָס וואַסער איז געווען שוואַרץ און געדיכט ווי אייל—
און מען האָט קיין זאך ניט געקענט זען. דאָס יינגלשע
הערצל האָט אומעטיק אַ ציטער געטאָן און ער האָט זיך אויפֿ-
מערקזאָם גענומען אײַנהערן. פון ערגעץ-וואו האָט זיך דערטראָגן
קוים הערנדיק אַ קלאַנגעדיק געזאנג, איינטאָניק און טרויעריק, ווי
נאָך אַ מויטן; אויפן קאראָוואַן האָבן זיך דורכגעשריען די וועכ-
טער; צאָרנדיק האָט געהודושעט דער דאַמבער, אַרויסלאָזנדיק כּסדר
דאַמף... און דאָס שוואַרצע וואַסער פון טייך האָט טרויעריק און
שמיל געפלוסקעט זיך אָן די זייטן פון די שיפן. שאַרף קוקנ-
דיק אין דער פינסטערניש ביז וויטאַג אין די אויגן, האָט דאָס
יינגל געקענט אונטערשיידן שוואַרצע קופּעס און פייערלעך, וועל-
כע האָבן קוים געברענגט אינדערהויך איבער די קופּעס... ער האָט
געוואוסט, אַז דאָס זיינען בערלינערס, נאָר דאָס האָט אים ניט באַ-
רוקט און דאָס הערצל האָט געשלאָגן ניט ריזיק, און אין דמיון
האָבן איפגעוואַכט עפעס שרעקעדיקע פינסטערע געשטאַלטן.

— אַ-אַ-אַ... — האָט זיך פון ווייט דערטראָגן אַן אויסגע-
צויגענער געשריי, וואָס האָט זיך פאַרענדיקט מיט אַ יאַמער... אָט
איז עמעצער דורכגעגאַנגען איבערן דעק צו דער צווייטער זייט
פון דאַמבער.

— אַ-אַ-אַ... — האָט זיך ווידער דערהערט דאָס געשריי,
נאָר דאָס מאָל שוין נעענטער.

— יאַפּים! — האָט גערופן אַ שטים אויפן דעק, — יאַפּיקאַ!
— גו-ו!

— צום טייל! שטיי-אויף! נעם דעם רודער...
— אַ-אַ-אַ... האָט ערגעץ שוין נאָר נאַענט אַ יאַמער

געטאָן, און פאַמאַ איז אַ ציטערדיקער אַוועק פון פענסטער.
דער משונהדיקער גערויש איז געשוואומען אַלץ נעענטער

און געוואַקסן אין זיין פּוּח, געיאַמערט און פאַרגאַנגען אין שוואַרצן
הוישך, און אויף דער דעק האָט מען אומרויק געשעפּטשעט:

— יאַפּיקאַ! שטיי-זשע אויף... אַ גאַסט שווימט!

— וואו? — האָט זיך דערהערט אַ האַסטיקע שאַלה... דערנאָך
האָבן זיך איבער דער דעק געהערט טריט פון באַרוועסע פיס. עס
האָט זיך דערהערט אַ גערודער און פאַרביי דעם יינגלס געזיכט
האָבן זיך אַ גליטש געמאַן אינדערהויך 2 רודערס און כמעט אָן
רעש אַראָפּגעלאָזט זיך אין געדיכטן וואַסער.

— אַ גאָ-אַ-אַ-סטו — האָט מען ערגעץ נאָענט געיאַמערט און
ס'האָט זיך דערהערט אַ שטולער, נאָר וויער אַ משונהדיקער פּלעסק
אין וואַסער.

דאָס יינגל האָט געציטערט פון שרעק פאַרן דאָזיקן אומעטיקן
געשריי און ער האָט ניט געקענט אַפּרייסן ווינע הענט פון פענס-
טער און די אויגן פון וואַסער.

— שוין. — צינד אָן אַ לאַמטערן, מען זעט גאַרניט.
און אָט איז אין וואַסער אַריינגעפאלן אַ פונקט פון אַ טונג-
קעלער ליכט. פאַמאַ האָט געזען, ווי דאָס וואַסער ווינט זיך שטיל,
פּאָליעס גייען איבער אים, פונקט ווי אים וואָלט וויי געטאָן און
עס צאַפּלט זיך פון ווייטאָג.

— זע, זע, — האָט מען דערשראָקן געפּליסטערט אויפן דעק.
איך דער אייגענער צייט האָט זיך אין ליכטיקן פונקט אויפן
וואַסער באַזיזן אַ גרייסער, שרעקלעכער, מענטשלעכער פנים מיט
וויסע אויסגעשטירעמע ציין. דאָס פנים איז געשוואומען און גע-
ווינט זיך אויפן וואַסער און די ציין האָבן געקוקט גלייך אויף
פאַמען און ווי שמייכלענדיק געזאָגט:

— ער, יינגעלע, יינגעלע... קאָ-למ... אַדיע!
די רודערס האָבן זיך געפּרייסלט, געהויבן זיך אין לופט,
דאָן זיך ווידער אַריינגעזעצט אין וואַסער און גענומען דאָרט עפעס
שטופן.

— שטופ אים אוועק... שטופ... זע — ער זאָל זיך ניט אַריינ-
דרייען אין ראָד...
— שטופ אַליין...

די רודערס האָבן זיך געגליטשט ביי די זייטן און זיך געקראַצט
אָן זיי מיט אַ קלאַנג, ענלעך אויף אַ קריצן פון ציין. פאַמאַ האָט
ניט געקאָנט פאַרטאָכן די אויגן, קוקנדיק אויף זיי. דאָס קלאַפן

מיט די פיס, וועלכע האָבן געטופעט אויפן דאָך איבער זיין קאָפּ, האָט זיך אַלין מער דערווייטערט צום נאַז פון שיף... און דאָרטן זיך ווידער דערהערט מיט אַ קרעכצנדיקן קלאַנג ווי נאָך אַ מת: — אַ גאָ-אַ-סמ.

— טאַטע! — האָט פּאַמאַ אַ געשריי געטאָן מיט אַ היל-כיקן קויל... — טאָ-טע...

דער פּאַטער איז אויפגעשפרונגען אויף די פיס און אַ דער-שראַקענער זיך געוואָרפן צו אים.

— וואָס איז דאָרטן? וואָס טוען זיי? — האָט פּאַמאַ געשריען. מיט אַ האַסטיקן שפרונג איז אינגאָט שוין געווען אויף יע-גער זייט קאָוטע מיט אַ ווילדן ברומען. ער האָט זיך אָבער גיך צוריקגעקערט, נאָך איידער פּאַמאַ האָט זיך קוים דערשלעפט פון פענסטער צום פּאַטערס בעט, שאַקלענדיק זיך אויף די פיס און אַרומקנדיק זיך.

— מען האָט דיך אָנגעשראַקן, נו, ס'איז גאָרניט! — האָט אים אינגאָט גענומען אויף די הענט, — לייג זיך מיט מיר.

— וואָס איז דאָס געווען? — האָט פּאַמאַ שמיל געפרעגט.

— גאָרניט, זונעלע מיינער, אַ דערטרונקענער, אַ מענטש

איז דערטרונקען געוואָרן, און שווימט אַרום, ס'איז גאָרניט! האָב גיט קיין מורא, ער איז שוין אַוועקגעשוואומען.

— פארוואָס האָבן זיי אים געשטופט? — האָט דאָס ינגל גיט

אויפגעהערט פרעגן, צודריקנדיק זיך שטאַרקער צום פּאַטער און פאַרמאכנדיק די אויגן פון שרעק.

— אָ... אזוי דאַרף מען... דאָס וואַסער זאָל אים גיט אַרייַג-

שטופן אין ראַד... ווייל מיר קענען האָבן דערפון צרות... די פּאַלי-

ציי וואָלט מאַרגן דערווען... און ס'וואָלט געוואָרן אַ טימל מיט אַן

אויספאַרשונג... מען וואָלט אונז פאַרהאַלטן. נו, איז שטופט מען אים

אַפּ פון אונז וואָס ווייטער... אים איז דאָך אַלין איינס? ער איז שוין

ס'ווי-ס'י אַ מת... אים טוט שוין גיט ווי... אים פּאַלידיקט דאָס

שוין גיט... און מיר לעבעדיקע קענען דאָך דערפון האָבן צרות...

שלאַף, זונעלע...!

— איז שווימט ער אזוי אַרום?

— יאָ, ער שווימט נאָך... ערגען-וואו וועט מען אים אַרויס-
נעמען און באַגראָבן...?

— און אַ פּיז וועט אים ניט אויפּעסן?

— אַ פּיז עסט ניט קיין מענטשן... דאָס עסן ראַקעס... זיי
האָבן דאָס האַלט...?

פון דער וואַרעמקייט פון פּאָטערס גוף איז פּאָמעס שרעק
צענאַנגען, נאָר פאַר זיינע אויגן האָט זיך נאָך אַליין געוויגט אויפן
שוואַרצן וואַסער דאָס שרעקלעכע געזיכט מיט די פאַרשטשירעטע
ציינער.

— און ווער איז ער?

— גאָט ווייס! דו בעט פאַר אים ביי גאָט: „גאָטעניו, איך

בעט דיך, באַרוק זיין נשמה!”

— גאָטעניו, באַרוק זיין נשמה! — האָט פּאָמא מיט אַ פּלאַסל

איבערגעחזרט.

— נו, שוין... שלאָף, האָב קיין מורא ניט... ער איז שוין איצט

ווייט פונדאָנען! ער שווימט זיך... אָט, גיי אויך ניט צו אומפאַר-

זיכטיק צום ברעג, קענסט נאָך אויך אַרײַנפאַלן, זאָל גאָט היטן,

אין וואַסער אַרײַן און...

— ער איז אויך אַרײַנגעפאַלן?

! — ווער ווייסט אים... אפשר אַרײַנגעפאַלן... אפשר שיפור גע-

ווען... נו, האָט ער זיין סוף! און אפשר זיך אַליין אַרײַנגעוואַרפן...

פאַראַן אַווינע, וואָס שפּרינגען אַליין... נעמען און וואַרפן זיך אין

וואַסער... און ווערן דערטרונקען... דאָס לעבן ברודער, איז שוין

אַווי אַיינגעאַרדנט, אַז דער טויט איז פאַר אַיינעם אַ גאַנצער

יום-טוב און אַמאָל אויך פאַר אַלעמען אַ גליק!

— טאַטע...

— שלאָף, שלאָף, טייערער...

.III

אן איבערראשטער פון דעם לעבעדיקן און מונטערן זומל, פון די שטיפערישע און שטורמישע קינדערשע שפילן, האָט פאָמא, שוין אין ערשטן מאָג פון זיין שול-לעבן, אויסגעקליבן זיך פון דער יינגלשער סביבה צוויי חברים, וועלכע האָבן זיך אים אויסגעוווּן צו זיין אינטערעסאַנטער פאַר אַלע איבעריקע שול-קינדער.

איינער פון זיי איז געוועסן מיט אַ פאַנק פאַר אים. פון הינטערן רוקן האָט פאָמא פאַטראַכט יענעמס ברייטע פלייצעס, די פולע האַלז, באַזייט מיט זומער-שפּרינקלעך, די גרויסע אויערן און די גלאַט-געשאַרענע פאַמילניצע, פאַדעקט מיט העל-געלע האָר, שטיי-ענדיקע, ווי אַ בערשטל.

ווען דער לערער, אַ מענטש מיט אַ אויסגעפליכטן קאָפּ און מיט אַן אַראָפּגעהאַנגענער ליפּ, האָט אויסגערופּן: „סאַלץ אַפּרי-קאַן!“, האָט זיך דער געלער יינגל פאַמעלעך אויפּגעהויבן און, ניט אַיילנדיק זיך, צוגעגאַנגען צום טאַוול און רויק אַריינקוקנדיק דעם לערער אין פנים, איז ער געבליבן שטיין און אויסגעהערט די אויפגאַבע און דאַן פלייסיק גענומען שרייבן מיט קרייד גרויסע קיילעכדיקע צאַלן אויפן טאַוול.

— גוט.... גענוג! — האָט אַ צופרידענער געזאָגט דער לע-רער. — יעזשאַוו ניקאַלאַי... איצטער דו!

איינער פון פאַמעס שכנים אויף דער זעלביקער פאַנק, — אַ רירעוודיקער קליינער יינגל, מיט שוואַרצע מייזישע אייגלעך, — איז האַסטיק אויפגעשפרונגען פון אַרט און גענימען גיין צווישן די בענק, שאַקלענדיק אין אַלע זייטן מיטן קאָפּ. ביים טאַוול האָט ער

אויך אזוי האסטיק אַ כאפּ געטאָן די קרייד און שטעלנדיק זיך
אויף די שפיץ-שטיוועלעך, האָט ער מיט רעש אָנגעהויבן פּיין
מיטן קרייד אין טאָול, אַנוואַרפנדיק קליינינקע, ניט-דייטלעכע צייכנס.
די קרייד האָט געסקריפעט און געברעקלט זיך.

— שטי-לער אַ ביסל! — האָט זיך אָפּגערופן דער לערער, —
קנייטשנדיק קרענקלעך מיטן געלן פנים און מיט די מידע אויגן.
נאָר יעושאָו האָט מיט אַ קלונג און גיך גערעדט:

— איצט ווייסן מיר, אַז דער ערשטער טרעגער האָט פאַר-
דינט זיבעצן קאָפּיקעס...

— גענוג!... — גאַרדעיעוו!... נו, זאָג! זשע מיר, וואָס פאַ-
דאַרף מען טאָן, פּדי צו וויסן, וויפּיל האָט פאַרדינט דער צווייטער
טרעגער?

נאַכפּאָלגנדיק ביידע יינגלעך, ווי זיי האַלטן זיך אזוי פאַרשיידנ-
אַרטיק איינער פון צווייטן, — האָט פּאָמען דעם לערערס שאַלה
געטראָפּן פּלוצלונג — און ער האָט געשוויגן.

— דו ווייסט ניט?...? — הם... דערקלער אים, סמאָלין...

סמאָלין האָט זיך טיכטיק אויסגעריבן מיט דער שמאַטקע די
פּינגער פון קרייד און אַוועקלייגנדיק די שמאַטקע, האָט ער, ניט
קיקנדיק אויף פּאָמען, פאַרענדיקט די אויפגאַבע און זיך ווידער
גענומען אָפווישן פון די הענט דעם קרייד, און יעושאָו איז אַ שמייכל-
דיקער און אונטערשפּרינגענדיק אַוועק צוריק אויף זיין אָרט.

— עך, דו! — האָט יעושאָו אַ שושקע געטאָן פּאָמען, אַוועק-
זעצנדיק זיך גלייך מיט אים און שטורכנדיק אים מיטן פּויסטל
אין זייט. — וואָס ווייסטו דאָ ניט! וויפּיל איז אינגאַנצן דער ריווח?
דרייסיק קאָפּיקעס... און טרעגער ווינען צוויי... אַז איינער פאַרדינט
זיבעצן — טאָ וויפּיל בלייבט פאַרן צווייטן?

— איך ווייס, — האָט מיט אַ געמורמל געענטפּערט פּאָמאַ,
פּילנדיק זיך פאַרשעמט און פאַטראַכטנדיק בעת-מעשה דאָס געזיכט
פון סמאָלינען, וועלכער איז רויק גענאָגען צו זיין אָרט. אים איז
ניש געפעלן געווען דאָס דאָזיקע געזיכט — אַ קיילעכדיקס אַזאָ
און אַ פּאַפּינטלעס מיט זומערשפּרינקלעך, מיט בלאַע אויגן, פאַר-

שוואומענע מיט פעטס. און יעושאָוו האָט אים פון הינטן געקניפּט אין פּוס און געפרענט:

— וועמעס ביסטו — דעם ווילדנס?

— יאָ...

— ווילסט, וועל איך, דיר אלעמאָל אונטערזאָגן?

— איך וויל...

— וואָס וועסטו מיר געבן דערפאַר?

פּאָמאָ האָט אַ ווילע אַ טראַכט געמאַן אין געפרענט:

— און דו אליין קענסט?

— איך? — איך בין דער פעסטער שילער... אָט וועסטו זען...

— עי, איר! יעושאָוו — איר רעדט דאָרט ווידער, — האָט אַ

פּאַלידיקטער און שוואַך אַ געשריי געמאַן דער לערער.

יעושאָוו איז אויפגעשפרונגען פון אָרט און דרייַסט געזאָגט:

— ניט איך, איוואַן אנדראָנאָוויטש, — דאָס רעדט גאַרדעיעוו...

— ביידע ריידן זיי, — האָט אַן אויפגעבראַכטער געמאַלדן סמאָ-

לין.

קנייטשנדיק רחמנותדיק דאָס געויכט און פּאַוענגנדיק קאַמיש

מיט דער גרויסער ליפּ, האָט דער לערער פּאַטראַכט זיי אלעמען,

אַבער זיין אויסרייד האָט ניט געשמערט, אַו יעושאָוו זאָל פּאַלד

ווידער אַ שושקע טאָן:

— גוט, סמאָלין! דו וועסט מיך האָפּן צו געדענקען...

— וואָס וואַרפסטו אַרױף אויף אַ נייעם? — האָט סמאָלין

שמיל אָפּגעענטפערט, ניט אַ קער טויענדיק צו אים זיין קאַפּ.

— נו, רעכט, רעכט, — האָט יעושאָוו געקאַכט זיך מיט אַ כעס.

פּאָמאָ האָט געשווינגן, קוקנדיק פון דער זייט אויפן רירעוו-

דיקן שכן, וועלכער איז אים גלייכצייטיק אי געפעלן, אי ער האָט

דערוועקט ביי אים אַ ווילן אָפּצורוקן זיך פון אים, וואָס זייטער. בעת

דער הפסקה, האָט ער זיך דערוואוסט פון יעושאָוו, אַו סמאָלין איז

אויך אַ רייכער, אַ זון פון אַ לעדער-פאַבריקאַנט און ער, יעושאָוו

גופא — איז אַ זון פון אַ סטרוזש, וואָס דינט אין דער רעגירונגס-

פּאַלאַטע, און איז זייער אַרעם. דאָס לעצטע איז דייטלעך געווען

צו זען אויף דעם פּגד פון דרייסטן יינגל, גענייט פון גראַע פּאַוול-

שמאָף און באַפּרעצט מיט לאַטעס אויף די קני און קנעכל, אויף זיין אַרעמען, הונגעריקן פנים און אויף זיין קליינער, ניט גלייכער און ביינעריקער פיגור. גערעדט האָט דאָס יינגל מיט אַ מעטאַלענעס אַלט, מיט גרימאַסן און זשעסטן, אין האָט אַפּט באַנוצט אין זיין שפּראַך אַזעלכע ווערטער, וועלכע נאָר ער אליין האָט געוואוסט זייער באַדייט.

— מירן ביידע זיין חברים, — האָט יעזשאָו געמאָלדן פּאָמען.

— טאָ פאַרוואָס האָסטו ערשט געמסרט אויף מיר דעם לע-

דער? — האָט אים פּאָמא דערמאָנט, קוקנדיק אויף אים מיט חשד און פון דער זייט.

— וואָס אַרט דיך? דו ביסט אַ ניינקער און אַ רייכער... און

די רייכע באַשטראַפט ניט דער לערער... אָבער איך בין אַ קבצן שבּקבצנים, מיך האָט ער ניט ליב, ווייל איך שטיף און פרענג אים קיינמאַל ניט קיין מתנה... אז איך וואָלט זיך שלעכט געלערנט— וואָלט ער מיך שוין לאַנג אַרויסגעוואָרפן. דו וויסט — פונדאָנען וועל איך אַזעקגיין אין גימנאַזיע... איך וועל ענדיקן דעם צווייטן קלאַס און וועל אַזעק... מיך גרייט שוין איינער אַ סמודענט צום צווייטן קלאַס גימנאַזיע... דאָרטן וועל איך זיך לערנען אזוי — אז דו וועסט געדענקען? נו, און ביי אייך זיינען עפעס דאָ אַ סך פּערד?

— דריי... צו וואָס דאַרפסטו זיך אַ סך לערנען? — האָט גע-
פרענט פּאָמא.

— ווייל איך בין אַן אַרעמער... אַרעמע לייט דאַרפן זיך אַ

סך לערנען, וועלן זיי דערפון אויך ווערן רייך... אַ דאָקטאָר ווערן, אַ באַאמטער, אַן אַפּוציר... איך וועל אויך זיין אַ מיליטער-דאָקטאָר-טאָר... מיט אַ שווערד ביים זייט, מיט שפּאַרן אויף די פּיס — עט, נאַרישקייטן! און וואָס וועסטו זיין?

— איך ווייס ניט... — האָט פּאָמא פאַרטראַכטערהייט גע-

ענטפּערט, אַרומקוקנדיק דעם חבר.

— דו דאַרפסט קיין זאך ניט זיין... טויבן האָסטו עפעס ליב?

— יאָ...

— ס'אר א פוסט-אין-פאסניק דו ביסט! או-או! ע-ע! — האָט
יעזשאָוו נאָכגעמאכט, ווי פאָמאָ רעדט אַזוי פאמעלעך. — וויפיל
טויבן האָסטו?

— קיין איינע ניט...

— עך, דו! א גביר און האָסט ניט קיין טויבן... איך האָב
גאָנצע דריי... איין זי, איין ער און נאָך איינע אַ גראַנקע טייבעלע...
אז איך וואָלט געהאָט אַ רייכען טאָטן — וואָלט איך זיך אַיינגעשאַפּט
אַ הונדערט טויבן און וואָלט זיי אַלע אַ גאַנצן טאָג אַרומגעטריבן.
ביי סמאָלינען, איז אויך פאַראַן טויבן — גוטע אַזעלכע! פּערצן
שטיק... דעם ער האָט ער מיר אַוועקגעגעבן. פונדעסמוועגן איז ער אַ
קאַרגער, זשאַלעוועט... אַלע רייכע... זשאַלעווען... דו ביסט אויך
אַ קאַרגער?

— איך ווייס ניט, — האָט פאָמאָ געענטפערט אומאַנט-
שלאָסן.

— דו קום צו גיין צו סמאָלינען, וועלן מיר אַלע דריי טרייבן
די טויבן...

— נו, רעכט... אויב מען וועט מיך לאָזן...

— וואָסי, דער פאָטער האָט דיך דען ניט ליב?

— ניין, ער האָט מיך יאָ ליב?

— נו, וועט ער דיך לאָזן... זאָג אים נאָר ניט, אז איך וועל

אויך גיין... מיט מיר וועט ער דיך טאַקע ניט לאָזן... זאָג אים —
אז דו גייסט צו סמאָלינען... וועט ער דיך לאָזן, — צו סמאָלינען!
ס'איז אונטערגעקומען אַ דיקער יינגל און באַגריסנדיק זיך מיט
אים, האָט יעזשאָוו מיט ביטול געשאַקלט צו יענעם מיטן קאָפּ:
— עך, דו, געלער מסור! ס'לוינט אַפילו ניט צו חבֿרן זיך
מיט דיר... גלאָמב!

— וואָס זידלסטו זיך? — האָט רויק געפרעגט סמאָלין, באַ-

טראַכטנדיק מיט אומבאַוועגלעכע אויגן פאָמען.

— איך זידל זיך ניט, נאָר איך זאָג דעם אמת, — האָט יעזשאָוו

געענטפערט, אַן אויפגעלעבטער און שפּרינגענדיק. — הער! כאַטש
דו ביסט אַ וויערער, — נאָר ס'וועט שוין ווערן רעכט! זונטאָג נאָכ-
מיטאָג וועל איך מיט אים קומען צו דיר...

- קומט, - האָט סמאָלין געשאַקלט מיטן קאָפּ.
 - מירן קומען... מען קלינגט שוין פאלד, איך וועל דערווייל
 אונטערלויפן דעם טשיזיק פארקויפן, - האָט יעזשאָו געמאָלדן,
 אַרויסשלעפנדיק פון הויזן-קעשענע אַ פאַפירענעם פעקעלע, אין
 וועלכן ס'האָט זיך באַוועגט עפעס אַ לעבעדיקע זאָך. און ער איז
 געלם געוואָרן פון הויף פון שול, ווי אַ קוועקוילבער פון האַנט.
 - אָט אזא איז ער דאָס! - האָט פאַמא אַרויסגעזאָגט אַ
 איבערראַשמער פון יעזשאָוס לעבעדיקייט און געקוקט אײַף סמאָלינען
 ווי מיט אַ פראַגע.
 - ער איז אלעמאָל אזא... אַ פלינקער זייער, - האָט גע-
 ענטפערט דער געלער יינגל.
 - און אַ פריילעכער אזא, - האָט מוסיף געווען פאַמא.
 - און אַ פריילעכער, - האָט מסכים געווען סמאָלין.
 דערנאָך האָבן זיי געשוויגן, קוקנדיק איינער אויפן צווייטן.
 - וועסט צו מיר קומען מיט אים? - האָט געפרעגט דער
 געלער.
 - איכל קומען...
 - קום צו גיין... ביי מיר איז גוט...
 פאַמא האָט גאַרנישט געזאָגט. נאכהער האָט סמאָלין אים
 אַ פרעג געטאָן:
 - האָסט עפעס אַ סך חברים?
 - קיין איינעם ניש...
 - איך האָב אויך ביז דער שול ניש געהאָט קיין חברים...
 בלויז שוועסטערקינדער... אָט איצמער וועסטו האָבן מיטאמאָל צוויי
 חברים...
 - יא, - האָט פאַמא מסכים געווען.
 - ביסט צופרידן?
 - צופרידן...
 - אז מען האָט אַ סך חברים - איז פריילעך... און לערנען
 זיך איז אויך דאָן לייכטער - מען זאָגט אונטער...
 - און דו לערנסט זיך גוט?

— גוט. אלץ וואָס איך מאַך — איז גוט, — האָט חוּק גע-
זאָגט סמאָלין.

— ס'האָט זיך צעקלונגען דאָס שול-גלעקל, ווי אַ דערשראָ-
קענער, וואָס איז האַסטיק געקומען פון ערגעץ צו לויפן....

זיצנדיק אין שול, האָט פאַמא זיך דערפילט פרייער און גע-
נומען פאַרגלייכן זיינע חברים מיט די איבעריקע יינגלעך. אינגליכן
האָט ער אַיינגעפונען, אַז זיי זיינען די בעסטע פון אלעמען און
וואַרפן זיך די ערשטע אין די אייגן אזוי שאַרף, ווי די צוויי צאָלן
5 און 7, וועלכע זיינען נאָך ניט אָפגעווישט אויף דעם שוואַרצן
שול-טאַוול. און פאַמען איז געווען אָנגענעם, וואָס זיינע חברים
זיינען בעסער פון אלע איבעריקע קינדער.

פון שול זיינען זיי אלע דריי געגאַנגען צוזאַמען, נאָר יע-
זשאָו האָט זיך באַלד פאַרקירעוועט אין אַ שמאַל געסל. סמאָלין
האָט פאַמען באַגלייט ביזן שטוב און זענענענדיק, זיך אָפגערופן:
— אָט זעסטו — מיר האָבן איין וועג.

אינדערהיים האָט מען פאַמען מקבל-פנים געווען פייערלעך:
דער פאַטער האָט אים געשענקט אַ מתנה, אַ שווערע זילבערנע לעפל
מיט איניציאַלן, און די מומע — אַ שאַרף, וואָס זי האָט אַליין
געשטרקט. מען האָט געוואַרט אייף אים מיטן עסן, מען האָט
אים צוגעגרייט זיינע געליבטע מאַכלים און תיבף, ווי ער האָט זיך
אויסגעטאַן, האָט מען אים אַוועקגעזעצט ביים טיש און גענומען
פונאַנדערפרעגן:

— נו, וואָס סינעפעלט דיר אין שול? — פּרעגט אינגאָט,
קוקנדיק מיט ליבשאַפט אויפן צערויטלען און באַלעבטן פנימל פון
זיין.

— נישקשה... ס'איז גוט! — האָט פאַמא געענטפערט.
— טייעריגקער מיינער! — האָט ווייך אַ זיפן געטאַן די מומע.
דו זע, זאָלסטו זיך ניט לאָזן, אַז די חברים זאָלן דיך אַנרירן... טאָ-
מער באַליידיקט דיך עמעצער, איז זאָג גלייך דעם לערער...
— נו, פאָלג זי ניט! — האָט מיט אַ שמייכעלע געזאָגט
אינגאָט. — דאָס זאָלסטו קיינמאַל ניט טאָן! מי זיך אַליין אַן עצה.
צו געבן מיט יעדערן, וואָס וועט דיך באַליידיקן, באַשטראַף אים

מיט דיין אייגענער האנט און ניש מיט קיין פרעמדער... נישקשהדיקע
צאמעס עפעס?

— צוויי האָב איך שוין חברים... — האָט זיך צעשמייכלט פאַמאָ,
דערמאָנענדיק זיך יעוּשאָזון. — איינער אַזאַ פּלינקער — אַ געוואַלט!
— וועמעס איז ער?

— אַ סטרוזשס אַ זון...

— מ-מ... אַ פּלינקער זאַנסמו?

— אַ געוואַלט!

— נו... זאָל אים גאָט העלפּן! און דער צווייטער?

דער צווייטער — אַ געלער — אינגאַנצן... סמאָלין...

— אַ משמעות, מיטרי אוואַנאַזיטשעס זון... מיט אים האַלט
זיך, אַ גוטע קאָמפּאָניע... מיטרי איז אַ קלוגער פּויער... אויב
דער זון איז געראַטן אין אים, וואַלט געזען גוט. נאָר דער צווייטער
אַבער... דו, פאַמאָ, טו אַט-וואָס: פאַרבעט זיי צו זיך וונטאַג אין
געסט. איך וועל קויפּן נאַשערײען און דו וועסט זיי מכבד זיין...
וועלן מיר זען, וואָס זיי זיינען...

— אויף וונטאַג רופּט מיך סמאָלין צו זיך, — דערציילט פאַמאָ
דעם טאַטן און קוקט אויף אים מיט אַ פּראַגע.

— נו, גיי! ס'שאַדט ניש, גיי... קוק זיך צו, וואָס פאַר אַ
מענטשן ס'זיינען דאָ אויף דער וועלט... איינער אַליין, אָן פּריינד
לעבט מען ניש... אַט איך פּריינדל זיך מיט דיין טויספּאַטער שוין
אַ יאָר צוואַנציק... און אַ סך האָב איך נוצן געהאַט פּון זיין
שכל. אַזוי זאָלסטו זיך אויך פּלייסן צו פּריינדלעך זיך מיט די, וועלכע
זיינען בעסער, קליגער פאַר דיר... לעבן אַ גוטן מענטשן וועסטו
זיך דורכרייפּן... ווי אַ קופּערנע קאַפּיקע לעבן זילבער, און וועסטו
שוין דאַן אַליין אויך זיין ווערט אַ גילדן...

און צעלאַכנדיק זיך פּון זיין נמשל, האָט אינגאַט ערנסט
צוגעגעבן:

— דאָס שפּאַס איך — דו פּלייס זיך צו זיין ניש קיין נאָכ-
געמאַכטער, נאָר אַן עכטער... און שכל האָב כאַטש אַ קליינעם,
אַבער אַן אייגענעם... נו, און אַ סך אויפגאַבן האָט מען דיר אַרויס-
געגעבן?

— א סך: — האָט דאָס יינגל אַ קרעכץ געטאָן און אויף זיין קרעכץ האָט ווי אַ ווידערקלאַנג אָפגערופן זיך מיט אַ שווערן קרעכץ די מומע...

— נו... לערן זיך. ערגער פון אנדערע זאָלסטו ניט זיין. כאָטש איך וועל דיר זאָגן אָט-וואָס: מעגן אין שול זיין כאָטש פינף-און-צוואַנציק קלאַסן, — איז חוץ שרייבן, לייענען און רעכענען — לערנט מען זיך דאָרטן גאָרניש אויס. מען קען זיך דאָרט אויס-לערנען אפשר נאָך נאָרישקייט, — זאָל דו זיך גאָט אָפהייטן! איך וועל אַריינשימפלען, אויב נאָר וואָס... אויב דו וועסט דיכערן טאָ-באָק, וועל איך די ליפן אָפּשניידן....

— געדענק אָן גאָט, פּאַמישקאַ, — האָט געזאָגט די מומע. — אונזער האַרעלעך גאָט, זע, פאַרגעס ניט....

— ריכטיק! גאָט און די עלטערן — זאָלסטו אַכטן. נאָר איך וויל דיר זאָגן וועגן אָט-וואָס: די לערנביכלעך, — דאָס איז נאָך אַ קלייניקייט... זיי זיינען דיר נייטיק, ווי דעם העקער די האַק און די זעג... זיי זיינען אינסטרומענטן, און ווי אזוי זיך צו פאַנגען מיט זיי — וועט דער אינסטרומענט דו ניט אויסלערנען. פאַרשטייסטו?... מירן זאָגן, למשל, אזוי: דעם העקער איז געגעבן אין האַנט אַ האַק און ער דאַרף דערמיט אַרומהאַקן אַ קלאָץ... הענט און אַ האַק איז נאָך ווייניק, מען דאַרף וויסן ווי אזוי אַ קלאַפּ צו טאָן אין בוים און ניט זיך אין פּוס... דיר איז געגעבן געוואָרן אין האַנט קענטעניש און דו דאַרפסט דערמיט אַיינאַרדענען זיך אין לעבן... און אָט ווייזט זיך אַרויס, אַז ביכער אַליין זיינען נאָך ווייניק: מען דאַרף וויסן, ווי צו פאַנגען זיך מיט זיי... אָט דאָס דאָזיקע קענען איז קליינער פון די ביכער, און אין די ביכער ווערט וועגן דעם ניט געשריבן... אָט דאָס, פּאַמאַ דאַרף מען זיך לערנען פון לעבן גופאַ. דאָס בוך — איז אַ טויטע זאַך, מיט אים קענסטו טאָן. וואָס דו ווילסט, קענסט אים רייכן, ברעכן — עס וועט ניט שרייען... נאָר דאָס לעבן, אויב דו האָסט אין אים געטאָן אַ ניט ריכטיקן טראַט, אויב דו האָסט פאַרנומען אין אים ניט דעם ריכטיקן אָרט — וועט עס אויף דו מיט טויזנטער קולות זיך צעבייזערן, וועט זיך נאָך מיט דיר אָפּרעכענען און דיר אונטערהאַקן די פּוס....

אָנגעשפּאַרט מיטן עלנבוין אָן שיש, האָט פּאַמאַ זיך אויס-
מערקואַם צוגעהערט צום פּאַטער, און אונטער די שטאַרקע קלאַנג-
גען פון זיין שטימע האָט ער זיך פּאַרגעשטעלט דעם העקער, וועל-
כער האָקט דעם קלאַנג, זיך אליין: פּאַרויכטיק מיט פּאַרויס-אויסגע-
שטרעקטע הענט, גנבעט ער זיך איבערן גליטשיקן באַדן צו עפעס
גרויסעס און לעבעדיקס — און דאָס דאָזיקע מוראדיקע עפעס וויל ער
אַנכאַפּן...

— דער מענטש דאַרף זיך אויסהויטן צוליב זיין אייגענער זאך און
ער דאַרף וויסן פּעסט דעם וועג צו זיין זאך... אַ מענטש, פּרוּדער,
איז דאָס אייגענע, וואָס אַ לאַצמאַן אויפן שיף... אין דער יוגנט
איז אין אַ גרויסן וואַסער אויך ניט שווער צו גיין גלייך! אומע-
טום איז דאָן פאַר אים אַ וועג... אז דאָס וואַסער פאַלט אָפּ, דאַרף
מען זיך גוט אומקוקן און זען, וואו ס'איז אַ זאמער, וואו אַ שטיין,
וואו אַ קאַרטש; דאָס אַליץ דאַרף מען האַבן אין זינען און באַ-
צייטנס דאָס אויסמייךן, כדי צו דערשווימען אַ גאַנצער צום האַפּן...
— כוועל דערשווימען! — האָט דאָס יוגל זיך אָפּגערופּן,
קוקנדיק זיכער און שמאַליץ אויפן פּאַטער.
— נו? דו רעדסט דרייסט! — האָט זיך אינגאָש צעלאַכט.
און די מומע האָט אויך ווייך געשמייכלט.

זינט דער צייט, וואָס ער איז מיטן פּאַטער געפאַרן אויף
דער וואַלגע, איז פּאַמאַ געוואָרן מער רירעוודיקער און באַרידעו-
דיקער אינדערהיים מיטן פּאַטער, מיט דער מומען, מיט מאַיאַקי-
גען. נאָר אויפן גאַס, אָדער ערגעץ אין אַ נייעם אָרט, צווישן
פּרעמדע מענטשן, האָט ער זיך תמיד אָנגעפרונזט און געקוקט
אַרום זיך מיט חשד און אומצוטרוי, ווי ער וואַלט אומעטום גע-
פילט עפעס אַ באַהאַלטענע פיינדישאַפט צו אים, וואָס האָט אים כּסדר
געוואָרנט.

אַמאָל, אין די נעכט, פלעגט ער זיך פּלוצלונג אויפכאַפּן פון
שלאָף, און זיך לאַנג צוהערן צו דער שטילקייט אַרום אים, קוקנ-
דיק שאַרף אין דער פּינסטערניש מיט ברייט-צעעפּנטע אויגן. און
דאָן פלעגן זיך דעם פּאַטערס דערציילונגען פאַרוואַנדלען פאַר אים
אין געשטאַלטן און בילדער. ער פלעגט זיי, אומבאַמערקט פאַר

זיך, צונויפמישן מיט דער מומעס מעשהלעך און ס'פלעגט זיך אזוי ארום שאפן אַ כאַס פון געשעענישן, אין וועלכע די העלע פארבן פון דמיון פלעגן זיך צונויפפלעכטן מיט די ביזע טענער פון דער ווירקלעכקייט. דאן פלעגט זיך באַקומען עפעס מעכטיקס, אומ-פארשטענדלעכס; דאָס יינגל פלעגט צומאָכן די אויגן און טרייבן פון זיך דאָס אלץ, וועלנדיק אָפּשטעלן דעם שפּיל פון דמיון וואָס האָט אים געשראָקן. אָבער ער פלעגט אומוויסט פרוּוון אַיגן-שלאָפן, און דאָס צימער פלעגט וואָס ווייטער פולער ווערן מיט טונקלע געשטאלטן. דעמאָלט פלעגט ער שטיל וועקן די מומען:

- מומע... הא, מומע...
- וואָס? יעזוס איז מיט דיר...
- איך וויל צו דיר, — האָט פאַמא געשעפטשעט.
- וואָס עפעס? שלאָף-זשע, ליבינקער מינער... שלאָף...
- איך האָב מורא... — האָט זיך דאָס יינגל מודה געווען.
- דו לייען פאַר זיך, זאָל גאָט היטן, וועסטו אויפהערן מורא האָבן.

פאַמא ליגט מיט פאַרמאכטע אויגן און טוט תפילה. די שטילקייט פון דער נאכט מאַלט זיך פאַר אים אין דער פאַרם פון אַ ברעג-לאָזן שטח פון טונקלע וואַסער, וואָס איז דורכאויס אומבאַ-וועגלעך, — צעגאַסן אומעטום און ווי פאַרגליווערט, ניש קיין ציטער, ניש קיין שאַטן פון באַוועגונג, קיין זאָך ניש, כאַטש ס'זעט אויס טיף אָן אַ גרונט. ס'איז זייער שרעקלעך איינער אַליין צו קוקן ערגעץ פון דער הייך, פון דער פינסטערניש אויפן אָפּ-געשטאַרבנעם וואַסער... נאָר אָט דערהערט זיך דער קלאַנג פון קלאַפער פון דעם נאַכט-וועכטער, און דאָס יינגל זעט, אַז די איי-בערפלאַך פון וואַסער טוט אַ ציטער אין ווערט באַדעקט מיט קניישטן, ס'שפּרינגען רונדיקע, ליכטיקע קייקעלעך... אַ קלאַפ אין גלאַק פון קלויסטער מאכט דאָס וואַסער אויפּטרייסלען מיט אַ מעכטיקער באַוועגונג, און דאָס וואַסער רודערט פון דאָיקן קלאַפ, רודערט און אַ גרויסער, ליכטיקער פלעק באַלויכט אים, שפּרייט זיך אויס פון מיט ערגעץ אין דער פינסטערער ווייט, בלייבט, צאַנקט און

גייט אויס... און ווידער באפאלט אַ בענקענדיקע שויטע רויקייט אין דאָזיקן פינסטערן מדבר...

— מומע... — פלאַפלט פאַמאַ מיט אַ בעטנדיקער שטים. — וואָס?

— איך וויל צו דיר...

— נו, קום, קום אַהער, טייערניקער מיינער...

ביי דער מומען אין בעט טוליעט ער זיך צו איר און בעט איר:

— דערצייל עפעס...

— ביינאכט? — פראַטעסטירט די מומע אַ פאַרשלאָפּענע.

— איך — בעט — דיך...

לאַנג דאַרף מען זי נישט בעטן. גענעצנדיק און מיט אַ אויס-געטשוכעטער שטים פון שלאָף, און פאַרמאכנדיק די אויגן הייבט די אלטע אָן לאַנגזאַם:

— און אָט, האַרעלע מיינער, אין ערגעץ אַ מלוכה, אין ער-

געץ אַ מדינה האָבן געלעבט און געוואוינט אַ מאָן מיט אַ ווייב און געווען זיינען זיי קבצנים!... אַזעלכע אומגליקלעכע, אַז אַפילו עפעס עסן האָבן זיי נישט געהאַט. גענאַנגען זיינען זיי אַזוי איבער דער וועלט, פלעגט מען זיי ערגעץ-וואו שענקען אַ דאַרינקע פאַרוואַלגערטע סקאַדינקע, — און דערמיט פלעגן זיי שוין זיין זאַט אַ גאַנצן טאַג.

און אָט איז ביי זיי איינמאַל געבוירן געוואָרן אַ קינד... אַ קינד ווערט געבוירן, דאַרף מען אים טויפן, אָבער מיט וואָס? אַז זיי זיינען אַזוי אַרעם, און האָבן נישט צו שמעלן קיין פיבור פאַר קרובים און געסט. איז גייט קיינער נישט צו זיי טויפן דאָס קינד! גייען זיי צו איינעם, צו אַ צווייטן, — קיינער גייט נישט!... האָבן זיי דאָן מתפלל געווען צו גאָט. — גאָט, אונזער האַר!...

פאַמאַ ווייסט די דאָזיקע שרעקלעכע מעשהלע וועגן גאָט דעם טויפער, נישט איין מאָל האָט ער דאָס געהערט און ער מאַלט זיך שוין פאַרויס אויס דעם דאָזיקן טויפער: אָט פאַרט ער אויף אַ ווייסן פערד צו זיין טויפפאַטער און מוטער, פאַרט אין חושך אי-בערן מדבר און זעט דאָרט די אומדערטרעגלעכע צרות, צו וועלכע סזיינען פאַרמשפּט געוואָרן די זינדיקע... און ער הערט זייערע שטילע קרעכצן און זייער בעטן:

— אָ-אָ-אָ! מענטש! פרעג ביי גאָט, צי וועלן מיר נאָך
לאנג דארפן ליידן?

דאן דאכט זיך אויס פאָמען, אָ דאָס פאָרט ער אַליין אויפן
ווייסן פערד און צו אים זיינען געווענדט די זיפצן און געבעמן.
זיין האַרץ דריקט זיך צונויף בון עפעס אַ אומפארשטענדלעכן פאָר-
לאנג; אַ קאלטער אַנגסט קוועטשט זיין ברוסט, און טרערן טרעמן
ארויס אויף די פעסט פאָרמאכטע אויגן, וועלכע ער האָט מורא צו
עפענען.

ער פאָרקעט זיך אַן אומרוקער אין פעט.
— שלאָף, מיין קינד, יעווס איז מיט דיר! — רעדט צו
אים די אלטע, איבעררייסנדיק איר מעשה וועגן די יסורים פון די
מענטשן פאָר זייערע עבירות...

נאָך אינדערפרי פלעגט פאָזאַ, נאָך אַזאַ נאָכט, אויפשטיין
אַ פריילעכער, אַ מונטערער, פלעגט זיך אַייליק אַרומוואַשן, גיך
אַפּטרינקען טיי און לויפן אין שול אַרײַן, באַזאָגנט מיט זיסע
משאַסטעס אין גוטע זאַכן, אויף וועלכע ס'פלעגט שוין תמיד
וואַרטן דער הונגעריקער, קלײַנער יעזשאָו, וואָס האָט זיך אָנגעגעסן
מיט די נאַשערייען פון זיין רייכן חבר.

— האָסט צו פרעסן? — פלעגט ער תמיד פאַנענען פאָמען,
שמעקנדיק מיט זיין שאַרפן נאָז. — גיב אַהער, איך בין אַוועק
פון שטוב ניט קיין געגעסענער... פאַרשלאָפן זיך צום טייל...
ביו צוויי ביינאכט געלערנט... האָסט געמאַכט די אויפגאַבן?

— ניט געמאַכט.

— עך, דו, קאַראַמילע! נו, ווייז, וועל איך דיר באַלד מאַכן!
אַריינאַפנדיק די משאַסטעס אין זיינע קליינע שאַרפע ציין,
האַט ער זיך באַלעקט ווי אַ קעצל, געטויפּעט צום טאַקט מיט דער
לינקער פוס, און אין דערזעלבער צײַט געלויבט די אויפגאַבעס, צו-
וואַרפנדיק פאָמען קורצע אַגעריסענע פראַזן.

— געזען? אין אַ שעה איז אויסגערוגען אַכט עמערס... און
וויפיל עמער איז אויסגערוגען אין זעקס שעה. אײ, עסט איר גע-
שמאַקע זאַכן!... דאַרף מען, הייסט עס, כּפּלען זעקס אויף אַכט...

האַסט עפעס ליב טשאַסטעס מיט גרינע ציפּעלע? איך — אַוואָ! נו,
אַלזאָ פון ערשטן קראַץ איז אין זעקס שעה אויסגערווען אַכט און
פּערציק... אָנגעגאַסן איז געווען אין קעסל אינגאַנצן נייציק... וויי-
מער ווייסטו שוין?

יעזשאָוו האָט ביי פאַמען נושא-חן געווען מער ווי סמאָלין,
נאָר מיט סמאָלינען האָט ער זיך מער געהכרמט. ער האָט זיך געוואונדערט
איבער די פּעיקייט און לעבעדיקייט פון אַזאַ קליינעם מענטש, ער
האַט געווען, אַז יעזשאָוו איז קליינער און פּעסער פאַר אים, האָט ער
אים מקנא געווען און זיך געפילט פאַלידיקט דערפאַר, און אין
דער אייגענער צייט האָט ער אויף אים רחמנות געהאַט מיט יענער
לייטזעליקער רחמנות, וואָס אַ זאַמער פילט צו אַ הונגעריקן. ס'קאָן
זיין, אַז דווקא דאָס דאָזיקע רחמנות האָט אים געשטערט צו אַכטן
מער דעם לעבעדיקן יינגל, איידער דעם אומעטיקן געלן סמאָלינען.
יעזשאָוו האָט ליב געהאַט חוּק צו מאַכן פון די זאַמע חברים, און
פלעגט זיי אַפט רופן:

— עך, איר, וואַליזעס מיט טשאַסטעס...!

פאַמאַ פּלעגט ווערן אויף אים אין פּעס פאַר זיינע שפּאַסן
און איינמאַל, אַ פאַרטישעפּעטער פון יעזשאָוו'ס שפּאַסן, האָט ער
זיך מיט פאַראַכטונג און בייז אָפּגערופּן:

— און דו — בעטלער... קבצן איינער!

יעזשאָוו'ס געל געזיכט איז פאַרעקט געוואָרן מיט פּלעקן און
ער האָט לאַנגזאַם געענטפּערט:

— נו, רעכט, זאָל זיין!... איך וועל דיר מער שוין ניט אונט-

פּערזאָגן — וועסטו ווערן אַ שטיק קלאַין!

און אַ טאָג דריי האָבן זיי צווישן זיך ניט גערעדט, פון וואָס
דער לערער האָט דווקא געהאַט עגמת-נפש, ווייל ער האָט אין יענע
טעג געמוזט שטעלן איינסן און צווייען דעם זון פון דעם אַלעמען
געאַכטן אינגאַט מאַטוועיעוויטש.

יעזשאָוו האָט געוואוסט פון אַלין צו דערציילן. ער האָט אין שול
דערציילט, אַז דעם פּראָקוראַרס דינסט איז געלעגן געוואָרן מיט אַ
קינד, און דעם פּראָקוראַרס ווייב האָט דערפאַר אָפּגעגאַסן דעם מאַן
זיב דיסער קאווע; ער האָט געוואוסט, ווען און וואו ס'איז בע-

סער צו פאנגען פיש. ער האָט געקאָנט מאַכן נעצן און שטייגן פאַר פייגעלעך; ער האָט אויספירלעך דערציילט, פאַרוואָס און ווי ס'האָט זיך אין קאָזאַרמע אויפגעהאנגען א זעלנער אויפן בוידעם, פון וועמעס עלטערן פון די שילער האָט דער לערער באַקומען היינט אַ מתנה און וואָס פאַר אַ מתנה.

דער קרייז פון סמאָלינס וויסן און אינטערעסן האָט זיך באַ- גרענעצט בלויז מיט דער סוחרישער וועלט, און דער עיקר האָט דער געלער ינגל ליב געהאַט צי באַשטימען, ווער ס'איז רייכער, שאַנדדיק די גבירישע הייזער, שיפן און פערד. דאָס אַלץ האָט ער געוואוסט אויסגעצייכנט און פלעגט וועגן דעם ריידן מיט חשק. צו יעזשאָוון האָט ער זיך באַצויגן מיט דער זעלפיקער לייט- זעליקער רחמנות, וואָס פאַמאָ, נאָר פריינדלעכער און ווי צו זיין גלייכן. יעדן מאָל, ווען גאָרדעיעוו האָט זיך געקראַנט מיט יעזשאָוון, האָט ער געשטרעבט צו מאַכן שלום צווישן זיי. און איינמאָל, גייענדיק פון שול אַדוים מיט פאַמען, האָט ער זיך אָפגערופן צו אים:

— וואָס זידלסטו זיך רק מיט יעזשאָוון —

— און וואָס גרויסט ער זיך פסדר? — האָט פאַמאָ געענט-

פערט מיט פערס.

— ער גרויסט זיך, ווייל דו לערנסט זיך שלעכט, און ער העלפט דיר אלעמאָל אונטער... ער איז אַ קלוגער... און אויב ער איז אַן אַרעמאָן — איז ער דען דערין שולדיק? ער קאָן זיך אויס- לערנען אַלץ, וואָס ער וועט וועלן, און וועט אויך זיין רייך... — ער איז אַ מיק, — האָט מיט פאַראַכטונג געענטפערט פאַמאָ, — זשומט, זשומט, און פלוצלינג גיט דאָס אַ ביים.

נאָר אין לעבן פון די דאָזיקע ינגלעך איז געווען עפעס אַזוינס, וואָס האָט זיי אַלע דריי פאַראייניקט. ס'זיינען געווען שעהן, ווען זיי האָבן פאַרלאָן דעם באַוואוסטזיין פון אונטערשייד, וואָס האָט זיי אַזגע- טיילט אין כאַראַקטער און אין דער לאַגע. זונטאָג פלעגן זיי זיך אַלע דריי צונויפקומען ביי סמאָלינען און אַרויפקריכנדיק אויפן דאָך, וואו ס'האָט זיך געפונען דער גרויסער טויבנשלאַק, — האָבן זיי אַרויסגעלאָזט די טויבן.

די שיינע, זאמע פייגלען פלעגן צעשפרייטן די שניי-וויסע פליגלען איינע נאך דער אנדערער און ארויספליען פון טובנשלאק און זיך אין א שורה אויסזעצן אויפן ברעג דאך, און באלויב-טענע פון דער זון, האָבן זיי געוואָרקעט, און זיך געשפילט לעבן די יינגלעך.

— שו-שו: — האָט יעוּשָׁאוּ צוגעוואָרפן צו די טויבן און גע-צאָפלט זיך פון אומגעדולד.

סמאָלין האָט אַ מאַך געטאָן אין דער לופטן מיט אַ לאַנגן שטעקן מיט אַ דאָגאַזשע אויפן שפיץ און געפייסט.

די דערשראָקענע טויבן פלעגן זיך אויפהייבן אין דער לופטן מיט אַ האַטטיקן גערויש פון די פליגלען... און אַט טראָגן זיי זיך אין קיילעכדיקע, ברייטע קרייזן אינדערהויך אין בלאַען טיף פון הימל, שווימען, גלאַנצנדיק מיט די פּעדערן, ווי זילבער און שניי, טראָגן זיך אַלץ העכער. אייניקע פון זיי ווילן דערגרייכן דעם קיילעכדיקן הימל-רום מיט אַ שווימענדיקן פלי פון אַ שפּאַרבער, צעשפרייטנדיק די פליגלען און ווי ניש באַווענדיק מיט זיי, אַנדערע — שפּילן זיך, דרייען זיך אין דער לופט, פאַלן אַראָפּ ווי אַ הויפּן שניי אונטן און פליען באַלד ווידער ווי אַ פּייל אינדערהויך. אַט דאַכט זיך, אַז די גאַנצע מחנה טויבן בלייבט שטיין אומבאַוועגלעך אין מדבר פון הימל און ווערנדיק אַלץ קלענער, זינקען זיי אין אים. מיט אויפגעהויבענע קעפּ קוקן די יינגלעך און האָבן הנאה פון די פייגלען, ניש אַפרייסן-דיק פון זיי די אויגן, — די פאַרמאַטערטע אויגן פּונקלען מיט אַ שטילער פרייד און מיט קנאה-געפיל צו די דאָזיקע פאַשליגלטע באַ-שעפענישן, וועלכע פליען אַוועק אַזוי פריי פון דער ערד צום ריי-נעם, שטילן חלל, וואָס איז פול מיט זון-גלאַנץ. אַ קליינע גרופּע פון קוים-באַמערקטע פינטעלעך, וואָס האָבן זיך אַריינגעגראָבן אין הימל-בלאָקייט, ציט צו די אויפמערקזאַמקייט פון די קינדער און יע-זשאָו זאָגט אַרויס שטיל און פאַרמאַכטערהייט דאָס געפיל, וואָס נעמט זיי בשעת-מעשה אַלעמען אַרום:

— מיר, ברידערלעך, וואָלטן אויך באַדאַרפט אַזוי פליען... פאַמאַ האָט געוואוסט, אַז אַ טויב האָט אָפּט דעם אויסזען פון אַ מענטשלעכער נשמה, ווען זי פליט צום הימל, און ער האָט

געשפירט אין הארצן א צופלום פון עפעס א פארלאנג, א שטארקן
און א ברענענדיקן...

פארקאפט פון באגייסטערונג, ווארטנדיק שווינגנדיק און אויפ-
מערקזאם, ביו זייערע פייגלען וועלן זיך צוריקקערן פון די מיפע-
נישן פון די הימלען - פעסט צוגעדריקטע איינער צום אנדערן, טראגן
זיך די קינדער אוועק ווייט פון לעבן - ווי די טויפן פון דער ערד;
אין יענער שעה האבן זיי איינפאך ניש געקענט - ניש מקנא זיין, ניש
ברוגז זיין; פרעמד צו אלץ, זינען זיי נאענט איינער צום אנדערן,
אן ווערטער, נאר מיטן גלאנץ פון די אויגן, זיי פארשטייען זייער גע-
טיל און - זיי איז גוט, ווי די פייגלען אין הימל.

נאר אט האבן זיך די טויפן אראפגעלאזט אויפן דאך, פאר-
מאטערטע פון פליען און זיי ווערן צוריק אריינגעטריבן אין טויפן-
שלאק...

— ברידער! איינאך נאך עפל? — לייגט פאך יעזשאָו, דער אי-
ניציאטאָר פון אלע שפילן און פארוויילונגען.

זיין אויסרוף טרייבט ארויס פון די קינדערשע הערצער די ח-
יקע שטימונג, וואָס די טויפן האָבן אָנגעווייט, און פאָרויכטיק, מיט
גנבהשע טריט און מיט א גיריקן חוש צו יעדן קלאנג, וואָס קען
זיך דערהערן, גנבענען זיי זיך דורך די שטעגלעך צום שכנישן גארטן.
די מורא געכאפט צו ווערן ביי דער האַנט גלייכט זיך אויס ביו
צום גלייכגעוויכט פון דער האַפענונג צו גבענען אומפאשטראַפּטערהייט.
דאָס געגנבעטע איז אויך אַן אויפמו, און אַן אויפמו אַ געמערלעכער,
אַבער אַ פאָרדינטער דורך אייגענער אַרבעט און דערפאַר אזוי זיס!...
און וואָס זיסער דאָס איז - אלץ מיט מער מי איז דאָס גענומען
געוואָרן... די יינגלעך קריכן פאָרויכטיק איבערן פארקאָן פון גארטן
און שאַרן זיך איינגעבויענערהייט צו די עפל-ביימער, אַרומקוקנדיק
זיך שרעקעוודיק און שאַרף אין אלע זייטן. פון יעדן גערויש,
וואָס זיי פארנעמען, ציטערן-אייף זייערע הערצער און קלאַפן פאַ-
מעלעכער. מיט איין אין דעם זעלביקן פּוּח שרעקן זיי זיך, אי טאָ-
מער כאַפט מען זיי, אי אַז כאַפּנדיק זיי, וועט מען זיך שוין דער-
וויסן, ווער זיי זינען; נאָר אויב מען וועט זיי באַמערקן און מען
וועט בלוז אַ געשריי טאָן אויף זיי, וועלן זיי זיין צופרידן. פון גע-

שריי וועלן זיי זיך צעלויפן אין אלע זייטן און נעלם ווערן. נאָכדעם וועלן זיי זיך ווידער ציגויסקומען אינאיינעם און מיט אַ הייסער התפעלות און צעפלאַקערטע אויגן וועלן זיי מיט געלעכטער דערציילן איינער דעם צווייטן, וואָס זיי האָבן געפילט, ווען זיי האָבן דערהערט דעם געשריי און דאָס נאָכיאַגן זיי, און וואָס איז געשען מיט זיי, ווען זיי זיינען געלאָפן איבערן גאַרטן אזוי שנעל, פונקט די ערד וואָלט געברענגט אונטער זייערע פיס.

אין די דאָזיקע רויבערישע אָנפאלן פלעגט פאָמא אַריינלייגן מער האַרץ, ווי אין אלע איבעריקע געשעענישן און שפילן, — און געהאלטן האָט ער זיך בעת די אָנפאלן מיט אַזאַ מוט, וואָס פלעגט אַ באַוואונדערן, אַי אַריינברענגען אין כּעס זיינע חברים. אין די פרעמדע סעדער פלעגט ער זיך בכיוון האַלטן אומפאָרזיכטיק; פלעגט ריידן אינדערהויך אויפן קול, פלעגט מיט אַ גערודער ברעכן די צווייגן פון עפל-בזים, אַראָפּרייסן אַ ווערעמדיקן עפל און דאָס אַ שלידעוּט טאָן ערגעץ אין דער ריכטונג פון באַלעבאָס פון סאָר. די סגנה געכאַפט צו ווערן אויפן אָרט פון פאַרברעכן האָט אים נישט געשראַקן, נאָר האָט אים נאָך גערייצט — די אויגן פלעגן ביי אים בעת מעשה ווערן פינסטער און ער פלעגט קריצן מיט די ציין און זיין פנים פלעגט דער- ביי ווערן שטאַלין און ביי. סמאָלין פלעגט אים מיט פאַראַכטונג זאָגן מיט אַ פאַרקרימט מויל:

— דו מאַכסט שוין אַ צו-גרױסן אָנשמעל...

— איך בין פשוט נישט קיין פחדן! — פלעגט פאָמא ענט- פערן.

— איך ווייס, אַז דו ביסט נישט קיין פחדן, אָבער בלויז נאָראַ- נים מאַכן אָנשמעלן... מען קאָן אויך אָן אַן אָנשמעל מאַכן עס נישט ערגער...

יעזשאָוו האָט דאָס נישט געקאָנט ליידן פון אַן אַנדער שטאַנד- פונקט:

— אויב דו וועסט אַליין קריכן, פדי אַריינצופאַלן אין די הענט — טאָ גיי איצט צום טייוול! איך בין דיר נישט קיין חבר... מען וועט דיך כאַפן און אוועקפירן צום פאַטער — ער וועט דיר גאַרנישט טאָן.

אָבער מיך, ברודער, וועט מען מיט אַ רימען קאָטעווען - די הויט
אָפּשיילן....

- פּחדן! - פּלעגט פּאַרעקשנט ענטפּערן פּאַמאַ.

און אַט איינמאַל איז פּאַמאַ אַריינגעפּאלן אין די הענט פּון
שטאַבס-קאַפּיטאַן טשוּמאַקאָוו, אַ קלייניקער און דאַרינקער זקן, וועל-
כער האָט זיך שטילערהייט אונטערגעגנבעט צום יינגל, בעת יענער האָט
אין בוזעם פּאַהאַלטן אַן אָפּגעריסענעם עפּל. דער אַלטער האָט אים
אַ געטאָן פּאַר די פּלייצעס און שטרענג אַ געשריי געטאָן:

- אַריינגעפּאלן, באַנדיט, אַהאַ! -

פּאַמאַ איז דעמאַלט אַלט געווען פּופּצן יאָר און ער האָט
זיך געשיקט אַרויסגערוקט פּון אַלטנס הענט. נאָר ער איז ניט
אַנטלאָפּן פּון אים, ער האָט אַ פּיר געטאָן מיט די ברעמען און
אָנשטעלנדיק די פּויסטלעך האָט ער מיט אַ דראַנג אַרויסגערעדט:

- פּרוּביר... מיך טשעפען...

- איך וועל דיך ניט טשעפען... איך וועל דיך אין פּאַליציי

אַוועקפירן! וועמעס ביסטו?

דאָס האָט פּאַמאַ ניט דערוואַרט און ביי אים איז מיטאַמאַל
אָפּגעפּאלן די גאַנצע דרייטשיקט און בייזקייט. אַ ריזע אין פּאַ-
ליציי האָט זיך אים אויסגעוויזן עפעס אַווינס, וואָס דער פּאַטער
וואָלט אים קיינמאַל ניט מוחל געווען... ער האָט אַ ציטער גע-
טאָן און אַ צעטומלטער געמאָלדן:

- נאָרדעיוו...

- אי-אינגאָט מאַטוועיעוויטש?...

- יאָ... -

איצט האָט זיך פּאַרלאָרן דער שטאַבס-קאַפּיטאַן. ער האָט
זיך אויסגעגלייכט, אַרויסגעשטעלט פּאַרויס די ברוסט און עפעס
וואָס אַרויסגעוואַרטשעט. דאָן האָבן זיך זיינע פּלייצעס אַרונטערגע-
לאָזט, און ער האָט פּאַטערלעך-מוסרנדיק זיך געווענדט צום יינגל.
- אַ חרפּה! אַ יורש פּון אַזאַ פּאַזאַוואַסטער און חשוּבער

פּערזאָן... און פּלוצלונג! ספּאַסט ניט פּאַר אַיך... איר קאָנט גיין...
נאָר אויב ס'וועט זיך נאָכאַמאַל איבערחוון האָס זעלבע... הם! וועל

איך מוזן דערציילן אייער פאָטער... וועמען, איבעריקנס, איך האָב דעם פּוּר אויסצודריקן מיין אַכטונג...

פאָמאָ האָט גוט פאָמערקט די שפּיל פון דעם אַלטנס פּיוּאַנאַמיע און האָט פאַרשטאַנען, אַז ער האָט מורא פאַרן פאָטער... ער האָט געקוקט אויף טשומאַקאַוון ווי אַ וועלפּל, פון אונטערן שטערן: יענער האָט מיט אַ קאַמישער ווערדיקייט געדרייט זיך די גראַע וואַג-צעם און נישט געקאַנט איינשטיין אויף די פּים פאַרן יונגל, וועלכער האָט זיך נישט גערירט פון אַרט. נישט קוקנדיק אויף דער דערלויבעניש צו גיין.

— איר קאַנט גיין, — האָט דער אַלטער איבערגעחורט, ווייזנדיק אים מיט דער האַנט דעם וועג צו זיין הויז.

— און אין פּאַליציי? — האָט פאָמאָ אומעטיק אַ פּרעג גע-טאָן, און זיך תּיכּף רערשראַקן פאַר אַ מעגלעכן ענטפּער.

— דאָס האָב איך... געלאַכט, — האָט דער אַלטער זיך צע-שמייכלט. — איך האָב אייך געוואַלט אַנשרעקן...

— איר האָט מורא פאַר מיין פאָטער... — האָט פאָמאָ זיך אָפּגערוּפּן, און אייסדרייענדיק זיך מיטן הויקן צום אַלטן, איז ער אַוועק טיף אין גאַרטן.

— כ'האַב מורא? אַ! גוט! — האָט טשומאַקאַו אים נאַכ-געשריען און פאָמאָ האָט נאַכן קול פאַרשטאַנען, אַז ער האָט באַליידיקט דעם אַלטן. ער האָט זיך פאַרשעמט פאַר זיך אַליין און אים האָט פאַרדראַסן; פּיו אַוונט האָט ער שפּאַצירט אַליין, און קומענ-מענדיק אַהיים, האָט אים באַגעגנט דעם פאָטערס בייזער קול:

— פאָמקאַ! דו ביסט געקראַכן ביי טשומאַקאַוון אין סאַך?
— געקראַכן, — האָט הויק געענטפּערט דער יונגל, קוקנדיק דעם פאָטער אין די אויגן.

אינגאָט האָט, קענטיק, נישט דערוואַרט אַזאָ תּשובּה, און ער האָט עטלעכע רגעס געשוויגן, גלעטנדיק די פאַרד.

— שוּמאָ! צו וואָס טומטו דאָס? ווייניק האָסטו אייגענע עפּל?
פאָמאָ האָט אַראָפּגעלאָזט די אויגן און געשוויגן, שטייענדיק לעבן פאָטער.

- זעסטו - האָסט זיך פאַרשעמט: קום אַהער, יעזשישקאָ האָט
 דאָס דיך אָנגערעדט? איך וועל אים שוין אָנלערנען, ווען ער וועט
 קומען... איך וועל אינגאנצן איבעררייסן אייער חרשאפט...
 - איך בין אליין געקראַכן, - האָט פעסט געזאָגט פּאָמאָ.
 - דערפון ווערט ניט פעסער! - האָט אינגאט אויסגערופן. -
 צו וואָס דאַרפסטו דאָס טאָן?
 - אזוי...
 - אזוי זיך! - האָט אים דער פּאָטער נאַכגעמאַכט. -
 און אויב דו מוסט דאָס שוין, טאָ קען דאָס דערקלערן פאַר זיך
 און פאַר לייט... קום אַהער!
 פּאָמאָ איז צוגעגאַנגען צום פּאָטער, וועלכער איז געווען
 אויפן שטול, און ער האָט זיך אַוועקגעשטעלט צווישן פּאָטערס
 קני. אינגאט האָט אַוועקגעלייגט זיינע הענט אויף פּאָמעס פלייצעס
 און שטייכלענדיק אים אַ קוק געטאָן אין די אויגן.
 - שעמסט זיך ניט?...
 - כישעם זיך... - האָט פּאָמאָ אַרויסגעאַמעמט.
 - אָט - נאַר איינער! מאַכסט אָן חרפות זיך אליין
 און מיר אויך...
 צוהריקנדיק צום פרוסט דעם זונס קאַפּ, האָט ער אים געגלעט
 די האַר און ווידער געפרעגט:
 - צו וואָס דאַרפסטו דאָס גנבענען - פרעמדע עפל?
 - איך... ווייס ניט, האָט פּאָמאָ געענטפערט אַ צעטומל-
 טער. - אפשר וויל ס'איז אומעטיק... דו שפילסט זיך, שפילסט
 זיך... ס'איז אליין דאָס זעלבע... ס'ווערט דערעסן! און דאָס איז...
 געפערלעך...
 - ס'ציטערט דאָס האַרץ? - האָט דער פּאָטער געפרעגט מיט
 אַ שטייכל.
 - ס'ציטערט...
 - ממ... זאָל זיין אזוי... נאַר, פונדעסטוועגן, וע, פּאָמאָ,
 וואַרף דאָס אַוועק! אַניט וועל איך מיט דיר ערגער מאַכן...
 - איך וועל שוין מער ניט קריכן אין ערגעץ ניט, - האָט
 דער יונגל פאַרויזכערט.

—דאָס, וואָס דו ביסט אליין פאַר זיך פאַראַנטוואָרטלעך, איז גוט. גאָט ווייסט, וואָס פון דיר וועט נאָכהער אַרױסקומען, און דערווײלע... נו, נישקשה! כ'איז ניש קיין קלייניקייט, אויב אַ מענטש וויל פאַר זײנע מעשים צאָלן מיט זײן אײגענער פעל... אַן אַג-דערער אויף דיין אָרט וואָלט אַרויפגעוואָרפן אויף די חברים, און דו געמסט אליין אויף זיך... אזוי דאַרף מען, פאַמא... דו זינדקסט—דאַרפסטו ענטפערן... וואָס... טשומאַקאָוו... האָט דיר אפּשר ניש דערלאַנגט אַ קלאַפּ? — האָט אינגאָט מיט פּויעס געפּרענט ביים זון.

איך וואָלט אים דערלאַנגט! — האָט פאַמא רויק געמאַלדן.
 — ממ... — האָט דער פאַטער אַ בורטשע געמאַן מיט תקיפות.
 — איך האָב אים געוואַנט, אַז ער האָט פאַר דיר מורא... נו, האָט ער מיך געמיסרט... ער האָט גאַרנישט געוואָלט אפּילו זײן צו דיר...
 — נו?

— פּנאמנות! גיט איבער דעם פאַטער, זאָגט ער, מיין אַכ-מונג.

— ער?
 — יאָ.

— אַך... אַ בלב! אָט קוק זיך צו, וואָס פאַר אַ מענטשן סײַז-גען דאָ אויף דער וועלט: מען ראַבעוועט אים, — און ער לאָזט נאָך גריסן — מיין אַכטונג גיט איבער! כאָ-כאָ! מאָל דיר, מען האָט בײ אים אינגאַנצן גענומען אפּשר פאַר אַ קאַפּיקע, אָבער די קאַפּיקע איז בײ אים — ווי בײ מיר אַ רובל... און ניש אין דער קאַפּיקע גײט דאָ, נאָר אין דעם, וואָס זי איז מײנע, און קײנער טאָר זי ניש אַנגרירן, פּל-זמן איך וואָרף אליין ניש צו... עך! אָט לײט! אַנו דערצייל, — וואו ביסטו געווען, וואָס האָסטו געזען?

דער יינגל האָט זיך אַנידערגעזעצט לעבן פאַטער און אויס-פּוירלעך דערציילט אים די אײגנרוקן פון זײן טאָג. אינגאָט האָט אים אויפּמערקזאַם אויסגעהערט, פאַטראַכטנדיק דאָס לעבעדיקע גע-זיכט פון זון און זײנע ברעמען האָבן זיך פאַרקלערטעדײט פאַ-וועגט.

— דו שווימסט נאך אלץ ביי מיר אויף דער אייבערשלאך, ברו-
דער... דו ביסט נאך א קינדעלע... עך= כע:

— מיר האָבן אין גראָפן איבערגעשראָקן אַ סאַווע, — דער-
ציילט ווייטער דער יינגל. — אָט איז דאָס געווען אַ פאַרגעניגן!
זי האָט געפרוּווט פליען און פליענדיק זיך דערלאנגט אָן אַ בוים —
טראַך! זי האָט אַ קוויטש געטאַן אַפילו, ס'איז געווען אזא רחמנות
אויף איר... און מיר האָבן זי ווידער איבערגעשראָקן, האָט זי
זיך ווידער אויפגעהויבן און ווידער געפרוּווט פליען, פליט זי און
שטויסט זיך אָן עפעס אָן... אזוי, אז די פּעדערן האָבן זיך פון
איר געשטאַן!... זי האָט זיך אזוי געצאָפלט, געצאָפלט אזוי אין
גראָפן... זיך געוואַלט ערגעץ פאַהאלטן... מיר האָבן זי שוין
מער נישט געזוכט, רחמנות געהאַט אויף איר, זי האָט זיך אינ-
גאַנצן צעקלאָפּט... זי איז, טאַטע, טאַקע אינגאַנצן אַ בלינדע ביי-
טאָג?

— אַ בלינדע — האָט געוואָנט אינגאַט. — פאַראַן מענטשן, וואָס
וואַרפן זיך אויך בייטאָג אַרום אין לעבן אזוי ווי די סאַווע... זוכן
אַרום, זוכן זיך אָן אַרש און שלאָגן זיך אַרויס פון די פּוּחות, —
בלויז די פּעדערן פליען ביי זיי, און צו קיין תכלית דערשלאָגן זיי
זיך נישט... מאַטערט זיך אזא איינער, קרענקט אויס, פאַרמעסט
זיך מיט אַ פאַרנעם אין פאַרוקט זיך גאַכדעם, וואו ס'מאַכט זיך,
אַבי נאָר אַפּצורוען פון זיין מאַטערניש... עך, אָן אומגליק מיט אַזעלכע
לייט... אָן אומגליק, ברודער!

— אַ רחמנות אויף זיי, — רעדט שטייל אַרויס פאַמאַ.

— אָט ווי אויף דער סאַווע...

— און פאַרוואָס זיינען זיי אזוי?

— פאַרוואָס?... שווער צו זאָגן... — איינער איז בלינד פון
זיין גרויסקייט... ס'ווילט זיך אים אַ סך, און פּוּח האָט ער וויי-
ניק... אַ צווייטער — צוליב זיין גאַרישקייט... און מאַלע צוליב וואָס?
דו קענסט דאָס נישט פאַרשטיין...

— נייט טרינקען טיי, — האָט זיך פּלוּצלינג דערהערט אַג-
פּיסעס קול.

זי איז שוין לאנג געשמאנען אין מיר מיט צוניפגעלייגטע
הענט אויף דער ברוסט און געקליבן נחת פון דער מעכטיקער פי-
גור פון איר ברודער, וועלכער האָט זיך פריינדלעך אזוי איבערגע-
בוירן איבער פאָמען, און פון דער פארטראַכטער פאָזע פון יינגל, וואָס
האָט זיך צוגעדריקט צום פאָטערס פלייצע.

אזוי האָט זיך אַ טאָג נאָך אַ טאָג רויק געוויקלט פאָמעס
לעבן, — אַ לעבן אין אלגעמיין ניט קיין רייכער און איבערלעבונגען,
אַ לעבן אַ רויקער און שטילער. די שטארקע איינדרוקן, וואָס פלעגן
אויפרייצן אויף אַ שעה אָדער אויף אַ טאָג דעם יינגלם נשמה, זיי-
נען אָפט זייער שאַרף אַרייסגעטראָטן אויף דער אלגעמיינער פאָן
פון איינטאָניקן לעבן, נאָר האָבן זיך גיך אויסגעוועפט. דעם יינגלם
נשמה איז נאָך געווען זיי אַ שטילע אָזערע, אַ אָזערע באַהאלטן פון
די שטורמישע ווייענישן פון לעבן, און אליין, וואָס האָט באַרירט די
אייבערפלאַך פון דער אָזערע אָדער פלעגט אַראַפּפאלן אויף איר
גרונט, באַאומרוקנדיק ניט אויף לאַנג דעם שלאָפיקן וואַסער, פלעגט
אָדער דורכלויפן אויף זיין גלאַטקייט, אָדער זיך צעשווימען און
קרייזן און פארשווינדן.

אָפּווייענדיק אין דער קרייז-שול פינף יאָר, האָט פאָמאָ קיים
מיט צרות געענדיקט פיר קלאַסן און איז אַרויס פון דאָרטן אַ
וואוילער, שוואַרצהאַריקער בחורל, מיט אַ קיילעכדיק פנים, מיט דיקע
ברעמען און מיט אַ טונקעלן פּוך שוין אויף דער אייבערשטער ליפּ.
זיינע גרויסע טונקעלע אויגן האָבן געקוקט פארטראַכטערהייט און
נאַיוו און זיינע ליפּן זיינען געווען קינדיש האַלב-אַפּן; נאָר ווען זיי-
נער אַ פאַרלאַנג פלעגט זיך אָנשטויסן אויף אַ סתירה, אָדער עפעס
פלעגט אים אויפרייצן — פלעגט ער ברייט צעעפענען די וויעס פון
זיינע אויגן און צודריקן פעסט זיינע ליפּן און זיין געזיכט פלעגט
דאָן אויסזען עקשנותדיק און אַנטשלאָסן... דער טויפּפאַטער פלעגט
דאָן מיט אַ סקעפטישן שמייכל זאָגן וועגן אים:

— פאַד די ווייבער וועסטו, פאָמאָ, זיין זיסער פון האָניק...
נאָר דערווייל זעט מען נאָך ביי דיר ניט קיין גרייסן שכל...

אויגנאָט פלעגט ביי די דאָזיקע ווערטער אַ זיפּן טאָן.

— דו וואַלטסט בעסער, פעטערל, גענומען דעם זון אין עסק...

— זאָל ער צוואַרטן...

— צו וואָס נאָך וואַרטן?? זאָל ער אַ צוויי-דריי מאָל אַרומ-
שווימען איבער דער וואַלגע און נאכהער שיק אים אונטער דער חופּה...
אַט מיט מיין ליובאַוו.

ליובאַוו מאַיאַקינאַ האָט זיך אין דער צייט געלערנט אין פינפטן
קלאַס פון עפעס אַ פּאַנסיאָן. פּאַמאַ פּלעגט זי אָפט באַגעגענען
אין גאַס, דערביי פּלעגט זי צו אים שאַקלען מיטן בלאַנדן קעפל
אונטערן פּראַנטישן היטלע. זי איז פּאַמען געפּעלן געווען, נאָר
אירע ראַזע בעקלעך, אירע פּריילעכע ברוינע אויגן און אירע
רויטע ליפּן האָבן ניט געקאַנט פּאַרגלעטן ביי פּאַמען דעם באַ-
ליידיקנדיקן געפּיל פון איר לייטזעליקן באַגריסן זיך מיט אים. זי
איז געווען באַקאַנט מיט עפעס גימנאַזיסטן, און כאַטש צווישן די
לעצטע איז אויך געווען יעזשאָוו, זיין אלטער חבר, האָט דאָך אים
פּונדעסטוועגן ניט געצויגן צו זיי, און ער פּלעגט זיך פּולן אין זיי-
ער חברשאַפט זייער געדריקט. אים האָט זיך געדאַכט, אַז זיי באַרי-
מען זיך אַלע פאַר אים מיט זייער געלערנטקייט, און לאַבן אָפּ פון
זיין אומוויסן. צונויפקומענדיק זיך צו ליובאַוו, פּלעגן זיי ליינען
עפעס ביכלעך, און בעת ער פּלעגט זיי תּמיד געפּינען ליינענדיק אַדער
דיסקוטירנדיק מיט אַ געשריי — פּלעגן זיי תּיפּף, ביי זיין אַרײַנ-
קומען, אַנטשוויגן ווערן. דאָס אַלץ האָט אים אָפּגעשטויסן פון זיי.
איינמאָל, ווען ער איז געזעסן ביי מאַיאַקינען, האָט ליובע אים גע-
רופן שפּאַצירן אין גאַרטן, און זיצנדיק מיט אים דאָרטן אויף
דער באַנק, האָט זי, קרימענדיק זיך, אים געפּרעגט:

— פאַרוואָס ביסטו אַזאַ בער... קיינמאָל רעדסטו ניט וועגן
גאַרנישט?

— וועגן וואָס זאָל איך ריידן, אַז איך ווייס קיין זאָך נישט: —
האָט פּאַמאַ איינפּאַך געענטפּערט.

— לערן זיך... לייען ביכער....

— כּוויילט זיך נישט...

— אַט די גימנאַזיסטן ווייסן וועגן אַלץ און קאַנען וועגן אַלץ

ריידן... למשל, יעזשאָוו...

— איך קען יעזשאָוו... אַ פּלוידערזאַק...

— ביסט אים פשיט מקנא... ער איז זייער א קלוגער... יא.
ערט ענדיקן די גימנאזיע, וועט ער פארן אין מאַסקווע שטודירן
אין אוניווערסיטעט.

— נו, איז וואָס? — האָט גלייכגילטיק געזאָגט פּאַמאַ.

— און דו וועסט שוין אזוי בלייבן אָן עם-האַרץ...

— מילא...

— ווי גוט דאָס איז! — האָט איראַניש אויסגערופן ליובע.

— איך וועל שוין אָן די וויסנשאַפטן זיין אויף מיין אָרט, —

האָט פּאַמאַ אָפּגערופן זיך שפּאַטיש... — און יעדן געלערנטן וועל

איך נאָך די נאַז אָפּווישן... האַלן זיך די הונגעריקע לערנען... איך

דאַרף עם ניט...

— ס'אר א שוטה דו ביסט, ס'אר א שלעכטער... א נבוהניק

אזא! — האָט מיט האַס א זאָג געטאָן דאָס מיידל און אַוועק, אי-

בערלאַנדניק אים אַליין אין גאַרטן. ער האָט אומעטיק און אַ באַלי-

דיקטער איר נאָכגעקוקט, אַ פיר געטאָן מיט די וועם און מיט אַן

אַראָפּגעלאָזטן קאָפּ איז ער לאַנגזאַם געגאַנגען טיפּער אין גאַרטן.

ער האָט שוין אָנגעהויבן באַנעמען די שיינקייט פון איינזאַם-

קייט און דעם זיסן טעם פון דמונות. אָפּט, אין די זומער-אָונטן,

ווען אַלין אויף דער ערד פּלעגט זיך באַפּאַרפן מיט די פּייערדיקע

און פּאַנטאַזיע-רייזנדיקע קאָלירן פון דער שקיעה, פּלעגט אין

זיין ברוסט אַרײַנדרײַנגען אַ נעפּלדיק געפּיל וועגן עפעס אַזוינס,

וואָס איז געווען פאַר אים אומפאַרשטענדלעך. זיצנדיק ערגעץ-וואו

אין אַ טונקעלן ווינקל פון גאַרטן, אָדער ליגנדיק אין בעט, פּלעגט

ער אַרויסרופן אין דמיון די געשטאַלטן פון די לעגענדאַרישע מלכות, —

זיי פּלעגן זיך באַווייזן פאַר אים מיט די געזיכטער פון ליובען

און אַנדערע באַקאַנטע פּריילינס, זיי פּלעגן אָן רעש פאַרביישווי-

מען אין אָונט-דעמערונג און קוקן אים אין די אויגן אַרײַן מיט

זייערע רעטזעלהאַפּטע בליקן. צייטנאָווייז פּלעגן די דאָזיקע זענגען

צוגעבן אים אַ צופּלוס פון שטאַרקער ענערגיע און פּלעגן אים ווי

פאַרשיכטונג, — ער פּלעגט זיך אויפהויבן, און אויסלייכנדיק די

פּלייצעס, פּלעגט ער מיט דער פּולער ברוסט אַרײַנאַטעמען דעם

שמעקעדיקן אַוויר; נאָר אַמאַל פּלעגן זיי אויך, די דאָזיקע זענגען,

אָנווייזן אויף אים אָן אומעטיקן געפיל — אים האָט זיך דאָן געוואָלט וויינען, נאָר ער פלעגט זיך שעמען פאַר די טרערן. ער פלעגט זיך איינהאלטן, נאָר פלעגט וויינען אין דער שטיל. אָדער פלוצלינג פלעגט זיין האַרץ אויפצוטערן פון פאַרלאַנג אויסצורדיקן עפעס אַ דאַנק צו גאָט, פֿוקן זיך צו אים; ווערטער פון תפילות פלעגן אויפגליען אין זיין זיכרון, און קוקנדיק אויפן הימל, האָט ער זי לאַנג געפליסטערט איין תפילה נאָך דער צווייטער, און זיין האַרץ פלעגט ווערן לייכטער, אויסגיסנדיק אין דער תפילה דעם איבער-פלוס פון זיינע פחות...

דער פאָטער האָט אים געדולדיק און פאַרויכטיק אַריינגעפירט אין קרייז פון זיינע מסחרים, פלעגט אים נעמען מיט זיך אויף דער בערע, דערציילן אים וועגן די אָנגענומענע פאַשטעלונגען און אונטערנעמונגען, וועגן זיינע חברים, פלעגט אים פאַשרייבן, ווי אזוי זי זיינען „געוואָרן מענטשן“, און וואָס פאַר אַ פאַרמעגן זיי האָבן איצט, זייער כאַראַקטער. פאַמאָ האָט פלינק באַנומען דעם גאַנצן ענין און באַ-צויגן זיך צו אַלץ ערנסט און באַטראַכט.

— עס בלייבט אונזער געוויקס, ווי רויטער מאָן — פלעגט מאַ-יאָקן מיט אַ שטייכל צוויינקען צו איגנאַטן וועגן פאַמען. און דאָך, ווען אפילו פאַמען איז געוואָרן שוין ניינצן יאָר — איז נאָך אַלץ געווען אין אים עפעס קינדיש, נאַוויטעט, וואָס פלעגט אים אויסטיילן פון זיינע חברים. זיי האָבן חווק געמאַכט פון אים, האַלטנדיק אים פאַר אַ נאַר; ער האָט זיך געהאַלטן פון זיי אָן אַ ווייט, אַ באַליידיקטער צוליב זייערע פאַציונגען צו אים. נאָר דעם פאַטער און מאַיאָקנען, וועלכע האָבן אים ניט אָפגעלאָזט פון אויג, האָט פאַמעס אומפאַשטימטער כאַראַקטער געמאַכט ערנסט אומרדיק.

— איך פאַרשטיי אים ניט, — פלעגט פאַרדאַגהט וואָן איג-נאַט. — ער הוילעט ניט, מיט ווייבער שלענדערעט ער זיך ניט אַרום, האָט פאַר מיר און פאַר דיר דרך-אַרץ, אַלץ באַנעמט עס — אַ רויט מיידל — ניט קיין בחור! און, דאַכט זיך, ניט קיין נאַר?
— קיין גרויסע נאַרשקייטן זעט מען ניט פון אים. — וואָנט מאַיאָקן.

- נו, גיי שוין! עפעס ווי ער וואלט ווארטן אויף וואָס... ווי
 א נעפל וואָלט אים געווען אין די אויגן... זיין מאַמע, עליה-השלום,
 פלעגט אויך אזוי ווי מאַפּנדיק אַרומגיין אויף דער ערד... אָט איז
 אַפּריקאַנקאַ סמאָלין מיט צוויי יאָר עלטער פאַר אים - און וע,
 וואָס ער איז! ד"ה, ס'איז אַפילו שווער צו פאַרשטיין ווער איז ביי
 זיי איצט דער קאַפּ - צי דער מאַמע, צי ער? ער וויל נאָך פאַרן
 לערנען זיך, אויף אַ פאַבריק ערגעץ... ווילט זיך: עך, זאָגט ער,
 דו האָסט מיך, פאַפּאַשע, שלעכט געלערנט... נ'יאָ! און מיי-
 גער - לאָזט אַפילו פון זיך קיין סיפּס ניט הערן... אָ, גאָטעניו!
 - טו אָט-וואָס, - עצהט מאַיאָקין, - דו קלאַפּ אים אַרין
 עפעס אַ הַסן עסק: פּאַמנות! גאָלד פּיזוט מען מיט סייער... מירן
 זען, צו וואָס ער טויג, ווען מיר וועלן אים לאָזן אַליין אויף דער
 פּר"י... דו שיק אים אויף דער קאַמאַ... אַליין זאָל ער סאָרן...
 - מען קען אפשר פּרוּוון?
 - נו, וועט ער קאַליע מאַכן... וועסטו פאַרליין אַ ביסל...
 דערפאַר אָבער וועלן מיר וויסן, וואָס פאַר אַ בלי דאָס איז?
 - נו, מילא, - איכל אים שיקן, - האָט אינגאָט באַשלאָסן.

פּרילינגס-צייט האָט אינגאָט געשיקט זיין זון מיט צוויי פּער-
 לינעס ברויט אויף דער קאַמע. די פּערלינעס האָט געפירט גאָרדעיעווס
 דאַמפּער „דער פּלייסיקער“, מיט וועלכן ס'האָט אָנגעפירט פּאַמעס אָן
 אַלטער באַקאַנטער, דער געוועזענער מאַטראָס יעפּים - איצט יעפּים
 איליטש; אַ דרייסיקיאָריקער פּולער מענטש מיט גראַע אויגן, אַ פאַר-
 שטענדיקער, אַ מעסיקער און זייער אַ שטרענגער קאַפיטאַן.
 מען איז געשוואומען גיך און פּריילעך, ווייל אַלע זיינען גע-
 ווען צופּרידן. פּאַמאַ איז געווען שטאַליץ, וואָס דאָס ערשטע מאָל
 האָט מען אויף אים אַרויפגעלייגט אַ פאַראַנטוואָרטלעכע אויפגאַבע.
 יעפּים איז געווען צופּרידן פון יונגן באַלעבאַס, ווייל ער האָט אים
 ניט געמאַכט קיין שום איבעריקע באַמערקונגען, באַזאָלצן מיט
 זילזולים; די גוטע שטימונג פון בידע הויפּט-פּערזאָנען אויפן
 שיף האָט אויך גוט געוירקט אויף דער גאַנצער שיף-קאַמאַנדע.
 אַפּשווימענדיק אין אַפּריל פון אַרט, פּונדוואַנען מען האָט אָנגעלאָרן

ברויט, איז מען שוין אין די ערשטע טעג פון מאי געקומען אויפן אָרט, און צושטעלנדיק די בערלינעס צום פרעג, האָט זיך דער דאָס-פער אויך פאַראַנקערט לעבן זיי. אויף פאַמען איז געלעגן די אויפ-גאַבע, וואָס גיכער אויסצולאָדן דאָס ברויט און פאַקומענדיק פאַ-צאָלט, גלייך אַפּפאַרן קיין פּערס, וואו ס'האָט געוואַרט אויף אים אייזן, וואָס אינגאָט האָט זיך אָנגענומען צוצושטעלן אויפן יאָר-מאַרק.

די בערלינעס האָבן זיך אָפּגעשטעלט לעבן אַ גרויסן דאָרף, נאָענט פון אַ סאַסנע-וואַלד, וואָס איז געווען צוויי וויאָרסט פון פרעג. שוין אויפן צווייטן טאָג, גאַנץ פרי, האָט זיך אויסן פרעג באַוווּן אַ גרויסער טומלדיקער המון פון פויערים און פויערטעס, ציפּוס און מיט פּערד; זיי האָבן זיך פּונאָדערגעשאַטן מיט אַ ליאַ-רעם און מיט געזאַנג אויף די אייבער-דעקן און אונטער-דעקן און אין איין אויגנבליק האָט אויסגעקאַכט די אַרבעט. אַראַפּלאָנדיק זיך אין אונטער-רוים, האָבן די פויערטעס אָנגעשאַטן פּולע זעק מיט קאָפּן, די פויערים האָבן די זעק אַרויסגעוואָרפן אויף די פּלייצעס און אַזוי האַסטיק געמראָגן זיי איבער די איבערגעלייגטע פרעטער-פּריקלעך צו פרעג, און פון פרעג האָבן זיך לאַנגזאַם געצויגן אין דאָרף אַריין פּורן, שווער אָנגעלאָדן מיטן לאַנג-דערוואַרטן ברויט. די גויעס האָבן געוונגען לידער, די פויערים האָבן געשפּאַסט און זיך פּריילעך דורכגעווערטלט, די מאַטראָסן האָבן פּלומרשט אַכטונג געגעבן אויף דער אָרדענונג און געשריען אויף די אַרבעטנדיקע. דאָס הילצערניע פּריקל האָט זיך געפּוּגן אונטער די פּיס, שווער פּלעס-קענדיק אין וואַסער, און אויפן פרעג האָבן געהירושעט די פּערד, געסקריפעט די פּורן און דער זאַמר אונטער זייערע רעדער.

די זון איז נאָר-וואָס אויסגעגאַנגען, די לופט איז געווען לע-בעדיק-פּריש און געדיכט אָנגעוואַפט מיטן ריח פון די סאַסנעס; דאָס רוקע וואַסער פון טייך האָט אָפּגעשפּיגלט דעם קלאָרן הימל, האָט שטיל באַוועגט זיך, אָפּשלאָגנדיק זיך אָן די נעזער פון די שיפּן און אַנקער-קייטן. דער פּריילעכער, הויכער רעש פון די אַרבע-טער, די יונגע שיינע פּרילינגס-נאַטור, פּריילעך פּאַלזיכטן פון די זון-שטראַלן, — דאָס אַלץ איז געווען פּול מיט אַ מונטערער קראַפט,

א גוטמוטיקער, א מגושמדיקער, וואָס האָט אָנגענעם גערייזט פאָמעס נשמה, און געוועקט אין אים נייע און געהיימע געפילן און פאָר-לאַנגען. ער איז געזעסן ביים טיש אויף דער אייבער-דעק פון דאָמפער און געטרונקען מיט יעפימען און מיטן אָפגעמער פון דעם פרויט, אַ פאַאמטער אין זעמסמווע, אַ געלבלעכער און קורצ-זיכטיקער הער אין ברילן. נערוועיש אונטערהויבנדיק די פלייצעס, האָט דער אָפגעמער, מיט אַ טראַסקעדיקן קול, דערציילט וועגן דעם, ווי די פויערים האָבן געהונגערט, נאָר פאָמא האָט שלעכט געהערט, קוקנדיק דאָ אויף דער אַרבעט אונטן, דאָ אויפן צווייטן ברעג פון טייך, וואו ס'איז געווען אַ הויכער גרויער, זאמדיקער שיפוע, מיט סאָסנעס ביי די זייטן. דאָרטן זיינען קיין מענטשן נישט געווען און ס'איז געווען שטיל.

„מען וועט דארפן צופאָרן אַהין“, האָט פאָמא געטראַכט. און צו זיין געהער האָט זיך ווי פון ערנעץ ווייט דערטראָגן דער אומ-רוקער און ניט אָנגענעמער, שאַרפער קול פון דעם אָפגעמער:

— איר'ט ניט גלויבן — ס'איז געווען אזא שרעקלעכע צייט! אַט הערט אזא פאל: אין אַכא איז צו איינעם אַ אינטעליגענט געקומען אַ פויער און פּרענגט אים מיט זיך זיין מויד פון אַ יאָר זעכצן... — וואָס ווילסטו? — „כ'האָב איר, זאָגט ער, געבראַכט פאַר אַייער דורכלויכט“... — צו וואָס? — „אפשר וועט איר זי, זאָגט ער, נעמען... אַ מענטש זייט איר, זאָגט ער, נאָך ניט קיין חזונה געדאַמער...“ — „ד'ה, וואָס הייסט? וואָס מיינט איר? — „כ'האָב זי, זאָגט ער, גע-פירט אין שטאַט, געוואָלט אָפגעבן זי פאַר אַ דינסט — נעמט זי קיינער ניט... טאָ נעמט זי כאַטש פאַר אַ געליבטע!“ איר פאַרשטייט? ער לייגט פאַר זיין טאַכטער, איר פאַרשטייט! זיין טאַכטער — פאַר אַ געליבטע! דער טייוול ווייסט, וואָס דאָס איז? אַ? יענער, פאַר-שטייט זיך, איז געוואָרן בייז, געוואָרפן זיך אויפן פויער, געזידלט זיך... און דער פויער רעדט צו אים זיינס: „אייער דורכלויכט! וואָס טווג זי מיר היינט? אינגאַנצן אַן איבעריקע... און ס'זיינען דאָ נאָך ביי מיר, זאָגט ער, דריי יינגלעך — זיי וועלן זיין אַרבעטער, דאַרף מען זיי האַלטן... גיט, זאָגט ער, צען רובל פאַר דער מויד,

וועל איך קומען צו זיך א ביסל מיט די יונגלעך... וואָס זאָגט איר, האָ? פשוט אַ שרעק, זאָג איך אַיך...

— ניט גרויס! — זיפצט אַרויס יעפים. — אַפנים דער הונגער, זאָגט מען, איז ניט קיין מומע... די בוזע האָט זיך אירע געוועזן... ביי פאַמען האָט די דערציילונג אַרויסגערופן עפעס אַ פאַר אים אומפאַרשטענדלעכן געוואַלדיקן און קיצלדיקן אינטערעס צום גורל פונם מיידל, און ער האָט גיך געפרעגט ביים דערציילער:
— נו, וואָס האָט ער געטאָן, דער דאָזיקער הער, האָט ער זי געקויפט?

— פאַרשטייט זיך, אַז ניין! — האָט ווי מיט אַ פאַרוואַרף אויס- גערופֿן דער אָפּגעמער.

— טאָ וואו-זשע האָט מען זי אַהינגעטאָן?
— ס'האָבן זיך געפונען גוטע מענטשן... זיי האָבן איר אַיינגע- אָרדנט...

— אַ=הא! — האָט פאַמאַ אויסגעצויגן און האָט פּלוצלונג פּעסאָ און ביזן געמאָלדן: — איך וואָלט אים שוין דעם פויער אָנגעלערנט! די גאַנצע פעל וואָלט איך אים צעהאַקט!... און זאָגנדיק דאָס, האָט ער באַוווּן דעם אָפּגעמער אַ גרויסן, שטאַרק-צונויפּגעביילטן פּויסט.

— ע! פאַרוואָס? — האָט קרענקלעך=הויך אויסגעשריען דער אָפּגעמער, אַראַפּרייסנדיק פון נאָז די ברילן. — איר פאַרשטייט ניט דעם מאָטיוו...

— איך פאַרשטיי! — האָט פאַרעקשנט, שאַקלענדיק מיטן קאָפּ, געזאָגט פאַמאַ.

— נאָר וואָס-זשע האָט ער געקאָנט טאָן?... ס'איז אים געקו- מען אין קאָפּ אַריין...

— צי דען איז דאָס רעכט, צי פאַרקויפֿן אַ מענטשן?...
— אַך! דאָס איז ווילד, איך בין מסכים, איך ווים...
— און נאָך דערצו אַ מיידל! איך וואָלט אים געגעבן די צען רובל!

דער אָפּגעמער האָט פאַרלאָרן אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט און אַנטשוויגן געוואָרן. זיין זשעסט האָט צעטומלט פאַמען, ער

האָט זיך אויפגעהויבן פון טיש, און צוגייענדיק צום פּאַרענטש, האָט ער גענומען קוקן אויפן אונטערדעק פון דער בערלינער, וואָס איז געווען פּאַדעקט מיטן פּאַרהאַרעוועטן, אַרבעטנדיקן המון מענטשן. דער טומל האָט אים פאַרשיכורט, און דאָס אומבאַוואוסטע, וואָס האָט געברויזט אין זיין נשמה, האָט זיך אויסגעגאַסן אין אַ מעכטיקן ווילן צו אַרבעטן אַליין, האָבן אַ לעגענדאַרישן כוח, געוואלדיקע אַקסלען און מיט איינמאַל אַוועקלייגן אויף זיי אַ הונדערט זעק קאָרן, אַז אַלע זאָלן אים באַוואונדערן...

— ריר זיך — לעבעדיקער! האָט ער קלינגענדיק אַראָפּגעשריען

אונטן.

עמלעכע קעפּ האָבן זיך אויפגעהויבן צו אים, ס'האָבן אַ שווינדל געטאָן פאַרביי אים עפעס פּנימער. און איין פנים — אַ פנים פון אַ פרוי מיט שוואַרצע אויגן, — האָט ווייך און לאַקעריש געשמייכלט צו אים. פון דאָזיקן שמייכל האָט ביי אים אין ברוסט עפעס אויפגעפלאַקערט און ווי אַ הייסע כוואַליע זיך צעגאַסן איבער זיינע אָדערן. ער האָט זיך אָפּגעריסן פון פּאַרענטש און איז ווידער צוגעגאַנגען צום טיש, פּילנדיק, אַז זיינע באַקן ברענען.

— הערט! — האָט זיך צו אים געווענדט דער אָפּגעמער.

מעלעגראַפירט צו אייער פּאַטער, — ער זאָל צוואַרפּן אַ ביסל קאָרן אַ נדבה! איר זעט דאָך, וויפיל סיגייט פּאַרלאָרן... און דאָ איז דאָך יעדער פונט טייער! מען דאַרף דאָך דאָס פאַרשטיין!... נו, האָט איר אַ פּאַפּאַשאַ... — האָט ער געענטפערט מיט אַ ביי-סיקער גרימאַסע.

— וויפיל זאָל ער צוואַרפּן? — האָט מיט ברייטקייט און

פּורנות געפרעגט פּאַמאַ. — איר ווילט אַ פּור הונדערט? צוויי הונדערט?

— דאָס איז... איך דאַנק אייך! — האָט אַ צעטומלמער און

פּריילעך אויסגערופּן דער אָפּגעמער... — אויב איר האָט נאָר דעכט...

— איך בין — באַלעבאַז! — האָט פּאַמאַ שטייף אַ זאָג געטאָן...

און וועגן פּאַטער האָט איר ניט וואָס צו רידן אַזוי... און קנייטשן דעם פּרצוף...

— אנטשולדיקט! — איך צווייפל ניט אין אייערע פולמאכטן...
 איך דאנק אייך אויפריכטיק... און אויך אייער פאָטער אין נאָמען
 פון אָט די אלע לייט... אין נאָמען פון פּאָלק!
 יענים האָט מיט אומרו געקוקט אויפן יונגן באַלעבאָס און
 ציענדיק די ליפן געטשמאָקעט מיט זיי, און דער באַלעבאָס האָט
 מיט אַ גרלזתדיק געזיכט זיך צוגעהערט צום האַסטיקן ריידן פון
 אָפּגעמער, וועלכער האָט אים פעסט געדריקט די האַנט.
 — צוויי הונדערט פּוד! אָט דאָס הייסט אויפן רוסישן אופן,
 יונגעראַמן! איך וועל שוין מעלדן די פּויערים וועגן אייער מתנה —
 אירט זען, ווי זיי וועלן זיין דאַנקבאַר... און צופּרידן.
 און ער האָט הויך אויפן קול אַראָפּגעשרייען אונטן:
 — קינדער! דער באַלעבאָס איז מנדב צוויי הונדערט פּוד.
 — דריי הונדערט! — האָט פּאַמאַ איבערגעשלאָגן.
 — דריי הונדערט... אָ! אַראַנק! דריי הונדערט פּוד קאַרן,
 קינדער!

דער עפעקט איז אָבער געווען אַ שוואַכער. די פּויערים האָבן
 אויפּגעהויבן די קעפּ אינדערהויך און האָבן זיי שווייגנדיק צוריק
 אַראָפּגעלאָזט, נעמענדיק זיך צו זייער אַרבעט. עטלעכע שטימען
 האָבן ניט דרייסט און ווי ניט ווילנדיק אַרייסגעוואָרפּן:
 — אַדאַנק... וואָל דיר גאָט געבן... מיר דאַנקען אייך אונ-
 טערמעניק...

עמעצער האָט פּריילעך און בהרחבהדיק אויסגעשרייען:
 — וואָס הייסט! ער וואָלט אונז בעסער געגעבן פּראַפּן צו
 גלעזלעך... וואָלט דאָס געווען אַ פּוינקויט... אַן אמתע! אָבער ברויט —
 דאָס איז דאָך ניט פאַר אינו — דאָס איז פאַר דער זעמסטווע...
 — עך! זיי פאַרשטייען ניט! — האָט צעמומלט אויסגערופן
 דער אָפּגעמער. — איך וועל זיי גיין דערקלערן...
 און ער איז נעלם געוואָרן. נאָר פּאַמען האָט ניט אינטערע-
 סירט די באַציונג פון די פּויערים צו זיין מתנה. ער האָט געזען,
 אַז די שוואַרצע אויגן פון דער רייטער פּרוי קוקן אויף אים אַזוי
 אויסטערליש און אים איז דערפון אָנגעגעס. זיי האָבן אים געדאַנקט,
 געצערמלט, גערופן צו זיך, און אויסער זיי האָט ער גאַרנישט געזען.

די דאָזיקע פרוי איז געווען אַנגעטאָן שטאַמיש – אין שײך, אין אַ מיטצן קאַפּטל, און אירע שוואַרצע האָר זיינען געווען אונטערנעבינדן מיט עפעס אַ באַזונדער טיכל. אַ הויכע און בויגיקע, איז זי גע- זעסן אויפן הויפּן האַלץ און פאַרדיכט די זעק, באַזענדיק שנעל מיט די הענט, וועלכע זיינען געווען נאַקעט ביזן עלנבויגן, און אַלץ געשמייכלט צו פאַמען.

– פאַמא אַיגנאַטיש! – האָט ער פּלוצלונג דערהערט יעפּים קול מיט אַ פאַרוואַרף. – האָסט זיך היינט נישקשהדיק ברייט צע- וואַרפן... סױוואַלט גענוג געווען אַ פּופציק פּוד: און דאָ – אַזויביל! זע אַקאַרשט, מיר זאָלן האַרט ניט כאַפן בייַדע אַ פאַרציע דערפאַר... – לאַז געמאַך: – האָט פאַמא קורץ אַפּגעדיאַקט.

– מיין דאַגה? איך וועל שווייגן... דו ביסט נאָך אַבער אַזוי יונג, און מיר האָט מען געהייסן – אַכטונג געבן! – פאַרן ניט אַכטונג געבן וועל איך שוין פאַקומען אַ פּסק...

– איך וועל אַליין זאָגן דעם פאַטער... שווייג! האָט פאַמא געזאָגט.

– מיין עסק... גאָט איז מיט דיר... מילא – דאָ ביסטו באַלעבאַס...

– נו, שוין... גענוג.

– איך רייך דאָך דאָס, פאַמא אַיגנאַטיש, צוליב דיר... ווייל דו ביסט דאָך נאָך יונג און... נאָיוו.

– הער שוין אויף, יעפּים!...

יעפּים האָט אַ זיפּין געטאָן און שטיל געוואַרן. און פאַמא האָט נאָך אַלץ געקוקט אויף דער פרוי און געטראַכט:

– אַט ווען מען וואַלט זאָגן צו מיר געבראַכט... צום פאַר- קויפן.

זיין האַרץ האָט אַלץ שטאַרקער געקלאַפּט. זייענדיק נאָך פיזיש אומשולדיק, האָט ער שוין פון שמועסן, געוואוסט דעם מוד פון די אינטימע באַציונגען צווישן מאַן און ווייב. ער האָט דאָס געוואוסט אונטער גראַבע און מיוסע נעמען, די דאָזיקע נעמען האָבן געוועקט אין אים אַן אומאַנגענעמע, פּרענענדיקע נייגעריקייט און בושע; זיין דמוין האָט עקשנותדיק געאַרבעט, אַבער דאָך

האָט ער זיך דאָס אלץ ניט געקאָנט פאַרשטעלן אין אזאָ געשטאַלט. וועלכע זאָל אים זיין פאַרשטענדלעך. אין האַרצן האָט ער ניט גע- גלויבט, אַז די דאָזיקע באַצוינגען זאָלן זיין אזוי מגושם און גראָב, ווי מען דערציילט וועגן זיי. ווען מען האָט אים מיט חוּזק פאַרזוי- כערט, אַז זיי זיינען נאָר אַזעלכע און אַז אַנדערש קאָנען זיי ניט זיין, האָט ער נאַרדש און מבולבלדיק געשמייכלט, נאָר האָט דאָך פונדעסטוועגן געקלערט, אַז ניט פאַר אַלע מענטשן גלייך זיינען די באַצוינגען מיט דער פרוי אומבאַדינגט אין אזאָ מיאוסער פאַרם, און אַז געוויס איז דאָ עפעס רייגערס און ווייניקער נבוהדיקס און באַ- לידיקנד פאַרן מענטשן.

קוקנדיק איצט מיט פאַרגעניגן אויף דער שוואַרצאויגיקער אַרבע- טערין, האָט פאַמאַ דייטלעך געשפירט דווקא אַ גראָבע נייגונג צו איר, — ער האָט זיך געשעמט פאַר זיך גופא און אים איז געווען עפעס אזוי שרעקלעך. יעפים איז געשטאַנען לעבן אים און וועגנדיק יעדן וואָרט גערעדט:

— דו קוקסט אַצינד אויפן ווייבל... דאָס קען איך שוין ניט פאַרשווייגן... דו קענסט זי ניט, אָפּער לויט ווי זי ווינקט דיר, קאָנסטו נאָך צוליב דוין... יונגט אַנמאַכן דאָ, מיט דוין כאַראַקטער, אַזעלכע צרות, אַז מירן פונדאָנען מוזן אוועק צופוס... און מירן נאָך זיין צופרידן, אויב כאַטש די תּחזונים וועלן פּיי אונז פאַרפלייבן גאַנץ...

— וואָס ווילסטו? — האָט פאַמאַ אַ פרעג געטאָן, רויט פון צעטומלטקייט.

— איך — וויל גאַרנישט... נאָר דו דאַרפסט מיך פאַלגן... אין ווייבערשע זאכן קאָן איך דיר זיין אַ רבי... מיט אַן אישה דאַרף מען זיך באַגיין פשוט — אַ פּלעישל גראַנפן, עפעס פאַר- פיינסט, נאַכהער אַ פאַר מירן און פּכלות הפּל — גיב איר געלט אַ צוויי גילדן. פאַרן דאָזיקן מקח וועט זי דיר איר גאַנצע ליבע אוועק- געבן, וואָס בעסער קאָן שוין ניט זיין...

— דו לייגסט... — האָט פאַמאַ שטיל זיך אָפּגערופן.

— איך לייג? ווי קאָן איך לייגן, אַז איך האָב שוין די דאָזיקע גאַנצע פּאָליטיקע אפשר אַמאָל הונדערט דורכגעמאַכט? אַט וואָס —

דו גיב מיר איבער צו פארפירן מיט איר אן עסק... א? איך וועל
 דיך פאלד באקאנט מאכן מיט איר...
 - גוט... - האָט פאָמאָ געזאָגט, פילנדיק, ווי אים איז
 שווער צו אָטעמען, און אז עפעס ווערנט אים אין האַלן...
 - נו, אָט... וועל איך זי דיר ברענגען אינאָונט...
 און שמייכלענדיק צופרידן פאָמען אין פנים, איז יעפים אַוועק.
 האַרט ביזן אָונט איז פאָמאָ אַרימגעגאַנגען ווי אין אַ נעפל,
 ניט באַמערקנדיק די דרך-ארצדיקע און חניפהדיקע בליקן פון די
 פויערים, וועלכע זיינען שוין געווען צוגעגרייט דורכן אָפגעמער. אים
 איז געווען דערווידעריק, ער האָט זיך געפילט עפעס ווי שולדיק
 וועמען, און ער האָט אלעמען, וועלכע האָבן זיך געווענדט צו אים,
 געענטפערט ווייך און הכנעהדיק, ווי ער וואָלט זיך אַנטשולדיקט...
 אינאָונט זיינען אַ טייל אַרבעטער אַוועק, די פאַרבליבענע
 האָבן זיך פאַרזאַמלט ביים ברעג לעבן אַ גרויסן ליכטיקן פייער -
 און געקאַכט וועטשערע. אין דער שטילקייט פון אָונט זיינען אַרימ-
 געשוואומען אָפגעריסענערהייט זייערע רייד. דאָס ברענגענדיקע פייער
 האָט אָפגעשלאָגן אין טייך מיט רויטע און געלע פלעקן, זיי האָבן
 געציטערט אויפן רוקן וואָסער און אויף די שוויבן פון די פענס-
 טער. אין דער קאָזיטע פון דאַמפער, וואו פאָמאָ איז געזעסן, איז גע-
 ווען פינסטער. טויליענדיק זיך אין ווינקל אויף דער צעראַטענער סאַפע,
 האָט ער געוואַרט. אויפן טיש פאַר אים זיינען געשטאַנען עטלעכע
 פלעשלעך מיט בראַנפן און ביר, מעלער מיט ברויט און פאַרבייסנס.
 ער האָט פאַרדאַנגען דאָס פענסטער און ניט אָנגגעצונדן קיין פייער;
 דאָס שוואַכע ליכט פון שייטער איז דורכגעדרונגען דורך די פאַר-
 הענגלעך, געלייגט זיך אויפן טיש, אויף די פלעשלעך, אויף דער
 וואַנט און געצאַפלט, ווערנדיק אַט העלער, אַט טונקעלער. אויפן
 דאַמפער און אויף די בערלינגעס איז געווען שטיל, בלוז פון ברעג
 האָבן זיך דערטראַגן אומקלאַרע קלאַנגען פון געשפּרעכן, און דאָס
 קוים הערנדיקע קלאַפן פון וואָסער אָן די זייטן פון דאַמפער... פאָמען
 האָט אויסגעוויזן, אז אין חושך האָט זיך עמעצער באַהאַלטן לעבן
 אים און הערט זיך צו צו אים און קוקט אים נאָך... אַט גייט
 עמעצער אויפן בריקל פון דער בערלינגע... גייט אַייליק מיט שווערע

טריט, - די ברעטער פון בריקל שלאגן זיך אָפּ קלינגענדיק און מיט פעם אָן וואַסער... פאַמאָ הערט אַ דומפן געלעכטער פון קאַפּיטאַן און זיין נידעריקן קול... יעפּים שמייט ביי דער מיר פון זיין קאַזימע און רעדט עפעס שמיל, נאָר איבערצייגנדיק, ווי ער וואָלט מיט וועמען עפעס איינחורן... פאַמען האָט זיך געוואָלט פּלוצלינג אַ געשריי טאָן:

- מען דאַרף ניט!

און ער האָט זיך שוין געהאַט אויפגעהויבן פון סאַפּע, נאָר אין דער רגע האָט זיך אויפגעפּונט די מיר פון קאַזימע, אויפן שוועל האָט זיך באַוווּן אַ געשמאַלט פון אַ הויכער פּרוי, זי האָט שמיל פאַרמאַכט הינטער זיך די מיר און ניט הויך אַרויס גערעדט:

- טאַטעלעך, ווי פינסטער דאָ איז... איז דאָ פאַראַן אַ לע־ בעדיקער מענטש כאָטש?

- פאַראַן... - האָט שמיל געענטפּערט פאַמאָ.

- נו, אַ גוטן אַוונט אייך...

און די פּרוי האָט זיך פאַרויכטיק גערוקט פאַרויס.

- אָט בין אייך... איכיל אַנצירן פייער... - האָט פאַמאָ צו־

געזאָגט מיט אַ ניט גלייכן קול און זיך אַראָפּלאָונדיק צוריק אויף דער סאַפּע וואָט ער זיך געטוליעט אין ווינקל.

- ס'מאַכט ניט אויס... מירן זיך צוגעוויינען. מען זעט אין

דער פינסטער אויך...

- זעצט זיך, - בעט פאַמאָ.

- מיר זיצן שוין...

זי האָט זיך אוועקגעזעצט אויפן סאַפּע צוויי טריט פון אים. פאַמאָ האָט געזען דעם גלאַנץ פון אירע אויגן, געזען אַ שמייכל אויף אירע דיקע ליפּן. אים האָט זיך געדאַכט, אַז זי שמייכלט אַצינד ניט ווי זי האָט געשמייכלט צו אים בייטאָג, נאָר עפעס אַנדערש - ווי רחמנותדיק און ניט פּריילעך. דער דאָזיקער שמייכל האָט אים אויפגעמונטערט, אים איז געוואָרן לייכטער צו אַטעמען ביים בליק פון אירע אויגן, וועלכע האָבן זיך, באַגעגענענדיק מיט זיינע, אַראָפּגעלאָזט. ער

האַט אָבער נישט געוואוסט, וועגן וואָס זאָל ער ריידן מיט דער
דאָזיקער פרוי, און אַ פּאַר רגעס האָבן זיי ביידע געשוויגן מיט אַ
שווערן נישט פרייען שווייגן... לסוף האָט זי אָנגעהויבן:

— אייך איז אומעטיק, אליין?

— יאָ, — האָט פּאַמאַ געענטפערט.

— געפעלן אייך אונזערע מקומות? — האָט זי ווידער געפרעגט
מיט אַ האַלבן קול.

— זייער... אַ סך וואָלד...

און ווידער האָבן זיי געשוויגן...

— דער טייך איז שענער ווי די וואָלגע — האָט פּאַמאַ מיט
שוועריקייט קיים אַרויסגערעדט.

— איך בין געווען אויף דער וואָלגע.

— וואו?

— אין דער שטאָט סימבורסק...

— סימבורסק... — האָט ווי אַ ווידער-קול איבערגעחורט פּאַמאַ,

פילנדיק, ווי ער איז ווייטער נישט בכוח אויסצוריידן אַ וואָרט, און זי,
פאַרשטייענדיק מיט וועמען זי האָט צו טאָן, האָט מיט אַ לעבעדיקן
פלאַפּלען געפרעגט:

— פאַרוואָס ביסטו מיך מיט גאַרנישט מכבד, פּאַלעבאָס?

— טאַקע! — האָט זיך פּאַמאַ אַ טרייסל געטאָן. אָט אַ וועל-

כער איך בין! נו, ביטע, קומט צום טיש...

ער האָט זיך גערוקט אין דער פינסטער, אָנגעשמויטן זיך אָן
מיש, גענומען אין האַנט דאָ איין פלעשל, דאָ די צווייטע, און
זיי צוריק אַוועקגעשטעלט אויפן אָרט, שטייכלענדיק ווי אַ שולדי-
קער און מבולבלדיק. זי איז האַרט צוגעגאַנגען צו אים און זיך
אַוועקשטעלנדיק לעבן אים, האָט זי געקוקט מיט אַ שטייכל אויף
פּאַמעס פנים און אויף זיינע ציטערדיקע הענט.

— דו שעמסט זיך? — האָט זי פּלוצלינג אַ שעפטשע געטאָן.

ער האָט דערפילט איר אַמעס אויף זיין פּאַק און האָט שטיל גע-

ענטפערט:

— יאָ, —

דאן האָט זי אַוועקגעלייגט אירע הענט אויף זיינע אַקסלען און
שמיל אים צוגעבויהן צו איר ברוסט, ריידנדיק מיט אַ באַאומדוויקנדיקן
געפליסטער:

— ס׳שאַדט ניט, שעם זיך ניט... מען קאָן דאָך ניט אָן
דעם... מיין שייניקער... מיין יונגיקער... אַ רחמנות אויף דיר...
אים האָט זיך געוואָלט וויינען אונטער איר געפלאַפּל, זיין
האַרץ איז פאַרגאַנגען אין זיסן תענוג; צודריקנדיק שטאַרק זיין קאַפּ
צו איר ברוסט, האָט ער זי אַיינגעקלאַמערט אין זיינע הענט,
ריידנדיק צו איר עפעס אומפאַרשטענדלעכע רייד, וואָס ער האָט
אַליין אויך ניט געוואוסט

— גײ אַוועק, — האָט מיט אַ דומפן קול געזאָגט פאַמאַ, קוקנדיק
מיט ברייט-צעפענטע אויגן אויף דער וואַנט.
אַ קוש טוענדיק אים אין פאַק, האָט זי זיך געהאַרכוואם אויפֿ-
געהויבן און אַרויס פון קאַזשע, זאָגנדיק אים:
— נו, אַדיע...

פאַמאַ האָט זיך אַווי געשעמט פאַר איר; נאָר ווי זי איז אַרויס,
איז ער אויפגעשפרונגען און זיך געזעצט אויף דער סאַצע. נאַכ־
הער איז ער אויפגעשטאַנען און תיכף דערשפירט, ווי ער וואָלט
עפעס פאַרלאָרן. דער דאָזיקער געפיל האָט אַרומגענומען זיין גאַנצן
וועג, אַזאָ געפיל האָט ער גאָר פריער ניט געהאַט... און באַלד דע-
רויף האָט זיך אין אים דערוואכט אַ מוטיקער געפיל פון שטאַלצ-
קייט מיט זיך גופאַ. דער געפיל האָט אַיינגעשלונגען אין אים די
בושה און אויפן אָרט פון דער בושה איז אויסגעוואקסן אַ רחמנות-
געפיל צו דער פרוי, וואָס איז האַלב-נאַקעט און עלנד אַזעק פון
אים ערגעץ אין דער פינסטערניש פון דער קאַלטער מאַי-נאַכט.
ער איז שנעל אַרויסגעגאַנגען פון דער קאַזשע אויפן אייבער-דעק —
די נאַכט איז געווען אַ שטערנדיקע, נאָר ניט קיין לכּנהדיקע; אים האָט
אַרומגעכאַפט אַ קעלט און אַ הוישך... אויפן ברענע האָט נאָך גע-
פּינקלט אַ גאַלד-רויטער הויפן פון קיילן. פאַמאַ האָט זיך צוגע-
הערט — אַ דריקנדיקע שטילקייט איז געווען אויסגעגאַסן אין אַווייר.
בלויז דאָס וואַסער האָט געפליסטערט, צעברעכנדיק זיך אָן די

קייטן פון די אנקערס, און אין ערגעץ איז נישט געווען צו הערן קיין קלאנג פון טריט. אים האָט זיך פאַרוואָלט רופן די פרוי, נאָר ער האָט נישט געוואוסט איר נאָמען. דאָרשטיק אַרײַנאַטעמענדיק מיט דער פרייטער ברוסט דעם פרישן אוויר, איז ער עטלעכע העכע געשטאַנען אױפן אייבער-דעק, נאָר פלוצלינג האָט זיך פון הינטער דער קאַזיטע, אַזש פון צווייטן עק דאַמפער דערטראָגן צו אים עמעצנס אַ זיפן, אַ רעשיקער אין אַ שווערער, ענלעך אויף אַ כליפען. ער האָט אַ ציטער געטאַן און פאַרזיכטיק געגאַנגען אַהין, פאַרשטייענדיק, אַז זי איז דאָרטן.

זי איז געזעסן אױפן ברעג פון שיפדעק און אַנשפאַרנדיק איר קאַפּ אויף אַ קופּע שטריק, האָט זי געוויינט. פאַמאַ האָט געווען, ווי ס'האַבן געציטערט אירע ווייסע אָפּגעדעקטע שולטער, געהערט אירע שווערע זיפּצן און ס'איז אים אַליין אויך געוואָרן שווער.

איבערבוניגנדיק זיך צו איר, האָט ער מיט אַ ציטער געפרעגט:

— וואָס איז?

זי האָט אַ שאַקל געטאַן מיטן קאַפּ און אים נישט געענטפערט.

— צי האָב איך דיך דען פאַליידיקט?

— גיי אַוועק... — האָט זי געזאָגט.

— יאָ... האָט ווי צעטומלט געזאָגט פאַמאַ, אנרינדליק מיט

זיין האנט איר קאַפּ. דו זיי נישט ברוגו... ביסט אַליין שולדיק...

— איך בין נישט ברוגו, — האָט זי געענטפערט מיט אַ הויכן

געפלאַפּל. — פאַרוואָס זאָל איך עפעס ברוגו זיין אויף דיר? דו

ביסט דאָך נישט קיין פראַסטער יונג... נישט קיין, פאַרהוואַלטיקער...

דו ביסט דאָך אַ ריינע נשמה! עך, אַדלערל מינער, טייערער! זען

זיך דאָ לעבן מיר...

און נעמענדיק פאַמען פאַרן האנט, האָט זי אים אַוועקגעזעצט,

זי אַ קינד, צו זיך אויף די קני, צוגעדריקט זיין קאַפּ צו איר ברוסט

און ענדלעך צוגעקלעפט אויף לאנג אירע הייסע ליפּן צו זיינע

ליפּן.

— פארוואָס וויינטוּ? — האָט פּאָמאָ געפרעגט, גלעטנדיק מיט איין האַנט איר באַק און מיט דער צווייטער אַרומגענידן איר האַלד.

— צוליב מיר וויין איך... פארוואָס האָסטוּ מיך משלח גע-ווען? — האָט די מיט פאָרדראַק געפרעט.

— איך האָב זיך פאַרשעמט, — האָט פּאָמאָ געענטפערט, אַראָפּ-לאָזנדיק דעם קאַפּ.

— טייבעלע מיינס! זאָג שוין דעם גאַנצן אמת — איך בין דיר ניט געפעלן? — האָט זי געפרעגט, שמייכלענדיק, אָבער אויף פאַמעס ברוסט זיינען נאָך אַלץ געפאלן גרויסע הייסע טרערן.

— וואָס איז מיט דיר? — האָט מיט אַ שרעק אויסגערופּן דער יונג און גענומען הייס און האַטמיק ריידן צו איר עפעס ווער-טער וועגן איר שיינקייט, וועגן דעם, אַז זי איז אַ צערטלעכע, אַז ער האָט אויף איר רחמנות און אַז ער שעמט זיך פאַר איר. זי האָט זיך צוגעהערט צו זיינע רייד און אַלץ געקושט זיינע באַקן, זיין האַלד, זיין קאַפּ און זיין אָפּגעדעקטע ברוסט.

ער איז אַנטשוויגן געוואָרן, — דאַן האָט זי גענומען ריידן שטיל און טרויעריק, פּונקט ווי נאָך אַ טוישן.

— און איך האָב געמיינט עפעס אַנדערש... ווי נאָך, דו האָסט מיר געזאָגט — גיי אַוועק! האָב איך זיך אויפגעשטעלט און אַרויס... און עפעס אַזוי ביטער איז מיר געוואָרן פון דייע ווער-טער... ס'האָט שוין געטראָפּן, אַז מען איז מיט מיר געווען לייט-זעליק, מען האָט מיך געצערטלט אָן אַן אויפהער, אָן אַן אָפּרו; פאַר מיינעם אָן איינציקן שמייכל, אַ ווייכן, האַפּן אַלע געטאָן אַלץ, וואָס איך האָב נאָר פאַרלאָנגט... איך האָב זיך דאָס דערמאָנט און צעוויינט! ס'איז מיר געווען אַ שאָד מיין יוגנט... מיר איז דאָך שוין דרייסיק יאָר... די לעצטע טעג פאַר אַ פּרוי; ע-עך, פּאָמאָ איז-גאַטעווייטש! — האָט זי אויסגערופּן מיט אַ העכערן קול און צו-אייננדיק דעם ריטם פון איר זינגענדיקער שפּראַך, וועמעס קלאַנגען זיינען געווען ענלעך צום שיינעם געפליכטער פון וואַסער.

— הער מיך אויס — היט דיין יוגנט! ס'איז ניטאָ אויף דער וועלט קיין בעסערע זאַך פאַר איר. ניטאָ קיין טייערערע זאַך פאַר

איר: מיט דער יוגנט קאָנסטיט'אלן, וואָס דו ווילסט, מאַכן, פונקט ווי מיט גאָלד. לעב אזוי, אַז ס'זאל זיין אויף דער עלטער מיט וואָס צו דערמאָנען די יונגע יאָרן... אַט האָב איך זיך דערמאָנט און כאַטש איך האָב זיך צעוויינט, האָט זיך דאָס האַרץ צעפלאַקערט בלויז פון דערמאָנען זיך, ווי כ'האָב פריער געלעבט... און ווידער בין איך געוואָרן יונג, ווי כ'וואָלט אויסגעטרונקען פריש וואַסער! קינדעלע, דו מיין זיסנקע! כ'וועל מיט דיר אַ הוליע טאָן, אויב איך בין דיר געפעלן, כ'וועל מיט דיר אַ הוליע טאָן מיטן גאַנצן כוח... עך: האָב איך זיך שוין איינמאַל אָנגעצונדן, וועל איך שוין ברענען ביז אש!

און צודריקנדיק שטאַרק צו זיך דעם יונג, האָט זי אַ דאָרשטיקע גענומען קושן אים אין די ליפן.

— א—ב—ג—ד—ה—ו—ז—ח—ט—י—יא—יב—יג—יד—טו—טז—יז—יח—יט—כ—כא—כב—כג—כד—כה—כו—כז—כח—כט—ל—לא—לב—לג—לד—לה—לו—לז—לח—לט—מ—מא—מב—מג—מד—מה—מו—מז—מח—מט—נ—נא—נב—נג—נד—נה—נו—נז—נח—נט—ס—סא—סב—סג—סד—סה—סו—סז—סח—סט—ע—עא—עב—עג—עד—עה—עו—עז—עח—עט—פ—פא—פב—פג—פד—פה—פו—פז—פח—פט—צ—צא—צב—צג—צד—צה—צו—צז—צח—צט—ק—קא—קב—קג—קד—קה—קו—קז—קח—קט—ר—רא—רב—רג—רד—רה—רו—רז—רח—רט—ש—שא—שב—שג—שד—שה—שו—שז—שח—שט—י—יא—יב—יג—יד—יט—יז—יח—יט—כ—כא—כב—כג—כד—כה—כו—כז—כח—כט—ל—לא—לב—לג—לד—לה—לו—לז—לח—לט—מ—מא—מב—מג—מד—מה—מו—מז—מח—מט—נ—נא—נב—נג—נד—נה—נו—נז—נח—נט—ס—סא—סב—סג—סד—סה—סו—סז—סח—סט—ע—עא—עב—עג—עד—עה—עו—עז—עח—עט—פ—פא—פב—פג—פד—פה—פו—פז—פח—פט—צ—צא—צב—צג—צד—צה—צו—צז—צח—צט—ק—קא—קב—קג—קד—קה—קו—קז—קח—קט—ר—רא—רב—רג—רד—רה—רו—רז—רח—רט—ש—שא—שב—שג—שד—שה—שו—שז—שח—שט—

אין עטלעכע טעג אַרום, ווען די בערלינער האָבן זיך אויסגע-לאָדן, און דער דאָמפער איז שוין געווען גרייט אָפּצוגיין קיין פּערס, האָט יעפּים, צו זיין גרויסן פאַרדראַם, דערזען, ווי צום ברענג איז צוגעפאַרן אַ פּור, אין אויפן פּור איז געזעסן די שוואַרצאויגיקע פּע-לאַניע מיט אַ קאַסטן און מיט עפעס פּעקלעך.

— הייס די מאַטראַסן צונעמען די זאַכן. — האָט פּאַמאַ פּאַ-פּוילן, ווייזנדיק מיטן קאַפּ אויפן ברעג.

שאַקלענדיק, ווי מיט פאַרוואַרף, מיטן קאַפּ, האָט יעפּים מיט אַ פּעס דערפילט זיין באַפעל, און נאָכדעם מיט אַ נידעריקן קול געפרענט:

- וואָס? זי אויך מיט אינו?
- זי פאַרט מיט מיר... — האָט פּאַמאַ קורץ געמאָלדן.
- פאַרשטייט זיך... אַז נישט מיט אַלעמען... רבונג=של=עולם:
- וואָס אַרש דיך?

— אַך, פאַמאַ אינגאַטימט: מיר שווימען דאָך אין אַ גרויסער
 שטאַט... ווייניק דאָרט פאַראַן אַזוינע ווייבער?
 — דו שווייג אַקאַרשט... האָט שטרענג געזאָגט פאַמאַ.
 — איכיל שווייגן... ס'איז אָבער ניט קיין דרך:
 — וואָס?

— אַט דאָס דאָזיקע הולטאייסטווע אונזערס... ס'איז דאָך
 פונדעסטוועגן ביי אונז אַ שיף אַן אַנשטענדיקע... אַ ריינע, און אַט
 האָסטו דיר גאָר אַן אישה; און נאָך אַ וואַסערע: ס'וואָלט נאָטש
 געווען ניט פון די — דאָס איז ניט מער ווי אַ קליידל.
 פאַמאַ האָט זיך פאַרברוגט און געזאָגט צום קאַפיטאַן מיט
 אַ הערשערישן טאָן:

— דו, יעפּוס, היט די נאָז, און זאָג אלעמען אָן, אז טאָמער
 הער איך וועגן איה אַ מיאוס וואָרט, וועל איך מיט אַ שייטהאַלץ איבערן
 קאַפּ...
 — ס'אַראַ שרעק! — האָט יעפּוס ניט געגלויבט און מיט

נייגעריקייט געקוקט דעם פאַלעבאָם אין פנים. ער איז אָבער פאַלד
 אָפּגעטראָטן פאַר פאַמען. אינגאַטס בּנאָק האָט ווי אַ וואָלף גע-
 קריצט מיט די ציין, די שוואַכע אַקסלען זיינען ברייט געוואָרן, און
 ער האָט זיך צעשריען:

— זאָל מען נאָר וואַגן!... זאָל מען נאָר פרוּוון!
 כאָטש יעפּוס האָט מורא געהאַט, האָט ער פונדעסטוועגן
 מיט ווערדע זיך אָפּגערופּן:

— כאָטש איר, פאַמאַ אינגאַטימט, זייט דער פאַלעבאָם,
 נאָר מיר האָט מען אָנגעזאָגט: „יעפּוס, גיב אַכטונג“... און דער
 קאַפיטאַן — בין איך.

— אַ קאַפיטאַן?! — האָט פאַמאַ אַ געשרי געטאָן, ציטערנ-
 דיק אינגאַנצן און ווערנדיק בלייך, — און ווער בין איך?
 — איז וואָס — שרייט ניט אַזוי!... צוליב אַ נאַרישקייט... צו-
 ליב עפעס אַ אישה...
 אויף פאַמעס בלייבן פנים זיינען אַרויסגעטראָטן רוימע פלעקן,
 ער האָט זיך קוים געהאַלטן אויף די פוס, מיט אַ ציטעריקער באַ-

וועגונג האָט ער באַהאַלטן די הענט אין די קעשענעס פון רעקל און מיט אַ גלייכן און האַרטן קול האָט ער אַרױסגערעדט:

— דו! קאַפּיטאַן! אַט וואָס — טאַמער זאַנסטו קעגן מיר נאָך איין וואָרט — מענסטו זיך אַפּטראַגן צו אַלדי רוחות! וואָו! אויפן ברעג! איך וועל מיטן לאַצמאַן פאַרן. פאַרשטאַנען? איבער מיר וועסטו ניט באַלעבאַטעווען... נו?

יעפים איז געווען איבערדאַשט. ער האָט געקוקט אויפן באַלעבאַט און קאַמיש געפּינטלט מיט די אויגן, ניט געצױגענדיק וואָס צו ענטפּערן אים.

— האָסט פאַרשטאַנען, פרעג איך?

— פאַר—שטאַ—נען... איך פאַרשטיי! — האָט יעפים אויסגע—

צויגן. — איבער וואָס, איבעריקום, אַזאַ טומל? איבער...

— שווייג!

די ווילד-פּינקלדיקע אויגן פּי פאַמען און זיין פון כּעס אויסגעקרימ-טער פנים האָבן דעם קאַפּיטאַן אַרױנגעגעבן אַ גושן געדאַנק אַפּצוטראַגן זיך וואָס גיכער פון באַלעבאַט. ער האָט זיך שנעל אויסגעדרױט און אַוועק.

— פּוּ, ס׳אַר אַ קעלט ער יאַגט אָן, א? אַפּנים דאַס עפע-לע פאַלט ניט ווייט פונם פּוּס... — האָט ער מיט פּיטול גע-בורטשעט, גײענדיק איבער דער אײבערדעק. ער איז געווען ביז אויף פאַמען און געהאַלטן, אַז ער האָט אים פּהינס פאַלידיקט; אַבער אין דער זעלביקער צײט האָט ער דערשפּירט אויף זיך אַ פּעסטע, אמתע, באַלעבאַטישע האַנט. אים, וואָס יאַרנלאַנג איז ער געוויינט געווען צו זיין אונטערטעניק, איז געפּעלן געווען אַט די אויף אים אַרויס-געוויזענע מאַכט און אַרױנגענדיק צום אַלטן לאַצמאַן אין קאַזוטע, האָט ער אים, ווי מיט אַ צופּרידנקײט אין קול, דערציילט זיין סצענע מיטן באַלעבאַט.

— ס׳טענעווען? — האָט ער פאַרענדיקט זיין דערציילונג.

קעגטיק אַ הינטל פון גושן מין, שוין אויפן ערשטן געיעג — אַ גוטער פּלכ... אויפן אויסזען — איז ער אַזוי זיך... אַ מענטשל נאָך מיט אַ נעפּלדיקן פאַרשטאַנד... נו, ס׳איז גאַרנישט, זאָל ער הוּלען... קיין ביז איז דאָ ניטאַ... פּי דעם כאַראַקטער, וואָס ער האָט... ווי

ער האָט דאָס געשריען אויף מיר: ד"ה - ווי אַ שופּר, וואָלט איך געוואָנט!... און באלד פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ באלעבאַס... פּונקט ער וואָלט די מאַכט און די שטרענגקייט נאָך פּון דער מאַמעס ברוסט אַרײַנגעווינגן...

יעפים האָט געוואָנט דעם אַמת: פאַר די עטלעכע טעג האָט זיך פאַמאַ שטאַרק געענדערט. די אויפגעפלאַקערטע לײדנשאַפט האָט אים געמאַכט פאַר אַ פאַהערשער פּון דער נשמה און קער-פּער פּון דער דאָזיקער פּרוי. און ער האָט דאָרשטיק געטרונקען דעם תּענוג פּון דער דאָזיקער מאַכט, וואָס האָט אויסגעברענט ביי אים דאָס אויפגעלומפּערטע, וועלכע פּלעגט אים מאַכן טרויעריק און גאַריש. און פאַרניכטנדיק דאָס, האָט ער אָנגעטרונקען זײַן האַרץ מיט יונגער גדלות און מיט באַוואוסטזײַן פּון זײַן מענטשלעכן וועזן. די ליבע צו דער פּרוי איז שטענדיק פּרוכטבאַר פאַרן מאַנספאַרשײַן, - וואָס פאַר אַ ליבע עס זאָל ניט זײַן, אַפּילו ווען זי פאַרשאַפט נאָר יסורים, - זײַנען זײ אָבער תּמיד פּדאַן. זײַענדיק פאַר דער קראַנקער נשמה אַ שטאַרקער סם, איז די ליבע פאַר דעם געזונטן, ווי אַ פּייער פאַר אַיזן, וואָס וויל ווערן שטאַל.

פאַמעס נײַנגנג צו דער דרייסיקעריקער פּרוי, וועלכע פּלעגט זיך אַ יונגע וואַרפּן אין זײַנע אַרעמס, האָט אים ניט אָפּגעריסן פּון זײַנע געשעפטן; ער פּלעגט זיך ניט פאַרלירן, סײַ אין די צערטלערייען, סײַ אין דער אַרבעט, אַרויסוויינדיק זיך אומעטום, ווי ער איז געווען.

די פּרוי האָט, ווי אַ גוטער ווײַן, אין אים געוועקט, מיט דער זעלביקער קראַפט, דאָרשט נאָך אַרבעט און ליבע, און אויך זי אַלײן איז געוואָרן יונגער פּון דעם יונגס קושן.

אין פּערס האָט אויף פאַמען געוואַרט אַ בריוו פּון טויפּפאַמער, וועלכער האָט אים געשריבן, אַז אינגאַט האָט אָנגעהויבן טרינקען, מחמת בענקשאַפט צום זון, און דאָס איז שעדלעך פאַר זײַנע יאָרן. דער בריוו האָט זיך פאַרענדיקט מיט אַן עצה, צו אַיילן די עסקים און גיכער קומען צו פאַרן אַהיים. פאַמאַ האָט פּון דער דאָזיקער עצה דערשפּירט אַן אומרויקייט, וואָס האָט אים פאַרביטערט זײַן ליב-טיקן יום-טוב. אָבער די געשעפטלעכע דאַגות און פעלאַגײעס

צערטלעכקייטן האָבן גיך פאָרגעסן געמאכט דעם דאָזיקן שטער
 פון זיין פרייד. זיין לעבן איז געפלאָסן מיט דער גיכקייט פון טייך-
 כוואַליעס, און יעדער טאָג האָט אים געבראַכט נייע איבערלעבונגען,
 וועלכע האָבן גורם געווען ביי אים נייע געדאַנקען. פעלאַגייע האָט זיך
 צו אים באַצויגן מיט דער גאַנצער ליידנשאַפט פון אַ פאַרלובטער,
 מיט יענעם כוח פון די געפילן, אין וועלכע די פרויען אין אירע
 יאָרן וועבן אַרײַן אלע זייערע איבערלעבונגען, אויסטרינקענדיק די
 לעצטע טראַפנס פון דעם פוס פון לעבן. צייטנווייז האָט זיך אין
 אין איר דערוואַכט אַ נייער געפיל, וועלכער איז געווען ניט ווי-
 ניקער שטאַרק, און וואָס האָט נאָך מער צוגעבונדן צו איר פאָ-
 מען, — אַ געפיל ענלעך צו דער שטרעבונג פון אַ מוטער צו
 פאַרהיטן איר געליבטן זון פון פעלערן און לערגען אים שבל,
 ווי אזוי צו לעבן. אָפּט אין די נעכט, זיצנדיק אויפן אייבערדעק,
 אַרומגענומען מיט אים, האָט זי צערטלעך און מיט אַ טרויער גע-
 רעדט צו אים:

— הער מיך אויס, ווי אַן עלטערע שוועסטער... כּוּאַפּ
 געלעבט; און כּיִקען די מענטשן... אַ סך האָב איך שוין אויף מיין
 וועלט געזען... אַ חבר זאָלסטו זיך אויסקלייבן באַטראַכטערדייט,
 ווייל ס'זיינען דאָ אזוינע, וועלכע זיינען אָנשטעקנדיק ווי אַ קראַנקדייט.
 דו וועסט אַפילו פריער ניט פאַרשטיין, ווער ער איז. דאַכט זיך,
 אַ מענטש ווי אלע, און פּלוצלינג, אַליין ניט באַמערקנדיק, וועסטו
 אים אָנהייבן נאָכמאַכן אין לעבן און נאָכדעם זעסטו זיך אַרום, אַז
 דו האָסט זיך אָנגעשטעקט מיט זיינע חסרונות... אַט איך, למשל, האָב
 אַלין פאַרלאָרן צוליב אַ חברטע... געהאַט אַ מאַן... צוויי קינדער... גוט
 געלעבט... דער מאַן איז געווען אַ שרייפער אין וואָלאַסט.
 אַנטשוויגן ווערנדיק, האָט זי לאַנג געקוקט איבערן פאַרענטש
 פון דער פּערלינע, אויפן אויסגערודערטן וואַסער, און אָפּזיפּצן-
 דיק, האָט זי ווידער גערעדט:

— מיט אונזערער אַ שוועסטער — זאָל דיך די הייליקע גאַס
 מוטער אָפּהיטן! זיי פאַרויכטיק... דו ביסט נאָך ווייך... עס פעלט דיר
 נאָך די אמתע האַרטקייט... צו אַזעלכע ווי דו חנפענען זיך די
 ווייבער... דו ביסט שטאַרק, שיין, רייך... מער פון אַלין זאָלסטו זיך

דיטן פון די שטילינקע - זיי זייגן זיך ציין ווי פיאזוקעס אין א מאנספארשוין... זייגן זיך ציין און קוועטשן אים... קוועטשן אים אים... און אליין זיינען זיי אזוינע צערטלעכע, אזוינע מילדינקע. אזא וועט אויסווייניג פון דיר דיין זאפט, אָבער זיך - וועט זי פאר דיטן... אזא וועט דיר בחינם אָפעסן דאָס האַרץ... דו פארברענג פעסער מיט אזעלכע... ווי איך - דרייטע! אזעלכע לעבן גיט פאר זיך.

זי האָט זיך ווירקלעך באַנוגנט מיט ווייניק. אין פערס האָט פאָמא אַיינגעקריפט פאר איר א פולע ניס און קלייניקייטן. זי האָט זיך מיט זיי דערפרייט, אָבער באַקונדיק דאָס, האָט זי אַ באַזאָרמע זיך אָפגערופן:

- דו וואָרף זיך ניט אַרום אזוי מיט געלט... זע נאָר אַקאַרשט, דער טאַטע זאָל ניט ווערן אין פעס... איך האָב דיך אזוי, אָן דעם, אויך גענוג ליב...

נאָך פריער האָט זי אים געמאַלדן, אז זי וועט פאָרן מיט אים בלויז ביז קאָזאַן, וואו זי האָט אַ חתונה-געהאַטע שוועסטער. פאַ-מען האָט זיך ניט געגלייבט, אז זי וועט פון אים אַזעקגיין, און ווען אַ נאַכט - פאָרן קומען אין קאָזאַן - האָט זי אים איבער-געחורט אירע רייד, איז ער געוואָרן טרויעריק און גענומען פעסן, זי זאָל אים גיט אַזעקזאַרפן.

- דו קלעם זיך נאָך ניט... מיר האָבן נאָך פאר זיך אַ גאַנצע נאַכט... אז מיר וועלן זיך ועגענען, וועסטו דאָן האָבן צייט צו דאַהן... ווייל ס'וועט דיר טאָן באַנג...

נאָר ער האָט נאָך אליין מיט גרויס היץ זי צוגערעדט, ניט צו פאַרלאָזן אים, און צום סוף האָט ער איר - גיט אומדערוואַרט - פאַרנעלייגט, זי זאָל מיט אים חתונה האָבן.

- אָט... אָט... אזוי גאָר! און זי האָט אַ לאַך געטאָן, - פון אַ לעבעדיקן מאַן, זאָל איך אַזעקגיין צו דיר? טייערער מי-נער... נארעלעז... ס'טויז פאַרוועלט חתונה האָבן? צי מיט אזוינע האָט מען חתונה... וועסט נאָך האָבן אַ סך, אַ סך גע-ליבטע... דו האָב דאָן חתונה, ווען דו וועסט זיך איבערקאָכן... ווען דו וועסט זיך מיט אלע פאַרנעניגנס אָנעסן צו זאַט, וועט זיך דיר דאָן פאַרוועלן שוואַרץ-ברויט, - אָט

דאן נעם און האָב חתונה. איך האָב שוין פאַמערקט, אז דער געזונטער מאַן דאַרף צוליב זיין אייגענער רו ניש צו-פרי חתונה האָבן... איין ווייב וועט אים זיין ווייניק און ער וועט דאן גיין צו אַנדערע... אַ ווייב זאָלסטו נעמען פאַר דיין גליק, ווען דו וועסט זיך אַרומזען, אז איינע איז שוין פאַר דיר גענוג...

נאָר וואָס מערער זי האָט גערעדט, אַלין פאַרעקשנטער און שטאַרקער איז פאַמאַ פאַטשאַנען אויף זיינס, ניש צו שוידן זיך מיט איר.

— דו הער נאָר, וואָס איך וועל דיר זאָגן, — האָט זי אים רויק געזאָגט. (ביי דיר אין האַנט ברענט אַ קינעלע, אָבער דיר איז ליכטיק אַן דעם, טאָ נעם און לאָ אים אַריין אין וואַסער, וועט פון אים קיין סימן ניש בלייבן, און די האַנט וועסטו זיך אויך ניש אָפּברענען...)

— איך פאַרשטיי ניש דיינע ווערטער...

— דו פאַרשטיי... דו האָסט מיר קיין ביזו ניש געטאָן און איך ווינטשט עס דיר אויך ניש... איז גיי איך אַוועק...

שווער צו זאָגן, מיט וואָס ס'וואָלט זיך געענדיקט די דאָזיקע שקלאַ-ומריא, ווען ס'וואָלט זיך ניש אַריינגעמישט אַ צופאַל: אין קאַזאן האָט פאַמאַ באַקומען אַ דעפעשע פון מאַיאַקינען, וועלכער האָט קורץ באַפוילן דעם טויף-וון: „תיכף-ומיד קום צו פאַרן מיטן פאַ-סאזירסקן!“ ביי פאַמען האָט זיך פיינלעך צונויפגעדריקט דאָס האַרץ. אין עמלעכע שעה אַרום איז ער אַ פלייכער און טרויעריקער געשטאַנען אויף דער גאַלעריע פון אָפּגייענדיקן דאַמפער, און זיך אַייגנטשעפענדיק מיט די הענט אין פאַרענטש, האָט ער אומבאַוועג-לעך, ניש רירנדיק מיט די אויגן, געקוקט אין פנים פון זיין טיי-ערער, וועלכע איז אַוועקגעשוואומען פון אים ווייט, צוזאַמען מיטן האַפן און ברעג. פעלאַגייע האָט געפאַכט צו אים מיט אַ טיכל און געשמייכלט. ער האָט געוואוסט, אז זי וויינט מיט שווערע, גרויסע טרערן. פון אירע טרערן איז פאַמען נאָס געוואָרן די גאַנצע ברוסט און בלוזע. זיין האַרץ איז פול געוואָרן מיט אַ טרויעריקן אומרו. אים איז געווען שווער און קאַלט. די פרויען-געשטאַלט איז אַלין געוואָרן קלענער, פונקט זי וואָלט צעגאַנגען געוואָרן, און פאַמאַ

האַט געקוקט אויף איר און געפילט, אז אינאיינעם מיטן שרעק פארן פאָטער און בענקשאַפט נאָך דער פרוי איז אין זיין נשמה געבאָרן געוואָרן אַ נייער שטאַרקער און שאַרפער געפיל. ער האָט עס ניט געקענט אַנרוּפן ביים נאָמען, נאָר ס'איז געווען ענגלעך צו דעם, ווי ער וואָלט פאַרפיל געהאַט אויף עמעצן.

דער עולם מענטשן אויפן האַפן האָט זיך צונויפגענאָסן אין אַ צונויפגעשמודטן טונקעלן און טויטן פלעק אָן אַ פנים, אָן אַ פאַרס און אָן באַוועגונג. פאַמאַ איז אַפגעטראָטן פון אַנגלען און אַ פינסטערער גענומען שפּאַנען איבער דער אייבערדעק.

די פאַסאזשירן האָבן הויך גערעדט, געזעצט זיך טרינקען טיי. די לאַקיען זיינען געווען פאַרמאָן מיט באַדעקן די טישלעך, ער-געץ אונטן, אויפן אונטערדעק פון דריטן קלאַס, האָט זיך גע-שפילט אַ קינד, אַ האַרמאַשקע האָט געקלונגען, דער קוכער האָט האַסטיק געקלאַפט מיט האַקמעסערס, און מיט אַ ציטערדיקן קלאַנג האָט געקלונגען דאָס געפּעס. דער גרויסער דאַמפּער איז גיך גע-שוואומען קעגן שטראַם, צעשניידנדיק די כוואַליעס און פאַרוואַנדל-לענדיק זיי אין שוים, — האָט געציטערט, ווי פון אַנשטרענגונג און האָט זיי שווער געאַטעמט... פאַמאַ האָט געקוקט אויפן ברייטן פאַס צעפּיצלטע, צעוילדעוועטע און אויפגעברויזטע כוואַליעס הינטערן נאָז פון דאַמפּער און דערשפּירט פּלוצלונג ביי זיך אַ ווילדן השק עפּעס צו ברעכן, צו רייסן, — און אויך צו גיין מיט דער ברוסט קעגן שטראַם און צעברעקלען זיין דרוק אויף זיין ברוסט, אויף זיך, אויף זיינע פלייצעס...

— דאָס מול! — האָט מיט אַ היזעריקן פאַרמאַטערטן קול עמעצער זיך אָפּגערופן לעבן אים.

דאָס וואָרט איז אים געווען באַקאַנט: מיטן דאָזיקן וואָרט פלעגט אים די מומע אַנפּיסאַ תמיד ענטפערן אויף זיינע שאַלזות, און ער האָט אין דאָזיקן קורצן וואָרט אַריינגעלייגט זיין פאַרשטע-לונג וועגן כוח, ענגלעך צום כוח פון גאָט. ער האָט אַ קוק געטאָן אויף די, וואָס האָבן גערעדט, און דערזען צוויי: איינער פון זיי אַ גראַנקער אַלטיטשקער מיט אַ גוט געזיכט, דער צווייטער — אַ יונגער, מיט גרויסע פאַרמאַטערטע אויגן און מיט אַ שוואַרצן

שפיציק בערדל. זיין ביינערדיקע נאָז און געלע איינגעפאלענע באַקן
האַבן דערמאָנט פאַמען זיין טויפּפאַטער.

— דאָס מוז! — האָט מיט אַ זיכערן קול איבערגעוורט דער
אַלטער אַלס אַן ענטפער זיין מיטשמועסער און זיך צעלאַכט. —
ער הענגט איבערן לעבן — ווי אַ פישער איבערן וואַסער: ער שלידערט
אַרײַן אין אונזער הבל-הבלים אַן האָק מיט אַ צוגעטשעפעט
ווערעמל, און דער מענטש — טוט עס פאַלד אַ כאַפּ אַ דאָרשטי-
קער אין מויל אַרײַן... דאָ טו עס אַ שלעפּ פאַר דער ווענטקע, — און
דער מענטש שלאָגט זיך שוין אַן דער ערד, און דאָס האַרץ איז
שוין בײַ אים צעריסן... אַזוי איז דאָס, מיין הער!

פאַמא האָט צוגעמאַכט זיינע אויגן, ווי מוואַלט אים אַ שלאָג
געטאָן אַ זון-שטראַל, און צושאַקלענדיק מיטן קאַפּ, האָט ער זיך
הויך אָפּגערופּן:

— אמת! אמת — טאַקע!

די מיטשמועסער האָבן שאַרף אַ קוק געמאַן אויף אים: דער
אַלטער מיט אַ דינעם און קלוגן שמייכל, און דער מיט די גרויסע
אויגן — ניט פריינדלעך, ווי פון אונטערן שמערן. דאָס האָט פאַמען
צעטומלט, און ער איז, רויט-ווערנדיק, אָפּגעגאַנגען פון זײַ טראַכטן-
דיק וועגן מוזל און זייענדיק אויפגעבראַכט: פאַרוואָס האָט דאָס
מוזל געדאַרפט אים צערטלען, שענקענדיק אים אַ פרוי און פאַלד
צוריק-אוועקרייסנדיק פון אים די מתנה, אַזוי פשוט און פאַליידיק-
לעך? און ער האָט פאַרשטאַנען, אַז דער ניט-דייטלעכער שאַרפער
געפיל, וועלכן ער טראַגט אין זיך, — איז דאָס פאַליידיקן זיך אויפן
מוזל פאַר זיין שפילן מיט אים. ער איז געווען צעפאַלעוועט פון
לעבן, כדי ער זאָל זיך קענען פשוטער באַציען צו דעם ערשטן
טראַפּן סס פון דעם נאָר-וואָס פאַרוזכטן בעכער, און ער האָט
דעם גאַנצן וועג פאַרבראַכט אַן שלאָף, קלערנדיק וועגן די ווער-
טער פון דעם אַלטן, און שפירנדיק אַלץ מער זיין פאַליידיקונג. אָבער
די פאַליידיקונג האָט אין אים געוועקט ניט קיין יאיש און טרויער,
נאָר אַ צאָרנדיק נקמה-געפיל...

פאַמען האָט באַגעגנט דער טויפּפאַטער, און אויף זיינע האַס-
טיקע, אומרויקע פראַגן האָט ער, אַן אויפגערעגטער, גלאַנצנדיק

מיט די גרינלעכע אויגן, דערציילט אים, זעצנדיק זיך מיט אים אינ-
איינעם אין בריטשקע:

— דער טאטע דיינער האָט פון אַלטקייט דעם שכל פאַר-
לאָרן...

— ער שיפורט?

— נאָך ערגער... אינגאַנצן פון זינען אַראָפּ...

— נו? אָ, גאָטעניו! דערציילט שוין...

— פאַרשטייט: ס'האָט זיך אָפּגעווכט פון ערגעץ עפעס אַ בחור-
טע... און זיך צוגעשאַרט צו אים...

— ווער איז זי? — האָט פאָמאָ אויסגערופן, דערמאַנענדיק
זיך אָן פעלאַגייען, און שפירנדיק אין האַרצן אַ פרייד...

— וי איז צוגעשטאַנען צו אים און וויגט אים...

— אַ שטילינקע?

— אַ שטילינקע!... ווי אַ שריפה... פינף-און-זיבעציק מוינז
האָט זי אים שוין אַרויסגעשלעפט פון קעשענע אַרויס.

— אַ-האַ!... ווער איז זי אַזאַ דאָס?

— סאָנקאַ מעדינסקאַיאַ, דעם אַרכיטעקטאָרס ווייב.

— טאַטעלעך! טאַקע זי?... צי האָט איר דער טאַטע גע-
נומען פאַר אַ געליבטע? — האָט שטיל אַ צעטומלטער געפרעגט
פאָמאָ.

דער מייפפאַטער האָט זיך אָפּגערוקט פון אים, און שמייכ-
לענדיק אויסגעשטעלט אויף אים זיינע אויגן און מיט איבערציי-
גונג געזאָגט:

— און דו, ברודערקע, ביסט אויך אַראָפּ פון זינען!... בנאמנות,
פון זינען... געדענק, צו דריי-און-זעכציק יאָר פאַרפירן אַ ליבע...
און נאָך פאַר אַזאַ פרייו. איך וועל דערציילן אינגאַנצן...

און מאַיאָקין האָט פונאַנדערגעשאַסן אין לופט אַ צאַפלידקן
געלעכטער, דערביי האָט זיין ציגן בערדל משונהדיק געצישערט. פאָמאָ
האָט ביי אים ניט געקענט דערגיין אַ טאַלק. קעגן זיין געוויינהייט
איז דער אַלטער געווען אומרויק, אויפגערגעגט, זיין שפראַך,
וואָס איז געווען תמיד אַ גלאַטע, האָט זיך איצט געריסן, ער האָט
דערציילט, זיידלענדיק זיך בעת-מעשה און שפיענדיק, און פאָמאָ

האָט קרים געקאָנט דערגיין וועגן וואָס ס'האָנדלט זיך. ס'האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז סאָפּע פּאַוולאָונע מעדינסקאַיאַ, די ווייב פון דעם רייכן אַרכיטעקטאָר, וואָס איז געווען באַקאַנט אין גאַנץ שטאָט אַלס אַ אומדערמידלעכע כּלל-טוערין מיט איר אַיינאַרדענען פּאַרשיי-דענע וואַיילמעטיקע אונטערנעמונגען, האָט אַיינגערעדט אינגאַסן, מנדב צו זיין פינה-און-זיבעציק טויזנט אויף אַ שטאָטישן נאַכט-הויז, אַ לייען-זאַל און אַ פּאַלקס-ביבליאָטעק. אינגאַט האָט גע-געבן די געלט און די צייטונגען האָבן שוין אים צעלויבט פאַר זיין ברייטער גרבה. פּאַמאַ האָט ניט אַיין מאָל פּאַגענט די דאָזיקע פרוי אין גאַס. זי איז געווען אַ קלייניקע. ער האָט געוואוסט, אַז מ'האַלט איר פאַר אַינע פון די שענסטע אין שטאָט און מ'רעדט זייער שלעכט וועגן איר פירן זיך...

— דאָס אינגאַנצן?! — האָט ער אויסגערופן, אויסהערנדיק דעם טויפּפּאַטערס דערציילונג, און איך האָב געמיינט, גאָט ווייס וואָס!...

— דו? דו האָסט געמיינט? ... איז מאַיאָקין פּלוצלונג געוואָרן אין כּעס, — דו האָסט קיין זאַך ניט געמיינט, דו קמץ אַינער! — וואָס זידלט איר זיך? האָט זיך פּאַמאַ געוואונדערט.

— זאָג נאָר, פינה-און-זיבעציק טויזנט איז אַ פּולע געלט?
— אַ פּולע... — ענטפּערט פּאַיאַ, אַ טראַכט טוענדיק.
— א-הא!

— אָבער דער פּאַטער האָט דאָך נאָך אַ סך, וואָס-זשע זייט איר אַזוי...

יאַקאָוו טאַראַסאַוויטש איז אַרויס פון די כּלים. ער האָט מיט פּאַראַכטונג אַ קוק געטאָן דעם יונג אין פנים אַרײַן, און מיט אַ שוואַכן קול אַ פּרעג געטאָן...

— דו רעדסט דאָס אַזוי?...

— איך! ... ווער-זשע דען?

— דו ליינסט! דאָס רעדט אין דיר דיין יונגע טיפּשות! יאָ, און מיין אלטע טיפּשות, וואָס איז אַלע מאָל פּראַקטישער, זאָגט דיר, אַז דו ביסט נאָך אַ שנעק, ס'איז נאָך צו פרי פאַר דיר צו בילן...

פאָמען האָט אויך פריער צו-אַפּט פאַרמשעפעט דעם טויפּפאַטערס פרייער לשון, מאַיאַקין האָט מיט אים אַלעמאַל גערעדט גראַבער אפילו, ווי דער פאַטער, אַבער איצטער האָט זיך דער יונג אויף אַן אמת דערפילט באַליידיקט, און אַיינגעהאַלטן, אַבער פעסט, האָט ער געזאָגט:

— איר זידלט זיך נאָר ניט אזוי... איך בין דאָך שוין ניט קיין קליינינקער...

— וואָס ביסטו? — האָט מיט ביטול מאַיאַקין אויסהייבנדיק די ברעמען און אויסשטעלנדיק די אויגן אויסגערופּן.

פאָמען האָט עס אויסגעבראַכט. ער האָט אַ קוק געטאָן מאַ-יאַקינען גלייך אין די אויגן אַריין און אַפּגעוואויגן. יעדן וואָרט:

— איך וויל מער ניט הערן אַייערע זילולים... גענוג!

— מ... יאָ... אזוי...! אַנטשולדיקט!...

יאַקאָו טאַראַסאָויטש האָט געפינמלט מיט די אויגן, געשמאַץ קעט מיט די ליפּן, זיך אַפּגערוקט פון דעם טויף-זון און אַ רגע געשוויגן. די פרישקע איז אַריינגעפאַרן אין אַ שמאַלע געסל און, דערווענדיק פון ווייטן דעם דאָך פון זיין שטוב, האָט פאַמאַ ניט ווילנדיק זיך אַ רוק געטאָן מיטן גוף פאַרויס. אין דער זעל-בער צייט האָט דער טויפּפאַטער אומגעלומפערט, אַבער צערמלעך געשמייכלט און געפרעגט אים:

— פאַמקאַ! זאָג, וואו האַסטו אזוי אַנגעשאַרפט די ציינער

דיינע? אַ?

— צי דען זיינען זיי אזוי שאַרף געוואָרן? — פרעגט פאַמקאַ

אַ דערפרייטער פון דער איצטיקער פאַציונג פון דעם טויפּפאַטער.

— ס'מאַכט גיט אויס... ס'איז גוט, ברודער, זייער גוט! מיר האָבן

זיך מיטן טאַטן זייער געשראַקן זאָלסט ניט זיין קיין למך. נו, און

בראַנפן האַסטו זיך אויסגעלערנט טרינקען?

— כ'האַב שוין געטרונקען...

— צו גיך... אַ סך עפעס?

— ניין, צו ביסלעך...

— ס'איז עפעס געשמאַק?

— ניט זייער...

— ס'מאכט ניש אויס... ס'איז ניש קיין ביז... נאָר
ביסט שוין צופיל אָסנהאַרציק און גרייט... זיך מתוודה צו זיין פאָר
יעדן גלח אין די עבירות... טו נאָר אַ קלער וועגן דעם: ניש
אַלעמאַל דאַרף מען דאָס... אַמאַל דאַרף מען פאַרשווייגן צוליב
מענטשן; קיין איבעריקע עבירה איז דאָס ניש. יאָ, דער צונג איז ביים
מענטשן זעלטן נישטער... נו, אָס זיינען מיר שוין געקומען צו
פאָרן... דער טאַטע ווייסט נאָך ניש, אַז דו ביסט דאָ... צי איז ער
נאָך כאַטש אין דער היים?

ער איז געווען אין דער היים. דורך די אָפענע פענסטער,
וואָס זיינען אַרויסגעגאַנגען אויפן גאַס, האָט זיך דערטראָגן זיין
הויכער, אַ ביסל הייזעריקלעכער געלעכטער. דאָס גערודער פון דער
בריטשקע, וואָס איז צוגעפאָרן צום הויז, האָט פאַוועגט אינגטאָן
אַ קוק טאָן אין פענסטער, און דערווענדיק זיין זון, האָט ער פריי-
לעך אויסגערופן:

— אַדאָ געקומען!...

אין אַ רגע אַרום האָט ער שוין געדריקט פאַמען מיט איין
האַנט צו דער ברוסט, מיט דער דלאַניע פון דער צווייטער האַנט ער
אָפּגעבוין דעם זונס קאַפּ אויף הינטער און אים געקוקט אין פנים
אַריין מיט גלאַנציקע אויגן און אַ צופרידענער גערעדט:

— אָפּגעברענט... געזינטער געוואָרן... אַ בריה... אַ בחור...

אַ גוטער בן ביי מיר, פריצטע?

— נישקשה... — האָט זיך דערהערט אַ צערטלעכער, זילבערנער

קול.

פאַמאָ האָט אַ קוק געטאָן הינטער דעם טאַטנס פלייצע
און האָט דערווען: אין פאָדערשטן ווינקל פון צימער, אָנגעלענט
אַן טיש, איז זיך געוועסן אַ קלייניקע פרוי מיט פּרעכטיקע,
זויס-העלע האָר, אויפן בלייכן געזיכט האָבן זיך אויסגעטיילט די
טונקעלע אויגן, דינע ברעמען און פּויקע רויטע ליפּן. הינטער
איר פאַטעל איז געשטאַנען אַ גרויסער וואָואָן און גרויסע שפי-
ציקע בלעטער זיינען געהאַנגען אין דער לופט איבער איר גאַלדע-
נעם קאַפּ.

— אַ גוט מאָרגן אייך, סאַפּיע פּאַוולאַווע! — האָט וויין

אַרויסגערעדט מאַיאַקין, צוגייענדיק צו איר מיט אַן אויסגעשטרעק-

טער האַנט, — וואָס? איר געמט נאָך אַלין קאָנטריבויער ביי אונז
קבצנים?

פאַמא האָט שווייגנדיק געגריסט זיך מיט איר, ניט הערנדיק
הן וואָס זי האָט געענטפערט מאַיאָקונען, הן דעם פאַמערס רייד.
די בהורטע האָט שאַרף געקוקט אויף אים מיט אַ העפּלעך קלאַרן
שמייכל. איר קינדישע געשטאַלט, וואָס איז געווען איינגעהילט אין עפעס
אַ טונקעלן שטאַף, האָט פּמעט זיך צונויפגעגאַסן מיט דער מאַלי-
נאַווער מאַטעריע פון דעם פאַטעל, פון וואָס אירע כוואַליקע
גאַלדענע האָר און איר בלייך פנים האָבן אָפגעשלאָגן ווי אויף
אַ טונקעלן פּאַן. זיצנדיק דאָרטן אין ווינקל אונטער די גרינע
בלעטער, איז זי געווען ענלעך סיי אויף אַ בלוז און סיי אויף
אַ הייליק בילד.

— זע, סאַפּיע פאַולאָונע, ווי ער האָט זיך פאַרקוקט אויף
דיר... אן אַדלער, האָ? — האָט זיך אינגאָס אָפגערופן.

אירע אויגן האָבן געפּינטלט, אויף אירע באַקן האָט אויפגעטויכט
אַ שוואַכע ראָוקייט, און זי האָט אַ לאַך געמאַן — ווי ס'וואַלט זיך
צעקלונגען אַ זילבערן גלעקל. באַלד איז זי אויפגעשטאַנען, זאָגנ-
דיק:

— איך וועל אײך ניט שטערן, צום ווידערזען!

ווען זי איז אָן רעש פאַרבייגעגאַנגען פאַמען, האָט אויף אים
אַ וויי געמאַן מיט ריחות, און ער האָט דערזען, אַז די אויגן זיינען
ביי איר טונקל-בלאַ, און די ברעמען דורכאויס שוואַרצע.

— אוועקגעשוואומען דער העכט — האָט שטיל געזאָגט מאַיאָקין,
קוקנדיק מיט אַ בייזקייט נאָך איר.

— נו, דערצייל מיר, ווי פּיסטו געפאַרן? אַ סך געלט פאַר-
הוילעט? האָט אינגאָס גערונערט, שטופנדיק דעם זון אין פאַטעל, אין
וועלכן ס'איז געזעסן מעדינסקאַיאַ. פאַמא האָט אויף דעם פאַטער אויס-
געגלאַצט זיינע אויגן און זיך געזעצט אין אַן אַנדער פאַטעל.

— נו, אַ גוטע ווייבעלע עפעס? — האָט לאַכנדיק זיך אָפגערופן
מאַיאָקין, בלאַנדזשענדיק מיט זיינע כּיטרע אייגלעך אויף פאַמעס
פּיגור. וועסטו ביי איר געניצן... וועט זי דיר אַלע גערערים אויפגעסן...

פאָמא האָט עפעס אַ צאָפל געטאָן, און ניט ענטפערנדיק אים,
האָט ער מיט אַ שאַרפן טאָן גענומען ריידן מיטן פאָטער וועגן זיין
נסיעה, נאָר אינגאט האָט אים איבערגעשלאָגן:

— וואַרט, כיוועל בעטן קאָניאַק.

— דו טרינקסט דאָ, זאָגט מען, אַ פולע, — האָט פאָמא אומצו-
פרידן אַ זאָג געטאָן.

אינגאט האָט מיט פאָרוואונדערונג און מיט נייגעריקט אַ קוק
געטאָן אויפן זון און געפרעגט:

— אזוי רעדט מען דאָס צו אַ טאטן, האָ?

פאָמא האָט זיך פאַרשעמט און אַראָפגעלאָזן דעם קאָפּ.

— טע-טע! — האָט גוטמוטיק געזאָגט אינגאט און אַ גע-

שריי געטאָן, מען זאָל דערלאַנגען קאָניאַק.

אויסשטשירענדיק די אויגן, האָט מאַיאָקן געקוקט אויף די
גאָרדעיעווס, אַ זיפין געטאָן. געזעגנט זיך און איז אַוועק, בעטנ-
דיק זיי צו זיך אינאַונט אויף טיי מיט מאַלינעס.

— וואו איז די מומע אַנפּיסאַ, פרעגט פאָמא, דערפילנדיק
זיך פלוצלונג מיטן טאטן אויג-אויף-אויג עפעס ניט באַקוועם.

— אין מאָנאַסמיר אַוועקגעפאָרן... נו, דערצייל-זשע און איך
וועל טרינקען.

פאָמא האָט אין עטלעכע רגעס דערציילט דעם פאָטער וועגן די
געשעפטן און פאַרענדיקט זיין דערציילונג מיט אַן אָפּנהאַרציקייט:

— געלט האָב איך אויסגעגעבן אויף זיך אַ סך...

— וויפּל?

— אַ רובל... זעקס הונדערט.

— אין אַנדערהאַלבן חדשים צייט?... ניט ווייניק! איך זע,

אַז פאַר אַן אָנגעשמעלטן פּיסמו פאַר מיר צו טייער!... וואו האָסטו
עס אַדינגעטאָן אַווי פּיל?

— דריי הונדערט פּוד ברויט האָב איך געשאַנקען...

— וועמען?... וואו?...

פאָמא האָט אים דערציילט.

— הו... נו, דאָס מאַכט ניש אויס! — האָט דער פּאָטער
מסכים געווען — מיִדאַרף קענען אינווערע... דאָ איז דאָך אַ קלאָרע
זאָך... פאַרן פּאָטערס נכוד... פאַר דעם פּכוד פּון דער פּירמע
און קיין היזק איז דאָ אויך נישטאָ... ווייל דער שם איז דערווייל
אַ גוטער. און דאָס, ברודער, איז פאַרן געשעפט די בעסטע רעק-
קלאַמע... — נו, און ווייטער?

— נו... סתם אזוי זיך... אויסגעגעבן...

— זאָג דעם אמת, נישט וועגן דעם געלט פּרעג איך —
כיוויל וויסן, ווי האָסטו געלעבט — איז איגנאט פּאַשטאָנען, פאַ-
טראַכטנדיק אויפּמערקזאַם און שטרענג דעם זון.
גענעסן, געטרונקען... — האָט זיך פּאַמא נישט אונטער-
געגעבן, אָפּקערנדיק אַ צעטומלטער דעם קאַפּ.

— געטרונקען? בראַנסן?

— בראַנסן אויך...

— אזוי-וי... נישט צופרי אפּשר?

— פּרעג יעפּימען, צי כּיהאָב זיך אָנגעטרונקען ביזן שיכור...
— צו וואָס פּרעגן יעפּימען? דאַרפּסט מיר אַליין אַלין זאָן...
אזוי, הייסט עס, טרינקסט גאָר? מיר געפּעלט עס נישט...

— איך קען, נישט טרינקען אויך...

— מילא: קאַניאָק ווילסטו?

פּאַמא האָט אַ קוק געטאָן אויפּן פּאָטער מיט אַ ברייטן
שטייכל. אויך דער פּאָטער האָט אים אָפּגעענטפּערט מיט אַ גוט-
מוטיקן שטייכל

— עך דו... צום טייוול, טרינק... אָבער זע — פּאַרשטיי אַ
עסק... וואָס קען מען טאָן? אַ שיכורער שלאָפּט זיך אויס, אָבער אַ
נאָר — קיינמאָל נישט, לאָמיר כאָטש דאָס פּאַרשטיין... צוליב דיין
פּאַרגעניגן... נו, און מיט מיידלעך האָסטו שפּאַצירט? אָבער זאָג
מיר דעם אמת... וואָס, שלאָגן וועל איך דיך, מיינסטו?
— שפּאַצירט... געווען איינע אויפּן דאַמפּער. כּיהאָב זי געפּירט

פּון פּערם ביז קאַזאַן.

— נו...

אינגאט האט שווער א זיפן געטאן און אַנזשמורענדיק זיך, האָט
ער געזאָגט: — צו-פרי האָסטו זיך אַרײַנגעלאָזט...

— מיר איז צוואַנציק יאָר... און דו אַליין האָסט מיר דערציילט,
אַז אין דיין צײַט האָט מען פּופּצן-עריקע חתונה געמאַכט... — האָט
אַ צעטומלטער פּאַמאַ אָפּגעענטפּערט.

— האָט מען דאָך חתונה געמאַכט... נו, מילא גענוג צו
ריידן וועגן דעם. נו, ביסטו זיך צונויפגעקומען מיט אַן אישה... איז
וואָס? אַן אישה איז אַזוי ווי פּאַקן, אָן איר וועסטו נישט לעבן...
נאָר זאָגן מיר אַ ליגן דאַרף מען נישט... איך האָב פּריער פאַר דיר
אָנגעהויבן מיט די ווייבער. פונדעסוועגן זיי מיט זיי פּאַרויזטיק...

אינגאט האָט זיך פאַרקלערט און לאַנג געשוויגן, ויצנדיק אַן
אומבאַוועגלעכער און האַלטנדיק נידעריק אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ.

— אָט וואָס, פּאַמאַ — האָט ער ווידער אָנגעהויבן שטרענג
און האַרט — כּיזעל גיך שטאַרבן... שוין אַלס. עפּעס דריקט מיר
די ברוסט, שווער צו אָטעמען... דעמאָלט וועט דער גאַנצע
געשעפט ליגן אויף דיר... די ערשטע צײַט וועט דיר דער טויפּפּאַמער
העלפּן. זאָלסט אים פּאַלגן! אָנגעהויבן האָסטו... נישט שלעכט...
אַלין אָפּגעמאַכט ווי ס'דאַרף צו זיין, געהאַלטן די לײַצעס שטייף
אין די הענט. און כּאָמט דו האָסט פאַרהוילעט אַ פּוילע געלט...
אַבער עס איז צו זען, אַז דעם שכל האָסטו נישט פאַרלאָרן, נאָט זאָל
געבן ווייטער נישט ערגער... וויסן זאָלסטו אָט-וואָס: אַ געשעפט
דאָס איז אַ לעבעדיקע חיה, אַ שטאַרקע... מ'דאַרף קענען מיט
איר קערעווען... קערעווען דאַרף מען זי שטאַרק, אַנישט וועט זי
דיך מנצח זיין... פּלייס זיך צו שטיין העכער פון געשעפט... שמעל זיך
אַזוי אַוועק, אַז אַלין זאָל זיך געפינען אונטער דינע פּיס און
זאָלסט זען יעדן קלענסטן נעגעלע, וואָס איז דאָרט פאַראַן.

פּאַמאַ האָט אַ קוק געטאָן אויף דעם פּאַטערס ברייטער ברוסט,
צוגעהערט זיך צו זיין הייכער שטימע און געטראַכט פאַר זיך:

— נו, נישט אַזוי גיך וועסטו שטאַרבן!

דער דאָזיקער געדאַנק איז אים געווען אָנגענעם און דער
וועקט אין אים אַ הייסן, גוטן געפיל צום פּאַטער.

- האלט זיך לעבן טויפסאָמער... ער האָט אזוי פיל שכל אין קאָפּ, און ס'קלעקט פאַר דער גאַנצער שטאַט... ס'פעלט אים דרייַסט-קייט, ווען נישט דאָס, וואָלט ער געשטאַנען זייער הויך... נייַאָ... הייסט עס, ס'איז מיר נישט פאַרפליבן לאַנג צו לעבן... אין דער אמתן וואָלט איך זיך געדאַרפט צוגרייַשן צום טויט... אלץ אַזעקוואַרבן... פאַסטן תעניתים, זאָרן זיך, און לייט זאָלן מיך דערמאַנען צו גוטן...
 - מען וועט דערמאַנען! - האָט זיך פאַמאָ זיכער אַפּגערופן.
 - ס'דאַרף זיין פאַרוואָס...
 - און דאָס נאַכטהוי? -
 - אינגאָט האָט אַ קוק געטאָן אויפן זון און זיך צעלאַכט.
 - מסתמא האָט דיר דער אלטער יאַקאָוו שוין פאַוויזן צו זאָגן! דער אלטער אַשמדאי... ער האָט מיך אַזודאי געזידלט?
 - אַ ביסלע, האָט פאַמאָ געשמייכלט.
 - נו, נאָך ווי? כ'קען אים נישט?
 - ער האָט וועגן דעם גערעדט, אזוי ווי ס'וואָלט געווען זיינע אייגענע געלט...
 אינגאָט האָט זיך אַנגעשפאַרט אויפן ווענטל פון פאַטעל, און זיך נאָך שטאַרקער צעלאַכט.
 - אַך, אלטער ראָב! דאָס איז אמת. פאַר אים איז זיינע געלט און מיינע אלץ איינס... דעריפער ציטערט ער. ער האָט אַ ציל, דער פליכיקער... נו, זאָ, וואָס פאַר אַ ציל?
 פאַמאָ האָט אַ קלער געטאָן און געזאָגט:
 - כ'ווייס נישט...
 - מען: ביסט דאָך אַ שוטה. פאַראייניקן דאָס געלט וויל ער...
 - וואָס הייסט?
 - אַנו, טרעף!...
 פאַמאָ האָט אַ קוק געטאָן אויפן פאַטער. זיין פּענס איז פינס-טער געוואָרן. ער האָט זיך אויפגעהויבן פון פאַטעל און אַנט-שלאָסן געזאָגט:
 - ניין, איך וויל נישט... כ'זעל מיט איר נישט חתונה האָבן!
 - אַ? וואָס הייסט? אַ געזונטע מויד, נישט קיין נאַר, אַ בת-חידקע ביים טאַטן...

— און טאראס? דער פארפאלענער? נאָר אז... איך וויל בכלל ניש!

— דער פארפאלענער — איז פארפאלן, וועגן אים לוינט בכלל ניש צו ריידן... ס'איז פאראן, ברודער, א צוואה, און אין איר שטייט געשריבן: „אלע מיינע ממלמלין און ניש-ממלמלין — זיינען מיין טאָכטערס, ל'ובעס"... און דאָס, וואָס זי איז דיר אַ טויפשוועם-טער — וועט שוין רעכט ווערן...

— ס'איז מיר אַליין איינס, — האָט זיך פאַמאָ פעסט אָפּ גערופֿן, — כ'וועל מיט איר ניש חתונה האָבן!

— נו, וועגן דעם איז נאָך פרי צו ריידן... איבעריקנס, זי איז דיר עפעס ניש צום האַרצן?

— איך האָב ניש ליב אַזעלכע...

— אַווי! אַר, דו, טאָ זאָ-זשע: זייט אַווי ניש, מיין הער, וועלכע דען זיינען נאָך אייער געשמאַק...?

— אַזעלכע, וועלכע זיינען פשוטער... זי איז מיט גימנאַזיסטן, מיט ביכלעך... אַ געבילדעטע געוואָרן... זי וועט אָפלאַכן פון מיר... — האָט פאַמאָ געענטפערט אַ צעשטרייטער.

— נו, דאָס איז אפשר אמת... זי איז אַ שטאַלצע — אַן אַ מאַס. אָבער דאָס איז גאָרנישט... אַ פאַרשימלע פלי ווערט אויך ריין — ווען מען ליינט נאָר צו אַ האַנט... דאָס איז אַ שפּע-טערדיקע זאָך... נאָר דיין טויפפאַטער — איז אַ קלוגער זקן... זיין לעבן איז געווען אַ רויקס, געוועסן אויף אַן אָרט, און זיצנ-דיק געטראַכט וועגן אַליין... אים, ברודער, לוינט צו האַרכן, ער ווייסט אין לעבן אַ שכל... ער איז ביי אונז — אַ ריסטאַקראַט, — נאָך פון דער מוטערל יעקאַטערינע — כאַ-כאַ! אַ סך פאַרשטייט ער וועגן זיך... און היות זיין גזע איז אויסגעריסן געוואָרן מיט טאראַס, נו, האָט ער פאַשלאָסן, דיך אַוועקצושטעלן אויף טאראַסעס אָרט, פאַרשטייט?

— ניין, איך וועל מיר שוין... אַליין אויסקלייבן פאַר זיך אַן אָרט, — האָט מיט אַן עקשנות געזאָגט פאַמאָ.

— ביסט נאָך אַ נאַר... — האָט דער פאַטער אַ לאַך געטאַן אַלס ענטפער אויף זיינע ווערטער.

זייער שמועס איז איבערגעריסן געוואָרן מיטן אַנקומען פון דער מומע אַנפֿיסע...

— פּאַמושקאַ! געקומען צו פּאַרן... — האָט זי געשריען, נאָך זייענדיק ערגעץ הינטער די טירן. פּאַמאַ האָט זיך אויפֿגעהויבן און איר געגאַנגען אַנטקעגן מיט אַ ליבלעכן שמיכל...
...ווידער איז רווק געבלאַסן זיין לעבן, לאַנגזאַם און איינמאַ-
ניק. ווידער די בערוע! און דעם פּאַטערס אַנווייזונגען. אויפֿ-
האַלטנדיק צום זון אַ גוטווייליק שפּאַטישן טאָן — האָט זיך
איינגאַט צו אים באַצויגן שטרענגער. ער האָט אים אויסגע-
דערט יעדע קלייניקייט, און אלץ אַפּטער דערמאָנט אים, אַז ער
האַט אים דערצויגן פּריי, האָט ביי אים קיין זאַך נישט אַפּגענומען
און אים קיינמאַל נישט געשלאָגן.

— אַנדערע טאַטעס שלאָגן אַזעלכע יאַטעס מיט אַ שייט
האַלץ... און איך האָב דיך אַפילו מיט קיין פינגער נישט אַנגע-
רויט.

— ווייזט אים, נישט געווען פאַרוואָס, — האָט זיך איינמאַל
פּאַמאַ רווק אַפּגערויפן.

אינגאַט איז געוואָרן אין פעס פאַר די דאָזיקע ווערטער און
פאַרן טאָן, מיט וועלכע זיי זיינען אַרויסגעזאָגט געוואָרן.

— נו, רייך נאָך! — האָט ער זיך צעשריען. — האָסט זיך
אַנגענומען דרייסקייט אונטער אַ ווייכער האַנט... אויף יעדן וואָרט
האַט ער שוין אַן ענטפּער. זע אַקאַרשט, אַז מיין האַנט, כאַטש זי
איז געווען ביז אַהער אַ ווייכע, נאָר זי קאַן דיך נאָך אַזוי צוהאַרען,
אַז ס'זאָל דיר טרערן פון אונטער די פּיאַטעס אַרויסשפּריצן... ביסט
צו-גליך אויסגעוואַקסן... ווי אַ גיפּט-שוואַם, וואָס איז נאָר-וואָס פון דער
ערד אַרויסגעקראַכן און שטינקט שוין...

— פאַרוואָס ביסטו אויף מיר אין פעס? — האָט פּאַמאַ אַ
באַלידיקטער געפרעגט דעם פּאַטער אַ נישתומדיקער, ווען יענער
איז געווען אין אַ גוטער שטימונג...

— ווייל דו קאַנסט נישט דולדן, ווען דער פּאַטער מוסרט דיך...
דייבסט זיך גלייך-אַן שפּאַרן...

— ס'איז דאָך פאַר מיר אַ באַלידיקונג... איך בין דאָך נישט
געוואָרן ערגער... איך זע דאָך, ווי אַנדערע אין מיינע יאָרן לעבן...

— דער קאָפּ וועט דיר ניט אַראָפּפאלן, אויב איך וועל דיר
 איין מאָל אַנזודלען... און אויב איך זידל זיך, איז דאָס דערפאַר,
 ווייל איך זע אין דיר עפעס ניט מיינס... וואָס דאָס איז — ווייס
 איך ניט, נאָר איך זע, אַז ס'איז פאַראַן... און דאָס איז פאַר דיר
 שעדלעך...

די דאָזיקע ווערטער פון פאָטער האָבן פאָמען פאַוואויגן צו
 פאַרטראַכטן זיך. ער האָט אַליין געפילט ביי זיך עפעס אַזוינס,
 וואָס האָט אים אָפגעוונדערט פון זיינע חברים, נאָר האָט אויך ניט
 געקאָנט פאַרשטיין, וואָס דאָס איז אַזוינס? און ער האָט פאַר-
 דעכטיק גענומען היטן זיך אַליין...

אים איז געפעלן געוואָרן, צו פאַרברענגען אויף דער בערוע,
 אין טומל און געריידעריי פון סאַלידע מענטשן, וועלכע פלעגן שליסן
 מווינטער געשעפטן; אים האָט געשמייכלט דער פּכוד, מיט וועלכן
 ס'האָבן אים פאַגריסט און גערעדט מיט אים, פאָמען גאַרדעעוון,
 דעם זון פון מיליאָנטישן, די ווייניקער רייכע האַנדלסלייט. ער האָט
 זיך געשפּירט גליקלעך און שטאַליק, אויב אים האָט זיך אַמאָל
 אַיינגעגעבן דורכצופירן אויף אייגענער אַחריות דעם פאָטערס אַ
 געשעפט, און פאַרדינען פאַרן איינגעגעבענעם עסק דעם פאָטערס
 צופרידענעם שטייכל. ער האָט געהאַט אין זיך אַ גרויסע ערגייציקע
 שטרעבונג — אַרויסצוווייזן זיך פאַר אַ גרויסן און געשעפטלעכן
 מענטש, אָבער ער האָט געלעבט איינזאַם, ווי פריער — פאַר דער
 נסיעה אין פּערס, — און האָט נאָך אַליין ניט געפילט קיין ניי-
 טיקייט צו האָבן חברים, כאָטש יעדן טאָג פלעגט ער זיך פאַנגעגענען
 מיט סודרישע קינדער, אין זיין עלטער. ניט איין מאָל האָבן זיי
 אים אַיינגעלאָרן פאַרברענגען, נאָר ער פלעגט זיך גראָב און גדלות-
 דיך אַפּוואַגן פון זייערע אַינלאָדונגען, און פלעגט אפילו לאַכן פון
 זיי:

— איך האָב מורא... אייערע טאַטעס זאָלן זיך ניט דער-
 וויסן וועגן די דאָזיקע הוליאַנקעס און אייך ברעכן די ביינער, און
 מיר וועט דערפון עפעס אויך אַריינפאַלן....
 אים איז ניט געפעלן געווען אין זיי דאָס, וואָס זיי הוליען
 בשתיקה פון די עלטערן, און פאַרשאַרלאַטאָנעווען געלט, וואָס זיי

האָבן געגנבעט ביי די מאַטעם, אָדער באַקומען אויף לאַנג-טערמי-
ניקע וועקסלען און אויף גרויסע פּראָצענטער. אויך זיי האָבן אים
ניט ליב געהאַט פאַר דער דאָזיקער אַיינגעהאַלטנקייט און גאָוה,
אין וועלכער ס'האַט זיך געשפּירט אַ שטאַלצקייט, וואָס האָט זיי
באַליידיקט. מיט עלטערע פאַר אים האָט ער זיך אַיינגעהאַלטן ניט צו
ריידן, מורא-האַבנדיק ניט אַרויסצוווייזן זיך פאַר אַ שוטה, און פאַר
אועלכץ, וואָס פאַרשטייט ניט קיין עסק.

ער האָט זיך אָפּט דערמאָנט פעלאַגייען, און ס'איז אים
תחילת געווען אוימעטיק, ווען איר געשטאַלט האָט אויפגעפלאַמט
אין זיין פאַרשטעלונג... נאָר די צייט איז געגאַנגען און ביסלעכווייז
אַפגעריבן די העלע פאַרבן פון דער דאָזיקער פרוי, און אומבאַמערקט
פאַר אים אַליין האָט איר אַרמ, אין זיינע רעיונות פאַרנומען די
קלייניקע מעדינסקאַיאַ, וואָס איז ענלעך געווען צו אַ מלאך.
זי פלעגט כמעט יעדן זונטאָג קומען צו פאַרן צו איג-
נאַטן מיט פאַרשיידענע בקשות, וועלכע האָבן אין אַלגעמיין געהאַט
אין ציל: — פאַרגיכערן דאָס בויען פון דעם נאַכט-הויז. אין איר
אַנוועזנהייט פלעגט זיך פאַמאַ פילן אומגעלומפערט, געוואַל-
דיק גרויס און שווער; דאָס האָט אים באַליידיקט און ער
פלעגט שטאַרק רויט ווערן אונטערן ווייכן בליק פון סאַפיע פאַוו-
לאָונעס גרויסע אויגן. ער האָט פאַמערקט, אַז יעדן מאָל, ווען זי
האַט געקוקט אויף אים, פלעגן אירע אויגן ווערן טונקעלער און
איר איבערשטע ליפּ פלעגט אַ צאַפּל טאָן און זיך קוים אויפ-
הויבן, אַפּדעקנדיק אירע קליינע ווייסע ציין. דאָס האָט אים שטענדיק
געשראָקן. דער פאַטער פלעגט פאַמערקן זיין קוקן אויף דער מעדינסקאַיאַ
און פלעגט אים זאָגן:

— דו גלאַץ ניט אַזוי די אויגן אויף דער דאָזיקער צורה.
זי איז — ווי אַ בערעזע קויל: פון דרויסן זעט עס אויס אַזוי
עניוהתיק, גלאַט, טונקל, דאַכט זיך, אינגאַנצן אַ קאַלטע, —
אַבער, אַז דו נעמסט עס אין האַנט — פריסטו זיך אָפּ...
מעדינסקאַיאַ האָט ניט געוועקט אין יונג קיין ליידשאַפט-
לעבן געפיל, דען זי איז מיט גאַרנישט געווען ענלעך אויף פע-
לאַגייען, און בכלל איז זי ניט געווען אַזוי ווי אַלע פרויען.

ער האָט געוואוסט, אז מען דערציילט וועגן איר שענדלעכע זאכן, ער האָט אָפּער ניש גענלויבט. איבעריקנס, האָט זיך זיין באַצויג צו איר געביטן, ווען ער האָט זי איינמאַל געזען פּאַרנדיק אין אַ בריטשקע צוזאַמען מיט אַ דיקן הער אין אַ גראַען הוט און מיט לאַנגע, געקרייזלטע האָר ביז די שולטער. דאָס פנים איז ביי אים געווען ווי אַ פענכער — רויט און אָנגעבלאַזן; ניש קיין וואַג-צעס, ניש קיין באַרד, און דער דאָזיקער מענטש איז ענלעך געווען אויף אַן איבערגעטוענער פרוי... מען האָט פּאַמען געזאָגט, אַז דאָס איז איר מאַן... דעמאָלט זיינען ביי אים אויפגעשוואומען געפלידקע און סתירותדיקע געפילן: אים האָט זיך געוואַלט באַ-ליידיקן דעם ארכיטעקט און אין דער אייגענער צייט אָבער האָט ער דערפילט צו אים אַ קנאה און אַ דרך-אריץ. מעדינסקאַיאַ האָט זיך דאָן אויסגעוויזן ווייניקער שיין און מער צוטריטלעך; ער האָט זי באַדויערט און ביז געטראַכט פּעט-מעשה:

— איר מוז מן הסתם עקלען פון זיינע קושן...

און נאכהער האָט ער, צייטנווייז, געשפירט אין זיך עפעס אַ גרענעצללאָזע, מאַטערנדיקע פּוסטקייט, וועלכע ער האָט מיט קיין זאך ניש געקענט אָנפילן — ניש מיט די אַיינדרוקן פון פּאַרגאַנג-גענעס טאָג, ניש מיט די זכרונות פון פריער; און די בערזע, און די עסקים, און די רעיונות וועגן דער מעדינסקאַיאַ — זיינען אַיינגעשלונגען געוואָרן אין דער דאָזיקער פּוסטקייט... זי האָט אים באַאומ-רויקט, די דאָזיקע פּוסטקייט: אין איר חושבדיקער טיפּקייט האָט ער פאַרדעכטיקט עפעס אַ אים פיינדלעכן כּוח, וואָס האָט זיך דאָרט געטוליעט, דערווייל נאָך אַן אַ פאַרם, אָבער שוין עקשנותדיק און פאַרויכטיק געהאָדעוועט דאָרטן...

דערווייל איז אינגאָט, וואָס ווייטער, געוואָרן אַליץ מער אומ-רויקער, תרעומותדיקער, און פלעגט זיך אָפּטער באַקלאַנגן אויף זיין געזונט, כאַטש אויסערלעך. האָט ער זיך מיט גאַרנישט געענדערט. — איך שלאָף ניש... — פלעגט ער זיך באַקלאַנגן — אַמאָל פלעג איך אַ פּאַך טאָג — כאַטש שנייד מיר די הויט, פלעג איך ניש הערן. און איצט דריי איך זיך פון איין זייט אויף דער צווייטער, און ערשט פאַרטאָג ווער איך קיים אַנטשלאָפּן...

איך כאפ זיך אלע ווילע אויף... דאס הארץ שלאגט ניש אין ארדע-
נונג, אמאל ווי א געיאגטע און אזוי אפט: מוק-מוק-מוק...
אמאל בלייבט עס גאר פלוצלונג שטיין - ווי אפגעשמארבן, -
ס'דאכט זיך, אז אט וועט זיך עס פאלד אפרייסן און אראפפאלן
ערגעץ אין א תהום... אין די סאמע טיפענישן... האב רזמנות,
גאטעניו, אויף מיר, ביסט דאך אן אב-הרחמים!...

און בעל-השובדיק פלעגט ער א זיפן טאן און אויפהייבן
צום הימל זיינע ביזע אויגן, שוין נעפלדיקע אועלכע, וועלכע האבן
פארלארן זייער לעבעדיקן און קלוגן גלאנץ.

- דער בלאך המוח היט מיך דא גאטנש וואו, - פלעגט ער
א טרויעריקער ריידן צו זיך, אונטערטעניק. און אין דער ווירק-
לעכקייט, האט דער טויט גאר גיך אומגעווארפן אויף דרעערד
זיין גרויסן מעכטיקן גוף...

געשען איז דאס אין א אוונסט-פרימארגן. פאמא האט הארט
געשלאפן און האט פלוצלונג דערשפירט ווי מען טרייסלט אים
פאר די אקסלען, און א הייזעריקער קול דונערט אין אויער:
- שטיי אויף...

ער האט אויפגעעפנט די אויגן און דערווען, אז דער פאטער
זיצט אויף א שטול לעבן זיין בעט און חורט פסדר מיט א מא-
גאטאנעם און טויבן קול:

- שטיי אויף, שטיי אויף....

די זון איז נאר-וואס אויפגעגאנגען און אפשלאנגנדיק אויף
אינגאטס ווייסער, לייוונטענער העמד, געפארבן עס אין א
ראון קאליר.

- גאך פרי, - האט פאמא אויסגעצויגן זיך.

- ס'מאכט ניש אויס... וועסט זיך דערנאך אויסשלאפן...

טוליענדיק זיך פויל אונטער דער קאלדרע, האט פאמא גע-
פרענט:

- דארפט מיך עפעס האבן?

- שטיי-שע-אויף, ברודערקע! - האט אינגאט אויסגערופן

און א פאלדיקטער מוסיף געווען - מסתמא, אז איך וועק דיך,
דארף איך, הייסט עס...

פאמא האָט זיך איינגעקוקט אין פאָטערס פנים און דערווען פאר זיך אַ גראָ און פארמאָטערט געזיכט.

— ביסט ניט געוונט?

— אַ ביסל...

— אַ דאָקטאָר, אפשר...

— לאָז אים געמאָך, — האָט אינגאָט אַ מאַך געמאָך מיט

דער האַנט. — איך בין שוין ניט קיין יונגיקער... איך ווײס אַן אים...

— וואָס?

— אזוי... איך ווײס שוין! — האָט דער אַלטער געהיימענישפּול

ארויסגערעדט, באַטראַכטנדיק עפעס אויסטערליש דעם צימער. פאָמא האָט זיך אָנגעמאָך, און דער פאָטער האָט מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן קאָפּ שטיל גערעדט:

— איך האָב מורא צו אָטעמען... אַ געדאַנק אזאָ פאַראַן

בײַ מיר אין קאָפּ, אַז טאָמער וועל איך איצט אַן אָטעם טאָן מיט

דער גאַנצער ברוכט — מוז דאָס האַרץ פּלאַצן... היינט איז זײַ

מאָג! נאָך דער מאָרגן-תּפּילה וואָלסטו שיקן נאָכן גלח...

— וואָס רעדסטו, פּאַפּאַשאָ! — האָט פאָמא געפרוּווט שמייכ-

לען.

— גאָרנישט... וואָש זיך אַרום און גײ אַרויס אין סאָד...

איך האָב געהייסן דערלאַנגען אַהין דעם סאַמאָואַר... מיר וועלן

אין דער קאַלטער טרימאָרגן-לופט טײַ טרינקען... מיר ווילט זיך

זייער טײַ, הײַסע, שטאַרקע... נו, גיכער-זשע...

דער אַלטער האָט זיך שווער אויפּגעהויבן פון שטול און טרעפּט-

דיק ניט פעסט מיט די פאַרוועסע פּיס, איינגעבויענעדרייט, איז ער

אָרויס פון צימער. פאָמא האָט נאָנגעקוקט דעם פאָטער און אַ

שמעכיגע קעלט פון מורא האָט געדריקט זיין האַרץ... ער האָט

זיך אַייליק אַרומגעוואָשן און איז שנעל אָרויס אין גאַרטן...

אינגאָט איז געוועסן אונטער אַן אַלטן געדיכטן עפּלבוים, אין

אַ גרויסן פאָטעל פון דעמבן-האַליץ. דורך די צווייגן איז געפאַלן

די זון-שיין אין לאַנגע, דינע לענטעס און זיך אָפּגעשלאָגן אויף

דער ווייסער געשטאַלט פון אַלטן, וועלכער איז געווען אָנגעמאָך אין

די נאכט-וועש. אין סאך איז געווען אזוי אויסטערליש שמיל, און דער צימער פון די צווייגן, וואָס פאָמאָ האָט פארטשעפעט מיט זיינע בנדים, האָט אים אויסגעוויזן ווי אַ געוואלדיקער ווידער-קול און ער האָט אַ צאָפּל געטאָן... פארן פאָטער איז אויפן מיט געשטאַ- גען דער סאַמאָואַר, געהודושעט ווי אַ זאַמער קאָטער און אַרויס- געוואָרפן פון זיך אַ שטראַם דאַמף אין אַזיר. אין דער שטילקייט און אין דער פרישער גרינס פון סאך, וואָס איז נאָך נאָס געווען פון געכטיקן שלאַקסרעגן, האָט דער דאָזיקער העלער בלעק פון חוצפה- דיק-שיינענדיקן רושיקן קופער, אויסגעוויזן פאָמען, ווי עפעס אַן אי- בעריקער, ניט אויפן אָרט און ניט צו דער צייט... און ניט צוגע- טראָפן צו יענעם געפיל, וואָס ס'האָט אַרויסגערופן דער אָנבליק פון קראַנקן, איינגעבויענעם אַלטן, אָנגעטאָן אין די וועש, וועל- כער איז איינזאַם געזעסן אין שאַטן פון די שוויניקע, אומפאַ- וועגלעכע און טונקל-גרינע בלעמער, וואו ס'האָבן זיך עניוהתדיק באַהאַלטן רויע עפל...

— זעין זיך, — האָט אינגאָט געזאָגט...
 — שיקן, אפשר, נאָכן דאָקטאָר... — האָט ניט אַנטשלאָסן געעצהט דער זון, זעצנדיק זיך לעבן פאָטער....
 — מען דאַרף ניט... אויף דער ליפּט איז מיר איבערגעגאַנג- גען... איצט וועל איך אַ זופּ מאַן טי, וועט מיר ווערן נאָך לייכ- טער... — האָט אינגאָט געענטפערט, אָנגיסנדיק מיין אין די גלע- זער, און פאָמאָ האָט געזען, ווי דער משייניק ציטערט ביים פאָ- מער אין די הענט.
 — טרינק...

פאָמאָ האָט שווייגנדיק צוגערוקט צו זיך די גלאַז, איבערגעבוּגן זיך און אָפּגעבלאָזן דעם שוים פון ברענ- גלאַז, און האָט זיך מיט אַ שווער האַרץ צוגעהערט צום הויכן קורצן אָטענען פון פאָטער... פלוצלונג האָט עפעס אַ זעץ געטאָן איבערן מיט אזוי הויך, אז דאָס געשיר האָט אַ שפרונג געטאָן....
 פאָמאָ האָט אַ צאָפּל געטאָן, אויסגעוויזן דעם קאָפּ און זיך באַגענגט מיט די דערשראָקענע, כמעט משוגענע, אויגן פון פאָ- מער, אינגאָט האָט געקוקט אויפן זון און הייערדיק געפליסטערט:

— אן עפל אראפגעפאלן... כאפט עס דער שד! ווי פון א
ביקס האָט דאָס דערלאנגט, האָ?
אריינגיסן דיר קאָניאַק אין טיי? ... — האָט פאַמאַ פאַרנע-
לייגט.

— רעכט אָן דעם...
זיי האָפּן געשוויגן... אַ מחנה פייגל האָט זיך דורכגע-
טראָגן איבערן סאָד, צעשייטנדיק אין דער לופט אַ פריילעכן פויפן-
דוקן טרילער. פאלד האָט היידער די צייטיקע שיינקייט פון סאָד פאַ-
הערשט אַ פייערלעכע שטילקייט... פון אינגאָטס אויגן איז אַליין
ניט פאַרשוואונדן דער פחד...
— גאָט, יעוּס קריסטוס! — האָט ער מיט אַ שטילן קול גע-
שעפטשעט און זיך אויפריכטיק איבערגעצלמט. — גאָ... אָט, הייסט
עס, איז זי אָנגעקומען, — די לעצטע שעה פון לעבן...
— גענוג, פאַפאַשאַ! — האָט פאַשאַ געפליכטערט.
— וואָס עפעס גענוג?... מיר וועלן אָפּטרינקן טיי אין נאָכ-
דעם שיקן נאָכן גלח אין נאָך דעם יודי...
— איך וועל בעסער שוין...
— מען וועט פאלד אָנהייבן קלינגען... דער גלח איז נאָך ניטאָ...
ניטאָ זיך בכלל וואָס צו אַליין. אפשר וועט פאלד איבערגיין...
און ער האָט הויך גענומען זופן דעם טיי פון טעצל...
— איך דאַרף נאָך אַ יאָר, אָדער צוויי לעבן... ביסט נאָך
יונג... און איך שרעק זיך זייער פאַר דיר... לעב ערלעך און
פעסט... קיין פרעמדס וואָלסטו ניט וועלן. דינסט וואָלסטו היטן שטאַרק...
אים איז שווער געווען צו ריידן, ער האָט זיך אָפּגעשטעלט
און אַ פיר געטאָן מיט דער האַנט איבער דער פרוסט.
— אויף מענטשן וואָלסטו ניט האָפּן... קיין סך פון זיי וואָלסטו
ניט דערוואַרטן... מיר לעבן אלע אויף צו נעמען און ניט אויף
צו געבן... אָ, גאָטעניו! זיי מוחל אַ זינדיקן!
ערגעץ-ווייט האָט זיך אַ שווערער גלאַקן-קלאַנג אראַפּגע-
לאָזט אין דער מאָרגנדיקער שטילקייט. אינגאָט מיטן זון האָבן זיך
דריי מאָל איבערגעצלמט...
נאָכן ערשטן קופּערנעם קלאַנג האָט זיך פאלד דערהערט

א צווייטער, א דריטער, און גיך איז די לופט פול געוואָרן מיט די קלויסטער-קלאַנגען, וועלכע האָבן זיך דערטראָגן פון אלע זייטן, — שווימענדיקע אַזעלכע, געמאַסטענע, וועלכע האָבן עפעס הויך גע-רופן...

— מען האָט שוין אָנגעהויבן די מאַרגן-תפילה, — האָט זיך אינגאָט אָפּגערופן, צוהערנדיק זיך צום מזמל פון די גלאַקן... — דו דערקענסט דעם גלאַק?...

— ניין, — האָט פאַמא געענטפערט.
— טאָ הער זיך צו... — אָט דער — דו הערסט? — ווי אַ באַס, דאָס איז אין ניקאַל, פון פּיאַטער מיטריטש וויאַזינס נדבה... און דער, דו הערסט, דער היזערדיקער איז פון פּראַסקעוויאַ פּיאַט-ניצאַ...

די זינגענדיקע קלאַנגען-כוואַליעס האָבן צעוויגט די לופט, וואָס האָט זיך מיט זיי אָנגעזעטיקט, און זיינען זיך צעגאַנגען אין דער לוי-טערער פּלאַקייט פון הימל. פאַמא האָט אַ פאַרקלערטער געקוקט אויפן פאַטערס געזיכט און געזען, אַז די אומוויקייט ווערט געלס פון זיינע אויגן און זיי ווערן לעבעדיקער...

נאָר פּלוצלונג איז דעם אַלמנס פנים שטאַרק רוים געוואָרן, די אויגן זיינען געוואָרן גרעסער, און האָבן זיך ווי אַרויסגע-קייקלט פון די געזעסן, דאָס מויל האָט זיך משונהדיק צעעפנט און פון דאָרט איז אַרויסגעפלייגן אַן אייסטערלישער, זיפּענדיקער קלאַנג: — פ...פ...אך...

נאָכהער איז אינגאָטס קאָפּ געפאלן אויף צוריק אויפן פליצע, און זיין שווערער גוף האָט זיך לאַנגזאַם גענליטשט פון פאַטער אויף דער ערד, פונקט די ערד וואַלט אים מיט פּזח געצויגן צו זיך. אייניקע רגעס האָט זיך פאַמא נישט פּאַזענט און געשוויגן, קוקנדיק מיט שרעק און השתוממות אויפן פאַטער, נאָך דעם האָט ער זיך געוואָרפן צום פאַטער, אויפגעהויבן פון דער ערד זיין קאָפּ און אים געקוקט אין פנים. זיין פנים איז געווען פינטמער, אומפאַוועגלעך, און די ברייטצעפענטע אויגן האָבן גאַנטישט אויסגעדריקט: נישט קיין לידן, נישט קיין שרעק, נישט קיין פרייד... פאַמא האָט זיך אַרומגעקוקט אַרום זיך: ווי פריער איז אין סאָך קיי-

גער ניט געווען, און אין אויך איז אליין געשוואומען דער רושיקער
גלאַקן-געריידעריי... פאַמעס הענט האָבן געציטערט, ער האָט אַרויס-
געלאָזט דעם פאַטערס קאַפּ און ער איז מיט אַ טויבן קלאַנג גע-
פאלן אויף דער ערד... פון אַפּענעם מויל האָט זיך געגאַסן אַ
דינע דינע פון טונקעלן, שיטערן בלוט איבער דער בלאַער באַק...
פאַמאַ האָט זיך מיט די הענט אַ זעין געטאַן אין ברוסט,
און שטייענדיק אויף די קני פאַרן מת, האָט ער ווילד און הייך
געשריען... און טרייסלענדיק זיך אינגאַנצן פון שרעק, האָט ער מיט
משוגענע אַייגן אליין געזוכט עטעצן אין גרינעם סאַד...

.IV

דעם פאָטערס טויט האָט פאָמען איבערראַשט און אָנגעפילט אים מיט אַן אויסמערלישן געפיל: אין דער נשגה האָט זיך אים צע-גאַסן אַ שטילקייט, — אַ שווערע, אומבאַזענלעכע שטילקייט, וואָס האָט אָן אַן ענטפער אַיינגעשלונגען אַלע קלאַנגען פון לעבן. אַרום אים האָבן זיך געדרייט פאַרשיידענע באַפאַנטע מענטשן: זיי זיינען געקומען צו אים, נעלם געוואָרן, געדעט עפעס צו אים, — ער האָט זיי געענטפערט ניט צו דער זאַך, זייערע רייד האָבן ביי אים ניט אַרויסגערופן קיין שום דמיונות און פלעגן אָן אַ זכר פאַרפאלן ווערן אין טיפן אָפּגרייט פון זיין טויטן שווייג, וואָס האָט אָנגעפילט זיין נשגה. ער האָט ניט געזייגט, ניט געבענקט און ניט געטראַכט וועגן גאַרנישט; אַ טרויעריקער און בלאַסע, מיט פאַר-וואַלקנטע ברעמען, האָט ער אָנגעשמרענגטערהייט צוגעהערט זיך צו דער שטילקייט, וואָס האָט אַרויסגעשופט פון אים אַלע אַנדערע געפילן, אויסגעליידיקט זיין האַרץ און ווי מיט צוואַנגען געהריקט זיין מוח. זיין באַוואוסטזיין האָט באַגריפן בלוז אַ ריין-פּיזישן געפיל פון אַ שווערער משא איבערן גאַנצן קערפער און מער פּן אַלץ — אויף דער ברוסט. אים פלעגט זיך אויסווייזן, אַז ס'איז שוין ביי-השמשות-צייט, און אין דער צייט, ווען הויך אין הימל איז נאָך געשטאַנען די זון, — איז פאַר אים אַלץ אויף דרייערד געוואָרן פינסטער און טרויעריק.

מיט דער קבורה האָט זיך פאַרנומען מאַיאָקן. ער איז אַייליק און מונטער געלאָפן איבער די צימערן, קלאַפנדיק זיכער מיט די האַרמע אַפּסאַצן פון די שטיוויל, האָט מעשה באַלעבאַס געשריען אויף די דינסטן, געקלאַפט דעם טויפּזון איבערן פלייצע און אים מנתם-אַבל געווען:

— וואָס ביסטו, בחורל, פארשטיינערט געוואָרן? וויין, וועט
ליכטער ווערן... דער מאַטע איז שוין געווען אַלט... אַן אָפגע-
לעבטער גוף... מירן אַלע שטאַרבן. דעם טויט וועלן מיר קיינעו
ניט אויסמיידין... ס'הייסט, פאַר דער צייט דאַרף מען ניט אַוועק פון
דער וועלט... וועסט אים מיט דיין טרויער ניט מוזיה-מתים זיין,
און ער דאַרף סיי ווי ניט דיין טרויער, ווי ס'שטייט אין פסוק: „אַז די
נשמה טיילט זיך אָפּ פון גוף — פאַרגעסט זי אַלע ערדישע צרות
און יסורים... אַלע קרובים און אייגענע“... הייסט עס, אַז דו ביסט
פאַר אים אַצינד גאַרנישט, כאַטש דו מענסט וויינען, מעסט לאַכן...
אַ לעבעדיקער דאַרף זיך זאָרגן פאַרן לעבעדיקן... דו וויין זיך בע-
סער אים — דאָס איז יאָ אַ נאַטירלעכער ענין... ס'ווערט גרינג-
גער אויפן האַרצן...

נאָר אויך די דאָזיקע רייד האָבן פאַמען ניט גערירט און גאָר-
נישט געוועקט סיי אין זיין קאָפּ, סיי אין זיין האַרץ.

ער איז געקומען צו זיך ערשט אין טאָג פון דער לוויה, אַדאָנק
די עקשנותדיקע פקשות פון מויפפאַטער, וועלכער האָט זיך די
גאַנצע צייט געפלייט אויף זיין אופן, צו דערמאָסן זיין געדריקטן
געמיט.

דער טאָג פון דער לוויה איז געווען אַ פאַרוואַלקנטער און פאַכמאָ-
רעמער. אין אַ וואַלקן פון געדיכטן שטויב האָט זיך געשלעפט נאָך איג-
נאַט גאָרדעיעווס מיטה אַ געוואַלדיקער עולם, ווי אַ שוואַרצע לענטע:
אין עולם האָט געגלאַנצט דאָס גאָלד פון די גלחישע ריאַסעס, דער
טויבער גערויש פון פאַמעלעכדיקן פאַוועגן זיך פון המון האָט זיך
צונויפגעמישט מיט דער פּייערלעכער מוזיק פון דעם כאָר אַרכיערייזשע
משוררים. פאַמען האָט מען געשמויסן פון אַלע זייטן, סיי פון
הינטן, סיי פון פאַרנט; ער איז געגאַנגען און גאַרנישט געזען, אויסער
דעם גרויען קאָפּ פון פאַטער, דאָס טרויעריקע זינגען האָט זיך אָפגערופן
אין זיין האַרץ ווי אַ פענקענדיקער ווידערקול. מאַיאָקן איז גע-
גאַנגען לעבן אים און אים פפּדר און אומדערמידלעך געסודעט
אים אין די אויערן:

— זע, ס'אָר אַן עולם — אַפּשר טויזנטער!... אפילו דער גו-
בערנאַטאַר אַליין איז געקומען מלווה זיין דיין טאַטן... דער פּרע-

זידענט פון שמאָמ... כמעט דער גאַנצער שמאָמראַט... און הינטער
דיך - קוק זיך אום: סאָפיע פאָולאָונע גייט... די שמאָמ גיט
אַפּ כבוד אינגאָטן...

תחילת האָט זיך פאָמאָ ניט צוגעהערט צום טויפּפאָטערס סידען,
נאָר ווען יענער האָט אים דערמאָנט מעדינסקאָיאַן, האָט ער
ניט ווילנדיק אויסגעדרייט דעם קאָפּ און דערזען דעם גופערנאָמאָר.
אַ קליין טראָפּנרל פון עפעס נעיותדיקס האָט אים אַ טרויף געמאָן
אין דער נשמה ביים אָנבליק פון דאָזיקן חשובן מענטש אין דער
העלער לענטע איבערן אַקסל, מיט די אָרדנס אויף דער ברוסט,
וועלכער איז נאָכגעגאַנגען נאָכן אַרזן מיט אַ צער אויפן שטרענגן
פנים.

— געבענמאָשט איז דער וועג, וואו סגיט אוועק זיין נשמה... —
האָט שטיל געוונגען יאָקאָוו טאַראַסאָוויטש, אַ פיר טוענדיק מיט
דער נאָז און באלד ווידער געסודעט פאָמען אין אויער:

— פינג-און-זיבעציק טויזנט רובל - פאר אַזאַ סומע, נישקשה,
מעגן קומען אַ פולע באַגלייטער... ווייסט, דעם פּרופּצאָנן ליינט סאָנקע
שוין דעם גרונדשטיין? פונקט צום מערציקסאָן טרויער-מאָ... —

פאָמאָ האָט נאָכאַמאָל אויסגעדרייט אויף הינטן דעם קאָפּ און
זיינע אויגן האָבן זיך באַגענגט מיט מעדינסקאָיאַס אויגן. פון איר
ווייכן קוק האָט ער אַ טיפּן אַטעם געמאָן און אים איז מיטאַמאָל גע-
וואָרן לייכטער, ווי אַ הייסער ליכט-שטראַל וואָלט מיטאַמאָל אַריין-
געדונגען אין זיין נשמה און וואָלט עפעס דאָרטן צעשמעלצט. דאָ
ערשט איז אים אַרויף אויפן געדאַנק, אז אים פאָסז ניט צו דרייען
דעם קאָפּ אין אַלע זייטן.

אין קלויסטער האָט פאָמען אָנגעהויבן וויי טאָן דער קאָפּ און
אים האָט זיך גענומען דאַכטן, אז אַליץ אַרום אים וואַקלט זיך.
אין דער דריקנדיקער לופט, וואָס איז געווען אָנגעזאַפט מיט שטויב,
מיטן אַטעמען פון מענטשן און מיטן רויך פון וויריך, האָבן ציטער-
דיק געצאָפּלט די פּיערלעך פון די ליכט. דאָס צאַרטע פנים פון
קריסטוס האָט געקוקט אויף אים פון דעם גרויסן, הייליקן בילד
אַראָפּ, און די ליכט-פּיערלעך, וועלכע האָבן אָפּגעשלאָגן אין

טונקעלן גאלד-קראנץ אויפן שמערן פון דעם דערלייזער, האָבן
דערמאָנט אַן בלוט-טראָפּנס...

פאַמעס אויפגעוואַכטע נשמה האָט דאָרשטיק איינגעזאָפּט די
פייערלעכע, טרויעריקע פּאָעזיע פון דער הופּרה, און ווען ס'האָט
זיך דערהערט (דער רירנדיקער רוף: „קומט אלע אָפּגעבן דעם
לעצטן קוש“, האָט זיך פון פאַמעס ברוסט אַרויסגעריסן אזאַ הויכער
קלאַגעדיקער געוויין, אַז דער עולם אין קלויסטער האָט אויפגע-
ציטערט פון דעם דאָזיקן אייסגעשריי פון צער.

אַרויסלאָזנדיק דעם געשריי, האָט ער זיך אַ וואַקל געטאָן
אויף די פיס. דער טויפּפאַמער האָט אים אונטערגעכאַפּט אונטער די
הענט און אים צוגעשמופּט צו דער מיטה, אונטערוינגענדיק דערביי
גענוג הויך און מיט אַזאַרט:

— קושט דעם געוועזענעם צווישן אונז... קוש, פאַמא, קוש...
ער ווערט איבערגעגעבן צו דער מוטער-ערד... ווערט פאַדעקט
מיט אַ שטיין... ער פאַזעצט זיך אין חושך און ווערט באַגראָבן מיט
די טויטע...

פאַמא האָט זיך צוגערוקט מיט די ליפּן צום פאַטערס שמערן
און אין שרעק זיך אָפּגעוואָרפּן פון טויטן.

— פאַמעלעך! האָסט דאָך מיך געקענט וואַרפּן, — האָט
מיט אַ שטילן קול באַמערקט מאַיאַקין, — און די דאָזיקע איינפאַכע
שטילע ווערטער האָבן אונטערגעהאַלטן פאַמען שטאַדקער, ווי די
האַנט פון דעם טויפּפאַמער.

— מיין קערפּער איז אַן אַמעס און אַן אַ קול, באַוויינט מיך,
מיינע פרידער און פריינד... — דאָס אינגאָט געבעטן מיט די ליפּן
פון די דאוונער, — נאָר זיין זון האָט שוין מער נישט געוויינט: אַ
שרעק איז אים באַפאַלן פון שוואַרצן געשוואַלענעם פנים פון פאַ-
טער, און די דאָזיקע שרעק האָט אַ ביסל אויסגעניכטערט זיין נשמה,
וואָס איז געווען איינגעוויינט אין דער טרויעריקער מוזיק פון דעם
קלויסטערס באַוויינען דעם זינדיקן זון אירן.

באַקאַנטע האָבן אים אַרומגערינגלט, האָבן אים ליבלעך און
צערטלעך געטרייט. ער האָט זיך צוגעהערט צו זיי און פאַרשטאַן

נען, אז זיי באדויערן אים אלע און ער איז אלעמען געווארן טייער.
דער טויפפאָמער האָט אים ניט אויסגעהערט צו שעפטשען אין אויער:
— זע, ווי זיי חנפהגען דיך אלע... די קעץ האָבן דערשמעקט
פוטער...

די דאָזיקע ווערטער זיינען פאָמען ניט געווען צום האַרצן, אָבער
זיי זיינען אים געווען נוציק דערמיט, וואָס זיי האָבן באַוואויגן, ער
זאָל זיך אויף זיי אַנדערש אָפרופן.

אויפן בית-עולם, ביים געזאַנג פון יזכור נשמות, האָט ער
זיך ווידער הויך און ביטער צעיאָמערט. דער טויפפאָמער האָט אים
אונטערן האַנט אוועקגעשלעפט צום קבר, און ריידנדיק מיט האַרץ,
געזאָגט:

— עך, ברודער, ס'זאָר אַ ריך-לב דו ביסט... מיר איז ער דען
ניט קיין שאַד? איך האָב דאָך געוואוסט דעם אמתן ווערט זיינעם,
אָבער דו ביסט דאָך מער ניט ווי אַ זון געווען, און פונדעסטוועגן
וויין איך ניט... דריי צענדליק יאָר האָבן מיר געלעבט צוזאַמען...
וויפל צרות זיינען מיר דאָס אויסגעשטאַנען, וויפל דעם מוח געבראַכן
צוזאַמען... דו ביסט נאָך יונג... ניט די דאַרפסט טרויערן...
דיין נאַנין לעבן שטייט דיר נאָך פאַרויס, דו וועסט נאָך זיין גענוג
רייך מיט אַ סך פריינט... אָבער איך... בין שוין אַלט... דעם
איינציקן פריינט האָב איך שוין אויך באַגראָבן... געבליבן ווי אַן
אַרעמאָן... כיוועל שוין מער ניט האָבן קיין חבר אין לעבן!

דעם אַלטנס קול האָט אויסטערליש געציטערט און געווען
היזעריק. זיין פנים האָט זיך געקרימט. די ליפן האָבן זיך אויס-
געצויגן אין אַ העוויה, די קנייטשן האָבן זיך געקאָרטשעט און
איבער זיי זיינען פון די אויגן גערונען קליינע און אַפּטע טרערן.
ער איז געווען אזוי נעפעכדיק גערירט און גאַרנישט ענלעך אויף
זיך. פאָמאָ האָט זיך אָפּגעשמעלט און צוגעדריקט אים צו זיך מיט
דער צערטלעכקייט פון אַ שטאַרקערן, און אומרוק אויסגעשריען:
— וויינט ניט, פאַפּאַשאַ... טייערער! וויינט ניט...

— טע-טע-טע! — האָט שוואַך אַרויסגערעדט מאַיאָקין און
האָט שווער אָפּגעאַטעמט און פּלוצלונג ווידער מנגלל געוואָרן אין
אַ שטייפן און קלוגן זקן.

— דו טאָרסט איצט נישט יענמשען... — האָט ער סודותדיק אַרויס-
גערעדט, זעננדיק זיך אין דער בריטשקע לעבן טויפֿזון. — דו
ביסט איצטער — דער פּאַלקאָזניק אויף דער מלחמה און מוזט
אַנמירן מיט דייע סאַלדאַטן העלדיש. און דייע סאַלדאַטן —
דאָס זיינען די רובלס, און דו האָסט זיי אַ גרויסע אַרמיי... פיה
מלחמה און ווייס... —

אַ פּאַרוואַנדערטער פון זיין פּלוצלינגן ענדערן זיך האָט פּאַמאַ
זיך צוגעהערט צו זיינע רייד און זיי האָבן אים דערמאָנט די לאַ-
פעטעס ערד, וועלכע די מענטשן האָבן נאָר-וואָס געוואָרפֿן אין איג-
נאַטס קבר.

— מיט וועמען זאָל איך מלחמה האַלטן... — האָט פּאַמאַ
אַ זיפּן געמאָן.

— איביל ריך שוין אויסלערנען! האָט דיר דער טאַטע געזאָגט,
אַז איך בין אַ קלוגער אַלטער און אַז מען דאַרף מיך פּאַלגן?...
— געזאָגט.

— טאָ פּאַלג מיך...! אַז דו וועסט מיין שכל צופאַסן צו
דיין פּוה — קאָנען מיר אַפּהאַלטן אַ גרויסן נצחון... דיין פּאַטער
איז געווען אַ גרויסער מענטש... ער איז אָבער נישט געווען קיין
ווייטויכטיקער און מיך נישט געפּאַלגט... ער האָט אין לעבן געהאַט
דערפּאַלג נישט מיט זיין שכל — נאָר מיט זיין האַרץ... אַך, עפעס
וועט פון דיר אַרויסקומען... דו פּאַר אַריבער אַז מיר, ווייל אליין
וועט דיר זיין אומעטיק אין שטיב... —

— די מומע איז דאָרטן...

-- די מומע... האַלט אין קרענקען... זי וועט אויך נישט לאַנג
וואוינען אויף דער ערד... —

— דערט נישט וועגן דעם, — האָט פּאַמאַ שטיל געבעטן.

— און איך וועל יאָ ריידן. האָסט נישט וואָס מורא צו האָבן
פאַרן מויט, — ביסט נישט קיין זקנה אויפֿן אויזן. דו לעב אָן מורא
און מו דאָס, וואָס דו דאַרפסט מאָן. דער מענטש דאַרף בייען
אַ לעבן אויף דער ערד. אַ מענטש איז אַ קאַפיטאַל... ער ווערט
צוגויפגעשטעלט ווי אַ רובל פון פאַרשימלטע קופערנע גראַשנס
און קאַפּיקעס. פון שטויב פון דער ערד, ווי אין פּסוק שטייט... —

און וואָס מער ער ווערט פאַרוואַנדלט אין אַ לעבעדיקער זאָך, וואָס
מער ער זאָפט איין אין זיך מעטס און שמאַליק, שווייס און טרערן, —
אַליץ מער באַקומט ער אַ נשמה אין שכל... און פון דערפון הייבט
ער אָן צו וואַקסן אינדערהויך און אין דער נידער ... אַמאָל איז ער
ווערט אַ גראַשן, אַמאָל אַ גילדן, אַמאָל אַ הונדערטער ... און ס'טרעפט
אויך, אַז מען קען אים גאָרניט אָפּשאַצן, — אזוי הויך שטייט ער... מען
לאַזט אים אוועק אין פאַרקער און ער מוז ברענגען אין לעבן פראַ-
צענטער... דאָס לעבן ווייסט אונזער אלעמענס ווערט און וועט פאַר-
דער צייט ניט אָפּשמעלן אונזער גאַנג... קיינער, ברודערל, אַר-
בעט ניט אויף הויך, אויב ער האָט נאָר שכל... און אין לעבן איז
דאָ אַ סך שכל... דו הערסט, וואָס איך רייך?

— איך הער...

— און וואָס פאַרשטייסטו?

— אַליץ...

— ליינסט, אפשר? — האָט מאַיאַקין געצווייפלט.

— אָבער צו-וואָס דאַרף מען שטאַרבן? — האָט פּאַמאַ שמיל
אַ פרעג געטאָן.

דער טויפּפּאַטער האָט מיט באַדויערן אַ קוק געטאָן אים
אין פנים אַרײַן, אַ טשעמאַקע געטאָן מיט די ליפּן, און געזאָגט:
— אַ קלוגער מענטש וועט דאָס קיינמאָל ניט פרעגן. אַ קלוגער
מענטש זעט אַליין, אַז וואו אַ טײַך איז פאַראַן — שווימט עס ער-
גען... און וואָלט עס געשטאַנען — וואָלט עס געווען אַ בלאַמע...
— איר מאַכט חזק... — האָט פּאַמאַ אומעטיק געזאָגט, —
דער ים שטייט אויך אויף אַן אָרט...

— דער ים נעמט אַרײַן אלע טייכן אין זיך... און ס'קומען
פאַר אויף אים שטאַרקע שטורעמס... אזוי אויך דער ים פון לעבן,
וואָס זייגט זיך אָן פון מענטשנס אומרו... און דער טײַט געבוירט
וידער לעבן... כדי ס'זאָל ניט ווערן אויסגעלאָשן... וויפיל מענטשן
זאָלן ניט שטאַרבן — ווערן זיי דאָך אַליץ מער...

— וואָס קומט אַרויס דערפון? דער טאַמע איז דאָך גע-
שטאַרבן...

— דו וועסט אויך שטאַרבן...

— טאָ וואָס גייט מיר אָן, וואָס מענטשן ווערן אליין מער? —
האָט פאָמא אומעטיק אַ שטייכל געטאָן.

— ע-עכע-כע? — האָט מאַיאַקין אָפּגעוויפּצט. — קיינעם גייט
עס נישט אָן... דייע הויזן, אַפּנים, טראַכטן אויך: וואָס גייט עס
אינו אָן, וואָס אויף דער וועלט זיינען דאָ פּלערליי שמאָף
וויפּיל מען וויל? אָבער דו וועסט זיי נישט הערן, וועסט זיי אויסטראַגן —
און אַוועקוואַרפּן...

פאָמא האָט פאַרוואַרפּלעך אַ קוק געטאָן אויפן טויפּפאַמער,
און זעענדיק, ווי דער אַלטער שטייכלט, האָט ער זיך געוואונדערט
און מיט דרין-אָרין אַ פרעג געטאָן:

— צי דען, פּאַפּאַשא, שרעקט איר זיך נישט פאַרן טויט?

— איך, קינדלע, האָב מער פון אליין מורא פאַר נאַריש-
קייט, — האָט גיפטיק רויק אַ וַאָ געטאָן מאַיאַקין — איך טראַכט
אַזוי: גיט דיר אַ נאַר האַניק — שפּיי אַרויס; גיט דיר אַ קלוגער
סאָ — טרינק אויס! און דיר וועל איך וואָגן: אַ שוואַכע נשמה
האָט אַ יערש, אויב די שרפּן שטעלן זיך אים נישט אינדערהויך...

מאַיאַקינס שפּאַטישע רייד האָבן באַליידיקט פאַמען און אים
ביז געמאַכט. ער האָט זיך אָפּגעקערט אָן אַ זייט און געוואָגט:
— אפשר קענט איר ריידן אָן די דאָזיקע חכמות?...

— איך קען נישט! — האָט מאַיאַקין אויסגערופּן, און זיינע
אויגן זיינען געוואָרן אומרויך. — יעדער איינער רעדט מיט זיין לשון,
וועלכן ער קען. איך בין אפשר שטרענג? איז וואָס?
פאָמא האָט געשוויגן.

— עך דו... דו ווייס אַט-וואָס — סליבט דער, וועלכער לערנט...
נעם זיך דאָס אַרײַן... און וועגן טויט זאָלסטו מיר נישט קלערן...
ס'איז משונהדיק, ברודער, פאַר אַ לעבעדיקן מענטש צו קלערן
וועגן טויט. קהלת איז געווען קליגער פון אלעמען, האָט ער גע-
קלערט און זיך דערקלערט, אז בעסער צו זיין אַ לעבעדיקער
הונט אידער אַ געשטאַרבענער לייב...

מען איז צוגעפאַרן צו דער שטוב. די גאַנצע גאַס איז געווען
פאַרשמעלט מיט קאַרעטעס און פון די אָפּענע פענסטער האָט זיך

אין דער לופט געגאסן א הויכער שמועס. ווי נאָר פּאָמאָ האָט זיך באַוווּן אין זאָל, האָט מען אים אַ כאַפּ געמאַן אונטער די הענט און צוגעפירט צום געדעקטן טיש, אַינריינדריק אים, ער זאָל וואָס צוטייטן און עפעס אויסטרינקען. אין זאָל איז געווען טומלדיק ווי אויף אַ יוד; ס'איז געווען ענג און שטיקנדיק, פּאָמאָ האָט שווינגן דיך אויסגעטרונקען אַ גלעזל שנאָפּס, אַ צווייטע, אַ דריטע... אַרום אים האָבן געטשמאַקעט ליפּן, געקויט ציין, ס'האָט געפלושקעט בראַנפּן, וואָס מען האָט געגאָסן פון פלעשלעך, גלעזלעך האָבן געקלונגען... מען האָט גערעדט וועגן עסן און אָנמאָזע פון סאַליט אין אַרכיעריישן כאָד און ווידער וועגן עסן און וועגן דעם, אַז דער שטאַט-גאַלאָוזאַ האָט געוואַלט האַלטן אַ רעדע, נאָר נאָך דער דרשה פון אַרכיעריי האָט ער ניט געוואָגט, מורא האָבנדיק צו ריידן ערגער פון אים. עמעצער האָט מיט נחת דערציילט:

— דער נפטר האָט זיך נוהג געווען אזוי: פלעגט אָפּשניידן זיך אַ שטיק געוואָנזלעטע פיש, דאָס געדיכט באַפעפערן, און צודעקן דאָס מיט נאָך אַ שטיק און פלעגט תיכּף נאָכדעם שיקן נאָך אַ גלעזל.

— לאָמיר אויך אזוי טאָן... — האָט געדויערט אַ גראַבער באַס.

אַ פּאַרדאָהטער, ווי מיט אַ פּאַריבל, האָט פּאָמאָ געקוקט אויף די פעטע ליפּן און קינפּאַקן, וועלכע האָבן כּסדר געקויט די וויסיקייטן, און אים האָט זיך געוואַלט אַ געשריי געמאַן און אַרויסטרייבן די דאָ-זיקע לייט, וועלכע האָבן נאָך ניט לאַנג געוועקט אין אים דרך-אריין צו זיי.

— זיי אַ ביסל העפלעכער... ריידעוודיקער... — האָט אַ מורמל געמאַן צו אים מאַיאַקין, צוגייענדיק אלע וויילע צו אים.

— וואָס פרעסן זיי דאָ אזוי? אין אַ שענק זיינען זיי געקומען — וואָס? — האָט פּאָמאָ הויך און ביז זיך אַפּגערוּפּן.

— טישש... — האָט אַ דערשראָקענע באַמערקט מאַיאַקין און זיך שנעל אַרומגעקוקט מיט אַ גאַסטפריינדלעכן שמיכל אויפן גע-זיכט.

גאר נישט געהאלפן. פאָמעס ווערטער זיינען דערהערט געוואָרן, דער
טומל און געשפרעך אין זאל איז געוואָרן קלענער, אייניקע פון
די געסט זיינען שנעל צעטומלט געוואָרן, אנדערע האָבן זיך פאַ-
ליידיקטע אָנגעברוגט און אוועקגעלייגט די גאַפלען און מעסער און
זיינען אוועק פון טיש. דער גאַנצער עולם האָט געקוקט אויף פאָמען
מיט אַ קרום אויג.

פאָמאָ האָט אויפגענומען די דאָזיקע בליקן, ניט אַראָפלאַונדיק
די אויגן, ביז און שווייגנדיק.

— צום טיש! — האָט געשריען מאַיאָקין, לויפנדיק פון איי-
נעץ צו צווייטן, ווי אַ פונק צווישן אַש, — ביטע, זעצט זיך! פאַלד
דערלאַנגט מען בלינצעס.

פאָמאָ האָט געצויגן מיט די אַקסלען און זיך אַרויס: עזאָקט צום טיש,
מעלדנדיק אינדערהויך:

— איך וועל ניט עסן...

ער האָט געהערט הינטער זיך דעם צערודערטן טומל צווישן די
געסט און דעם טויפפאָטערס חניפהדיקן קול, וועלכער האָט צו
עמעצן גערעדט:

— פון צער נעבעך... אינגאָט איז דאָך אים געווען אי אַ
טאַטע, אי אַ מאַמע...

פאָמאָ איז אַרויס אין גאַרטן, צוגעקומען צום זעלבן אָרט,
וואו דער פאָטער איז געשטאַנען, און זיך אוועקגעזעצט. אַ געפיל
פון איינזאַמקייט און טרויער האָט געדריקט זיין ברוסט. ער האָט
זיך אָפגעשפילעט דעם קראַכן פון העמד, כדי אים זאָל זיין לייכטער
צו אָטעמען, האָט זיך אָנגעשפאַרט אָן טיש, און אַריינגעמענדיק דעם
קאַפּ צווישן די הענט, איז ער געצליבן זיצן אַ פאַרגלויבערער.
ס'האָט גענומען טרייפן אַ רעגנרל און די צווייגן פון די עפל-
ביימער האָבן מעלאַנכאָליש גערוישט אונטער די קלעפּ פון רעגן.
ער איז לאַנג געזען אָן איינזאַמער, ניט רירנדיק זיך אין קינדליק
ווי אויפן טיש פאַלן די טראָפּנס. פון אויסגעטרונקענעם בראַנפן
האָט אים גערוישט אין קאַפּ, אין אין האַרץ האָט גענאָגט אַ
פאַריבל אויף די מענטשן. אומבאַשטימטע, אומקלאָרע געפילן און

מחשבות זיינען געפאָרן געוואָרן ביי אים און צוריק נעלם געוואָרן:
 פאַר זיינע אויגן האָט געשוועבט דער נאַקעטער שאַרפן פון טויפֿ-
 פּאַטער, אַרומגערינגלט מיט אַ קרענצל זילבערנע האָר און מיטן מונקעלן
 פנים, ענדלעך אויף די פנימער פון אוראלטע הייליקע בילדער. דער
 דאָזיקער פנים מיטן מויל אָן ציינער און מיטן פאלשן שמייכל, וואָס
 האָט געוועקט אומאַנגענעמקייט און מורא, האָט נאָך מער פאַר-
 שטאַרקט ביי פּאַמען דעם באַוואוסטזיין פון איינזאַמקייט. נאַכהער
 האָבן זיך אים דערמאַנט די קלייניקע אייגעלעך פון מעדינסקאַיאָן,
 איר קליינע גלייכע פיגור, אין גלייך מיט איר האָט זיך אַוועקגע-
 שטעלט, ווער ווייס פאַרוואָס, די גראַבע רויטע ליבאַוו מאַיאָקן
 מיטן חזקדיקן שמייכל און גרויסן גאַלד-בלאַנדן צאַפּ. — „אויף
 מענטשן האָט ניט... קיין סך וואָרט ניט פון זיי“... — האָבן אים גע-
 קלונגען אין זיכרון דעם פּאַטערס רייד. ער האָט אומעטיק איינ-
 געאַמעמט און זיך אַרומגעקוקט... די צווייגן אויף די פיימער האָבן
 געציטערט פון רעגן און די לופט איז פול געווען מיט טרויעריקע
 קלאַנגען... דער גראַער הימל האָט ווי געוויינט אין אויף די ביי-
 מער האָבן געאַפּלט די קאַלטע טרערן. און ביי פּאַמען אויף דער
 נשמה איז געווען טרוקן, פינסטער; אַ פּחדיק געפיל פון פאַר-
 יתומטקייט האָט אים אַנגעפילט... און פון דאָזיקן געפיל איז שוין
 ביי אים געפאָרן געוואָרן אַ פּראַגע:

— ווי וועל איך איצט לעבן? איינער אליין.

דער רעגן האָט נאָס געמאַכט זיינע קליידער און ער האָט
 דערשפּירט אַ ציטער פון קעלט, זיך אויסגעוויפן און איז אַרײַן
 אין שטוב...

דאָס לעבן האָט אים געריסן פון אלע זייטן, ניט לאָזנדיק אים
 קאַנצענטרירן זיך אויף מחשבות און טרויערן נאָכן פּאַטער און
 שוין אויפן פּערציקסטן טאָג נאָך אינגאַטס טויט איז ער געפאָרן
 אויף דער צערעמאָניע פון לייגן דעם גרונדשטיין פאַרן נאַכטהויל,
 אַנגעטאָן יום-טובדיק און מיט אַן אַנגענעמען געפיל אין האַרצן.
 מיט אַ טאָג פריער האָט מעדינסקאַיאָ מדיע געווען אים מיט אַ
 פרוי, אַז ער איז אויסגעוויילט געוואָרן אַלס מיטגליד פון אויפזיכט-
 קאַמיטעט איבער די בוי-אַרבעט, ווי אויך אַלס ערן-מיטגליד פון דער
 געזעלשאַפט, אין וועלכער זי איז אַ פּאַרויצערין. אים איז דאָס

געפעלן געוואָרן, און אים האָט זייער גערייצט די ראָל, וועלכע ער
וועט היינט דארפן שפּילן ביים לייגן דעם גרונד-שטיין; ער איז
געפּאָרן און געטראַכט וועגן דעם, ווי דאָס וועט אַליין פּאַרקומען און
ווי ער דאַרף זיך האַלטן, פּדי ניט צו פּאַרלירן זיך פּאַר מענטשן...
— עי, עי! שטיי!

ער האָט זיך אומגעקוקט, — פּון לאַזע איז שנעל געלאָפּן
אים אנטקעגן מאַיאַקן אין אַ פּראַק ביז די פּיאַטעס, אין אַ הויכן
הוט און מיט אַ געוואַלדיק-גרויסן שירעם אין האַנט.
— אנו-זשע, פיר מיך אונטער, — האָט דער אַלטער געזאָגט,
אַריינשפּרינגענדיק פלינק ווי אַ מאלפּע אין דער בריטשקע. —
איך האָב, דעם אמח זאָגנדיק, געוואַרט אויף דיר... איך קוק אויפן
זיגער- און טראַכט זיך: שוין צייט פאַר אים צו פּאַרן...
— איר פּאַרט אויך אהין? — האָט פּאַמאַ געפרעגט.
— ווי-זשע דען? מען דאַרף דאָך זען, ווי מען וועט מיין פּריינטס
געלט פּאַרגאַבן אין דרערד.

פּאַמאַ האָט קרום אַ קוק געמאַן אויף אים.
— וואָס קוקסטו אזוי אויף מיר? האָב קיין מורא ניט, דו וועסט
מיט דער צייט אייך ווערן ביי לייטן אַ בעל-צדקה.
— וואָס הייסט עס? — האָט פּאַמאַ איינגעהאַלטן געפרעגט.
— איך האָב געלייענט היינט אין צייטונג, אַז מען האָט דוּך
אויסגעקליבן פאַר אַ מיטגליד, און דערצו נאָך פאַר אַן ערן-מיטגליד אין
סאַפּיעט חברה...
— אויסגעקליבן...
— ס'וועט דיר שוין אַריינפּאַרן אין קעשענע די דאָזיקע מיט-

גלידערשאפט!... — האָט מאַיאַקן אַ זיפּין געמאַן.
— איך וועל אפּשר בדלות ווערן?
— דאָס ווייס איך ניט... האָט דער אַלטער כּיטרע אַ זאָג
געמאַן. — איך בין שוין דערין מער פּאַראַונט, איך ווייס, אַז ס'איז
גאַרנישט אזא חכמה דאָס דאָזיקע וואוילמעטיקייט, און איך וועל
דיר נאָך אפּילו זאָגן, אַז דאָס איז בכלל קיין עסק ניט, נאָר גלאַט
פּוסטע זאַכן, דערצו נאָך שעדלעך אויך.

— ס'הייסט, העלפן מענמשן איז שעדלעך? — האָט מיט
פאַרדראָס געפרעגט פאַמא.

— עך, ס'איז אַ טעמפּ קעפל... ס'הייסט, ס'איז אַ קעפל קרויט! —
האָט מאַיאַקין אַ זאָג געטאָן מיט אַ שמייכלע — דו קום אַקאַרשט
צו פאַרן צו מיר, וועל איך דיר שוין עפענען די אויגן... מען
דאַרף דיר נאָך לערנען!... וועסט קומען?
— גוט! — האָט פאַמא מסבֿים געווען.

— איז אָט... דערווייל האַלט זיך ביים לייגן דעם גרונד-שטיין
שטאַלן... וואַרף זיך אַלעמען אין די אויגן. אַלע זאָלן דיר זען...
אז איך זאָל דאָס דיר נישט זאָגן, וועסטו זיך באַהאַלטן אַוודאי
אונטער עמעצנס פלייצעס...

— פאַרוואָס זאָל איך זיך עפעס באַהאַלטן? — האָט פאַמא
אומצופרידן געזאָגט.

— און איך וועל דיר זאָגן אָט וואָס: ס'איז לחלוטין נישט
נייטיק. ווייל דאָס געלט האָט דאָך געגעבן דיין טאַטע, קומט דאָך
דיר דער כבוד פֿירושה. כבוד — דאָס איז אזוי ווי געלט... אז
אַ סוחר האָט כבוד, האָט ער קרעדיט... און אימעטום איז פאַר
אים אָפן די טירן... דו רוק זיך אַרויס פאַזיט, בדי אַיערערער זאָל
דיר קענען זען און אויב דו האָסט אויפגעטאָן כאַטש פאַר פינף
קאָפּיקעס, זאָל מען דיר באַצאָלן ווי פאַר אַ רובל... און אויב דו
וועסט זיך באַהאַלטן — וועט עס זיין נאַריש...

זיי זיינען געקומען צו פאַרן אויפן אָרט, ווען אַלע ווייב-
טיקע לייט זיינען שוין געווען פאַרזאַמלט. אַ גרויסער המון פון
פּאָלק האָט אַרומגערינגלט די קלעצער, די ציגל און ערד. דער אַר-
כיעריי, דער גופערנאַטאָר, די פאַרשיידענע פון דער שטאַטישער געזעל-
שאַפט און אַדמיניסטראַציע האָבן געזילדעט צוזאַמען מיט די אים-
געפוצטע רייכע דאַמען אַ גרויסע, אויסגעטיילטע גרופע, וואָס האָט
געקוקט אויף דער אַרבעט פון 2 מויערער, וועלכע האָבן צו-
געגרייט די ציגל און קאַלך. מאַיאַקין מיטן טויפּזון האָבן זיך גלייך
געלאָזט גיין צו דער דאָזיקער גרופע, און מאַיאַקין האָט אים נישט
אויפגעהערט שעפטשען:

— האָב קיין מורא ניט... כאָטש זיי טראַגן אויפן בויך זייד, אָבער אין בויך ביי זיי קנאַקט...
און הכנעהדיק מיט אַ פריילעכער שמים האָט ער זיך באַגרוסט מיטן גופערנאָמאַר פריער, ווי מיטן אַרכיעריי.
— אַ געזונט אַיך, אַייער עקסעלענץ! בענטשט אונז, אַייער הייליקייט.

— אַ, יאַקאָו טאַראַסאַוויטש! — האָט פריינדלעך אַויסגערופן דער גופערנאָמאַר מיט אַ שמייכל, דריקנדיק מאַיאַקניס האַנט און פרייסלענדיק זי, אין דער צייט, וואָס דער אַלטער האָט געקושט דעם אַרכיערייס האַנט. — וואָס מאַכט איר, מיין אומשטערב-לעכער אַלטיטשקער?

— איך דאַנק אַיך זייער, אַייער עקסעלענץ! מיין אונטערשטעניקע אַכטונג צו סאַפּע פּאַזלאָוונע! — האָט שנעל געפלאַפּלט מאַיאַ-קין, דרייענדיק זיך ווי אַ קניילכל צווישן עולם. ער האָט שוין צאָ-ווין צו פאַגריסן זיך אי מיטן פאַרויצער פּוין געריכט, אי מיטן פּאַר-קראַר, אין מיטן גאַלאָואַ — מיט אַלעמען, מיט וועמען ער האָט גע-האַלטן פאַר נייטיק צו גריסן זיך דער ערשטער; אַזעלכע זיינען, איבעריקנס, געווען ניט קיין סך. ער האָט זיך געוויצלט, געשמייכלט און האָט גלייך מיט זיין פּערזאָן צוגעצויגן אַלעמענס אויפּמערק-זאַמקייט, און פאַמאַ איז געשטאַנען הינטער אים, אַראַפּגעלאָזט דעם קאַפּ, קוקנדיק דורך די ברעמען אויף די אַלע מיט גאַלד-אויס-געניטע לייט, אָנגעטאַן אין טייערע שטאַפּן. האָט מקנא געווען די דרייטסקייט פּוין אַלטן און זיך געשראַקן, און שפּירנדיק אַז ער שרעקט זיך, — האָט ער זיך נאָך מער געשראַקן. פּלוצלונג האָט דער טויפּפאַטער אים אָנגעכאַפט פאַרן האַנט און צוגעצויגן צו זיך:

— אָט דאָס איז, אַייער עקסעלענץ, מיין טויבוזן, פאַמאַ, דער איינציקער יורש פּוין פאַרשטאַרבענעם אינגאַט.

— אַהאַ! — האָט דער גופערנאָמאַר אַויסגעלאָזט מיט אַ באַם. — זייער אָנגענעם... איך פּיל מיט... אַייער צער, יונגערמאַן! — האָט ער געזאָגט, דריקנדיק פאַמעס האַנט, און שווייגנדיק אַ ווילע, האָט

ער נאכהער פעסט און זיכער מוסיף געווען: - פארלירן א פאך-
טער איז זייער א שווערע אומגליק.

און אפוארטנדיק א רגעס צוויי אויף פאמעס ענטפער, האט
ער זיך אפגעקערט פון אים, און גענומען ווידער רידן צו מא-
יאקינען:

- איך בין אנטציקט פון אייער נעכטיקער רעדע אין דומע:
גלענצנדיג, קלוג, יאקאו טאראסאזויטש... פארלייגנדיק באנוצן דאס
געלט אויפן... דאזיקן פאלקס-קלוב, פארשטייען זיי ניט די אמתע
אינטערעסן פון דער באפעלקערונג...

- און חוץ דעם, אייער עקסעלענץ, איז דאך דער קאפיטאל
אזא קלייניגקער - הייסט עס, אז שטאט דארף מוסיף זיין עפעס
אייגענע געלט...

- זייער ריכטיק! זייער ריכטיק!

- ניכטערקייט, זאג איך, איז טאקע גוט! הלואי זאל טאקע
גאט געבן, אז אלע זאלן זיין ניכטער. איך אליין טרינק אויך ניט...
נאר צו וואס דארף מען די דאזיקע אלע פארשטעלונגען, לייען-
זאלן און דאסגלייכן, וויבאלד דאס פאלק - קאן אפילו ניט לייענען?
דער גובערנאטאר האט איינשטימיק צוגעשאקלט.

- איז אט זאג איך, גיט אויס דאס געלט אויף מעכנישע
איינריכטונגען... און אויב מען זאל דאס איינארדענען אין קליינעם
פארמאט - וועט דאס געלט זיין גענוג, און אז מען וועט דארפן
נאך, וועט מען זיך קענען ווענדן אין פעטערבורג - דארטן וועט
מען אויך געבן! דאן וועט די שטאט פטור זיין פון מוסיף זיין
אייגענע און דאס געשעפט וואלט געווען קליינער.

- אט דאס טאקע מיין איך אויך! און איך בין מיט אייך פולקום
מסכים! אבער ווי די ליבעראלן האבן דאס אויף אייך זיך צע-
שרייען... כא-כא!

- דאס איז שוין זייער זאך, צו שרייען...

א דיקער הויט פון דעם אונטער-דיאקאן פון סאבאר האט
געמאלדן וועגן אנהייב פון דער תפילה.

צו פאמען איז צוגעגאנגען סאפע פאולאזאנע, געגריסט זיך
און שטיל, מיט א טרויעריקן קול, זיך אפגערויפן צו אים:

— איך האָב געקוקט אויף אייער פנים אין שאַג פון אייער
פאַטערס קבורה, און ביי מיר האָט זיך צוגעפונדען דאָס האַרץ...
מיין גאָט, האָב איך געטראַכט, וויפיל ער דאַרף דאָס ליידן!...
און פאַמא האָט זיך צוגעהערט צו אירע רייד, ווי ער וואָלט
געטרונקען האַניק.

— אייערע קולות האָבן צעמרייטלט מיין נשמה... אַרעס זינגל
מיינס!... איך קען זיך אַזוי אויסדריקן, איך בין דאָך שוין אַן
אַלטינקע...
— איר! — האָט שמיל אויסגערופן פאַמא.

— אפשר נישט אַזוי? — האָט זי געפרעגט, קוקנדיק אים נאָרוי
אין געזיכט.

פאַמא האָט געשוויגן, אַראָפּלאָזנדיק דעם קאָפּ.
— איר גלויבט נישט, אַן איך בין שוין אַ זקנה?
— איך גלויב איך... ס'הייסט אַליין, וואָס פון איך, גלויב
איך... נאָר אַט דאָס איז נישט אמת! — האָט מיט אַ האַלבער שטימ
און היים געזאָגט פאַמא.

— נישט אמת — וואָס? וואָס גלויבט איר מיר?
— ניין, נישט דאָס... נאָר דאָס, אַז... איך, — איר וועט מיר
אַנטשולדיקן! — איך קען נישט ריידן! — האָט מיט אַ בענקעניש אַרויס-
געזאָגט פאַמא, אינגאנצן אַ רויטער פון צעטומלטקייט. — איך
בין נישט קיין געבילדעטער...
— דערפון דאַרף מען נישט זיין צעטומלט... — האָט פאַר-
גיביק געזאָגט מעדינסקאָיא. — איר זייט נאָך יונג, און די בילד-
דונג איז דערגרייכלעך פאַר אַלעמען... נאָר ס'זיינען דאָ מענטשן,
וועלכע האָבן דאָס נישט נאָר נישט נייטיק, נאָר ווערן נאָך קאַליע
דערפון... דאָס זיינען די מענטשן מיט די ריינע הערצער... פאַר-
טרוילעכע, אויפריכטיקע ווי קינדער... און איה זייט איך פון די
מענטשן... איר זייט אַזא, יע?

וואָס האָט פאַמא געקאָנט ענטפערן אויף דער דאָזיקער פראַגע?
ער האָט אויפריכטיק געזאָגט:
— איך דאַנק איך אונטערשעניק!...

און דערזענדיק, אז זיינע ווערטער האָבן אַרויסגערופן אין מעדינסקאַיאס אויגן אַ פּריילעכן גלאַנץ, האָט ער זיך דערפילט קאַ- מיט און נאַריש, איז געוואָרן פאַלד ביי אַויף זיך אַליין און מיט אַ דערדריקטער שטים געזאָגט:

— יא, איך בין זאָ — וואָס אויף דער לונג, דאָס אויף דער צונג... פעלשן קען איך נישט... דאָס איז מיר לעכערלעך — איך זאָ אָפּן... איך בין נאַריש!...

— נו, צו וואָס אזוי? — האָט מיט אַ פאַרוואַרף געזאָגט די פרוי, און פאַרריכטנדיק איר קלייד, האָט זי נישט ווילנדיק אָנגערירט מאַמעס אַראַפּגעלאָזטע האַנט, אין וועלכער ער האָט געהאַלטן דעם הוט. דאָס האָט זי באַוואויגן אַ קוק טאָן אויף זיין האַנט און צעטומלט און פּריילעך געשמייכלט.

— איר וועט געוויס זיין אויף מיטאַג? — האָט מעדינסקאַיאַ געפרעגט.

— יאָ...

— און מאַרגן, ביי מיר אויף דער זיצונג?
— אומבאַדינגט!

און אפשר וועט איר אַמאָל, גלאַט אזוי זיך... אַריינכאַפּן זיך צו אונז צו גאַסט, יאָ?

— איך... דאַנק אײך! איכיל קומען!...

— איך דאַרף אײך דאַנקען פאַרן צוואַג....

זיי זיינען אַנטשוויגן געוואָרן. אין אַזוי האָט זיך געטראָגן דער פּרוּמער שטילער קול פון אַרכיעריי, וועלכער האָט דייטלעך געלייענט די תּפילה, פאַרשפּרייט: דיק די האַנט אויפן אָיט, וואו מען האָט געזאָלט לייגן דעם גרונד-שטיין:

— „...ס׳זאָל אים נישט בייקומען קיין ווינט, קיין וואַסער און קיין אַנדער שערדלעכע זאַך, זאָלסט אים בענעשן, ער זאָל קענען אויסגעבויט ווערן ביזן סוף און די, וועלכע וועלן לעבן דערינען, זאָלן באַהיט ווערן פון מכשולים און פון שטן...“

— ווי אינהאַלסטרייך און שיין זיינען אונזערע תּפילות, נישט אמת? — האָט מעדינסקאַיאַ געפרעגט.

— יאָ, — האָט פּאַמאָ געזאָגט, ניט פאַרשטייענדיק אירע ווערטער
און שפירנדיק, אז ער ווערט ווידער רויט.
— זיי וועלן תמיד זיין קעגנער פון אינווערע סוחרישע אינטע-
רעסן, — האָט איבערצייגט און הויך געשעפטשעט מאַיאַקין, שטיי-
ענדיק ניט ווייט פון פּאַמען, צוזאַמען מיטן שטאַט-גאַלאַזאַ. וואָס
גייט זיי יאָן? זיי גייט אָן בלוז צו אַיינקויפן זיך ביי דער צייטונג
אַנערקענונג... און אַן אמתן ענין וויסן זיי ניט... זיי לעבן אזוי
זיך און ניט אויף צו בויען דאָס לעבן... זיי האָבן דאַרפן איין
מאָס: די צייטונגען און די שווייץ! דער דאָקטאָר האָט מיר נעכטן
די גאַנצע צייט געדרייט אַ קאַפּ מיט דער דאָזיקער שווייץ: אין דער
שווייץ, וואָס ער, איז דאָ אַ פּאַלקספּילדונג... און נאָך זאָכן איז
דאַרפן פאַראַן... און אַלץ פון ערשטן סאָרט! אָבער, איבעריקום, —
וואָס איז אזוינס שווייץ? אַ סברא, אז די דאָזיקע שווייץ איז אַן
'אויסגעטראַכטע... ווערט מער נישט געבראַכט פאַר אַ משל...
און קיין שום בילדונג און שאַר-ירקות איז גאָר דאַרפן ניט פאַראַנען...
און בכלל לעבן מיר ניט פאַר איר און ניט פאַר איר דאַרפן מיר
האַלטן אַן עקזאַמען... אונזער לעבן דאַרפן מיר בויען אויף אונזער
שטייגער. ריכטיק?

און דער אונטער-דיאַקאָן האָט, פאַרוואַרפנדיק זיין קאַפּ, גע-
דונערט:

— און דעם גרינדער פון דאָזיקן הויז אַ... זכרון... עולם...
פּאַמאָ האָט זיך אַ צאַפּל געטאָן, נאָר מאַיאַקין איז שוין
געשטאַנען לעבן אים און ציענדיק פאַרן אַרבל, געפרעגט:
— פאַרסט אויף מיטאָ?

און מעדינסקאָיאַס כאַמעטענע, וואַרעמע הענטל האָט זיך ווידער
אַ גליטש געטאָן איבער פּאַמעס האַנט.
דער מיטאָ איז געזען פאַר פּאַמען אַ מאַטערניש. דאָס ערשטע
מאָל אין לעבן, געפּינענדיק זיך צווישן אַזעלכע פּפּבּודיקע ליימ,
האַט ער געזען, אז אויך זיי עסן און ריידין, — און זיי מאַכן דאָס
בעסער פון אים, און ער האָט געשפּירט, אז פון מעדינסקאָיאַן, וועלכע
איז גראָד געזעסן אים אַנטקעגן, טיילט אים אָפּ ניט דער מיט,
נאָר אַ הויכער פאַרג. לעבן אים איז געזעסן דער סעקרעטאַר פון

דער געזעלשאַפט, וואו פאָמאָ איז אויסגעקליבן געוואָרן אלס ערן-
מיטגליד, - אַ יונגער געריכטס-פאָאָמטער, מיט אַ משונהדיקער פאָ-
מיליע אוכטישטשעוון. אין פרי זיין פאָמיליע זאָל אויסקומען נאָך מער
אומגעלומפערט, האָט ער נאָך דערצו גערעדט מיט אַ הויכן קליין-
גענדיקן טענאָר און אליין - אינגאנצן אַ פלינקער, אַ קלייניקער,
מיט אַ קיילעכדיקן פנים און אַ פריילעכער פלוידערזאָק, - איז ער
געלעך געווען אויף אַ ניינקן גלעקעלע.

- דאָס בעסטע אין אונזער געזעלשאַפט איז די פאָמאָ-
געסט. דאָס נוציקסטע פון אליין, מיט וואָס מיר פארנעמען זיך, -
איז האַרדוירן די פאָמאָגעסטע, דאָס שווערסטע - איז זאָגן דער פאָמאָ-
געסט אזא קאָמפלימענט, פון וועלכן זי זאָל זיין צופרידן, און דאָס
קלינגסטע - איז זיין שווייגנדיק און אַן האַפּענונג פאָגייסטערט פון
איר. אזוי, אז אין תוך זייט איר אַ מיטגליד נישט פון דער „געזעל-
שאַפט צו פאָרזאָגן“ אַזווי, נאָר אַ מיטגליד פון דער טאָמאָאל גע-
זעלשאַפט, וועלכע שטייט אין הייליקער דינסט ביי סאָפיאַ מעדי-
סקאָיאַ.

פאָמאָ האָט זיך צוגעהערט צו זיין פלוידעריי, געקוקט אויף
דער פאָמאָגעסטע, וועלכע האָט אזוי פארנומען געשמועסט וועגן עפעס
מיטן פאָליציימייסטער, און געפאָמקעט אלס ענטפער צו זיין מיט-
שמועסער, מאָבנדיק אַן אַנשטעל, אז ער איז פארנומען מיט דער
אַכילד, און געוואָלט, אז דאָס אליין זאָל זיך שוין גיך ענדיקן. ער
האָט זיך געשפירט, ווי אַ געפעכדיקער, נאָריש און לעכערלעך
פאר אלעמען, און געווען זיכער, אז אלע קוקן אים נאָך, פאָרזיך
אים. דאָס האָט אים געבונדן מיט נישט-געזעענע פּערדן, און אים
נישט געלאָזט נישט ריידן, נישט טראַכטן. ענדלעך האָט די ריי פאָר-
שיידענע פּוּוּאַנאַמיעס, וואָס האָט זיך געצויגן אַרום מיט, אים אַנט-
קעגנאייפער, אויסגעזען אים, ווי אַ לאַנגער, טוואַליקער, ווייסער פאָס
מיט אַריינגעשטעקטע, חווקדיקע אויגן אין אַט די דאָזיקע אלע אויגן
האַבן אים יסורמדיק-אומאַנגענעם געשטאַכן.

און מאַיאָקין איז געזעסן אינאיינעם מיטן שטאַט-גאַלאָוואַ, גיך
דרייענדיק מיטן גאַפּל אין דער לופט און גערעדט צו אים עפעס,
קנייטשנדיק דעם שטערן. דער גאַלאָוואַ אַ גראָע און דויט-הויט-

קער מענטש מיט א קורצן האל, האט געקוקט אויף אים, ווי אן אַקט, מיט אן איינגעקשנטער אויפמערקזאמקייט און פון צייט צו צייט געפויקט מיטן לאנגן פונגער איבערן ברעג טיש. דער לעבע-דיקער געשפרעך און געלעכטער האָבן פאַרטייבט די האַסטיקע רייד פון טויפפאַטער, און פאַמאַ האַט ניט געקאַנט דערהערן קיין איין וואָרט, פּפּרט, אָו די גאַנצע צייט האַט אים אין די אויערן ניט אויפגעהערט קלינגען דעם סעקרעטאַרס טענאַר:

— קוקט, אַט האַט זיך דאָרט דער געהילפס-דיאַקאָן אנידער-געשטעלט און לאָרט אָן פילע לונגען מיט לופט... ער וועט פאַלד מאַכן אַ הזכרה אינגאַט מאַטוועיעוויטשן...

— אפשר קען איך אַוועקגיין? — האַט פאַמאַ שטיל גע-פרעגט.

— פאַרוואָס ניט? אלע וועלן דאָס פאַרשטיין...

דער הייזעריקער אַפּרוף פון דיאַקאָן האַט פאַרטייבט און ווי דער-דיקט דעם רעש אין זאַל; דאָס אַנגעוועענע סוחרטום האַט מיט באַגייסטערונג אַנגעקוקט דאָס גרויסע, פרייט-צעעפנטע מזל, פון וועלכן ס'האַט זיך געגאַסן אַ געדיכטע אַקטאַווע, און פאַנוצנדיק זיך מיטן דאָיקן מאַמענט, האַט זיך פאַמאַ אויפגעשטעלט און אַרויס פון זאַל.

אין אַ רגע אַרום איז ער, פריי-אַטעמענדיק, שוין געוועסן אין זיין בריטשקע און פאַרדאַהט געטראַכט, אַז צווישן די דאָזיקע הערן איז פאַר אים ניט קיין אָרט. ער האַט זי אַנגערופן, פאַר זיך, אויס-געלעפטע, זייער גלאַנץ איז אים ניט געפעלן, אים זיינען ניט געפעלן זייערע פנימער, זייערע שמייכלען, זייערע ווערטער. נאָר די פריי-הייט און פלינקייט פון זייערע פאַוועגונגען, זייער קענען ריידן פון אַלץ און אַ סך, זייערע שיינע קאַסטיומען, — דאָס אַלץ האַט אין אים דערוועקט אַ געמיש פון קנאה און דרך-אָרץ צו זי. אים איז געוואָרן פאַרדראַסטיק און אומעטיק פון דעם פאַוואַסטוויין, וואָס ער קען ניט ריידן, אַזוי לייכט און אַ סך ווי די דאָזיקע אַלע לייט, און דאָ האַט ער זיך דערמאַנט, אַז לויבאַ מאַיאַקן האַט שוין ניט איין מאָל פון אים געלאַכט דערפאַר.

פאָמא האָט ניט ליב געהאַט מאַיאַקנים טאַכטער, און נאַכדעם,
ווי ער האָט זיך דערוואוסט פון אינגאַמין, אז דער טויפּפאַטער האָט
בדעה אים חתונה מאַכן מיט ליובען, האָט דער יונגער גאַרדעיעו
אַנגעהויבן אויסמייַדן זיך צו באַגעגענען מיט איר. אָבער נאָכן פּאָ-
טערס טויט פלעגט ער יעדן טאָג זיין ביי די מאַיאַקנים און אינגאַמאַל
האָט אים אַפילו ליובאַ אַ זאָ געטאַן:

— איך קוק אזוי אויף דיר, און וויססט וואָס? — די ביסט דאָך
גאַרנישט ענלעך אויף אַ סוחר...

— און דו ביסט ווייניק ענלעך אויף אַ סוחרטע... — האָט פּאָמא
געענטפערט, אַ קוק טוענדיק אויף איר מיט חשד.

ער האָט ניט פאַרשטאַנען דעם פּשט פון אירע רייד: צו האָט
זי אים געוואַלט באַליידיקן דערמיט, אָדער זי האָט דאָס געוואַלט
סתם אזוי.

— גאָט צו דאַנקען? — האָט זי אים געענטפערט און געשמיכלט
צו אים מיט אזאַ גוטן, פריינדלעכן שמיכל.

— וואָס ביסטו אזוי צופרידן? — האָט ער געפרעגט.

— וואָס מיר זיינען ניט ענלעך אויף אונזערע עלטערן.

פּאָמא האָט פאַרוואונדערט אַ קוק געטאַן אויף איר און גע-
שוויגן.

— דו זאָג מיר אויפריכטיק, — האָט זי פאַרקלענערנדיק איר
קול געבעטן ביי אים, — דו האָסט דאָך מיין פּאָטער ניט ליב? ער
געפעלט דיר ניט?

— ניט... זייער... — האָט פּאָמא לאַנגזאַם אַרויסגעזאָגט.

— נו, אויך איך האָב אים זייער ניט ליב.

— פאַרוואָס?

— פאַר אַליין... וועסט קליינער ווערן — וועסטו אַליין פאַרשטיין...

דיין פּאָטער איז געווען בעסער.

— נאָך ווי! — האָט שטאַלין געזאָגט פּאָמא.

נאָך דעם דאָזיקן שמועס איז צווישן זיי מיטאַמאַל געוואָרן
אַ צוגעבונדנקייט איינער צום אנדערן. און פון טאָג צו טאָג איז דאָס
געוואָקסן און אַנטוויקלט זיך, און גאָר גיך האָט דאָס אָנגענומען אַ
כאַראַקטער פון פריינדשאַפט, כאַטש אַ ביסל אַן אויסטערלישע.

ליופא איז געווען אין זעלבן עלטער, וואָס איר שויפברודער, נאָר זי האָט זיך באַצויגן צו אים, ווי אַן עלטערע צו אַ יונגל. זי האָט גערעדט צו אים מיט גרינגשעצונג, האָט אָפּט געלאַכט פון אים, אַין אירע רייד פלעגט זי באַנוצן ווערטער אַזעלכע, וועלכע זיינען פאַר פאַמען געווען אומבאַקאַנט, און זי פלעגט זיי אַרויסריידן וואָ- גיך און מיט אַן אַזענעם פאַרגעניגן. זי האָט דערהויפּט ליב געהאַט צו ריידן וועגן איר ברודער טאַראַם, וועלכן זי האָט קיינמאַל נישט געזען, און כּוון וועמען זי פלעגט דערציילן עפעס אַזוינס, וואָס פלעגט אים מאַכן ענלעך צו די דרייַסטע און אַידעלע רויבער, וועגן וועלכע ס'פלעגט דערציילן די מומע אַנפּיאַ. באַקלאַנגדיק זיך אָפּט אויף איר פאַטער, פלעגט זי זיך אַרומן צו פאַמען:

— און דו וועסט אויך זיין אַזא... אַשטדאַ!

דאָס אַלץ איז אים געווען נישט אַנגענעם און האָט זייער פאַר- טשעפעט זיין איינגליבע. נאָר צייטנווייז איז זי געווען אַזנהאַרציק, פשוט און באַזונדערס פריינדלעך-צערטלעך צו אים. דאָן פלעגט זיך ביי אים עפענען זיין האַרץ פאַר איר, און ביידע פלעגן זיי לאַנג אויסגיסן איינער פאַרן צווייטן זייערע געדאַנקען און געפילן.

זיי פלעגן ביידע ריידן לאַנג, אויפריכטיק — און זיי האָבן ביידע נישט פאַרשטאַנען איינער דעם צווייטן: פאַמען פלעגט אויסווייזן, אַז אַלץ, וואָס זי רעדט, איז אים פרעמד און נישט נייטיק פאַר איר, און אין דער אייגענער צייט האָט ער קלאָר געזען, אַז זיינע אומגעלונגענע רייד אינטערעסירן איר אַ האָר נישט און זי וויל זיי נישט פאַרשטיין. וויפּל צייט זיי האָבן נישט פאַרבראַכט ביי אַזאַ שמועס — פלעגט נאָכדעם איבערבלייבן ביי זיי בלויז איין געפיל פון אומצו- פרידנקייט איינער מיטן צווייטן. ווי אַ אומגעזעענע וואַנט פון ווי- דערגעפיל וואַלט פּלוצלונג אויסגעוואַקסן צווישן זיי און זיי צעשניידט. זיי האָבן נישט געוואָלט צוצורוקן זיך צו דער דאָזיגער וואַנט און זאָגן איינער דעם צווייטן, אַז זיי פילן זי, און זיי האָבן ווייטער פאַר- געזעצט זייערע שמועסן, מיטן נעפלדיקן באַוואוסטזיין, אַז אין יע- דערן פון זיי איז דאָ עפעס אַזוינס, וואָס קען זיי ביידן דערנענטערן און פאַראייניקן.

ער איז צוגעפארן צום טויפפאָטערס הויז. אינעווייניק האָט פאָ-
מאָ געטראָפּן לויבען אַליין. זי איז אים אַרויס אַנטקעגן און ס'איז
געווען קענטיק, אַז זי איז ניט געזונט, אָדער ניט מיט אַלעמען:
אירע אויגן האָבן געגלאַנצט ווי אין פיפּער און זיי זיינען געווען
אַרומגערינגלט מיט שוואַרצע פּלעקן. טוילענדיק זיך פון קעלט אין דער
פּוּכקער טוך, האָט זי שטייכלענדיק געזאָגט:

— גוט, וואָס דו ביסט געקומען! ווייל איך בין איינע אַליין...
ס'איז אומעטיק, גיין ערגעץ ווילט זיך ניט... מיי וועסטו טרינקען?
— איכיל טרינקען... וואָס ביסטו עפעס אַזוי, ניט געזונט,
וואָס?

— גיי אַריין אין עסנשטוב און איך וועל הייסן דערלאַנגען
דעם סאַמאָואַר... האָט זי אָפּגערופּן זיך, אַנשטאַט צו ענטפּערן
אים אויף דער פּראַנע.

ער איז אַריין אין איינעם פון די קליינע צימערן פון הויז. דאָס
צימער האָט געהאַט צוויי פענסטער, וואָס זיינען אַרויס אין אַ סערהל.
אינמיטן איז געשטאַנען אַ קיילעכדיקער טיש, אַרומגערינגלט מיט אַלס-
מאָדישע שמוּלן, באַשלאָגן מיט לעדער. אויף איינעם פון די צווישן-
ווענט איז געהאַנגען אַ זייגער אין אַ לאַנגן קעסטל מיט אַ גלע-
זערנער טירל, אין אַ ווינקל איז געווען אַנגעשטעלט אַ בערגל גע-
שיר און אַנטקעגן פענסטער איז ביי דער וואַנט געשטאַנען אַ גרויסער
בופּעט פון דעמבנהאַליך, ווי אַ גאַנצער אַלקער.
— דו קומסט דאָס פון מיטאָג? — האָט ליובאַ אים געפרעגט,
אַריינגייענדיק אין צימער.

פאַמאַ האָט שווייגנדיק געשאַקלט מיטן קאָפּ.

— נו, וואָס, געווען יום-טובדיק?

— אַ צרה! — האָט פאַמאַ אַ שטייכל געטאָן. — איך בין געזעסן
וועס, און איך ווי אַ נאַכט-פּויגל...
ליובע האָט אַרויסגעשלאַעפּט פון בערגל טעלער און האָט גאָר-
נישט געענטפּערט.

— וואָס ביסטו אַזא אומעטוקע? — האָט פאַמאַ ווידער אַ
פּרעג געטאָן, קוקנדיק אויף איר פאַרוואַלקנט געזיכט.

זי האָט זיך אויסגעדרייט צו אים און מיט התפעלות און מיט
 בענקשאפט געזאָגט:
 — אַך, פּאָמאָ! ס'אַראַ בוך איך האָב געלייענט! אויב דו
 וואָלסט דאָס געקאָנט פאַרשטיין! ...
 — אָפנים, אַגוט ביכל, אַז וויפּאלה ס'האָט דיר אַזוי איבערגע-
 קאַטשעט... — האָט פּאָמאָ געלאַכט.
 — איך האָב ניט געשלאָפּן... אַגאַנצע נאַכט געלייענט...
 דו פאַרשטיי: דו לייענסט און ס'עפענען זיך, פאַר דיר מירן ווי עפעס
 אין אַן אַנדער קיניגרייך... און די מענטשן זיינען דאָרט אַנדערע,
 און זייער ריידן און... אַליין! דאָס גאַנצע לעבן...
 — איך האָב דאָס ניט ליב... — האָט אַ אומצופרידענער גע-
 ענטפערט פּאָמאָ. — אויסטראַכטענישן, אָפּנארעריי. אין טעאַטער
 איז אויך דאָס אייגענע... די סוחרים שטעלמ מען דאָרט אַרויס אויף
 צו חוזק פון זיי... צי דען זיינען זיי אין אמתן אַזעלכע נאַרדאָנים?
 וואָס הייסט! אַט נעם דעם טויף-פּאָטער...
 — טעאַטער — איז אויך אַ שול, פּאָמאָ, — האָט לויבאַ זיך
 אָפּנערופן. — די סוחרים זיינען געווען אַזעלכע... און וואָס פאַר אַ
 אָפּנארעריי קאָן זיין אין די ביכער?
 — ווי אין די מעשהלעך... דאָרטן איז קיין זאך ניט קיין
 אמת...
 — אַ טעות! דו האָסט דאָך קיין ביכער ניט געלייענט, — וואָס
 קענסטו וויסן? פאַרקערט, דאָרט איז דער אמת. זיי לערנען זיי צו
 לעבן.
 — נו! — האָט פּאָמאָ אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט. — לאָז
 געמאַך... קיין שום טאַלק איז דאָרט ניטאָ אין דייע ביכער! ... אַט
 דער טאַטע דייער לייענט ניט קיין ביכער און ס'אַראַ... געשיקטער
 ער איז! כּיהאָב היינט געקוקט אויף אים — האָב איך אים מקנא
 געווען. ווי ער האַלט זיך מיט אַלעמען... אַזוי פריי, געניט, האָט פאַר
 יעדערן אַוואָרט... ביי אים זעט מען גלייך, אַז וואָס ער וויל, וועט
 ער זיך דערשלאָגן.
 — וואָס דערשלאָגט ער זיך דען אַזוינס? — האָט לויבאַ אויס-
 גערופן. — נישט מער ווי געלט... און ס'זיינען דאָ מענטשן, וועל-

כע ווילן גליקלעך מאַכן אלעמען אויף דער ערד... און צוליב דעם
 אַרבעטן זיי, לייזן זיי, קומען אום, שאַנעווען זיך ניט! צי קען מען דען
 פאַרגלייכן צו זיי דעם פּאָטער?
 — פאַרגלייך ניט... זיי, אַפּנים, געפּעלט איין זאָך, און דעם
 מוּיף-פּאָטער געפּעלט עפּעס אַנדערש...
 — זיי געפּעלט גאַרנישט!
 — וואָס הייסט?
 — זיי ווילן אַלץ איבערמאַכן...
 — אָבער זיי מען זיך דאָך פאַר עפּעס? — האָט שאַרף דערווידערט
 פּאַמאַ. — עפּעס ווילן זיי דאָך?
 — גליק פאַר אלעמען ווילן זיי! — האָט ליובאַ הייס אויסגע-
 שריען.
 — נו, דאָס פאַרשטיי איך שוין ניט... האָט פּאַמאַ געשאַקלט
 מיטן קאָפּ. — ווער וויל דאָס דאַרמזן אַווי זאַרן וועגן מיין גליק?
 און ווידער, וואָס פאַר אַ גליק קענען זיי מיר שוין געבן, אויב איך...
 ווייס נאָך אַליין ניט, וואָס איך דאַרף? ניין, דו וואָלסט אָט וואָס, דו
 וואָלסט שוין בעסער אַ קוק געמאַן... אויף די, וואָס האָבן געמישאַנט...
 — דאָס זיינען ניט קיין מענטשן! — האָט קאַטע-אַריש געמאַלן
 ליובאַ.
 — דאָס ווייס איך שוין ניט, וואָס זיי זיינען לויט דיין שכל,
 נאָר איינס זעט מען פאַלד — זיי ווייסן זייער אַרמ. אַ פּלינק פּאַלק...
 אַ פאַרשטאַנדיקס...
 — עך, פּאַמאַ! — האָט פאַרביטערט אויסערומן ליובאַ. --
 פאַרשטייסט גאַרנישט! קיין זאָך פאַאומרויקט דיך ניט! עפּעס אַ מוילער
 ביסטו...
 — נו, אַרויסגעפאַרן! פשוט, איך האָב זיך נאָך ניט אַרומגע-
 קוקט...
 — דו ביסט, פשוט, אַ פּוסטער, — האָט ליובאַ אַנטשלאָסן און
 פעסט געמאַלן.
 — אין מיין נשמה ביסטו ניט אַריינגעקראַכן... האָט פּאַמאַ
 דוּיק אָפּגענוטפּערט. — דו ווייסט ניט מיינע מחשבות...

— וואָס פאַר אַ מחשבות האָסטו? — האָט ליובאַ געקוועמט מיט די פלייצעס.

— ע: ראשית איך אליין! דאָס איז איינס... והשנית, לעבן דאָרף איך? דאָס איז צווייטנס. אזוי ווי איך בין איצטער, אין מיין איצ-טיקער לאַגע, הייסט עס, קאָן מען נישט לעבן — איך פאַרשטיי דען דאָס נישט? איך וויל נישט, מענטשן זאָלן פון מיר לאַכן... איך קען אפילו נישט ריידן מיט מענטשן... יאָ... און טראכטן קאָן איך אפילו נישט... — האָט פאַמא פאַרענדיקט זיין דרוש און ער האָט אַ צעמומלטער גע-לאַכט.

— מען דאָרף לייענען, מען דאָרף זיך לערנען, — האָט מיט איבערצייגונג געעצט ליובאַ, שפאַנענדיק איבערן צימער.

— אין מיין נשמה פאַוועגט זיך עפעס, — האָט פאַמא ממשיך גע-ווען, נישט קוקנדיק אויף איר און ריידנדיק ווי צו זיך אליין, — נאָר איך קאָן דאָס נישט פאַרשטיין. אָט זע איך, ווי דער מויה-פאַטער רעדט... זאָכלעך אזוי... און קלוג... נאָר ס'ציש מיך נישט... אָט יענע מענטשן וויינען פאַר מיר אינמערעסאנטער.

— די אַריסטאָקראַטיע? — האָט ליובאַ געפרעגט. — יאָ...

— דאָרטן איז טאַקע דיין אָרט! — האָט מיט אַ ביטל-שמייכל געזאָגט ליובאַ. — עך דו! צי דען וויינען דאָס מענטשן? צי דען האָבן זיי נשמות?

— פון וואָנען קענסטו זיי? ביסט דאָך מיט זיי נישט פאַקאָנט... — און די ביכער? איך האָב נישט געלייענט?

די דינסט האָט אַריינגעטראָגן דעם סאַמאָואַר, אין דער שמועס האָט זיך איבערגעריסן. ליובאַ האָט שווינגנדיק פאַרקאָכט מיי, פאַ-מא האָט געקוקט אויף איר און געטראַכט וועגן דער מעדינסקאַיאַ. מיט איר האָט זיך אים געוואַלט ריידן.

— יאָ-אָ, — האָט דאָס מיידל אַרויסגערעדט פאַרטראַכט. —

מיט יעדן טאָג איבערציי איך זיך אליין מער, און לעבן — איז שווער... וואָס זאָל איך טאָן? התונה האָבן? מיט וועמען? פאַר אַ סוחרל, וועל-כער וועט דאָס גאַנצע לעבן פאַראַבעווען די מענטשן, שיכון און שפילן אין קאָרטן? פאַר אַ פרא-אָדס? איך וויל נישט! איך וויל האָבן

מיין אייגענעם איך... וויל איך פארשטיי שוין, ווי מיאם
ס'איז געבויט דאָס לעבן. לערנען זיך? צי וועט דער טאטע לאָזן...
מיין גאָט! אַנטלויפן? נישט קיין מוט... וואָס-זשע זאָל איך טאָן?
זי האָט געדריקט די הענט און איבערגעבויגן איר קאָפּ אי-
בערן מיט.

— אַז דו וואָלסט וויסן, ווי דאָס איז מיר אַליין דערווידער... קיין
לעבעדיקע נשמה נישט אַרום... זינט די מוטער איז אָפּגעשטאַרבן,
האָט דער פאָטער אַלעמען אַרויסגעטריבן. אַנדערע זיינען אַוועקגע-
פאָרן לערנען זיך... לינא איז אַוועקגעפאָרן. זי שרייבט: לייען, אַך,
איך לייען! איך לייען! — האָט זי מיט יאוש אין קול אויסגעשריען
און שווייגנדיק נאָכהער אַרבעט, האָט זי מוסף געווען:

— נישט אין די ביכלעך דאָס, וואָס ס'פעלט דעם האַרצן... און
אַסך פון זיי פארשטיי איך נישט... סוף-בל-סוף איז מיר לאַנגוויי-
ליק... ס'איז מיר לאַנגווייליק תמיד צו לייענען אַליין, אַליין! איך
וויל מיט אַ מענטשן, און קיין מענטש איז נישט! מיר איז ענג... לעבסט
איינמאַל, און שוין צייט צו לעבן... און קיין מענטש איז נאָך אַליין
נישט... נישט! צו וואָס לעבן? לינא זאָגט: לייען, וועסטו פארשטיין...
איך וויל פרויט און זי גיט מיר אַ שטיין... איך ווייס, און מען דאַרף—
מען מוז פארטיידיקן דאָס, וואָס דו ליבסט, דאָס, אין וואָס דו גלויבסט...
מען דאַרף קעמפן...

און כמעט מיט אַיאָמער האָט זי פאַרענדיקט:

— אָבער איך בין דאָך אַליין! מיט וועמען זאָל איך קעמפן?
נישט קיין שונאים... נישט קיין מענטשן! איך לעב דאָך ווי אין
אַ תּפּיסה!

פאַמאַ האָט דאָס אַליין אויסגעהערט, קוקנדיק שאַרף אויף די
פינגער פון זיין האַנט. ער האָט געשפּירט אַ גרויסן צער אין אירע
רייד, אָבער ער האָט זי נישט פארשטאַנען. און ווען זי איז געוואָרן
אַנטשוויגן, אַ דערדריקטע און אַ טרויעריקע, האָט ער נישט געפונען
וואָס צו זאָגן איר, אויסער ווערטער ענלעך צו אַ פאַרוואַרד:

— אַנט וואָסטו אַליין, אַז דו ביכלעך זיינען גאַרנישט ווערט
פאַר דיר, און מיך לערנסטו: לייען...

זי האָט אים אַ מוה געטאַן אין פנים, און אין אירע אויגן
האָט אויפגעלאָמט אַ רישעות:

— אַ, ווי איך וואָלט געוואָלט, אַז אין דיר זאָלן זיך דערוועקן
די אַלע ליידיג... וועלכע איך לעב איבער... אַז די זאַלסט אויך, ווי
איך, ניט שלאָפן קיין נעכט פון טראַכטן, אַז דיר זאָל אויך אַליין
ווערן דערווידער... און דו אַליין זאַלסט זיך גופא ווערן דערווידער!
איך קען אַיך קיינעם ניט אַנקויקן... איך האָב אַיך אַלעמען פיינט:
אינגאַנצן אַרויסע, האָט זי צאָרנדיק געקוקט אויף אים און
גערעדט אַזוי ביזן, אַז ער האָט אַנשטוממדיקער זיך אַפילו ניט
באַליידיקט. קיינמאָל האָט זי מיט אים אַזוי ניט גערעדט.

— וואָס איז מיט דיר? — האָט ער איר געפרעגט.
— אַפילו דורך האָב איך פיינט! דו... וואָס ביסטו? אַ טויטער,
אַ פוסטער... ווי וועסטו לעבן? וואָס וועסטו געבן די מענטשן? —
האָט זי שוין שטילער און ווי רישעותדיק גערעדט צו אים.
— איך וועל זיי קיין זאַך ניט געבן, זאָלן זיי זיך אַליין דער-
שלאָגן... — האָט פאַמא געענטפערט, וויסנדיק, אַז מיט די דאָזיקע
ווערטער דערצאָרנט ער זי נאָך מער.

— ביסט אַן אומגליקלעכער! — האָט דאָס מיידל אויסגערופן מיט
פאַראַכטונג.

די זיכערקייט און די קראַפט פון אירע פאַרוואַרפן האָבן
פאַמען ניט ווילנדיק געצוואונגען אויסצוהערן אויפמערקזאַם אירע
ביזע רייד; ער האָט געשפירט אין זיי אַ זין. ער האָט זיך אַפילו צוגע-
רוקט געענטער צו איר, נאָר זי האָט זיך מיט פעס און אויסער זיך
אַפגערוקט פון אים און אַנטשווייגן געוואָרן.

אויפן גאַס איז נאָך געוון ליכטיק, און אויף די צווייגן פון די
ליפעס פאַרן פענסטער איז נאָך געלעגן דער אָפגלאַנץ פון זון-
פאַרזאַנג, נאָר דאָס צימער האָט זיך שוין אָנגעפילט מיטן בין-השמעות,
וואָס האָט פאַרהילט דעם בופעט, דעם זייגער, און דאָס געשיר, וועל-
כע זיינען געוואָרן ווי גרעסער אין פאַרנעם. דער גרויסער הענגענדיקער
פערפענדיקל האָט אַלע ווילע אַרויסגעקוקט דורכן נלאָז און טונקל
אַ שוין-טוענדיק, האָט ער זיך מיט אַ טויבן, מידן קלאַנג באַהאַלטן
דאָ רעכטס, דאָ לינקס. פאַמא האָט געקוקט אויפן פערפענדיקל און

אים איז געוואָרן לאַנגווייליק און אומבאַקוועם. לויבאָ האָט זיך אויפגע-
שטעלט און אָנגעצונדן דעם לאַמפּ, וואָס איז געהאַנגען איבערן מיט.
דאָס פנים פון מיידל איז געווען בלאַס און שמרעננ.

— האָסט זיך אָנגעטשעפעט אָן מיר, — האָט פאַמאַ אַרויסגערעדט
אַיינגעהאַלטן. — מחמת וואָס? איך פאַרשטיי נישט...

— איך וויל מיט דיר נישט ריידן! — האָט לויבאָ אין פעס געענט-
פערט.

— דאָס איז דיין זאַך... נאָר פונדעסטוועגן... מיט וואָס האָב
איך זיך פאַרשולדיקט?

— דו?

— איך...

— פאַרשטיי, מיר איז ענג! מיר שטיקט... צי דען איז דאָס אַ
לעבן? צי דען אזוי לעבט מען? ווער בין איך? אַזיצערקע אויפן
טאַטנס קאַרק... מען האַלט מיך צוליב דער באַלעבאַטישקייט...
דערנאָך האָב חתונה! ווידער באַלעבאַטישקייט... דאָס איז אַ זומפּ...
איך זינק, איך ווער זיך...

— וואָס פאַר אַ שייכות האָט דאָס אַלין צו מיר? — האָט פאַ-
מאַ געפרעגט.

— דו ביסט נישט בעסער פון אַלע...

— און דערפאַר בין איך קעגן דיר שולדיק?

— שולדיק! דו דאַרפסט וועלן... זיין בעסער...

— צי דען וויל איך דאָס נישט? — האָט פאַמאַ אויסגערופן.

דאָס מיידל האָט געוואָלט נאָך וואָס זאָגן, נאָר אין דער צייט
האַט ערגעץ אָפגעקלונגען דאָס גלעקל פון טיר און אַנשפאַרנדיק
זיך אויפן ווענטל פון שטול, האָט זי מיט אַ שטילן קול זיך אָפ-
גערופן:

— דער פאַטער...

— מיר וואָלט נישט געאַרט, ווען ער וואָלט דאָרט אַ ביסל צוגעוואַרט, —

האַט פאַמאַ געזאָגט. — ס'ווילט זיך מיר נאָך הערן דיך... דו ביסט
מיר זייער אינטערעסאַנט...

— א: קינדערלעך מיינע, מייבעלעך גראע: — האָט אויסגע-
רופן יאָקאָוו טאַראַסאַוויטש, באַווייזנדיק זיך אין מיר. — איר טרינקט
מיי? גיס מיר אויך אָן, ליובאַוואַ:

רייבנדיק די הענט, האָט ער זיך מיט אַ זיסן שמייכל אַוועק-
געזעצט גלייך מיט-פאַמען און שטורכענדיק אים אין זייט, געפרעגט:
— וועגן וואָס האָט איר דאָס געוואָרקעט?

— אזוי זיך... וועגן פאַרשיידענע נאַרישקייטן, — האָט געענטפערט
ליובאַ.

— ביי דיר פּרעג איך דען? — האָט פאַרקרימענדיק זיך אָפּ-
גערופּן צו איר דער פאַטער. — דו זען זיך און שווייג ביי דיין
ווייבערשע אַרבעט...

— איך האָב איר דערציילט וועגן מיטאַג, — האָט פאַמאָ אי-
בערגעשלאָגן די רייד פון טויף-פאַטער.

— אַהאָ! אזווי... נה, וועל איך אייך ריידן וועגן מיטאַג...
איך האָב דיך אַנומלט באַטראַכט... דו פירסט זיך ניט קלוג!
— וואָס הייסט עס? — האָט פאַמאָ געפרעגט, קנייטשנדיק מיט

די פּרעמען.

— דאָס הייסט אזוי זיך, פשוט ניט קלוג. דאָס איז אַלין.

ס'רעדט, למשל, מיט דיר דער גובערנאַטאָר, און דו שווייגסט...

— וואָס-זשע זאָל איך אים זאָגן? ער זאָגט מיר, אַז פאַרלירן

אַ פאַטער — איז אַן אומגליק... נה, ווייס איך דאָך.... וואָס-זשע

האָב איך אים צו זאָגן?

— ווי ס'איז מיר באַשערט פון גאָט, אייער הויכקייט, און

כ'האָב ניט צו אים קיין טענות... אזוי וואָלסטו כאַטש געזאָגט, אַדער

עפעס ענלעכס... די גובערנאַטאָרן, פרודערל, האָבן זייער ליב אין

אַ מענטשן הכנעה.

— וואָס זאָל איך קוקן אויף אים ווי אַ שאַף? — האָט פאַמאָ

אַ שמייכל געטאָן.

— ווי אַ שאַף האָסטו סיי ווי געקוקט, — און דאָס דאַרף מען ניט...

מען דאַרף ניט ווי אַ שאַף, ניט ווי אַ וואָלף, נאָר אזוי זיך — פאַר-

שטעלן זיך פאַר אים: איר זייט אינווערע פאַטערס, מיר זייען אייערע

קינדערלעך... ווערט ער גלייך ווייך...

— צוליב וואָס איז דאָס נײַטיק?
 — אזוי, אויף יעדן פּאַל... ער איז אַגובערנאַמאַר, ברודער,
 קאָן אַלעמאַל ווען מען דאַרף צונױן קומען.
 — וואָס לערנט איר אים, פּאַפּאַשאַ! — האָט שמיל און אויפֿ-
 גערענט געוואָנט ליובאַ.
 — וואָס הייסט?
 — ער זאָל זײַן אַ חונף...
 — נישט אמת, געבילדעטע שוטה! איך לערן אים פּאָליטיק און
 נישט קײן חניפה, פּאָליטיק פון לעבן... דו הער נאָר — דו גײ אַוועק!
 טראָג זיך אָפּ פון שלעכטס. און מאַך אונז עפעס צו פאַרבייסן, גאָט
 זאָל דיר העלפּן!
 ליובאַ האָט זיך שנעל אויפגעהויבן, אַוואָרף געטאָן דעם האַנט-
 מעך אויפן שמוץ און אַרױס... דער פּאַטער האָט מיט האַלב־פּאַר-
 מאַכטע אויגן איר נאָכגעקוקט, פּויקנדיק מיט די פינגער איבערן טיש
 און אָנגעהויבן רײדן.
 — איך וועל דיר, פּאַמאַ, לערנען. דאָס סאַמע אמתע ריבֿ-
 טיקע וויסן און פּילאָסאָפּיע וועל איך דיר לערנען... און אז דו וועסט
 פאַרשטיין, וועסטו לעבן אַן מעותן.
 פּאַמאַ האָט געקוקט, ווי אויפן אַלטנס שטערן פּאַוועגן זיך
 די קנײטשן, וועלכע האָבן זיך אים אויסגעוויזן ענלעך אויף שורות
 פון סלאַווישע שריפט.
 — פּריער פון אַלין, פּאַמאַ, אז דו לעבסט שוין אויף דער ערד,
 ביסטו מחוייב צו טראַכטן וועגן אַלין, וואָס עס טוט זיך אַרום דיר. פאַר-
 וואָס? פּרי דו זאָלסט מיט דיין אומוויסנהייט נישט פּרענגען זיך אַליין
 שאַרן און נישט אָנמאַכן מיט דייע נאַרישקייטן קײן שאַרן אַנדערע.
 און אַצינד: יעדער מענטש האָט צוויי פּנימער, פּאַמאַ. איין פנים
 אַן אָפּענעם, אלע זאָלן אים זען — דאָס איז אַ פּאַלשער פנים, דער
 צווייטער פנים אַ פּאַהאַלטענעם... דאָס איז דער אמתער פנים. אַט דעם
 פנים דאַרף מען קענען געפּינען, פּרי צו פאַרשטיין דעם שכל פון
 דער זאך... אַט, לַמִּשְׁלָּ, נאַכט-הייזער, אַרבעטס-הייזער, מוישבֿ-זקנימס
 און אַנדערע אַזעלכע אינסטיטוציעס. פאַרשטיי — אויף וואָס דאַרף מען
 דאָס?

— וואָס איז דאָ צו פאַרשטיין? — האָט פּאָמאָ געפרעגט, פילנדיק זיך לאַנגווייליק. ס'איז אַ זאָך, וואָס אַלע ווייסן אויף וואָס: פאַר אַרעמעלייט, פאַר קראַנקע.

— עך, ברודערקע! אַמאָל ווייסן אַלע, אַז דער און דער איז אַ שווינדלער, אַ מנוול, און פונדעסטוועגן רופט מען אים אינאָן אַרעך פּיאַטער לויטן מאַטן און ניט לויט דער מאַמען...

— וואָס מיינט איר דערמיט?

— דאָס איז אַליץ שייך צום ענין... איז הייסט דאָס, זאָגסטו, אַז די הייווער פאַר די אַרעמע און קבצנים זיינען פּדי מקיים צו זיין קריסטוסעס געבאָט... גוט! און ווער איז אַן אַרעמאָן? אַן אַרעמאָן איז אַ מענטש, וואָס איז געצוואונגען פון גורל צו דערמאָנען אונז אַן קריסטוסן. ער איז קריסטוסעס אַ ברודער, ער איז גאָטס גלאַק, וואָס קלינגט אין לעבן פּדי צו וועקן אונזער געוויסן, צו פאַאומרוקן דעם זאָטן גוף פון מענטשן... ער שטייט הינטערן פענסטער און זינגט: „קריס-טוסן צו-ליב!“ און מיט דעם געזאָגט דערמאָנט ער אונז וועגן קריס-טוסן, וועגן זיין הייליקן געבאָט צו העלפן דעם נאַענטן... אָבער די מענטשן האָבן זייער לעבן אזוי איינגעאַרדנט, אַז פירן זיך לויט קריסטוסעס לערע קענען זיי ניט און יעזום קריסטוס איז פאַר אונז געוואָרן איינגאַנגן איבעריק. ניט איינמאָל, נאָר אפשר הונט דערט טרונט מאָל האָבן מיר אים שוין געקריציקט, אָבער דאָך קאָנען מיר אים ניט אַרויסטרייבן פון לעבן, פאַר אים זיינען שוין די אַרעמע פרידער אויף די גאַסן. זיין נאַמען דערמאָנט אונז וועגן אים... איז אַט האָבן מיר זיך איצט דערטראַכט: צו פאַרשליסן די אַרעמע אין אַזעלכע באַזונדערע הייווער, פּדי זיי זאָלן ניט אַרומגיין איבער די גאַסן און ניט וועקן פּסדר אונזער געוויסן.

— געשיקט! — האָט פּאָמאָ אַ פאַרוואונדערטער אַרויסגעשעפּטשעט קוקנדיק אויפן טויפּפּאָטער מיט פאַרגאַפּטע אויגן.

— אַהאָ! — האָט מאַיאַקין אויסגערופן: און זיינע אויגעלעך האָבן געפינקלט פון ניצחון.

— פאַרוואָס האָט דאָס דער פּאָטער דערפון ניט געוואוסט? — האָט אומרויק געפרעגט פּאָמאָ.

— דו וואַרט! דו וועסט נאָך הערן, ווייטער וועט נאָך ערבער זיין.

מיר האָבן זיך, הייסט עס, דערטראַכט צו פאַרמאַכן זיי אין פאַר-
שיידענע הייזער אַזעלכע, און כדי ס'זאָל נישט קאָסטן טייער דאָס
אויסהאַלטן זיי, האָבן מיר די אַלטינקע און קאַליקעס געצוואונגען
צו אַרבעטן... איז דאַרפן מיר איצט נישט געבן קיין נדבות מער,
ווייל צוגעמענדיק פון די גאַסן אונזערע אַלע שלעפּערס, זעען מיר
נישט מער זייער גרויסן טרויער און דלות און מיר קאָנען דעריבער
קלערן זיך, אַז אַלע מענטשן אויף דער ערד זיינען זאַם, באַקליידט,
פאַשוכט. זאַם צו וואָס מען דאַרף זיי, זאַם די דאָזיקע פלעדליי הייזער, כדי
צו באַהאַלטן דעם אמת דאַרף מען זיי... כדי אַרויסצוטרייבן קריס-
מוסן פון אונזער לעבן!

— יאָ-אַ: — האָט פאַמאַ אַרויסגעזאָגט אַ פאַרשומלשער פון
דעם אַלמנס געשיקטע רייד.

— דאָס איז נאָך נישט אַליין... די פּלאַטע איז נאָך נישט אויס-
געשעפט ביז צום גרונט! — האָט מאַיאַקאָן אויסגעשרייען, פירנדיק
אַ פאַגייסטערטער מיט דער האַנט אין דער לופט.

די קניישטן אויף זיין שמערן האָבן נישט גערוט; די לאַנגע
גריקע נאָז האָט אויפגעצייטערט און זיין שטים האָט געפלאַטערט
מיט טענער פון עפעס אַן אַזאַרש און גערייטקייט.

— איצט וועלן מיר אַ קוק טאָן אויף דער צווייטער זייט. ווער
שענקט מער פון אַלעמען אויף אַט די אַרעמעלייט און די הייזער,
מושב-זקנים און פאַטראַנאַטן? די רייכע לייט, די סוחרים, אונזער
סוחריםשאַפט... גוט! און ווער באַלעבאַטעוועט אין אונזער לעבן און
פירט אָן? די אַרל, די פאַאממע און דאָס גלייכן נישט אינזערע מענטשן... פון
זיי שטאַמען די געוועזן, און די צייטונגען, און די וויסנשאַפט —
אַלין קומט פון זיי. פריער זיינען זיי געווען פריצים, איצט האָט מען
פיי זיי זייער ערד צוגענומען — זיינען זיי אַוועק אויף שטעלעס...
רעכט!... נאָר ווער זיינען היינט צו טאָג די שטאַרקסטע? דער סוחר
איז דער שטאַרקסטער פּוח אין דער מלוכה, ווייל ער האָט — מיליאָנען;
ריכטיק אַזוי?

— ריכטיק. — האָט פאַמאַ מספּים געווען, וועלנדיק וואָס גיכער
אַרויסקרייגן דאָס נישט דעררעדטע, וואָס האָט שוין געגלאַנצט אין די
אויגן פון טויפּפאַטער.

— איז אַט פאַרשטיי-זשע, — האָט צעצויגן און איבערצייגט פאַרגעזעצט דער אַלטער, — דאָס לעבן האָבן איינגעאַרדנט נישט מיר סוחרים, און נישט מיר האָבן ביז היינט אַ שטיק אין זיין איינאַרדענונג, און קענען קיין האַנט נישט צולייגן דערצו. דאָס לעבן האָבן איינגעאַרדנט אַנדערע, זיי האָבן דאָס אין לעבן פאַרזיט אלע פסולות, די דאָזיקע פּויליאַקעס, אומגליקלעכע, פאַרוואַרלאָזטע. און וויבאלד אַז זיי האָבן דאָס פאַרזיט, האָבן זיי דאָס לעבן פאַרברודיקט, איבער-געפירט. דאַרפן זיי, על-פי-דין גערעדט, דאָס רייניקן. אָבער די רייניקער — זיינען מיר. מיר זיינען מנדר אויף אַרעמעלייט, מיר גיבן זיי אַ היים, מיר... פאַטראַכט נאָר, זיי אזוי גוט: צו וואָס דאַרפן מיר אויף פּרעמדע לעכער לייגן לאַטעס, וויבאלד נישט מיר האָבן דאָס צעריסן? צו וואָס דאַרפן מיר פאַרריכטן אַ שטוב, אין וועלכע מיר וואוינען נישט און וועלכע איז נישט אונזערס? צו וועט דען נישט זיין קליגער, ווען מיר זאָלן זיך שטעלן אָן אַ זייט און ביז אַ צייט קוקן, ווי דאָס פּוילעכין מערט זיך און דערשטיקט דעם אונז פּרעמדן מענטשן? ער קען זיך דערמיט קיין עצה נישט געבן... קיין מיטלען האָט ער נישט, וועט ער זיך ווענדן צו אונז... וועט זאָגן: ביטע האַרעלע, העלפט! און מיר אים: ביטע, שטערט אונז נישט די אַרבעט! שליסט אונז איין צווישן די בויער פון אַט דעם לעבן! און ווי נאָר ער וועט אונז איינגע-שליסן — וועלן מיר דאָ, דאַרפן מיט איין מאַך אַפּרייניקן דאָס לעבן פון אַלדאָס ביז און פאַרשיידענע פסולות. דעמאָלט וועט דער האַר קיסר אַליין זען מיט זיינע אייגענע ליכטיקע אויגן, ווער ס'זיינען זיינע געטרייע דינער, און וויפיל זיי האָבן אין זייער פּוסט-און פּאַסעווען זיך אָנגעקליבן שכל... פאַרשטאַנען?

— פאַרוואָס זאָל מען נישט פאַרשטיין? — האָט פּאַמאַ אויסגערופן.

ווען דער טויף-פּאַטער האָט גערעדט וועגן די פּאַממע, האָט ער זיך דערמאַנט וועגן די פּערזאָנען, וועלכע זיינען געווען אויפן מיטאָ, דערמאַנט זיך דעם לעבעדיקן סעקרעטאַר, און אין קאַפּ ביי אים האָט אַ פליין געטאָן אַ געדאַנק וועגן דעם, אַז דער דאָזיקער קלייניקער מענטש האָט געוויס נישט מער ווי טויזנט רובל אַ יאָר, און ער, פּאַמאַ, — אַ מיליאָן. אָבער דער מענטש לעבט אזוי ליכט

און פריי, און ער, פאָמאָ, קען ניש, קרעמפירט זיך צו לעבן. דער דאָזיקער
פאָרמליך און די רייד פון טויף-פאָטער האָבן אויפגעוועקט אין
אים אַ גאַנצן שטורעם געדאַנקען, נאָר ער האָט פאָווין פלוז אַנצו-
כאַפן און צו געשטאַלטיקן איינעם פון זיי.

— אין דער אמתן — צי דען נאָר צוליב געלט אַרבעטסטו? וואָס
פאַר אַ זין שטעקט דערין, וויבאַלד דאָס גיש דיר ניש קיין מאַכט.

— אַהאַ! — האָט, פאַרזשמורענדיק אַן אויג, געזאָגט מאַיאָקין.

— עך! — האָט אַ פאַליידיקטער אויסגערופן פאָמאָ, — און דער

פאָטער — ווי? האָט איר גערעדט מיט אים?

— צוואַנציק יאָר גערעדט...

— נו, און ער וואָס?

— ניש דערזאַנגען צו אים מיינע רייד... אַ האַרמץ שטערן גע-

האַט, דער פאַרשטאַרבנער... די נשמה האָט ער געהאַלטן פון
אויבן, אָבער דער שכל איז געזעסן ביי אים טויף... — יאָ, ער
האַט געטאָן אַ פעלער... און דאָס געלט זיינס איז אויך אַ
שאַד...

— דאָס געלט איז מיר ניש קיין שאַד...

— דו וואָלסט געפרוּווט אַנלעבן כאַטש אַ צענטן טייל, וואָלסטו
דאָן גערעדט.

— איך קאָן אַריין? האָט זיך הינטערן מיר דערהערט ליובעס
שטים.

— קענסט... כאַטש אַריינשפּרינגען... — האָט איר געענטפערט
דער פאָטער.

— איר וועט פאַלד עסן? — האָט זי געפרעגט אַריינקומענדיק.
— דערלאָנג...

זי איז צוגעגאַנגען צום בופעט און ס'האַט אַ קלונג געטאָן
דאָס געשיר. יאַקאָו טאַראַכאַוויטש האָט אַ קוק געטאָן אויף איר,
אַטשמאַקע געטאָן מיט די ליפן און פלוזלונג, דערלאָנגענדיק פאָ-
מען מיט דער האַנט אַ פאַטש איבערן קני, זיך אָפּגערופן צו אים:
— אַווי איז עס, טויפּוון מיינער! פאַרשטייסט...

פאָמאָ האָט אים געענטפערט מיט אַ שטייכל און פאר זיך גע-
טראַכט:

„ס'אַראַ קלוגער... קליגער פארן מאַטן...
און פאלד זיך אליין, אָבער ווי מיט אַן אנדער שטיק, געענט-
פערט:

— „קליגער, אָבער ערגער...“

.V

פאָמעס דאָפלטע באַציונג צו מאַיאַקניען האָט זיך מיט דער צייט געשטארקט: הערנדיק אויפמערקזאם און מיט אַ דאָרשטיקן נייגיר זיין ריידן, האָט ער געשפירט, אַז יעדע באַגעגעניש מיטן טויט-פאָטער פאָרגרעסערט אין אים דאָס אומפריינטלעכע געפיל צום אַלטן. צייטנווייז האָט יאָקאָוו מאַראַסאָוויטש דערוועקט ביים טויפֿזון אַ געפיל נאָענט צו שרעק, צייטנווייז אַפילו אַ פּוּישן עקל. דאָס לעצטע האָט זיך געוויינלעך באַוווּן ביי פאָמען דאָן, ווען דער אַלטער איז געווען מיט עפעס-וואָס צופרידן און האָט געלאַכט. פון געלעכטער האָבן דעם אַלטנס קניישטן געציטערט, ביימנדיק יעדע רגע דעם אויסדרוק פון געזיכט; זיינע טרוקענע און דינע ליפן האָבן געשפרונגען, אויסציענדיק זיך און אַנטפּלעקנדיק די שוואַרצע רעשטלעך ציין, און די געלע באַרד האָט ווי געפלאַקערט אין אַ פּיער. דער קלאַנג פון זיין געלעכטער איז געווען ענלעך אויף אַ קוויטש פון פאַרויטאַווערטע שרויפן, און דער אַלטער גופא — אויף אַ פּראָש, ווען ער שפּילט זיך. ניט קענענדיק באַדאַלטן זיינע געפילן, האָט פאָמאַ אָפּט און זייער גראָב זיי אַרויסגעוואָגט פאַר מאַיאַקניען מיט ווערטער און ושעסטן, נאָר דער אַלטער האָט זיי ווי ניט באַמערקט און ניט אַראָפּגעמענדיק פון טויפֿזון די אייגן, האָט ער נאָכגעשפּירט זיין יעדן טריט. ער איז כמעט ניט געגאַנגען אין קראַם, אָפּגעבנדיק זיך אינגאַנצן צו די דאַמפּער-געשעפטן פון יונגן גאַרדעיווען, איבערלאָונדיק פאַר פאָמען אַ סך פּרייע צייט. אַדאָנק מאַיאַקינס נאָמען אין שטאַט און זיין ברייטער באַקאַנטשאַפּט אויף דער וואָלגע, איז דאָס געשעפט אַוועק גלענצענד. אָבער די איי-פּעריקע באַציונג, מאַיאַקינס, צום געשעפט, האָט ביי פאָמען פאַר-

שטארקט די זיכערקייט אין דעם, און דער טויפּפּאַטער האָט פּעסעט
פּאַשלאָסן אים חתונה צו מאַכן מיט ליובען, און דאָס האָט אים נאָך
מער אָפּגעשטויסן פון אַלטן.

ליובע איז אים אי געפּעלן, אי אויסגעוויזן פּאַרדעכטיק און
געפּערלעך פּאַר אים. זי האָט נישט חתונה געהאַט, און דער טויפּ-
פּאַטער האָט גאַרנישט גערעדט וועגן דעם, האָט נישט געמאַכט
קײן בעלער, האָט קײנעם פון דער יוגנט נישט אײנגעלאָדן צו זיך און
ליובען אין ערגעץ נישט אַרויסגעלאָזט. אירע אַלע חרשעס זײנען
שוין געווען אַלע חתונה-געהאַטע... פּאַמא איז געווען פּאַרוואונג-
דערט פון איר רײדן און זיך צוגעהערט צו איר אַזוי דאָרשטיק, ווי
צו די רײד פון איר פּאַטער; נאָר ווען זי האָט מיט ליבע און
בענקעניש גענומען רײדן וועגן טאַראַסן, האָט זיך אים אויסגעוויזן,
אז אונטער דעם נאָמען פּאַהאַלט זי אַן אַנדער מענטשן, קען זײן,
דעמעלפּן יעושהוון, וועלכער האָט לײט אירע רײד, געמוזט, צוליב
עפעס פּאַרלאָזן דעם אונױוערסיטעט און אױועקגעפּאַרן פון מאַסקױע.
געווען אין איר אַ סך פּשוטעס און גוטס, וואָס איז פּאַמען געפּעלן,
און אָפּט האָט זי מיט איר רײדן דערוועקט אין אים מיטלייד צו
איר: אים האָט געדאַכט, אַז זי לעבט נישט, נאָר פּלאַפּלט אױף דער
וואָר.

זײן האַלטן זיך בעת דער הזכרה נאָכן פּאַטער איז געוואָרן
פּאַקאַנט צווישן דער סוחריםשאַפּט און האָט אים געמאַכט אַ נײַט-
גינסטיקע רעפּוטאַציע. זײענדיק אױף דער פּערזע, האָט ער פּאַ-
מערקט, אַז אַלע קוקן אױף אים מיט שפּאַט, נישט פּרײַנטלעך און רײדן
מיט אים עפעס מאַדנע. אײנמאַל האָט ער אַפּילו געהערט הײנטערן
פּלייצע אַ נישט הױכן, נאָר פּאַלידיקנדיקן רוף:
— גאַרדעיעוול! דו קלײנער שנעק!...

ער האָט דערשפּורט, אַז דאָס מײנט מען אים, נאָר האָט זיך
נישט אומגעקוקט און נישט געווען, ווער סײַהאַט אין אים געוואָרפּן אַזעלכע
ווערטער. די רײכע מענטשן, וועלכע האָבן פּרױער געוועקט אין אים
אַפּשײ פּאַר זײ, האָבן פּאַרלאָזן אין זײנע אױגן דעם נישט פּון
זײער עשירות און שכל. נישט אײן מאַל האָבן זײ אַרויסגעריסן פון
זײנע הענט די אָרער יענע גינסטיקע פּאַשטעלונג; ער האָט קלאָר גע-

זען, אז זיי וועלן דאָס אויך ווייטער טאָן, און זיי האָבן אים
אלע גלייך אויסגעוויזן אלס געלטגייציקע, שמענדיק גרייט אָפצומאַן
איינער דעם אנדערן. ווען ער האָט וועגן דעם געמאָלדן זיין טויט-
פאָטער, האָט דער אלטער געזאָגט:

— ווי-זשע דען? האַנדל איז אַלץ איינס ווי אַ מלחמה...
ס'איז אזאָ געשעפט. מען שלאָגט זיך דאָ פאַרן פרייז, און דערין
איז די נשמה...

— דאָס געפעלט מיר נישט, — האָט פאָמאָ געמאָלדן.

— און מיר געפעלט אויך נישט אַלץ... אַ סך שקר. נאָר
גיין אינגאנצן מיטן גלייכן וועג קען מען אויך נישט אין האַנדל,
דאָ דאַרף מען פאָליטיק! דאָ, ברודער, ווען דו קומסט זיך צוגיף מיט
מענטשן, האַלט אין דער לינקער האַנט האַניק, און אין דער רעכטער —
אַ מעסער. יעדער איינער וויל פאַר אַ גראַשן אָפקויפן פינגל.
— נו... דאָס איז שוין נישט אזוי גוט, — האָט פאַרמאָכט גע-
זאָגט פאָמאָ.

— גוט וועט זיין שפעטער... ווען דו וועסט שטייגן הויך, דאָן
איז גוט... דאָס לעבן ברודער פאָמאָ, איז זייער איינפאָך איינס-
געאָרדנט: אָדער גריזע אלעמען, אָדער ליג אַליין אין בלאַטע...
דער אלטער האָט געלאַכט און די רעשטלעך ציין אין זיין מויל
האַבן ארויסגערופן ביי פאָמען אַ שאַרסן געדאַנק:

— „אַ סך האַסטו, קענטיק פאַרגריזעט...“

— מיט איין וואָרט — אַ מלחמה! — האָט דער אלטער אי-
בערגעזאָרט.

— דאָס איז שוין דער סאַמע עיקר? — האָט פאָמאָ גע-
פרעגט, ווי וועלנדיק אויספרוּזן דעם אַלטן.

— ס'הייסט, וואָס מיינסטו — דער סאַמע עיקר?

— קיין בעסערס איז שוין דאָ נישט — דאָס איז אַלץ?

— וואָס בעסערס? יעדער לעבט פאַר זיך. יעדער ווינמשט זיך,
בעסערס... אָבער וואָס איז דאָס האָס דאָזיקע בעסערס? גיי אלעמאָל
פאַרויס, שמעל זיך העכער פון די מענטשן. אלע פלייסן זיך דער-
גרייכן דעם ערשטן פלאַץ אין לעבן... איינער אזוי, איינער אַ-
דערשט... נאָר אלע ווילן זיי אומבאַדינגט, אז מען זאָל זיי, ווי אַ

קלויסטער-גלאַק, זען פּונווײַטן... צו דעם איז דער מענטש באַ-
שטימט: צו דערהויבן זיך... אויך אין ספר איוב איז האָס אויסגעדריקט:
„דער מענטש ווערט געבאָרן אויף לייזן, ווי פּונקען - צו שמרעבן
אינדערהויך“. גיב אַ קוק: אויך קינדער, ווען זיי שפּילן זיך, ווילן
איינער דעם צווייטן אריבערשטייגן. און יעדע שפּיל האָט שמענ-
דיק איר הויכן פּונקט, אַרום וועלכן מען איז פּאַרנומען... פּאַר-
שטאַנען?

— דאָס פּאַרשטיי אויך: האָט מונטער און זיכער געזאַגט

פּאַמאַ.

— דאָס דאַרף מען אויך שפּירן... מיטן פּאַרשטאַנד אליין וועסטו
אין ערגעץ ניט דערפליען, דו דאַרפסט אויך וועלן, אַזוי וועלן, און
אַ באַרג וואָל דיר זיין — אַ קופּקעלע, אַ ים — אַ לוזשע. עך! אויך
האַב אין דייער יאָרן געלעבט שפּילנדיק זיך! און דו צילסט זיך נאָך
אַלין... איבעריקנס, אַ גוטע פּרי צייטיקט ניט אַזוי גיך...

דעם אַלמנס רייד, שטענדיק דאָס זעלביקע, האָט גיך דער-
גרייכט דאָס, אויף וואָס עס איז געווען אויסגערעכנט: פּאַמאַ האָט
זיך צוגעהאַרט און זיך קלאָר געמאַכט דעם ציל אין לעבן. מען
דאַרף זיין בעסער פּין אַלעמען — האָט ער געחורט, און דאָס גע-
פיל פון זעלבסטווערדע, וואָס דער אַלמער האָט אין אים געוועקט,
האַט זיך טיף איינגעגעסן אין זיין האַרץ... איינגעגעסן, אָבער ניט
פול געמאַכט, ווייל פּאַמעס באַצונגען צו דער מעדינסקאַיאַ האָבן
אַנגענומען דעם כאַראַקטער, וואָס האָט אומפּאַרמיידלעך געמוזט אָג-
נעמען. אים האָט געצויגן צו איר, אים האָט זיך שטענדיק געוואָלט
זען זי, און פאַר איר האָט ער שטענדיק זיך קרעמפירט, געווען
אומגעלומפערט, נאַריש. ער האָט דאָס געוואוסט און ער האָט
דערפון געליטן. ער פלעגט אָפּט זיין ביי איר, נאָר ס'איז געווען
שווער זי צו טרעפן אין דער היים אליין: אַרום איר האָבן זיך
תמיד, ווי פליגן אַרום אַ שטיקל צוקער, געדרייט פּאַרפּומירטע פּראָנטן.
זיי האָבן גערעדט מיט איר אויף פּראַנציוזיש, געוונגען, געלאַכט,
און ער האָט שטענדיק געשוויגן און געקוקט אויף זיי, פיל מיט
שנאה און קנאה. מיט צונויפגעדיקטע פּוס, פלעגט ער זיצן ער-
געץ אין אַ ווינקל פון איר פּילפּאַרביק איינגעאַרדנטן גאַסמאַציער, —

איבער וועלכן ס'איז געווען שרעקלעך שווער צו גיין, ניט פאר
משעפענדיק און ניט איבערקערנדיק עפעס א געגנשטאנד. ער פלעגט
אזוי זיצן און אומעטיק אַלץ באטראכטן.

פארביי אים האָט זיך איבער די ווייכע מעפעכער דייטיק גע-
מאָגן איר געשמאלט, צוואַרסנדיק אים צערטלעכע בליקן און
שמייכלען. איר האָבן באַגלייט אירע פאַררעדער, און אלע האָבן
זיי אזוי פלינק, פונקט ווי שלאַנגען, אויסגעמיטן די פאַרשיידנאַרטיקע
מישלעך, שטולן, עקראַנען, בלומענבענקלעך — דעם גאַנצן שפייכ-
לער פון שיינע און איידעלע זאכן, וועלכע זיינען געווען אזוי
ברייטלעך צעוואַרפן איבערן צימעה און געפערלעך, פונקט אזוי פאַר
זיי, ווי פאַר פאַמען. ווען ער פלעגט גיין, פלעגט דער מעפעך ניט
פאַרטיובן זיינע טריט און די דאָזיקע אלע חפצים פלעגן זיך פאַר-
שטעפען אָן זיין ראָק, אויפטרײסלען און אַראָפּפאַלן. לעבן דער
פלאַנע איז געשטאַנען אַ בראַנזענער מאַטראָס מיט אַ רעטונגס-
גאַרטל, גרייט צו וואַרפן אים. אויפן גאַרטל זיינען געהאַנגען שטריק-
לעך פון דראָט און זיי פלעגן אים פסדר פאַרטשעפען די האָר. דאָס
פלעגט אַרויסרופן אַ געלעכטער ביי סאַפיע פאַוולאַווען און ביי
אירע פאַררעדער. דאָס פלעגט אים קאַסן זייער מייער, וואַרפנדיק
אים אַמאָל אין היין, אַמאָל אין קעלט.

אַבער אים איז אויך ניט געווען גרינגער, געפינענדיק זי אַליין.
זי פלעגט אים באַגעגענען מיט אַ ווייכן שמייכל און אים אַוועק-
זעצן אין איינעם פון די אינטימע ווינקלען פון גאַסציימער און האָט
שטענדיק אָנגעהויבן איר שמועס מיט באַקלאַנג זיך אויף אַלעמען:
— איר וועט ניט גלויבן, ווי איך בין צופרידן אייך צו זען.

און פויגנדיק זיך, ווי אַ קאַפּ, פלעגט זי אים אַרײַנקוקן אין
זיינע אויגן מיט איר טונקעלן בליק, אין וועלכן ס'האַט איצט אויפ-
געפלאַמט עפעס גיריקס.

— איך האָב אזוי ליב צו שמועסן מיט אייך, — פלעגט
זי מוזיקאַליש אַרויסזינגען, פונאַדערציענדיק די ווערטער. — זיי אַלע
האַבן מיר דערעסן... זיי זיינען אַוועלכע לאַנגווייליקע, אויסגעוועכטע,
געוויינלעכע. און איר זײט אַזאַ פרישער, אַן אויפריכטיקער. איר
האַט זיי דאָך אויך ניט ליב?

— איך קען זיי ניט פארטראגן, — האָט פּאַמאַ פעסט גע-
ענטפערט.

— און מיך? — האָט זי שפּיל געפרעגט.

פּאַמאַ האָט אָפּגעווענדט אָן אַ זייט די אויגן און מיט אַ זיפּן
אַרויסגערעדט:

— שוין דעם וויפלטן מאל פרעגט איר מיר דאָס?...

— אייך איז שווער צו זאָגן?

— ניט שווער... אָבער צו וואָס?

— איך דארף דאָס וויסן...

— איר שפּילט זיך מיט מיר... — האָט פּאַמאַ אומעטיק

געענטפערט.

זי האָט ברייט צעשטנט אירע אויגן און מיט אַ טאָן פון מי-
פער פּאַרוואַנדערונג געפרעגט:

— וואָס הייסט, איך שפּיל זיך מיט אייך? ווי שפּילט מען זיך

דאָס?

און איר פנים האָט אויסגעזען, ווי פון אַ מלאך, אזוי אַז ניט
גלויבן איר האָט ער ניט געקענט.

— איך ליב אייך... איך ליב! צי דען קאָן מען אייך ניט ליב

האַבן? — האָט ער הייס גערעדט און באלד מיט אַ שטילערן קול

צוגעגעבן: — אָבער איר דארפט דאָך דאָס ניט...

— אַט האָט איר זיך דעררעדט! — האָט מיט באַטרידיקונג

אַ זיפּן געטאָן מעדינסקאַיאַ און זיך אָפּגערוקט ווייטער פון אים. —

מיר איז שטענדיק זייער אָנגענעם צו הערן, ווי איר רעדט דאָס

אזוי יוגנטלעך... גאַנץ... ווילט איר אַ קוש טאָן מיין האַנט?

ער האָט שווייגנדיק אָנגעכאַפּט איר ווייסע, דינע הענטל, אין

פּאַרויכטיק אַראַפּפּויגנדיק זיך צו איר, הייס און לאַנג זי געקוישט.

זי פלעגט אַרויסרייסן איר האַנט, אַ שמיכלדיקע, גראַציעו און בשום

אופן ניט קיין צערייזמע פון זיין היציקייט. אַ פּאַרטראַכטע, מיט דעם

שטענדיק זעלביקן גלאַנץ אין אירע אויגן, וואָס פלעגט פּאַמען

תמיד צעטומלען, פלעגט זי אים באַטראַכטן, ווי עפעס זעלטנס און

זייער נייגעריקס און זאָגן:

— ס'יאר אַ געזונטער איר זייט, וויפיל פוחות פון גייסטיקער פרישקייט איר האָט... איר ווייסט, — איר, מוחרים, זייט דאָך אַ שבת, וואָס האָט נאָך קיינמאָל נישט געלעבט, אַ גאַנצער שבת מיט אַריגינעלע טראַדיציעס, מיט אַ געוואַלדיקער ענערגיע אין נשמה און גוף... אַט איר, למשל; איר זייט דאָך גאָר אַ קאָסמבאַרער שטיין, ווען מען זאָל אַיך נאָך דערצו אַרומשלייפן... אַ!

ווען זי האָט גערעדט: „ביי אַיך, לייט אַיך, ס'חריש, — האָט זיך פאַמען געדאַכט, אַז מיט די ווערטער שטויסט זי אים אָפּ פון זיך. דאָס איז געווען טרויעריק און דאָס האָט אים באַליידיקט. ער האָט געשוויגן, קוקנדיק אויף איר קליינער פיגור, וואָס איז שטענדיק געווען באַזונדערס שיין אַנגעטאָן, שטענדיק אַ שמעל־קעדיקע ווי אַ בלום און מיידלש צאַרט. צייטנווייז פלעגט אין אים אויפפלאַקערן אַ ווילדער און גראַבער חשק אַ כאַפּ צו מאַן זי און קישן. נאָר איר שיינקייט און די צאַרטיקייט פֿון איר דינעם, בריגעווע־דיקן קערפער האָבן אין אים דערוועקט אַ מורא, טאַמער צעברעכט ער זי, קאַלעטשעט זי, און איר ריזיקע, צאַרטיקע קול און איר קלאַרער בליק, וואָס פלעגט זי, ווי אַפּהיטן, פלעגן אַפּקילן זיינע גע־בליטן; אים האָט זיך אויסגעוויזן, אַז זי קוקט אים גלייך אין דער נשמה אַרײַן און ווייסט אַלע זיינע געדאַנקען... די דאָזיקע אויס־ברוכן פון געפילן פלעגן אָבער זיין זעלטן. בכלל האָט זיך דער יונג באַצויגן צו מעדינסקאַיאַן מיט פאַרגעטערונג, באַוואונדערנדיק אַלץ אין איר — איר שיינקייט, איר ריידן, אירע קליידער. און איינציטיק מיט אַט דער פאַרגעטערונג האָט אין אים אויך געלעבט שטענדיק אַ שאַרף־מאַטערנדיקער באַוואוסטזײַך, אַז ער איז ווייט פון איר און אַז זי איז העכער פון אים.

אזעלכע באַצויגען האָבן זיך צווישן זיי אַיינגעשטעלט שנעל; טרעפנדיק זיך מיט אים צוויי־דריי מאָל, האָט מעדינסקאַיאַן אים שוין פולקום באַדערשט און אַנגעהויבן אים פאַמעלעך פייניקן. איר איז, קענטיק, געפּעלן געווען די מאַכט איבערן געזונטן, שטאַרקן יונג, ס'איז איר געפּעלן געווען צו אויפּוועקן און באַזיגן אין אים די חיה, בלויז מיט איר שטים און בליק, און זי האָט געהאַט פאַר־געניגן פון דער שפּיל, זייענדיק זיכער אין איר קראַפט. ער פלעגט

אזעקגיין פון איר א האלב-קראנקער פון אויפרענונג און אזעק-
טראגן מיט זיך א באליידיקונג אויף איר און א פארביטערונג
אויף זיך, מיט נאך א סך אנדערע געפילן, וואס פלעגן אים זיין
שווער און פלעגן אים פארשיפורן. אפער אין צוויי טעג ארום פלעגט
ער ווידער קומען צו איר פייניקן זיך.

איינמאל האט ער פארויכטיק זי א פרעג געשאן:

— סאפייע פאולאזאונע... האט איר אמאל געהאט קינדער?

— ניין...

— איך האב דאס געוואוסט! — האט פאמא מיט פריד אויס-

געשריען.

זי האט א קוק געטאן אויף אים מיט אויגן פון א קליין

און נאיוו מידל און געזאגט:

— פוננאנען האט איר דאס געוואוסט? און צוליב וואס דארפט

איר דאס וויסן, צי איך האב געהאט קינדער?

פאמא איז רויט געווארן, האט אראפגעלאזן א ביסל דעם

קאפ און גענומען ריידן צו איר הייזערדיק און אזוי, פינקט זיין שמים

וואלט געקומען פון אונטער דער ערד, און יעדער ווארט וואלט

געוואויגן עטלעכע פוד.

— זעט איר... א פרוי, וועלכע... ס'הייסט, אזא, וועלכע האט

קינדער... זיינען די אויגן ביי איר ניט אזעלכע...

— אזוי גאר? וועלכע אויגן האט זי?

— אומפארשעמטע! — האט פאמא ארויסגעפלאצט.

מעדינסקאייא האט זיך פינאנדערגעלאזט מיט איר זילבערנעם

געלעכטער, און פאמא האט, קוקנדיק אויף איר, זיך אויך צע-

לאזט:

— איר וועט מיר מוחל זיין! — האט ער ענדלעך געזאגט.

איך האב, אפשר, ניט גוט... ניט אשטענדיק געזאגט...

— א, ניין, ניין! איר קענט ניט זאגן אזוינס, וואס איז ניט

אנשטענדיק... איר זייט א זויבערער, גומער יינגל. זיינען, הייסט

עס, ביי מיר די אויגן ניט קיין אימפארשעמטע?

— ביי איר... ווי ביי א מלאך! — האט פאמא באגייסטערט

געמאלדן, קוקנדיק אויף איר פייערדיקן בליק.

און זי האָט אַ קוק געמאַן אויף אים, אַזוי ווי זי האָט נאָך
קיינמאַל נישט געקוקט ביז אַהער, מיט אַ בליק פֿון אַ פֿרוי — אַ
מוטער, מיט אַ אומעטיקן בליק פֿון ליבע, געמישט מיט אומז
פֿאַר איר געליבטן.

— גייט שוין, טייערער... איך בין מיר און וויל אַפֿרוען...—
האַט זי אים געזאָגט, אויפהויבנדיק זיך און מער נישט קינדק אויף
אים.

ער איז הכנעהדיק אַזעק.

אַ געוויסע צייט נאָכדעם האָט זי זיך געהאַלטן מיט אים
מער שטרענג און ערלעך, ווי זי וואָלט אים געוואָלטעוועט נאָר
נאָכהער האָבן די פֿאַציונגען צוריק אָנגענומען די פֿאַרם פֿון אַ
קאַץ-און-מויזן-שפּיל.

פֿאַמעס פֿאַציונגען צו מעדיניסקאַיאַן האָבן נישט געקענט בלייבן
אומפֿאַמערקט פֿון זיין טויפֿפֿאַטער און איינמאַל האָט דער אַלטער,
קנייטשנדיק זיין טיטערן פֿנים, געפרעגט אים:

— פֿאַמאַ! טאַט זיך אָפֿטער דיין קאַפּ — דו זאָלסט אים נישט
פֿאַרלירן.

— אַנטקעגן וואָס זאָגט איר דאָס? — האָט פֿאַמאַ געפרעגט.

— אַנטקעגן סאָנקען... שוין צו-אַכט גייכט צו איר.

— וואָס גייט דאָס אייך אָן? — האָט פֿאַמאַ גראָב געענטפֿערט —

און וואָס פֿאַר אַ סאָנקע איז זי אייך?

— מיין דאַגה... מיר וועט גאָרנישט אָפֿקומען, אויב מען וועט
דיך אָפֿגריזשען. און דאָס, וואָס מען רופֿט זי סאָנקע — איז דאָס
אַלעמען פֿאַוואַוסט... און אַז זי האָט ליב מיט פֿרעמדע הענט צו
שאַרן קוילן — ווייסן אייך אַלע.

— זי איז אַ קלוגע! — האָט פֿעסט געמאָלדן פֿאַמאַ אָן

אָנגעכמורעטער און פֿאַדאַלטנדיק די הענט אין די קעשענעס. — אַ
געבילדעטע...

— אַ קלוגע, דאָס איז אמת! אַט פֿאַריקן מאָל האָט זי זייער

קלוג איינגעאַרדנט אָן אָונט: הכנסה — צוויי טויזנט פֿיר הונדערט,
און הוצאה — טויזנט ניין הונדערט... און ס'האַט אַפּילד קיין טויזנט
נישט געמאָרט זיין הוצאות... וויל זי האָט אַלץ אומזיסט...

א געבילדעטע... זי וועט דיך אויסבילדן... דערהויפט די לידיקנייערס,
וועלכע דרייען זיך ארום איר...

— ניט קיין לידיקנייערס, נאָר... אויך קלונע מענטשן; —
האַט ביז דערווידערט פאַמאַ, שוין סותר זייענדיק זיך אליין. —
און איך לערן זיך אויך פון זיי... וואָס בין איך? ניט צום זינגען
ניט צום טאַנצן... וואָס האָט מען מיך געלערנט? און דאָרט רעדט
מען וועגן אַלץ... און יעדער האָט זיין וואָרט. איר שמערט מיר
נאָר ניט צו זיין ענלעך אויף אַ מענטשן.

— פו-פו! ס'אָר אַ לשון האָסאָ זיך דאָס אויסגעלערנט!
ס'הייסט, ווי אַ האַגל איבערן דאָך... מיט פעם! נו, מילא... זיי
ענלעך אויף אַ מענטשן... אָבער פאַר דעם איז זיכערער אין די
שענקען צו גיין: דאָרט זיינען די מענטשן פאַרט בעסער פאַר סאַפּ-
יעס... און דו וואָלסט זיך, יונגעראַן, בעסער געלערנט פינאַנץ-
דערקלייבן זיך אין מענטשן, ווער צו וואָס טויג... למשל, סאַזיע...
וואָס שמעלט זיי מיט זיך פאַר? אָן אינוועקט צו פאַרשענען די נאָ-
טור — און מער גאָרנישט.

אָן אויפגעבראַכטער ביז דער טיף פון דער נשמה, האָט פאַמאַ
פאַרשטשירעט די ציין און אָפגעטראָטן פון מאַיאָקניען, נאָך טיפּער
פאַרשטעקנדיק זיינע הענט אין די קעשענעס. נאָר דער אַלטער
האַט באַלד ווידער זיך צערעדט וועגן מעדינסקאַיאָן.

זיי זיינען געפאַרן צוריק פון דער ביכטע, נאָכן באַקוקן די
דאַמערס, און זיצנדיק אין דער ברייטער, רוקער פּור, האָבן זיי
פרייטלעך און לעבעדיק זיך צערעדט וועגן די עסקים. דאָס איז
געווען אין מערץ: אונטער די אַייזנס פון שליטן האָט געשפּריצט
וואַסער, דער שניי איז שוין געווען פאַדעקט מיט אַ שניציקן די-
נעם שיכט, און די זון האָט געשיינט אין ריינעם הימל פריילעך און
וואַרעם.

— וועסט קומען צו פאַרן, וועסטו קודם-כל, מספּאַ, ווידער גיין
צו דיין פּריציטע? — האָט מאַיאָקין, אומדערוואַרט אַ פרעג געטאָן,
איבעררייסנדיק דעם געשעפטלעכן שאַנעם.

— איכיל גיין. — האָט קורץ און אומצופרידן געענטפערט
סאַמאַ.

— מ-מ, זאָג נאָר, דו ברענגסט איר אָפּט עפעס מתנות? —
האָט פשוט און ווי עפעס האַרציק געפרעגט מאַיאָקין.
— וואָס פאַר אַ מתנות? צו-וואָס? — האָט זיך פּאַמאַ גע-
וואַנדערט.

— דו ברענגסט ניט? גיי שוין... שוין-זשע איז זי דאָס גלאַט
אַזוי? פּון ליבע דען לעבט זי דאָס מיט דיר?
פּאַמאַ האָט אויסגעשמורעמט פּון צאָרן און הרפה. ער האָט זיך
האַסטיק אויסגעדרייט צום אַלטן און מיט פּאַרוואַרף געזאָגט:
— עך! איר זייט דאָך שוין אַזאַ אַלטער מאַן, און רעדט —
אַ בושה צו הערן! נו-זשע!... צו דען וועט זי... אייף אַזעלכע
זאכן איינגיין?
מאַיאָקין האָט געטשמאַקעט מיט די ליפּן און מיט אַ
שריבן קול אַרויסגעזונגען:

— ס'איז אַ פּלאַקן דו ביסט! ס'איז אַ שוטה — און ווערנדיק
פּלוצלונג בייך, האָט ער אויסגעשפּיגן: — פּוי אויף דיר! אַלע בהמות
האַבן לאנג אויסגעטרונקען פּון טעפל און איבערגעלאָזט נאָר אויפן
דעק און די, שוטה, מאַכט זיך פּון שמוציקן טאָש אַן אָפּגאַט...
צום טיי-וול! דו גיי צו איר אַזעק און זאָג איר איינפאַך: איך וויל
זיין אייער ליבהאַבער... אַ מענטש בין איך אַ יונגער, טייער זאָלט
איר ביי מיר ניט נעמען...

— טויפּפּאַטער! — האָט פּינסטער און דראַענדיק אויסגע-
שריען פּאַמאַ. — איך קען דאָס ניט הערן... ווען ס'וואָלט געווען
אַן אַנדערער...

— ווער, אַן אַנדערער, אויב ניט איך, וועט דו אָפּהיטן?
האַ, טא-טע-לעך! — האָט זיך מאַיאָקין צעהירזשעמט פּאַמשנדיק
מיט די הענט. — דאָס האָט זי דו אַ גאַנצן ווינטער געפירט פּאַרן
נאָז? נו אַ נאָ-אָו. אַך, ס'איז אַ פּאַסקודסטווע:

דער אַלטער איז געווען אויסער זיך; אין זיין קול האָט גע-
קלונגען פּאַרדראָם, כעס, אויך שרען. פּאַמאַ האָט קיינמאַל ניט גע-
זען אים אַזוינעם. ער האָט ניט ווילנדיק געשוויגן, קיך-דיק אויף-
אים.

— זי וועט האָן דיך איבערפירן! אָך, גאָט מיינער... גאָט די זונה פון בכל...!

מאַיאָקניס אויגן האָבן כסדר געפינטלט, זיינע ליפן האָבן גע- ציטערט, און מיט גראַבע, צינישע רייד האָט ער אָנגעהויבן ריידן וועגן מעדינסקאַיאָן, מיט אַזאַרט און מיט אַ ביזער קוויטשעריי. פאַמאַ האָט געפילט, אַז דער אַלטער זאָט דעם אמת. אים איז געוואָרן שווער דער אָטעם און אין מויל האָט ער דערשפירט אַ טריקעניש און ביטערניש.

— גענוג, פאַפאַשא, זאָל שוין זיין... — האָט ער שטיל און מיט ווייטאָ געבעטן, אַפּרוקנדיק זיך פון מאַיאָקניען.

— עך, מען דאַרף דיך וואָס-גיכער חתונה מאַכן! — האָט אומרויק אויסגעשריען דער אַלטער.

— קריסטוסן צוליב, רעדט ניט... — האָט היזערדיק געבעטן פאַמאַ.

מאַיאָקין האָט אַ קוק געטאָן אויף זיין מייפוזן און אַנטשוויגן געוואָרן. פאַמעס פנים האָט זיך ווי אויסגעצויגן, בלייב געוואָרן. אין זיינע האַלב-אַפּענע ליפן און בענקענדיקן בליק איז געווען אַ ביטערע און שווערע אַנטמיישונג... רעכטס און לינקס פון וועג איז געלעגן דאָס פעלד באַדעקט מיט שטאַמעס ווינטערדיקע קליידער. איבער די שוואַרצע לוזשעס האָבן פאַרהאַזעט געשפּרונגען ראָבן, אונטערן שליטל האָט געשפּריצט וואַסער. דער ברודיקער שניי איז געשפּרונגען אַפּער פון אונטער די פּערדישע פּיס...

— נו, ווי נאַריש איז דער מענטש אין זיין יוגנט! — האָט מאַיאָקין ניט הויך אויסגערופן. פאַמאַ האָט אײַף אים ניט געקוקט. — שטויט פאַר אים אַ קאַרטש פון אַ בויס, מיינט ער, אַז ס'איז אַ גאַמבע פון אַ חיה... וואַרפט אויף זיך אַליין אָן אַ פּחד... אַ-כאַ-כאַ!

— רעדט קלאָרע רייד, — האָט פאַמאַ ברוגוזדיק געזאָגט. — וואָס איז דאָ צו ריידן? די זאך איז אַזאַ קלאָרע: מיידלעך זיינען סמעטענע, ווייבער — מילך; זיינען די ווייבער נאַענט, זיינען די מיידלעך — ווייט... ס'הייסט, גיי צו סאַנקען, אויב דו קענסט

ניש אנדערש, און זאג איר אָפּן... אַווי און אַווי... נאַרעלע! וויפּאַלד
 זי איז - א זינדיקערין, וועט זי, הייסט עס, דיר אַנקומען לייכטער...
 וואָס בלאָזסטו זיך? וואָס עקשנסטו זיך?
 - איר פאַרשטייט ניש... - האָט סאַמאַ שטיל אַרויסגערעדט.
 - וואָס פאַרשטיי איך ניש? איך פאַרשטיי אַליין!
 - א האַרץ... אַ מענטש האָט אַ האַרץ... - האָט דער יונג
 א זיפּן געטאָן.
 מאַיאַקן האָט פאַרושמורעט די אויגן און אַרויסגעוואָרענע:
 - קיין שכל, הייסט עס, נישטאָ...

אַרומגעכאַפּט מיט אַ אַרמעטיקן, נקמה-דאָרשטיקן, שלעכטן געזיל, איז פּאַמאָ געקומען צו פּאַרן אין שאַט. אין אים האָט געקאַכט אַ לייַדנשאַפּטלעכער פּאַרלאַנג צו באַליידיקן מעדינסקאַיאַן, זינלען זי. מיט פּאַרשטשירעמע ציין און טיף פּאַררוקט די הענט אין די קע-שענעס, האָט ער עמלעכע שעה נאָ-אַנאַנד אַרומגעשפּאַנט איבער די ליידיקע חדרים, מיט אָנגעכמורעמע וויעס און כּסדר אַרויסשטעלנדיק פּאַרויס די פּרוסט. זיין האַרץ איז געווען איבערפולט מיט פּאַרדראַס. אין פּרוסט האָט געדריקט. ער האָט שווע-און מעכטנ-דיק געשלעפּט זיינע פּיס איבערן דיל, ווי ער וואָלט דערמיט גע-שמידט זיין כּעס.

— ס'אַר אַ נבלה... און פּאַרשטעלט זיך נאָך פּאַר אַ מלאך! — אין זיין זיכרון איז ווי אַ לעבעדיקע אויפגעשטאַנען פעלאַגייע, און ער האָט אַ ביזער און מיט בימערניש געשע-משעט:

— אַ פּאַרלאַרענע, אָבער אַ כּעסערע... האָט זיך ניט פּאַר-שמעלט... האָט פּאַלד געעפנט איר נשמה אין גוף... בי איר איז געווען די האַרץ אזאָ ווי די פּרוסט — אַ ווייסע און האַרטע... צייטנווייז האָט די האַפּענונג אים אַנמערנעוואָגט מיט אַ צי-טערדיקן קול:

„און אפשר, האָט מען דאָס אַליץ אָנערקילות און איר...“

אָבער ער האָט זיך דערמאַנט אָן דער אַזאַרטער זיכערקייט און אָן דער קראַפּט פונם טויפּפּאַטערס ווערטער, און דער געדאַנק איז פּאַלד אומגעקומען. ער האָט שטאַרקער צונויפגעדריקט די ציין און נאָך מער אויסגעשטרעקט פּאַרויס די פּרוסט. די שלעכטע געדאַנקען האָבן זיך אים אַריינגעהאַקט אין האַרצן, ווי אַ שטראַם, און דאָס האַרץ האָט געצויגן מיט אַ שאַרפּן ווייטאַ...

מאכנדיק מעדינסקאָיאָן מיט דער בלאַטע צוגלייך, האָט מאַ-
 "אָקין דערמיט זי נאָך מער געמאַכט דערגרייכיקער פאַרן מויפּוּן,
 און פּאַמאָ האָט דאָס פאַרשטאַנען. פאַרמאָן אין די ערב-פּרילינג-
 געשעפטן, זיינען אזוי אַזעק עטלעכע טעג. די אויפגערודערטע געפילן
 האָבן זיך ביי פּאַזען אַיינגעשטילט. דער צער נאָכן פאַרלסט פּון אַ
 מענטשן האָט טעמפּ געמאַכט זיין כּעס אויף דער פּרוי, און דער
 רעיון וועגן דערגרייכן די פּרוי האָט ביי אים פאַרשאַצקט זיין שטיע-
 בונג צו איר. און ווי עפעס אימבאַמערקט פאַר זיך, האָט ער פּלוצלונג
 פאַרשטאַנען און באַשלאָסן, אַז ער מוז גיין צו סאַפּיע פּאַזל-אַונגען
 און איר איינפאַך זאָגן, וואָס ער וויל פּון איר — דאָס איז אַלץ! ער
 האָט אויך איבערגעלעבט ווי אַ מין פּרייד ביי זיין דאָזיקן באַשלאָס,
 און ער איז אַזעק צו מעדינסקאָיאָן דרייט, קלערנדיק אין וועג בלויז
 וועגן דעם, ווי בעסער, ווי פּלינקער צו זאָגן איר דאָס, וואָס מען
 דאַרף.

מעדינסקאָיאָס דינסט איז געווען געוויינט צו זיינע ווייטן, און
 אויף זיין פּראַע — צי די באַלעבאַסע איז אין דער היים — האָט
 די דינסט געענטפּערט:

— ביטע אין נאַכטצייטער... זיי זיינען דאַרמ אַליין.
 ער האָט זיך אַ ביסל דערשראָקן... נאָר דערזענדיק אין שפּיגל
 זיין פּאַרנעמע פיגור, וואָס איז געווען שיין אַרומגענומען מיטן דאָק,
 און זיין קיילעכדיק געזיכט אין דער רעמל פּון דער פּוּכיקער שוואַר-
 צער בערדל — אַזאָ ערנסטן, מיט זיינע גרויסע, מונקעלע אויגן —
 האָט ער אַ הייב געטאָן די פּלייצעס און איז זיכער אַזעק פּאַרויס
 דורכן זאַל...

אים אַנטקעגן זיינען שטיל געשוואומען די קלאַנגען פּון סטרונעס —
 אַזעלכע מאָדנע קלאַנגען: זיי האָבן ווי געלאַכט מיט אַ שטילן ניט-
 פּריללעכן געלעכטער און זיך געקלאָגט אויף וואָס, און אזוי צאַרט
 גענומען ביים האַרצן, ווי זיי וואָלטן געבעטן פאַר זיך אויפּמערק-
 זאַמקייט און ניט געהאַפּט דאָס צו באַקומען... פּאַמאָ האָט ניט
 ליב געהאַט צו הערן מוזיק — דאָס האָט שטענדיק אַרויסגעהויבן ביי
 אים אַ טרויער. אַפילו דאָן, ווען די „מאַשנע“ אין שענק פּלעגט
 שפּילן עפעס אומעטיקס, פּלעגט ער אין ברוסט דערשפּורן אַ בענק-

שאמט, וואָס פלעגט אים מאַכן מיר און ער פלעגט צייטנווייז הייסן
אַפשמעלן די „מאשינע“ אָדער ער פלעגט צוועק פון איר וואָס
ווייטער, שפירנדיק אז ער קען נישט רוק הערן די דאָקע רייד אָן
ווערטער, וועלכע זיינען פול מיט טרערן און מיט באַקלאַנג זיך.
אויך איצט האָט ער זיך נישט ווילנדיק אָפגעשמעלט פון דער טיר
פון גאַסצימער.

די טיר איז געווען פאַרהאַנגען מיט לאַנגע שנירלעך פון פול-
פאַרביקע פאַטשערקעס, אָנגעצויגענע אוי, און זי האָבן געפילט עס אַ
א וואונדערלעכע מאַלעריי פון אויסערלישע געוויקסן; די שני לעך
האַבן זיך שטיל געוויגט און ס'האַט אויסגעווען, ווי אן דער לויט
פליען בלייבע שאַטנס פון בלוזען. די דאָזיקע דורכזיכט קע
אַפצאמאנג האָט נישט פאַרהאַלטן פון פאַמעס אויגן אַלץ, וואָס ס'האַט
זיך געפונען אינעווייניק אין גאַסצימער. זיצנדיק אויף דער סאָפּע
אין איר פאַרליבט ווינקל, האָט מעדינסקאָיא געשפילט אויף אַ
מאַנדאָלינע. אַ גרויסער יאַפּאַנישער מענע, צו עס זיקט צום
וואַנט, האָט פאַשאַטנט מיט אַ רייכקייט פון פאַרזן די קליינע פרוי
אין טונקעלן קלייד; אַ הויכער בראַזענער לאַמפּ אונטער אַ רויטן
אַפאָזשור האָט זי פאַרגאַסן מיט ליכט פון אַוונט רויטקייט. די צאָטע
קלאַנגען פון די דינע סטרונעס האָבן טרויעריק געציעט און ענגן
צימער. אַט האָט די פרוי אַזעקגעלייגט די מאַנדאָלינע אויף אירע
קני און שאַרנדיק מיט די פינגער איבער די סטרונעס, האָט זי
אַנגעשמרענגט גענומען עפעס קוקן פאַראַויס. פאַמא האָט אַ זיפן
געטאָן...

דער שטילער קלאַנג פון דער מוזיק האָט זיך געמאַנגן אַרום
מעדינסקאָיאָ, און איר פנים האָט זיך כסדר געביטן, ווי ס'וואַלטן
אויף אים פון ערגעץ געפאלן שאַטנס, געפאלן און צעגאַנגען געוואָרן
פון דעם גלאַנץ פון אירע אויגן.

פאַמא האָט געקוקט אויף איר און געווען, אַז ווען זי איז
אינע אַליין, איז זי נישט אַזוי שייך, ווי צווישן מענטשן, — איצט
איז איר פנים ערנסטער און עלטער, — אין די אַיגן איז נישט
דער אויסדרוק פון צערטלעכקייט און מילדקייט. זי זען אויס אַזעטיק
און פאַרמאַטערט. וואָן אויך איר פנים האָט איבערדיקט מירקייט,

און ס'האָט אויסגעזען, ווי זי וואָלט זיך וועלן אויפהויבן, נאָר זי קאָן נישט. פּאָמאָ האָט באַמערקט, אז דאָס מיט וואָס ער איז גע- קומען צו איר, ווערט פאַרביטן אין זיין האַרץ אויף עפעס אַן אנדער געפיל. ער האָט אַ שאַר געטאָן מיטן פּוס איבערן דיל אין און אַ הוסט געטאָן...

— ווער איז דאָרט? — האָט זי אומרוק און אויספרייסלענדיק זיך, אַ פּרעג געטאָן. און אויך די סטודנטעס האָבן זיך אַ צאָפּל געטאָן, ארויסלאָזנדיק אַן אומרוקן קלאַנג.

— דאָס בין איך. — האָט פּאָמאָ געענטפערט, אַפּרוקנדיק מיטן האַנט די שנירלעך פּאַטשערקעס.

— אָ! ווי שטיל איר זייט אַרײַן... איך פריי מיך אײך צו זען... זעצט זיך!... פאַרהאַס זייט איר אַזוי לאַנג שוין נישט געזען? אויסשטרעקנדיק אים אַ האַנט, האָט זי מיט דער צווייטער האַנט אַנגעוויזן אים אַ קליינעם פּאַטעל לעבן זיך. און אירע אויגן האָבן צופרידן געשמיכלט.

— געזען אין דער בוכטע באַקקן מינע דאָמפערס. — האָט פּאָמאָ געענטפערט מיט אַ פאַרגרעסערטער פרייקייט, צורוקנדיק דעם פּאַטעל געענטפער צו דער סאָפּע...

— וואָס הערט זיך אויף די פעלדער? נאָך אַ סך שניי דאָרט? — וויפיל איר ווילט... נאָר עס צעגייט שוין גאָר נישקשהדיק. אויף די וועגן איז אומעטיס דאָ וואַכער...

ער האָט געקוקט אויף איר און האָט געשמיכלט. מעדיג- סקאַיאַ האָט, קענטיק, באַמערקט זיין פרייע האַלטונג און עפעס גייט אין זיין שמיכל — זי האָט פאַרדיכט איר קלייד און זיך אָפּ גערוקט פון אים. זייערע אויגן האָבן זיך באַגענגט — אין מעדיג- סקאַיאַ האָט אַראָפּגעלאָזט איר קאָפּ.

— עס צעגייט? — האָט זי פאַרקלערט געזאָגט, באַמראַכטנדיק דעם רונג אויף איר קליינעם פינגער.

— נײַ... אומעטום שטראַמען... — האָט פּאָמאָ געטאָלדן, שפּיגלענדיק זיך אין זיינע שײך.

— דאָס איז גוט... דער פּרילינג גייט... — איצט וועט ער שוין לאַנג נישט לאָזן וואַרטן...

— דער פּרילינג גייט, — האָט מעדינסקאַיאַ איבערגעחורט,
ניט הויך, ווי אײנהערנדיק זיך אין קלאַנג פון אירע אייגענע רייד.
— מענטשן וועלן זיך נעמען פאַרליבן, — האָט שטייכלענדיק
געזאָגט פאַמאַ און צוליב עפעס שטאַרק געריפן זיך די הענט.
— איר קלייבט זיך פאַרליבן? — האָט טרוקן געפּרעגט מע-
דינסקאַיאַ.

— כּוּהאַב זיך ניט וואָס צו קלייבן... איך בין שוין לאַנג
פאַרטיק... פאַרליבט אויפן גאַנצן לעבן...
און פאַמאַ האָט זיך צוגערוקט צו דער פרוי און ברייט גע-
שטייכלט אין פאַרלעגנהייט.

זי האָט אוינגבליקלעך אַ קוק געטאָן אויף אים און פון דאָס-
גיי גענומען שפּילן, קוקנדיק אויף די סטרונעס און ריידנדיק אַ
פאַרטראַכטע:

— פּרילינג... ווי גוט דאָס איז, וואָס איר הייבט ערשט אָן
צו לעבן... דאָס האַרץ איז פול מיט פּוּחזות... ניטאָ דאָרט קיין שום
פּינסטערניש...

— סאָפּיע פּאַולאַזנעו! — האָט שטיל אויסגערופן פאַמאַ.
זי האָט מיט אַ צאַרטער באַוועגונג אים אָפּגעהאַלטן.

— וואָרט, טייערינקער!... דינט קען איך אײך זאָגן... עפעס
גוטס... איר ווייסט — ביי אַ מענטשן, וואָס האָט אַ סך געלעבט,
זיינען דאָ רגעס, ווען אַ קוק טוענדיק אין זײַן האַרץ, געפינט ער
דאָרט אומדערוואָרט... עפעס, וואָס איז שוין לאַנג פאַרנעסן... וואָס
איז געלעגן ערגעץ טיף אויפן גרונט פּין האַרץ יאָרן... נאָך האָט
נאָך ניט פאַרלאָרן דעם ריח פון יוגנט. ווען דער זכרון רייזט זיך
צו צו דעם... הייבט אָן בלאָזן דאָן אויפן מענטש דער פּרילינג...
מיט פּאַלעפּנדיקער פּרישקייט פון זיינע פּרימאָרנדיקע טעג... דאָס איז
גוט... כאַטש זייער טרויעריק.

די סטרונעס האָבן אונטער אירע פינגער געציערעט אין גע-
וויינט און פאַמען האָט אויסגעוויזן, אַז זייערע קלאַנגען אין דער
שטיילער קול פון דער פרוי רייצן צערטלעך און ווייך זײַן האַרץ...
נאָך נאָך פעסט אין זײַן פאַשלוס, האָט ער זיך צוגעהערט צו אירע
רייד און ניט פאַרשטייענדיק זייער אינהאַלט, געאַראַכט:

„רייד: איצט וועל איך דיר שוין מער נישט גלויבן“...
די דאָזיקע מחשבה האָט אים אויפגערעגט. און אים איז געווען
אַ שאַד, וואָס ער קען נישט הערן איר היידן אַזוי אויפגעקראַם און
מיט צושרוי, ווי פריער...
— איר קלערט וועגן דעם, ווי מען דאַרף לעבן? — האָט די

פּרוי געפרעגט.

— אַמאָל באַקלערט מען... און דערנאָך פאַרגעסט מען צוריק.
גיטאַ קיין צייט! — האָט פּאַמאַ געזאָגט און זיך צעלאַכט. —
און וואָס איז דאָ צו קלערן? ס'איז פאַוואַסיש... זעסט, ווי מענטשן
לעבן... נו, הייסט עס, דאַרף מען זיי נאַכטאָן...
— אַך, טוט דאָס נישט! האָט רחמנות אויף זיך אַליין... איר

זייט אַזאַ... וואוילער... פאַראַן ביי אַיך עפעס אויסטערליש...
וואָס? איך וויל נישט, נאָר דאָס פילט מען... און מיר דאַכט זיך,
אַיך וועט זיין זייער שווער צו לעבן... איך בין זיכער, אַז איר
וועט נישט גיין מיטן געוויינלעכן וועג פון די מענטשן פון אַיער קרייז...
גיין! אַיך קען נישט זיין אָנגעגעבן דאָס לעבן, וואָס איז אינגאַנצן
געווינדעט אַריינצוכאַפן, נאַכצויאָגן זיך נאָכן ריפּל... דער דאָזיקער
האַנדל... אַ ניין! איך ווייס, אַיך וועט זיך פאַרגלויבן עפעס אַנ-
דערש... יאָ?

זי האָט גערעדט גיך און מיט אַן אומרו אין אירע אויגן.
פּאַמאַ האָט געטראַכט, קוקנדיק אויף איר:
„וואוהין צילט זי דאָס אַליין?“

און פאַמעלעך איר געענטפערט:
— אפּשר וועט זיך פאַרגלויבן... ס'גלויבט זיך שוין, אפּשר...
צורוקנדיק זיך צו אים, האָט זי אים אַריינגעקוקט אין פנים
און איבערצייגט גערעדט:

— הערט! לעבט נישט אַזוי ווי אַלע! אָרדנט זיך אַיין דאָס לעבן
אַנדערש... איר זייט אַ געזונטער, אַ יונגער... איר זייט אַ גוטער...
— און אַז איך בין אַ גיטער, דאַרף דאָך מיר אויך זיין גוט! —
האַט פּאַמאַ אויסגערופן, פילנדיק, ווי אים פאַהערשט אַן אומרו
און זיין האַרץ הייבט אַן פלאַטערנדיק צו קלאַפן...

— אך, אזוינס טרעפט ניט! אויף דער וועלט איז אלעמאל
דעם גוטן ערגער, ווי דעם שלעכטן!... — האָט טרויעריק געוואָס
מעדינסקאָיאַ.

און ווידער האָבן זיך פון אונטער אירע פינגער צעשערונגען די
ציטערדיקע מענער פון דער מוזיק. פאָמאָ האָט דערשפּירט, אַז אויב
ער וועט איצט ניט נעמען ריידן וואָס מען דאַרף, — וועט ער
איר שפעטער שוין גאַרנישט זאָגן...

— „העלף מיר, גאַט!“ — האָט ער אין געדאַנק אַרויסגע-
פּליסטערט און מיט אַ שטילער שטימ האָט ער מיט אַנשטרענגונג
אַנגעהויבן:

— סאַפּיאַ פּאַוולאַוונע! זאָל שוין זיין גענוג!... איך דאַרף מיט
איך ריידן... איך בין געקומען איך זאָגן אַס-וואָס: גענוג! מען
דאַרף צוטרעטן גלייך... אָפּן... איר האָט מיך צוגעצויגן פון אַנ-
הייב... און איצט גרענעצט איר זיך אַס פון מיר מיט עפעס... איך
פאַרשטיי ניט, וואָס איר רעדט... מיין שכל באַנעמט עס ניט...
איך שפּיר דאָך — איר ווילט זיך באַהאַלטן... איך זע דאָך —
איר פאַרשטייט, צוליב וואָס איך בין געקומען!

זיינע אויגן האָבן זיך צעפלאַקערט, און מיט יעדן וואָרט איז
זיין שטימ געוואָרן הייסער און העכער. זי האָט זיך אַ וויג גע-
טאָן מיט איר גאַנצן קערפּער פאַרויס און אומרוק געוואָס:

— אַ, הערט אויף!...

— ניין, איך וועל — יאָ ריידן!

— איך ווייס, וואָס איר ווילט זאָגן...

— ניט אַלין ווייסט איר! — האָט מיט אַן דראָנג אַרויסגעוואָס:

פּאָמאָ, אויפהייבנדיק זיך פון פּלאַץ, — אָבער איך ווייס וועגן איך
יאָ, — אַלין!

— יאָ? איז פאַר מיר בעסער... — האָט רויק אָפּגענוטפּערט

מעדינסקאָיאַ.

זי האָט זיך אויך אויפגעהויבן פון דער סאַפּע, ווי וועלנדיק
אזעקליין ערגעץ, נאָר שטייענדיק אַ פאַר דעם האָט זי זיך צוריק
אַראַפּגעלאָזט אויף איר אָרט. איר פנים איז געווען ערנסט, די
ליפּן שטייף צונויפגעדריקט, נאָר די אויגן האָט זי געהאַלטן אַראַפּ-

געלאזט און פאמא דאָס ניט געזען זייער אויסדרוק. ער האָט געמיינט, אז ווען ער וועט איר זאָגן: — איך ווילס וועגן אײך אַליין! — וועט זי זיך דערשרעקן, זי וועט זיך שעמען, און א פארלאָרענע וועט זי אים בעטן, מוחל זײן פאר איר שפילן זיך מיט אים. דאָן וועט ער זי שטארק אַרומקלאַמערן און איר מוחל זײן. נאָר דאָס איז ניט געשען; ער האָט זיך אַליין פארלאָרן פון איר רוקײם, גע- קוקט אױף איר, געזוכט ווערטער, פדי פאַרזועצן זײן געשפּרעך, און ניט געפונען זײ.

— איז בעסער פאַר מיר... — האָט זי איבערגעחורט טרוקן און פעסט. — האָט איר זיך, הײסט עס, אַליין דערוואוסט, יאָ? און געוויס מיך פאַראורטיילט... ווי ס׳פאַדאַרף צו זײן... איך פאַר- שטיי... איך בין קעגן אײך שולדיק... נאָר... נײן, איך קען זיך ניט פאַרענטפּערן...

זי איז אַנטשוויגן געוואָרן. פלוצלונג האָט זי מיט אַ נער- וועזן זשעסט אימפּעהויבן די הענט אינדערהויך, זיך אַ כאַפּ געשאַן פאַרן קאָפּ... און גענימען צורעכט מאַכן די האַר...

פאמא האָט אַ טיפן קרעכץ געטאָן. מעדינסקאָיאַס ווערטער האָבן אין אים דערהרגעט עפעס אַ האָפענונג, אַ האָפענונג, וועמעס אָפּוועגנהײט ער האָט דערשפירט אין זײן האַרצן, ערשט איצט. ווען זי איז געלעגן אינגאַנצן אַ צעשמעטערטע, און מיט אַ ביטערן פאַרדראָם האָט ער שאַקלענדיק מיטן קאָפּ אַרזיכגערעדט:

— ס׳פלעגט טרעפן, איך פלעג קוקן אױף אײך און טראַכטן: ס׳איז אַ שײנע זי איז... ס׳איז אַ גוטע... אַ טיפּעלע... און אַס געמט איר אַליין און זאָגט — שולדיק... עך-כמע!

דער יונגס שטימ האָט זיך איבערגעריסן. און די פרוי האָט זיך שטילערהײט צעלאַכט.

— ס׳איז אַ וואוילער איר זײט, אָבער אויך לעכערלעך... און ס׳איז אַ שאַד, וואָס איר... קענט דאָס אַליין... ניט פאַרשטיין...

דער יונג האָט געקוקט אױף איר, שפירנדיק, אז ער איז אַנטוואָפנט דורך אירע צאַרטע רײד און פאַרצערטן שמיכל. דאָס קאַלטע און צאָרנדיקע, וואָס ער האָט געהאַט קעגן איר אין זײן ברוסט — איז צעגאַנגען אין אים פון וואַרעמען גלאַנץ פון אירע

אויגן. די פרוי האָט זיך איצט אויסגעוויזן אַ קלייניקע, אַן אומ-
פאַשיצטע, ווי אַ קינד. זי האָט גערעדט מיט עפעס אַ ווייך קול,
פונקט זי וואָלט זיך געבעטן און די גאַנצע צייט געשמייכלט, נאָר
ער האָט זיך אַיינגעהערט צו אירע רייד.

— איך בין געקומען צו אײך, — האָט ער אָנגעהויבן, איבער-
שלאָגנדיק אירע רייד, — אָן רחמנות... — בעת מעשה האָט ער
געטראַכט: איכל איר זאָגן! נאָר ער האָט גאַרנישט געזאָגט...
סױילט זיך ניט... דאָס האַרץ איז אַייגעפאַלן... — איר אַטעמט אויף
מיד ווי עפעס... עך, אומזיסט האָב איך אײך דערווען! וואָס ווײט איר
מיד? מען דאַרף, זעט אויס, אַוועקגיין...

— וואַרט, טײערער, גײט ניט אַוועק! — האָט זי האַסטיק
אַרויסגעזאָגט, אויסציענדיק אים אַ האַנט. — פאַרוואָס אַזוי... שטרענג?
זײט ניט ברוגז אויף מיר! וואָס בין איך אײך? איר דאַרפט
אַן אַנדער חבֿרע, אַזאַ פֿשוטע, אַ געוויסע מיט דער
נשמה, ווי איר אַליין... זי דאַרף זײן אַ פֿריילעכע, אַ מונטערע...
איך, איך בין דאָך שוין אַ זקנה... איך האַלט כּסדר אין אײן בענקען...
מיד לעבט זיך אַזוי פּוסט און אומעטיק... אַזוי פּוסט! ווייסט איר, —
ווען אַ מענטש איז געוויינט צו לעבן פֿריילעך און קאָן זיך ניט
פֿרייען — איז אים שלעכט! סױילט זיך אים לעבן פֿריילעך, סױילט
זיך לאַכן... אָבער ער לאַכט ניט — נאָר דאָס לעבן לאַכט פֿון
אײם... און מענטשן... הערט=זשע מיך אויס! ווי אַ מוטער ראַט אײך
אײך און בעט אײך — פּאָלנט קײנעם ניט, נאָר אַיער אײגן האַרץ! לעבט
אַזוי ווי דאָס האַרץ וועט אײך הייסן. מענטשן ווייסן גאַרנישט, מענטשן
קענען נישט זאָגן דעם אמת... פּאָלנט זי ניט.

פֿלייסנדיק זיך צו ריידן פֿשוטער און פֿאַרשמענדלעכער, איז זי
געווען צערודערט און אירע ווערטער האָבן זיך געשאַטן אײנער
נאָכן אַנדערן האַסטיק, אָן אַ צוזאַמענהאַנג. אויף אירע ליפּן האָט
די גאַנצע צײט געשפּילט אַ פֿרויעריק שמיכעלע, אַן איר פנים
איז געווען ניט שײן.

— דאָס לעבן איז זײער שטרענג... דאָס לעבן וויל, אַז אַלע
מענטשן זאָלן זיך אונטערנעבן זײנע פֿאַדערונגען, אָבער נאָר זײער
שטאַרקע קענען אומבאַשטראַפּט זיך אים קעגנשמעלן... צי קענען

זיי טאקע? אָ ווען איר וואָלט וויסן, ווי ס'איז שווער צו לעבן...
דער מענטש דערגייט ביז צו אזא מדרגה, ווען ער הייבט אָן מורא
האַבן פאר זיך אליין... ער צעטיילט זיך גופא אויף א ריכטער
און א פארברעכער און משפט זיך אליין און זוכט א פארעכטיקונג
פאר זיך... און ער איז גרייט סיי טאָג, סיי נאַכט ויין מיט דעם,
וועמען ער האַסט, מיט דעם, וואָס איז קעגן אים, — אַבי נאָר נישט
צו בלייבן אליין מיט זיך גופא:

פאַמא האָט אויסגעהויבן זיין קאַפּ און מיט אומצוטרוי און
פאַרוואונדערונג זיך אָפּגערופּן:

— איך פאַרשטיי בשום אופן נישט, וואָס דאָס איז אַזוינס?
אויך ליובאַוו רעדט אַזוי...

— ווער איז זי, די ליובאַוו? וואָס רעדט זי?

— מיין שוועסטער... דאָס אייגענע, וואָס איר, פאַקלאַנט זיך
רק אויפן לעבן. מען קען, זאָגט זי, נישט לעבן...

— אָ, זי איז נאָך אַ יונגע! און ס'איז אַ גרויס גליק, וואָס זי
רעדט שוין ווען דעם...

— אַ גליק! — האָט מיט חוזק אויסגעצויגן פאַמא. — אַ שיינער
גליק, פון וועלכן מען קרעכצט און מען קלאַנט...

— איר הערט זיך צו צום קלאַנט זיך... אין מענטשנס קלאַנט
זיך שטעקט תמיד אַ גרויסע חכמה... אַ! ס'שטעקט דערין מער חכמה,
ווי אין אלע אנדערע זאַכן... איר הערט זיך אַין צו דעם, — דאָס
וועט אייך אויסלערנען צו געפינען אייער וועג...

פאַמא האָט זיך איינגעהערט איבערצייגט צו דעם קליינערדיקן
קול פון דער דאָזיקער פרוי און מיט אַ ספירה אין דער נשמה זיך
אַרומגעקוקט אַרום זיך. אַלץ איז שוין געזען לאַנג פאַקאַנט, נאָר
היינט האָט אַלץ אויסגעזען ניי: אַ סך קלייניקייטן האָבן אַנגעפילט
דאָס צימער, אַלע וועגט ווינען געווען פאַדעקט מיט בילדער, פאַלי-
צעס, געוויסן, שיינע און העלע זאַכן ווינען פון אומעסזם געקראַכן אין
די אויגן. דאָס רויטלעכע ליכט פון לאַמפּ האָט אַנגעזויט אַן און-
מעט. אַ טונקלקייט איז געלען אויף אַלץ, וואו-נישט-וואו האָט שאַנע-
דיק געבלאַנקט דאָס גאַלד פון די ראַמען, די ווייסע פלעקן פון
פאַרפאַר. די שווערע פאַטייערן ווינען אומבאַוועלעך געהאַנגען אויף

ער האָט ניש געהערט אירע הייד.

— און ווי ס'איז געקומען צום ענין, — האָט איר זיך דער-
שראָקן און זיך אָפגעצוימט פון מיר... האָט גענומען חרטה האָבן...
כא! דאָס לעבן איז שלעכט! און וואָס קלאַגט איר זיך אליין עפעס
אויפן לעבן? וואָסער לעבן? דער מענטש — דאָס איז לעבן, און
אויסערן מענטש איז נישט קיין שום לעבן... און איר האָט אויסגע-
טראַכט עפעס אַ מין פריאה... דאָס טוט איר — פרי צו פארבלענדן
די אויגן, פרי צו רעכטפארטיקן זיך... איר'ט זיך פארשוּפּט, פאַר-
פלאַנטערט זיך אין פאַרשיידענע אויסטראַכטענישן און נאַרשיקייטן און —
קרעכטשעט! אַך! דאָס לעבן! אַך, דאָס לעבן! און צו דען נישט איר
אַליין האָט אים באַשאַפן? און פאַרדעקנדיק זיך מיט קלאַגענישן —
צעטומלט איר אַנדערע... נו, איר זייט אַראָפּ פון וועג, אָבער צו
וואָס דאַרפט איר מיך אַראַפּשלאַגן פון וועג? ס'איז ביי אַיך עפעס
אַזאַ בייז: אַז ס'איז מיר שלעכט, איז זאָל דור אויך זיין שלעכט, —
נאַ-דיר: איך וועל דיר דאָס האַרץ מיט אַ פאַרסמטער טרער אַפּשפּריצן!
איז וואָס-זשע? עך, איר! גאָט האָט אַיך געגעבן שיינקייט פון אַ
מלאך, אָבער וואו איז ביי אַיך דאָס האַרץ?

ער האָט אינגאַנצן געציטערט, שמייענדיק קעגן איר און באַ-
קוקנדיק איר פון קאָפּ ביז די פיס מיט אַ פאַרווארפּולן בליק. איצט
זיינען אים די ווערטער אַרויס פון ברוסט פריי. ער האָט גערעדט נישט הויך,
נאָר שטאַרק, און ס'איז געווען אַנגענעם צו הערן. די דאָזיקע פרוי
האָט אים געקוקט אין געזיכט מיט אַן אויפגעהויבענעם קאָפּ און מיט
פרייט-צעעפנטע אויגן. זיינע ליפן האָבן געציטערט און שאַרפע
קנייטשן האָבן זיך געוויזן אויף זייערע ווינקלען.

— אַ שיינער מענטש דאַרף אויך לעבן שוין... און וועגן אַיך
רעדט מען עפעס...

פאַמעס שטים האָט זיך איבערגעריסן און אַ מאַך טוענדיק מיט
דער האַנט, האָט ער הייזעריק פאַרענדיקט:
— אַדע! —

— אַדע!... — האָט שטיל געזאָגט מעדינסקאָיא. ער האָט איר
נישט דערלאנגט קיין האַנט, האָט זיך אויסגערייט און אַוועק פון
איר. נאָר שוין ביי דער מיר, זייענדיק אין זאל, האָט ער דערשפורט

א רחמנות צו איר, און האָט ווידער אַ קוק געמאָן אויף איה פון ווייטן. זי איז געבליבן שטיין דאָרט, וואו זי איז געשטאַנען אין ווינקל, איינע אליין, אירע הענט זיינען אומבאַוועגלעך געווען אַראָפּ געלאָזן, דער קאָפּ אַ ביסל אַײַנגעבוּגן.

ער האָט פאַרשטאַנען, אַז ער קען נישט אַוועקגיין סתם אַזוי. ער האָט זיך ווידער פאַרלאָרן, און שטיל, אָפּער אָן חרטה אַרויס געשעפּטשעט:

— מעגלעך, איך האָב אייך אפשר באַליידיקט — אַנטשולדיקט: פּונדעסטוועגן... ליב איך אייך... — און ער האָט שווער אָפּגעוויפּצט: די פּרוי האָט זיך שטילערדייט און מאַדנע צעלאַכט...

— ניין, איה האָט מיך נישט באַליידיקט... גייט געוונטערדייט.

— נו, איז אַ גוטן! — האָט ער איבערגעחרט נאָך שטילער.

— גוט... — האָט זי אויך אַזוי שטיל געענטפּערט.

פּאַמאַ האָט אָפּגעוואָרפּן מיט דער האַנט די שנירלעך פּאַמאַשער-קעס; זיי האָבן זיך צעהוידעט, צעשאַרפט און באַרירט זיינע פּאַקן. ער האָט אויפּגעציטערט פון דער דאָזיקער קאַלטער פּאַרירונג און אַוועק, אַוועקטראַנגיריק אין האַרצן אַ געפּלויקן און שווערן געפּיל. דאָס האַרץ האָט געקלאַפּט, ווי ס׳וואַלט געווען פאַרפּלאַכטן אין אַ ווייכער, אָפּער שטאַרקער נעץ.

ס׳איז שוין געווען נאָכט. ס׳האַט געלויכטן די לכּנה און דער פּראָסט האָט פאַרדעקט די לוישעס מיט שטויבעלעך פון מאַסן זיל-בער. פּאַמאַ איז געגאַנגען איבערן טראַמװאַר און מיט זיין פּראָסט צעקלאַפּט די דאָזיקע שטויבעלעך, וועלכע האָבן געפּלאַצט מיט אָן אומעט. די שאַטנס פון די הייזער זיינען געלעגן אויפן וועג אין שוואַרצע קוואַדראַטן, און פון די ביימער זיינען געפּאַלן וואונדערלעכע געמעלן. אייניקע פון זיי זיינען עגלעך געווען אויף דינע הענט, וועלכע האָבן זיך הילפּלאָן אָנגעקלאַמערט אַרום דער ערד...

„וואָס טוט זי איצט?“ — האָט פּאַמאַ געטראַכט, פאַרשטעלנ־דיק זיך זי אָן איינזאַמע אין ווינקל פון עגנן צימער, אין דער רויט־לעכער טונקלקייט...

„פּאַה מיר איז בעסער צו פאַרגעסן וועגן איר“... — האָט ער באַשלאָסן. אָפּער פאַרגעסן האָט ער נישט געקאָנט. זי איז געשטאַנען

פאר אים, ארויסרופנדיק ביי אים דאָ אַ שאַרפן מיטגעפיל, דאָ אַן אויפגערייצטקייט און אפילו אויך אַ צאָרן. איר געשמאלט איז געווען אזוי העל, און די געדאַנקען וועגן איר אַזעלכע שווערע, פונקט ער וואָלט די דאָזיקע פרוי געטראָגן אין זיין ברוסט... אַנטקעגן אים איז געפאָרן אַ דראַשקע, אַנפילנדיק די נאַכט-שטילקייט מיטן טראַסק פון די רעדער איבער די שטיינער, און מיט זייער סקריפערדיי איבערן אייז. ווען די דראַשקע איז אַריינגעפאָרן אין פאַם פון לבנה-שיין, איז דער גערודער פון איר באַוועגונג געוואָרן העכער און לעבעדיג-קער און אין שאַטן האָט ער אַפגעקלונגען שווערער און הייזעריקער. דער פורמאן און דער פאַסאזשיר האָבן זיך געהוידעט און געווינט אין איר; ביידע האָבן זיי זיך עפעס ווי געצויגן פאַרויס און האָבן צוזאַמען מיטן פערד פאַרגעשמעלט מיט זיך איין גרויסע שוואַרצע מאַסע. די גאַס איז געווען אויסגעזויט מיט פלעקן פון ליכט און שאַטנס, נאָר אין דער ווייט איז די פונסטערניש געווען אזוי געדיכט, פונקט אַ וואַנט וואָלט אַפגעטיילט די גאַס, דערהויבנדיק זיך פון דער ערד ביי צום הימל. פאַמען האָט זיך עפעס געטראַכט, אַז די דאָזיקע מענטשן וויסן ניט וואוהין זיי פאָרן... און ער אליין ווייס אויך ניט וואוהין ער גייט... אים האָט זיך פאַרגעשמעלט זיין הויז — זעקס גרויסע צימערן, צווישן וועלכע ער האָט געלעבט איינער אליין. די מומע אַנפיסאַ איז אַוועק אין אַ מאַנאַסטיר אין קען זיין, זי וועט דאָרט שטאַרבן... אין הויז איז נאָר דאָ איינאַן, אַן אַלטער און טויבער סטרוזש, סעקלעטעיאַ — אַן אַלטע מויד, די קעכין און דינסט, און דאָן אַ שוואַרצער, באַוואַקסענער פּלל, מיט אַ פּלאַציקער נאָז ווי ביי אַ סאַם. און דער הונט איז שוין אויך אַלט.

„מאיז גלייכער פאַר מיר חתונה האָבן“... — האָט פאַמאַ אַפּ זיפּענדיק געטראַכט.

אַבער אים איז געוואָרן אומבאַקוועם, און אפילו לעכערלעך ביים געדאַנק וועגן דעם, ווי לייכט אים איז חתונה צו האָבן. מען קאָן מאַרן שוין זאָגן דעם מויפּפאַטער, אַז ער וואָל אים שדנען אַ פּלל, און — ס'וועט ניט פאַרביי אפילו קיין חודש, ווי אין שטוב וועט שוין צוזאַמען מיט אים וואוינען אַ פרוי. און מאָג און נאַכט וועט זי זיין לעבן אים. ער וועט איר זאָגן: „קום שפּאַצירן!“ און

זי וועט גיין... ער וועט איר זאגן: „קום שלאפן!“ – און זי וועט אויך גיין... וועט זיך איר פארזעלן אים קושן – וועט זי אים קושן, אפילו ווען ער וועט נישט וועלן. און זאגן איר – איך וויל נישט, גיי אַוועק! – וועט זי זיך פאליידיקן... וועגן וואָס וועט מען מיט איר קענען ריידן? און וואָס וועט זי אים קענען זאָגן? ער האָט גע= טראַכט און זיך פאַרעשטעלט פאַקאָנטע פריילינגס, סוחרישע טעכ= טער, אַנדערע פון זיי זיינען געווען זייער שיינע, און ער האָט גע= וואוסט, אַז יעדערע פון זיי וועט מיט אים חתונה האָבן. אָבער קיין איינער פון זיי וואָלט ער נישט געוואָלט זען לעבן זיך אַלס זיין ווייב... ווי דאָס מוז זיין מיאום און נישט פאַקוועם, ווען אַ מיידל ווערט אַ ווייב... און וואָס זאָגן זיך איינער דעם צווייטן דאָס זינגע פאַרפאַלק נאָך דער חופּה אין זייער שלאָפצימער? פאַמאָ האָט פרויבורט טראַכטן וועגן דעם, וואָס ער וואָלט געזאָגט אין אַזאַ פּאַל, און האָט זיך קאַנפּ= פּרוויש צעלאַכט, נישט געפינענדיק קיין פאַסיקע ווערטער... דער= נאָך האָט זיך אים דערמאָנט לויבע מאַיאַקן. זי וואָלט געוויס די ערשטע זיך צערעדט מוט עפעס פרעמדע ווערטער אָן אַ טאַל... אים האָט זיך עפעס אויסגעוויזן, אַז אַלע רייד ביי איר זיינען פרעמדע און אַז זי רעדט נישט דאָס, וואָס ס'דאַרף ריידן אַ מיידל אין אירע יאָרן, אַ מיידל פון איר אויסזען און אָפּשטאַמונג...

און דאָ האָט זיך זיין מחשבה אָפּגעשטעלט אויף לויבאַווים פאַקלאַנגן זיך, ער האָט גענומען גיין שטילער, אַ פאַרוואַנדערטער פון דעם, וואָס אַלע מענטשן, מיט וועלכע ער איז נאָענט און רעדט צו בים= לעך, ריידן מיט אים שטענדיק וועגן לעבן. דער טאַטע, די מומע, דער טויפּפאַטער, לויבאַוו, סאַפּיע פאַולאָוונע, – אַלע לערנען זיי אים צו פאַרשטיין דאָס לעבן, אָרער פאַקלאַנגן זיך אויפן לעבן. אים האָבן זיך דערמאָנט די ווערטער וועגן גורל, וואָס דער אַלטער האָט אים געזאָגט אויפן דאַמפּער, און אַ סך אַנדערע פאַמערקונגען וועגן לעבן, פאַרוואָרפן און ביטערע טענות, וועלכע ער פּלעגט אין אַ מאַמענט דערן פון, פאַרשיידענע מענטשן וועגן לעבן.

„וואָס זאָל דאָס באַדייטן? – האָט זיך אים געטראַכט, – וואָס איז לעבן, אויב דאָס איז נישט מענטשן? און די מענטשן ריידן תּמיד

ווי זיי וואָלטן געווען נישט זיי, נאָך ס'איז אויסער זיי פאָראַן נאָך עפעס,
 וואָס שטערט זיי דאָס לעבן. אַמשה איז דאָס דער טייל?
 אַ שווערער געפיל פון פחד האָט אַרומגעכאַפט דעם יונג; ער
 האָט זיך אַ צאָפל געמאַן און זיך אַרומגעקוקט. די גאָס איז גע-
 ווען ליידיק און שמיל. די טונקעלע פענסטער האָבן מירב געקוקט
 אין נאַכט-חושך, און איבער די ווענט, איבער די פּאַרקאַנעס, האָט
 זיך מירט נאָך מירט נאַכגעשלעפט נאָך פאַמען ווין אייגענער שאַטן.
 — איזוואַשטישיק! — האָט ער הויך אַ געשרי געמאַן, פאַר-
 שנעלערנדיק די מירט. זיין שאַטן האָט אַ ציטער געמאַן און ווי אַ
 דערשראָקענער אים נאַכגעקראַכן, אַ שווייגנדיקער און אַ שוואַרצער.
 פאַמען האָט זיך אויסגעוויזן, און פון הינטער אים אַטעמט מען מיט
 קעלט און און עפעס אַן אומגעדויערס, און נישט-זעוודיקס, נאָך אַ
 שוואַרצע זאָך אַזא יאָגט אים נאָך. מיט שרעק איז ער, במעט, ווי
 אַנטקעגנגעלאָפן דער דראַזשקע, וועלכע האָט זיך מיט אַ רעש
 פאַוויזן פון ערגעץ פון דער פינסטערניש, און ווען ער האָט זיך געזעצט
 אויף דער דראַזשקע האָט ער מורא געהאַט זיך אומקוקן אויף הינטן.
 הגם ער האָט דאָס געוואָלט...

VII

ס'איז אונזעך אַ וואָך צייט נאָכן געשפרעך מיט מעדינסקאָיאַן.
און מעג און נעכט איז איר געשטאַלט, נישט אָפּטערעטנדיק, געשטאַנען
פאר פאָמען, אַרויסהאַנדליק אין זיין האַרץ אַ נאַנדליק געפיל פון
בענקשאַפט. אים האָט זיך געוואָלט גיין צו איר און אים האָט גע-
קרענקט אַזוי, אַז אפילו די ביינער האָבן אים געבראַכן פון פאַרלאַנג
ווידער צו זיין לעבן איר. נאָר ער האָט פאַרביסן געשוויגן, ברוגז-
לעך, און נישט געוואָלט נאָכגעבן דעם דאָזיקן פאַרלאַנג, זיך פאַר-
נעמענדיק פלייסיק מיט זיינע עסקים און וועקנדיק אין זיך פסדר פּעס
קעגן דער דאָזיקער פרוי. ער האָט געפילט, אַז ווען ער וועט קומען
צו איר, וועט ער זי געפונען שוין נישט אַזוי, ווי ער האָט זי איבער-
געלאָזט. אין איר האָט געמוזט פאַרקומען עפעס אַ שינוי נאָכן גע-
שפרעך מיט אים, און זי וועט אים שוין נישט אויפגעמען אַזוי ווייך, ווי
פריער, נישט שמיכלעך צו אים מיט יענעם קלאַרן שמויכל, וועלכער
פלעגט דערוועקן אין אים עפעס נאָר באַזונדערע רעיונות און האָ-
פּענונגען. מורא האָבנדיק, אַז דאָס וועט שוין נישט זיין, נאָר אַז
ס'וועט זיין עפעס אַנדערש, האָט ער זיך די גאַנצע צייט אַיינגע-
האַלטן און געפייניקט...

די אַרבעט און די בענקשאַפט נאָך דער דאָזיקער פרוי האָבן
אים נישט געשטערט צו טראַכטן אויך וועגן לעבן. ער האָט נישט גע-
פאַרשט וועגן דער דאָזיקער רעטעניש, וואָס האָט אַזוין אַרויס-ערופּן
אין זיין האַרץ אַן אומרויך געפיל; ער האָט עס נישט געקאַנט פאַרשן,
נאָר ער האָט גענומען וואַכזאַם זיך צוהערן צו אַליק, וואָס מענטשן
האַבן גערעדט וועגן לעבן, און זיך געמיט צו געדענקען, וואָס זיי
האַבן געזאָגט. זיי האָבן אים גאַרנישט אויפגעקלערט, נאָר האָבן

נאכמער פארגרעסערט זיין פארצווייפלונג און געפאָרן אין אים אַ פאָרדעכטיקן געפיל. זיי זיינען געווען פלינג, כיטרע און קלוג – דאָס האָט ער געזען; געשעפטלעך האָט מען מיט זיי געדאַרפט שטענדיק זיין פאָרויכטיק; ער האָט שוין געוואוסט, אז אין וויכטיקע פּאַלן רעדט ניט קיינער פון זיי דאָס, וואָס ער מראַכט. און אויפּמערקזאַם נאָכשפורנדיק זיי, האָט ער געפילט, אז זייערע זיפּצענישן און אָב-צענישן אויפן לעבן רופן אַרויס ביי אים אַן אומצוטרוי. שווינגנדיק האָט ער מיט אַ פאָרדעכטיקן בליק זיך צוגעקוקט צו אַלץ, און אַ דינער קניישט האָט געשניטן זיין שטערן...

אינמאָל אין אַ פרימאָרגן האָט אים דער טויפּפאַמער אויף דער בערזע געזאָגט:

– אַנאַני אוי געקומען צו פּאַרן... ער בעט זיך אַרײַנגיין צו אים... גיי אַרײַבער צו אים אינאַזונט, אָבער זע, היט דיין צונג... אַנאַני וועט זיך באַוועגן, די זאַלסט דערציילן אים וועגן דינע גע-שעפטן... ער איז אַ כיטרער, אַלטער טייל... אַ פּרומער פּוקס... פּאַר-גלאַצט די אויגן צום הימל און די לאַפע לאַזט ער דיר אַרײַן אין בוים, אַרויסשלעפּנדיק פון דאָרט דיין טײַסער... גיב אַכטונג... – מיר קומען אים געלט? – האָט פּאַמא געפּרענט.

– ווי-זשע דען! פאַר דער בערלינע האָבן מיר אים נאָך ניט באַצאַלט... און האַלץ האָבן מיר גענומען ניט לאַנג אָנדערטהאַלפּן הונדערט פינפטלעך... אויב ער וועט בעסן דאָס גאַנצע געלט מיט אַמאָל – גיב ניט... אַ רובל איז אַ קלעפיקע זאַך; וואָס לענגער ער וועט זיך דרייען אין דיין האַנט, אַלץ מער קאַפּיקעס וועט צו אים צושטיין... דער רובל איז – ווי אַ גוטע טויב – גיט עס אַ פּלי אין דער לופט, זעסטו באלד – ווי ער פּרענגט מיט זיך אַ גאַנצע סטאַיע אין טויפּנשלאַק...

– וואָס הייסט, אים ניט באַצאַלן, אויב ער וועט פּאַדערן?
 – זאָל ער וואַרטן – זאָל ער וויינען, בעסן זיך, די וויין אויך – אָבער גיב ניט...

– איך גיי שוין אוועק... – האָט געזאָגט פּאַמא.
 אַנאַני סאָזישט שטשוראַוו איז געווען אַ גרויסער וואַלד-סוחר, געהאַט אַ גרויסן זעגמיל, געפויט באַרושעס, געטריבן פּליטן... ער

האַט געפירט געשעפטן מיט אינגאטן, און פאָמאָ האָט ניט איין
מאַל געזען דעם דאָזיקן הויכן זקן, גלייך ווי אַ סאַסנע, מיט אַ
לאַנגער ווייסער פאַרד און לאַנגע הענט. זיין גרויסע, שיינע פונדור מיטן
אַפענעם געזיכט און קלאַרן בליק האָבן אַרויסגערופן ביי פאָמען אַ
געפיל פון אַכטונג צו שמשוראַוו, כאַטש ער האָט געהערט פון לייט,
אַז דער דאָזיקער „וואַלדמענטש“ איז רייך געוואָרן ניט פון ערלע-
כער אַרבעט און פורט זיך ניט גוט ביי זיך און דער היים, אין
זיין פאַרוואַרפענעם דאַרף פון זיין וואַלד-קרייז. אויך דער פאָטער
האַט דערציילט פאָמען, אַז שמשוראַוו האָט אין דער יוגנט, ווען ער
איז נאָך געווען אַן אַרעמער פויער, אַריינגענומען צו זיך אין
גאַרן, אין זיין פאַך, אַ קאַטאַרושיניק, און דער קאַטאַרושיניק האָט
געמאַכט פאַר אים פאַלשע געלט. פון יענער צייט האָט אַנאַני גע-
נומען רייך ווערן. איינמאַל האָט די פאַך אָפגעברענט, און אינם אַש
האַט מען געפונען אַ פאַרקוילטן גוף פון אַ מענטשן מיט אַ צע-
האַקטן שאַרבן. אין דאַרף האָט מען גערעדט, אַז שמשוראַוו האָט
אַליין דערהרגעט זיין אַרבעטער — און אים נאַכהער פאַרברענט.
מען האָט דערציילט אַזעלכע זאַכן וועגן דאָזיקן, אויפן אויסזען
אַנשטענדיקן אַלטן ניט איין מאַל; נאָך אַזעלכע זאַכן האָט מען
גערעדט וועגן נאָך אַ סך רייכע אין שטאָט, — ווי זיי וואַלטן אַלע אַי-
געוואַלט זייערע מיליאָנען דורך דייב, רציחות און — דער עיקר —
דורך מאַכן פאַלשע געלט. פאָמאָ האָט זיך פון קינדווייז-אַן צו-
געהערט צו אַזעלכע מעשיות און האָט קיינמאַל פריער ניט גע-
טראַכט צו זינען זיי אמת, צו ניט.

ער האָט אויך געוואוסט וועגן שמשוראַוו, אַז דער אַלטער האָט
איבערגעלעבט צוויי ווייבער, — איינע פון זיי איז געשטאַרבן אין
דער ערשטער חופּה-נאַכט אין אַנאַניס אַרעמס. נאַכהער האָט ער
אַפּשלאָגן דאָס ווייב ביי זיין אייגענעם זון, און דער זון האָט פון
צער גענומען טרינקען און איז שיר ניט אומגעקומען פון שיפרות,
נאָך האָט זיך פאַצייטנס פאַרענקט און איז אַוועק ראַטעווען זיך אין
איינזאַמקייט אויפן אַגריז. און ווען ביי שמשוראַוו איז געשטאַרבן זיין
געליבטע, די שנור, האָט ער זיך אַריינגענומען אין שטוב אַ שטוב-
מידל — אַן אַרעמע, מיט וועלכער ער לעבט פון היינטיקן טאָג,

און וועלכע האָט אים ניש לאנג געפאָרן אַ מויט קינד... גייענדיק צו
אנאָנין אין גאָסטהויז, וואו יענער האָט זיך געהאַט אָפגעשטעלט,
האָט זיך פּאַמא ניש ווילנדיק דערמאָנט אָן אליין, וואָס ער האָט געהערט
וועגן אַלטן פון פּאַטער און פון אַנדערע מענטשן, און געפילט,
אַז שטוראַוו איז געוואָרן פאַר אים אויסטערליש אינטערעסאַנט.

ווען פּאַמא האָט, אויפמאָנדיק די מיר, זיך אַוועקגעשטעלט
מיט יראַת-הכבוד אויפן שוועל פון קליינעם צימער, וואָס איז גע-
ווען מיט איין פענסטער, פון וועלכן מען האָט געקאָנט זען נאָר
אַ פאַרשימלטן דאַך פון שכנותדיקן הויז, — האָט ער דערזען, אַז
דער אַלטער שטוראַוו האָט זיך נאָר-וואָס אויסגעכאַפט פון שלאָף
און זיצט אויפן בעמ, אָנגעשפּאַרט אויף די הענט און קוקט אויפן
היל, איינגעפויגענעדרייט, אַווי, אַז ווין לאַנגע און ווייסע פאַרד ליגט
אים אויף זיינע קני. נאָר אפילו איינגעפויגענעדרייט איז ער געווען
הויך...

— ווער איז געקומען? האָט אַנאני, אויפהויבנדיק דעם קאַפּ,
אַ פרעג געמאָן מיט אַ הייערדיקלעכן, פעסדיקן קול.

— איך. גוטמאָרגן, אַנאני סאוויטש...

דער אַלטער האָט לאַנגוואָס אויפגעהויבן דעם קאַפּ, און אים-
שטעלנדיק אַ פאַר גרויסע אויגן, אַ קוק געמאָן אויף פּאַמען.

— איגנאַטס זון אפּשר?

— ער אליין...

— נו, קום אדער... זעין זיך דאָ לעבן פענסטער... מירן אַ
קוק טאָן ווי דו זעסט אים... אפּשר ווילסטו מירינקען מיי?

— איך וואָלט געטרונקען...

— פּאַדינער! — האָט דער אַלטער אויסגעשריען. אויסציענדיק
די פרוסט און פאַרנעמענדיק די פאַרה אין אַ הויפּן, האָט ער גע-
נומען פּאַטראַסטן פּאַמען. פּאַמא האָט איך געקוקט אויף אים, ווי
פון אַ זייט.

דעם אַלטנס הויכער שמערן איז געווען דורכאויס צעשיניטן
מיט קנייטשן און די הויט איז געווען פּונקל. די גראַע געקרוילטע
פּערדס-האַר האָבן פּאַדעקט זיינע שליפּן און די געשפּיצטע אויערן;
די בלאַע, רויקע אויגן האָבן צוגעגעבן דעם אייפּערשטן טייל פּנים

אן אויסדרוק פון אַ קלוגן און אָנגעוועענעם מאַן. נאָר זיינע באַקן
און ליפּן זיינען געווען גראַפּע, רויטע און האַבן אויסגעזען, ווי
פרעמדע אויף זיין פנים. דער לאַנגער, דינער נאָז איז געווען פאַר-
ברוגן אויף אַראָפּ, ווי ער וואָלט זיך געוואָלט פאַהאַלטן אין די
ווייסע וואַנצעס; דער אַלטער האָט פאַווענט מיט די ליפּן, הינטער
זיי האַבן געבלאַנקט געלע, קליינע ציין. ער איז געווען אָנגעטאַן
אין אַ ראָזער סיטצענער העמדל, אונטערגעאַרטלט מיט אַ זידע-
נעם פאַס און די שוואַרצע היזן זיינען געווען אַריינגעלאָזט אין די
שטייזל. פאַמאָ האָט געקוקט אויף זיינע ליפּן און געקלערט, אַז דער
אַלטער איז אַוודאי אַזא, ווי מען רעדט וועגן אים...

— זינגלויזן ביסטו מער ענלעכער געווען אויפן טאַטן... —
האַט שטשוראַוו פּלוצלונג אַ זאַג געטאַן און אַפּגעויפּצט. אַפּשווייגנדיק
נאַכער אַ וויילע, האָט ער געפרעגט: — געדענקסטו דעם טאַטן?
טומם תּפּילה, נאָך אים?

— מען דאַרף, מען דאַרף תּפּילה-טאַן! — האָט ער פאַר-גע-
געזעצט, אויסהערנדיק פאַמעס קורצן ענטפּער. — אַ גרויסער בעל-
עבירהניק געווען איגנאַט... און געשטאַרבן אָן זיידן... אין אייג-
זאַמקייט... אַ גרויסער בעל-עבירהניק.

— ניט זינדיקער פאַר אַנדערע — האָט פאַמאָ פּונסטער גע-
ענטפּערט, אַ באַליידיקטער פּאַרן פאַטערס פּבור.
— למשל, ווער? — האָט שמרענג געפרעגט שטשוראַוו.
— קנאַפּ בעל-עבירהניקעס זיינען דאָ!

— זינדיקער פּאַרן פאַרשטאַרבענעס איגנאַט איז דאָ נאָר איין
מענטש אויף דער וועלט — דער פאַרשאַלטענער פאַרמאַזאַן, דיין
טויקספאַטער יאַשקע... — האָט דער אַלטער אויסגעגאַסן.
— איר ווייסט עס געוויס? — האָט פאַמאָ געוואָלט דערגיין
ביים אַלטן, שטייכלענדיק דערבוי.

— איך-אָוודאי ווייס איך!-האַט זיכער געזאָגט שטשוראַוו, שאַק-
לענדיק מיטן קאָפּ און זיינע אויגן זיינען געוואָרן טונקל. — איך אַליין
וועל זיך אויך שטעלן פאַר גאַט... ס'איז ניט לייכט... כוועל אַוועק-
טראָגן מיט זיך אַ שווערע משא פאַר זיין הייליקן שטובל... איך
אַליין האָב אויך געשפּילט מיטן טייוול... אָבער איך גלויב אין גאַטס

רחמנות, און 'אשקע גלויבט ניט ס'י אויף דער וואָר, ס'י אין שלאָף,
ניט אין גן-עדן, ניט אין גיהנום... 'אשקע גלויבט ניט אין גאָט...
דאָס ווייס איך! און דערפאר, וואָס ער גלויבט ניט, וועט ער נאָך
גענוג פאַשטראַכט ווערן אויף דער וועלט!

— דאָס ווייסט איר אויך? — האָט פאַמא געפרעגט.
— דאָס אויך... דו מיינ ניט — אל איך ווייס ניט, אָז דיר
קומען אויס קאָמיש מיינע רייד... איך ווייס אליין! נאָר אַ מענטש,
וואָס האָט אַ סך געזינדיקט — איז תמיד אַ חכם... זינד — לערנט
אויס... דערפאר איז מאַיאָקין 'אשקע אויך אַ זעלטענער חכם...
הערנדיק דעם אַלמנס הייזערקלעכן און זיכערן קול, האָט
פאַמא ביי זיך געטראַכט:

„קענטיק, ער שפירט שוין דעם טויט“...
דער פאַדיגער, אַ קלייניקער, מיט אַ בלייכן אַפגעריבענעם
געזיכט, האָט אַריינגעבראַכט אַ סאַמאָואַר און איז גיך מיט קליינע
טריט אַרויסגעלאָפן פון צימער. דער אַלטער האָט אויסן פענסטער-
ברעט פונאַנדערגענומען עפעס פּעקלעך און גערעדט, ניט קוקנ-
דיק אויף פאַמען:

— ביסט אַ דרייטער... אָפּער אַ קוק האַטו אַ פּינסטערין...
אַמאָל זיינען געווען מער העל-אויגיקע לייט... מחמת אַמאָל איז
אויך ליכטיקער געווען אויף דער נשמה... אַמאָל איז אַלץ געווען
פּראָסט. — די מענטשן און די עבירות... איצט איז אַלץ געוואָרן
אויסגעקלערטער... עכע-כע!

ער האָט פאַרברייט טוי, געזעצט זיך אַנטקעגן פאַמען און
פון ס'יני אָנגעהויבן:

— אין דיניע יאָרן איז דיין פאַטער... — ער איז דאָן געווען
אַ וואַסערגיסער און לעבן אונזער דאָרף געשטאַנען מיט אַ קאָ-
ראַוואָן... אין דיניע יאָרן איז אינגאָט געווען פאַר מיר קלאָר, ווי
אַ גלאַז... פלעגסט אַ קוק טאָן אויף אים און — פאַלד דערזען,
'וואָס דאָס איז פאַר אַ מענטש. אויף דיר, אָפּער, קוק איך — און
זע ניט — וואָס דו ביסט? ווער ביסטו אַזוינער? און דו אליין, זינד-
גערמאָן, ווייסט דאָס אויך ניט... דערפאר וועסטו פאַרפאַלן ווערן...
אַלע היינטיקע מענטשן מוזן פאַרפאַלן ווערן, ווייל — זיי קענען זיך

ניש אליין... דאָס לעבן - איז אַ שמורעם-אויסברוך און מען דארף
קענען געפונען אין לעבן דעם אייגענעם וועג... וואו איז ער? אלע
בלאָנדזשען... און דער טייוול איז - צופרידן... האָסט אַ ווייב?
- נאָך ניש, - האָט פאָמאָ געענטפערט.

- אָט איז עס... נאָך ניש התונה געהאט, און שוין לאָנג אָן
איבערגעפירטער. נו, אַרבעטסט עפעס פיל אין דיין עסק?

-- ס'קומט אויס... אַך בין דערוויל מיטן טויפפאָטער...

- וואָס פאַר אַן אַרבעט האָט איר איצט? - האָט שאַקלענדיק
מיטן קאָפּ דער אַלטער ניש אויפגעהערט צו רידן, און זיינע אויגן
זיינען געווען דאָ טונקל, דאָ צוריק ליכטיק. - אַרץ אָן אַרבעט!
אַמאָל פלעגט אַ כוחר געשעפטלעך שלעפן זיך מיט פערד... אין אַ
געוויסער, ביינאכט... אויפן וועג פלעגן אים אָפּוואַרטן גולנים און
דערהרגענען... ער פלעגט שטאַרבן אַ מאַרטירער, אָפּוואַשנדיק זיינע
זינד מיט בלוט... איצט פאַרט מען אין וואַגאַנעס... מען שיקט
דעפּעשן... און דערצו נאָך, הערסט, האָט מען אזוי דערטראַכט
זיך, אז ווען אין קאָנטאַר רעדט אַ מענטש, הערט מען אים פאַר פינף
וואָרסט... דאָס איז ניש אָן דעם טייוולס שכל!... ויצט אַ
מענטש... טוט זיך ניש קיין ריר... און זינדיקט, ווייל ס'איז אים
אומעטיק, וואָס צו טאָן האָט ער ניש: די מאַשינע טוט שוין פאַר
אים אַליין... קיין אַרבעט האָט ער ניש... און אָן אַרבעט - איז אַ
סוף צום מענטשן! ער האָט זיך אַרומגעריןגלט מיט מאַשינעס און
טראַכט זיך - ס'איז גוט! נאָר זי, די מאַשינע, הייסט עס - פלעכט
דיר אַ טייוולשן שליף. זי מיינט דיך צו פאַנגען מיט דעם... פוי דער
אַרבעט האָט דער מענטש ניש קיין צייט פאַר זינד, אָפּער ביי דער
מאַשינע - איז ער פריי! פון פרייהייט וועט דער מענטש אומקומען, ווי
אַ וואָרעם, וואָס וואוינט אין די ערדישע לעכער, קומט אום, ווען
ער קריכט אַרויס אויף דער זון... פון פרייהייט וועט דער מענטש
אומקומען!

אזוי אויסדריקנדיק, איינציקווייז און זיכער זיינע ווערטער, האָט
דער אַלטער אַנאַני בשעת-מעשה געפויקט מיט די פונגער איבערן
טיש. זיין פנים האָט געלויכטן דערביי, ווי מיט אַ פּויון נצהון, זיין
ברוסט האָט זיך הויך געהויבן, און די זילבערנע האָר פון פאַרד

האָבן קלאַנגלאָז באַוועגט זיך אויף איר. פאַמען איז געוואָרן פּריקער
צו קוקן אויפן אַלטן און הערן זיינע רייד. ס'האַט אין זיי גע-
קלונגען אַן אומבאַווינטער גלויבן. און דער פּוח פון דעם דאָזיקן
גלויבן האָט פאַמען צעטומלט. ער האָט שוין פאַרנעסן אַלין, וואָס
ער האָט געוואוסט וועגן אַלטן, און אין וואָס ער האָט נאָך דאָ
נישט לאַנג געגלויבט, ווי אין אַן אמת.

— ווער ס'גייט דעם גוף פרייהייט — פּרענגט אים די נשמה! —
האָט דער אַלטער אַנאַני ווייטער גערעדט און געקוקט אַזוי אויס-
טערליש אויף פאַמען, ווי ער וואָלט הינטער אים געזען נאָך עמעצן,
וועמען ס'איז געווען פּיינלעך און שרעקלעך צו הערן זיינע רייד,
אַבער וועמעס שרעק און ווייטאַג האָבן אים געפרייט... — און איר,
היינטיקע, וועט אַלע אומקומען פון דער פרייהייט... דער פּיינול
האָט אויך אַלעמען געפאַנגען... ער האָט אָפּגענומען ביי אַיך די
אַרבעט, אונטעררוקנדיק אַיך זיינע מאַשינעס און דעפּעשן... און די
פרייהייט שניידט שוין די נשמות פון די מענטשן... נו, זאָג-זשע מיר,
פאַרוואָס זיינען די קינדער ערגער פאַך די טאַטעס? צוליב דער
פרייהייט, יאָ! דערפאַר טרינקען זיי און שאַרלאַטאַנעווען מיט
ווייבער... און געזונט האָבן זיי אויך ווייניקער, ווייל זיי האָבן ווייני-
קער אַרבעט... און קיין פריילעכן גייסט האָבן זיי נישט, ווייל זיי
האָבן קיין זאָרג נישט... פריילעכקייט קומט אין דער צייט פון אַפּער,
נאָר איצטער ווערט קיינער נישט פאַרמאַטערט...

— נו, — האָט פאַמאַ שטיל זיך אָפּגערופּן, — הולטאַיעוועט און
געשיפורט האָט מען פריער אויך נישט ווייניק...

— אַ סך ווייסטו? וואָלסטו בעסער געשווינגן! — האָט אַנאַני שטרענג
אַ געשריי געטאָן, שפּריצנדיק מיט די אויגן. — אַמאָל האָבן מענטשן
מער פּוח געהאַט... און לויט די פּוחות האָבן זיי געזינדיקט... און
ביי אַיך, היינטיקע לייט, איז פּוח דאָ ווייניקער, און זינד מערער... און
די עבירות זיינען שמוציקער... אַמאָל זיינען די מענטשן געווען —
ווי ביימער... די אַמאָליקע מענטשן וועט גאָט משפּטן לויט זייערע
פּוחות... זייערע גופים וועלן ווערן געוואויגן און מלאַכים וועלן
מעסטן זייער פּלוט... און גאָטס מלאַכים וועלן זען, אַז די זינד שטייגט
נישט אַריבער אין וואָג מיט זייער שווערקייט דעם גוף און דאָס

בלוט... פארשטייטסטו? א וואָלף משפט ניט דער רבנו-של-עולם,
ווען א וואָלף צערייטט אַ שעפּס... אָבער ווען אַ מיאוסע מוזו איז
שולדיק אין שעפּס טויט - וועט ער די מוזו משפּטן!
- פּונדוואַנען קענען לייט וויסן, ווי גאָט וועט משפּטן די
מענטשן? - האָט פּאַמאַ אַ פּאַרטראַכטער געפרעגט. - אַן אַזע-
געס געריכט דאַרף מען...
- וואָס הייסט אַן אַפּענעם?
- ס'הייסט, מענטשן זאָלן פּאַרשטיין...
- און ווער דען, אויב ניט גאָט, קען זיין מיין שופּט?
פּאַמאַ האָט אַ קוק געטאָן אויפן אַלטן און אַנטשוויגן גע-
וואָרן, אַראַפּלאָונדיק דעם קאַפּ. אים האָט זיך ווידער דערמאָנט דער
אַנטלאַפּענער קאַטאַרושניק, וועמען שמשוראַוו האָט דערהרגעט און
פּאַרברענט, און ער האָט ווידער געגליבט, אַן אַזוי איז דאָס גע-
ווען. אויך די פּרויען - זיין ווייב און געליבטע, האָט דער דאָזיקער
אַלטער געוויס פּאַרטריבן אין קבה מיט זיינע שווערע צערטלע-
רייען, דערדריקט זיי מיט זיין ביינערדיקער ברוסט, אויסגענאַט זייער
לעבנס-זאַפּט פון זיי מיט די גראַפּע ליפּן זיינע, וועלכע זיינען נאָך
אויך איצט רויט, ווי ס'זאָלט אויף זיי ניט אַפּגעטריקנט געוואָרן
דאָס בלוט פון די פּרויען, וועלכע זיינען געשטאַרבן אין די אַרעמס
פון זיינע לאַנגע אַדערדיקע הענט. און אַט, איצט, דערוואַרטנדיק
דעם טויט, וואָס איז שוין ערגעץ גאַענט לעבן אים, רעכנט ער
איבער זיינע עכירות, משפּט מענטשן און משפּט זיך אליין, אפּשר...
און זאָגט נאָך: ווער דען, אויב ניט גאָט, איז מיין שופּט?
„האָט ער מורא אָדער ניט?“ - האָט זיך פּאַמאַ אליין געפרעגט
און זיך פּאַרטראַכט, קוקנדיק פון אונטערן שטערן אויפן אַלטן.
- יאָ, יונגעראַן! טראַכט... - האָט שאַקלענדיק מיטן קאַפּ
ווייטער געזאָגט שמשוראַוו, - טראַכט, ווי די זאָלט לעבן... די קאַ-
פּיטאַלן זיינען אין האַרצן קליינע, אָבער דער פּאַרנעס - אַ גרוי-
סער... זאָלט נאָר ניט באַנקראַטירן מיט זיך! כאַ-כאַ-כאַ!
- פּונדוואַנען ווייסט איר, וויפיל און וואָס איך האָב אין האַרצן? -
האָט פּאַמאַ געענטפּערט אַ ברונוער און אַ באַליידיקטער פון זיין
געלעכטער.

— איך, זע שוין! איך ווייס אלץ... ווייל — איך לעב שוין
לאנג! אָ-אָ-כאָ-כאָ! ווי לאנג איך לעב שוין! פיימער זיינען אויסגע-
וואקסן און אויסגעהאקט געוואָרן פאר מיין צייט, און הייזער האָט
מען שוין פון זיי אויסגעפויט... און די הייזער זיינען אויך געוואָרן
אלט... איך האָב דאָס אלץ געזען און זע נאָך היינט אויך אלץ...
און ווען איך דערמאָן זיך צייטנווייז מיין לעבן, טראַכט איך: שוין-
זשע קאָן דאָס איין מענטש אויפיל אויפמאָן? שוין-זשע האָב
איך דאָס אלץ איבערגעלעבט? ... — דער אלטער האָט שטרענג
א קוק געטאָן אויף פּאַמען, אַ שאַקל געטאָן מיטן קאָפּ און אַנט-
שוויגן געוואָרן...

ס'איז געוואָרן שטיל. אויפן דאָך פון הייז האָט עפעס ניט הויך
געשאַרשקעט; אַ רעדער-גערויש און אַ הייזעריק געריידעריי פון דורכ-
גייער האָט זיך געטראָגן פון אונטן פון גאָס. דער סאַמאָוואַר אויפן
מיש האָט געזאָרן מיט אַן אומעטיק געזאָנג. שטשווראָוו האָט זיך קאָג-
צענטרירט צוגעקוקט צו זיין גלאַז מי, געגלעז די פּאַרד און ס'האָט
זיך געהערט, ווי זיין ברוסט כריפעט, פונקט דאָרט פּאַווענט זיך
עפעס שווערס...

— ס'איז דיר שווער צו לעבן אָן טאַטן — האָט — האָט זיך
ווידער דערהערט זיין שטימ.

מען ווערט געוויינט... — האָט פּאַמאַ געענטפערט.

— ביסט רייך... און ווען יאַקאָוו וועט שטאַרבן — וועסטו
זיין נאָך רייכער... ער וועט דיר אלץ איבערלאָזן...
— איך דאַרף דאָס ניט.

— וואו-זשע וועט ער דאָס אַהינטאָן? ער האָט דאָך נאָר איין
מאַכטער... דו וואָלסט די מאַכטער אויך געדאַרפט געמען... דאָס
וואָס זי איז דיר אַ טויפשוועסטער און האָט מיט דיר פון איין
ברוסט געזויגן — איז ניט קיין אומגליק! מען קען דאָס איינאַרדענען...
נעם און האָב חתונה... וואָרעם ווי-זשע וועסטו אזוי לעבן? שלעפסט
זיך געוויס אַרום מיט מיידלעך?
— ניין.

— זאָג! ע-כע-כע... דער סוחר שטאַרפט אָפּ... אַמאָל האָט
מיר אַ וואָלד-פּאַרוואַלמער דערציילט, — צי דאָס איז אמת, צי ניט.

ווייס איך ניט - אַמאָל זיינען אַלע הינט געווען וועלף... און היינט
 טייער צייטן בלייבן די הינט - הינט... אזוי איז אויך אונזער שטאַנד -
 מיר וועלן אויך אַלע אינגיכטן בלייבן הינט. מיר שטודירן וויסנט-
 שאַפטן, מיר טוען אָן מאָדערנע היט אויף אונזערע קעפּ, און נאָך
 אַלץ, וואָס מען דאַרף דאַרמ, טוען מיר, כדי אָנצוזווערן אונזער פּרצוף...
 מען קאָן אונז מיט גאַרנישט אונטערשיידן פון אַנדערע מענטשן...
 שוין אזא אַרדענונג איינגעפירט, אז מען זאָל אַלע קינדער אָפגעבן
 אין די גימנאַזיעס... און סיי די סוחרים, סיי די אַרללייט און סיי
 די איינפאַכע לייט - אַלעמען קלייבט מען צונויף אונטער איין קאָ-
 ליר... מען טוט זיי אָן אין גראַען און מען לערנט זיי אַלעמען די
 זעלבע תורה... מען דערציט דעם מענטש, ווי אַ פּוים... צוליב וואָס
 איז דאָס? ווייסט קיינער ניט... אַ פּלאַקן אונטערשיידט זיך דאָך
 סאַטש פון צווייטן פּלאַקן מיט אַ סוק... און דאָ וויל מען אַלע
 מענטשן אזוי אָפּהובלען, אז זיי זאָלען אַלע האָבן איין פנים... איינט-
 גיכן וועלן מיר, אַלטע, שוין ליגן אונטער אַ דעקל... "אַ-אַ! מעגלעך,
 אז קיינער וועט שוין גאַרנישט גלויבן אין אַ יאָר פּופציק אַרום,
 אז אַמאָל האָט אויף דער וועלט געלעבט... אַן אַנאַני, דער וון
 פון סאַווי, וואָס האָט געדויסן שמשוראַוו... אזוי איז עס; און אז איך,
 אַנאַני, האָב, אויסער פאַר גאַט, פאַר קיינעם ניט מורא געהאַט... און
 אז איך בין אין דער יוגנט געווען אַ פּויער און געהאַט ערד
 צוויי מיט אַ פּערטל דעסיאַטינעס, און אז אויף דער עלטער האָב
 איך אָנגעקליבן עלף טויזנט דעסיאַטינעס און אַלע מיט וואַלד... און
 געלט, אפשר, צוויי מיליאָן...

- רק איר רעדט וועגן געלט! - האָט פאַמא אַיבערנע-
 שלאָגן מיט אומצופרידנקייט. - וואָס פאַר אַ פּרייד גיט עס דעם
 מענטשן?

- מ... - האָט אַרויסגעפורטשעט שמשוראַוו. אַ שלעכטער
 סוחר וועט פון דיר זיין, אויב דו פאַרשטייט ניט דעם כּוח פון
 געלט...

- ווער פאַרשטייט יאָ דעם דאָזיקן כּוח? - האָט פאַמא גע-
 פרעגט.

— איך! — האָט מיט זיכערקייט פאַטאַנט שמשוראָוו. — און יעדער קלוגער מאַן... יאַשקע פאַרשטייט... געלט? דאָס, יונגעראַן, זאָגט פּיל: דו לייג ועם פונאַנדער לעבן זיך און פאַקלער — וואָס ס'זאָגט האַלט אין זיך? דאָן וועסטו פאַרשטיין, אָ דאָס איז דעם מענטשנס פּוה, אָ דאָס איז דעם מענטשנס חכמה... טויזנטער מענטשן האָבן אין דעם געלט זייערע לעבנס אַריינגעלייגט און טויזנטער וועלן נאָך אַריינגלייגן... און דו קענסט דאָס גאַנצע געלט אין אויוון אַריינוואַרפן און קוקן, ווי ס'וועט ברענען... און פּשעט-מעשה וועסטו זיך האַלטן פאַר אַ הערשער...

— אַזעלכע זאכן טוט מען ניט...

— ווייל ביי נאַראַנים איז קיין געלט ניטאָ... געלט לייגט מען אַריין אין אַ געשעפט... פון געשעפט לעבן מענטשן... און דו ביסט אַריבער אָט די אַלע מענטשן — אַ פאַלעפּאַס... צוליב וואָס האָט גאָט פאַשאַפן דעם מענטש? כדי דער מענטש זאָל פאַר אים תּפילה טאָן... ער איז געווען איינער, און איינעם אַליין איז אים געווען אומעטיק... נו, האָט זיך אים פאַרוואַלט מאַכט... און אָ דער מענטש איז פאַשאַפן לויט זיין ציל, ווי ס'שטייט געשריבן, לויט זיין פילד, גלוסט זיך דעם מענטשן מאַכט... און וואָס גיט מאַכט, אַריב גיט געלט?... אַזוי איז דאָס... נו, און דו האַסט מיר געבראַכט געלט?

— ניין... — האָט פאַמא געענטפערט. פון דעם אַלמנס רייד איז אים דער קאָפּ געוואָרן שווער און טעמפּ אין ער איז געווען צופרידן, וואָס דער געשפּרעך איז ענדלעך אַריבער אויפן געשעפט-לעבן פאַרן.

— דאָס געפעלט מיר שוין ניט! — האָט שמשוראָוו געזאָגט, פּיז אַנטשעלנדיק די וויעס. — דער טערמין איז שוין אַריבער — מען דאַרף צאָלן...

— מאַרגן פאַקומט איר אַ העלפט...

— פאַרוואָס אַ העלפט? אינגאַנצן ברענג!

— מיר דאַרפן איצט גראַד זייער נייטיק האָבן געלט...

— און איר האָט ניט? איבעריקנס, דאַרף איך אויך זייער

נייטיק.

— ווארט אונטער!

— ע, ברודער, איכיל ניט ווארטן! דו ביסט ניט דער טאטע...
אזעלכע שנעקעס, ווי איר, זייט א פאלק ניט קיין זיכערער... אין
אין חודש קענטו דאס גאנצע געשעפט פארלאנגערן... און איך
וועל דערמון האבן היינט... דו גיב מיר אפ מארגן דאס גאנצע געלט,
אניש וועל איך לאזן פראטעסטירן די וועקסלען... ביי מיר ווערט
דאס גיך!

פאמא האט געקוקט אויף שמשוראון און זיך געוואונדערט. דאס
איז שוין ניט געווען דערזעלבער אלטער, וואס האט נאך-וואס גע-
דעט מיט א פנים פון א פאראויסזעער וועגן טייל... סיי דאס פנים,
סיי די אויגן זיינען ביי אים פריער אנדערש געווען, — איצט
האט ער אויסגעזען גרויזאם, זיינע ליפן האבן געשמיטלט אן רחמנות,
און אויף די באקן, לעבן די נאזלעכער האבן געציטערט עפעס אזעלכע
אדערלעך. פאמא האט געווען אז אויב ער וועט ניט פאצאלן
צום טערמין — וועט ער טאקע אן שום רחמנות תיכף קאמפרא-
מעטירן די פירמע מיט פראטעסטירטע וועקסלען...

— אפנים, ס'שטייען שלעכט די געשעפטן — הא? — האט
שמשוראון געשמיטלט. — נו, זאג דעם אמת — וואו האסטו אהינט-
געטאן דעם טאטנס געלט?

פאמען האט זיך געוואלט אויספרוון דעם אלטן:
— די געשעפטן זיינען ניט זייער קיין פריילעכע... — האט
ער געזאגט א פארקמארעטער. — קיין פאשמעלונגען זיינען ניטא...
קיין האנטגעלט גיט מען ניט... נו, איז שווערלעך...

— אזוי-וי!... העלפן דיר, אפשר?
— טוט א טובה... פראלאנגירט די צאלונגען, — האט פאמא
געבעטן, אראפלאזנדיק מיט ענינות די אויגן.
— ממ... כ'מין, אפשר אויס פריינטשאפט צום פאטער פרא-
לאנגירן? ביטע, איכיל דיר העלפן...
— אויף וויפיל צייט קענט איר אפלייגן? — האט פאמא גע-
וואלט דערגיין.

— נו, אויף א האלב יאר...
— איך דאנק אייך זייער...

— נישא פארוואס... עלף מייזנט זעקס הונדערט קומט פון
דיר... איז אַס וואָס: שרייב מיר איבער די וועקסלען אויף מופצן,
פאָפּאַל די פּראָצענטער פון דער סומע פאָרויס... און פּדי צו פאָר-
זיכערן זיך, וועל איך נעמען ביי דיר אַ שאַר אויף דינע בידע
באַרזשעס...

פאָמא האָט זיך אויפגעשמעלט און שמייכלענדיק אַרויסגע-
זאָגט:

— שיקט מאָרגן צו די וועקסלען... איך וועל זיי אַיך אָפּפאַלן
אינגאַנצן...

שטשוראַוו האָט זיך אויך שווער אויפגעהויבן פון שטול און
ניט אָפּווענדנדיק די אויגן פון פאָמעס שפאָטישן בליק, האָט ער זיך
רויק געקראַצט די ברוסט און געזאָגט:

— אַזוי איז אויך גוט...

— אַדאַנק... פאַר פּריינטלעכקייט...

— אַז דו לאָזט זיך נישט... איך וואָלט דיך מקרב געווען!

האַט דער אַלטער פּויל אַרויסגערעדט, שטשירענדיק די ציין.

— נישט! אַריינצופאַלן צו אַיך אין די הענט...

— ס'ווערט וואַרעם...

— איר קענט אָנוואַרעמען, וואָס איז דאָ צו ריידן...

— נו, איבעריקנס, יונגערמאַן, זאָל זיין! — האָט שטשענג געזאָגט

שטשוראַוו. — כאַטש דו טראַכסט זיך, אַז דו ביסט נישט קיין נאַר...

נאַר דאָס איז נאָך פּרי... האָסט גאַרנישט געוואונען און נעמסט

זיך שוין באַרימען!... דו, אַפּריער, געוויין ביי מיר... דאָן וועסטו

טאַנצן פון שמחה... אַ גוטן טאַג... ברענג מאָרגן צו שלעפּן דאָס

נעלט...

— זייט רויק... אַדיע!

— זייט געזונט!

אַרויסגייענדיק הינטערן מיר פון נומער, האָט פאָמא דערהערט,

ווי דער אַלטער האָט אַ גענעץ געטאָן הויך און אויסגעצויגן, און

דערנאָך זיך מיט אַ ניגון צעלאָזט אויף אַ הייזעריקן קול:

— דער-באַרעם-דיקער, עפּן אונז אויף די מירן... גע-פענטש-טע

גאַטשמוטער...

פאָמא איז אַוועק פון אַלטן מיט אַ טאָפּלען געפיל: שמשו-
דאָו איז אים אַ געפעלן, אַ געווען דערווידער...

ער האָט זיך דערמאָנט דעם אַלטנס דיבורים וועגן זינד, גע-
טראַכט וועגן כוח פון זיין אמונה אין נאָמס דערפארעמקייט, און
דער אַלטער האָט דערוועקט אין אים אַ געפיל, נאָענט צו אַכטונג.
„און ער רעדט אייך וועגן לעבן... און ווייס זיינע אייגענע זינד
און וויינט ניט און פאַקלאָגט זיך ניט... געזינדיקט – וועל אייך ענט-
פערן... נאָ. און זי...“ – ער האָט זיך דערמאָנט אָן מעדיג-
סקאַיאַן, און זיין האַרץ האָט זיך צונויפגעדיקט פון בענקשאַפט.
„ און זי מוט תשובה... אין די ווייסט ניט – צי פּיוון מוט
זי דאָס, פּדי אויסמידן נאָמס משפט, צי טאַקע אין אמתן מוט
איר דאָס האַרץ ווי... ווער, זאָגט ער, איז חרץ נאָט, אַ שופּט?
אַט וואָס...“

פאָמען האָט זיך געדאַכט, אַז ער איז מקנא אַנאַנין און דער יונג
האָט זיך געאַיילט צו דערמאָנען שמשוראָוס פרוון אים צו באַרייסן.
דאָס האָט ביי פאָמען אַרויסגערופּן אַן עקל צום אַלטן, ער האָט ניט
געקאָנט באַרויקן זיינע געפילן, און אַן אויפגעבראַכטער פּיו גאָר,
האָט ער אין זיך געשמייכלט.

– ני-נו, איך בין געווען ביי שמשוראָון!... – האָט פאָמא דער-
ציילט, קומענדיק צו מאַיאָקנען, און אַוועקזענדיק זיך ביים מיט.
מאַיאָקן האָט זיך אומגעדולדיק אונטערגעהויבן אין זיין לעדערנעם
פאָמעל, זיצנדיק אין זיין פאַרשמאַלצענעם כאַלאַטל מיט עפעס
חשבונות אין דער האַנט און האָט זיך לעבעדיק צערעדט:

– גים אים אָן טיי, ליובאַוואָ! דערצייל פאָמא... איך מוז
אַ זיגער ניין זיין אין דער דומע, דערצייל ניכער.
פאָמא האָט, לאַכנדיק, דערציילט וועגן דעם, ווי שמשוראָו האָט
אים פאַרגעלייגט איפּערשרייבן די וועקסלען.

– ע-עד! – האָט מיט פאַדויערן אויסגערופּן יאַקאָו טאַראַ-
סאַוויטש, אַ טרייסל טוענדיק מיטן קאָפּ – די האַסט מיר, פּרו-
דערל, די גאַנצע שפּיל קאַליע געמאַכט! צי דען אַווי פּורט מען
דאָס געשעפטן מיט לייט? טפּווי! דער יצר-הרע האָט מיך אָנגע-

רעדט שיקן דיך צו אים: איך האב געדארפט אלץ גיין... איך
וואלט אים שוין ארוימגעדייט ארום מיין פינגער!

- כישמעל זיך דאס נישט פארו: ער זאגט - איך בין א דעמב...
- א דעמב. און איך - די זעג. א דעמב - איז אמילד
א גוטער ברייט, אבער זיינע פירות טויגן נאר פאר חוירים... און
סיקומט ארויס, אז א דעמב איז, פשוט, א טיפש...

- אבער אלץ איינס דארף מען דאך צאלן...
- דערמיט אלץ זיך נישט... קלוגע לייט. אין די - ביסל גרייט
שנעל צו לויפן און אוועקגעבן דאס געלט... א סיחר!
יאקאוו טאר אסאזיטש איז געווען גארניש צופרידן מיטן טויט-
זון. ער האט געקנייטשט דעם שטערן און מיט נעם געהייסן דער
טאכטער, וואס האט דערלאנגט מ":

- גיב אהער צוקער... זעסט דאך - איך קען נישט דער-
לאנגען...

ליובאווס געזיכט איז געווען בלאס, די אויגן געפלדיק און אירע
הענט האבן זיך פאוועגט פאמעלעך און נישט געלונגען... פאמא
האט געקוקט אויף איר און געטראכט:

„א געהארטזאמע זוא, בעת דער פאמער זיצט...“
וועגן וואס האט ער מיט דיר גערעדט? - האט מאיאקין גע-
פרעגט.

- וועגן עבירות...
- נו, געוויס. יעדערן איז טייער זיין עסק... און ער פאבר-
צירט עבירות... מען ווארט אויף אים שוין לאנג ס'אויף דער קא-
טארטע, ס'איז גהינזום, מען וויינט נאך אים - מען בענקט נאך
אים, מען ווארט דארט אויף אים - אבער מען דעהוארט זיך
נישט...

- ער רעדט וואגיק, - האט פאמא געזאגט פארקלערט, מיטנ-
דיק די גלאז טיי.

- מיך האט ער געוודלט? - האט מאיאקין זיך נאכגעפרעגט,
אויסקרימענדיק גיפטיק דאס געזיכט.
- א ביסל...

— און דו, וואָס?
 — איך? ... איך האָב געהערט.
 — ממ... וואָס זשע האָסטו געהערט?
 — דעם שטאַרקן, — האָט ער געזאָגט, איז מען מוחל, דער
 שוואַכער האָט ניט קיין מחילה.
 — ס'איז אַ חכמה, פאָלקער נאָר... דאָס ווייסן אַפילו פליי...
 די ביטולדיקע פאַציונג פון מיינפאַטער צו שמשוראָון האָט עפעס
 אויפגעבראַכט פאָמען און קוקנדיק דעם אַלטן אין פנים, האָט ער מיט אַ
 שמיכל געזאָגט:
 — אייך האָט ער ניט ליב...
 — מיך, ברודער, האָט קיינער ניט ליב! — האָט מיט שטאַלץ
 געמאָלדן מאַיאַקין. — און ניטאָ פאַרוואָס מיך ליב צו האָבן, איך
 בין ניט קיין מידל... אָבער דערפאַר האָט מען פאַר מיר דרך-אָרץ...
 און דרך-אָרץ האָט מען פאַר אַזוינע, פאַר וועמען מען האָט מורא...
 און דער אַלטער האָט פאַרמערש געוואונקען צום טויפֿון.
 — ער רעדט וואַגיק... — האָט פאַמאָ איבערגעחורט. — ער
 פאָלקאָגט זיך... ס'שטאַרנט אָפּ, זאָגט ער, דער אמתער סוחר...
 אַלע מענטשן, זאָגט ער, לערנט מען איין תורה... פֿרד אַלע זאָלן
 האָבן גלייך... איין פנים...
 — האַלט ער, הייסט עס, אז דאָס טויג ניט?
 — קענטיק — ער האַלט אזוי...
 — אַ שו-טה! — האָט מיט פאַראַכטונג געזאָגט מאַיאַקין.
 — פאַרוואָס? דאָס איז דען גוט, זאָגט? — האָט פאַמאָ גע-
 פרעגט, קוקנדיק מיט אומצוטרוי אויפן אַלטן.
 — וואָס ס'איז גוט — ווייסן מיר ניט, און וואָס ס'איז קלוג-
 קענען מיר זען... ווען מיר זעען, אז מען נעמט פאַרשיידענע מענטשן
 און מען טרייבט זיי צונויף. אין איין אָרט און מען פאַצינפלוסט
 זיי אַלעמען מיט איין מיינונג — דאַרפן מיר אָנערקענען, אז דאָס איז
 קלוג... ווייל — וואָס איז דער מענטש אין דער מלוכה? ניט מער,
 ווי אַן איינפאַכער ציגל, און אַלע ציגל דאַרפן זיין פון איין פאַרם...
 פאַרשטאַנען? און מענטשן, וועלכע זיינען אַלע איין און די זעלבע
 הויך און וואָג, — איז ווי איך, ווייל, אזוי ליג איך זיי...

— וועמען איז דאָס אָנגענעם צו זיין א ציגל, — האָט פּונסער געפרעגט פּאָמאָ.

— די פּראַנע איז ניט וועגן אָנגענעם, נאָר וועגן פּראַקטיש־קייט... ביסטו פון דארטן מאַטעריאַל, קען מען דיך ניט שליפּן... ניט אלעמענס פּרצוף קען מען אָפּמעקן... נאָר ס'זיינען דאָ אַזעלכע, וואָס מען דערלאַנגט זיי מיט אַ האַמער, שלאַגט מען פון זיי אויס גאַלד... און אויב דער קאַפּ שפּאַלט זיך — איז וואָס קען מען מאַכן? אַ שוואַך קעפל, הייסט עס, געווען...

— ער האָט אויך געשמעקט וועגן אַרבעט... ס'אַרבעטן אליין, זאָגט ער, מאַשינעס, און מענטשן, זאָגט ער, שפּילן זיך...

— ביסט, פעטער, פּאַרפּאַרן, און ווייסט ניט וואוּדין? — האָט מאַיאַקין אַ מאַך געטאָן מיט פּאַראַכטונג מיט דער האַנט. — איך ווער נתפּעל פון דיין אַפעטיט, וואָס דו האָסט צו אַלע פּוסטע זאַכן! פון וואָס איז דאָס?

— דאָס איז אויך ניט אמת? — האָט געפרעגט פּאָמאָ מיט אַ ביטערן שמייכל.

— וואָס פאַר אַן אמת קען ער שוין וויסן? מאַשינעס! ער וואָלט כאַטש, דער אַלטער קלאַין, באַטראַכט, וואָס פאַר אַ מאַשױניע? אַן אייזערנע! — איז, הייסט עס, ניטאָ וואָס צו זשאַלעווען, איינ־געשטעלט איר און זי שמירט פאַר דיר רובּלס... אַן ווערטער, אַן זאַרג... געלאָזן אין גאַנג און דרייט זיך. אָבער דער מענטש — איז אומרויך און נעכענדיק... און ס'איז אַפּילו צייטנווייז אויף אים אַ רחמנות... ער יאָמערט, קלאַגט, וויינט, פעט זיך... שיכורט זיך אַן... פאַראַן ביי אים אַזוינס, וואָס איז מיר איבעריק — אַ גאַר אַ סך! אָבער אין דער מאַשין איז, ווי אין אַן אַרשין, — פּונקט אַזוי פּיל אינהאַלט, וויפּיל ס'איז נייטיק... נו, איך גיי זיך אַנטאָן... שוין צייט...

ער האָט זיך אויפגעהויבן און אַרויס, שאַרנדיק הילכיק מיט די טיפלעס איבערן דיל. פּאָמאָ האָט אים נאָכגעקוקט אין מיט אַ האַלבן קול אים נאָכגעשיקט, מיט פּאַרכמאַרעמע ברעמען:

— אַ שד קען זיך דאָ ס'ידן פּונאַנדערקלייבן... איינער דעמט אַזוי, דער צווייטער — אַנדערש...

— אין די ביכער איז אויך דאָס אייגענע, — האָט שטיל זיך אָפגערוּפן ליובאַוו.

פאָמא האָט אויף איר אויפגעהויבן די אויגן מיט אַ גוטמא-טיקן שמייכל. זי האָט אים אויך אָפגעענטפערט מיט אַ ניט-קלאַרן שמייכל. די אויגן האָבן ביי איר אויסגעזען פארמאָטערט און טרוי-עריק...

— דו לייענסט נאָך אַליץ? — האָט פאָמא געפרעגט.
— יאָ-אָ... — האָט דאָס מיידל אומעטיק געענטפערט.
— און בענקסט אַליץ?
— יאָ... ווייל מען איז אַליין... ניטאָ מיט וועמען אַ וואָרט צו ריידן...

— איז שלעכט מיט דיר...
זי האָט אויף דעם גאָרנישט געזאָגט, זי האָט בלויז אַראָפגע-לאָזט דעם קאָפּ און לאַנגזאַם גענומען דרייען מיט די פינגער די שפייצן פון האַנטעך.

— וואָלסט חתונה געהאַט... — האָט פאָמא זיך אָפגערוּפן, שפירנדיק אַ מיטגעפיל צו איר...
— לאָז אָפּ... — האָט ליובאַוו געענטפערט, קנייטשנדיק אזוי ניט שוין איר שטערן.

— וואָס אָפלאָזן? דו דאַרפסט דאָך...
— אָט! — האָט שטיל מיט אַ זיפּין אויסגעלאָזט דאָס מיידל. —
מען דאַרף טאַקע — איך טראַכט דאָס אויך... ס'הייסט, מען וועט מוזן... אָבער ווי האָט מען חתונה? ווייסטו אפּשר? — איך פיל עפעס איצט אוינס... ווי צווישן מיר און אַלעמען וואָלט געשטאַמען אַ נעפל... אַזאָ געדיכטער, געדיכטער נעפל!

— דאָס איז פון די ביכער, — האָט פאָמא באַטאָגט מיט זיכערקייט.

— וואָרט! איך הער אויך אויף צו פאַרשטיין, וואָס ס'איז זיך... קיין זאָך געפעלט מיר ניט... אַליץ איז מיר געוואָרן פרעמד... אַליץ איז ניט ווי ס'באַדאַרף זיין, אַליץ איז ניט דאָס... איך זע... איך פאַרשטיי, אָבער זאָגן, אַז ס'איז ניט אזוי און פאַרוואָס — קען איך ניט...

- אזוי טויג ניט... - האָט פאָמאָ אַרויסגעוואָרשעט. -
 דאָס איז אַלץ ביי דיר פון די ביכער... יא... הגם איך אַלץ פיל
 אויך, אַז ס'איז ניט אזוי... דאָס קען זיין, איז דערפאַר, ווייל מיר
 זיינען נאָך יונג... פון זאָרגלאַזיקייט...
 - מיר האָט זיך פון אַנהייב אויסגעוויזן, - האָט ליובאַוו וויי-
 טער גערעדט, ניט הערנדיק פאָמעס רייד, - אַז איך פאַרשטיי אין
 די ביכער אַלץ... און איצט...
 - וואָרף זיי אַוועק! - האָט פאָמאָ געעצהט מיט ביטול.
 - אַך, גענוג! צי דען קען מען זיי אַוועקוואַרפן? דו ווייסט,
 וויפיל פאַרשיידנאַרטיקע געדאַנקען זיינען דאָ אויף דער וועלט? אַ,
 גאָט מייער! ס'זיינען דאָ אַזעלכע געדאַנקען, וועלכע ברענען אין
 קאָפּ... אין איין ספר זאָנט זיך, אַז אַלץ, וואָס ס'עקסיסירט אויף
 דער ערד, איז קלוג...
 - אַלץ? - האָט פאָמאָ געפרעגט.
 - אַלץ! און אַ צווייטער זאָנט - פאַרקערט.
 - וואָרט נאָר! צי איז דאָס אַלץ ניט הבל-הבלים?
 - וועגן וואָס שמועסט מען? - האָט זיך דערהערט מאַיאָקיס
 פראַגע, פאַוויזנדיק זיך אין סיר אַנגעטאָן אין אַ לאַנגן פראַק מיט
 עפעס מעדאַלן אויפן האַלד און ברוסט...
 - אזוי זיך... - האָט ליובאַוו ביז געענטפערט.
 - וועגן די ביכער, - האָט פאָמאָ צוגעגעבן.
 - וועלכע ביכער?
 - אָט וועלכע זיי לייענט... זיי האָט אויסגעלייענט, אַז אַלץ
 אויף דער ערד איז מיט שכל...
 - נו!
 - נו, און איך זאָג, אַז ס'איז אַ ליגן!
 - נ'יא... - יאַקאָוו טאַראַסאָוויטש האָט זיך פאַרטראַכט, קראַצנ-
 דיק די פאַרד און פינטלענדיק מיט די אויגן...
 - וואָס פאַר אַ בוך איז דאָס? - האָט ער ענדלעך גע-
 פרעגט ביי דער טאַכטער נאָך אַ וויילע שטילשוויגן.
 - אַ קליין ביכל אַזא... אַ געלם... - האָט ניט-ווילנדיק
 געענטפערט ליובאַוו...

— דו לייג דאָס מיר אַזעק אויפן מיטש... דאָס איז נישט אַזוי פשוט געזאָגט, אַז אַליץ אויף דער ערד איז קלוג! זע-נאָר... וואָס עמעצער האָט אַנטדעקט... נ-י-א... דאָס איז אַפילו זייער געלונגען אויסגעדריקט... און ווען נישט די נאַראַנים — וואָלט דאָס טאַקע — אַליץ געווען אמת... נאָר היות די נאַראַנים געפינען זיך, נישט אלעמאַל אויף זייער אָרט, — קען מען נישט זאָגן, אַז אַליץ אויף דער ערד איז מיט שטאַל... און דאָס ביכל וועל איך אַ קוק טאָן... אפשר איז דאָ דערין אַ זינען... אַדיע, פאַמאַ! דו בלייבסט דאָ, אַדער וועסט מוין פאַגלייטן?...

— איך וועל דאָ נאָך ויצן...

— נו, מילא...

לויבאָוו מיט פאַמען זינען ווידער פאַרבליבן צוזאַמען.

— וואָס זאָסטו צו אים? — האָט פאַמאַ געפרעגט, ווייזנדיק מיטן קאָפּ אויפן אַלמן.

— וואָס זאָל איך זאָגן? —

— אויף אַליץ רופט ער זיך אַפּ, אין אַליץ וואַרסט ער אַרײַן זיין וואָרט.

— יאָ-אָ... אַ חכם... און דאָך פאַרשטייט ער נישט, ווי שווער מיר איז צו לעבן... — האָט מיט צער געזאָגט לויבאָוו.

— איך פאַרשטיי אויך נישט... דו טראַכט אים אַ סך...

— וואָס טראַכט איך אים? — האָט אַ צערייצטע אויסגעשריען דאָס מיידל.

— אָט... דאָס אַליץ... זינען דאָך נישט דייע געדאַנקען... פרעמדע...

— פרעמדע... פרעמדע...

זי האָט געוואָלט זאָגן עפעס אַזוינס, וואָס זאָל זיין שאַרף, נאָר האָט איבערגעריסן און איז אַנטשוויגן געוואָרן. פאַמאַ האָט געקוקט אויף איר און פאַרגלייכנדיק זי מיט מעדינסקאַיאַן, האָט ער אומעטויק געטראַכט:

„ס'זאָר אַן אַנטערשייד אַליץ... ס'י מענטשן, ס'י די פרויען... און דו שפּירסט תמיד אַן אַנטערשייד“...

זיי ווינען ביידע געזעסן איינער אנטקעגן אנדערן, ביידע ווינען
זיי געווען פארטראכט און האָבן ניט געקוקט איינער אויפן צווייטן.
אויפן גאס האָט געטונקלט און אין צימער איז שוין געווען
אינגאנצן פינסטער. דער ווינט האָט געוויגט די ליפעס, די בלעמער
האָבן זיך געריבן אָן דעם מויער פון הויז, ווי זיי וואָלט געווען
קאלט, און זיי וואָלטן זיך געבעטן אין צימער אַרײַן.

— ליובאַ! — האָט פּאַמאַ שטיל געזאָגט.

זי האָט אויפגעהויבן דעם קאָפּ און אַ קוק געטאָן אויף אים.

— ווייסט... איך האָב זיך צעקריגט מיט מעדינסקאָיאָן...

— פּאַרוואָס? — האָט ליובאַ געפרעגט, ווערנדיק לעבעדיקער.

— אַ... אַזוי זיך... ס'איז אַזוי געקומען, אַז זי האָט מיך

פּאַלידיקט... פּאַלידיקט.

— נו, דאָס איז גוט, וואָס דו האָסט זיך צעקריגט, — האָט דאָס

מיידל מסכים געווען, — אַניט וואָלט זי דיר דעם קאָפּ פּאַרדרייט...

זי איז אַ שמוץ, אַ קאַקעטקע... גאָך ערגער... אַ, ס'אַר אַ מעשיות

איך האָב וועגן איר זיך אָנגעהערט!

— זי איז שוין גאַרנישט קיין שמוץ, — האָט בייז זיך אָפּגע-

רופן פּאַמאַ. — דו ווייסט גאַרנישט-ניט וועגן איר... איר זאָגט

אַלע ליגנס!

— נו, אַנטשולדיק!

— ניין... אָט-וואָס, ליובאַ, — האָט פּאַמאַ שטיל און ווי

מיט אַ בקשה געזאָגט, — דו רייך ניט וועגן איר קיין שלעכטס...

מען דאַרף ניט... איך ווייס אַליין... בנאמנות! זי האָט מיר אַליין

דערציילט...

— אַ-אליין?! — האָט ליובאַ אויסגערופן, וואונדערנדיק זיך. —

נו... ס'אַר אַ... אויסטערלישע! וואָס-זענע האָט זי דיר דערציילט

אַזוינס?

— אַז זי איז שולדיק... — האָט מיט אַנשטרענגונג אַרויס-

גערעדט פּאַמאַ און זיך קרום צעשמייכלט.

— דאָס אַליין? — אין דער מיידלס פּראָגע האָט געקלונגען

אַנטשויוונג; פּאַמאַ האָט דאָס געשפּירט און מיט האָמפענונג גע-

פּרעגט:

- נאך ווייניק-דען?...
 - וואס-זשע וועט איצט זיין?
 - אָט וועגן דעם טראַכט אײך...
 - האָסט זי זייער... ליב?
 פאַמאַ האָט געשוויגן, געקוקט אין פענסטער און אַ צע-
 טומלטער געענטפערט:
 - אײך ווייס ניט... דאָכט זיך... אָו איצט נאָך מער, ווי פריער...
 - נאָך מער, ווי פאַר דער קריג?
 - יאָ...
 - אײך וואונדער זיך, ווי מען קען ליב האָבן אזא? - האָט,
 קוועטשניק מיט די אַקסלען, געפרעגט דאָס מיידל.
 - אזא? אָ, ווי מען קען! - האָט פאַמאַ אויסגערופן.
 - אײך פאַרשטיי ניט... ניין, דאָס איז נאָר דערפאַר, ווייל דו
 האָסט זיך צוגעפונדן צו איר און קיין בעסערע פון איר ניט גע-
 זען...
 - ניט געזען! - האָט פאַמאַ מסכים געווען און אָפשווייגן-
 דיק אַ רגע, אַנטשלאָסן זיך אָפּגערופן: - אפשר איז גאַרנישטאָ
 קיין בעסערע...
 - צווישן אונזערע... - האָט ליובאַוו פאַמאַנט...
 - אײך דאַרף זי... זייער נייטיק! ווייל, דו זעסט דאָך, ס'איז
 מיר פאַר איר אַ פּושה...
 - פאַרוואָס?
 - אָט בכלל... אײך האָב מורא פאַר איר... ס'הייסט, אײך
 ווייל ניט, זי זאָל טראַכטן וועגן מיר שלעכטס... ווי וועגן אנדערע.
 אָן אנדערש מאָל איז מיר ענג! טראַכטט זיך - אפשר אַ הוליע
 מאָן, אזוי אָו אַלע אַדערן זאָלן זיך צעקלינגען? אָבער דו דער-
 מאַנסט זיך וועגן איר - און דו וואַנסט ניט... און אין אַלין אזוי-
 טוסט אַ קלער וועגן איר: און ווי אָו זי וועט זיך דערוויסן? און
 האָסט שוין מורא דאָס צו מאַן...
 - יאָ, - האָט פאַרקלערט אויסגעצויגן דאָס מיידל, - הייסט
 עס, דו ליבסט זי... אײך וואָלט אײך... אויב אײך וואָלט געליבט,
 געטראַכט וועגן אים... וואָס וועט ער זאָגן?

— אין אלץ איז ביי איר... עפעס אויסטערליש, — האָט
שטיל דערציילט פּאַמאַ. — זי רעדט זיך אזוי אירס... שייך
ווי אַ גאַט! און אזא קלייניקע... ווי אַ קינד...

— וואָס-וועט איז צווישן אייך געוואָרן? — האָט ליובאַוו
געפרעגט.

פּאַמאַ האָט זיך אינאיינעם מיטן שטול צוגערוקט צו ליובען,
און זיך צוניגנדיק צו איר, האָט ער, פאַרקלענערדיק אַ ביסל
דעם קול, גענומען דערציילן. ער האָט גערעדט, און אויף וויפיל
ער האָט זיך דערמאָנט די ווערטער, וואָס מעדינסקאָיאַ האָט אים
געזאָגט, אויף אויפיל האָפּן ביי אים צוריק אויפגעלעבעט די געפילן,
וואָס די דאָזיקע ווערטער האָפּן ביי אים אַרויסגערופן.

— אייך איר: עך דו! האָסטו געשפּילט מיט מיר — פאַר-
וואָס? — האָט ער מיט צאָרן און פאַרוואָרף דערציילט, ווי ער האָט
גערעדט צו מעדינסקאָיאַ, און ליובאַוו האָט זיך איינגעהערט מיט אַ
פאַלעבטער רויטקייט אויף אירע פאַקן, און ווי איינשטימיק צוגע-
געשאַקלט מיטן קאָפּ, און דערמונטערט אים:

— אזוי! דאָס איז — גוט! נו, און זי?

— זי האָט געשוויגן! — האָט מיט בענקעניש געענטפערט
פּאַמאַ, הייבנדיק די פלייצעס. — ס'הייסט, זי האָט יאָ גערעדט...
פאַרשיידענע זאכן... אָבער וואָס קומט אַרויס דערפון?

ער האָט אַ פיר געטאָן מיטן האַנט און אַנטשוויגן געוואָרן.
שפּילנדיק זיך מיט איר צאָפּ, האָט ליובאַוו אייך געשוויגן. דער סאָ-
מאָדאָר איז שוין געווען אויסגעלאָשן און אָפּגעקילט. און די פונטמע-
ניש אין צימער איז אלץ געוואַקסן. אין די פענסטער האָט אַריי-
געקוקט עפעס אַ מאַסע און די שוואַרצע פּלעטער פון די ליפעס
האַפּן זיך פאַרחלומטע געוויגט הינטער די שוויבן.

— וואָלסט אָנגעצונדן פּיער... — האָט פּאַמאַ פאַרנעליגט.

— מיר ווינען ביידע אומגליקלעכע... — האָט ליובאַוו אַ זאָג-
געטאָן מיט אַ זיפּין.

פאַמען איז דאָס ניט געפעלן.

— איך — בין ניט קיין אומגליקלעכער... — האָט ער מיט
אָ פעסטע שטים דערווידערט. — איך בין פשוט... נאָך ניט גע-
וויינט צו לעבן...

— אַ מענטש, וועלכער ווייסט ניט, וואָס ער וועט מאַרען טאָן, —
איז אַן אומגליקלעכער! — האָט זיך ליובאַ מיט צער געהאַלטן ביי
אירס. — און איך ווייס אויך ניט. און דו אויך... און וואוהיין זאָלן
מיר גיין? און גיין דארף מען דאָך... עפעס איז דאָס האַרץ ביי מיר
קיינמאָל ניט רויק... פסדר צאָפלט זיך דאָרט עפעס אַ פאַרלאַנג...

— דאָס איז ביי מיר אויך אזוי... — האָט פאַמאַ געזאָגט. —
כ'האַב גענומען טראַכטן... אָבער וועגן וואָס? — קען איך זיך
זעלבסט ניט דערקלערן... און דאָס האַרץ קוועטשט... עך! מען דארף,
איבעריקנס, גיין אין קלוב...

— גיי ניט אוועק... — האָט ליובאַ געבעטן...
— איך מוז... דאָרט וואַרט איינער אויף מיר... איך גיי...
אָדע:

— צום ווידערזען! — זי האָט אים אויסגעצויגן די האַנט און
טרויעריק אים געקוקט אין די אויגן.
— וועסט זיך לייגן שלאָפן? — האָט פאַמאַ געפרעגט, פעסט
דריקנדיק איר האַנט.

— איך וועל אַ ביסל לייענען...
— דיך ציט צו דעם, ווי דעם שיפור צום פראַנפן... — האָט,
פאָדויערנדיק, געזאָגט דער יונג.

— וואָס איז דען פאַראַן בעסערס?
פון גאס האָט ער געוואָרפן אַ בליק אויף די פענסטער און
אין איינעם פון זיי דערזען ליובעס געזיכט. דאָס פנים איז געווען
אזוי ניט קלאַר, ווי אַלין, וואָס זי האָט גערעדט צו אים און ווי אירע
פאַרלאַנגען. פאַמאַ האָט צו איר אַ שאַקל געטאָן מיטן קאָפּ און מיט
אַ געפיל פון פאַוואַסטיין, אז ער שטייט העכער פון איר, גע-
טראַכט:

„אויך אַ פאַרפלאַנטערטע... ווי יענע“...

דערמאנענדיק זיך וועגן דעם, האָט ער אַ טרייַסל געטאָן מיטן קאַפּ, ווי וועלנדיק פאַרטרייבן דעם געדאַנק וועגן מעדינסקאַיאַן און האָט פאַרניכערט זיינע טריט.

די נאַכט איז אָנגעקומען און ס'איז געווען פּריש. אַ קאַל-טער, אויפּנונטערנדיקער ווינט האָט זיך שטורמיש געוואָרפּן אין גאַס, יאָגנדיק איבער די טראַמבאָרן דעם שמוץ און וואַרפּנדיק דעם שטויב די דורכגייער אין פּנים. ס'איז געווען פּונסטער, נאָר אין הוישך האָבן שנעל געשפּרייזט עפעס מענטשן. פּאַמא האָט זיך געקנייטשט פּון שטויב. געפּינטלט מיט די וויעס און געטראַכט:

„אויב איך וועל איצט פּאָגעגענען אַ פּרוי — פּאַטיט עס, אַז ס'איז פּאַולאַוואַ וועט מיך אויפּנעמען גוט, ווי פּריער... וועל איך מאָרגן צו איר גיין... מאַמער אָבער אַ מאַנספּאַרשויזן — וועל איך ניט גיין... וועל איך נאָך אָפּוואַרטן...“

פּאָגעגנט האָט אים אַ הונט און דאָס האָט אים אַזוי אויפּגע-פּראַכט, אַז ער האָט געוואָלט דעם פּלכ דערלאַנגען מיטן שטעקן... אין פּופּעט פּון קלוב איז אים אַנטקעגנגעקומען דער פּריילעכער אַוכטישטשעו. שטייענדיק לעבן טיר, האָט ער געשמעלט מיט עפעס אַ דיקן הער מיט גרויסע וואַנצעס, נאָר דערוענדיק גאַרדעיעוון, האָט אַוכטישטשעו איבערגעלאָזט יענעם און געגאַנגען אים אַנטקעגן מיט אַ שמיכל.

— גוט-גאַונט, פּאַשיידענער מיליאַנערמשיק!

ער איז פּאַמען אַלעמאָל געפּעלן געווען פּאַר זיין פּריילעכן כאַראַקטער און פּאַמא האָט אים תּמיד פּאָגעגנט אַ צופּרידענער. דריקנדיק גוטמוטיק און שטאַרק אַוכטישטשעווס האַנט, האָט פּאַמא אים געפּרעגט:

— פּוננאָגען ווייסט איר, אַז איך בין פּאַשיידן?

— ער פּרעגט נאָך! אַ מענטש, וואָס לעבט זיי אַ נור, טרינקט ניט, שפּילט ניט, ליבט ניט קיין ווייבער... אַד-יאַ! איר ווייסט, פּאַמא אינאַטשעוויטש? אונזער אומפּאַרגלייכלעכע פּאַטראָנעסע פּאַרט מאָרגן אַוועק קיין אויסלאַנד אויף אַ גאַנץ זומער.

— ס'איז פּאַולאַוואַ? — האָט פּאַרויכטיק געפּרעגט פּאַמא.

— נו, יא: ס'פארגייט שוין די זון פון מיין לעבן... און אפשר
 אויך פון אייערן?
 אוכטישטשעו האט געמאכט א קאמישע גרימאסע, און מיט
 שאנדפרייד אריינגעקוקט פאמען אין פנים אריין.
 ער איז געשטאנען פאר אים און געשפירט, ווי דער קאפ
 לאזט זיך אים אראפ אויף דער ברוסט און ער קען דאס ניט שמערן...
 — יא, די פילשטראליקע אדורא...
 — מעדונסקאיא פארט אדוועק? — האט זיך דערהערט א פע-
 טער באסאווער קול. — גוט! איך בין צופרידן...
 — אזוי גאר — פארוואס? — האט אוכטישטשעו אויסגעשריען.
 פאמא האט נאריש געשמיכלט און פארלאזן געקוקט אויפן
 הער מיט די וואנצעס — אוכטישטשעוויס מיטשמוועסער. יענער האט מיט
 א וויכטיקן זשעסט אויסגעגלייכט זיינע וואנצעס און פון אונטער זיי
 האבן זיך געגאסן אויף פאמען שווערע, פעטע ווערטער, וועלכע
 זיינען אים געווען דערווידער.
 — דערפאר, זעט איר, ווייל אין שטאט וועט איבערבלייבן מיט
 איין קאקעמקע ווייניקער...
 — פוי, מארטין ניקיטיש! — האט מיט פארווארף געזאגט
 אוכטישטשעו, אָשטעלנדיק די ברעמען.
 — פונדאנען ווייסט איר, אז זי איז א קאקעמקע? — האט פא-
 מא געפרעגט ביז, דערנענטערנדיק זיך צום פאָוואַנצעטן הער. יענער
 האט אים באטראכט פון אויפן-אראפ, האט זיך אָפגערוקט אָן א
 זייט און א פאמטש טוענדיק זיך אין קני אויסגעלאזט:
 — איך האב ניט געזאגט — א קאקעמקע.
 — מען טאר ניט, מארטין ניקיטיש, אזוי ריידן וועגן א פרוי,
 וואס... — האט אוכטישטשעו אָנגעדויבן מיט אן איבערצייגטן קיל,
 נאר פאמא האט זיך אריינגעמישט:
 — אנטשולדיקט! איך וויל פּרעגן דעם הער, וואס אזוינס...
 ס'דייסט, וואס פאר א ווארט האט ער געזאגט?
 ארויסאָנדיק דאס פעסט און דויק, האט פאמא אריינגעשטעקט
 זיינע הענט מיף אין זיינע הויזן-קעשענעס און ארויסגערוקט פאר-
 אים די ברוסט, פון וואס זיין גאנצע פיגור האט באלד אָנגענומען

א פניון ארויספאָדערנדיקן אויסזען... דער פּאַזאַנצטער הער האָט אים ווידער פּאַטראַכט און מיט חוּק זיך צעלאַכט:

— מייע הערן! — האָט שמיל אַרויסגערעדט אכטישמשעוון.
— איך האָב געזאָגט — א קאָ-קאַט-קע... — האָט פּאַרריכט דער הער מיט די וואַנצעס, פּאַזענגנדיק אזוי מיט די ליפּן, פּונקט ער וואָלט געטשמאַקעוועט דעם וואָרט. — און אויב איר פּאַרשטייט דאָס ניט — קען איך איך דערקלערן... —

— נו, בעסער דערקלערט מיר... — האָט פּאַמאָ זיך אָפּגערופּן מיט אַ טיפּן אַמעס און ניט אַראָפּגעמערנדיק פּון יענעם די אויגן. אכטישמשעוון האָט אַ פּאַטש געמאַן אין די הענט און זיך אוועקגערוקט ערגעץ אָן אַ זייט פּון זי... —

— קאָקאַטקאָ, אויב איר ווילט וויסן, הייסט — א פּרוי, וואָס פּאַרקריפט זיך... — האָט מיט אַ האַלבער שטיב געזאָגט דער באַ-וואַנצטער הער, דערנענטערנדיק צו פּאַמען זיין גרויסן, דיקן פּנים. פּאַמאָ האָט זיך שמיל צעברומט, און איידער נאָך יענער האָט באַוווּן אָפּצורוקן זיך פּון אים, האָט ער מיט דער רעכטער האַנט איינגעטשעפעט זיך אין די געקרייזלטע גראַלעכע האָר פּון פּאַ-וואַנצטן הער. מיט ציטערדיקע הענט האָט ער גענומען אים טרייס-לען זיין קאָפּ און זיין גאַנצן גרויסן, פּאַלאַסמעטן קערפּער, און מיט דער לינקער האַנט אויפּגעהויבן אינדערהויך, האָט ער מיט אַ הייזע-ריקן קול גערעדט צום טאַקט פּון די קלעפּ:

— הינטער די אויגן... זידל זיך ניט... און זידלסטו זיך יאָ...
— איז אין די אויגן... אין די אויגן... גלייך אין די אויגן...

ער האָט איבערגעלעבט אַ פּרענענדיקן פּאַרזעניגן, וענדיק, ווי לעכערלעך יענער וואָרפט זיך מיט די גראַפּע הענט אין דער לופּט און ווי די פּיס פּון דעם הער, וועמען ער האָט געשלאָגן, שלעפּן זיך, ווי אונטערגעהאַקטע, איבערן היל. דער גאַלדענער זייגער איז אַרויסגעשפּרונגען פּון וועסטל-קעשענע אין געוואָרפּן זיך איבערן קיילעכדיקן בויד, וויגנדיק זיך אויף דער קייט. אַ פּאַרשייברומער פּון זיין פּוּח און פּון דער דערנידעריקונג פּון דאָזיקן סאָלירן הער, פּול מיט קאָכעדיקע געפילן פּון שאַדנפּרויה, טרייסלענדיק זיך אינ-גאַנצן פּון גליק, וואָס ער נעמט נקמה, — האָט פּאַמאָ געשלעפּט

דעם הער איבערן דיל און הייזעריק, מיט רציחה געשריען מיט א ווילדער פרייד. ער האָט אין יענע מינוטן איבערגעלעבט א גרויסן געפיל — א געפיל פון באַפרייזונג פון דער לאַנגווייליקער משא, וואָס האָט שוין לאַנג באַשווערט זיין פרוסט מיט בענקשאַפט און אויס־שעפונג. ער האָט אָבער באַלד דערשפירט, אז מען האָט אים אָנגע־כאַפט פון הינטן פאַר דער טאַליע און פאַר די אַקסלען, אָנגעכאַפט אים פאַר אַ האַנט און מען פּויגט אים, מען ברעכט אים, אַז עמעצער טרעט אים אָפּ די פינגער אויף די פיס, נאָר ער האָט נאָרנישט געזען נאָכפּאָלגנדיק מיט פלוט־פאַרגאַסענע אויגן נאָך דער פינסטערער, שווע־רער מאַסע, וואָס האָט געקרעכט אונטער זיין האַנט און זיך געריסן פון אים... ענדלעך האָט מען אים אָפּגעריסן, געוואָרפן זיך אויף אים, און ווי דורך אַ הייטלעכן הויך האָט ער דערווען פאַר זיך, לעבן זיינע פיס, ליגנדיק אויפן דיל, דעם צעשלאָגענעם הער. אַ צעשפּיל־לעטער, אַ צעשוּיפערטער, האָט ער מיט די פיס באַוועגט זיך איבערן דיל, פרווונדיק אויפהייבן זיך; עפעס אַ פאַר שוואַרצע מענטשן האָבן אים געהאַלטן אונטער דער פאַכווע, זיינען הענט זיינען געהאַנגען אין אזויר, ווי צעבראַכענע פליגלען, און מיט אַ קוויטשענדיקן, יאַמערנ־דיקן קול האָט ער געשריען צו פאַמען:

— מיך טאָר מען ניט... שלאָגן! מען טאָר ניט! איך האָב אַן אָרדן... מנוול! אַ מנוול! איך האָב קינדער דערוואַקסענע... אַלע קענען מיך. אויסוואַרף, — דו!... פראַ־אַדעם... אַ־אַ־אַ! אַ דועל!

און אויכמישטשעו האָט קלינגענדיק גערעדט פאַמען אין אויער:
 — קומט אַוועק! טייערער, אום נאַטס ווילן...
 — וואַרט, איך וועל אים נאָך דערלאַנגען אין פּרצוף... —
 האָט זיך פאַמא געבעטן. אָבער מען האָט אים ערנעין אַוועקגעשלאַפּט. אין זיינע אויערן האָט געקלונגען, דאָס האַרץ האָט האַסטיק גע־קלאַפּט, אָבער ער האָט זיך געשפירט גוט און צופרידן. אין קאָרדאָר פון קלוב האָט ער טיף און פריי אָפּגעאַטעמט, ווענדנדיק זיך צו אויכמישטשעוון מיט אַ גוטמוטיקן שמיכל:

— כּי־הָאָב אים נישקשהדיק דערלאַנגט, האַ?

— הערמ! — האָט אָן אויפגעבראכטער אויסגעחופן דער
 פריילעכער סעקרעטאר. — האָט אַיז, אַנטשולדיקט מיר, שוין ווילד: דער
 מיינול זאָל דאָס נעמען... איך זע דאָס ערשטע מאל אזוינס!
 — גוטער מענטש! — האָט פאָמאָ ווייך זיך אָפגערופן. —
 ער איז די קלעפ ניט ווערמ? איז ער דען ניט קיין אויסוואוהר? ווי
 קען מען דאָס אזוינס זאָגן הינטער די אויגן? ניין, דו גיי צו איר
 און זאָג דאָס איר... איר אליין...
 — אַנטשולדיקט... כאַפּט אַיך דער רוח: איר האָט דאָך אים
 ניט נאָר פאַר איר אליין דערלאָנגט?
 — וואָס הייסט, ניט פאַר איר? פאַר וועמען זשע? — האָט זיך
 פאָמאָ געוואונדערט.
 — פאַר וועמען? איך ווייס ניט... אפשר האָט איר געדאַט מיט
 אים חשבונות! גור, מיין גאָט! אַט אַ סצענע! כוועל דאָס אייביק
 ניט פאַרגעסן!
 — ווען איז ער דאָס אזעלכער? — האָט פאָמאָ זיך איצט דער-
 מאַנט צו פּרעגן און האָט זיך פּלוצלונג פונאָדערגעלאָכט. —
 ס'געהערט ס'פאַר אַ געוואַלדן ער האָט געמאַכט... אַ טיפּיש!
 אויכטישטשעוו האָט אים שאַרף געקוקט אין די אויגן און גע-
 פרעגט:
 — זאָגט — איר ווייסט טאַקע ניט, וועמען איר האָט געשלאָגן?
 און טאַקע פאַר סאָפּיאַ פּאָולאָווען נאָר?
 — אויף נאַמנות! — האָט זיך פאָמאָ געשוואָרן.
 — אזוי... דער רוח ווייסט וואָס... — ער האָט זיך אָפגעשטעלט,
 און מיט פאַרנאַפונג געקוועמט מיט די פלייצעס און אַ מאַך טו-
 ענדיק מיט דער האַנט, האָט ער אוועקגעשפּאַנט איבערן טראַמזאָר,
 קוקנדיק פון דער זייט אויף פאָמען. — ס'וועט אַיך דאָס טויער קאַסטן,
 פאָמאָ אינגאָטעוויטש...
 — צום פּירדנס-ריכטער וועט ער מיך לאָדן?...
 — זאָל גאָט געבן, אז ס'זאָל זיך אויסלאָזן אזוי... ער איז
 דעם וויצע-גובערנאַטאָרס איידעם...
 — נו-נו? — האָט פאָמאָ אויסגעלאָזט און זיין פנים האָט
 זיך אויסגעצויגן...

— נייג-אָ. דעם אמת געזאָגט איז ער סיי-ווי אַ מנוול און
אַ שווינדלער... אַרויסגייענדיק פון דאָזיקן שטאַנדפונקט, דאַרף מען
מודה זיין, אַז די קלעפּ איז ער ווערט... נאָר נעמענדיק אין אַכט,
אַז די דאַמע, פאַר וועמען איר האָט זיך אָנגענומען, איז אויך...

— מיין הער! — האָט האַרט אים איבערגעשלאָגן פאַמאַ,
אַרויפלייגנדיק זיין האַנט אוכטישמשעוון אויפן אַקסל. — דו ביסט מיר
שטענדיק געפעלן געווען... און אַט גייסטו איצט מיט מיר... איך
פאַרשטיי דאָס און שאַץ דאָס אָפּ... נאָר אויף איר זאָג מיר ניט
קיין שלעכט וואָרט... וואָס פאַר אַ מענטש זי זאָל ניט זיין, לויט אַייער
מיינונג, — אָבער פאַר מיר... איז זי טייער... פאַר מיר איז זי די
בעסטע. איך זאָג דאָס אָפּ... אויב דו גייסט שוין מיט מיר — טאָ
טיעפע זי ניט... איך האַלט זי פאַר דער בעסטער — הייסט עס
אַז זי איז גוט...

אוכטישמשעוון האָט אין פאַמעס שטימע הערדערט אַ שטאַרקע
אויפּרענונג. ער האָט אַ קיק געטאָן אויף אים און פאַרקלערט אַרויס-
געזאָגט:

— ביסט אַ מערקווערדיקער מענטש... מען דאַרף מודה זיין...
— איך בין אַ מענטש אַ פשוטער... אַ ווילדער. איך האָב
דערלאָנגט קלעפּ — נו, איז מיר פריילעך... און ווייטער זאָל זיין,
וואָס וועט זיין...

— כּהאַב מורא, ס'וועט זיין ניט גוט... ווייסט איר, — אָפּ-
האַרציקייט פאַר אָפּנהאַרציקייט — איר געפעלט מיר... כאָטש —
דעם: ס'איז געפערלעך מיט אַיך... באַפאַלט אַיך עפעס... אַ ריטער-
לעכע שאַמימונג, איז קען מען פון אַיך באַקומען צו פאַרוזן...
— נו? האָס איז דאָך ביי מיר דאָס ערשטע מאָל... ניט אלע
טאָג וועל איך זיך שלאָגן... האָט קאָנפּוויש געזאָגט פאַמאַ.
זיין פאַגלייטער האָט זיך פּונאַדערגעלאַכט.

— ס'פאַר אַן אויכטערלישער... איר זייט אַט-וואָס — שלאָגן
זיך איז ווילד... מיאוס, אַנטשולדיקט מיר... נאָר איך וועל אַיך
זאָגן, — אין דעם פאַל איז אַייער אויסוואַל געלונגען... איר האָט
געשלאָגן אַ הולטיי, אַ ציניקער, אַ פאַרצויט... און אַ מענטשן,

וועלכער איז געבליבן אומבאשראפט נאכהער, ווי ער האָט באַ-
ראַבעוועט ווינע אייגענע פּלימעניקעס.

— נו, איז גאָט צו דאַנקען! — האָט מיט צופּרידנקייט אַרויס-
גערעדט פּאַמאַ. — אָט האָב איך אים אַ ביסל מקיים פּסק געווען...
— אַ ביסל? נו, גוט, זאָל זיין, און דאָס איז אַ ביסל... נאָר
אַט-וואָס, קינד מינס... דערלויבט מיר געבן איך אַן עצה... איך
בין אַ מענטש פון געריכט... ער, קניאַוועו הייסט ער, איז טאַקע
אַ מגול, יאָ; נאָר אַן אויסוואַרף טאָר מען אויך נישט שלאָגן, מחמת
ער איז אויך אזאַ סאַציאַלע באַשעפעניש, וואָס געפינט זיך אונטערן
פאַטערלעכן שוין פון געזעץ. מען טאָר אים נישט טשעפען, בל-זמן ער
האַט נישט עובר געווען די גרענעצן פון שטראָף-קאָדעקס... און אויך
דאָן איז נישט איר, נאָר מיר, ריכטער, קעגען אים אַנגלערנען... איר
איר מוזט, אַלזאָ, האָבן גערולד אַ ביסל און צוואַרטן...

— ווי לאַנג דאַרף דאָס דויערן, ביז ער וועט אַריינפאלן אין
אַיערע הענט? — האָט פּאַמאַ נאָרו געפרעגט.

— דאָס איז אומבאַוואַסט... און אזוי ווי ער איז נישט קיין נאָר,
וועט עס, משמעות, קיינמאַל נישט געשען... ער וועט שוין, אַפנים, זיין
גאַנץ לעבן אזוי בלייבן מיט מיר און איך אויף איין און דער זעלבער
מדרגה פאַרן געזעץ... אַ, מײן גאָט, וואָס רייד איך! — האָט אונט-
טישטשעו קאַמיש אַ זיפּן געמאָן.

— זאָנסט אױס סודות? — האָט פּאַמאַ געלאַכט.
— נישט וואָס סודות, נאָר... איך דאַרף נישט זיין קיין לייכטזי-
ניקער... צום טיילו! אין דאָך... האָט מיך די היינטיקע געשיכטע אויפ-
געלעבט... די גערעכטיקייט, נעמעוידאַ אַפילו, איז נאָר דאָן טרײ זיך
גוסא, ווען זי לייגט זיך, פשוט, ווי אַ פּערד...
פאַמאַ האָט זיך פּלוצלונג אַפגעשטעלט, ווי ער וואַלט אָנ-
געגענגט עפעס אַ שטער אויף זיין וועג.

— נעמעוידאַ — דאָס איז די געטין פון גערעכטיקייט... —
האַט איכטישטשעו פאַרטייטשט, — וואָס מײר זיך אַפגעשטעלט?
— אַנגעהויבן האָט זיך דאָס דערפון — האָט לאַנגזאַם און
היזעריק גערעדט פּאַמאַ, — וואָס איר האָט געוואָנט, אַז זי פאַר-
אוועק...

— ווער?

— סאָמיא פאָולאָווא... —

— יאָ זי פאָרט אַוועק... נו, איז וואָס?

ער איז געשטאַנען קעגן סאָמען און מיט אַ שמיכל אין די
אויגן געקוקט אויף אים. גאַרדעיעו האָט געשוויגן מיט אַן אַראָפּ-
געלאָזטן קאַפּ און געפויקט מיטן שמעקן אויפן שטיינערנעם טראָ-
טואַר.

— קומט... — האָט אַכטישמשעו גערופן.

פאָמא איז ווייטער געגאַנגען, ריידנדיק גוטמוטיק:

— נו, איז זאָל זי פאָרן... און איך פלייב אַליין...

אַכטישמשעו האָט אַ פאָך געטאָן מיטן שמעקל, גענומען עפעס

אונטערפייפן, קוקנדיק אויף זיין מיטגליעד.

— איך וועל ניט קענען לעבן אָן איר? — האָט פאָמא אַ

פרעג געטאָן, קוקנדיק ערגעץ פאַר זיך, און אָפּשווייגנדיק אַ ווילע,
געענטפערט שטיל און ניט זיכער:

— נאָך ווי...

— הערט! — האָט אַכטישמשעו אויסגערופן, איך וועל אייך

געבן אַ גוטע עצה... אַ מענטש דאַרף זיין וואָס ער איז... אָבער

איר... איר זייט אַ מענטש אַ עפישער, אזוי צו זאָגן, די ליריקע

קליידט אייך ניט. דאָס איז ניט אייער זשאַנר...

— דו רייד מיט מיר פשוטער אַ ביסל, יונגערמאַן, — האָט פאָ-

מאָ געבעטן, צוהערנדיק זיך אויפּמערקזאַם צו אַכטישמשעו'ס רייד.

— פשוטער? גוט... איך מיין צו זאָגן — וואַרפט אַוועק דאָס

קלערעניש וועגן דער דאָזיקער דאַמאָטשקע... זי איז פאַר אייך —

אַ מאַכל מיט סם...

— זי האָט דאָס אויך געזאָגט. — האָט פאָמא פּרוּגזלעך פאַ-

טזאַנט.

— זי אויך? — האָט אַכטישמשעו איבערגעפרעגט און זיך פאַר-

קלערט. — האָס... אָט-וואָס... אפשר וועלן מיר גאָר גיין עסן ווע-

טשערע?

— לאַמיר גיין, — האָט פאָמא מסבים געווען און האָט זיך

פּלוצלונג צעשריען, פאָכנדיק מיט געביילטע פויסטן אין דער לופט:

— אויב גיין, איז גענאנגען: כוועל אזוי אריינגיין... און נאך
 דעם אלעמען, אזוי צעווייגן זיך... אז היט זיך!
 — נו? צו-וואס-זשע? מורן — בעסער זיין פאשיידן...
 — ניין, ווארט נאר! — האט פאמא זיך אפגערופן מיט בענק-
 שאפט, אונגענענדיק אים פארן אקסל. — וואס איז? איך בין ערנער
 פון אלע מענטשן? אלע לעבן זיך... דרייען זיך, מומלען זיך, יע-
 דערער האט זיין פלאץ... און מיר איז אומעטיק... אלע זיינען
 צופרידן מיט זיך... און האט, וואס זיי פאקלאגן זיך — איז לינגן זיי,
 די פאסקודניאקעס: האט איז גלאט אזוי... זיי פארשמעלן זיך פון
 שיינקייט וועגן... און איך האב זיך נישט וואס צו פארשמעלן... איך
 בין א נאר... איך, ברודער, פארשמי גארנישט... איך וויל פשוט
 לעבן: איך קען נישט טראכטן... מיר איז ענג... איינער רעדט אזוי,
 דער צווייטער — אנדערש... טפוי! אבער זיי... עך! וואלסטו נאמיש
 געוואוסט... איך האב דאך אויף איר געהאפט... איך האב פון איר
 געווארט... וואס איך האב געווארט — ווייס איך נישט!... נאר זי איז—
 די בעסטע... און איך האב אזוי געגלויבט — אז זי וועט מיר איין
 מאל זאגן עפעס אזעלכע ווערטער... עפעס אויסמערלישע... אירע
 אויגן, ברודער, זיינען אזעלכע גוטע! — מיין גאט! ס'איז א חרפה
 צו קוקן אין זיי... זי וועט מיר, זאגן איך, אזעלכע ווערטער זאגן...
 אז אלץ וועט מיר ווערן קלאר... ס'איז נישט נאך מיט ליבע צו
 איר — נאר אויך מיט מיין גאנצער נשמה... איך האב געזוכט... איך
 האב געטראכט, וויבאלד זי איז אזא שיינע, הייסע, וועל איך לעבן
 איר, אויך מיין ווערן א מענטש!
 אכטישמשעווע האט געקוקט, ווי פון זיין מיטנייערס ליפן רייסן
 זיך די דאזיקע שווערע ווערטער אן א צוואנענדהאנג, ער האט גע-
 זען, ווי ס'ציערן די מוסקלען אויף זיין געזיכט פון אן שטרענגונג
 אויסצודריקן זיינע געדאנקען, און געשפירט הינטער דעם דאזיקן כא-
 פּאָס פון ווערטער א גרויסן ערנסטער צער. ס'איז געווען עפעס טיף-
 רינדיקס אין דער מאכטלאזיקייט פון דעם דאזיקן געזונטן און ווילדן
 יונג, וועלכער האט פלוצלונג אַנגעהויפן שפּרייזן איבערן טראַמפּאָר
 מיט פּרייטע, אַבער גערוועזע פּרייט. נאָכשפּרינגענדיק אים אויף זיינע
 קורצע פיס, האָט אַכטישמשעווע געפּילט אַ חוב, ווי ס'איז צו פּאָ-

רויזן פאָמען. אַליין, וואָס פאָמאָ האָט גערעדט און געטאָן דעם אַוונט, האָט דערוועקט בײַם פּרײַלעכן סעקרעטאַר אַ גרויסע נײַגעריקײט צו פּאָמען! ער האָט זיך אױך געשפּירט געשמײכלט פּון דער אָפּט-האַרציקײט פּון דאָזיקן יונגן גביר. די אָפּנהאַרציקײט האָט אים צע-מאַלן מיט איר טונקעלן פּוּח, ער האָט זיך פּאַרלאָרן אונטער איר דרוק, און כאַטש ער האָט, ניט געקוקט אױף זײַן יוגנט, געהאַט אָנגעגרייטע ווערטער אױף אַלע פּאַלן אין לעבן, — האָט ער זײ פּונדעסטוועגן ניט אַזױ שנעל געקענט געפּונען.

— מיר איז פינסטער און ענג... — האָט פּאָמאָ ווייטער גערעדט, — אױך שפּיר, אַז ס'פּאַלט אױף מײנע פּלייצעס אַ משאַ, און כּווייט ניט וואָס? — אױך קען ניט פּאַרשטײן... ס'דריקט... און אױך האָב ניט צוליב דעם דעם אַמתן וועג אין לעבן... הערסט זיך צו צו אַלעמען — נאָר אַלע רײדן פּאַרשײדן... און זײ — האָט דאָך געקאַנט עפעס זאָגן...

— ע, פּעטערל! — האָט ארכמישטשעוו איבערגעשלאָגן פּאָמען, נעמענדיק אים ווייך פּאַרן האַנט. — אַזױ טאָר מען ניט! איר האָט נאָר-וואָס אָנגעהויבן לעבן — און שײן פּילאַסאָפּרט איר! נײַן, אַזױ טאָר מען ניט! דאָס לעבן איז אונז געגעבן — אױף צו לעבן! הייסט עס, לעב און לאָז אַנדערע לעבן... אַט דאָס איז אַ פּילאַסאָפּיע! אָבער די דאָזיקע פּרוי... צי דען מיט איר ענדיקט זיך שײן די וועלט? אױך וועל אױך, אױב איר ווילט, פּאַקאַנען מיט אַזאַ מין גיפּטיקער שטיק, אַז פּון אײער גאַנצער פּילאַסאָפּיע וועט קײן שטויבּל ניט איבערבלייבן אין אײער נשמה! אַ דאָס איז שײן אײנמאַל אַן אײשה! און ווי זײ קאָן אױסנוגן דאָס לעבן! אױך אַזאַ ווייסט איר, אַ עפּישע, און אַ שײנע... פּרינאַ, קאָן אױך אײך זאָגן! זײ וועט אײך זײַן אַ פּאַר! אַר, צום טײוול! פּנאַמנות, אַ גלענגענדע אידעע... אױך וועל אײך פּאַקאַנען! מען מוז דאָס פּלעקל אַרויסזעצן מיט אַן אַנדער פּלעקל...

— דאָס איז קעגן מײן געוויסן... — האָט פּאָמאָ געזאָגט אױ-מעטיק און פּאַרפענקט. — פּל-זמן זײ לעבט — קען אױך אױף קײן אַנדערע פּרויען ניט קוקן אַפּיל... — אַזאַ געזונטער, פּרישער מענטש — כּאַ-כאַ! — האָט אױכ-

מישמשעו אויסגערופן אין מיט אַ טאָן פון אַ לערער, אָנגעהויבן איז
בערציגן פאָמען אין דער נויטוענדיקייט פאר אים צו געבן אַן אויס-
גאַנג פאר זיינע געפילן אין אַ גוטער הוליאַנקע, צוזאַמען מיט
פרויען.

— דאָס וועט זיין גלענצנדיג און דאָס איז אומבאַדינגט נייטיק פאר
אייך — גלויבט מיר! און וואָס שייך דאָס געוויסן... זאָלט איר מיר
מוהל זיין איר נעמט עס אָן אַ ביסל ניט ריכטיק... ניט דער געוויסן
שטערט דאָס אייך, נאָר די ניט-דרייטמקייט, מיין איך... איר לעבט
אויסער דער געזעלשאַפט... שעמעוודיק און... אומבאַקוועם. איר
שפירט דאָס אַליין נעפלדיק... און דאָס דאָזיקע געפיל נעמט איר
אָן אַלס געוויסן. וועגן דעם קען אין איצטיקן פאַל ניט זיין קיין שום
רייד, — וואָס פאר אַ שייכות האָט דאָ געוויסן, ווען פאַרברענגען
איז פאר אַ מענטשן אַזוי נאַטירלעך, ווען דאָס איז זיין באַדער-
פעניש און רעכט.

פאָמאָ איז געגאַנגען, אויסגלייכנדיק זיינע פריש מיט די פריש
פון זיין מיטגייער און געקוקט איבערן וועג, וואָס האָט זיך געשלעפט
צווישן צוויי רייען הייזער און ענלעך געווען אויף אַ גרויסן גראַפן,
אָנגעפילט מיט פינסטערניש. ס'האָט זיך געדאַכט, — אַז צום וועג איז
ניטאָ קיין סוף, און אַז איבערן דאָזיקן וועג שווימט אין דער ווייט
עפעס חושכדיקס, אומדערשעפלעכס, וואָס שטערט צו אַטעמען. איכ-
מישמשעוים איבערצייגנדיקער ווייכער קול האָט איינמאַניק געקלונגען
אין פאָמעס אויערן, און כאַטש ער האָט זיך ניט איינגעהערט צו זיינע
רייד, האָט ער דאָך געפילט, אַז זיי זיינען עפעס אַזעלכע קלעפיקע,
שטייען צו צו אים און ניט ווילנדיק געדענקט ער זיי. ניט געקוקט
דערויף, וואָס גלייך מיט אים איז געגאַנגען נאָך איינער, האָט ער
זיך דאָך געשפירט איינזאַם און ווי אַ פאַרלאָרענער אין
הושך, וואָס האָט אים אַרומגענומען און פאַמעלעך געצויגן נאָך
זיך. ער האָט געשפירט, אַז אים ציט ערגעץ-וואו און ניט גע-
האַט קיין ווילן אַפצושטעלן זיך. עפעס אַ מידקייט האָט אים גע-
שטערט צו מראַכטן. ער האָט ניט געהאַט דעם פאַרלאַנג זיך קעגן-
צושטעלן די מוסר-רייד פון זיין מיטגייער און צוליב וואָס, איבעריקנס,
איז אים דען נייטיק זיך קעגנשטעלן?...

ניש פאר יעדערן איז נוציק דאָס מראַכטן, — האָט אוכמישטשעוו
 ניש אויפגעהערט ריידן, פאָכנדיק מיטן שמעקן אין דער לופטן
 און זיך איבערנעמענדיק מיט זיין קלוגשאַפט. — אויב אַלע וועלן
 זיך פאַרנעמען מיט מראַכטן — טאָ ווער-זשע וועט לעבן? און לעבן
 לעבט מען דאָך אינגאנצן נאָר איין מאָל... שאָדט ניש דעריבער אַרײַניג
 צוכאַפן דאָס לעבן... בנאמנות! און וואָס איז דאָ פאַראַן צו ריידן, —
 דערלויבט איר מיר אויסצושוכען אײַך? לאַמיר באַלד צופאַרן
 אין אַ פריילעך הייזל... דאָרט וואוינען צוויי שוועסטער... אַך, ווי
 זיי לעבן דאָס דאָרט... נו, באַשליסט זיך!
 — וואָס-זשע? אײַך פאַר... — האָט פאַמאָ רויק געוואָגט און
 זיך צעגענעצט. אפשר צו שפעט? — האָט ער באַלד אַ פּרעג
 געטאָן, קוקנדיק אויפן הימל, וואָס איז געווען באַדעקט מיט וואַלקנס.
 — צו זיי איז קיינמאָל ניש שפעט! — האָט פריילעך אויס-
 גערופן אוכמישטשעוו.

.VIII

אויף איבערמארגן נאך דער געשעעניש אין קלוב האָט זיך פאָמאָ געפונען אַ וויאַרסט זיבן פון שטאַט אויפן געהיליג-האפן פון סוהה וואָנצעוו, אין דער געזעלשאַפט פון דעם סיחרס זון, אוכטישטשעוון און עפעס אַ סאָלדן הער מיט פאַקנבערד, מיט אַ פליכיקן קאַפּ און רייטער נאָז און פיר דאַמען... דער זונגעה וואָנצעוו האָט געטראָגן פענסנע, איז געווען מאַגער, בלייך און ווען ער איז געשטאַנען, האָבן די ווייבע טיילן פון זיינע פיס געציטערט, פונקט זיי וואָלט געווען דערווידער אונטערצוהאַלטן דעם שוואַכן גוף, אָנגעטאָן אין אַ לאַנגן געקעסטלן מאַנטל מיט אַ קאַפּישאַן, וואָס אין זיינע פאַלדן האָט זיך קאַמיש אַרומגעוואָרפן אַ קליינער קאַפּ אין אַ היטל פון אַ זשאַקיי. דער הער מיט די פאַקנבערד האָט אים אָנגערופן זשאַן און דעם דאָזיקן נאַמען אַרויסגעערעדט אַזוי, ווי ער וואָלט געליטן פון אַ פאַרעלטערטן קאַטער. זשאַנס דאַמע איז געווען אַ הויכע דיקע פרוי מיט אַ ברייטער ברוסט. איר קאַפּ איז געווען צונויפגעדריקט ביי די זייטן, דער נידעריקער שמערן איז געווען פאַרוואָרפן אויף הינטן, די שפיציקע לאַנגע נאָז האָט צו-געגעבן איר פנים אַ פויגלשן אויסזען. אין דער דאָזיקער ניט-שיינעה פנים איז געווען אינגאַנצן אומבאַוועגלעך אין בלוז די אויגן — קליינע, קיילעכדיקע און קאַלמע — האָבן פסדר געשמייכלט מיט אַ דורכדרינגלעכן און כיטערן שמייכל. אוכטישטשעווס דאַמע האָט מען גערופן וועראַ; האָט איז געווען אַ הויכע פרוי, אַ בלאַסע מיט רוישע האָר. די האָר איז געווען אַזוי געדיכט, אַז ס'האַט אויס-געוויזן, ווי זי וואָלט אָנגעטאָן אויפן קאַפּ אַ גרויסן היטל, וואָס פאַרט איר אַראָפּ איבער די אויערן, אויף די פאַקן און אויפן הויכן שמערן, אונטער וועלכן ס'האַבן רויק אין פויל געקוקט אירע גרויסע בלאַע אויגן.

דער הער מיט די באקנבערד איז געזעסן מיט אַ יונגער מיידל,
א דיקע, אַ פרישע, וועלכע האָט אַן אויפהער געלאכט. ער פלעגט
איה שעפטשען אין אויער, בויגנדיק זיך איבער איר אקסל.
פאַמעס דאַמע איז געווען אַ שלאַנקע פּרוּגעטיק, אָנגעמאַן אינ-
גאַנצן אין שוואַרצן. זי האָט געהאַט אַ טונקל געזיכט, מיט כּוואַ-
ליעדיקע האַר, און געהאַלטן איר קאַפּ אַזוי גלייך און הויך און
אַזוי מיט גאַווד. געקוקט פון אויבן-אַראָפּ אויף אַלץ אַרום איר,
אַז ס'איז גלייך געווען קענטיק, - אַז זי באַטראַכט זיך דאָ אַלס
די וויכטיקסטע.

די קאַמפּאַניע האָט זיך פּונאַנדערגעזעצט אויפן לעצטן טייל
פליט, וואָס איז געווען אַרויסגערוקט אויף דער לידיקער אייבערפלאַך
פון טייך. אויפן פליט זיינען געווען אָנגעקלאַפט פּרעטלעך, אינמיטן
פליט איז געשטאַנען אַ פּראַכט צונויפגעקלאַפטער מיט און אומע-
טום זיינען געלעגן צעוואַרפן לידיקע פלעשער, קערפּ מיט פּראַ-
ווייע, פאַפּירלעך פון קאַנסעקטן, שאַלעכין פון אַפּעלטינען... אין
אַ ווינקל פון פליט איז געווען אָנגעשאַטן אַ קופּע ערד, אויף וועלכער
ס'האַט געברענט אַ שייטער, און עפעס אַ פּויער, אין אַ פעלצל,
האַט געוואַרעמט זיינע הענט איבערן פייער, זיצענדיק איינגעבוּגן,
אויף די שפיץ-פינגער, און ווען-ניט-ווען פאַרגנבעט אַ קוק אין דער זייט
פון דער הערשאַפט, וואָס איז געזעסן אַרום מיט. די הערשאַפט האָט
נאָר-וואָס געהאַט אָפּגעגעסן סטערלעט-וופּ און איצט איז פאַר די
אויפן מיט געשטאַנען היין און פּרוכטן.

איינגעמאַטערט פון דער צווייטאַגיקער הוליאַנקע אין פון נאָר-
וואָס פאַרענדיקטן מיטאַג, איז די געוועלשאַפט געווען אומעטיק גע-
שטימט. אַלע האָבן געקוקט אויפן טייך, געשמעסט, נאָר דער געשפּרעך
פלעגט ווערן איבערגעריסן דורך. לאַנגע פּויעס. דער טאַג איז גע-
ווען אַ קלאַרער, אַ פּרילינגנדיקער און אַ טונטער-יונגער. דער קאַלט-
קלאַרער הימל האָט זיך מאַיעסטעמיש צעשפּרייט איבערן טונקעלן
וואַסער פון דעם מעכטיק-ברייט צעגאַסענעם טייך, וואָס איז געווען
רויק, ווי דער הימל, און אומענדלעך, ווי דער ים. דער ווייטער בער-
ניקער ברעג איז געווען ווייך פאַרהילט אין אַ בלוילעכן טוהל פון
פינסטערניש, און דאָרט פון דער הויך פון די בערג האָבן געבלאַנקט

די קלויסטער-צלמים, ווי גרויסע שמערן. ביים פערניקן פרעג איז דער טייך געווען באַלעבט -- ס'זיינען הויך-און-צוריק אַרומגעשוואמען דאַמפערס און זייער גערויש האָט זיך דערטראַגן מיט אַ שווערן קרעכץ צו די פליטן, צו די לאַנקעס, וואו דער שמילער שטראָם פון די כוואַליעס האָט אָנגעפילט דעם אַוויר מיט קלאַנגען, ציטער-דיקע און ווייכע. גרויסע בערלינגעס האָבן זיך געצויגן איינער נאָכן אַנדערן קעגן שטראָם, פונקט ווי חוירים פון אַ געוואָל-דיקער גרויס וואָלטן אויפגעריסן די גלאַטקייט פון טייך. אַ שוואַר-צער רויד איז מיט שווערע שטיקער געקראָכן פון די קיימענס פון די דאַמפערס און זיך לאַנגזאַם צעגאַנגען אין דער פרישער לופט, וואָס איז געווען אָנגעפילט מיט דער העלערע שיין פון דער זון. צייטנווייז האָבן געפייסט די טרויבן — ווי אַ ברום פון אַ גרויסער חיה, אויפגעצאָרנט פון אָנשטרענגטער אַרבעט. גאָר אויף די לאַנג-קעס לעבן די פליטן איז געווען שמיל און רויק. די איינזאַמע ביימער, וואָס זיינען געווען פאַרטרונקען פון דער פאַרפלייצונג, האָבן זיך שוין פאַדעקט מיט העל-גרינע פליטערלעך פון בלעטער. פאַדעלטן מוזט זייערע וואַרצלען אין וואַסער, וואו ס'האָבן זיך געשפּיגלט זייערע שפיצן, האָבן זיי אויסגעזען קיילעכדיק — און ס'האָט זיך געדאַכט, אַז ביים קלענסטן בלאָז פון ווינט וועלן זיי אַוועקשווימען, אַוועלכע וואַנדערלעך שיינע, איבערן שפּיגלדיקן שוים פון טייך... די פרוי מיט די רייטע האָר האָט פאַרחלומט געקוקט אין דער ווייט און האָט שמיל און אומעטיק גענומען זינגען:

„Вдоль по Волгѣ рѣ-кѣ
Легка лодка плы-э-ве-отъ“ *

די פרוגעטין האָט גאַוהדיק אָנגעשמעלט אירע גרויסע, שמרענגע אויגן און ניט קוקנדיק אויף איר, זיך אָפּגערופּן:
— אונז איז אָן דעם אויך אומעטיק...
— טשעפע זי ניט... זאָל זי זינגען! — האָט פאַמאַ גוממוטיק געבעטן, אַריינקוקנדיק אין געויכט פון זיין דאַמב. ער איז געווען

* איבער דער טייך וואַלגע שווימט אַ שיפּל לייכט.

בלייך, אין זיינע אויגן האָבן זיך געצונדן עפעס פונקען און איבער
זיינע ליפן האָט געבלאָנדזשעט אַ שטייכל, אַן אומקלאָרער און
שוילער.

— לאַמיר זינגען אין כאָר!... — האָט פאַרגעלייגט דער הער מיט
די באַקנבערד.

— ניין, זאָלן אַמ-די ביידע זינגען? — האָט לעבעדיק אויסגערוּפֿן
אומשישטשעו. — ווער אַ זינג אָמ... ווייסט וואָס? „קאַיאָר וועל איך
אַרויס“... ווי הייסט עס דאָרט? פּאַוּלינקאַ, זינגט:

די לאַבעדיקע האָט אַ קוק געטאָן אויף דער ברונעטין און
מיט ווערדע געפרעגט זי:

— מען קען זינגען, סאַשאַ?

— אייכל אַליין זינגען... — האָט פּאַמעס חברטע געמאָלדן,
און ווערנדיק זיך צו דער דאַמע מיטן פּויגלשן פנים, האָט זי פּאַ-
שוילן:

— וואַסיאַ, זינג מיט מיר!

יענע האָט פּאַלד איבערגערופן איר שמועס מיט וואַנצעוון,
האָט אַ גלעט געטאָן מיטן האַנט דעם גאַרל, און אָנגעשטעלט
אירע קיילעכדיקע אויגן אויפן פנים פון איר שוועסטער. סאַשאַ
האָט זיך אויפגעהויבן, האָט זיך מיט דער האַנט אָנגעשפּאַרט
אַן טיש און אויפהויבנדיק שטאַלין איר קאַפּ, האָט זי מיט אַ שטאַרקן,
פּמעט מאַנסבילשן קול זיך צעזונגען:

„Хорошо-о тому на свѣтѣ жить,
У кого нѣту заботушки,
Въ ретивомѣ серддѣ зазнобушки!“ *

איר שוועסטער האָט אַ שאַקל געטאָן מיטן קאַפּ און מיט
אַ צעצויגענעם, הויכן, קלאַנגעדיקן קאָנטראַלטאַ נאַכגעקרקעצט:

„Ѳхъ - у - ме-ня - у - красной - дѣ-ви-цы“... **

* גוט אין דעם אויף דער וועלט צו לעבן, ווער עס האָט גיט
קיין זאַרג אין אייפערדיקן האַרץ און קיין געליבטן!
** עך, פּיי מיר, דער שיינער מיידל...

פונקלענדיק מיט די אויגן אויף דער שוועסטער, האָט סאַשאַ
מיט נידעריקע טענער אויסגעשריען:

* „Какъ былинка, сердце́ высохло-о-о!“ *

ביידע שטימען האָבן זיך אַרומגענומען און געשוואַמען איבערן
וואַסער מיט אַ שיינעם, זאָפטיקן קלאַנג, וואָס האָט זיי געציטערט
פון איבערפלוס פון פּוֹחַת. איינער האָט זיך געקלאַגט אויפן אומ-
דערטרעגלעכן ווייטאַג אין האַרצן, און אַנאַפּנדיק זיך מיט דעם
סם פון זיינע טענות, — האָט ער געיאַמערט מיט אַ טריפן אומ-
פאַהאַלמענעם טרויער, געיאַמערט, פאַרגיסנדיק מיט זיינע טרערן דעם
פלאַם פון זיינע לידן. דער צווייטער — אַ מער-נידעריקערער און
מענערישער, — איז מעכטיק געשוואַמען אין אַזוי, פול מיט די
געפולן פון פלוטיקער פאַלידיקונג און גרייטקייט נקמה צו נעמען.
אַרויסברענגענדיק קלאָר זיינע ווערטער, האָט ער זיך געריסן פון
ברוסטן מיט אַ געדריכטן שטראַם און פון יעדן וואָרט האָט גע-
שמעקט מיט קאַכעדיקן פלוט, וואָס איז געווען אויסגעברויזט פון
פאַלידיקונג, אַפּגעסמט פון פאַעולטקייט און וואָס האָט קרעפטיק
געפאַדערט נקמה:

** „Ужъ я ему это выплачу“... **

האָט וואַסאַ תרעומותדיק געזונגען מיט פאַרמאַכטע אויגן.

*** „За-а-ноблю его, по-овысушу“... ***

האָט זיכער און דראַענדיק צוגעזאָגט סאַשאַ, וואַרפנדיק אין לופט
די שטאַרקע, קרעפטיקע קלאַנגען, ענלעכע אויף קלעפ... פלוז-
לונג האָט זי איבערגעביטן דעם טעמפּאַ פון איר געזאַנג און אויסהויבנ-
דיק העכער די שטימע, זיך צעזונגען אויך אַזוי פונאַנדערנעצויגן,
זיי די שוועסטער, מיט ליידנשאַפטלעכע און נצחונדיקע דראַנגען:

* איז דאָס האַרץ אויסגעטריקנט, זיי אַ שטיבעלע.

** איך וועל אים דאָס שוין אויסוויינען...

*** איך וועל אים איינליפן און אויסטריקענען...

„Суше ветра, су-уше буйнаго,
 Суше той травы коше-онья...
 Ой, коше-нья, просушеныя“... *

אָנגעשפּאַרט אָן טיש, איז פּאָמאָ געשטאַנען מיט אַן אייגן-
 געבויענעם קאַפּ, און מיט פּאַרוואַלקנטע אויגן געקוקט דער פּרוי
 אין פנים, אַיין אירע שוואַרצע האַלב-אַפּענע אויגן. אָנגעצילט ער-
 געץ-וואו אין דער ווייט, האָבן זיי געפונקלט אזוי בייזוויליק און העל,
 אז אים האָט זיך זייער גלאַנץ און דער סאַמעטענער קול, וואָס האָט
 זיך געגאַסן פון דער פרויס ברוסט, אייסקעוויין שוואַרץ און בלאַנקע-
 דיק, ווי אירע אויגן. ער האָט זיך דערמאָנט אירע צערטלעדייען און
 געטראַכט:

„פונדאָנען נעמט זי זיך אַזאַ? ס'איז אַ מורא מיט איר אייגן-
 איינעם“...

צוגעדריקט צו זיין דאַמע, איז געזעסן אכטישמשעוון און מיט
 אַ גליקלעכן פנים זיך אַיינגעהערט צום ליד און האָט אינגאַנצן
 געשיינט פון פאַרגעניגן. דער הער מיט די פּאַקנבערד און וואַנצעוון
 האָבן געטרונקען ווייץ און האָבן שטיל געשעפטשעט וועגן עפעס,
 נויגנדיק זיך איינער צום צווייטן. די פרוי מיט די רוטע האָר האָט
 אַ פאַרטראַכטע, האַלטנדיק אכטישמשעוון האַנט אין אירער פאַ-
 קוקט זיין דלאַניע, און די פרוילעכע מיידל איז געוואָרן אומעטיק,
 זי האָט אַראָפּגעלאָזט נידעריק איר קאַפּ און זיך צוגעהערט צום גע-
 זאַנג, ניט רידנדיק זיך פון אַרמ, ווי אַ פאַרנישוּפּטע פון ליד. פון
 שייטער איז צוגעקומען דער פויער. ער האָט פאַרויכטיק געטראַסן
 איבער די ברעמלעך, אויף די שפיץ שטיוול, זיינע הענט זיינען
 געווען פאַרלייגט אויף הינטן און זיין פרייטער בערדיקער פנים איז
 אינגאַנצן געווען פאַרוואַנדלט אין אַ שטייכל פון פאַוואַנדערונג, און
 פון עפעס אַ נאַנווער פרייד.

„Эх... ты восчувствуй, добрый молодецъ!“... **

* טרוקענער פּאַרן ווינט דעם שטורעמדיקן, טרוקענער פּאַרן גרען דעם
 געשניטענעם... אַי, דעם געשניטענעם, דעם אויסגעטריקנטן...
 ** עך... דו זאַלסט דערשפירן, גוטער יונג!

האַט וואָס'אָ בענקענדיק זיך געפֿעטן, וויגנדיק מיטן קאַפּ. און איר שוועם-
מעד האָט, מיט פֿיערלעכע, מעכטיקע מענער, אַרויסשטעלנדיק פֿאַר-
אויס די פֿרוסט און נאָך העכער שליידערנדיק מיטן קאַפּ, פֿאַרענג-
דיקט איר ליד:

* "Какова тоска любо-овня-a-a"

געענדיקט זינגען, האָט זי שטאַלץ זיך אַרומגעקוקט און זיך
אָועקגעצנדיק לעבן פֿאַמען, האָט זי אַרומגענומען זיין האַלז מיט איר
שטאַרקער און האַרמער האַנט.

— נו, אַ גוטע ליד? ...

— גלענצענד! — האָט פֿאַמאַ אַ זימן געמאַן מיט אַ שמיכל צו

איר.

דאָס זינגען האָט אין זיין האַרץ אַרײַנגעגאַסן אַ דאָרשט נאָך
צערטלעכקייט, און דאָס האָט אים אויסגעטרייטלט. דאָס האַרץ איז
נאָך פֿול געווען מיט די שיינע קלאַנגען, נאָר פֿון דער באַריהונג פֿון אירע
הענט איז אים געוואָרן אומפֿאַקוועם און מיאוס פֿאַר לײַט.

— אויסגעצײ-כנט! אויסגעצײכנט, אַלעקסאַנדראַ סאַוועלעוונאַ! —
האַט ארכטישטשעוו געליאַרעמט און אַלע איבעריקע האָבן געפֿאַטשט
מיט די הענט. נאָר זי האָט אויף זיי ניט געלייגט קײן אויפֿמערקזאַם-
קײט און הערשעריש אַרומטוליענדיק פֿאַמען, האָט זי צו אים גע-
רעדט:

— וועסט מיר עפעס שענקען — אָם פֿאַר דער ליד? ...

— גוט, אייזל דיר שענקען... — האָט פֿאַמאַ מסכים געווען.

— וואָס?

— וואָ דו...

— איך וועל דיר זאָגן אין שטאַט... און אויב דו וועסט

מיר שענקען, וואָס איך וויל, — אַ, ווי איך וועל דיך דאָן לײַבן!

— פֿאַרן געשאַנק? — האָט פֿאַמאַ מיט אומצוטרוי געפֿרעגט,

שמיכלענדיק. — דו וואָלסט בעסער אזוי זיך...

* וואָס עס איז אַזוינס די בענקעניש פֿון ליבע!

זי האָט רויק אַ קוק געטאָן אויף אים, און קלערנדיק אַ רגע,
האָט זי אַנטשלאָסן געזאָגט:

— אזוי זיך — איז נאָך צו־פרי... איך וועל דיר קיין ליגן נישט
זאָגן, צו וואָס זאָל איך דיר ליגן... איך זאָג אָפּן — איך האָב ליב
פאַר געלט, פאַר מתנות... ווייל אויסער געלט — האָבן די מאַנס-
בילן גאַרנישט... מער קענען זיי גאַרנישט געבן אויסער געלט...
מער פאַרמאָגן זיי גאַרנישט... איך ווײס שוין... מען קאָן אזוי אויך
ליבן... יאָ, וואַרט נאָר, — איך וועל זיך צוקוקן צו דיר און אַפּער
וועל איך דיר אומזיסט אויך ליבן... אָבער דערוויילע — פאַראַרטייל מיך
ניט... אזוי ווי איך לעב, דאַרף מען אַ סך געלט...

פּאָמאָ האָט איר אויסגעהערט, האָט געשמייכלט אָן אויפגערן-
דערטער פּון דער נאַענטקייט פּון איר שטאַרקן שלאָנקן קערפּער. אין
זיינע אויערן איז אים געקראַכן עפעס אַ זויערער, צעברעקלעכער און
לאַנגווייליקער קול. דאָס האָט גערעדט זוואַנצען:

— איך האָב דאָס נישט ליב... איך קען נישט פאַרשטיין די שיינ-
קייט פּון דער דאָזיקער פאַרימטער רוסישער ליד... וואָס אזוינס
קלינגט אין דעם? ע? אַ וועלפּיש געבריל... אַ הונגעריקער אַזאָ,
אַ ווילדער... דאָס — איז אַ הינטישע אומבאַהאַלפּנקייט... בכלל
בהמיש... ניטאָ אין דעם קיין פּריילעכקייט... ניטאָ אין דעם קיין
פאַרנעם... קיין פּריילעכע אין לעבעדיקע קלאַנגען... ניין, איר הערט
בעסער, וואָס און ווי עס זינגט דער פּראַנצויזישער פּויער... אַ!
אָדער — דער איטאַליענישער...

— דערלויבט, איזאָן ניקאָלאַיטש... האָט אָן אויפגערעג-
טער געשריען אוכטישיטשעו.

— איך בין מסכים, אַז דאָס רוסישע ליד איז איינטאָניק און געפּל-
דיק... ניטאָ דאַרט, ווייסט איר, יענער גלאַנץ פּון קולטור... האָט
זופּנדיק וויין פּון גלאַז אומעטיק גערעדט דער הער מיט די פּאָק-
בערד...

— דערפאַר איז דאַרט שטענדיק דאָ אַ לעבעדיק האַרץ... האָט
באַטאָגט די דאַמע מיט די רויטע האַר, שוילנדיק אָן אַפּעלסין.
די זון איז פאַרגאַנגען. אַראַפּלאַזנדיק זיך ערנען ווייט הינטערן
וואַלד, וואו ס'זיינען געלעגן די לאַנקעס, האָט זי פּאַפּאַרעט דעם

גאנצן וואלד מיט פורפור-קאלירן און געווארפן אויפן טונקעלן קאלטן וואסער האָזע און גאלדענע פלעקן. פאָמא האָט זיך צוגע-קוקט צו דער שפּיל פּין די ווין-שטראַלן, נאַכגעפּאָלגט, ווי זיי האָבן זיך צאָפּלדיק איבערגעגאַסן איבער שטילן און ליידיקן אייבער-פלאַך פּון וואַסער. פּאַנגענדיק מיטן אויער שטיקלעך פּון גע-שפרעך, האָט ער זיך די ווערטער פּאַרגעשטעלט, ווי אַ מחנה פּון טונקעלע שמעטערלינגען, וועלכע האָבן זיך מיט אַ טומל געטראָגן אין דער לופט. סאַשאַ האָט אַוועקגעלייגט איה קאַפּ פּאַמען אויפן אַקסל און אים שטיל געפּליסטערט אין אויער אַרײַן אַ שפּראַך, פּון וועלכער ער איז געוואָרן הייט און פּאַרלאָרן זיך, שפּירנדיק ווי זי רעגט אין אים אַ חשק שטאַרק אַרױסצונעמען די דאָזיקע פּרױ און איר קושן אָן אַ סוף, נישט ווערנדיק מיד. אויסערה איה — האָט אים קיינער נישט אינטערעסירט פּון די אַלע, וועלכע זיינען דאָ גע-ווען. וואַנצעו און אויך דעה דעה האָבן אים פּשוט געעקלט... — וואָס גלאַנסטו אַזוי מיט די אויגן? — האָט ער דעהערט אוכטישטשעווס חזקדיק-שמרענגן אויסגעשרױ.

דאָס האָט אַוכטישטשעוו געשריען אויפן פּויער. יענער האָט אַראַפּגעכאַפּט דאָס היטל פּון קאַפּ, האָט דערמיט אַ זעץ געטאַן זיך איבערן קני און שמייכלענדיק געענטפּערט:

— איך בין צוגעקומען הערן — די פּרייצטע...
— נו, זי זינגט גוט? —

— וואָס איז פּאַראַן צו ריידן? — האָט מיט אַ התפּעלות אין די אויגן געוואָגט דער פּויער, פּאַטראַכטנדיק סאַשען.
— אָ-אָ! — האָט אוכטישטשעוו אויסגערופּן.

— אַ גרוי-סע קראַכט פּון אַ ישׂים האָבן זיי אין זייער פּרוסט. — האָט דער פּויער ווייטער גערעדט, צושאַקלענדיק מיטן קאַפּ... זיינע ווערטער האָבן ביי די דאַמען אַרױסגערופּן אַ געלעכ-טער און ביי די מענער — צווידייטיקע ווערטלעך אויפן אַדרעס פּון סאַשען.

רויך אויסהערנדיק זיי, און נישט ענטפּערנדיק זיי מיט קיין איין וואָרט, האָט זי זיך געווענדט צום פּויער:
— דו זינגסט אַמאָל?

— אורצא זינגען מיר: — האָט ער אַ פּאָך געטאָן מיט דער האַנט.

— וועלכע לידער קענסטו?
— נו, אלערליי... איך האָב ליב צו זינגען...
און ער האָט ווי אַ שולדיקער צוגעשמייכלט.
— לאָמיר זינגען אינאיינעם.
— וואָס רעדט איר! וואָס זינגען מיר מיט איך פּאָך אַ פּאָך?
— נו, הייב אָן!
— איר'ט דערלויבן זעצן זיך?
— קום אַהער, צום טיש...
— ווי פּרילעך דאָס איז! — האָט זוואַנצען אויסגערופן,
קנייטשנדיק דעם פנים.

— אויב איך איז אומעטיק — דערטרינקט זיך... — האָט אַ זאָן געטאָן צו אים סאַשאַ מיט פעם, שפּריצנדיק מיט די אויגן אויף אים.

— ניין, דאָס וואַסער איז קאַלט... — האָט זוואַנצען געענטפּערט,
קאַרטשענדיק זיך אונטער איר בליק.
— איז ווי איר ווילט? — האָט די פרוי געקוועטשט מיט די פלייצעס. — שוין לאַנג צייט פאַר אייך... און דערצו איז איצט אַ סך וואַסער פאַראַן, וואָלט איר סיי ווי ניט געקענט עס אינגאַנצן איבערפירן מיט אייער פאַרפּוילטן גוף...
— סיי ווי שאַרפּזיניק! — האָט דער יונג אַרויסגעזיפט דורך די צייך אַפּרוקנדיק זיך פון איר און זאָגנדיק מיט פאַראַכטונג:
— אין רוסלאַנד זינגען אפּויל די קאַקאַטעס פּרעך...
ער האָט זיך געווענדט צום שכן, נאָר יענער האָט אים געענטפּערט בלויז מיט אַ שיכורן שמייכל... אומכישטשעוויז איז אויך געווען שיפור. קוקנדיק מיט בליי-אַנגעגאַסענע אויגן זיין דאַמע אין פנים אַרײַן, האָט ער געפּעס געפלאַפּלט און גאַרנישט געהערט. די דאַמע מיטן פּויגלשן פנים האָט געשלונגען קאַנפּעקטן, האַלטנדיק דאָס קעסטל לעבן זיך אונטערן נאָז. פּאוולניקאַ איז אָפּגעגאַנגען אויפן ברעג פון פלייש, און שטייענדיק דאָרט, געוואַרפן אין וואַסער שאַלעכץ פון אפּעלסינען.

— איך האָב קיינמאָל קיין אָנטייל ניש גענומען אין אַזאַ אומ-
געלומפערטן שפּאַציר און... געזעלשאַפּט, — האָט זוואַנצען זיך
באַקלאַגט פאַרן שכן.

פאַמא האָט שפּאַטיש געקוקט אויף אים און געווען צופרידן,
וואָס דער דאָזיקער שוואַכער און ניש שיינער מענטש לאַנגוויליק
זיך און וואָס סאַשא האָט אים באַליידיקט. ער האָט מילד, און ווי
מסכים זייענדיק, געקוקט אויף זיין חברטע, — אים איז געפעלן,
וואָס זי רעדט מיט אלעמען אַזוי אָפּן און האַלט זיך שטאַלן, ווי
אן אמתע פּריצטע.

דער פּויער האָט זיך אַנדערגעזעצט אויף אַן ברעט, סאַשען
צופוסנס, האָט מיט זיינע הענט אַרומגענומען זיינע קני, האָט אויפ-
געהויבן צו איר זיין קאָפּ און ערנסט זיך צוגעהערט צו אירע רייד.
— דו וואַלסט דיין שטים הייבן העכער, ווען איך וועל אַראָפּ-
לאָזן... פאַרשטאַנען?

— פאַרשטאַנען... נאָר... האַרינטע! דו וואַלסט מיר אפּשר גע-
האַלפּן, מיר צוגעגעבן מיט?...

— פאַמא, דערלאַנג אים אַ גלאַז!
און ווען דער פּויער האָט, אויסטריקענדיק, געשמאַק אויסגע-
שפיגן, האָט ער באַלעקט זיינע ליפּן און געזאָגט:
„איצט קען איך שוין“...

זי האָט אַ באַפעל געמאַן, אַנשטעלנדיק אירע וויעס:
— הייב אָן!...

אויסקרימענדיק אויף אַ זייט האָס מויל און אויפהייבנדיק די
אויגן אינדערהויך, צו איר פנים, האָט דער פּויער מיט אַ הויכן
מענאָר פאַרצויגן זיך:

„Мнѣ не пье-отся и-ехъ-ни-глотатся-a-a“ *

אויפציערנדיק מיטן גאַנצן קערפּער, האָט די פרוי, וואַרפּנדיק
זיך און מיט אַ מוראדיקער בענקשאַפּט זיך צעוויינט:

„Вина душа-a не принима-атъ“... **

* מיר טרינקט זיך ניט און מיר שלינגט זיך ניט.

** קיין חוין נעמט ניט צו די נשמה...

דער פויער האָט זיך געשמיכלט, האָט פאַרוואַרפן דעם קאַפּ
און מיט פאַרמאַכטע אויגן, האָט ער אין אַוויז אַוויסגעגאַסן אַ צי-
טערדיקן שטראַם פון הויכע מענער:

„O-э мнѣ пришла-a-a пора-a-a проща-ться-a-a“ *

און אויפצאַפלענדיק, און פּוּנגנדיק זיך, האָט די פרוי צוגע-
קרקצט און פּונאַנדערגעקלאַנגט זיך:

„Ой со-o-ro-одны-ими надо разставаться-a“ **

מיט אַ נאָמע נידעריקער און זיך פּונאַנדערווינגנדיק, האָט דער
פויער מיט אַן אומגעדויערער קראַפט, וואָס האָט אויסגעדיקט טרוי-
ער, זינגענדיק, גערעדט:

„Эхъ и въ чужу сто-орону надоть мнѣ ити“... ***

ווען ביידע שטימען האָבן בענקענדיק און זיפּענדיק אַריינגעגאַסן
זיך אין דער שטילקייט און אין דער פּרישקייט פון אַוונט – איז
אַרום געוואָרן ווי עפעס וואַרעמער און בעסער; אַליין האָט ווי עפעס
געשמיכלט מיט אַ טרויעריק שמיכל פון מיטגעפיל צום טרויער פון
אַ מענטש, וועמען די פּינסטערע קראַפט רייסט אַוועק פון אייגענעם
נעסט אין אַ פרעמדן קאַנט אויף שווערער אַרבעט און דערנידערונג.
פונקט ווי ניש די קלאַנגען, ניש דאָס ליד, נאָר די הייסע טרערן
פון דאָזיקן מענטשלעכן האַרץ, אין וועלכן דאָס קלאַנג זיך האָט
געקאַכט, – זי, די טרערן גופא, וואָלטן פּיכט געמאַכט דעם אַוויז.
אַ וואַנזניקע בענקעניש און ווייטאָג פון אַ פאַרוואַנדעטער נשמה
און גוף, וועלכע זיינען אויסגעמיטשעט געוואָרן אין קאַמף מיטן
גרויזאַמען לעבן, זיפּע יסורים פון וואַנדן, וועלכע דער מענטש
האָט באַקומען פון דער אַיזערנער האַנט פון נויט, – דאָס אַליין
איז געווען אַריינגעלייגט אין די איינפאַכע, גראַבע ווערטער און
האַבן זיך איבערגעגעבן מיט אומאויסדריקלעך-בענקענדיקע קלאַנגען צום

* שוין געקומען די צייט פאַר מיר צו שיידן זיך.

** אַי, מיט די אייגענע מוז איך זיך זעגענען.

*** ער, און אין אַ פרעמד לאַנד דאַרף איך אַוועקגיין...

ווייסן ליידיקן הומל, אין וועלכן ס'איז ניט געווען פאר קיינעם און פאר גארנישט קיין אַפּקלאַנג.

אַפּרוקנדיק זיך פון די זינגער, האָט פּאַמאַ געקוקט אויף זיי מיט אַ געפיל גאַנצט צו שרעק, און דאָס ליד האָט זיך, ווי אַ קאַכעדיקע כוואַליע, אַרײַנגעגאַסן אים אין ברוסט, און די ווילדע קראַפּט פון פּענקעניש, וואָס איז געווען דערין אַרײַנגעטאַן, האָט אים פֿון ווייטאַג געדריקט דאָס האַרץ. ער האָט געשפּירט, אַז פּאַלד וועלן זיך פון זיין ברוסט אַרויסגיין טרערן, אין האַלז האָט אים גע-וואָרגן, און דאָס פנים האָט ביי אים געציטערט. ער האָט געפּלדיק געווען די שוואַרצע אויגן פון סאַשען — אומבאַוועגלעכע אַוועלכע, און פּינסטער גלאַנצנדיקע, האָפּן זיי זיך אים אויסגעוויזן אַוועלכע גרויסע און געוואָרן אַלץ גרעסער. און אים האָט געשיינט, אַז ס'זינגען דאָ ניט צוויי מענטשן — נאָר אַלץ אַרום זינגט דאָ און קרעכצעט, ציטערט דאָ און צאַפּלט אין יסורים פון טרויער, רייסט זיך וואַונדיק ערגעץ-וואו און שפּריצט מיט הייסע טרערן און אַלץ, וואָס לעבט, איז געוואָרן אַרומגעכאַפּט פון איין שטאַרקן אַרעם פון פּאַרצווייפּלונג. ער אַלײַן זינגט צוזאַמען מיט אַלעמען — מיט די מענטשן, מיטן טײַך און מיטן ווייטן ברעג, פּונוואַנען ס'דער-פּליען די שווערע זיפּען, וועלכע גיבן זיך צונױף מיטן ליד.

אַט האָט זיך דער פּויער געשטעלט אויף די קני און קוקן-דיק אויף סאַשען, מאַכט ער מיט די הענט, און זי האָט זיך אַראָפּ-געבווגן צו אים און שאַקלט-צו מיטן קאַפּ צום טאַקט פון זיין פּאַכן מיט די הענט. ביידע זינגען זיי אַן ווערטער, מיט הוילע קלאַנגען און פּאַמען גלייבט זיך אַלץ ניט, אַז בלויז צוויי פּרוסטן גיבן דאָס אַרײַן אין לופּט מיט אַזאַ מעכטיקן פּוח די זיפּענישן און קלאַ-גענישן.

ווען זיי האָבן געענדיקט זינגען, האָט ער אויפגעצאַפּלט פון אויפּרעגונג. מיט אַ פּיכטן פנים פון טרערן האָט ער געקוקט אויף זיי און רחמנותדיק געשמייכלט.

— וואָס — ס'האַט אײַך גערירט? — האָט סאַשאַ געפרעגט. אַ בלייכע פון מודקייט, האָט זי געאַטעמט שווער און גיך. פּאַמאַ האָט אַ קוק געטאַן אויפּן פּויער. יענער האָט גערױבן זיין שווייסקן

שטערן און זיך ארוםגעקוקט אין אלע זייטן מיט אועלכע פארלארענע
אויגן, ווי ער וואלט נישט פארשטאנען - וואָס איז געשען.
סיאזי געווען שטיל. אלע זיינען געוועסן אומפאווענלעך און
געשוויגן.

- אַך, ביין גאַט! - האָט פּאָמאָ אַ זיפּין געמאַן, אײם=
שטעלנדיק זיך אויף די פיס. - עך, סאַשא! פּויער! ווער ביסטו
אועלכער? - האָט ער כמעט געשריען.

- איך - סעפּאַן... - האָט דער פּויער אַ צעמישטער
געענטפערט מיט אַ שמיכל, און זיך אויך אויפגעדויבן. - סעע=
פאַן בין איך... ווי דען!

- ס'פאַר אַ זינגער דו ביסט! אַ! - האָט מיט התפעלות אײם=
גערופן פּאָמאָ, אומרויך אונטערשפּרינגענדיק אויף איין אָרט.

- ע-עך, אײער הערשאַפט! - האָט דער פּויער אָפּגעזיפּט
און שטיל און מיט איבערציינונג געזאָגט: - אַז די נויט צווינגט -
צעזינגט זיך אפילו אַן אָקס, ווי אַ סאַלאַווי... און אַז די פּריצטע,
פּאַרוואָס זינגט זי אַזוי? דאַס איז נאָר איין גאַט פּאַרוואָס... און
זינגען זינגט זי אַזוי - מיט אלע אָדערן... ס'הייסט, כּאַטש -
נעם לייג זיך און שטאַרב, פון בענקעניש! נ-נו, האַרינטע...
- זײַער גוט געזונגען! - האָט אוממישטעווע געזאָגט
מיט אַ שיפורן קול.

- נײַן, דאַס איז... דער רוח חיים וואָס! - האָט אַ צערן-
דערטער, כמעט מיט טרערן אויסגעשריען זוואַנצען, אויסשפּרינג-
גענדיק פון טיש. - איך בין געקומען דאָ שפּאַצירן... איך וויל זיך
דאָ משמח זיין, און דאָ פּאַקלאַנט מען מיך גאָר... ס'פאַר אַ שוויי-
נעריי! איך וויל מער נישט... איך פאַר אַוועק!

- זשאַן! איך פאַר אויך אַוועק... מיר איז דאָ אויך לאַנג-
וויליק... - האָט געמאַלדן דער הער מיט די פּאַקנפּערד.

- וואָס פאַר! - האָט זוואַנצען אַ געשריי געמאַן צו זיין
דאַמע. - טו זיך אָן...

- יאָ, שוין צײַט צו פאַרן, - האָט זיך רויק אָפּגערופּן
צו אוממישטעווען זיין דאַמע. - שוין קאַלט... און סווערט שוין
פּאַלד פּינסטער...

— סטעפאן! נעם אליך צונויף, — האָט וואָסאָ באַפוילן.
אלע האָבן זיך געמומלט, אלע האָבן גענומען ריידן וועגן עפעס;
פאָמא האָט געקוקט אויף זיי מיט איבערראַשטע אויגן און זיך
פסדר געטרייסלט. אונטערשפּרינגענדיק אויף די פיס, זיינען די
מענטשן אַרומגעגאַנגען איבערן פּליט בלייכע, מידע און
גערעדט איינער צום אנדערן עפעס אומפאַרשטענדלעכס, ניט בינ-
דיק, און זייערע רייד האָבן זיך ניט געקלעפט. סאַשא האָט זיי
אַן צערעמאַניעס געשטופט, ציטויפּגעענדיק אירע זאַכן...

— סטעפאן! רוף די פּערד...
— אין אַיך-ד... וועל נאָך אויסטרינקען קאַניאַק... ווער וויל נאָך
טרינקען מיט מיר קאַניאַק? — האָט מיט אַ גליקלעכן קול געצויגן
דער הער מיט די באַקנבערד, האַלטנדיק אין האַנט אַ פּלעשל.
וואָסאָ האָט אַרומגעוויקלט וואַנצעווס האַלו מיט זיין שאַרף.
ער איז געשטאַנען לעבן איר, אויסציענדיק קאַפּרוז זיינע ליפּן, אַ
צעקנייטשטער און אַמזופּרידענער, און זיינע לענגן האָבן געציטערט.
פאָמען האָט גענומען עקלען צו קוקן אויף זיי און ער איז אַוועק
אויף אַ צווייטן פּליט. אים האָט געוואונדערט, וואָס אלע פירן זיי
זיך אַווי, ווי זיי וואַלטן ניט געהערט דאָס ליד. אין זיין פּרוסט
האַט דאָס ליד געלעבט און אַרויסגערופן פּיי אים צום לעבן אַן
אומרוקן פאַרלאַנג עפעס צו טאָן, וועגן עפעס צו ריידן. נאָך ריידן
האַט ער דאָ ניט געהאַט מיט וועמען.

די זון איז שוין לאַנג געווען אַרומטער און די ווייטקייט האָט
זיך פאַרדילט אין אַ בלאַען נעפל. פאָמא האָט געקוקט אין דער
ווייט און זיך אָפּגעקערט אַן אַ זייט. אים האָט זיך ניט געוואַלט
פאַרן אין שטאַט מיט די דאָזיקע מענטשן און בלייבן דאָ מיט
זיי האָט ער אויך ניט געוואַלט. און זיי זיינען נאָך אליין אַרומגעגאַנגען
איבערן פּליט מיט ניט גלייכע טריט, וויגנדיק זיך פון זייט צו זייט
און באלעמוטשענדיק ניט-פינדיקע רייד. די פרויען זיינען געווען ניט-
טערער פון די מענער, נאָך די פרוי מיט די היטע האָר האָט זיך
לאַנג ניט געקענט אויפּהויבן פון באַנק און אויפּהויבנדיק זיך ענר-
לעך, האָט זי געמאָלדן:

— איך בין שיפור...

פאָמאָ האָט זיך אנדרערגעזעצט אויף אַן אָפּגעהאַקטן קלאַץ אין
אויפֿהויבנדיק די האַק, מיט וועלכער דער פּויער האָט געהאַקט
האַלץ פאַרן שייטער, האָט ער זיך מיט איר גענומען שפּילן, וואַרפּן-
דיק איר אין לופט און כאַפּנדיק זי צוריק מיט די הענט.

— אַך, גאָט מיינער... ווי באַנאַל דאָס איז אַליין, — האָט זיך דער-
הערט זוואַנצעווס קאַפּריווער קול.

פאָמאָ האָט דערשפּירט, אַז ער האָט אים פּיינט... אים און
זיי אַלעמען, אויסער סאַשען, וואָס האָט אין אים דערזעקט אַזאַ
נעפלדיק געפּיל, אין וועלכן ס'איז געווען אַ פאַרוואַנדערונג איבער
איר, אַי פּחד, אַז זי וואָל ניט אָפּטאָן עפעס אַזוינס אומדערוואַרטט
און שרעקלעכס.

— בהמה! — האָט קוויטשענדיק אַ געשרוי געטאָן זוואַג-
צעוו, און פאָמאָ האָט דערזען, ווי ער האָט אַ שטויס געטאָן דעם
פּויער אין ברוסט, נאָך וואָס דער פּויער האָט זיי אַ שולדיקער אַראָפּ-
גענומען דאָס היטל און זיך אָפּגעטראָגן אָן אַ זייט...

— שו-מה! — האָט, נאַכגייענדיק אים און פאַכנדיק מיט דער
האַנט, געשריען זוואַנצעוו.

פאָמאָ איז אויפֿגעשפּרונגען אויף די פּיס און הויך, און דראָענדיק
געוואָנט:

— דו! משעפע אים ניט!

— וואָס-ס? — האָט זיך זוואַנצעוו אַ קער געטאָן צו אים.

— סטעפּאַן, קום אַהער! — האָט פאָמאָ גערופן.

— פּויער! — האָט מיט פאַראַכטונג צוגעוואָרפּן זוואַנצעוו, קוקנדיק

אויף פאָמען.

פאָמאָ האָט מיט אויפֿגעהויבענע אַקסלען גענומען שפּרייזן צו
אים... און פּלוצלונג האָט אין זיין קאָפּ העל אויפֿגעפּליצט אַ גע-
דאַנק! ער האָט פּיז זיך צעשמייכלט און שטיל געפרעגט סטעפּאַנען:

— אין דריי ערטער איז די קייט פאַראייניקט?

— אין דריי, ווי דען?

— האַק איבער די קנופּן...

— און זיי?...

— שווייג! האַק איבער...

— אַבער...

— האק איבער! שטילער... מען זאל ניט באמערקן.
דער פויער האָט גענומען די האק אין די הענט, איז ניט אײלנדיק
צוגעגאנגען צום אָרט, וואו די קײט איז געווען פעסט צוגעבונדן צו
א צווייטער קײט, און א זעץ טוענדיק עטלעכע מאָל מיט דער האק,
האָט ער זיך אויסגעדרייט נאָכהער צו פאַמען.

— איך, אײער הערשאפט, בין ניט פאַראנטוואָרטלעך — האָט
ער זיך אָפּגערופּן.

— האָט קײן מורא ניט...

— שוין... — האָט דער פויער געפליסטערט מיט אַ פחד און
זיך האַסטיק איבערגעצולמט. און פאַמא האָט געקוקט און שטיל
געלאַכט און איבערגעלעבט אַן אומהיימלעך געפיל, וואָס האָט שאַרף און
ברענגנדיק געקיצלט אים דאָס האַרץ מיט עפעס אַן אויסטערליש,
אַנגענעמען און זיסן פחד.

די לײט אויפן פליט זײנען נאָך אַלץ אַרומגעגאַנגען הײן און
צוריק, באַוועגנדיק זיך לאַנגזאַם, שטופנדיק אײנער דעם צווייטן,
העלפנדיק די דאַמען אַנטאָן זיך, לאַכנדיק און שמועסנדיק, און דער
פליט האָט זיך שטיל און ניט אַנטשלאָסן געדרייט זיך איבערן וואַסער.
— אויב סײַעט זײ אַנטראָגן אויף אַ קאַראַוואַן, — האָט דער
פויער געשעפטשעט, — וועלן זײ פון צוזאַמענשטויס צעוועצט ווערן
אויף שטיקלעך...

— שוויי...

— זײ וועלן דערטרונקען ווערן...

— וועסט נעמען אַ שיפל און זײ דעריאָגן...

— אַזױ... אַדאַנק... סײַז, הײסט עס, אַזױ זיך? אָבער
זײ זײנען דאָך פונדעסטוועגן מענטשן... אויך פאַר זײ וועט מען דאַרפן
ענטפערן...

אַ צופרידענער, און פריילעך שטייכלענדיק, האָט זיך דער
פויער שפרינגענדיק אַ וואָרף געטאָן איבערן פליט צום ברעג. פאַר
מא אײז געשטאַנען איבערן וואַסער און אים האָט זיך זייער געוואָלט
עפעס אַגעשריי טאָן, נאָר ער האָט זיך אײנגעהאַלטן און געוואָלט,
אַז דער פליט זאל אָפּשווימען וואָס וײטער, פּדי די דאָזיקע שײ-
כורע לײט זאָלן ניט קענען אַריבערשפרינגען פון אים אויף די

נאך פאראייניקטע פליטן. ער האָט איבערגעלעבט עפעס אַן אָנגענעם געפיל, וואָס האָט אים געצערמלט, זעענדיק, ווי דער פליט באַ-
וועגט זיך שטיל איבערן וואַסער און רוקט זיך אָפּ פון אים מיט
יעדער רגע אַלין ווייטער. צוזאַמען מיט די מענטשן אויפן פליט איז
פון זיין ברוסט ווי אָפּגעשוואַמען אַלין, וואָס איז אים
געווען אזוי שווער און פינסטער און וואָס האָט פול געמאַכט זיין
האַרץ. ער האָט רויק אַריינגעאַטעמט דעם פרישן אוויר און צוזאַמען
מיטן אוויר אויך עפעס געזונטס, וואָס האָט אויסגעניכטערט זיין קאָפּ.
אויפן סאַמע ברעג פון אוועקשווימענדיקן פליט איז געשטאַנען מיטן
רוקן צו אים סאַשא; ער האָט געקוקט אויף איר שיין געשטאַלט און
האַט זיך ניט ווילנדיק דערמאַנט אַן מעדינסקאַיאַן. יענע איז געווען
נידעריקער אין וואַקס... די ערינערונג אַן איר האָט אים געשטאַכט
און ער האָט מיט אַ הויכן חוּק-טאַן אויסגערופן:

— ע, איר! אַ גוטן אייך... כאַ-כאַ-כאַ...!

די שונקעלע פיגורן פון די מענטשן האָבן זיך פלוצלונג און
אַלע אויף אַמאָל אַריה געטאַן צו אים און זיך ציניפגעשטויסן אין
אַ קופּקעלע אויפן מיטן פליט. נאָר צווישן זיי און פאַמען האָט שוין
קאַלט גענלאַנגט אַ פּאַס וואַסער, די ברייט פּמעט פון אַ קלאַפּטער.
איניקע רגעס האָט זיך געצויגן אַ שטילשווייגן...

און פלוצלונג האָט זיך אויף פאַמען אַ שאַט געטאַן אַ גאַנ-
צער שטודעם פון קלאַנגען, קוויטשענדיקע, פול מיט זיהשן שרעק,
יללהדיקע ביז עקל, און העכער פאַר אַלעמען און עקלדיקער פון
אַלע האָט געשניטן דעם אויער דער דינער, זיך ברעקלענדיקער קול
פון וואַנצעוון:

— ראַ-מעוועט...!

עמעצער — אַפנים דער סאָלידער הער מיט די פאַקנבערד —
האַט געברומט מיט אַ באַס:

— מען דערמיינט אינו... מען דערמיינט מענטשן...

— איר זייט דען מענטשן? — האָט ביז זיך אָפּגערופן פאַמאַ,
אַן אייפגערייצטער פון די געשרייען, וועלכע האָבן אים ווי געביסן.
די מענטשן האָבן אין וואַנזינקער שרעק געוואָפּן זיך איבערן
פליט; ער האָט זיך געוויגט אונטער זייערע פיס און איז דערפון

געשוואומען גיכער, און מען האָט געהערט, ווי דאָס אויפגערודערטע
וואַסער האָט געפאַטשט איבער אים און געפלוסקעט אונטער אים.
די קולות האָבן געריסן די לופט, די מענטשן זיינען געשרוונגען,
מאכנדיק מיט די הענט, און נאָר די שלאַנקע געשטאַלט פון סאַ-
שען איז אומבאַוועגלעך און שטום געשטאַנען אויפן ברעג פליט.
— לאַזט געריסן די ראַקעס! — האָט פאַמאַ געשריען. — אים
איז געוואָרן אַלץ לייכטער און אַלץ פריילעכער, וואָס ווייטער דער
פליט איז אַוועק פון אים.

— פאַמאַ אינגאַטיעוויטש! — האָט מיט אַ ניט־פעסטער, אָבער
ניכטערער שטים גערופן אויכמישטשעו, — זעט, דאָס איז אַגע-
פערלעכע שפּיל... איך וועל זיך קלאַנגן אויף אייך...
— ווען איר וועט ווערן דערטרונקען? ביטע, קלאַנג זיך! —
האָט פאַמאַ פריילעך געענטפערט.

— ביסט אַרויז... — האָט וויינענדיק געשריען זוואַנגעו. אין
דער צייט האָט זיך דערהערט אַ קלינגענדיקער פלעסק איבערן וואַ-
סער, ווי דאָס וואַסער וואַלט אַ קרעכץ געטאָן פון שרעק אָדער פאַר-
וואונדערונג. פאַמאַ האָט אויפגעצייטערט און געבליבן ווי פאַרשטאַרבן.
דאָן האָט זיך דערהערט אַ פאַרשיכורנדיקער ווילדער ברום פון אַ
פרוי, מאַנסבילשע געשרייען פיל מיט פחד, און אַלע פיגורן אויפן
פליט זיינען געבליבן פאַרגליווערט, יעדערער, ווי ער איז גע-
שטאַנען. קוקנדיק אויפן וואַסער, האָט פאַמאַ אויך דערשפירט זיך
ווי פאַרשיינערט. איבערן וואַסער איז געשוואומען צו אים עפעס
אַ שוואַרצע געשטאַלט, אַרומרינגלענדיק זיך מיט וואַסער־שפּריצן...
גיכער אינסטינקטיוו, איידער באַוואוסטזיניק, האָט פאַמאַ זיך אַ
שליידער געטאָן מיט דער ברוסט אויפן קלאַנג פון פליט און
אויסגעשטרעקט די הענט פאַראויס און געבליבן אַזוי הענגען מיט
קאָפּ איבערן וואַסער. ס'זיינען אַריבער עטלעכע אומענדלעך לאַנגע
הינט... קאַלטע, פייכטע הענט האָבן אַרומגעכאַפּט זיין האַלז און
מונקעלע אויגן האָבן אַ גלאַנץ געטאָן אים אין פנים... דאָן האָט ער
פאַרשטאַנען — דאָס איז געווען סאַשאַ.

דער טעמפער פחד, וואָס האָט אים פריער געהאַט באַהערשט, איז
איצט פאַרשוואַנדן, פאַרביטן ווערנדיק אויף אַ ווילדער, בונטאַרשיער

פרייד. ער האָט אָנגעכאַפּט די פרוי פאַר דער טאַליע, אַרויסרייסנ-
דיק זי פון וואַסער, צוגעדריקט זי צום ברוסט און מיט פאַר-
וואונדערונג, ניט וויסנדיק, וואָס איר צו זאָגן, געקוקט איר אין די
אויגן. זיי האָבן צאָרט געשמייכלט צו אים...

— מיר איז קאַלט... — האָט סאַשאַ שטיל געזאָגט און גע-
טרייסלט זיך מיטן גאַנצן גוף.

פאַמאַ האָט אַגליקלעכער זיך צעלאַכט ביים קלאַנג פון איר
שטים, האָט זי אַ וואַרף געמאַן אויף די הענט און שנעל, כמעט
לויפנדיק, זיך געוואַרפן איבער די פליטן צום ברעג. זי איז געווען אַ
פייכטע און אַ קאַלטע, ווי אַ פיש, נאָר איר אָמעס איז געווען הייס,
און געברענגט פאַמעס כאַק און אָנגעפילט זיין ברוסט מיט אַ שטוו-
דעמדיקער פרייד.

— האָסט מיר געוואַלט דערמיינקען? — האָט זי געפרעגט,
דריקנדיק זיך צו אים שטאַרק. — נאָך צו פרי... וואַרט אַ ביסל...
— ווי גוט דו האָסט דאָס געמאַכט, — האָט פאַמאַ געפלאַפלט
לויפנדיק. — אַ ברייה!

— און דו האָסט אויך ניט שלעכט צוגעטראַכט... כאַטש לויטן
אויסזען ביסטו אַזאַ... שטילינקער...
— און זיי — שרייען נאָך אַליין, כאַ-כאַ!

— כאַפּט זיי דער טייוול! זיי וועלן דערשרונקען זערן — וועלן
מיר ביידע גיין אין סיבור... — האָט די פרוי געזאָגט, ווי זי וואַלט
געוואַלט מיט אירע ווערטער טרייסטן אים און אויפמונטערן. זי האָט
אַנגעהויבן ציטערן, און דער ציטער פון איר לייב, וואָס פאַמאַ האָט
איבערגעלעבט, האָט אים געצוואונגען שנעלער צו לויפן מיט איר.
פון טייך האָבן זיך געטראָגן נאָך אים יללות און געשרייען
נאָך הילף. איבערן רוקן וואַסער, דערווייטערנדיק זיך פון ברעג,
איז דאָרט מיטן שטראָם געשוואומען אין חושך אַ קליינער אינזל,
אויף וועלכן ס'האָבן זיך געשליידערט פינסטערע מענטשלעכע גע-
שטאַלטן.

די נאַכט האָט זיך אָנגערוקט איבער זיי.

.IX

איינמאל, נאך האלבן טאג, אין א זונטאג, האט יאקאוו טארא סאויטש מאיאקין געטרונקען מיי ביי זיך אין סאך און געשמעסט מיט זיין טאכטער. צעשפילעט דעם קראגן פון העמד און ארומגעוויקלט די האלז מיט א האנטעך, איז ער געזעסן אויפן פאנק אונטער א צודעק פון גרינע קארשנביימער. ער האט מיט די הענט געפאכט אין דער לופט, זיך געווישט דעם שווייס פון פנים און כסדר געווארפן אין אוויר האסטיקע ווערטער.

— אנאר און אמנול איז דער, וואס דערלויבט זיין בויך צו זיין איבער זיך פאלעבאס. ס'איז שוין קיין בעסערס ניטא אויף דער וועלט ווי נאך וויפן און פרעסן? מיט וואס וועסטו שטאלצירן פאר מענטשן, אויב דו ביסט — ווי א חזיר?

דעם אלטנס אויגן האבן געפינקלט צערייצט און ביז, זיינע ליפן האבן זיך געקרימט מיט שנאה און די קנייטשן פון זיין פינגל סטערן פנים האבן געציטערט.

— וואלט פאמקא געווען מיר אן אייגענעה זון — וואלט איך אים שוין אָנגעלערנט!

שפילנדיק זיך מיט א צווייג פון אן אקאציע, האט לויבאוו שווייגעוודיק זיך צוגעהערט צום פאטערס רייד, און באטראכט זיין אויפגעצאָרנטן, ציטערדיקן פנים אויפמערקזאם און אַפּוואַרטנדיק. ווערנדיק ערשט, האט זי אומבאמערקט פאר זיך אליין, איבערגעביטן איר קאלטע אומצוטרוילעכע פאצינג צום אלטן. אין זיינע רייד האט זיך איר אליין אפמער געהערט יענער געדאנק, וועלכער איז געווען אין די ביכלעך, און דאס האט איר איבערגעצויגן מער אויפן צד פון פאטער. גיט ווילנדיק האט דאס איר געצוואונגען זיין לעבעדיקע

שפראך צו שטעלן העכער פון די קאלטע אותיות אין די בוכער. שטענדיק אַ פאַרקאָמער אין די עסקים, שטענדיק אַ לעבעדיקער און קלוגער, האָט ער איינזאַם געשפּרייזט איבער זיין וועג, און זי האָט געזען זיין איינזאַמקייט, געוואוסט, ווי שווער דאָס איז, און איר פּאַציונג צום פּאָטער איז געוואָרן וואַרעמער. שוין צייטנווייז פּלעגט זי פירן מיטן אַלטן וויפּוּחים; ער האָט זיך שטענדיק פּאַציונג צו אירע מיינונגען מיט פּיטול און מיט חזק, נאָר מיט יעדן מאָל אַליץ מער אויפּמערקזאַמער און ווייכער.

— ווען דער פאַרשטאַרבּענער אינגאָט וואָלט איבערגעלייענט אין צייטונג וועגן דער אויפּפירונג פון זיין זון — וואָלט ער אים דערהרגעט! — האָט מאַיאַקין גערעדט, קלאַפּנדיק מיטן פּויסט איבערן מיטל. — ווי מען האָט זיך דאָס פּונאַנדערגעשריבן? אַ חרפה.

— ס'קומט אים! — האָט ליובאַו זיך אָפּגערופּן.

— איך זאָג דען, אַז נישט! מען האָט אים אויסגעוירלט ווי עס באַדאַרף צו זיין. אָבער ווער האָט זיך דאָס אַזוי פּונאַנדערגעלאָזט? — איז אַיך דען נישט אַליץ איינס? — האָט דאָס מיידל גע-פרעגט.

— אינטערעסאַנט צו וויסן... ווי לעבעדיק, האָט דאָס דער זשוליק פאַרגעשטעלט פּאַמקעס פּירונג... אַפּנים — אַליין מיט אים געדוליעט און געווען אַן עדות פון דער דאָזיקער הולמיסגווע... — נו, נו, אַזאָ וועט מיט פּאַמען נישט גיין הוליען! — האָט ליובאַו איבערצייגט זיך אָפּגערופּן און רויט געוואָרן פון אַלטנס פאַרשנדיקן בליק.

— גיי שוין! נישקשהדיקע פּאַקאַנטשאַפּטן פּירסטו, ליובאַו! — האָט דער אַלטער סאַטיריש גיפּטיק געזאָגט. — נו, ווער האָט דאָס אַנגעשריבן?

— צו וואָס דאַרפט איר דאָס וויסן, פּאַפּאַשאַ?

— נו, זאָג!

איר האָט זיך נישט געוואָלט ריידן, אָבער דער פּאָטער איז נישט אַנדערש פּאַשטאַנען אויף זיינס, און זיין שטים איז געוואָרן אַליץ טרו-נער און צאָרנדיקער. דאָן האָט זי אים אומרוק אַ פרעג געטאָן: — אָבער אירש אים גאָרנישט מאַן?

— איך? איכיל אים... דעם קאפ אפבייסן! שו-מה! וואס קען איך אים מאַן? זיי, די שרייבער, זיינען ניט קיין נאָריש פאַלק, און במילא — אויך אַ פּוּח... אַ פּוּח, מיינאָליס! און איך בין ניט קיין גובערנאמאָר... און אפילו דער קאַן אים איך, ניט אויסדרייען אַ האַנט אָדער דעם צונג פאַרבינדן... זיי זיינען, ווי די מיי, גרוישען אונז ביסלעכווייז... און אַפּסטען זיי קומט אויך אויס ניט מיט שוועבעלעך, נאָר מיט מטבע... נ-יאָ! נו, ווער-זשע איז ער?

— איר געדענקט, ווען איך האָב זיך געלערנט, פלעגט קומען צו אונז אַ גימנאַזיסט, יעזשאָו? אַ שוואַרצינקער אַזאַ... — ממ... געווען אים, ווי דען! איך ווייס... אַזוי — ער איז דאָס?

— ער...

— סאַראַ מייזל!... שוין דאָן האָט מען געווען, אַז פון אים וועט קיין סאַלק... ניט אַרויסקומען... שוין דאָן איז ער געווען ניט קיין לייט... אַ פּאַווענלעכער יאַט געווען... איך האָב זיך דאָן גע-דאַרפט מיט אים מער פאַרנעמען... אפּשר וואָלט פון אים געוואָרן אַ מענטש...

לויבאָוו האָט פּינדלעך אַ שמייכל געמאַן. זי האָט פאַרדיסן אַ קוק געמאַן אויפן פּאַטער און געפרעגט:

— אַז מען שרייבט אין די בלעטער, איז מען ניט קיין מענטש? דער אַלטער האָט איר לאַנג ניט געענטפערט, האָט אַ פאַר-קלערטער געפויקט מיט די פינגער איבערן מיט און פאַטראַכט זיין אייגענעם פנים, וואָס האָט זיך געשפּיגלט אין העל-אויסגעשייערטן מעש פון סאַמאָואַר. נאָכהער האָט ער אויפגעהויבן דעם קאַפּ, אָנגע-שפיצט די אויגן און מיט זיכערקייט און אַזאַרט אַ זאָג געמאַן:

— דאָס זיינען ניט קיין מענטשן — נאָר מפות! דאָס בלוט איז איבערגעפירט געוואָרן ביי די מענטשן, די רוסישע. איבערגעפירט, פאַרביסן געוואָרן, און פון שלעכטן בלוט קומען דאָס אַרויס אַט די אַלע ביכער און צייטונגסלייט, די ווילדע אַקעטן... אומעטום גייען זיי אויף און רייסן אַלין מער, ווי געשווירן... פּונדאָנען איז קאַליע דאָס בלוט? פון לאַנגזאַמער פּאַווענונג... פּונדאָנען, למשל, זיינען דאָ מוקן? פון בלאַטע... אין אַ שטייענדיק וואַסער קלייבט זיך אָן פלערליי שמוץ... אַזוי אויך אין דעם ניט-אַייגענאַרנמן לעבן...

— איר רעדט ניט ריכטיק, פאפאשא! — האָט ווייך זיך אָפּ-
גערופן ליובאַוו.

— וואָס הייסט — ניט ריכטיק?

— שרייבער — דאָס ווײַנען אָרנמלעכע לייט... דאָס ווײַנען
ליכטיקע פּערזענלעכקייטן! זיי דאַרפן דאָך קיין זאַך ניט — זיי
ווײַנען אויסן בלויו דעם אמת... נאָר דעם אמת!... זיי ווײַנען ניט
קיין מוקן...
ליובאַוו האָט זיך גערוירט, לויבנדיק די מענטשן, אין וועמען

זי איז געווען פאַרליבט; איר צורה האָט זיך באַדעקט מיט אַרויסקייט,
און אירע אויגן האָבן געקוקט אויפן פּאַטער מיט אַזאַ געפיל, ווי
זי וואָלט זיך געפּעטן, ער זאָל איר גלויבן, ניט ווײַענדיק אַליין
ביכולת איבערצוצייגן אים.

— ע-עך דו! — האָט מיט אַ זיפּין אַ זאָג געטאָן מאַיאַקן,
איבערשלאַגנדיק איר. — האָסט זיך אָנגעלייענט! — האָסט זיך
פאַרסטמט! דו זאָג מיר — ווער ווײַנען זיי? אומבאַוואַסט! אַז יע-
זשאַוו... וואָס איז ער אַווינס? פון אונזער גאַט — האַלטן זיי ניט!
נאָר דעם אמת דאַרפן זיי, — זאָגט איר? אַוועלכע פּאַשידענע ווײַנען
זיי דאָס? און אויב ער, דער אמת, איז דאָס סאַמע טייערסטע?...
אפּשר, קען זיין, וזכּט אים יעדער איינער שווייגנדיק? דו גלויב
מיר — אַ מענטש אָן פּניוּת קען ניט זיין... פאַר יענעם וועט ער
זיך ניט גיין שלאָגן... און אויב יאָ — הייסט ער אַ שוטה און קיין
לייט וועט שוין פון אים קיינמאַל ניט ווערן! מען דאַרף, אַז אַ
מענטש זאָל אַליין קענען פאַר זיך פּאַשטיין... פאַר זיין אייגנס...
דאָן וועט ער זיך צו עפּעס דערשלאָגן! אָט — דאָס איז דער אמת!
שוין פּעט פּערציק יאָר, אַז איך לייען איין און די זעלבע צייטונג
און איך זע גוט... אָט איז פאַר דיר מיין צורה און אַנטקעגן מיר—
אויפן סאַמאָואַר דאַרט — אויך מיין פנים, אָבער אַן אַנדערער...
אויך אויך די צייטונגען, זיי גיבן צו אַליין צו אַ סאַמאָואַר-פּרעזוף און
דעם אמת — זעען זיי ניט... און דו גלויבסט זיי... אָבער איך ווייס—
אין סאַמאָואַר איז מיין פּרעזוף איבערגעפירט. דעם ריכטיקן אמת טאָה
מען קיינעם ניט זאָגן: מענטשן האָבן אויף דעם אַ צו דינעם שלינגער...
און בכלל ווייס קיינער ניט דעם ווירקלעכן אמת...

— פאפאשא! — האָט מיט בענקשאפט אויסגערופן לױבאַוו. —
אין די ביכער און אין די בלעטער פארטיידיקט מען דאָך אלגעמיינע
אינטערעסן פאַר אלע מענטשן.

— און אין וועלכן בלאַט איז אָנגעשריבן וועגן דעם, וואָס דיר
איז אומעטיק צו לעבן און אַז ס׳איז שוין לאַנג צײַט פאַר דיר חתונה
צו האָבן? אָט פאַרטיידיקן זײַ ניט דײַנע אינטערעסן! עך דו! —
און אפילו מײַנע פאַרטיידיקן זײַ ניט... ווער ווײַס, וואָס איך וויל?
ווער, אויסער מיר, פאַרשטייט מײַנע אינטערעסן?

— נײַן, פאפאשא, דאָס איז אַליץ ניט דאָס, ניט דאָס! איך
קען אײַך ניט אויפקלערן, נאָר איך שפיר — דאָס איז ניט דאָס! —
האָט לױבאַוו גערעדט פּמעט מיט אַ פאַרצווײַפּלונג.

— דאָס איז עס! — האָט דער אַלטער האַרט גערעדט. — רױס-
לאַנד האָט זיך איבערגעקערט, — נישט אין איר קײן פעסטעס: אַליץ
האָט זיך אַ טרײַסל געמאַן! אלע לעבן קרום, אויף אײַן זײַט נײַט מען,
ניטאָ קײן שום גלייכקײַט אין לעבן... אלע שרײַען בלוז מיט פאַר-
שײַדענע קולות. און ווער וואָס ס׳וויל — פאַרשטייט קײַנער ניט!
אַ נעפל ליגט אויף אַליץ... אלע אַטעמען נעפל, דערפון איז דאָס בלוט
בײַ די מענטשן פאַרפּוילט געוואָרן... דערפון זײַנען די געשווירן... די
מענטשן איז געגעבן געוואָרן אַ גרויסע פּרייהײַט צו קלערן, אַבער טאָן
איז זײַ קײַן זאָך ניט דערלױבט — דערױבער לעבט ניט דער מענטש, נאָר
אײַטערט און שטינקט...

— וואָס-זשע דאַרף מען טאָן? — האָט דאָס מיידל געפרעגט,
אָנלענענדיק זיך אָן מײַש אין צופּרינגדיק זיך צום פּאָטער.
— אַליץ! — האָט דער אַלטער מיט האַסט אויסגעשריען — אַליץ
טו! ... זאָל יעדער זיך אַ נעם טאָן צו וואָס ער טויג! און צוליב
דעם דאַרף מען געבן די מענטשן פּרייהײַט... פולע פּרייהײַט! אויב
ס׳איז שוין געקומען אַזאַ צײַט, ווען יעדער גאַרנישט מײַנט בײַ
זיך, אַז ער קען אַליץ און איז פאַשאַפּן פּולשטענדיק צו פאַלענען-
מעווען מיטן לעבן — זאָל מען אים, דעם פּג, געבן פּרייהײַט! נאָ,
דינטישער זון, לעב! אַנו, לעב! אַ-אַ! דאַמאָלט וועט זיך אַפּ-
שפּילן אַזאַ קאַמעדיע: דערשפּירנדיק, אַז די קײַטן זײַנען פון אים
דאַרפּגענומען, — וועט ער זיך פאַררײַסן העכער פון זײַנע אײַגענע אויערן

אין א פלי טאָן מיט דער פּעדער אַהין און אַהער... וועט מיינען, אז ער איז אַגאַנצער בעל-מופת און וועט אַנהייבן אַרויסווייזן זיין גייסט... דער אַלטער האָט געמאַכט אַ פּויע און מיט אַ פּאַלשן שמיכל פּאַרנעזעט שטילער:

— אָבער דער גייסט ביי דעם דאָזיקן פּויער איז זייער אַ פּי-צינגקער. ער וועט זיך בלאָזן איין טאָג, אַ צווייטן, וועט זיך וואַרפן אין אַלע זייטן — און פון האַסטיקייט אַליין ווערן אָפּגעשוואַכט, דער אָרעמער! אַ הערצל האָט ער אַ פאַרפּוילטס... כע=כע=כע: דאָ אַ וועלן אים, כע=כע=כע: — דעם גאַלובטשיק פּאַקן די ריכטיקע, ווערדיקע לייט, די אמתע מענטשן, וועלכע קענען... זיין די ריכטיקע, פּאַרנעמע באַלעבאַטים פון לעבן... די וועלכע וועלן אַנפירן דאָס לעבן ניט מיט אַ שטעקן, ניט מיט אַ פּעדער, נאָר מיט אַ פינגער און מיט שכל. וואָס? אפּשר וועלן זיי זאָגן די הערן, אז זיי זיינען פאַרמאַטערט? וואָס? אפּשר וועלן זיי זאָגן, דער מילץ האַלט ניט אויס אזאָ היין? אזוי-וי... און העכערנדיק דעם קול, האָט דער אַלטער מיט אַ הערשערישן טאָן באַרענדיקט זיין דרשה:

— נו, און איצט זאָלט איר, אזוינע און אזוינע, — שווייגן און ניט טאָן קיין פּיפּס! אַניש וועלן מיר אייך אָפּטרייסלען פון דער ערד, ווי ווערעם פון די ביימער! שטיל, גאַלובטשיקעס! כע=כע=כע! אַט אזוי, וועט עס זיין, ליובאַווקאַ! כע=כע=כע!

אים איז געווען פּריילעך, דעם אַלטן. זיינע קנייטשן האָבן גע-שפּילט און פאַרכליינענדיק זיך פון זיינע רייד, האָט ער אינגאַנצן אויפגעצאפּלט, פאַרמאַכט די אויגן און געטשמאַקעט מיט די ליפּן, ווי ער וואָלט געסמאַקעוועט זיין חכמה...

— נו, און דאָ וועלן די יעניקע, וועלכע וועלן אין דער סומאַטאַכע נעמען די אייפּערהאַנט, — איינאַרדענען זיך דאָס לעבן לויט זייער גוסט, מיט שכל... ס'וועט גיין אַלין ניט אַפּי-ווי, נאָר אויסגערעכנט. אַ שאַד, וואָס מירן ניט דערלעבן פּוּ דאָן!...

דעם פּאַטערס ווערטער זיינען אויף ליובאַוון געפּאַלן איינס נאָכן אַנדערן, ווי שלייפּן פון אַגרויסער נעץ, — געפּאַלן, אַרומפּלעכטן-דיק איר, און דאָס מיידל, ניט קענענדיק זיך באַפּרייען פון זיי, האָט געשוויגן, אַ באַטויפּטע פון פּאַטערס פּסדרדיקן ריידן. קוקנדיק אים

אין פנים מיט אן אָנגעשטרענגטן בליק, האָט זי געזוכט פאַר זיך אַן אַנלען אין זיינע ווערטער, און געהערט אין זיי עפעס נעמינאָמס מיט דאָס, וואָס זי האָט געלייענט אין די ביכער און וואָס האָט איר אויסגעוויזן פאַרן ריכטיקן אמת. נאָר דעם פּאָטערס בייזאַר-טיקער יובל-געלעכטער האָט איר געריסן דאָס האַרץ, און די קנייטשן. וואָס זיינען אַרומגעלאָפן אַבער זיין פנים, ווי קלייניקע, פינסטערע שלענגלעך, האָבן אַריינגעמפּט אין איר עפעס אַ מורא פאַר זיך. זי האָט געשפּירט, אַז ער קירעוועט איר אָפּ ערגעץ-וואו אָן אַ זייט פון דעם, וואָס איר האָט זיך אין רעיון שוין אויסגעוויזן אזוי פשוט און קלאַר.

— פּאָפּאַשאַ! — האָט פּלוצלונג דאָס מיידל געבעטן דעם אַלטן. אונטער-געברדיק זיך איר פּלוצלונג אויסגעפּלאַמטן געדאַנק און פאַר-לאַנג, — פּאָפּאַשאַ! און וואָס... וואָס איז, לויט אַייער מיינונג, שאַ-ראַס?

מאַיאַקין האָט זיך אַטרייסל געטאַן. זיינע וויעס האָבן מינג-סטער זיך אַריר געטאַן, ער האָט שאַרף אָנגעשטעלט אויף דער טאַכטערס געזיכט זיינע שפּיציקע אייגעלעך און טרוקן איר אַ פּרענגעטאַן:

— וואָס איז דאָס פאַר אַ רייך?

— מען טאָר גאַרנישט ריידן וועגן אים? — האָט שטיל און צעטומלט געפרעגט ליזאַוואַ.

— איך וויל וועגן אים ניט ריידן... און דיר ראַט איך אויך ניט! — האָט דער אַלטער געדראָג דער טאַכטער מיטן פינגער און אַ פאַרוואַלקנטער אַראָפּגעלאָזט צאַרנדיק זיין קאַפּ. נאָר זאָגנדיק, אַז ער וויל ניט ריידן וועגן זון, האָט ער, קענטיק, ניט ריכטיק זיך אַליין פאַרשטאַנען און האָט נאָך אַרבע שווייגן זיך צערעדט צאַרני-דיק און בייז:

— טאַראַסקאַ — איז אויך אַגעשוויר... ס'אַמעטט אויף אַיך, שניקעס, דאָס לעבן, און איר קענט ניט אונטערשיידן זיינע אמתע ריחות און איר שלינגט פּסדר פּאַסקודסטווע, דערפאַר איז ביי אַיך אַ צעמישעניש אין די מוחות... דערפאַר זייט איר צו קיין זאַך ניט פעיק און אומבליקלעך פון דער אומפעיקייט... טאַראַסקאַ... יאָ-אַ!... אים איז

איצט א יאָר פּערציק... פאַר מיר איז ער אַ פאַרלאָרענער... אַ קאַפּ
 מאַרזשניק... צי דען איז דאָס מיינער אַ ווין? אַ פּלאַטשיק-נאַזיקער
 חוירל... ניש געוואָלט ריידן מיטן טאַטן-איז ער געשטרובל געוואָרן...
 - וואָס האָט ער געטאָן? - האָט ליובאַוו געפרעגט, זיך אַייג-
 הערנדיק נייגעריק צום אַלטן...
 - ווער ווייס אים? ער פאַרשטייט זיך אליין אויך ניש... דער
 חכם... וויפּאָלד ער איז אַזאָ חכם געוואָרן... איז אַ סימן, אַז ער איז אַ
 זון ניש פּון קיין נאַרישן טאַטן... ער האָט אַ סך צרות געליטן... מען
 פּאַלעוועט זיי, די ניהיליסטן... ווען איך וואָלט זיי אָנגעטראָפּן...
 וואָלט איך זיי שוין פּאַוויוזן... אין אַ וויסטעניש! אין אַ וויסטעניש
 וואָלטן זיי ביי מיר מאַרשירט!... נו, חכמים, וואָס איר זייט! אָדרנט
 אייך אַיין דאָרט דאָס לעבן לויט אַייער כאַראַקטער. נו-זשע! איך
 וואָלט דאָרט איבער זיי פּאַשטימט געזונטע פּויערים פאַר נאַטשאַלני-
 קעס... שוין-זשע אויף דעם האָפּן מיר, ערלעכע מענטשן, געגעבן
 אייך צו עסן און צו טרינקען, און געלערנט אייך? - וואָס האָט
 איר זיך אָבער אויסגעלערנט? זייט אַזוי נוט, ס'איז דאָך עפעס אַ
 חוב... נ-יאָ, איך וואָלט זיי קיין צעבראַכענעם גראַשן ניש גע-
 שענקט, נאָר וואָלט פּון זיי דעם גאַנצן זאַפט אויסגעקוועטשט - ניש
 אַוועק! אַ מענטשן טאָר מען ניש גרינגשעצן... אין טורמע אים אַזייג-
 זעצן - איז נאָך ווייניק! האָסט עובר געווען אויפן געזעץ, יאָ,
 פּריץ מיינער? נין, די אַרבעט מיר אָפּ... פּון איין זיימען ווערט געפּאַרן
 אַ גאַנצער זאַנג, און מען קאָן ניש דערלאָזן, אַז אַ מענטש זאָל פאַרפּאַרן
 ווערן - אָן נוצן! אַ באַרעכנטער סטאַלער געפינט אַן אָרט פּאַר
 יעדן שפּענדלע. אַזוי דאַרף אויך יעדער מענטש ווערן פאַרמאָן
 מיט נוצן אינגאַנצן ביז זיין לעצטן אָדערל. יעדע שמאַמע האָט זיין
 אָרט אין לעבן, און אַ מענטש איז ניש קיין שמאַמע... עך! שלעכט
 ווען דער פּוח לעבט אָן שכל, יאָ, ניש גוט איז אויך, ווען דער
 שכל איז אָן פּוח. אַט, למשל, פּאַמקאַ... זע נאָר, ווער קריכט דאָס
 דאָרט...
 ליובאַוו האָט זיך אומגעקוקט און דערזען ווי אויפן שמעגל
 פּון סאָד גייט יעפים, דער קאַפיטאַן פּון „ערמאַק“. ער האָט אַראַפּ-
 גענומען דאָס היטל און מיט דרך-אַרץ איר געגריסט. זיין פנים האָט

אויסגעוויזן ווי עפעס האָפענונגסלאָז-שולדיק און אינגאַנצן איז ער
 געווען ווי עפעס אַ דערשלאָגענער. יאַקאָו מאַראַסאַוויטש האָט אים
 דערקענט, און ווערנדיק אומרוק באַלד אַגעשריי געטאָן:
 — וואָס איז געשען? פּונדאָנען קומט איר?
 — אזוי זיך — איך גיי צו אײך! — האָט יעפּים, פאַרנייגנדיק זיך
 גידעריק, געענטפּערט, בלייבנדיק שטיין ביים טיש.
 — נו, איך זע, אָו צו מיר... וואָס איז? וואו איז דער דאַמפּער?
 — דער דאַמפּער איז — דאַרטן! — יעפּים האָט מיטן האַנט
 באַוויזן ערגעץ אין דער לופט, הייבנדיק שווער אַ פּוס אויף אַ פּוס?
 — וואו, צום טייל? רייד דבורים — וואָס איז געשען? —
 האָט דער אַלטער מיט צאָרן געשריען.
 — עפעס — אָן אומגליק, יאַקאָו...
 — צעבראַכן זיך?
 — ניין, גאָט באַהיט...
 — פאַרברענט? נו, צי גיט די עצמות, גיכער...
 יעפּים האָט אָנגעזאַמלט אין ברוסט אַ סך לופט און פאַמעלעך
 אַרויס מיט לשון:
 — די בערלינע נומ. 9 האָט מען... דערטרונקען... צעבראַכן.
 אַ מענטש — די פלייצע איבערגעבראַכן... איינער איז פאַרפאַלן
 געוואָרן, מסתּמא, דערטרונקען זיך... נאָך פינף מענטשן זיינען צו-
 מויקט געוואָרן, נו, גיט אזוי אינגאַנצן... נאָר פּונדעסטוועגן, נישקשה-
 דיק אַ ביסל...
 — אַזוי-וי! — האָט מאַיאַקאָן אויסגעצויגן, אָפּמעסטנדיק דעם
 קאַפּיטאַן מיט רציחהדיקע אויגן. — נ-נו, יעפּימושקאַ, איך וועל דיר
 די הויט אָפּשינדן...
 — גיט מיין שולד! — האָט יעפּים האַסטיק זיך פאַרענט-
 פּערט.
 — גיט דיין שולד? — האָט דער אַלטער געשריען, טרייסלענדיק
 זיך דורכאויס. — ווער-זשע דען?
 — דער באַלעבאַס אַליין...
 — פאַמקאַ?! און דו... דו וואָס?

— איך בין געלעגן אויפן דעק...
 — א-א: דו ביסט געלע-גן...
 — א געבונדענער...
 — וואס-ס? — האָט דער אַלטער אַקוויטש געטאָן מיט אַ דינעם קולכל.

— דערלויבט לויטן סדר... אזוי... זיי זיינען געווען שיפור
 און האָבן געשריען: אַוועק פונדאָנען! איך וועל אַליין קאַמאָדעווען!
 איך ענטפער זיי — איך קען ניט! איך בין קאַפיטאַן... בינדט אים!
 הייסן זיי. און אַגעבונדענער האָט מען מיך אַראָפּגעלאָזט אויפן
 דעק צו די מאַטראָסן... און זיי זיינען אַליין איך געווען שיפור
 און געוואַלט אַ שטיף מאָן... אונז אַנטקעגן איז געשוואַמען אַ קאַ-
 ראוואָן... זעקס לידיקע בערלינעס אונטערן נאַמען „טשערנאַ-אַרעץ“.
 פאַמא אַינגאַטעוויטש האָט זיי פאַרשטעלט דעם וועג... זיי האָבן
 געפֿיפּט... ניט איינמאַל... מען דאַרף זאָגן דעם אמת — געפֿיפּט!
 — ג-ג?

— נו, זיי האָבן אונז ניט אויסגעמיטן... צוויי פאַדערשטע זייערע
 האָבן דערלאָנגט אויף אונז... אַ זעץ געטאָן אין נאָז פון אונזער
 נייטער... נו, זיינען מיר צעשפרונגען געוואָרן אויף ברעקלעך...
 אויך יענע צוויי זיינען צעקלאַפּט געוואָרן... נאָר אונז איז געווען אַ סך
 ערגער...

מאַיאַקין האָט זיך אויפּגעהויבן פון שטול און זיך צעלאַכט מיט
 אַ צאַפּלדיקן פֿיזן געלעכטער. יעפּים האָט געוּפּצאַ, צעפֿירט מיט
 די הענט, און ווייטער דערציילט:

— אַ כאַראַקטער איז פֿי זיי אַ ברייטער... נישטערערהייט שווייגן
 זיי מערער און ייִען אַרום פּסדר פאַרמאַכט, אָבער נעצן זיי אונ-
 טער מיט וויין זייערע פּרוּזשינעס — נו, רופן זיי זיך אָפּ... אזוי,
 אַז דאָן זיינען זיי ניט קיין באַלעבאַס מער סיי אויף זיך אַליין, סיי
 אויף די עסקים, נאָר אַ ווילדער שונא — זייט מוחל! איך וויל
 אַוועקגיין, יאַקאַוו טאַראַסאַוויטש! איך בין ניט געוויינט — אָן
 אַ באַלעבאַס. איך קיין ניט לעבן אָן אַ באַלעבאַס...
 — שווייג! — האָט מאַיאַקין שטרענג אַ זאָג געטאָן. — וואו איז

פאַמא?

— דאָרטן, אויפן אָרט... זיי ווינען באלד, נאָך דעם פאַרפאל, געקומען צו זיך און תיכף געשיקט נאָך אַרבעטער... אויפהייבן די בערלינע... זיי האָבן דאָס שוין אָנגעהויבן...
 — ער איז דאָרט אליין? — האָט מאַיאקין געפרעגט, אַראָפּ לאָזנדיק דעם קאַפּ.
 — ניט... אינגאַנצן... — האָט יעפּים שמיל געענטשערט, קוקנדיק פון דער זייט אויף ליובאַוון.
 — מיט וועמען?
 — מיט אַ פּריצעטע... אַ שוואַרצע אַזא...
 — אַזוי...
 — די פּריצעטע... — האָט יעפּים ווייטער דערציילט, זיפּצנדיק, — האַלט פּסדר אין אין זינגען... פּונקט זי וואָלט געווען ניט ביים זינגען... זי זינגט זייער גוט... אַ גרויסע שיינהייט!
 — איך פרעג דיר ניט וועגן איר! — האָט מאַיאקין ניט אויפֿגעהערט ביזו צו שרייען. די קנייטשן אויף זיין פנים האָבן זיך קרענקלעך געקאַרטשעט און ליובאַוון האָט אויסגעוויזן, אַז דער פּאַטער וועט זיך באלד צעוויינען...
 — באַרוקט זיך, פּאַפּאַשאַ! — האָט זי ווייך געבעטן. — ס'קען זיין, ס'איז ניט אַזא גרויסער הויזק...
 — ניט אַזא גרויסער? — האָט קליינענדיק געשריען יאַקאָז טאַראַסאָוויטש. — וואָס, שוטה, פאַרשטייטו! צי דען האָט זיך דאָ די בערלינע צעבראַכן?! עך דו! אַ מענטש איז דאָ צעבראַכן געוואָרן! אָט אין וואָס ס'איז! און ער — דער מענטש — איז דאָך מיר נייטיק. טיילוואָנים איר, טעמפּעוואַטע!
 דער אַלשער האָט מיט פּעס געמרייטלט מיטן קאַפּ און מיט גיכע טריט אַוועק איבערן שטעגל פון סאָך אין שטוב...
 ...און פּאַמאַ האָט זיך אין דער זעלבער צייט געפונען אַ פּוד הונדערט וואָרסט פון טויפּפּאַטער, אין אַ דאָרפיש הייזל, אויפן ברעג פון דער וואָלגע. ער האָט זיך נאָר-וואָס געהאַט אויפגעבאַפּט, און ליגנדיק אויפן דייל, אינמיטן הייזל, אויף אַ נעלעגער פון פּרישן היי, האָט ער מיט טרויעריקע אויגן געקוקט אין פּענסטער, אויפן הימל, וואָס איז געווען באַדעקט מיט גרויע, צעריסענע וואָלקנס.

דער ווינט האָט געריסן די וואַלקנס, געיאָנט זיי ערגעץ-וואוּ;
שווערע און טרויעריקע, האָבן זיי זיך געטראָגן איבערן הימל אין
אָגעוואַלדיקער סטאַדע, איבעריאָנדיק איינער דעם צווייטן, דאָ צו-
נויפֿנסנדיק זיך אין אַ נעשלאָסענער מאַסע, דאָ ווערנדיק צעריסן אויף
שטיקער, דאָ אין אַ שווייגדיקער צעטומלעניש זיך אַראָפֿגעלאָזט
נידעריק צו דער ערד, און דאָ זיך ווידער אויפֿגעהויבן אין דער הויך.
אַינשלינגענדיק איינער דעם צווייטן.

ניט פֿאַוועגנדיק דעם שווערן קאָפּ פֿון אויסניכטערונג, האָט פֿאַמאָ
לאַנג געקוקט אויף די וואַלקנס און האָט ענדלעך גענומען שפירן,
אַז אין פֿרוסט ביי אים גייען אויך אַרום אַזעלכע שטומע וואַלקנס—
גייען אַרום און פֿלאַזן אין האַרצן מיט אַ פֿייכטער קעלט און דריקן
אים. אין דער פֿאַוועגונג פֿון די כמאַרעס אויפֿן הימל איז געווען
עפעס מאַכטלאָזס און פֿחדימדיקס... און ביי זיך גופא האָט ער
אויך געשפירט דאָס זעלבע... ניט טראַכטנדיק, האָט זיך אים פֿאַרנע-
שטעלט אַלץ וואָס ער האָט איבערגעלעבט פֿאַר די לעצטע חדשים.
אים האָט זיך געדוכט, אַז ער איז אַריינגעפאלן אין אַ מוטנעם,
הייסן שטראַב און אים האָבן אַרומגעכאַפט פינסטערע כוואַליעס, ענדלעכע
אויף די כמאַרעס אין הימל, אַרומגעכאַפט און געטראָגן אים ערגעץ-
וואוּ, ווי דער ווינט — די וואַלקנס... אין חושך און אין רעש,
וואָס האָט אים אַרומגערינגלט, האָט ער נעפלדיק געווען, אַז צוזאַמען
מיט אים טראָגן זיך עפעס נאָך מענטשן... היינט ניט די — וואָס נעכטן,
יעדן טאָג אַנדערע, נאָר אַלע זיינען זיי גלייך, און די זעלבע איינזאַמע
און עקלדיקע. שיפורע, טומלדיקע, גיריקע, האָבן זיי זיך געדרייט
אַרום אים ווי אין אַ שטורעם, געהוליעט פֿאַר זיין געלט, געזינדלט אים,
געשלאָגן זיך איינער מיטן צווייטן, געשריען, אַפילו ניט איינמאַל גע-
ווינט. און ער האָט זיי געשלאָגן. ער געדענקט, אַז איינמאַל האָט
ער עמעצן דערלאָנגט אין פנים, געריסן פֿון עמעצן דעם ראַק און
אים געשליידערט אין וואַסער אַרײַן, און עמעצער האָט אים געקושט
די הענט מיט פֿייכטע קאַלשע ליפֿן, עקלאַפֿטע, ווי ביי אַ זשאַבע...
געקושט און מיט געוויין געבעטן זיך, ער זאָל ניט דערהרגענען... גע-
וויסע פֿנימער האָבן פֿאַרבייגעשוועבט זיין זיכרון, קלאַנגען און ווער-
טער האָבן געקלאַנגען... אַ פֿרוי אין אַ געלער זיידענער קאַפֿטע, מיט

א פונאנדערגעשפילעטער ברוסט, האָט מיט אַ הויכן יאָמערנדיקן קול געוונגען:

„Так будемъ-же жить, пока можно...
А тамъ — хоть трава-а не расти!“ *

... די אַלע מענטשן זיינען, פונקט ווי ער, אַרומגעכאַפט מיט דער זעלבער פינסטערער כוואַליע און טראָגן זיך מיט איר, ווי מיסט, פאַרווילדערטע אין פאַרחישטע פון עפעס... זיי אַלע, פונקט ווי ער, האָבן מורא, קענטיק, צו קוקן פאַראויס, פּדי צו זען וואוהין טראָגט זיי די דאָזיקע שטאַרק-משוגע געוואָרענע כוואַליע. און פאַרניסנדיק מיט וויין זיער פחד, רייסן זיי זיך פאַראויס מיטן שטראָם, הוידען זיך, שרייען, טוען עפעס אומגעלומפערטס, מאַכן זיך נאַריש, טומלען, טומלען, און זיי איז קיינמאָל נישט פריילעך. ער האָט דאָס אויך אַלץ מיטגעמאַכט, דרייענדיק זיך צווישן זיי... און איצט האָט אים אויס-געוויזן, אַז ער האָט דאָס אַלץ געמאַן אויס פחד פאַר זיך, פּדי וואָס גיכער אויסמיידן אָס דעם פאַס פון לעבן, אָדער פּדי ער זאָל נישט טראַכטן, וואָס וועט זיין ווייטער?

צווישן דעם קאַכעדיקן טומל פון די הוליאַנקעס, צווישן דעם המון מענטשן, וועלכע זיינען געווען צעיושעט פון פרייד און פאַר-כאַפט פון אַ ווילדער ליידנשאַפט, האַלב משוגע אין זייער שטרע-בונג צו פאַרגעסן זיך — איז בלויז איין סאַשאַ שמענדיק געווען דוּק און גלייכגילטיק. זי האָט זיך נישט אָנגעטרונקען ביו שיפרות, זי האָט שמענדיק גערעדט מיט די מענטשן מיט אַ האַרטער, הערשע-רישער שטיי, און אַלע אירע פאַוועגונגען זיינען געווען גלייכמע-סיק זיכערע, פונקט ווי דער דאָזיקער שטראָם וואָלט איר נישט פאַ-הערשט. נאָר זי האָט אַליין אָנגעפירט מיט זיין שאַרעמדיקן פלוס. זי האָט זיך אויסגעוויזן פאַמען פאַר דער קליגסטער פון די אַלע, וועלכע האָבן אים אַרומגערינגלט, און פאַר דער, וועלכע האָט מער פון אַלע געלעכצט נאָך דעם דאָזיקן רעש אין היליעניש; זי האָט אַלעמען באַפעלט און האָט שמענדיק אויסגעטראַכט עפעס נייס

* איז לאַמיר לעבן, פּל-זמן מען קען, און נאַכהער מעג אַפילו קיין גראַז נישט וואַקסן!

און האָט מיט אַלעמען גלייך גערעדט: מיטן אינוואַזשניק, מיטן
 לאַקיי, מיטן מאַטראַם — מיטן זעלבן טאָן און מיט די זעלביקע ווער-
 מער, ווי מיט אירע חכרעס און מיט פאַמען. זי איז געווען שע-
 נער און יינגער פון פעלאַגייען, נאָר אירע צערטלעכקייטן זיינען
 געווען עפעס אַזעלכע שטומע און קאַלטע... פאַמען האָט זיך געטראַכט,
 אַז טיף ביי זיך אין האַרצן באַהאַלט זי פון אַלעמען עפעס שרעקלעכס,
 אַז קיינמאַל וועט זי קיינעם נישט ליבן און זיך נישט אַרויסגעבן אינ-
 גאַנצן. דאָס דאָזיקע פאַרפאַרגעניש אין דער פרוי האָט פאַמען צו-
 געצויגן צו איר מיט אַנעפיל פון שרעקעוודיקער נייגעריקייט, מיט
 אַגעוואַלדיקן אַנגעשטרענגטן אינמערעס צו דער רויקער און קאַל-
 מער נשמה אירער, וואָס איז אזוי טונקל, ווי אירע אויגן.

עפעס איינמאַל האָט פאַמאַ איר געוואָגט:

— איבערקומ, וויפיל געלט האָבן מיר מיט דיר אַרויסגעוואָרפן?

זי האָט אַקוק געטאָן אויף אים און געפרעגט:

— צוליב וואָס זאָלן מיר עס קלייבן?

— טאַקע — אין אמתן צו וואָס? — האָט פאַמאַ אַטראַכט

געטאָן, אַפאַרוואַנדערטער פון איר פשוטן שכל.

— ווער ביסטו אזוינע? — האָט ער איר אַפּרעג געטאָן אַן

אַנדערש מאַל.

— האָסטו שוין פאַרגעסן, ווי מען רופט מיך?

— נו, נישט דאָס!...

— טאָ וואָס=זשע דען ווילסטו?

— איך מיין, דיין אַפּשטאַמונג...

— אַ! נו, פון יאַראַסלאַווער גובערניע — בין איך... פון

אוגליטש, אַ פשוטע ביהגערין... איך שפיל אויף אַ האַרפע... נו, וואָס=

זשע, — איך וועל דיר ווערן זיסער, ווען דו ווייסט שוין ווער

איך בין?

— איך ווייס שוין דען? — האָט פאַמאַ, שמייכלענדיק, גע=

פרעגט.

— ווייניק פאַר דיר! מער וועל איך נישט דערציילן... צוליב

וואָס? אַלע שטאַמען פון איין אַרט... סיי מענטשן, סיי בהמות...

און וואָס קען מען זאָגן וועגן זיך... און צוליב וואָס? דאָס איז אַליין

פוסטע רייד... דו גיב בעסער א טראכט ווי זאָלן מיר דינט אַ לעב מאַן?

יענעם טאָג האָבן זיי זיך געשיפט אויפן דאמפער מיט אַן אָרקעסטער מוזיק, געטרונקען שאַמפאניער און האָבן זיך שרעק־לעך אָנגעשיכורט. סאַשאַ האָט געזונגען עפעס אַ פאזונדערס וואונ־דערלעכע און אומעטיקע ליד און פאַמאַ האָט געווינט, ווי אַ קינד, גע־רירט פון געזאַנג. נאַכדעם האָט ער מיט איר געמאַנצט אַ „רוסישן“, און צום סוף, אַ פאַרשוויצטער און פאַרמאַטערטער, האָט ער זיך אין די בנדים געוואָרפן אין וואַסער און זיך שיר ניט דערטרונקען. דערמאַנענדיק זיך דאָס אַליץ און אַסך אנדערע זאַכן, האָט פאַמאַ געפילט אַ בושט. פאַר זיך און אַן אומצופרידנהייט מיט סאַשען. ער האָט געקוקט אויף איר שלאַנקער פיגור, געהערט איר רוקן אַטע־מען און געשפירט, אַז ער ליבט ניט די דאָזיקע פרוי און ער דאַרף איר ניט. אין זיין האַלב־ניכטערן מוח זיינען לאַנגזאַם געבאַרן געוואָרן עפעס גרויע, מאַטערנדיקע מחשבות. ווי אַליץ, וואָס ער האָט איבער־געלעבט פאַר דער צייט, וואָלט זיך צונויפגעוויקלט ביי אים אין אַ קנויל, אַ שווערן אַזאַ, און אַ פייכטן, און אַט קייקלט זיך דער קנויל אין זיין ברוסט, וויקלט זיך פאַמעלעך פונאַנדער און בינדט אים אַרום מיט דינע גרויע שטריקלעך...

— וואָס קומט דאָ פאַר מיט מיר? — האָט ער געטראַכט. — אַט האָב איך גאָר אָנגעהויבן שיפורן... צוליב וואָס? איך קען ניט לעבן... איך פאַרשטיי זיך ניט... ווער בין איך אַזוינער?

אים האָט איבערראַשט די דאָזיקע פראַגע, און ער איז גע־בליבן שטיין ביי איר, פרווונדיק דערטראַכטן זיך, פאַרוואָס קען ער דאָס ניט לעבן אַזוי פעסט און זיכער, ווי אַלע. ער האָט זיך געשעמט פאַר זיין אייגענעם געוויסן און אַן אומרוזיקער פון דאָזיקן געדאַנק האָט ער זיך גענומען וואַרפן אויפן היי און מיט עמפּערונג אַ שטיים געמאַן סאַשען אין זייט.

— רויקער...! האָט זי זיך אָפגערופן פון שלאָף.

— נו, מילאַ... ביסט ניט אַזאַ גרויסע פריצטע! — האָט פאַמאַ געמורמלט.

— וואָס איז?

— גאַרנישט...

זי האָט זיך אויסגעדרײט מיטן רוקן צו אים און געשמאַק אַ
גענעץ געטאָן, וואָנדיק פּויל:

— מיר האָט זיך געחלומט, אַז איך שפּיל ווידער אויף דער
האַרפע. איך זינג עפעס אַ סאַלץ, און אַנטקעגן מיר שטייט אַ
זייער גרויסער שמוציקער כלב מיט פאַרשטשירעטע ציין און וואַרט
איך זאָל ענדיקן... אין איך האָב מורא פאַר אים... ווייל איך ווייס, אַז
ער וועט מיך צערייסן, ווי נאָר איך וועל ענדיקן זינגען... און אָם
זינג איך אַלץ און זינג... און פּלוצלונג, איך שפּיר, אַז מער קען
איך ניט... שרעקלעך! און ער, דער כלב, שאַרפט אויף מיר די ציין...
מיין גאָט, האָב רחמנות!... צו וואָס איז דאָס?

— דער אויף צו פּלוידערן! — האָט איר פּאַמאַ אָפּגע-

שמעלט מיט פעם. זאָן מיר בעסער: וואָס ווייסטו וועגן מיר?

— איך ווייס, אַז דו האָסט זיך איצט אויפגעכאַפט, — האָט

זי געענטפערט, ניט אומדרייענדיק זיך צו אים.

— זיך אויפגעכאַפט? דאָס איז אמת — איך האָב זיך אויפגע-

כאַפט — האָט פּאַמאַ אַ פאַרטראַכטער אַ זאָן געטאָן, און פאַרלייגנדיק

די הענט הינטערן קאָפּ, פאַרזעצט: — דערפאַר פרעג איך דאָך

דיך — וואָס בין איך, לײט דיין מיינונג, פאַר אַ מענטש?

— אַ האַלב-ניכטערער, — האָט סאַשאַ געענצנדיק געענטפערט.

— אַלעקסאַנדראַ! האָט פּאַמאַ אויסגעשריען מיט אַ צקשה, —

פּרייב ניט קיין קאַטאַוועס! דו זאָן מיר, געוויסנהאַפט, וואָס אַווינס

טראַכטו וועגן מיר?

— גאַרנישט טראַכט איך וועגן דיר! — האָט זי טרוקן געענטפערט...

וואָסטו זיך צוגעטשעפעט צו מיר מיט נאַרישקייטן?

— דאָס איז דען נאַרישקייטן? — האָט פּאַמאַ פאַרבענקט געזאָגט.

ער, איר... טיילוואָנים! דאָס איז דאָך דער סאַמע עיקר... דאָס סאַ-

מע נייטיקסטע פאַר מיר.

ער האָט שווער אָפּגעויפצט און אַנטשוויגן געוואָרן. אָפּלייגנדיק

אַ מינוט אויך אַ שווייגנדיקע, האָט סאַשאַ אָנגעהויבן צו ריידן מיט

איר געוויינטלעכן, גלייכגילטיקן קול:

— גי' זאָג אים — ווער ער איז און וואָס ער איז? אָט האַסמ
דיר!... וואָס פאַר אַ זינגען האָט עס צו פּרעגן אַזעלכע זאַכן ביי אונט
זערער אַ שוועסטער? און צוליב וואָס בין איך דאָס מחוייב צו טראַכטן
וועגן יעדער איינעם? איך האָב קיין צייט נישט וועגן זיך אַליין צו
טראַכטן... און אפשר ווילט זיך גאַרנישט טראַכטן...

פאַמאַ האָט זיך טרוקן פּונאנדערהעלאַכט און געזאָגט:

— איך וואָלט אויך אזוי פאַדאַרפט זיין... גאַרנישט צו וועלן...
די פרוי האָט דאָן אויפגעהויבן דעם קאָפּ פון קישן, זיך איינגע-
קוקט פאַמען אין פנים און זיך ווידער געלייגט, ריינדנדיק:

— קליגסט זיך מיר צו פיל... זע — קיין גוטס וועט פון דעם
נישט אַרויס... איך קען גאַרנישט זאָגן וועגן דיר... מען קען גאַר-
נישט זאָגן גענוי וועגן אַ מענטשן... ווער קען אים פאַרשטיין? ער
קען זיך אַליין אויך נישט... נו, אָט וועל איך דיר זאָגן — פון אַג-
דערע ביסטו בעסער... איז וואָס זשע קומט דערפון אַרויס?

— מיט וואָס בין איך בעסער? — האָט פאַמאַ ווידער געפרעגט.
— אזוי... זינגט מען אַ גוטע ליד, — וויינסטו... טוט עמעצער
אַ נידערטרעכטיקייט — שלאַגסטו אים... מיט פרויען ביסטו איינ-
פאַך. נישט פּרעך מיט זיי... אַ ריקער... נו, און דו קענסט אויך זיין
אַ דרייטער...

דאָס אַלץ האָט אַבער פאַמען נישט באַפרידיקט.

— דו רעדסט נישט דאָס! — האָט ער שטיל געזאָגט.
— נו, איך ווייס נישט, וואָס דו ווילסט, נאָר אָט וואָס, אַז מען
וועט אויפדייבן די בערלינע — וואָס וועלן מיר דאָן טאָן?
— וואָס זאָלן מיר טאָן? — האָט פאַמאַ געפרעגט.
— אפשר פאַרן אין ניושני, אָדער אין קאזאן?
— צוליב וואָס?
— הויליען...
— איך וויל מער נישט הויליען...
— וואָס זשע וועסטו טאָן?
— וואָס? גאַרנישט...
— אַז-זוי-ר...

און ביידע האָבן זיי לאַנג געשוויגן, ניש קינדיק איינער אויסן צווייטן.

— א שווערער כאַראַקטער ביי דיר, — האָט סאַשא אַ זאָג געטאָן, — אַ לאַנגווייליקער כאַראַקטער...

— און דאָך וועל איך מער נישט שיפורן: — האָט פּעסל אַנטשלאָסן געזאָגט פאַמאַ.

— לייגסטו! — האָט סאַשא רויק אַ זאָג געטאָן.

— אָט וועסטו זען! וואָס מיינסטו — ס'איז גוט אזוי צו לעבן?

— מירן זען.

— ניין, דו זאָג — ס'איז גוט?

— און ווי איז בעסער?

פאַמאַ האָט אַ קוק געטאָן אויף איר פון אַ זייט און אויסגע-

בראַכט געענטפּערט:

— ס'יז אַ דיבורים דו רעדסט!... אַוועלכע עקלאַמטע...

— נו, דאָ האָב איך אויך נישט צוגעטראָפּן: — האָט לאַכנדיק

סאַשא אַ זאָג געטאָן.

— אַ פּאַל-ק! — האָט פאַמאַ גערעדט, קנייטשנדיק וויטאַגלעך

דעם פנים. — ווי אַ בויס... מען לעבט אויך... אָבער ווי? פאַרשטייט

קינער נישט. מען קריכט ערענין וואו... און קענען גאַרנישט זאָגן, נישט

זיך, נישט יענעם... אַוואַנג פּויעט אויך — ווייס ער כאַטש וואוהין

און צוליב וואָס... און דו וואָס? וואוהין קריכסטו?

— וואַרט! — האָט אים סאַשא אָפּגעשטעלט און רויק געפרעגט: —

וואָס פאַר אַ עסק האַסטו מיט מיר? דו נעמסט ביי מיר, וואָס דו

וויילסט, אָבער אין דער נשמה קריך מיר נישט אַרײַן!

— אין דער נשמה! — האָט מיט פאַראַכטונג אויסגעצויגן

פאַמאַ. — אין וואָס פאַר אַ נשמה? כע-כע!

זי האָט גענומען אַרומגיין איבערן צימער, צונויפּנעמענדיק פון

אומעטום אירע פּונאַנדערנעוואַרפענע קליידער. כאַמאַ האָט איר נאַכ-

געקוקט און געווען נישט צופרידן, וואָס זי איז נישט געוואָרן פּרוגו אויף

אים פאַר זיינע ווערטער וועגן נשמה. איר פנים איז ביי איר געווען

גלייכגילטיק און רויק, ווי המידה, און אים האָט זיך געוואַלט זען

איר אַ בייע, און אַ פּאַלידוקמע, ס'האַט זיך אים געוואָלט עפעס מענטשלעכס פון דער דאָזיקער פרוי.

— אַ נשמה! — האָט ער אויסגערופן, דערשלאָגנדיק זיך זיינס.

צי דען קען אַ מענטש מיט אַ נשמה לעבן, ווי דו לעבסט? אין אַ נשמה — ברענט אַ פייער... זי האָט בושד...

זי האָט בעת מעשה אַרויסגעצויגן די זאָקן אויף די פיס, זיצנדיק אויף אַ בענקל. ביי זיינע לעצטע ווערטער אָבער האָט זי אויסגעהויבן איר קאַפּ און זיך אַיינגעקוקט אויף אים מיט שמרענג-גע אויגן.

— וואָס קוקסטו? — האָט פּאַמאַ געפרעגט.

— צוליב וואָס רעדסטו דאָס? — האָט זי אים געענטפערט מיט

אַ פּראַגע, ניט אַראַפּלאָונדיק פון אים די אויגן.

— אזוי... איך דאַרף...

— זע נאָר — צי מען דאַרף טאַקע?

אין איר פּראַגע איז געווען עפעס דראַענדיקס. פּאַמאַ האָט

דערשפירט אַ מורא פאַר איר און האָט שוין גערעדט צו איר אָן העזד:

— ווי זאָל מען ניט ריידן?

— עך, דו! — האָט סאַשא אַ זיפּין געטאָן און זיך ווידער גע-

נומען אַנטאָן.

— און וואָס בין איך?

— אזוי זיך... ווי דו וואָלט געבאָרן געוואָרן פון צוויי טאַטעס...

ווייסטו, וואָס איך האָב באַמערקט ביי מענטישן?

— וואָס?

— אַ מענטש אזוינער, וואָס קען ניט זיין פאַר זיך פאַראַנט-

וואַרטלעך, הייסט עס — האָט מורא פאַר זיך, הייסט עס, איז ער ניט ווערט קיין גראַשן!

— דאָס מיינסטו וועגן מיר? — האָט פּאַמאַ אַ פּרעג געטאָן.

ווערנדיק אַנטשוויגן.

— וועגן דיר אויך...

זי האָט אַרויסגעוואָרפן אויף די פלייצעס אַ ברייטן ראָון שלאָפּ-

ראַק, און שטייענדיק אינמיטן צימער, האָט זי אויסגעצויגן אַ האַנט

צו פאָמען, וועלכער איז געלעגן איר צופוסנס, און מיט אַ נידעריקן, היי-
זעריקן קול האָט זי גערעדט צו אים:

— וועגן מיין נשמה זאָלסטו ניט וואַגן צו ריידן... האָסטו מיט
איר ניט קיין געשעפטן! און דעריבער — זאָלסטו שווייגן! איך—
מעג ריידן! איך, אָו איך וואָלט געוואָלט, וואָלט איך אייך שוין אַלעמען
געזאָגט... נאָך ווי: נאָר — ווער וועט דען וועלן מיך אויסהערן, ווען
איך זאָל אַפילו שרייען אויפן קול? און ס'זיינען דאָך דאָ ביי מיר
ווערטער אזוינע וועגן אייך... ווי האַמערס: איך וואָלט אייך שוין
איבער די מוחות דערלאָנגט... אָו איר וואָלט פון זינען אַראָפּ...
און הגם איר זייט אַלע — מנוולים, דאָך מיט רייד וואָלט מען אייך ניט
געקענט אויסהיילן... אייך וואָלט מען געדארפט ברענען אויפן פּיער...
אַז ווי מען ברענט אויס פאַנען אין אַרײַנעם מאַנטאַג...

פאַרוואַרפנדיק אירע הענט אויפן קאַפּ, האָט זי האַטטיק פו-
גאָנדערנעלאָזן אירע האַר. זיי זיינען זיך פונאַנדערגעפאלן אין שווע-
רע שוואַרצע פּעדים איבער אירע פלייצעס. זי האָט שטאַלין אַטרייסל
געטאָן מיטן קאַפּ און מיט שנאה געזאָגט:

— דו קוק ניט, וואָס איך בין אַגאַטיקע! ס'טרעפט, אָו אויך
אין בלאַטע לעבט אַ מענטש, און נאָך ריינער פון דעם, וואָס גייט
אַנגעטאָן אין זיידנס... וואָלט איר, פּלבים, געוואוסט, וואָס אזוינס איך
טראַכט וועגן אייך, ס'אַראַ בייז האַרץ איך האָב אויף אייך! אָבער
זון בייזקייט שווייג איך... ווייל — איך האָב מורא, טאַמער וועל איך
אייך עס אויסזינגען — וועט מיר ליידיק ווערן אויף דער נשמה...
וועל איך ניט האָבן דאָן מיט וואָס צו לעבן...

פאַמא האָט געקוקט אויף איר און איצט איז זי אים געפעלן.
אין אירע ווערטער איז געווען עפעס קרויביש מיט זיין שטימונג.
אַ שטייכלענדיקער און מיט פאַרגעניגן אין זיין שטים און אויפן
געזיכט האָט ער זיך אָפגערופן:

— איך פיל דאָס אויך — ס'וואַקסט עפעס ביי מיר אויף דער
נשמה... עך, אויך איך וועל אָנהייבן ריידן מיט מינע ווערטער,
ס'וועט נאָך קומען די צייט.

— קעגן וועמען? — האָט זי געפרעגט מיט פאַראַכטונג.

— קעגן אלעמען! — האָט פאָמאָ אויסגערופן, אויפשרינגענדיק
אויף די פיס. — קעגן דעם שקר... איך וועל פרעגן...
— פרעג בעסער: צו דער סאָמאַוואַר איז פאַרטיק? — האָט
סאַשאַ גלייכגילטיק באַפוילן אים:

פאָמאָ האָט אויף איר אַ קוק געטאָן און מיט האַרץ אויסגע-
שריען:

— גיי צום טיילן! פרעג אליין...

— נו, וועל איך פרעגן... וואָס זשע בילסטו אַזוי?

און זי איז אַרויס פון שטיבל...

... דער ווינט איז מיט שאַרפע ריסן געפלוין איבערן טייך,
געזעצט אים אין ברוסט און אַ באַדעקטער מיט אויפגערייצטע, שמו-
רעמדיקע כוואַליעס, האָט זיך דער טייך געריסן, טרייסלענדיק זיך אַנט-
קעגן ווינט, מיט אַ רעשדיקן קלאַפן און אינגאַנצן אין צאָרנדיקן
שנים. די קוסטעס-ווערפעס ביים ברעג האָבן זיך נידעריק געפויגן צו
דער ערד, — ציטערדיקע אַזעלכע, ווי זיי וואַלטן זיך נישט געוואַלט אַני-
דערלייגן אויף דרערד, און ווי זיי וואַלטן זיך דערשראָקענע געריסן
פון דער ערד אין דער ווייט, געיאָגטע פון ווינטס קלעפּ. אין אויער
האַט זיך געטראָגן אַ פייסעריי, אַ ברומעריי, און אַ געדיכטער, קרעכצנ-
דיקער קלאַנג, ווי דאָס וואַלט זיך געריסן פון צענדליקער מענטשישע
הערצער:

— סיגייט — סיגייט — סיגייט!

דער דאָזיקער געשריי, אַ קורצער, ווי אַ זעץ, און אַ שווערער
ווי דער אוויר פון אַ געוואַלדיקער ברוסט, וואָס ווערט דערשטיקט
פון אַנשטרענגונג, האָט זיך געטראָגן איבערן טייך, געפלוין אויף
די כוואַליעס, ווי אויפהענגדיק זיי צו דער ווילדער שפּיל מיטן ווינט
און געשליידערט זיי מעכטיק אויפן ברעג.

ביים בערגיקן ברעג זיינען געשטאַנען אויף די אַנקערס צוויי ליי-
דיקע בערלינעס, און זיערע הויכע מאַסטן, וואָס האָבן זיך געהויבן
אין הימל אַרײַן, האָבן זיך אומרוק געוויגט פון זייט צו זייט, ווי
אויסשרייבנדיק אין לופטן אַ שריפט, וועלכן מען האָט נישט געקאָנט
זען, די דעקן פון די ביידע בערלינעס זיינען געווען אַנגעלייגט מיט
בוי-האַלץ פון גראַבע ברוינע קלעצער; אומעטום זיינען געהאַנגען

געוואלדיקע האַקנס, קייטן אין שמריק האַבן זיך געצויגן פון זיי, וויגן-דיק זיך אין דער לופטן; די רינגען פון די קייטן האַבן שוואַך גע-קלימפערט... אַ המון פויערים אין בלויע און רויטע בלוועס האַבן געקייקלט איבערן דעק אַ גרויסע קלאַץ, און טרעטנדיק שווער מיט די פיס, געאַכצעט מיט דער פולער ברוסט:

— ס'זייט — ס'זייט — ס'זייט!

אומעטום האַבן זיך אַרום די קלעצער געקלעפט גרויסע, בלויע און רויטע שטיקער פון מענטשלעכע גופים; דער ווינט האָט צעבלאָזן זייערע בלוועס און תחתונים און צוגעגעבן זיי אַן אויסטערלישע פאַרם, מאַכנדיק זיי דאָ הויקערדיק, דאָ קיילעכדיק און אָנגעבלאָזן ווי פענכערס. די מענטשן האַבן פֿי די האַלץ און אויף די דעקן פון די בערלינעס עפעס געפונדן, געווענט, געהאַקט, געשלאָגן נעגל, און אומעטום האַבן זיך באַזעצט גרויסע הענט מיט פאַרקאַשערטע אַרבל פון די העמדער, ביז די עלנבויגנס. דער ווינט האָט צעטראָגן אין דער לופט די שפענדלעך און דעם פאַרשיידנאַרטיקן, לעבעדיקן, מונטערן טומל. די זעג האָט געגרויטשעט דעם האַלץ ווי פאַרכלינעט פון אַ בייזער פרייד; ס'האַבן טרוקן געקרעכצט און געשפאַלטן זיך די קלעצער, פאַרוואַונדעטע פון די העק; ס'האַבן ווייטאַגלעך געפלאַצט פרעטער, אויסבווגנדיק זיך אונטער די קלעפ, וואָס זיי האַבן באַקומען; ס'האַט גיפטיק געקוויטשעט דער הובל. דער אַייזערנער בריאַוג פון די קייטן און דער קרעכנדיקער סקריפן פון די האַקנס האַבן זיך צונויפגעגאַסן מיטן צאָרנדיקן רעש פון די כוואַליעס, און דער ווינט האָט הילכיק געיאַמערט, פונאַנדערוואַרפנדיק איבערן טייך דעם גערויש פון אַר-בעט און געטריבן איבערן הימל די כמאַרעס.

— מישקאַ-אַ! אַ קויל זאָל זיך טרעפן... — האָט מען קלינגענדיק געשריען פון ערגעץ פון דער הויך איבער די קלעצער. פון אונטן אויף דער דעק האָט אַ הויכער פויער, פאַררייסנדיק דעם קאַפּ אַרױף-צו, אַפגעטעמפערט.

— וואָס? — און דער ווינט האָט, שפילנדיק זיך מיט זיין טונקל בלאַנדער פאַרד, געוואַרפן זי דעם פויער אין פנים.
— דער-לאַנג דעם עק...

עמענס א הילכיקער באם האָט געוואָלדעוועט ווי אין אַ רער:
 — דו, בלינדער רוח איינער, ווי האָסטו צוגעגענגלט די ברעט? זעסט ניט? איך וועל דיר באַלד אויסווישן דייע אויגן!
 — קינדער-לעך, מיר היי-בן אָן, נה, לאַמיר!
 — נאָך אַ העלדי-שן פּרוּוו! ... — האָט עמעצער געבעטן מיט אַ הויכער שטים...

פאַמא, אַ שיינער און אַ שלאַנקער, אין אַ קורצן טוכענעם פּי-דושאַק און אין הויכע שטייול, איז געשטאַנען אַנגעלענט מיטן פלייצע אויפן מאַסבוים, און מיט אַ ציטערדיקער האַנט געצופט דאָס בערדל און געווען צופרידן מיט דער לעבעדיקער אַרבעט פון די פויערים. דער טומל, וועלכער האָט זיך געטראָגן אַרום אים, האָט אַרויסגערופן אין אים אַן עקשנותדיקן פאַרלאַנג צו שרייען, צו האַווען צוואַמען מיט די פויערים, צו האַקן האַלץ, צו שלעפּן משאות, באַפעלן—צווינגען אַלעמען צו זיין אויפמערקזאַם צו אים און צו דערווייזן אַלעמען זיין כּוח, זיין פּלינקייט, זיין לעבעדיקע נשמה. נאָר ער האָט זיך אַיינגעהאַלטן און געשטאַ-נען אַ שווייגנדיקער און אומבאַוועגלעך: אים איז געווען אַ חרפה און ער האָט זיך פאַר עפעס געשראַקן. אים האָט געדריקט דאָס, וואָס ער איז דאָ פאַלעבאַם איבער אַלעמען, אין דאָס, וואָס, אויב ער וועט זיך אַליין אויך נעמען דאָ אַרבעטן — וועט אים קיינער ניט גלויבן, אַז ער אַרבעט, איינפאַך, ווייל ס'וויילט זיך אים אַזוי און ניט כּדי אונטערצווייגן זיי, כּדי ווייזן זיי אַ ביישפּיל. און זיי וועלן נאָך גאָר נעמען לאַכן פון אים, אָט די פויערים...

אַ טונקל פּלאַנדער יונג מיט געקרויזטע האַר און אַ פּו-נאַנדערגעשפּילעטן קאָלנער פון העמד פּלעגט דאָ פאַרבייליפּן פאַרביי אים, אַמאָל מיט אַ ברעט איבער די פלייצעס, אַמאָל מיט אַ האַק אין דער האַנט: ער פּלעגט אונטערשפּרינגען ווי אַ פּונאַנדערגעשפּילטער באַק, פּונאַנדערוואַרפן אַרום זיך אַ פּריילעכן, קלינגענדיקן געלעכטער. געוויצלט זיך, געזודלט זיך, אַזוי געזומט. ריהאַט געאַרבעט, ניט ווערנדיק מיר, העלפּנדיק דאָ אַייגעס, דאָ אַ צווייטן, שנעל און פּלינק אַרומלויפּנדיק איבערן דעק, וואָס איז געווען פאַרוואַרפן מיט שפּענער און האַלץ. פאַמא האָט עקשנותדיק אים נאָכגעקוקט און געשפּירט, אַז ער איז

מקנא דעם דאָזיקן לוסטיקן יונג, פון וועמען ס'האָט אזוי געווייט מיט
עפעס געוונט, וואָס רעגט אָן.

„אָגליקלעכער, מוז ער זיין“... — האָט פּאַמאַ געטראַכט און
די מחשבה האָט אַרויסגערופן ביי אים אַ שאַרפן, שטעכנדיקן פאַרלאַנג,
ווי ניט איז אָפּרייסן אים פון דער אַרבעט, קרעמפירן אים. אַלע אַרוב
אים זיינען געווען אַרומגעכאַפּט מיטן ברען פון דער האַסטיקער אַרבעט,
אַלע האָבן פּריינדלעך און געראַטן צוגעפּעסטיקט די קלעצער, אַייניגע
אַרדנט די הייב-מאַשינעס, גרייטנדיק זיך אויפצוהויבן פון גרונט
פון טייך די דערטרונקענע בערלינע; אַלע זיינען געווען פּריילעך —
און געלעבט. ער נאָר איז געשטאַנען אָן אַ זייט פון זיי, ניט וויסנדיק,
וואָס ער האָט דאָ צו טאָן. ער האָט קיין זאַך ניט געקאַנט דאָ
עפעס אויפּטאָן, שפּירנדיק זיך דאָ אָן איבעריקער, אַ ניט-ניטיקער
אין דער דאָזיקער גרויסער אַרבעט. ער האָט זיך געשפּירט געקלענקט,
וואָס ער איז דאָ אָן איבעריקער צווישן די מענטשן, און וואָס לענגער
ער האָט זיך צוגעקוקט צו זיי, אַלץ מער האָט זיך געשטאַרקט אין
אים די דאָזיקע קרענקונג. און אַלץ מער האָט אים געבויערט דער
געדאַנק, אַז דאָס אַלץ ווערט דאָך געמאַן פאַר אים, און פונדעסט-
וועגן איז ער דאָ ווי אַ זייטיקער...

„וואו-ושע איז דאָ מיין אָרט? — האָט זיך אים מרה-שחורהדיק
געטראַכט. — וואו איז דאָ מיין אַרבעט?... צי דען בין איך אַזאַ
פאַרזעעניש? איך האָב פּוּח ניט ווייניקער ווי יעדערער פון זיי... צו
וואָס נוצט עס מיר אָבער?

די קייטן האָבן געקלונגען, די הייבמאַשינעס האָבן געקרעכצט,
הילטיק האָבן זיך געטראָגן איבערן טייך די קלעפּ פּוּח די העק און
די פאַרזשעס האָבן זיך געוויגט אונטער די קלעפּ פון די כוואַליעס...
און פּאַמען האָט זיך געדוכט, אַז ער וויגט זיך אויך, ניט צוליב דעם,
וואָס דער דעק וויגט זיך אונטער זיינע פּיס, נאָר דערפאַר, וואָס ער קען
ניט אַיינשטיין פעסט אויף זיינע פּיס...

דער אויפּזעצער, אַ נידעריקער פּיערל, מיט אַ שפּיציק גרויער
בערדל און שמאַלינקע אייגעלעך אויפן גרויען צעקנאָדערטן געזיכט,
איז צוגעקומען צו אים און זיך אָפּגערופן ניט הויך, אָבער מיט עפעס
אַ באַזונדער באַטאָנונג אין די רייד:

— שוין אלץ פארטיק געמאכט, פאמא אינגאמישט, אלץ איז
איצט ווי ס'פאדארף צו זיין... מען קען שוין, מיט גאסס הילף, אָג-
הייבן...

— נו, הייב אָן... — האָט פאמא קורץ געענטפערט, אויס-
דרייענדיק זיך פון דעם פויערס דורכדרינגענדיקע שמאלע אויגן.
— נו, גאָט צו דאַנקען! — האָט דער אויפזעער זיך אָפּגערופּן,
פאַרשפּילענדיק, נישט אַיילנדיק, ויין מאַדינאַרקע, און אָנגעמענדיק דער-
ביי אַ וויכטיקע מינע. ער האָט פאַמעלעך אויסגעדייט דעם קאַפּ,
גענומען פאַטראַכטן די קלעצער אויף די בערלינעס, זעלכע האָבן
זיך איינע פון צווייטן אָפּגעטיילט מיט פאַסן וואַסער, אויף אַ מרחק
פון אַ פינגע קלאַפּטער אין דער ברייט, און נאכדער האָט ער קלינגענדיק
אויסגערופּן:

— חבֿרה, אויף די ערטער!

די פויערים האָבן זיך צעשאַטן איבער די בערלינעס, האָבן זיך
לעבעדיק צונויפגענומען אין פאַזונדערע ענגע גרופּעס ביי די ווינדעס,
איבער די פאַרענטשן און וייער גערידעריי איז אַנטשוויגן געוואָרן.
אייניקע האָבן פלינג אַרויפגעקלעטערט אויף די קלעצער און פון
דאָרט שווינגענדיק געקוקט אַראָפּ, האַלטנדיק זיך אָן די שטריק.
— גיט אַכטונג, קינדער! — האָט זיך דערהערט דעם אויפזעערס
קלינגענדיקער און רויקער קול. — גיט אַכטונג, צי איז אלץ אין אַר-
דענונג? ווען די וויבער דאַרפן זיך לייגן אין קימפעט, קענען זיי זיך
דאָן נישט זעצן נייען העמדער... נו... בעט גאָט!

און אַראָפּוואַרפנדיק דאָס היטל אויפן דעק, האָט דער אויפ-
זעער אויפגעהויבן דאָס פנים צום הימל און זיך גענומען צלמען אָן
אויפהער. קוקנדיק אויף אים, האָבן אויך אלע פויערים אויפגע-
הויבן די קעפּ צו די וואַלקנס און ברייט צעפירנדיק מיט די הענט,
האָט זיך איבער זייערע בריסט אָפּגעשאַטנט דאָס צלמען זיך. אַנ-
דערע האָבן געדאַונט אויפן קול און דער היזעריקער, אונטער-
דריקטער געמורמל האָט זיך צונויפגעמישט מיטן גערויש פון די
כוואַליעס:

— גאָט, זיי אונז צו הילף!... הייליקע גאָטסמוטער... היילי-
קער ניקאַלאַ...

פאָמאָ האָט געהערט די דאָזיקע תפילות און זיי האָבן זיך גע-
לייגט אויף זיין נשמה, ווי אַלאַסט. ביי אַלעמען זיינען די קעפּ געווען
אויפגעדעקטע, בלויז ער אליין האָט פאַרגעסן אַראָפּנעמען דאָס
הויטל. ענדקנדיק די תפילה, האָט דער אויפזעער אים ערנסט געעצהט:
— זייט אויך מתפלל צו גאָט...

— דו מוז דיין זאך... און מיך לערן ניט! — האָט פאָמאָ גע-
ענטפערט, קוקנדיק אויף אים מיט כעס. וואָס מער עס האָט געדויערט
די אַרבעט — אַלץ שווערער און מערער האָט אים געקערנקט צו
זען זיך אָן איבעריקן צווישן די דאָזיקע הויקע מענטשן, זיכערע אין
זייער כוח, און גרייטע אויפצוהויבן פאַר אים עטלעכע מיוזנט פוה
פון גרונט פון טייך. אים האָט זיך געוואָלט, אַז זיי זאָלן האָבן אַ
דורכפאַל, אַז זיי זאָלן זיך אַלע צעטומלען איבער אים און אין מוח
ביי אים האָט דורכגעבליצט אַ שלעכטער רעיון:

— אפשר וועלן זיך נאָך די קייטן איבערדייסן...
— קינדערלעך! הערט! — האָט דער אויפזעער געליאַרעמט. —
הייבט אָן אַלע גלייך... מיט גאָטס הילף! — און אַ פאַטש-טוענדיק
פלוצלונג מיט די הענט, האָט ער דורכשניידנדיק די לופט אַרויס-
געלאָזן:

— גע-גאַנגען זאָל ווערן.
די אַרבעטער האָבן אונטערגעכאַפט זיין אויסגעשריין און אַלע
האָבן אין איין שטים, אויפגעהייטערטע און מיט אַנשטרענגונג אונט-
טערגעכאַפט:

— גע-גאַנגען! געריט זיך...
די הויפווינדעס האָבן זיך צעקוויטשעט און צעסקריפעט, ס'האָבן
זיך צעקלונגען די קייטן, אויסציענדיק זיך אונטער דער משא, וואָס
האָט זיך פלוצלונג אָנגעזעצט אויף זיי. די אַרבעטער, אַנשפאַרנדיק
זיך אָן די אָנהאַלמערס פון די ווינדעס, האָבן געוואַלדעוועט און שווער
געמאַפּטשעט איבערן דעק. צווישן די פערלינעס האָבן מיט רעש
געפאַטשט די כוואַליעס, ווי ניט וועלנדיק אַפּטערען די מענטשן זייער
רויב. אומעמוס האָבן אַרום פאַמען זיך אויסגעצויגן און געצאַפּלט
מיט אַנשטרענגונג שמדיק, קייטן און קאַנאַמן. זיי האָבן ערגעץ
געפּויעט איבערן דעק, פאַרביי זיינע פיס, ווי געוואַלטיקע, גרויע ווערים,

אויפֿהייבנדיק זיך העכער אַרונג נאָך אַרונג און מיט אַ געקלימפער
אַזעקפאלנדיק ערגעץ, און דער פאַרטייבנדיקער געבריל פון די
אַרבעטער האָט פאַרהילכט אלע קלאַנגען.

— אינאַנצן עס הייבט זיך, אינגאַנצן עס רירט זיך, אַ-רויס... —
האָבן זיי גלייך און זיגעריש געזונגען. און אין דער געדיכטער כוואַליע
פון זייערע שטימען האָט, ווי אַ מעסער אין אַ ברויט אַריינגעזעצט, גע-
שניטן דער קלינגענדיקער קול פון אויבזעער:
— קינ־דער־לעך־ך! לעבעדיקער... אלע... אַ-לע... מיט איינ-
מאַל...

פאַמען האָט באַהערשט אַן אויסטערלישע אומרויקייט: אים
האָט זיך ליידנשאַפטלעך געוואַלט אַריינגיסן אין דאָזיקן באַגייס-
טערנדיקן געבריל פון די אַרבעטער, אַזאַ ברייטן און מעכטיקן, ווי דער
טייך, אין דער דאָזיקער אויפֿרייצנדיקער סקריפּעריי און געבראַזגע-
רײ פון אַייזן, אין דער דאָזיקער פייפּעריי, קוויטשעריי און שטורמישע
געפאַטשעריי פון די כוואַליעס. פון דעם שטאַרקן כוח פון זיין פאַר-
לאַנג האָט אים אַרויסגעשלאָגן אויפן פנים אַ שווייס, און אַפֿרייבנדיק
זיך פּלוצלונג פון שלאַגברויט, האָט ער, מיט ברייטע שפרונגען, גע-
וואָרפן זיך צו דער הויבזינדע, אַ בלאַסער פון אויפֿרענגונג.

— אַ-לע צו-זאַ-מען! צוזאַמען... — האָט ער אויך געהאַלפן
שרייען מיט אַ ווילדן קול. צוליבנדיק צום הענטל פון דער ווינדע,
האָט ער זיך פון האַסטיקייט אָנגעשטויסן אויף איר מיט דער
ברוסט, און ניט שפּירנדיק קיין ווייטאַג, האָט ער אָנגעהויבן זיך דרייען
אַרום דער ווינדע, שטופנדיק מיט די פיס אָן דעק. עפעס מעכטיקס
הייסעס האָט זיך אים אַריינגעגאַסן אין ברוסט, פאַרנעמענדיק דעם
אַרט פון יענער אָנשטרענגונג, וואָס ער האָט אויסגעבראַכט דרייענ-
דיק דעם אָנהאַלטער: אַן אומבאַשרייבלעכע פרייד האָט געשטורעמט
אין אים און זיך געריסן אַפּער מיט אַ באַגייסטערטן געשריי. אים
האָט זיך געדוכט, אַז נאָר ער אַליין דרייט מיט זיין קראַפט דאָס
הענטל, הייבנדיק די משא, און אַז זיין קראַפט האַלט אין איין
וואַקסן. איינגעבויענערדייט, מיט אַן אַראַפּגעלאָזענעם קאַפּ אזו ער,
ווי אַן אַקס, געגאַנגען אַנטקעגן דער קראַפט פון דער משא, וואָס
האָט אים אָפּגעשליידערט אויף צוריק, נאָר דאָך אָפּגעטראָגן דעם

וועג. יעדער מױט פֿאַראױם האָט אים אַליץ מער געױצט, יעדע פֿאַר-
שווענדעטע אָנשמרענונג איז תּיכּף פֿאַרביטן געוואָרן בײַ אים דורך
אַ צופּלוס פֿון אַ פּרענענדיקן, שטורמישן שטאַליץ. דער קאַפּ האָט
זיך אים געדױט, די אויגן האָבן זיך אָנגענאַסן מיט בלוט, ער האָט
גאַרנישט געזען, נאָר בלייז געפּולט, און מען טרעט אָפּ פֿאַר אים, און
ער נעמט אײַן, און אָט וועט ער מיט זײַן כּוח איבערקערן עפעס גע-
וואַלדיקס, וואָס טרעט אים אָפּ דעם וועג, — איבערקערן, באַזיגן אין
דאָן וועט ער אָפּטעמען לײכטער און פּרײער, פּול מיט אַ שטאַל-
צער פּרײד. דאָס ערשטע מאָל אין לעבן האָט ער איבערגעלעבט
אַזאַ מעכטיקן, באַגײסטערטן געפּיל, און מיט דער גאַנצער קראַפּט
פֿון זײַן דאַרשטיקער, הונגעריקער נשמה האָט ער עס געשלאָנגען,
ווערנדיק פֿאַרשיכורט דערפֿון, און אויסדריקנדיק זײַן פּרײד מיט
הױכע יזבל-געשרײען, אין האַרמאַניע מיט די אַרבעטער:

— עם היבט זיך, אינגאַנצן, עם רירט זיך, אינגאַנצן אַרױס...

— האַלט! שטאַרקער: האַלט — חברה...

פֿאַמען האָט אַ ועץ געמאַן אין ברוסט און אים אָפּגעשטויסן

צוריק...

— מיט מול געענדיקט, פֿאַמאַ אינגאַטישט! — האָט אים באַ-
גריסט דער אויפּזעער און די קנױטשן האָבן אויף זײַן פּנים געצײמערט
מיט פּרײלעכע שטראַליץ: — גאָט צו דאַנקען! פֿאַרמאַטערט אונדאָ?
דער קאַלטער ווינט האָט געבלאַזן פֿאַמען אין פּנים. אַ צופּרי-
דענער, פֿאַרימערשער גערויש האָט זיך געטראָגן אַרום אים; געמיטלעך
איבערזולענדיק זיך, פּרײלעכע, מיט שמײכלען אויף די שוויסיקע
פּנימער, זײנען די פּויערים צוגעקומען צו אים און אים ענג אַרומגערינגלט.
ער האָט פֿאַרלאָרן געשמײכלט: די אויפּרענונג איז נאָך נישט אָפּ-
געקילט געווען בײַ אים און האָט אים נאָך נישט דערלויבט פֿאַר-
שטײן, וואָס איז געשען און פֿאַרוואָס זײנען אַלע אַרום אַזוי פּרײלעך
און צופּרידן.

— הונדערט זיבעציק טויזנט פּוד אַרױסגעשלעפּט, ווי אַרעמעך

פֿון בײַט! — האָט עמעצער אַרײַנגעוואָרפֿן.

— מען דאַרף בעטן בײַם באַלעבאַס אויף אַן עמערל...

שטייענדיק אויף א קופע קאנאטן, האָט פּאַמאָ געקוקט איבער די קעפּ פון די אַרבעטער און געזען: צווישן צוויי בערלינערס האָט זיך זייט ביי זייט באַוווּן אַרדטיגע בערלינער, אַ שוואַרצע אַזאַ, אַ גליטשיקע, אַ צעבראַכענע און אַרומגעוויקלט מיט קייטן. זי איז געווען אינגאַנצן אַרומגעריבן, ווי זי וואָלט געווען אויפגעשוואַלן פון עפעס אַ שרעקלעכער קרענק, און אַן אָנמעכטיקע איז זי פאַרמלאָן געהאַנגען איבערן וואַסער צווישן אירע חרטים, אַנשפּאַרנדיק זיך אַויף זיי. אַ צעבראַכענער שלאַבנים האָט אַרויסגעשטאַרטשעט פון איר; אויפן דעק, פאַדעקט מיט פלעקן פון ראַסט, האָבן גערונען די קע רויטלעכע וואַסער-שטרעמלעך, ענלעך אויף בלוט. דאָרט זיינען אומעמום גע- לעגן קופּעס אַייזן, שוואַרצע אַזעלכע, פייכטע שטיקער האַליק, שטריק... — אויפגעהויבן? — האָט פּאַמאָ געפרעגט, ניט וויסנדיק וואָס ער זאָל ריידן ביים אָנבליק פון דער דאָזיקער מיאסער, שווערער מאַסע, און דערשפירנדיק זיך ווידער געקרענקט ביים געדאַנק, וואָס צוליבן אויפהייבן פון וואַסער דאָס דאָזיקע ברודנע, צעבראַכענע פאַר- זעעניש האָט ער אַזוי אויפגעברויזט אין דער נשמה, אַזוי געפרייט זיך...

— אויף וואָס טויג זי... — האָט פּאַמאָ אומבאַשטימט זיך אָפּ- גערופן צום אויפזעער.

— נישקשה! מען וועט זי אויסלאָרן וואָס גיכער, אַוועקשמעלן אַ מאַן צוואַנציק בעל-מלאכות — וועלן זיי איר שנעל פּרענגען אין אַרדענונג! — האָט טרייסנדיק אים, גערעדט דער אויפזעער.

דער מונקל-בלאַנדער יונג האָט נאָך אַלין פרייט און פריילעך געשמייכלט פּאַמען אין געזיכט און געפרעגט:

— אַ שנעפּסל וועט זיין פאַר אונז?

— האַסט נאָך צייט! — האָט שטרענג געענטפערט אים דער אויפזעער. — זעסט דאָך — אַ מענטש איז פאַרמאַטערט...

דאָן האָבן אויך די פּויערים זיך צערעדט:

— נאָך ווי פאַרמאַטערט!

— ס'איז ניט קיין לייכטע זאַך!

— פון ניט געוויינהייט, פאַרשטייט זיך, ווערט מען מיר...

— פון ניט געוויינהייט איז קאַשע אויך שווער צו עסן...

— איך בין ניש פארמאטערט... — האָט זיך פּאַמאָ ביז אָפּגע-
רופן און ווידער האָבן זיך דערהערט דרך-ארצדיקע אָפרופן פון
די פויערים, וועלכע האָבן אים אַלין אַרומגערינגלט:
— אַרבעט, אויב נאָר מען האָט דערצו חשק, — איז אַגעשמאַקע
זאָך.

— ס'איז ווי אַ שפּיל...
— ווי, למשל, מען שפּילט זיך מיט אַ אישה...
אָבער דער טונקל-בלאָנדער יונג איז פעסט פּאַשטאַנען אויף
זיינס:

— אייער הערשאַפּט! אויף אַן עמערל כאָטש, א? — האָט ער
גערעדט, שמיכלענדיק און זיפּענדיק.

פּאַמאָ האָט געקוקט אויף די פּאַבערדיקע געזיכטער, וואָס זיי-
נען פאַר אים געשטאַנען, און געשפּירט ביי זיך אַ פּאַרלאַנג צו
זאָגן זיי עפעס באַליידיקנדיקס. נאָר אין זיין קאָפּ איז נאָך אַלין
געווען ווי עפעס צונויפגעמישט. ער האָט ניש געפּינען דאָרט קיין
שום געדאַנקען, און אָפּגעבנדיק זיך, ענדלעך, אַ חשבון אין זיינע
רייד, האָט ער מיט האַרץ אַרויסגעזאָגט:

— איר וואָלט וועלן רק שיכורן! אייך איז אַלין איינס,
וואָס איר זאָלט ניש טאָן! איר וואָלט בעסער אַמראַכט געמאַן — גר
וואָס? פּאַרוואָס?... עך, איר!

אויף די פּינער פון די מענטשן, וועלכע האָבן אים אַרומ-
גערינגלט, האָט זיך באַוווּן אַן אויסדרוק פון אַנטשוישונג; די בלויע
און רויט-פּאַבערדיקע געשטאַלטן האָבן גענומען זיפּען, קראַצן זיך,
אונטערשפּרינגען אַ פּוס אויף אַ פּוס. אַנדערע, אַקק טוענדיק אויף
פּאַמען, האָבן זיך האַפּענונגסלאָז אָפּגעקערט אָן אַ זייט.

— נו — יאָ! — האָט אָפּזיפּענדיק, אַ זאָג געמאַן דער אויפ-
זעער. — דאָס שאַדט ניש! — ס'דייסט — אַמראַכט צו טאָן צוליב
וואָס און פּאַרוואָס... דאָס זיינען ווערטער... מיט שכל...

דער טונקל-בלאָנדער יונג איז אָבער געבליבן ביי אַן אַנדער-
מיינונג; גוטמוטיק אונטערשמיכלענדיק, האָט ער אַ מאַך געמאַן מיט
דעה האַנט און געמאַלדן:

— מיר האָבן ניש קיין צייט צו טראַכטן פֿי דער אַרבעט!
איז זי דאָ — איז מאַך זי! אונזער זאָך איז פשוט: אויסקראַצן
אָרובל און — אַדאַנק דיר, גאָט! מיר קענען אַליץ טאָן...

— און וואָס מען פֿאַדאַרף צו טאָן, ווייסטו? — האָט פֿאַמאַ
אַ פֿרעג געטאָן אַן אויפגעקאַכטער דערפון, וואָס יענער רעדט אים
אַנטקעגן.

— אַליץ פֿאַדאַרף מען... אי דאָס, אי יענץ...

— און עפעס אַטאַלק?

— אַטאַלק איז אומעטום איינער פֿאַר אונזער פֿאַרוף... אויף
פֿרויט, אויף שטייער אויסאַרבעטן — און לעבן! און אַמאָל טרעפט
אויף אַ טרונק אויך...

— ער, דו! — האָט פֿאַמאַ מיט פֿאַראַכטונג אויסגערוּפֿן. —

רעדסט אויך... וואָס פֿאַרשטייטו?

— צי דען איז אונזער זאָך צו פֿאַרשטיין? — האָט דער מונקל-
בלאָנדער יונג ניש אָפּגעלאָזט זיינס, טרייסלענדיק מיטן קאָפּ. אים
איז שוין געוואָרן לאַנגוויליק דער שמועס מיט פֿאַמען. ער האָט
אים חושד געווען, אַז ער וויל ניש געבן אויף פֿראַגן און איז אַ ביסל
געווען אין פעס.

— אַט אַזוי-אַ! — האָט מוסרנדיק געזאָגט פֿאַמאַ, אַ צו-

פֿרידענער, וואָס דער יונג האָט נאָכגעלאָזט, און ניש פֿאַמערקן-
דיק בעת-מעשה די קרומע, שפּאַטישע בליקן. — און דער וואָס פֿאַר-
שטייט, דער פֿילט, אַז מען דאַרף טאָן אַן אייביקע אַרבעט!

— פֿאַר גאָט, הייסט עס! — האָט אויפגעקלערט דער אויפוער,

פֿאַרטאַכטנדיק די פויערים, און פֿרום אָפּזיפּצנדיק, צוגעגעבן: —
דאָס איז ריכטיק... אַך, ווי דאָס איז ריכטיק!

פֿאַמאַ איז געווען אַ פֿאַנייסטערטער פון אַ פֿאַרלאַנג צו זאָגן
עפעס ריכטיקס און וואַניקס, פֿדי אַט די אַלע מענטשן זאָלן זיך
פֿאַציען צו אים עפעס אַנדערש. מחמת אים איז ניש געפֿעלן געווען,
וואָס זיי האָבן אַלע, אויסער דעם טונקל-בלאָנדן, געשוויגן און גע-
קוקט אויף אים ניש-פֿריינדלעך, ווי פון אַ זייט, מיט אַזעלכע אומעמקע
פֿרויעריקע אויגן.

— מען דארף טאן עפעס אזוינס, — האָט ער ווידער גערעדט,
באווענדיק מיט די ברעמען, — עפעס אזוינס... אז אין טויזנט יאָר
ארום זאָלן מענטשן קענען זאָגן: אָט דאָס האָבן אויפגעטאָן די
באַגראַדער פויערים... יאָ!...

דער טונקל-בלאָנדער יונג האָט אַ פאַרוואַנדערטער געקוקט אויף
פאָמען און געזאָגט:

— די וואָלגע זאָלן מיר אפשר אויסטרינקען? — און אונטער-
שמיכלענדיק דערביי אונטערן נאָז, האָט ער אַ טרייסל געטאָן מיטן
קאָפּ און געמאָלדן: — דאָס קענען מיר ניט... מירן דאָך אלע צע-
פלאַצט ווערן...

פאָמא האָט זיך פאַרלאָרן פון יענעם רייד און קאָנפּוויש גע-
נומען קוקן ארום זיך: די פויערים האָבן פּינסטער געשמיכלט, מיט
ביטול, גיפטיק... און די דאָזיקע שמיכלען האָבן אים געשמאָכן ווי
גאַרלען.

עמעצער, עפעס אַן ערנסטער פויער, מיט אַ גראַלעך בערדל, וואָס
האָט די גאַנצע צייט ניט געעפנט דאָס מויל, האָט אים פּלוצלונג צעעשנט,
און צורוקגריק זיך צו פאָמען, לאַנגזאַם אַרויסגערעדט:

— ווען מיר זאָלן אַפילו די וואָלגע אויסטרינקען ביז טרוקן
און נאָך דערצו פאַרבייסן אָט מיט דעם באַרג — וועט דאָס אויך
פאַרגעסן ווערן, אייער הערשאַפט. אַליין וועט פאַרגעסן ווערן... דאָס
לעבן איז צו לאַנג... זאָכן אַזעלכע, וואָס זאָלן אַרויסשטאַרמשען הויך.
איבער אַליין — איי ניט פאַר אונז אויפצוטאָן... מיר קענען פּלוז-
אָט די קלעצער צונויפשמערן...

אַפּגעזאָגט, און סקעפטיש אַ שפיי טוענדיק אונטער די איי-
גענע פיס, איז ער גלייכגילטיק אַפּגעטראָטן פון פאָמען, פאַרפאַלי-
ווענדיק צווישן המון, ווי אַ האַקן אין האַרץ. זיינע ווערטער האָבן
אינגאַנצן דערשלאָגן פאָמען; ער האָט דערשפּירט, אז די פויערים
האַלטן אים פאַר נאַריש און קאָמיש. און פּדי צו ראַטעווען זיין באַ-
דייטונג אַלס פּאַלעבאָס אין זייערע אויגן, פּדי אויפּסיי צו ציען צו זיך.
די אויפּמערקזאַמקייט פון די פויערים, וועמען ער איז שוין מסתמא
דערעסן געוואָרן, האָט ער זיך שטאַלין אויסגעגלייכט, אַנגעבלאָזן

די באקן ביז לעכערלעכקייט און מיט א זוירקנדיקער שמים ארויסגע-
פלאצט:

— איך שענק... אויף דרײַ עמערס!

קורצע רײד זײנען תמיד אינהאלטסרײכער און זײנען שמענדיק
מער מסוגל צו מאַכן אַ שטאַרקן אײנדרוק. די פויערים האָבן מיט דרײַ-
אָרץ אָפּגעטראָטן פון פאַמען און פונאַנדערגעשאַטן זיך, בוקנדיק זיך
דערבײַ נידעריק און מיט פּרײלעכע, דאַנקבאַרע שמיכלען אים אָפּ-
געדאַנקט פאַר זײן פּרײטער האַנט, מיט אַ פּרײנדלעכן, געמײנזאַמען
גערודער.

— שיפט מיך אַרײַבער צום ברעג, — האָט פאַמאַ אַ זאָג גע-
טאָן, שפירנדיק, אַז די פון סײַ אויפגעקומענע פאַגײסטערונג וועט
זיך בײַ אים לאַנג נישט האַלטן. עפעס אַ וואַרעם האָט געזויגן זײן
האַרץ און אים איז געווען לאַנגווייליק.

— סײַז מיר שווער! — האָט ער געזאָגט, אַרײַנקומענדיק אין
שטיבל, וואו סאַשאַ איז אין אַן אויסגעפּוצטער ראָזער קלייד געווען
עפעס פאַרנומען אַרום טיש, פונאַנדערשטעלנדיק אויף אים ווײן
און פאַרבייסנס. — סײַז מיר שווער, אַלעקסאַנדראַ! וואַלט כאַטש
עפעס געטאָן פאַר מיר, האַ?

זי האָט אויפּמערקזאַם אַ קוק געטאָן אויף אים, און אַנדער-
זעצנדיק זיך אויפן בענקל נאָענט לעבן אים, זיך אָפּגערוּפּן:
— אַז סײַז עפעס שווער — הייסט עס, אַז סײַז זיך עפעס...
איז וואָס ווילסטו?

— איך ווײס נישט! — האָט פאַמאַ געענטפערט, שאַקלענדיק
אומעטיק מיטן קאַפּ.

— פאַקלער נאָר... טו אַ זוך.

— איך קען זיך נישט פאַקלערן... עס קומט גאַרנישט אַרויס
פון דעם...

— עך, דו... קינדעלע! — האָט שמיל און מיט בישול געזאָגט
סאַשאַ, אַפּרוקנדיק זיך פון אים. — דער קאַפּ איז בײַ דיר אַן איבע-
ריקער...

פאַמאַ האָט נישט דערפילט איר טאָן און נישט באַמערקט איר
באַזענדיג, אַלענענדיק זיך מיט די הענט אויבן בענקל, האָט ער זיך

אויסגעבויגן פאראויס און געקוקט אויפן דיל און גערעדט, שאָק-
לענדיק מיטן גאַנצן גוף:

— אמאל טראַכסטו און טראַכסט... די געדאַנקען קלעפן זיך
ארום דיין גאַנצער נשמה, ווי פעך... און פלוצלונג ווערן זיי אלע
פאַרשוואַנדן פון דיר, ווי זיי וואָלטן ערגעץ געוואָרן איינגעזונקען...
אין דער נשמה ווערט דאָן, ווי אין אַקעלער, פינסטער, פייכט, איג-
גאַנצן פוסט... ס'בלייבט דאָרט גאַרנישט... ס'ווערט אזוי שרעק-
לעך, ווי דו וואָלסט געווען ניט קיין מענטש, נאָר אַ גרונטלאָזער
הרום. וואָס פעלט מיר?

סאַשא האָט פון דער זייט געקוקט אויף אים און מיט אַ האַל-
בער שטים צעוונגען זיך אַ פאַרטראַכטע:

„Эх и дунеть вѣтеръ — туманъ со моря поидеть“... *

— שיפורן וויל איך, ניט... ס'עקלט: ס'איז אלץ איינס און דאָס
זעלבע: די מענטשן, די פאַרוויילונגען, דער וויין... איך ווער אַ שלעכט-
טער דאָן — און כ'וואָלט דאָן אלעמען געשלאָגן... די מענטשן גע-
פעלן מיר ניט... וואָס זיינען זיי? בשום אופן קענסטו זיי ניט פאַרשטיין—
צו וואָס לעבן זיי? און ווען זיי זאָגן אמאל דעם אמת... איז וועמען זאָל
מען הערן? איינער רעדט — איינס, דער צווייטער — עפעס אַנדערש...
און איך קאָן גאַרנישט זאָגן...

„Эх и тошно безъ тебя мнѣ, милый, жить“... **

האָט געוונגען סאַשא קוקנדיק פאַר זיך אויף דער אַנטקעגנאיבער-
דיקער וואַנט.

און פאַמא האָט זיך אלץ געשאַקלט און גערעדט:
— ס'טרעפט, איך שפיר זיך שולדיק אַנטקעגן די מענטשן... אלע
לעבן זיי, האַווען, נאָר איך שרעק זיך און גלאַץ מיט די אויגן...
פונקט כ'וואָלט ניט שפירן אונטער זיך די ערד... מיין מוטער, אפּשר,
האָט דאָס מיר פאַשאַנקען מיט דער דאָזיקער געמיללאָזיקייט? דער
טויף-פאַטער דערציילט, אַז זי איז געווען ווי אַ שטיק אייז... און

* עך, וועט אַ בלאַז טאָן אַ ווינט — און אַ געפל וועט פון ים אויפגיין...

** עך, ס'איז מיר שווער אָן דיר צו לעבן, מיין ליבער.

ס'האט איר אלץ געצויגן ערגעץ... אויך מיך ציט עס... צו מענטשן
 ציט מיך. כוואַלט אַוועק צו זיי און געזאָגט: פרידער, העלפט! לערנט
 מיך! איך קאָן נישט לעבן! און אויב איך בין שולדיק – זייט מיר
 מוחל! קוקסט זיך אָבער אַרום – נישט צו וועמען צו ריידן... קיינער
 דאַרף עס נישט... אלע זיינען זיי אויסוואַרפן! און אויב אַפילו זיי זאָלן
 זיין ערגער פון מיר... איז איך... שעם זיך כאַטש צו לעבן, ווי איך
 לעב... און זיי – גאַרנישט! זיי זיינען פאַרנומען מיט אַרבעט!...
 פאַמאָ האָט זיך שטאַרק אין נישט-אַ-שענדיק אויסגעזיידלט אין
 אַנטשוויגן געוואָרן. סאַשאַ האָט איבערגעריסן דאָס געזאַנג און זיך
 נאָך מער אָפּגערוקט פון אים. הינטערן פענסטער האָט געריסן דער
 ווינט, וואַרפנדיק אַ שטויב אויף די שוויבן. אויפן אויוון האָבן געשאַרכט
 שרצים, קריכנדיק איבער אַ קופּע קינעלעך. ערגעץ האָט געמוקעט
 מיט אַ יללה אַ קעלבל.

סאַשאַ האָט שפּאַטיש געקוקט אויף פאַמען און זיך אָפּגע-

ריפן:

— אַט מוקעט דאָרט נאָך עמעצער אַן אומגליקלעכער...
 וואַלט, אפשר, אַרויס צו אים: וואַלט איר זיך, אפשר, בידע צוזאַמען-
 גערעדט... — און אַוועקלייגנדיק איר האַנט אויף זיין געקרויזטן קאָפּ,
 האָט זי שפּאַטיק אים אַ שטורכע געמאַן אין זייט...

— וואַלט, אפשר, בעסער אַ טראַכט געמאַן וועגן דעם —
 אויף וואָס טויגט איר, אַזעלכע? וואָס סקריפעסטו? הוילען איז דער
 דערעסן — איז פאַרנעם זיך מיט דייע געשעפטן...

— מיין גאָט! — האָט פאַמאָ אַ הייב געמאַן דעם קאָפּ, —
 ס'איז שווער צו ריידן אַזוי, אַז מען זאָל דיך פאַרשטיין... שווער! —
 און מיט אויפגעגונג האָט ער כמעט ווי זיך צעשריען: — וואָס פאַר
 אַ געשעפטן? ס'ציט מיך נישט צו קיין שום געשעפטן! וואָס גיבן
 געשעפטן? נאָר אַ נאַמען אַזאַ — געשעפטן! קוקסט אָבער טיפּער
 אַרײַן, אין תוך — איז עס אָן אַ מאַל? איך פאַרשטיי דען דאָס נישט?
 איך פאַרשטיי אַלץ, איך זע אַלץ, איך שפיר אַלץ!... נאָר דער
 צונג איז ביי מיר... שטום... וואָס פאַר אַ פעולה האָט מען פון גע-
 שעפטן? געלט? איך האָב עס אַזוי פיל!... אַז כיקען דערמיט דער-
 ווערן עמעצן בין טויט, אַפּשיטן דיך בין קאָפּ... ס'איז בלוין אַ

שווינדל אָט די אלע געשעפטן... איך קען געשעפטסלייט - נו, איז
וואָס? זיי האָבן אזוי פיל געלט שוין און דאָך דרייען זיי זיך בפיוון ווייטער
אין נייע געשעפטן, פרי זיך אליין ניט ארויסצוווייזן... זיי באַהאַלטן
זיך, די טייוואַלים... פרוביר אַקאַרשט זיי באַפרייען פון דאָזיקן הבל-
הבלים, וועסטו זען, וואָס וועט זיין. זיי וועלן זיך זיי בלינדע אַרומוואַרפן
אַהין און אַהער... פאַרלירן יעדן זין... משוגע ווערן! איך ווייס דאָס!
און דו מיינסט, אַז אויב ס'זיינען שוין דאָ געשעפטן - איז שוין
דער מענטש דערפון גליקלעך? ניין, לייגסט - דערצו דאַרף מען
נאָך עפעס... דאָס איז - נאָך ניט אליין... דער טיין פליסט, פרי
מען זאָל פאַרן אויף אים, אַז בױם וואַקסט צוליב נוצן, אַ הונט - היט
די שטופ... פאַר אליין אויף דער וועלט קען מען געפינען זיין באַרעכט-
טיקונג נאָר מענטשן זיינען - זיי שרצים - דורכאויס איבעריק אויף
דער ערד... אליין איז פאַר זיי, אָבער זיי - פאַר וועמען? אַהאַ? און
וואָס איז זייער באַרעכטיקונג? כאַ-כאַ!

פאַמאָ האָט געיובלט. אים האָט זיך גערעכט, אַז ער האָט
געפונען עפעס גוטס אזוינס פאַר זיך און עפעס שטאַרקס פאַר די
מענטשן. און שפירנדיק אין זיך אַגרויס פרייד דערפון, האָט ער
זיך אויך צעלאַכט.

- דער קאַפּ טוט דיר ניט וויי? - האָט סאַשאַ פאַרוואַגלט אַ פּרעג-
געמאַן, קוקנדיק אים אין פנים מיט אַ פאַרשנדיקן בליק.

- די נשמה טוט מיר וויי! - האָט ער מיט האַסט אױסגעשריען.

און דערפאַר טוט זי מיר וויי, ווייל... זי איז אַ גראַדע... מיט ווייניק
באַפרידיקט זי זיך ניט... גיב איר אַן ענטפער, ווי אזוי צו לעבן? צו
וואָס? אָט מיין טױפּפאַטער... ער האָט שכל... ער זאָגט - שאַף
זיך אליין דאָס לעבן! ער איז אָבער איינער - אזאָ... נו, איך וועל
אים פרעגן, וואַרט! אָבער אלע טענהן - דאָס לעבן האָט אונז אויב-
געגעסן! דאָס לעבן האָט אונז דערוואַרגן... אויך ביי זיי וועל איך
פרעגן... ווי אזוי מאַכט מען דאָס לעבן? מען דאַרף עס צוליב דעם
האַלטן אין האַנט... מען דאַרף עס פאַהערשן... וועסטו קיין ליים אין
האַנט ניט נעמען - וועסטו קיין טעפל ניט מאַכן...

- הער נאָר! - האָט ערנסט געזאָגט סאַשאַ, - לויט מיין
מיינונג, דאַרפסטו חתונה-האַבן - אָט דאָס איז גאָר!

— צו וואָס? — האָט פּאָמאָ געפרעגט, ציענדיק מיט די אַקסלען.

— דו דאַרפסט האָבן אַ צאַם...

— ס'קלעקט! איך לעב דאָך מיט דיר... איר זייט דען נישט אַלע אַלץ איינס די זעלבע? איינע נישט זיסער פאַר דער צווייטער... ביז דיר האָב איך געהאַט איינע... פון די זעלבע, וואָס דו... ניי, יענע האָט מיט איר גוטן ווילן... איך בין איר געפעלן און זי האָט... מסכים געווען... געווען אַ גוטע... איבעריקום — אַלץ איינס, דאָס זעלפיקע, ווי ביי דיר, כאָטש דו ביסט שענער פון איר... אויך איינע אַפּריצטע — איז מיר געפעלן געווען... אַן אמתע פּריצטע אַזא, פון אַדל. מען האָט גערעדט אויף איר, אַז זי איז אויסגעלאָפן. נאָר איך האָב זי נישט געקענט דערגרייכן... ניי אַ... אַ קלונע געווען, אַ געפילדעטע... געלעבט אין שיינקייט... איך פלעג אָפּט טראַכטן — אַט וואו איך וועל פאַרווכן דאָס אמתע! אָבער נישט געקאַנט זי דערגרייכן... און ווער ווייס, אפשר, ווען ס'וואָלט זיך איינגעגעבן... וואָלט אַלץ אָנגענומען אַן אנדער ווענדונג... ס'האָט מיך געצויגן צו איר... געמיינט — איך וועל זיך נישט אָפּרייסן... און איצט — האָב איך זי פאַרשונוקען, פאַרגאַסן מיט וויין — איך האָב זי שוין אינגאַנצן פאַרגעסן... און דאָס איז אויך נישט גוט... עך, די מענטש! אַ מנוול ביסטו, ריינדדיק געוויסנהאַפּט...

פּאָמאָ איז אַנטשוויגן געוואָרן און זיך פאַרקלערט. סאַשאַ האָט זיך אויפגעהויבן פון באַנק, זיך דורכגעגאַנגען איבערן הויז און געביסן די ליפן. נאָכדעם זיך אַוועקגעשטעלט אַנטקעגן אים, און פאַרוואַרפנדיק די הענט אויפן קאַפּ, זיך אָפּגערופן:

— ווייסט וואָס? איך גיי אַוועק פון דיר...

— וואוהין? — האָט פּאָמאָ געפרעגט, נישט אויפהייבנדיק דעם קאַפּ.

— איך ווייס נישט... אַ נפּקאַ-מינה!

— און פאַרוואָס?

— רעדסט אַלץ איבעריקע זאַכן... ס'איז לאַנגווייליק מיט דיר...

דו יאָסט אַרויף אַן אומעט...

פּאָמאָ האָט אויפגעהויבן דעם קאַפּ, אַ קוק געטאָן אויף איר

און טרויעריק זיך צעלאַכט:

— נו? ו? טאקע?

— יא! אָט וואָס: אַז איך הייב אָן צו טראַכטן, דאַן פאַרשטיי איך, וואָס דו רעדסט און פאַרוואָס... איך בין דאָך אויך פון די... ס'וועט אויך קומען מיין צייט, וועל איך זיך פאַרטראַכטן... און דאַן וועל איך שוין פאַרפאלן ווערן... אָבער דערווילע איז נאָך פאַר מיר צו פרי... ניין, איך וועל נאָך אַ לעב טאָן... און נאכהער — זאָל זיין וואָס ס'וועט זיין!

— און איך, — וועל אויך פאַרפאלן ווערן? — האָט גלייכגילטיק געפרעגט פאַמא, שוין אַ פאַרמאַטערטער פון זיינע אייגענע רייד.

— ווי-זשע דען! — האָט רויק און זיכער געענטפערט אַשא. — אַזעלכע מענטשן ווערן אַלע מאָל פאַרפאלן... ביי וועמען דער כאַ-ראַקטער ברייט זיך ניט, און קיין שכל איז נישט — איז וואָס איז עס פאַר אַ לעבן פאַר אים? אָט אזוי זיינען מיר אויך...

— איך האָב ניט קיין שום כאַראַקטער... — האָט פאַמא גע-זאָגט, אויסציענדיק זיך. נאכהער האָט ער געשוויגן אַ וויילע און צוגעגעבן: און קיין שכל אויך ניט...

זיי האָבן אַ וויילע געשוויגן, קוקנדיק זיך אין די אויגן.

— וואָס-זשע וועלן מיר טאָן? — האָט פאַמא געפרעגט.

— מען דאַרף עסן מיטאָן.

— ניין, בכלל? שפעטער?

— שפעטער?... איך ווייס ניט-ט...

— גייסט, הייסט עס, אַוועק?

— איך וועל אַוועקגיין... נאָר לאַמיר נאָך אַ היליע טאָן פאַרן

געזעגענען זיך. מירן פאַרן אין קאַזאן, און דאַרט וועלן מיר אַ לעב

טאָן. אַז ס'וועט גיין אַרויך מיט פייער, איך וועל דיר אַפוינגען...

— דאָס קען מען אויך! — האָט פאַמא מסכים געווען. — פאַרן

געזעגענען זיך — דאַרף מען עס... עך דו... שד! דאָס לעבן... איז

פריילעך! נאָר הער, סאַשקא, וועגן אַיך, גאַסיקע — רעדט מען,

אַז איר זייט געלט-גייציק און אַז איר גנבעט אפילו...

— מאַלע וואָס מען רעדט... — האָט אַשא רויק געענטפערט.

— דאָס באַליידיקט דיך דען ניט? — האָט נייגערדיק געפרעגט

פאַמא. -- אָט דו — ביסט ניט קיין געלט-גייציקע... דיר וואָלט דאָך

געלוינט צו בלייבן מיט מיר... איך בין דאך ארייכער, און אָם
נעמסטו און גייסט גאר אַוועק... הייסט עס - דו ביסט ניש קיין
געלט-גייציקע...

- איך? - סאשא האָט זיך פארטראַכט און געזאָגט, אַמאָך-
שווענדיק מיט דער האַנט: - אפשר בין איך ניש קיין געלט-גייציק-
קע - איז וואָס דערפון געדונגען? איך בין דאך נאָך ניש אינ-
גאַנצן... קיין געפאַלענע... אַזא, וואָס שלעפט זיך איבער די גאַסן...
און פאַראיבל האָבן - אויף וועמען? זאָל מען ריידן, וואָס מען
ווייל... דאָס ריידן דאָך מענטשן, ניש אַקסן ברומען... און מיר איז
שוין גוט באַקאַנט דאָס מענטשלעכע הייליקייט אין ערלעכקייט...
ע-עך, ווי דאָס איז מיר באַקאַנט! וואָלט מען מיך אויסגעקליבן פאַר
אַ ריכטער-וואָלט איך נאָר אַ טויטן באַפרייט... - און צעלאַכנדיק
זיך מיט אַ ניש-גומן געלעכטער, האָט סאשא פאַרענדיקט: - נו, גע-
נוג שוין צו ריידן נאַרישטייטן... זעין זיך צום טיש!...

דעם אַנדערן טאָג אינדערפרי זיינען שוין פאַמאַ און סאשא
געשטאַנען צוזאַמען אויף די טרעפּלעך פון אַדאַמפּער, וואָס האָט זיך
דערנענטערט צום האַפן אויפן טייך אוסט. נאַשעס גרויכער שוואַצע-
דיט האָט צוגעצויגן די אַלגעמיינע אויפמערקזאַמקייט פון פּובליקום
מיט זיינע פאַרריסענע, אויכגעפרינגענע ברעגעס און ווייסע פּנדערן.
פאַמען איז געווען ניש באַקוועם צו שטיין לעבן איר און פילן, ווי
איבער זיין צעמומלטן געזיכט פּריווען נייגער קע פליקן. דער דאַמ-ע-
האַט געהוושעט און זיך געטרייסלט, צושווימענדיק מיטן נאָז צו דער
קאַנטאַר, וואָס איז געווען פאַרווייט מיט אַ המון, וועלכער האָט אים
אַפּגעוואַרט, אָנגעמאַן זומערדיק, אין העלע פּגדים. פאַמען האָט גע-
שיינט, אַז ער זעט צווישן די פאַרשיידנאַרטיקע פּנימער אויך די
געשטאַלט פון עמעצן אַ באַקאַנטן, וועלכער באַהאַלט זיך עפעס
די גאַנצע צייט הינטער די פּלייצעס פון אַנדערע, אָבער וועלכער נעמט
ניש אַראָפּ פון אים די אויגן.

- קום אַריין אין קאַיוטע! - האָט ער אומרוק פאַרגעליינט זיין
פּריינדן.

- די לערן זיך ניש באַהאַלטן דינע עכירות פּון מענטשן, -

האַט מיט אַ שמיכל אָפגעענטפערט סאַשא. — האָסט דערזען אַ באַקאַנטן
אַפּשר ?...

— מ... יאָ-אָ... עפעס עמעצער היט מיך...

— אַ ניאַנקע מיט אַ סאַסקע? כא, כא, כא!

— נו, דו... האָסט זיך צעהירזשעט! — האָט פּאַמאַ געענטפערט,
אַנשפּיצנדיק אויף איר אַ פּאַר גולנישע אויגן. — מיינסט — איך האָט
מורא?

— איך זע שוין דיין העלדישקייט...

— וועסטו זען! איך וועל גיין קעגן יעדערן... — האָט ביזו גע-

זאָגט פּאַמאַ, נאָר איינקוקנדיק זיך אין המון אויפן האַפּן, האָט זיך
זיין פנים פּלוצלונג פּאַרענדערט און ער האָט שטיל צוגעגעבן:

— אַ, דאָס איז דער טויף-פּאַטער...

ביים סאַמע פּרעג פון האַפּן, אַריינגעשטופט צווישן צוויי דיקע
פּרויען, איז געשטאַנען יאַקאָו טאַראַסאַוויטש מאַיאַקין און מיט
אַ גיפטיקער העפּלעכקייט געפּאַכט אין דער לופטן מיטן קאַפּעלוש,
אויפהייבנדיק אין דער הויך זיין פּאַרמעטענעם פנים. דאָס בערדל
האַט זיך ביי אים געטרייסלט, זיין פליך האָט געגלאַנצט און די איי-
געלעך האַפּן דורכגעבויערט פּאַמען, ווי שרויפן.

— נו, ווי אַרויפ-פּויגל! — האָט פּאַמאַ געבורטשעט, אַראַפּ-

געמענדיק זיין הוט און שאַקלענדיק מיטן קאַפּ צום טויף-פּאַטער.
זיין פּאַגריסונג האָט, קענטיק, פּאַרשאַפט מאַיאַקיןען גרויס פּאַר-
געניגן. — דער אַלטער האָט זיך ווי עפעס אינגאַנצן אויסגעצויגן,
אַ טופּע געטאַן מיט די פיס און זיין פנים איז ווי באַלויכטן געוואָרן
פון אַ גיפטיקן שמיכל.

— דאָס יינגעלע וועט שוין מסתמא באַקומען אויף ניסלעך! —

האַט זיך סאַשא גערייצט מיט פּאַמען.

אירע רייד צוואַמען מיטן שמיכל פון טויף-פּאַטער האַבן ווי

קוילן געברענגט פּאַמעס פּרוסט.

— מירן זעען, וואָס וועט זיין... — האָט ער דורך די ציינער אַרויס-

געזיפט און איז פּלוצלונג געבליבן ווי געליימט מיט אַ פּאַרביסענער
רוקייט. דער דאַמפּער איז צוגעשוואומען און די מענטשן האַבן
זיך אַ שאַט געטאַן, ווי אַ כוואַליע אויפן האַפּן. אַ פּאַרשטעלטער דורכן

עולם איז מאַיאַקין אויף אַרבע נעלם געוואָרן פון זיין טויף-זונס
אויג, און איז נאכדער צוריק אריינגעשוואמען, שוין לערדיק מיט אַ
שאַרף צבועקישן יובלדיקן שמייכל. צונויפציענדיק די וועס, האָט
פאַמאַ געקוקט אויף אים פון דער זייט און זיך גערירט פון אַרש,
גייענדיק אים אַנטקעגן מיט פאַמעלעכדיקע טריט איבערן בריקל. מען
האַט אים געשטויסן אין פלייצע, זיך אָנגעשפּאַרט אויף אים, גע-
שטופט אים, געמאַכט אים ענג, — און דאָס אַליץ האָט נאָך מער
אויפגערגוט אים. אָט האָט ער זיך שוין צונויפגעשטויסן פנים אל
פנים מיטן אַלמן, און דער לעצטער האָט אים אויפגענומען מיט
אַ העפעלעכער באַגריסונג און מיט אַ פּראַגע:

— וואוהין באַויליקט איר דאָס צו ריין, פאַמאַ אינגאָמיש?

— געשעפטלעך, — האָט פעסט געזאָגט פאַמאַ, ניט ענטפערן-

דיק אויף זיין באַגריסונג.

— זייער פּיין, מיין הער! — האָט יאַקאָו טאַראַסאָוויש אָפּגערופן

זיך, שיינענדיק אינגאַנצן מיט זיין שמייכלע. — וואָס פאַר אַ

שייכות האָט צו אַיך די פּרייצע מיט די פּעדערן?

— אַ געליבטע, — האָט פאַמאַ געענטפערט, ניט אַראַפּלאָנדיק

די אויגן פון אַלמנס שאַרפן קוק.

סאַשאַ איז געשטאַנען הינטער אים און פון הינטערן פלייצע

רויך באַטראַכט דעם אַלמינק, וועמעס קאַפּ איז געווען נידעריקער פון

פאַמעס גאַמבע. פאַמעס הויכער ריידן האָט צוגעצויגן די אויפמערק-

זאַמקייט פון פּובליקום, וואָס האָט גענומען קוקן אויף זיי, פאַראויסשפירן-

דיק אַ סקאַנדאַל. אויך מאַיאַקין האָט באַלד דערפילט די מעגלעכ-

קייט פון אַ סקאַנדאַל, און האָט תּיפּף ריכטיק אָפּגעשאַצט די קריגס-

שטימונג פון זיין טויף-זון. ער האָט אַ קנייטש געמאַן דעם שטערן,

פאַרביסן די ליפּן און רויך זיך אָפּגערופן צו פאַמען:

— איך האָב מיט דיר וואָס צו ריידן... וועסט גיין מיט מיר

אין האָטעל...?

— מען קען... אָבער ניט אויף לאַנג...

— האָסט קיין צייט ניט, הייסט עס? אַ קלאַרע זאַך — אַיילסט

זיך, אַפּנים, דערשרינקען נאָך אַ בערלינע? — האָט דער אַלמער

געזאָגט, ניט איינהאַלטנדיק זיך.

— פארוואס ניט דערטרינקען, אז זיי לאָזן זיך? — האָט אַרויס-
רופעריש און שטייף געענטפערט פאַמאַ.

— אודאזי!... ניט דו האָסט אָנגעלעבט... ניט דו האָסט וואָס
צו זשאַלעווען? נו, קום... אפשר קאָן מען די פּריצע דיינע... כאָטש
אויף אַ שטיקל צייט דערטרינקען אין וואַסער? — האָט מאַיאָקין
שטיל צוגעגעבן.

— סאַשא, פאַר אין שטאַט אַרײַן, נעם אַ נומער אין העם סיבירער
גאַסטהויז... איך וועל באַלד קומען! — האָט זיך פאַמאַ אָפּגערופן
צו סאַשען, און ווענדנדיק זיך צו מאַיאָקין, צוגעגעבן מיט דרייַס-
קײט:

— פאַרטיק!... לאָמיר גיין...

בײַזן גאַסטהויז זײַנען זיי בירע גענאַנען שווייגנדיק. פאַמאַ
האַט געזען, אז דער טױפּפאַטער מאַכט בפּיוון פּרייטערע טריט,
פּדי ניט אָפּצושטיין פון אים און האַלט צוליב דעם אין איין אונטער-
שפּרינגען. דאַס, וואָס דער אַלטער קאָן ניט גיין מיט אים גלייך, האָט אים
אונטערהאַלטן און פאַרשטאַרקט אין אים דעם שטורמדיקן געפיל
פון פּראָטעסט, וועלכען ער האָט איצט געקאַנט קױם אײַנהאַלטן אין
זיך.

— באַדינערל! — האָט ווייך אויסגערופן מאַיאָקין, אַרײַנקומענדיק
אין זאל פון גאַסטהויז, און אויסקלייבנדיק אַ ווייטן ווינקל. — דער-
לאַנג אַהער אַ פּלעשעלע זײער-קוואַס...

— און מיר — קאַניאַק, — האָט פאַמאַ באַפוילן.

— אַט-וואָס... אז מען האָט שלעכטע קאַרשן, דאַרף מען שמענדיק
אַרויסגיין מיטן בעסטן גאַנג! — האָט שפּאַטיש געעצהט מאַיאָקין.
— איר ווייסט נאָך ניט מיין שפּיל! — האָט פאַמאַ געזאָגט, זיך
אַוועקצענדיק ביים טיש.

— נו-ו? גענוג — שוין! אַ סך שפּילן אַווי...

— ווי?

— אַט ווי דו... מוטיק, אָפּער ניט קלוג...

— מיין שפּילן קאָן אַדער דעם שאַרפּן צעזעצן, אַדער די וואַנט
צעברעכן! — האָט פאַמאַ היים זיך אָפּגערופן און אַ קלאַפּ געטאָן
מיטן פּויסט אין טיש...

— האָסט זיך נאָך ניש באַנעצט, פֿדי אויסצוגיכטערן זיך? —
האָט מאַיאַקין געפרעגט מיט אַ שמייכל.

פֿאַמאָ האָט זיך טיפּער אַרײַנגעזעצט אין שטול און מיט אַ
צעקרימטן פנים פון בייזקייט און צערודערונג זיך אָפּגערופֿן:
— פּאַפּאַשאַ, טױף־מאַטע... איר זײט אַ קלוגער מענטש... איך
אכט אײך פאַר אײער שכל...

— אַדאַנק, זונעלע! — האָט מאַיאַקין זיך אַ נויג געטאַן, אויפֿ־
שטעלנדיק זיך, און אַנלענענדיק די הענט אָן טיש.

— נישט פֿאַרוואָס... איך וויל אײך זאָגן, אז איך בין שוין
מער נישט אַלט קיין צוואַנציג יאָר... איך בין שוין מערנישט
קיין קליינינקער.

— אוודאַ! — האָט מאַיאַקין מסכים געווען. נישט קיין קליינע ביסל
יאָרן האָסטו אָפּגעלעבט, וואָס איז דאָ פֿאַראַן צו רײדן! ווען אַ קאַָ־
מאַר וואָלט אזוי פיל געלעבט — וואָלט ער אויסגעוואַקסן, ווי אַ
הון די גרייס...

— הערט אויף מיט אײערע חכמות! — האָט פֿאַמאָ געוואָרנט.
ער האָט דאָס געזאָגט אזוי רויק, אז מאַיאַקינען האָט דאָס אינגאַנצן
דורכגענומען, און די קניישטן אויף זײן פנים האָבן אומרויק אַ
ציטער געטאַן.

— צו וואָס זײט איר אַהער געקומען? — האָט פֿאַמאָ געפרעגט.
— אַ... האָסט דאָ אָנגעפֿאַסקודעט... נו וויל איך זען, — צי
אַ סך? איך בין דאָך דיר עפעס אַ קרוב... און דער איינציקער ביי
דיר...

— אומזיסט באַאומרויקט איר זיך... אָט וואָס, פּאַפּאַשאַ...
אָדער גיט מיר פּולשטענדיקע פּרייהייט, אָדער נעמט איבער אַלע מי־
נע געשעפטן אין אײערע הענט... נעמט אַלין איבער! אַלין בין
לעצטן רובל!

דער דאָזיקער פֿאַרשלאָג האָט זיך ביי פֿאַמען אַרויסגעריסן
אינגאַנצן אומדערוואָרט פֿאַר אים גופּא. פֿריער האָט ער וועגן דעם
לחלוטין נישט געטראַכט, נאָר מאַכנדיק ערשט איצט, דעם טױף־
פֿאַטער אַזאַ פֿאַרשלאָג, האָט ער פּלוצלונג פֿאַרשטאַנען, אז ווען
דער טױף־פֿאַטער זאָל צונעמען ביי אים זײן יאַנגן אייגנס — וואָלט

ער געוואָרן אינאַנגען אַ פּרײַער מענטש, ער וואָלט געקאָנט גיין וואוּ
 דיין עס ווילט זיך, טאָן, וואָס ס'ווילט זיך... ביז דעם מאָמענט איז
 ער געווען געבונדן און אַרומגעקווילט מיט עפעס, נאָר ער האָט נישט
 געהאַט קיין אַנונג וועגן זײַנע נעצן און נישט געקענט זיי אַראָפּרייסן
 פון זיך, אָבער איצט פּאַלן זיי אַליין אַראָפּ פון אים אזוי לײַכט און
 פשוט. אין האַרצן האָט אויפגעפלאַקערט אַן אומרויקע און פּרײַדיקע
 האַפּטענונג, ער האָט זיי דערזען, אַז אין זיין לעבן האָט פּלוצלונג פון ער-
 געיק אַ שלאַנג געטאָן אַ ליכטיקייט, וואָס האָט אים פּאַרכלינעט, און ס'האָט
 זיך געעפנט פאַר אים אַ ברייטער, פּרײַער, רחבותדיקער וועג... אין
 זיין מוח זײַנען געבאָרן עפעס געשפּענסטער, און נאָכפּאַלנדיק מיט
 אײַבעראַשונג זײַער בײַטן זיך, האָט ער נישט בינדיק געבורטשעט:

— אָט... דאָס איז בעסער פון אַליין! נעמט אַלין אײַבער —
 און פּטור! און איך — וועל זיך אַוועקלאָזן אויף אַלע פּיר זײַטן!...
 אזוי לעבן ווייטער קען איך נישט... פונקט ס'וואָלט אויף מיר גע-
 האַנגען אַ וואָג... פונקט, ווי כּוואָלט געווען געבונדן... דאָס — טאָר
 מען נישט, יענען טאָר מען נישט... איך וויל לעבן פּרײַ... פּרו אַליין
 אַלין צו וויסן... איך וועל זוכן אַ לעבן פאַר זיך... אַנישט וואָס בין איך
 דען? אַן אַרעסטאַנט... זײַט אזוי גוט און נעמט דאָס אַלין צו...
 צום טײַוול דאָס אַלין! באַפּרײַט מיך, איך בעט אײַך! וואָס בין
 איך פאַר אַ סוּת? איך האָב קיין זאך נישט לײַב... איך וואָלט אָן דעם—
 אַוועק פון די מענטשן... אַוועק פון אַלין... איך וואָלט זיך געפונען
 אַן אַרבעט... עפעס אַן אַרבעט וואָלט איך געטאָן... בנאמנות! פאַ-
 פאַשאַ לאָזט מיך פּרײַ... אַניש — שיפור איך... מיט אַ אישה זיך
 צונויפגעבונדן...

מאַיאַקין האָט געקוקט אויף אים, אויפּמערקזאַם צוהערנדיק
 זיך צו זײַנע רײַד. זײַן פנים איז געווען שמרענג, אומבאַזעגלעך, פאַר-
 שטיינערט. אײַבער אים האָט זיך געטראָגן אַ הייזעריקער טומל פון
 שענק, עפעס מענטשן זײַנען גענאַנגען פאַרביי זײַער טישל, זיי האָבן
 גענריסט מאַיאַקיןען, נאָר ער האָט גאַרנישט באַמערקט, פאַ-
 טראַכטנדיק עקשנותדיק זײַן טויף-זונג צורה, וואָס האָט געשמײכלט
 פאַרלאָרן, פּרײַלעך און אין דער זעלבער צײַט אויך טרויעריק...

— עך, דו, מין וויערע יאנדע! — האָט מאַיאַקין אַ זיפּן געמאַן
און איבערגעשלאָגן פאַמען די רייד, — האָסט זיך פאַרפלאַנטערט,
זע איך... — פלוטעוועסט עפעס אָן אַן אומזין... מען דאַרף פאַרשטיין
נאָר, צי רעדט דאָס פון דיר אַרויס דער קאַניאַק, אָדער גלאַט דיין
טיפּשות?

— פאַפּאַשא! — האָט פאַמאַ אויסגערופּן. — דאָס קען מען דאָך!
ס'זיינען דאָך געווען אַוועלכע פאַלן... מענטשן האָבן אַוועקוואַרען
זייער אייגנס — און זיך אַזוי אַרום געראַטעוועט...
— נישט פאַר מיין צייט... און נישט פון מיין קרייז! — האָט מאַ
יאַקין שטרענג געזאָגט. — איך וואָלט אַוועלכע מענטשן שוין...
באַוווּן!

— אַ סך זיינען געוואָרן הייליקע און זיי זיינען אַוועק...
— מ... ביי מיר וואָלטן זיי שוין נישט אַוועק... דאָ איז די
זאַך איינפאַך — די שפּיל אין דאַמקע קענסטו? גייסט פון אַרמ
צו אַרמ ביז מען עסט דורך נישט אויף — און עסט מען דורך נישט
אויף — איז האָסטו אַ דאַמקע! אַלע גענג זיינען דאָן פאַר דיר
אָפּן. פאַרשטאַנען? און צוליב וואָס רייד איך דאָס מיט דיר אַזוי
ערנסט? טפּווי...

— פאַפּאַשא! פאַרוואָס ווילט איר נישט? — האָט מיט האַרץ
אויסגערופּן פאַמאַ.

— דו הער נאָר! אויב דו ביסט אַ קיימענקערער — טאָ קריך,
דינטישער זין, אויפן דאָך!... אויב אַ פייערלעשער — טאָ שטיי אויף
דער וואַך! יעדער מין מענטש מוז האָבן זיין סדר אין לעבן...
קעלבלעך ברומען נישט, ווי בערן! לעבסט מיט דיין לעבן — טאָ
לעב! און פאַלבע נישט, קריך נישט, וואו דו דאַרפסט נישט... שאַף
דיין לעבן... אויף דיין אויפן. —

פון דעם אַלטנס טונקעלע ליפּן האָט אַ שלאָג געמאַן, ווי אַ
פּליסנדיקער צאַפּלדיקער שטראַם, יענע לעבעדיקע זכּער און שלאָג-
פאַרטיקע שפּראַך, וועלכע איז געווען פאַמען גוט באַקאַנט. אַבער ער
האַט זיך נישט צוגעהערט, פאַרכאַפט פון רעיון וועגן דער פּרייהייט,
וואָס האָט זיך אים אויסגעוויזן אַזוי איינפאַך און מעגלעך. דער רעיון
האַט זיך אים אַריינגעהאַקט אין מאַרד, און אין זיין ברוסט האָט אַלץ

געשטארקט זיך דער חשק איבערצורייסן דעם באנד מיטן דאָזיקן
פינסטערן און לאַנגווייליקן לעבן, מיטן טויף-פאַטער, מיט די דאַם-
פערס, בערלינגס, ליאַמעס, — מיט אַלין, צווישן וואָס אים איז
געווען אזוי שווער און ענג צו לעבן.

דעם אַלטנס דיבורים האָבן דערגרייכט צו אים, ווי פון ערגעץ
ווייט: זיי האָבן זיך צונויפגעמישט מיטן קלאַנג פון געשיר, מיטן
שאַרסטקען פון די באַדינערס שייך איבערן דיל, מיט עמעצנס אַ
שיכורן געשרי. ניט ווייט פון זיי זיינען ביי אַ מיט געזעסן פיה
סוחרים און הויך אונטערהאַנדלט:

— צוויי מיט אַ פערטעלע און — דאַנק גאָט!

— לוקא מיטריטש! ווי קען מען דאָס?

— גיב=זשע אים שוין צוויי מיט אַ האַלבן!

— ריכטיק! מען דאַרף געבן... דער דאַמפערל איז אַ גוטער. ער

פאַרט לעבעדיק...

— ברידערלעך! איך קען ניט... צוויי מיט אַ פערטעלע!...

— אָט די גאַנצע קאַשע האָט זיך פאַרקאַכט ביי דיר אין

קאַפּ — פון דיין יונגער היציקייט! — האָט וואַניק באַטאַנט מאַיאַ-

קיץ, פּויקנדיק מיטן האַנט איבערן מיטל. — דיין געוואַנטקייט —

איז מיפּשות; אַלע דינע רייד — זיינען גאַרניט ווערט... אפשר

וואַלטו אַוועק אין אַ מאַנאַסטיר? אפשר ציט דיך גאַר אויפן ברייטן

שליאַך?

פאַמאַ האָט געהערט און געשוויגן. דער טומל, וואָס האָט גע-

הערשט אַרום אים, איז ווי אַוועק ערגעץ ווייטער. ער האָט זיך פאַר-

געשטעלט צווישן אַ געוואַלדיקער, טומלדיקער מאַסע מענטשן, וועלכע

וואַרפן זיך אַרום, ווער ווייס, צוליב וואָס, קריכן איינער אויפן צווייטן,

זייערע אויגן זיינען גיציק אַרויסגעשטאַרטשעט, זיי געוואַלדעווען, שרייען,

שילטן זיך, פאַלן, שטיקן איינער דעם אַנדערן אין אַלע שטופּן

זיך אויף איין אָרט. אים איז צווישן זיי שלעכט, מחמת ער ווייס ניט,

וואָס זיי ווילן, ער גלויבט ניט זייערע רייד און ער פילט, אַז זיי גלויבן

זיך גופא אויך ניט און פאַרשטייען גאַרנישט. און אויב ער וועט זיך

אַרויסרייסן פון צווישן זיי אויף דער פריי, אויפן ראַנד פון לעבן,

און פון דאָרט וועט ער אַ קוק מאַן אויף זיי — וועט ער דאָן אַליין

פֿאַרשטיין, פֿאַרשטיין אויך דאָס, וואָס זיי ווילן, און זען, וואו איז צווישן זיי זיין אָרט.

— איך פֿאַרשטיי דאָך, — האָט שוין ווייכער גערעדט מאַ-
יאָקון, זעענדיק פֿאַמען אַ פֿאַרשטאַמטן און רעכענענדיק, אז ער קלערט
וועגן זיינע רייד, — דו ווילסט גליק פֿאַר זיך... נו, פֿריינד, דאָס
גיש זיך נישט אזוי גיך... דאָס דאַרף מען זוכן, ווי אַ שוועמל אין וואַלד,
מען דאַרף איבער דעם ברעכן דעם רוקן... און געפינענדיק, — דאַרף
מען נאָך זען, צי איז דאָס נישט קיין סם?

— איז מאַכט איר מיך פֿריי? — האָט פֿאַמאַ אַ פֿרעג געטאָן,
אויסווייבנדיק פֿלוצלונג דעם קאַפּ.

מאַיאָקין האָט אָפּגעווענדט אָן אַ זייט די אויגן פֿון פֿאַמעס
פֿייערדיקן בליק.

— פֿאַפֿאַשאַ! כאַטש אויף אַ צייט! לאָזט מיך אָפּעמעמען...
לאָזט מיך אוועקגיין אָן אַ זייט פֿון אַלץ! — האָט פֿאַמאַ געבעטן.
איך וועל זיך ציטקוקן, ווי אַלץ קומט פֿאַר... און דאַן אפֿשר... אַניט —
וועל איך שיכורן...

— פֿלאַפּל נישט קיין פֿוסטע זאַכן! וואָס פֿלוידערסטו? — האָט
מאַיאָקין שוין מיט פֿעס אַ געשריי געטאָן.

— נו, גוט! — האָט פֿאַמאַ רויק זיך אָפּגערוּפֿן. — מילאַ! איר
ווילט נישט? איז וועט גאַרנישט זיין! איך וועל אַלץ פֿאַרשווענדן! און
מער האַבן מיר נישט וואָס צו ריידן... אַדיע! איך וועל זיך איצט
נעמען צו דער אַרבעט — איר'ט זען! איר וועט פֿון מיר קלויבן נחת...
אַ רויך וועט גיין פֿון אַלץ...

פֿאַמאַ איז געווען רויק און גערעדט מיט זיכערקייט; אים האָט זיך
אויסגעוויזן, אז וויבאַלד ער האָט אזוי פֿאַשלאָסן — קען אים שוין
דער טויף-פֿאַטער נישט שמערן. אָבער מאַיאָקין האָט זיך אויסגעגלייכט
אויפֿן שטול און אויך רויק און איינפֿאַך געלאָזט וויסן:

— און דו ווייסט, וואָס איך קען מיט דיר טאָן?

— ס'איז אייער זאַך! — האָט פֿאַמאַ אָפּגענוטפֿערט, אַ מאַך
שווענדיק מיט דער האַנט.

אַט וואָס: איך וועלן פֿאַרן אַהיים און וועל זיך נעמען משתדל

זיין, אז מין זאל דיך אָנערקענען פאר אַ שוואַכויניקן, און מען זאל
 דיך אַריינזעצן אין אַ משוגעים הויז...
 — צי דען קען מען דאָס? — האָט ניט גלויבנדיק, אָבער מיט
 שרעק, געפרעגט פּאָמאָ...
 — ביי אונז, ליבער פריינד, קען מען אַלץ...
 — אַזוי...

פּאָמאָ האָט אַראָפּגעלאָזט דעם קאַפּ און פון אונטערן שמערץ
 אַ קוק געטאָן אויפן פנים פון טויף-פּאָטער, טראַכטנדיק דערביי מיט
 ציטערניש:

„ער וועט טאַקע אַריינזעצן... אָן שום רחמנות“...

— אויב דו מאַכסט זיך ערנסט נאַריש — וועל איך זיך אויך
 כּוונן ערנסט נעמען צו דיר... איך האָב צוגעזאָגט דיין פּאָטער אַ
 וואָרט — אַוועקשטעלן דיך אויף די פיס... און איך וועל דיך
 אַוועקשטעלן... וועסטו ניט וועלן שטיין — וועל איך דיך מיט
 אַיזן צושמידן... וועסטו שוין דאָן אַיינשטיין... גוט כאַטש, וואָס
 איך ווייס, אַז די אַלע שמוותים דייע, וואָס דו רעדסט, זיינען מהמת
 דו טרינקסט צו פיל... נאָר אויב דו וועסט עס ניט אַוועקוואַרפן...
 אויב דו וועסט פּאַרזעצן דיין איבערגעפירטע אויפפירונג און פּטרן
 דיין טאַטנס אָנגעהאַרעוועטן אַייגנס אויף הולטייסמועס — וועל איך
 דיר אַיפן קאַפּ אַרויפזעצן אַ דעקל... אַ געזאַלצענעם גלאַק... מיט
 מיר טרייבט מען ניט קיין קאַטאַוועס...

מאַיאַקין האָט גערעדט ווייך. די קניישטן אויף די פּאַקן האָבן
 זיך אויפּגעהויבן העכער און זיינע אַייגעלעך האָבן געשמייכלט פון
 זייערע פינסטערע זעקלעך אַרזיס. קאַלט און מיט חזק. אויפן שמערץ
 האָבן די קניישטן ביי אים געבילדעט עפעס אָן אויסטערלישע גע-
 מאַלעריי, אויפהייבנדיק זיך ביזן פליך. זיין פנים איז געווען אומרח-
 מנותדיק און ניט נאָכגיביק, און ס'האָט פון אים געבלאָזן פּאָמען
 אויף דער נשמה מיט אומעט און קעלט...

— הייסט עס, איך האָב ניט קיין אַרויסגאַנג? האָט פּאָמאָ פינסטער
 געפרעגט. — איר פּאַרמאַכט מיר אַלע וועגן?
 — אָן אַרויסגאַנג איז דאָ... גיי! נאָר איך וועל דיך פירן... אָבער

באומרויך, זיך ניש — ס'וועט זיין גוט! וועסט קומען פונקט
אויף דיין ריכטיקן אָרט...

די דאָזיקע זיכערקייט, די דאָזיקע אומפאָזיצירבארע פאַרימערין,
האַבן אויפגעריסן פאַמען. פאַרשטעקנדיק די הענט אין די קעשענעס,
פדו ניש צו דערלאנגען דעם אַלטן אַ פאַטש, האָט ער זיך אויכגע-
גלייכט אויפן שטול און פון דער זייט גערעדט, קריצנדיק מיט די ציין:
— וואָס גרויסט איר זיך אַליץ? מיט וואָס פאַרימט איר זיך?
דיין זון — וואו איז ער דען? דיין טאָכטער — וואָס איז זי דען?
עך דו... בויער פון לעבן! נו, ביסט קלוג... אַליץ ווייסטו!... טאָ
וואָס מיר — צוליב וואָס לעבסטו? צוליב וואָס קלייבסטו געלט? וועסט
דען ניש שטאַרבן, וואָס? נו, וואָס-ושע? האָסט מיך געפאַנגען... פאַר-
כאַפט, פאַזיגט... וואַרט נאָך... איך וועל זיך נאָך אפשר אַרויסרייסן!
ס'איז נאָך ניש אַליץ געענדיקט! ע-עך דו! וואָס האָסטו געמאַן פאַרן
לעבן? מיט וואָס קען מען דיך דערמאַנען צום נוסן? מיין טאַטע האָט
אויסגעפוינט אַ הויז, און דו — וואָס?

מאַיאָקניס קנייטשן האָבן אַ צימער געמאַן און זיך אַלע מיט
אַמאָל אַראָפּגעלאָזט נידעריקער, פון וואָס דאָס פנים ביי אים האָט
אַנגענומען אַ קרענקלעך, וויינענדיקן אויסזען. ער האָט אויפגעפנט
דאָס מויל, נאָר גאַרנישט געזאָגט, קוקנדיק אויפן טויבזון מיט פאַר-
גאַפונג, שיר ניש מיט פחד.

— מיט וואָס וועסטו זיך פאַרענטפערן? — האָט פאַמא ניש
הויך געפרעגט, ניש אַראָפּגענענדיק פון אים די אויגן.

— שווייג, פלבל!... — האָט שמיל געענטפערט דער אַלמער,
וואַרפנדיק אַן אומרויךן בליק איבערן זאל.

— איך האָב שוין אַליץ געזאָגט! און איצט גיי איך! פרוז
ניש לאָזן!

פאַמא האָט זיך אַהייב געטאָן פון שטול, אָנגעמאַן דעם הוט
אויפן קאַפ און מיט אַ פאַראַכטנדיקן בליק פאַרטראַכט דעם אַלטן.

— גיי... אָבער איך וועל דיך... איך וועל דיך — פאַקן!
ס'וועט זיין, ווי איך וויל! — האָט יאַקאָו טאַראַסאָוויטש זיך אָפּגע-
רופן מיט אַ מוושטשער שטים.

— און איך — וועל הויליען! כוועל אלץ פארהוילען! ...
 — מילא... מירן זען! ...
 — צום ווידערזען! העלד... — האָט פאָמאָ געחווקט.
 — צום באַלדיקן ווידערזען זיך! איך וועל פון מיינס ניט אָפּ-
 טרעטן... איך האָב דאָס ליב... אייך דיך ליב איך... ביסט, נישקשה, אַ
 גוטער יונג! — האָט מאַיאַקין גערעדט שמיל, ווי שטיקנדיק זיך.
 — דו האָב מיך ניט ליב — דו לערן מיך בעסער... אָבער
 לערנען מיך דאָס ריכטיקע — קענסטו ניט! — האָט פאָמאָ גע-
 זאָגט און אויסדרייענדיק זיך מיטן רוקן צום אלטן, איז ער אַרויס פון
 זאל.
 יאַקאָוו טאַראַסאַוויטש מאַיאַקין איז פאַרבליבן אליין אין שענק.
 ער איז געזעסן ביים טיש און, איבערגעבויגן זיך איבער אים, גע-
 צייכנט אויפן טאַש געמעלן, איינגעצנדיק דעם ציטערדיקן פינגער אין
 פאַרגאַסענעם קוואַס. זיין שפיציקער קאַפּ האָט זיך וואָס ווייטער אַלץ
 נידעריקער אַראָפּגעלאָזט איבערן טיש, ווי ער וואָלט זיך ניט פונאַג-
 דערגעקליבן און ניט געקאַנט פאַרשטיין, וואָס אַווינס זיין טרוקענער
 פינגער צייכנט אויפן טיש.
 אויף זיין פליך האָבן געגלאַנצט טראַפּנס שווייס, און לויט
 געוויינהייט האָבן די קנייטשן אָפּט געציטערט אויף זיינע באַקן
 מיט אַן אומרויקן ציטער...
 אין שענק האָט די גאַנצע צייט געהערשט אַ הילביקער טומל,
 פון וואָס די שויבן אויף די פענסטער האָבן זיך געטרייטלט. פון דער
 וואַלגע האָבן זיך דערטראָגן אַ פייפערײ פון דאַמפּערס, טרוקענע קלעפּ
 פון רעדער אויפן וואַסער, געשריען פון די לאַסטטרעגער, — דאָס
 לעבן האָט זיך פאַוועגט פאַרויס, ניט ווערנדיק מיד, און אַן ספּקוזת.
 אַ וואונק-טוענדיק צום לאַקיי מיטן קאַפּ, האָט יאַקאָוו טאַ-
 ראַסאַוויטש אים צוגערופן און ווי עפעס באַוונדערס אַנגעשמרענגט
 און באַאיינפלוסנדיק געפרעגט:
 — וויפיל קומט פון מיר?

X.

בין דער קריגעריי מיט מאיאקינען האָט פאָמא געהוילעט פון
לאַנגווייליקייט אין לעבן, פון נייגעריקייט און האַלפֿ-גלייכגילטיקייט —
איצט האָט ער זיך אָבער צעהולטאיעוועט אױף צו-להבנים, כּמאָ
מיט יאוש, פול מיט נקמה-געפיל, און מיט עפעס אַ מין דרייסטקייט
אין דער באַצױג צו מענטשן, — אַ דרייסטקייט, וואָס פלעגט אים
אַפט אַליין פאַרוואַנדערן. ער האָט געזען, אַז די מענטשן, וואָס
רינגלען אים אַרום, זיינען, פונקט ווי ער, אָן אַן אַנשפּאַר און אָן אַ זין,
מערנישט זיי פאַרשטייען עס נישט, אָדער ווילן עס בפּיוון נישט פאַר-
שטיין, פּרוי נישט צו שטערן זיך צו לעבן פלינדערהייט—און זיך אַפּצוּגעבן
אַן געדאַנקען דעם אויסגעלאַסענעם לעבן. ער האָט נישט געפונען ביי
זיי קיין שום פעסטעם, קיין זיכערעם; ניכטערערהייט האָבן זיי אים
אויסגעוויזן אומגליקלעכע, שיפורערהייט — האָבן זיי אים געעקלט
און אויסגעזען נאָך מער נאַריש. קיינער פון זיי האָט נישט דערוועקט
אין אים קיין אַכטונג צו זיך און קיין שום טיפּן, האַרציקן אינטע-
רעס; ער האָט אַפילו נישט נאָכגעפּרעגט זיך זייערע נעמען, פלעגט
פאַרגעסן וואו און ווען ער האָט זיך מיט זיי באַקענט, און האָט זיך
צו זיי באַצױגן מיט אַ פּינדלעכער נייגעריקייט, האָט תּמיד געשפּירט
אַ השק צו זאָגן זיי און צו טאָן זיי עפעס אַזוינס, וואָס זאָל זיי פאַר-
ליידיקן. ער האָט מיט זיי פאַרבאַכט די טעג און נעכט אין פאַר-
שיידענע פּרילעכע ערטער, און זיין באַקאַנטשאַפּט איז אַפּהענגיק
געווען פון דער מדרגה פון יעדן אַרש פאַונדער. אין די טייערע
גרויסאַרטיקע רעסטאָראַנען איז ער געווען אַרומגערינגלט מיט צו-
פעליקע אומבאַקאַנטע פון דער איידעלער געזעלשאַפּט, שווינדלערס,
קופּלעטיסטן, קונצנמאַכער, אַקטיאָרן, פּריצים, וועלכע האָבן זיך אויך

אמאל רינגרט אויף זייערע הוליאנקעס. די דאזיקע לייט האָבן זיך פון אָנהייב פּאַצירן צו אים ווי מער געניטע, זיך גערימט פאַר אים מיט זייער איידעלן געשמאַק, מיט זייערע מבינות וועגן די מעלות פון פּלערליי וויינען און מאכלים. נאָכהער האָבן זיי זיך אונטערגעלעקט צו אים, געחנדרט זיך און געהנפּהט אים, געליען ביי אים געלט, וואָס ער האָט נישט געקאָרט, אָן חשובּן, שלעפּנדיק פון די פענק אין אַפּילו אַליין לייענדיק אויף וועקסלען. אין די ביליקע שענקען האָבן זיך אַרום אים גערופן, ווי רויב-פּויגלען, פּרויזערס, ביי-ליאַרד-שפּילער, עפעס פּלומרשטע אָנגעשטעלטע, באַאמטע, זינגער, און צווישן אַז די מענטשן האָט ער זיך שטענדיק געשפּירט בעסער און פּרייער. ער האָט געווען אין זיי מענטשן איינפאַכע, נישט אַזעלכע צעבראַכענע, צעשרויפטע און צעקרימטע, ווי די דאָזיקע גאַנצע „איידעלע געזעלשאַפּט“ פון די גרויסאַרטיקע העסטאַראַנען, — זיי זיינען געווען ווייניקער אויסגעלאָסן, קליגער, ער פּלעגט זיי בע-סער קענען פּאַרשטיין, צייטנווייז פּלעגן זיי אַרויסווייזן געזונטע און שטאַרקע געפּילן, און שטענדיק איז געווען אין זיי עפעס מער מענטש-לעכס. אָבער פּונקט, ווי די „איידעלע געזעלשאַפּט“ זיינען זיי אויך גע-ווען געלטגלייך, און זיי האָבן אים חוצפּהדיק אויסגענוצט. ער האָט דאָס געווען, און ער פּלעגט זיך זייער גראָב אידוועקעווען איבער זיי. פאַרשטייט זיך — ס'זיינען אויך געווען פּרויען. פּוויש אַגע-זונטער, אָבער נישט קיין בעל-תּאווהניק, פּלעגט פּאַמאָ זיי קויפּן ס'י טייערע, ס'י וואָלוועלע, ס'י שיינע, ס'י מיאוסע. ער פּלעגט זיי שענקען אַ סך געלט, און פּלעגט זיי בייטן שיר נישט יעדער וואָך. בכלל פּלעגט ער זיך פּאַצירן צו זיי בעסער, ווי צו די מאַנספּאַרשוינען. ער פּלעגט לאַכן פון זיי, פּלעגט ריידן צו זיי ניבול-פּה און זיי באַליידיקן. אָבער ער האָט זיך קיין מאָל נישט געקאָנט באַפּרייען פון אַ שעמעוודיקייט אין זייער געזעלשאַפּט, אפּילו ווען ער איז געווען דאָלב שיפורלעך. אַלע — אפּילו די העכסט חוצפּהדיקע, די סאַמע געזונטע און אומפּאַרשעמטע צווישן זיי — האָבן אים אויסגעווען צו זיין שוואַכע און אומבאַשיצטע, ווי קליינע קינדער. זייענדיק גרייט שטענדיק צו שלאָגן וועמען ס'איז פון די מענער, האָט ער אָבער קינמאָל נישט אָנגערירט די פּרויען, כאָטש צייטנווייז האָט ער זיי

מיאום געוידלט, ווען ער איז געווען אויפגעפראכט צוליב עפעס.
 ער האָט זיך געשפּירט אומפּאַרגלייכלעך שטאַרקער פּון יעדער פּרוי,
 און יעדע פּרוי האָט אים אויסגעזען צו זיין אומפּאַרגלייכלעך אומ-
 גליקלעכער פּון אים. די פּון זיי, וועלכע האָבן געהוילעט מיט דרייט-
 קייט, אויספּיינענדיק זיך פאַר אים מיט זייער גאַנצער אויסגעלאַסנקייט,
 האָבן אַרויסגערופּן פּיי אים אַ פּושה-געפּיל, פּון וועלכן ער פּלעגט
 זיך דערשפּירן פּחדנותדיק און אומבאַקוועם. איינמאַל האָט איינע פּון
 די דאָזיקע פּרויען, אַ שימורע און עזות-פּנימדיקע, בעתן אָונטברויט, זיגט-
 דיק מיט אים צוזאַמען, דערלאַנגט אים אַ פּאַמט איבערן פּאַק מיט אַ
 שאַלעכץ פּון אַ דיניע. פּאַמאַ איז געווען האַלב-שיכור. ער איז
 געוואָרן בלאַס פּון דער באַליידיקונג, זיך אויפּגעהויבן פּון שטול,
 און פּאַרשטעקנדיק די הענט אין די קעשענעס, האָט ער מיט אַ
 צאַרנדיקן קול, זיך טרייסלענדיק פּון דער באַליידיקונג, אָפּגערופּן:
 — נבלה, דו! אַרויס פּון דאַנען! אַן אַנדערער וואָלט דיך
 דערפאַר דעם קאַפּ צעפלעט... אָבער דו ווייסט, אַז איך בין מיט
 איך געלאַסן, און אַז מיין האַנט הייבט זיך ניט אויף אַייערע אַ
 שוועסטער... טרייבט זי אַרויס!... צום טייל!

סאַשאַ איז אין עטלעכע טעג אַרום נאָך איר קומען קיין קאַזאַן.
 אַנגעקומען אויף פּולער אויסהאַלטונג צו אַ זון פּון עפעס אַ בראַנפּ-
 זאַוואַרטישק, וועלכער האָט געהוילעט צוזאַמען מיט פּאַמען. אַוועק-
 פּאַרנדיק מיטן נייעם באַלעבאַס ערגעץ קיין קאַמאַ, האָט זי זיך מיט
 פּאַמען געזעגנט:

— אַדיע, ליבער מענטש! אַמיש וועלן מיר זיך נאָך טרעפּן אַמאַל...
 איין וועג האָבן מיר ביידע! און צופּיל פּרייהייט דעם האַרצן, ראַט
 איך דיך, ניט צו געבן... לעב אַ טאַג און קוק זיך ניט אַרום... און
 שפּעטער, אַז דוסט האָבן אויפּגעגעסן די קאַשע — איז טו אַ זעק
 דאַס טעפּל אַן דרערד... נו, זיי געוונט!

און זי האָט אים שטאַרק געקוישט אין די ליפּן, דערפּיי זיינען
 אירע אויגן געוואָרן אַליץ טונקעלער.

פּאַמאַ איז געווען צופּרידן, וואָס זי פּאַרט אַוועק פּון אים:
 זי האָט זיך אים טיין געהאַט צוגעגעסן און ס'האַט אים געשראַקן איר

קאלטע גלייכגילטיקייט. נאָר דאָ האָט עפעס אין אים אַ צאָפּל געמאָן,
ער האָט זיך אַוועקגעדרײט אָן אַ זײט און שטיל אַ זאָג געמאָן:
— טאַמער וועסטו זיך נישט אײנלעבן מיט אים... איז קום דאָן
צוריק צו מיר...

— אַדאַנק, האָט זי אים געענטפערט, און צוליב עפעס זיך
צעלאַכט מיט אַ כריפּעדיקן געלעכטער, וואָס איז געווען פאַר איר
גיש געוויינלעך.

פאַמאַ האָט אַזוי געלעבט אַ מאָג נאָך אַ מאָג, דרייענדיק זיך
אַלץ אויף איין אָרט און אַלץ צווישן דיזעלבע מענטשן, וועלכע האָבן
נישט געוועקט אין אים קיין שום גומע געפילן. הערצו האָט ער זיך נאָך
געהאַלטן העכער פון זיי, און אין קאַפּ האָט זיך אַלץ שטאַרקער
אײנגעענטטיקט דער געדאַנק וועגן דער מעגלעכקייט פון באַפרייען
זיך פון דאָזיקן לעבן. אַלץ שטאַרקער האָט אים אַרומגענומען דער
פאַרלאַנג צו פרייהײט, אַלץ העלער האָט ער זיך גופא פאַרגעשטעלט,
ווי אָן אַוועקגעגאַנגענעס אָן זײט פון לעבן, ווייט פון דער דאָ-
זיקער טומלעניש און שטורעם-ברעכעניש. נישט אײנמאַל, אין די נעכט,
פלייבנדיק אַליין מיט זיך, האָט ער, שטאַרק צומאַכנדיק די אויגן,
זיך פאַרגעשטעלט אַ פינסטערן המון מענטשן, פון אַן אומצײליקער
גרייס און געוואַלדיק-שרעקלעכן פאַרנעם. ווי צונויפגעטריבן ערנעץ
אין אַ קראַטער, און אַרומגערינגלט מיט בערגעלעך, און פול מיט אַ
שטויבדיקן נעפל, האָט דער דאָזיקער המון אין טומלדיקער פאַר-
ווינדונג נישט אויפגעהערט פּפּדר זיך צו שטויסן אויף איין און דעם-
זעלבן אָרט, און ער איז געווען ענלעך אויף קאַרן אין אַ מיל-קרונ. און
ווי עפעס אַ געהײמער מילשטיין, וואָס איז געווען באַהאַלטן אונטער די
פּיס פון המון, האָט געמאַלן די מענטשן, וועלכע האָבן זיך כוואַליעסווייז
באַוועגט אונטער אים, ציענדיק אַמאַל אונטן, פּרי צו ווערן דאָרט
וואָס ניכער צעריבן און פאַרשוואונדן, און אַמאַל אַרויסרייסנדיק זיך
צוריק אין דער הויך, פּרי אויסמירן דעם אומברחמנותדיקן מילשטיין.
די מענטשן ווינען אויך געווען ענלעך אויף קרעבסן, וועלכע מען האָט
נאָר-וואָס געכאַפט און אַרײנגעוואַרפן אין אַ גרויסער קאַרפּ, — אײנ-
שטעפענדיק זיך אײנער אין צווייטן, האָבן זיי זיך שווער געדרייט,

געפויזעט ערגעץ-וואו, און געשמערט איינער דעם אנדערן, און האָבן
 גאַרנישט געקאָנט מאַכן, פּדי אַרויסצוגיין פון געפאָנגענשאַפט.
 פאַמא האָט געזען צווישן המון פאַקאָנטע פּנימער: אַט רייסט זיך
 ערגעץ דער טאַטע, פּונאָדערשטופּנדיק, און אָפּוואַרפּנדיק אַלעמען
 אויף זיין וועג, מיט אַ מעכטיקער קראַפט: ער אַרבעט מיט פּרייטע
 לאַפעס... שפּאַרט אויף אַלין מיט זיין פּרוסט און מיניקעט מיט אַ דו-
 נערדיקן קול... און אַט פאַרשווינדט ער, אַרונטערפאַלנדיק ערגעץ
 אין דער טיף אונטער די פּיס פון די מענטשן. און אַט דרייענדיק
 זיך, ווי אַ שלאַנג, שפּרינגענדיק דאָ אויף די פּלייצעס, דאָ אַרונט-
 טערקריכנדיק צווישן די פּיס פון די מענטשן, אַרבעט אויך מיט
 זיין גאַנצן טרוקענעס, אָבער בייגעוודיקן, אַדערדיקן קערפּער - דער
 טויף-פּאַטער... ליובאַוו שרייט און וואַרפט זיך, נאַכפאַלגנדיק דעם
 פּאַטער, מיט נערוועזע, אָבער שוואַכע באַוועגונגען, אַמאָל אָפּשטיי-
 ענדיק פון אים, אַמאָל צוריק דערנענטערנדיק זיך צו אים. מיט
 שטילע טריט, מיט אַ גוטן שמייכל אויפן פּנים, און האַלטנדיק זיך
 אָן אַ זייט פון אַלעמען, אָפּטרעטנדיק אַלעמען דעם וועג, רירט זיך
 פאַמעלעך אויך די מומע אַנפּיסאַ... איר געשטאַלט טויכט אויף אין דער
 פּינסטערניש פאַר פּאַמען, ווי אַ באַשיידענער פּלעמל פון אַ וועקסענער
 ליכט... און צאַנקט ווידער אַיין, נעלם ווערנדיק אין חושך. שנעל און
 מיטן גלייכן וועג גייט ערגעץ-וואו פּעלאַנעיאַ... אַט שטייט סאָפּיאַ
 פּאַוולאַוואַ מעדינסקאַיאַ, מאַכטלאָז אַראָפּגעהאַנגען די הענט, ווי זי
 איז געשטאַנען דאַמאָלסט, דעם לעצטן מאָל - ביי זיך אין גאַסט-צי-
 מער... די אויגן זיינען ביי איר גרויסע און עס לייכט פון זיי אַ
 גרויסע שרעק. דאָ איז אויך פאַראַן סאַשאַ. אַ גלייכגילטיקע, ניט
 לייגנדיק קיין אַכט אויף דאָס, שטופּעניש, גייט זי פעסט אין דער סאַמע
 געדיכטעניש פון לעבן און זינגט מיטן גאַנצן קול אירע לידער, קוקנ-
 דיק רויק פאַראַויס מיט אירע טונקעלע אויגן... אַ געפילדער, אַ
 געבריל, אַ געלעכטער, שיפורע קולות, אַן אַוואַרט-קריגער וועגן גראַטשנס
 הערט פאַמא; געזאָנג און געוויין טראַגן זיך אַבער דער גאַנצער
 געוואַלדיקער, טומלדיקער קופּע פון לעבעדיקע מענטשלעכע גופים,
 צונויפגעדריקטע אין אַ גרוב; זיי שפּרינגען, פאַרן פּויען, שטיקן איינער
 דעם אנדערן, קריכן איינער דעם צווייטן אויף די אַקסלען.

דוקן זיך אומעטום, ווי בלינדע, אַנשטויסנדיק זיך אומעטום אויף
 ענלעכע צו זיך, קעמפן, און פאלנדיק ווערן זיי פארשוואונדן פון
 אויג. אַ קנאַקן פון געלט טראַגט זיך, ווי פלעדערמיז, איבער די קעפּ פון
 די מענטשן, און די מענטשן שטרעקן גייציק אויס נאָך זיי די הענט.
 אַ קליינער זי פון גאַלד און זילבער, אַ קלימפערן פון פלעשער, שיפּריג-
 גען קאַרקעס, עמעצער קלאַגט, און אַ טרויעריקער ווייבערשער קול זינגט:

„Такъ будемъ же жить, пока можно-о
 А тамъ — хоть трава не расти!“ *

דאָס דאָזיקע משונהדיקע בילד האָט זיך באַפּעסטיקט ביי פּאָ-
 מען אין קאָפּ און איז וואָס ווייטער דערשינען פאַר אים אַלץ הע-
 לער, אַלץ גרעסער, אַלץ לעבעדיקער, אויפוועקנדיק אין זיין ברוסט
 עפעס אַ כאַאָטישן, גרויסן, אומבאַשטימטן נעפּיל, אין וועלכן עס
 האָבן זיך, ווי שטראַמען אין אַ טייך, אַריינגענאַסן אי פּחד, אי אויפ-
 רענגונג, אי רחמנות, אי עפעס בייזס, אי נאָך עפעס אַ סך. דאָס אַלץ
 האָט אויפגעקאכט אין זיין ברוסט ביז צו אַן אַנגעשמרענגטן פאַר-
 לאַנג, וואָס האָט צעשפּאַרט זיין ברוסטקאַסטן, — ביז אַ פאַרלאַנג, פון
 וועמעס פּוח ער איז געוואָרן דערשטיקט; אין זיינע אויגן האָבן זיך
 באַוווּן טרערן און אים האָט זיך געוואָלט שרייען, ברומען ווי אַ
 חיה, שרעקן אַלע מענטשן — אַפּשטעלן זייער זינלאָזן האַרמידער,
 אַריינגיסן אין טומל און אין דער פּיסטקייט פון זייער לעבן עפעס
 ניס, אייגנס, זאָגן זיי עפעס הויכע, שטאַרקע ווערטער; פּירן זיי
 אַלעמען אין איין ריכטונג און ניט איינעם קעגן צווייטן. אים האָט
 זיך געוואָלט אַנכאַפּן זיי מיט די הענט פאַר די קעפּ, אַפּרייסן זיי
 איינעם פון אַנדערן, אַנשלאָגן דעם, גלעטן יענעם, שטראַפּן אַלעמען,
 באַלייכטן זיי מיט עפעס אַ פייער...

ער האָט אָבער גאַרנישט געהאַט, ניט די נייטיקע ווערטער, ניט
 דעם פייער, ער האָט בלוז געהאַט איין פאַרלאַנג, וואָס איז געווען
 פאַרשטענדלעך נאָר אים אַליין, אָבער — ניט די מעגלעכקייט אויסצופירן
 אים... ער האָט זיך אַליין פאַרגעשטעלט העכער פון לעבן, מדרון

* איז לאַמיר לעבן, בליזמן מען קען, און נאכטער מעג אַפילו קיין
 גרזט ניט וואַקסן!

יענעם קראמער, אין וועלכן די מענטשן קאכן זיך; ער האָט זיך
 אליין געזען אַ פעסט־שטייענדיקן אויף זיינע פיס — אָבער אַן לשון־
 ער וואָלט געקאָנט אַ רוף מאַן צו די מענטשן:
 — ווי לעבט איר אַזוי? ווי שעמט איר זיך ניט אַזוי?
 און ער וואָלט זיי איך געקאָנט אַנזידלען. נאָר איב זיי וועלן,
 דערהערנדיק זיין פראַגע, פּרעגן אים אַן אַנדער פראַגע:
 — איז ווי־זשע דאָרף מען לעבן?
 האָט ער אויסגעצייכנט פאַרשטאַנען, אַז נאָך אַזא פראַגע
 וואָלט אים אויסגעקומען אַרומטערוויקלען זיך פון זיין הויך, מיטן
 קאָפּ אַראָפּ, אונטער די פיס פון די מענטשן, צום מילשטיין, און
 זיין אומקום וואָלט פאַגלייט געוואָרן מיט געלעכטער.
 ער האָט צייטנווייז גערעדט ווי פון היץ, אונטערן דרוק פון
 דאָזיקן קאָשמאַר. פון זיינע ליפּן האָבן זיך געריסן עפעס ווערטער
 אַן אַ צוזאַמענהאַנג, אַן פאַרזינג; ער פלעגט זיך אַפילו פאַנגיסן
 מיט שווייס פון דאָזיקן פלאַקערן אין אים. צייטנווייז, האָט זיך אים גע־
 דאַכט, אַז ער ווערט משוגע פון שיכרות, און דערפאַר קריכט אים
 אַליץ אין קאָפּ אַט דאָס דאָזיקע שרעקלעכע און טרויעריקע. מיט
 דער גרעסטער אַנשטרענגונג פון זיין ווילן האָט ער געטריבן פון
 זיך די דאָזיקע אַלע בילדער און האַלוצינאַציעס. אָבער, ווען ער
 פלעגט נאָר איבערבלייבן אליין, און איז געווען ניט זייער שיכור —
 פלעגט ער בלייבן אַן פּוּחות אונטער דער דאָזיקער לאַס. דער חשק
 צו פרייהייט האָט זיך אַליץ געשטאַרקט און געוואַקסן אין אים,
 פייניקנדיק אים מיט זיין פּוּת. אָבער אַרויסריסן זיך פון די נעצן
 פון זיין עשירות האָט ער ניט געקענט. מאַיאָקין, וועלכער האָט
 פון אים געהאַט אַ פּוּלשטענדיקע פאַרמלעכטיקונג צו פאַרוואַלטן
 מיט זיינע געשעפטן, האָט שוין געמאַכט אַזוי, אַז פאַמען איז
 כמעט יעדן מאָג אויסגעקומען צו שפּורן די משא פון די התחייבותן,
 וואָס זיינען אויף אים געלעגן. מען האָט זיך געווענדט צו אים
 נאָך די צאָלונגען, מען האָט אים פאַרנעלייגט נייע געשעפטן איבער־
 צופּירן משאות, די אַנגעשטעלטע האָבן זיך געווענדט פּערזענלעך און
 שרייפּלעך וועגן אַזעלכע ניט־וויכטיקע קלייניקייטן, וואָס פריער האָבן

זיי צו אים ניש געהאט קיין שייכות, און זיי פלעגן דאָס אויספילן
אויף זייער אייגענער ריזיקע. מען האָט אים אויסגעזוכט אין די
שענקען, געפרעגט אים, וועגן דאָס און יענס און ווי דאָס צו מאַכן;
ער פלעגט זיי זאָגן, צייטנווייז, נישט פאַרשטייענדיק, צי מען דאַרף
אזוי אַדער אַנדערש טאָן, ער פלעגט פאַמערקן זייער פאַהאַלטענע,
ביטערליכע פאַצונג צו אים, און האָט פּמעט אַלעמאַל געזען,
אַז זיי טוען נישט ווי ער האָט זיי געהייסן, נאָר אַנדערש און בע-
סער. אין דעם אַלץ האָט ער געשפּירט די פּלינקע האַנט פּון
טויפּפּאַטער און פאַרשטאַנען, אַז דער אַלטער דריקט אים צוליב דעם,
פּדו אים צוריק אַרויפצופירן אויף זיין וועג. און אין דעה איי-
גענער צייט האָט ער אויך פאַמערקט, אַז ער איז נישט דער פאַלעבאַס
פּון זיין געשעפט, נאָר פּלוז אַ פאַשטאַנדייל, און דערצו נאָך
נישט קיין וויכטיקער טייל. דאָס האָט אים אויפגערעגט און נאָך ווייטער
אַפּגעשטויסן פּון אַלטן, נאָך שטאַרקער אויפגערייזט זיין שטרעבונג
אַרויפצורייסן זיך פּון די געשעפטן, כאַטש פאַרן פּריוו פּון זיין אומקום.
ער האָט מיט היץ געשליידערט געלט אין די שענקען און נאַכט-
היזער, נאָכער דאָס האָט שוין לאַנג נישט געדויערט. יאָקאָו טאַראַ-
סאָוויטש האָט געשלאָסן אין די בענק די לויפּנדיקע קאַנטעס, אַרויס-
געמענדיק פּון דאָרט אַלע פּקדונות. איינליכן האָט פּאַמאַ דערפּוילט,
אַז אַפּילו אויף אַ וועקסל גיט מען אים שוין אויך נישט אזוי גערן,
זוי פּריער. דאָס האָט אַנגערירט זיין אייגנליכע. ס'האָט אים אינגאַנצן
צערודערט און איבערגעשראַקן, ווען ער האָט זיך דערוואוסט, אַז
זיין טויפּפּאַטער האָט געלאָזט אין דער סוחרישער וועלט אַ קלאַנג,
אַז ער, פּאַמאַ, איז נישט אינגאַנצן ביים קלאָרן זינען און אַז, קען זיין,
מען וועט מוזן איבער אים פאַשטימען אַן אַפּוטרופּוס. פּאַמען זיינען
נישט געווען פּאַוואוסט די גרענעצן פּון דעם טויפּפּאַטערס מאַכט
און ער האָט נישט געוואנט מיט עמעצן זיך אַן עצה צו האַלטן וועגן
דעם: ער איז געווען איינגעגלייבט, אַז אין דער סוחרישער וועלט
איז דער אַלטער אַ פּוה, און אַז ער קען טאָן אַלץ, וואָס אים
וועט זיך פאַרגלוסטן. לכתחילה איז אים געווען עפעס מאַנע צו
שפּירן אויף זיך מאַיאָקונס האַנט, נאָר שפּעטער האָט ער שלום
געמאַכט דערמיט, האָט אַ מאַך געטאָן אויף אַלץ מיט דער האַנט

און פארגעזעצט זיין זארגלאז=הפקדיק און שיפורדיק לעבן, אין וועלכן עס איז פאר אים געווען בלויז איין טרייסט - די מענטשן. מיט יעדן טאג האָט ער זיך אַלץ מער איבערצייגט, אַז זיי זיינען פיל ערגער און דורכאויס זילטאָזער פאר אים, אַז זיי זיינען ניט - די האַרן פון לעבן, נאָר זיינע משרתים, און אַז דאָס לעבן דרייט זיי, ווי עס וויל, פויגט זיי און פּרעכט, ווי אים לוינט, און זיי גיבן זיך אים אונטער אַן פּראָטעסט און אַן געפיל, און קיינער פארלאנגט גאַרנישט קיין פרייהייט פאר זיך. אָבער ער האָט יאָ געוואָלט פרייהייט און דערויבער האָט ער זיך מיט שטאַלץ דערוויבן איבער זיינע מיט-ברידער, ניט וועלנדיק גאַרנישט זען אין זיי, אויסער שלעכטס...

איינמאל האָט זיך אין שענק עפעס אַן האַלב-שיפורער מענטש געקלאָגט פאר אים אויף זיין לעבן. דאָס איז געווען אַ קליינינקער, טרוקענער מענטשל, מיט דערשראָקענע, פארלאָשענע אויגן, ניט קיין ראַזירטער, אין אַ קורצן רעקל, מיט אַ רויטן האַלזשוך. ער האָט טרויעריק געפוינטלט מיט די אויגן, זיינע אויערן פלעגן שרעקעוודיק אויפציטערן, און זיין שטילע שטים האָט זיך געטרייסלט:

— איך האָב זיך אַלץ געריסן אַרייַנצופאַלן צווישן מענטשן... איך האָב זיך צו אַלץ גענומען, געאַרבעט, ווי אַן אַקס. אָבער דאָס לעבן האָט מיך פאַרשמויסן, אויסגעפרעסן, אָפּגעריבן... כּוּהאַט ניט גע-קלעקט מער קיין געהילד... עך: אין אַט - האָב איך אָנגעהויבן טרינקען... איך פיל, - אַז איך קום אום... אָבער דאָס איז מיין וועג!

— שוטה! - האָט פאַמאָ מיט פאַראַכטונג געענטפערט. - צו וואָס האָסטו זיך געדאַרפט רייסן צו ווערן אַ מענטש? וואָלסט זיך בעסער געהאַלטן פון זיי רעכטס... וואָלסט זיך אַוועקגעשטעלט אַן אַ זייט, זיך צוגעקוקט, וואו די האָסט צווישן זיי אַן אַרט, און דאַן - וואָלסטו גלייך געשפּאַנט צו דיין פונקט:

— איך פאַרשטיי ניט, וואָס איר רעדט! - האָט דאָס מענטשל געשאַקלט מיט זיין גלאַט-געשאַרענעם, שפּיציקן קאַפּ.

פאַמאָ האָט זיך זעלבסטצופרידן פּונאַנדערנעלאַכט:

— צי דען אַזעלכער, ווי דו, קענסט דאָס פאַרשטיין?

— ניין, ווייסט איר, איך טראכט, אז דעם, וועמען גאָט פאַ-
שערט... —

— דאָס לעבן פויט ניט גאָט, נאָר די מענטשן! — האָט פאַ-
מא אַרויסגעפלאַצט און זיך אַפילו אַליין געוואונדערט אויף דער
דרייַסקייט פון זיינע ווערטער. דאָס מענטשל האָט אַ קוק געמאָן
אויף אים פון אינטער די ברעמען און זיך איינגעקאָרטשעט.

— גאָט האָט דיר געגעבן פאַרשטאַנד? — האָט פאַמא גע-
פרעגט, קומענדיק צו זיך פון צעמישונוג.

— געוויס... ס'הייסט, וויפיל אַזאַ קליינער מענטשל ווי איך
פאַדאַרף... — האָט אומזיכער געענטפערט פאַמעס מיטשמעסער.
— איז וואָג ניט צו בעטן ביי אים איין קערנדל מער! אַרדן
זיך איין דיין לעבן לויט דיין פאַרשטאַנד... גאָט וועט דיך משפּטן...
אַלע זיינען מיר ביי אים אין דינסט... און אַלע האָבן מיר פאַר אים
איין ווערט... פאַרשטאַנען?

זייער אָפּט פלעגט טרעפן, אַז פאַמא פלעגט נעמען ריידן עפעס
אַזוינס, וואָס האָט אים גופא אויסגעזען צו זיין דרייַסט, און וואָס
האָט אים אין דער אייגענער צייט דערהויבן אין זיינע אייגענע אויגן.
דאָס זיינען געווען עפעס אַזעלכע אומדערוואַרטע, דרייַסטע גע-
דאַנקען און דיבורים, וועלכע האָבן זיך פלוצלונג באַזויגן, ווי פונ-
קען — וואָס האָבן לויטן איינדרוק אויסגעשלאָגן פון פאַמעס מאַרדן.
און ניט איינמאָל האָט ער באַמערקט ביי זיך, אַז דאָס, וואָס ער פאַר-
טראַכט, זאָגט ער אַרויס בלייכער, ווי ס'איז אין אמתן אין דעם
מאָמענט, ווען דאָס פלאַמט אויף אין זיין האַרצן.

פאַמא האָט געלעבט, ווי ער וואָלט גענאַנגען איבער אַ פלאַטע,
ביי אַ געפאַר איינצוווינקען ביי יעדן טריט אין שמוץ און אין אַ
זומפ, און זיין טויפּפאַמער-האַט זיך ווי אַ דריי-פויש געקוילערט אויף
אַ טרוקענעם, פעסטן אָרט, און שאַרף נאָכגעפּאַלט פּונווייטן דאָס
לעבן פון טויפּוויגן.

נאָך דער מחלוקת מיט פאַמען איז יאַקאָוו טאַראַסאַוויטש צו-
ריקגעקומען אַהיים אַ טרויעריק-פאַרטראַכטער. זיינע אויגן האָבן טרוקן
געגראַנצט, און אינגאַנצן האָט ער זיך אויסגעגלייכט, ווי אַן אָנגע-
צויגענע סטרונע. זיינע קניישטן האָבן זיך קרענקלעך געקאָרטשעט.

זיין פנים איז געווארן נאך קלענער אין נאך מונקעלער, און
ווען ליובאוויטש האָט אים דערזען אזא — האָט זיך איר אויסגעוויזן,
אז דער פאָטער איז ערנסט קראַנק, נאָך ער האָלט זיך אַיין ברעכט
זיך. דער שווייגערדיקער אלטער האָט געהווען געשפּרייט איבערן
צימער, צוואַרפּנדיק דער מאַכטער, אלס תּשובּה אויף אירע קשיות,
טרוקענע, קורצע ווערטער און ענדלעך האָט ער פּשוט אָנגעשרייען
אויף איר:

— לָאָ צורו: ועסט דאָך — איך בין ניט אויסגעלייגט צו
דיר...

איר האָט פּאָנג געמאָן, ווען זי האָט דערזען, ווי טרויעריק און
בענקענדיק עס קוקן זיינע שאַרפע גרינע אויגן; זי האָט געהאַלטן
פאַר איר פּליכט פּונאָדערצופּרעגן וואָס מיט אים טוט זיך. און ווען ער
האָט זיך ענדלעך אוועקגעזעצט ביים מיט עסן מיטאָג, איז זי שנעל
צו צו אים, אַרויסגעלייגט אים די הענט אויף זיינע שולטער, און
קוקנדיק אים אין געזיכט, האָט זי אים ווייך און אומרויך געפרעגט:
— פּאַפּאַשאַ! איר זייט ניט געזונט? — זאָגט!

אירע צערטלעכקייטן זיינען געווען פאַר אים זייער זעלטן; זיי
האַבן שמענדיק פאַרלייכטערט דעם איינזאַמען זקן, און כאַטש ער
האָט אויף זיי עפעס ניט געענטפּערט, האָט ער דאָך פּונדעסטוועגן
ניט געקענט זיי ניט אָפּשאַצן. אויך איצט האָט ער אַ טרייסל גע-
מאַן מיט די פּלייצעס, און אַראָפּוואַרפּנדיק פּון זיי אירע הענט,
האָט ער איר געזאָגט:

— גיי, גיי אויף דיין אַרמ... חוהם נייגעריקייט פּאַפּאַלש דיך
שוין...

אַבער ליובאוויטש האָט ניט אָפּגעטראָגן, זי האָט אים עקשנותדיק
געקוקט אין די אויגן און מיט פאַריבל געפרעגט:

— פאַרוואָס, פּאַפּאַשאַ, רעדט איר תּמיד אזוי מיט מיר... ווי
איך וואָלט געווען אַ קלייניקע אָדער אַ נאַר?

— דערפאַר, וואָס דו ביסט אַ גרויסע און ניט זייער קיין
קלוגע... ניי! אַט דאָס איז אַליין! גיי זען זיך און עס...

זי איז אָפּגעטראָגן און זיך שווייגעוודיק געזעצט אנטקעגן פאַ-
טער, דריקנדיק אַ פּאַלידיקטע די ליפּן. מאַיאָקן האָט געעסן, קעגן

זיין געוויינהייט, לאנגזאם, מישנדיק לאנג מיטן לעפל די קרויט אין מעלער און באטראכטנדיק עם מיט עקשנות.

— ווען דיין פארלייגטער שכל וואלט געקענט פאנעמען דעם מאטנס מחשבות! — האָט ער פליצלונג זיך אָפּגערוּפּן, אָפּוּפּענדיק מיט עפעס אַ פּיף.

ליובאַוו האָט אַוועקגעלייגט אָן אַ זייט איר לעפל און שיר מיט טרערן אין איר קול געזאָגט:

— פארוואָס, פאפאשא, באַליידיקט איר מוך? איר זעט דאָך — איך בין אַן עלנטע! איר פאַרשטייט דאָך, ווי שווער מיר איז צו לעבן... און קיינמאַל זאָגט איר ניט עפעס אַ גוט וואָרט... קיינמאַל רעדט איר ניט מיט מיר! און איר זייט דאָך עלנט... און איך איז דאָך אויך שווער... איך זע דאָך... איך איז זייער שווער צו לעבן... נאָר, — איר זייט אַליין אין דעם שולדיק, איר אַליין... — בלעמס אייזל האָט זיך צערעדט! — האָט דער אַלטער זיך אָפּגערוּפּן מיט אַ געלעכטערל. — נו-נו? וואָס זשע וועט ווייטער זיין?

— איר שטאַלצירט זייער, פאפאשא, מיט אייער שכל...

— וואָס ווידער...

— דאָס איז ניט גוט... דאָס קרענקט מיך זייער, זייער... פאַר-וואָס שטויסט איר מיך אַלין אַוועק? אויסער איך האָב איך דאָך קיינעם ניט...

אין אירע אויגן האָבן זיך געוויזן טרערן: דער פאָטער האָט דאָס באַמערקט, און זיין פנים האָט זיך אַ צאָפל געמאַן:

— אַז דו וואָלט ניט געווען קיין מויד!— האָט ער אויסגערוּפּן, אַז דו וואָלט געהאַט פאַרשטאַנד ווי... מאַרפּאָ פּאַסאַדניצאַ, למשל... ען, ליובאַוו! דאָן... וואָלט איך אַ שפּיי געמאַן אויף אַלעמען... אויף פּאַמקען... נו, וויין ניט!

זי האָט זיך אויסגעווישט די טרערן און געפרעגט:

— וואָס איז דען מיט פּאַמקען?

— ער בונטעוועט... כאַ-כאַ! נעמט צו, זאָגט ער, ביי מיר מיין גאַנצן פאַרמעגן און לאָזט מיך אָפּ פּרוי... ער וויל זיך,

זאגט ער, דאטעווען... אין די שענקען... אט וואס אונזער פאמא
האט אויסגעקלערט...

— וואס-זשע... איז דאס?... — האט אומאנטשלאסן געפרעגט
ליובאו. איר האט זיך געוואלט זאגן, אז דאס, וואס פאמא וויל,
איז גוט, אז דאס איז אן איידעלער פארלאנג, אויב ער מיינט עס
נאך ערנסט, נאך זי האט מורא געהאט אויפצורעגן דעם פאטער
מיט אירע רייד און האט בלויז געקוקט אויף אים מיט א פראגע.

— וואס דאס איז? — האט זיך מאיאקין געהיצט און גע-
קאכט זיך. — דאס איז ביי אים אדער פון צופיל טרינקען, אדער —
זאל גאט דינסן! — פון דער מאמע, דער אלטגלויביקער... גע-
ירשנט... און אויב דאס רעדט טאקע פון אים ארייס דער מאמעס
זויערטיג — וועל איך האפן מיט אים א סך צו קעמפן! א גרויסע
מלחמה וועל איך האפן מיט אים... ער גייט קעגן מיר מיט אן אויס-
געשטעלטער פרוסט... ער האט פלוצלונג גענומען ארויסווייזן א
געוואלדיקע חוצפה... ער איז נאך יונג... ס'פעלט אים נאך כ"ט-
רעקייט... ער וועט אליין, זאגט ער, פארטרינקען, פון אליין מאכן
אטמויב... איך וועל אים שוין ווייזן, ווי אליין צו פארטרינקען!
מאיאקין האט אויפגעהויבן זיין האנט איבערן קאפ און בילד-
דיק א פויסט, האט ער מיט רציחה געדראגט:

— ווי וואנסטו אוינס? ווער האט אָנגעלעבט דאס געשעפט,
ווער האט אים אויפגעבויט? די דער טאטע דייער... פערציק
יאָר ארבעט און צייט האט ער אריינגעלייגט, און דו ווילסט עס צע-
שטערן? אלע דארפן מיר וואו מיט א פריינטלעכער וואנט, וואו פאָר-
זיכטיק, אין א הייפל, איינער נאָכן צווייטן, גיין יעדערער צו זיין
אַרט... מיר, מוחריים, מיר, האַנדלס-לייט האָבן דורות גאנצע גע-
טראָגן אויף אונזערע פלייצעס רוסלאַנד און אויך איצט טראָגן מיר
זיי... פיאָטיר דער גרויסער איז געווען א צאר מיט א געטלעכן
שכל... ער האט געוואוסט אונזער ווערט... מיט וואס האט ער
אונז אונטערגעהאלטן? ער האט געדרוקט ביכלעך, פרי מיר זאָלן
זיך לערנען... אַט האָב איך פאַלידאָר ווירגיליאַ אורבינסקיס א
פוך מיט דעם צארס דערלויבעניש, וועגן דערפונדונגען פון פאָר-
שיידענע זאכן... געדרוקט אין 720טן יאָר... יא! דאס דאַרף מען

פארשטיין... און ער האָט דאָס פאַרשטאַנען... ער האָט אונז גע-
וויזן אַ וועג... אַדאָנק אים שטייען מיר איצט אויף די אייגענע פיס...
און פילן אונזער פלאַץ. איז לאָזט אונז גיין מיט אונזער וועג. מיר
האַבן געלייגט דעם פונדאַמענט פון לעבן — אַנשטאַט ציגל האָבן מיר
זיך אליין געלייגט אין דער ערד... איצט דאַרפן מיר בויען די
שטאַקן... איז לאָזט אונז פריי אַרבעטן! אָט וואו אונזערער אַ ברוי-
דער דאַרף האַלטן דעם קורס... אָט אין וואָס איז אונזער אויפגאַבע...
אַבער פאַמקאַ פאַרשטייט דאָס ניט... ער מוז דאָס אָבער פאַרשטיין —
און פאַרזעצן די אַרבעט... ער האָט דעם טאַטנס קאַפּיטאַלן... איך
וועל פּגורן — זיך פאַראייניקן מיט מיינע אַבות: איז אַרבעט, פּלבל!
אַבער ער שאַרלאַטאַנעוועט גאָר. ניין, דו וואַרט נאָר! איך וועל דיך
דערפירן ביז צו דיין געהעריקן פּונקט!

דער אַלטער האָט זיך געשטיקט פון אויפּרעגונג און מיט גלאַנץ
ציקע אויגן געקוקט אויף דער טאַכטער מיט אַזאַ רציחה, ווי אויף
איר אָרט וואָלט געזעסן פאַמאַ. ליובאַוון האָט געשראַקן זיין אויפּ-
רעגונג, נאָר איר האָט ניט געכאַפט קיין מוט אָפּצושטעלן דעם
פאַטער, און זי האָט שווייגעוודיק געקוקט אויף זיין פּיזן פּינסטערן
פנים.

— די אַבות האָבן אויסגעטראָטן אַ וועג — און די דאַרפסט
אויף אים טרעטן. פּופציק יאָר האָב איך געאַרבעט — אויף וואָס?
פּדי נאָך מיר זאָלן פאַרענדיקן מיין אַרבעט... מיינע קינדער... מיי-
גע קינדער! וואו האָב איך קינדער?

דער אַלטער האָט טרויעריק אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ, זיין
שטים האָט זיך אָפּגעהאַקט און געווען אַזוי הייזעריק, ווי עס וואָלט
געגאַנגען ערגעץ פון אים, פון אינעווייניק:

— איינער — אַ קאַטאַרושניק... אַ פאַרפאַלענער... דער צוויי-
טער — אַ שיפור, און ווייניק האָפּענונגען אויף אים... אַ טאַכט-
טער... וועמען-זשע וועל איך איפּערלאָזן מיין מי נאָך מיין טויט...
וואָלט כאַטש געווען אַן איידעם... איך האָב גערעכנט — פאַמקאַ
וועט זיך איפּערקאַכן, ס'וועט אים דערעסן, — וועל איך דיר אָפּ-
געבן אים און מיט דיר צוואַמען — אַליץ — נאָ! אָבער פאַמקאַ טויג
ניט... און קיין צווייטן אויף זיין אָרט זע איך ניט... וואָס פאַר אַ

מענטשן זיינען האָס היינט!... פריער איז דאָס פאָלק געווען פון
אייזן, און איצט - פון גומע... זיי פויגן זיך אַלע... און גאַרנישט.
ניטאָ קיין שום שטאַרקייט... וואָס איז דאָס אַזוינס? פאַרוואָס איז
דאָס אַזוי?

מאַיאַקין האָט מיט אומרו געקוקט אויף דער מאַכטער. זי האָט
געשוויגן.

- זאָג, - האָט ער זי געפרעגט, - וואָס דאַרפסטו? ווי
דאַרף מען, לויט דיין מיינונג, לעבן? וואָס פאַרלאַנגסטו? האָסט זיך
געלערנט, געלייענט - וואָס ווילסטו נאָך?

די פראגעס האָבן זיך געשאַטן אויף איר קאָפּ אומגעריכט
פאַר איר, און זי האָט זיך פאַרלאָרן. פון איין זייט איז זי געווען
צופרידן, וואָס דער פאָטער פרעגט זי פונאַנדער, פון דער צווייטער
זייט האָט זי זיך געשראָקן צו ענטפערן, כּדו ניט צו פאַרלירן איר, אָנ-
זען פיי אים. און אַמ, ווי אָנעמענדיק זיך אינגאַנצן מיט מיט, ווי
זי וואָלט זיך געקליבן אַ שפרונג צו מאַן איבערן מיט, האָט זי
מיט אַן אומזיכערן, צאַפּלדיקן קול זיך אָפּגערוּפּן:

-- אַז אַלע זאָלן זיין גליקלעך... און צופרידן... אַלע מענטשן
זיינען גלייך... און אַלע האָבן די זעלבע רעכט אויפן לעבן...
אויף די גליקן פון לעבן... אַלע דאַרפן האָבן פרייהייט... ווי לופט...
און גלייכהייט - אין אַלץ!

אינגאָהייב פון איר צערודערטן ריידן האָט דער פאָטער גע-
קוקט איר פנים מיט אַן אומרויקער נייגעריקייט אין די אויגן,
אַבער וואָס מער זי האָט האַסטיק געוואָרפן אירע ווערטער, האָט
זיך דער אויסדרוק פון זיינע אייגן אַלץ מער געענדערט און ענד-
לעך האָט ער מיט אַ רויקן ביטול אַרויסגעוואָרפן:

- איך האָב דאָס גלייך געוואוסט: שוטה, דו, פאַגילטע!
זי האָט אַראָפּגעלאָזט איר קאָפּ, נאָר פאַלד אים ווידער אויס-
געהויבן און מיט בענקשאַפט אַרויסגערעדט:

- איר רעדט דאָך אַליין וועגן פרייהייט...
- שווייג שוין! - האָט דער אַלטער אויף איר גראָב אַ
געשריי געמאַן. - דו זעסט אַפילו ניט, וואָס פון יעדן מענטשן שפאַרט
אַרויס פאַשייטפערלעך... ווי אַזוי קענען אַלע זיין גליקלעך און

גליך, ווען יעדער איינער וויל זיין העכער פון צווייטן? אפילו אן אַרעמאָן האָט זיין גאָוה און רימט זיך תמיד פאַרן אַנדערן מיט עפעס... ווען דאָס קינד איז נאָך קליין – וויל עס שוין זיין דער ערשטער צווישן זיינע חברים... אַ מענטש וועט קיינמאָל נישט אָפּ-טרעטן פאַר אַן אַנדער מענטשן – נאָר שלטים קענען אזוי טראַכטן... יעדערער האָט זיך זיין אייגענע נשמה... און זיין אייגענע פנים... בלויז אַזעלכע, וועלכע ליבן נישט זייער נשמה און היטן נישט זייער פנים, קען מען אָפהוּבלען לויט איין מאָס... עך דו... האָסט זיך אָנגעלייענט, אָנגעפרעסן מיט שמאַטעס...

אַ ביטערער פאַרוואַרף און אַ גיפּטוקע פאַראַכטונג איז געווען אויסגעדרוקט אויפן אלטנס פנים. ער האָט מיט רעיש אָפּגערוקט דעם פּאַטעל פון מיטש, איז אויפגעשפרונגען פון אים, און פאַר-לייגנדיק די הענט אויף הינטן, האָט ער מיט קליינע שריט גענומען אַרומלויפן איבערן צימער, טרייסלענדיק דעם קאָפּ און ריינדיק עפעס צו זיך אליין מיט אַ בייזן, שייפנדיקן שעפּטשען... אַ בלייכע פון אויפגענונג און באַליידיקונג, פילנדיק זיך נאָריש און הילפלאָז קעגן אים, האָט זיך ליובאַוו איינגעהערט צו זיין שעפּטשען און איר האַרץ האָט מיט ציטערניש געקלאָפּט.

— אליין בין איך איבערגעבליבן... איינער אליין... ווי אויב... אַ מיין גאָט... וואָס זאָל איך טאָן? אַ... אליין! צי בין איך דען נישט קלוג? צי בין איך דען נישט כּיטער? און דאָך האָט דאָס לעבן מיך איבערגעשפיצט... וואָס האָט עס ליב? וועמען צערטלט עס? די גוטע שלאָגט עס און די שלעכטע לאָזט עס אויך נישט דורך, און קיינעם איז נישט פאַרשטענדלעך זיין געדעכטיקייט...

איר האָט ביז ווייטאָג באַנג געטאָן פאַרן אלטן; איר האָט אַרומגעכאַפּט אַ שטאַרקער געפול אים צו העלפן; איר האָט זיך געוואָלט זיין נוציק פאַר אים.

נאָכקונדיק אים מיט הייסע אויגן, האָט זי זיך פּלוצלונג שטיל אָפּגערוּפּן:

— פּאַפּאַשאַ... טייערער! האָט נישט קיין צער... עס לעבט דאָך נאָך טראַגס... קען זיין, אַמשר וועט ער...

מאיאקין האָט זיך פֿלוצלונג אָפּגעשטעלט, ווי אַ געפֿלעפטער,
און לאַנגזאַם אַרױסגעהויבן דעם קאָפּ.

— נאָך יונגערדייט האָט זיך שוין דער בױם אױסגעקרימט,
ניט אױסגעהאַלטן, אױף דער עלטער וועט ער געוויס זיך אױבער-
ברעכן... נאָר פֿונדעסטוועגן... איז אױך טאַראַס פֿאַר מיר אַ
שמרױעלע... כאַטש אױך ווייס ניט, צי ער איז עפֿעס מער ווערט
פֿון פֿאַמען... בײַ גאָרדעיעוון איז דאָ אַ כאַראַקטער!... ער האָט
דעם טאַטנע דרייסקױט... ער קען אַ סך שטעלן אױף זיך... אָבער
טאַראַסקאַ... יאָ, האָסט מיר אים דערמאַנט צו דער רעכטער צײַט...
און דער אַלטער, וואָס איז מיט אַ רגע פֿריער געווען בײַ
זיך געפֿאלן בײַ יאָש, און וואָס האָט זיך פֿאַרצוױסלט אזוי גע-
וואָרפֿן אױבערן צימער, ווי אַ מױז אין אַ פֿאַסקע, איז אױצן מיט אַ
פֿאַרדאַהטן פֿנים, רוזק און ווידער פֿעסט צוגענאַנגען צום טיש,
האָט פֿינקטלעך אַוועקגעשטעלט לעבן אים זײַן פֿאַטער, זיך אַרױס-
געזעצט און זיך אָפּגערופֿן:

— מען וועט באַדאַרפֿן אַ טאַפּ טאָן טאַראַסקען... ער לעבט אין
אוסאַל, ערגעץ אױף אַ זאַוואָר... איך האָב געהערט פֿון סױזרים —
אַז ער מאַכט דאָרט סאָדע... איך וועל זיך דערוויסן פֿרױם... איך
וועל אָנברענגן מיט אַ ברייז...

— אויב איר וועט דערלױבן, פֿאַפֿאַשאַ, וועל איך אים אָנ-
שרײַבן? — האָט ציטערנדיק פֿון פֿרייד און אינגאַנצן אַ צערויסלע
געבעטן שטיל ליובאַוו...

— דו? — האָט מאַיאַקין געפרעגט, אױנגבליקלעך אַ קוק-
טוענדיק אױף איר. ער האָט אַ ווילע געשוויגן, געקלערט און דאַן
געזאָגט:

— מען קען! דאָס איז אַפֿילו... פעסער. שרײַב אים אָן...
פרעג אים — צי האָט ער שוין חתונה געהאַט? ווי לעבט זיך אים?
וואָס טראַכט ער אױף ווייטער?... יאָ, אױבעריקנס, וועל איך דיר
נאָך זאָגן, וואָס צו שרײַבן, ווען סױזעט האַלטן דערפֿי...
— מען דאַרף עס, וואָס גיכער, פֿאַפֿאַשאַ!... — האָט דאָס
מידל געבעטן.

— פריער דארף מען דיך חתונה מאכן... איך האָב דאָ אין זינען איינעם, אַ געלן... בחר, אַפנים ניט קיין נאר... מן אים-לענדישער אויסארבעטונג...

— דאָס איז סמאלין, פאפאשא? — האָט מיט אומר און נייגער געפרעגט דאָס מיידל.

— אפשר טאקע ער... איז וואָס-ווע? — האָט יאקאָוו טאראסאָוויטש געוואָלט דערגיין מיט אַ געשעפטלעכן טאָן.

— גאַרנישט... איך קען אים ניט... — האָט אומבאַשטימט געענטפערט לויבאָוו.

— וועלן מיר זיך באַקאַנען... שוין צייט, לויבאָוו, שוין צייט! אויף פאַמען איז אַ שוואַכע האַפענונג... הגם איך זאָג זיך נאָך ניט אָפּ פון אים...

— איך האָב אויף פאַמען ניט גערעכנט... וואָס איז ער מיר?

— אַ שאַד... וואָלט געווען קליגער — וואָלט ער זיך אפשר ניט אויסגעגלישט...! אז איך פלעג אייך טרעפן צוזאַמען, האָב איך געקלערט: די מויד וועט דעם בחר צוקלעפן צו זיך! וועט זיין גוט! אָבער — איך האָב פאַרזען... איך האָב געטראַכט, אז וואָס פאַר דיר איז בעסער, וועסטו אליין פאַרשטיין, אָן אַנג-וויוונגען... אזוי איז דאָס, מיידעלע! — האָט דער פאַטער זי גע-מוסרט.

זי האָט זיך פאַרטראַכט, הערנדיק זיינע רייד, וואָס האָבן אויף איר געווירקט. פאַר דער לעצטער צייט איז צו איר, אַ געזונטער און שטאַרקער, אליין אַפּטער געקומען אין קאָפּ אריין דער געדאַנק וועגן חתונה האָבן, מחמת קיין אנדער אויסוועג פון איר איינזאַמקייט האָט זי ניט געזען. דעם פאַרלאַנג אַוועקצוואַרפן דעם פאַטער און אַוועקצופאַרן ערגעץ, פדי זיך עפעס צו לערנען, עפעס צו טאָן — האָט זי שוין לאַנג איבערגעלעבט, ווי זי האָט איבערגעלעבט איינזאַם, אין זיך אליין, אַ סך אנדערע פאַרלאַנגען, אַוועלכע שאַרפע, הגם ניט קיין טיפּע און ניט קיין באַשטימטע. פון די פאַרשיידענע ביכער, וואָס זי האָט אַדורכגעלייענט, איז געבליבן ביי איר אַ נעפּהליקער אַפּוואַן, און כאַמש דאָס האָט ביי איר קיים געלעבט, האָט זי

אָפּער דערפון געצויגן איר גאַנצע יניקה. פון דאָזיקן אָפּזאָן האָט זיך ביים מיידל אַנטוויקלט אַ געפיל פון אומבאַפרידיקונג מיטן אייגענעם לעבן, אַ שמרעפונג צו פּערזענלעכער אומאַפּהענגיקייט, אַ פאַרלאַנג צו באַפרייען זיך פון דעם פּאַטערס שווערער השגחה, — נאָר זי האָט נישט געהאַט, נישט קיין כוח צו פאַרווירקלעכן אירע פאַר-לאַנגען, נישט קיין קלאַרע פאַרשטעלונגען וועגן דעם, ווי אזוי זיי צו פאַרווירקלעכן. און די נאַטור האָט געמאַנט אירם, און דאָס מיידל האָט נישט איין מאָל, זעענדיק יונגע מוטערס מיט קינדער אויף די הענט, געשפּירט אַ בענקענדיקן און באַליידיקנדיקן פּיין. צייט-ווייז, ווען זי פלעגט זיך אָפּשטעלן ביים שפּאַל, האָט זי טרויעריק באַטראַכט אין אים איר פּולן, פּרישן פנים, מיט די מונקעלע רייפן אַרום די אויגן און זי האָט רחמנות באַקומען אויף זיך אַליין: זי האָט געשפּירט, אַז דאָס לעבן גייט איר אַרום, פאַרגעסט איר ער-געץ אָן אַ וייט. איצט, הערנדיק דעם פּאַטערס רייד, האָט זי זיך גענומען פאַרשטעלן — וואָס פאַר אַ מענטש קאָן זיין דער דאָזיקער סמאָלין? זי האָט אים געווען אַמאָל, ווען ער איז נאָך געווען אַ גימנאַזיסט, ער איז נאָך דאָן געווען דורכאויס אין וומערשפּרינקלעך, מיט אַ קורצער נאָז, שמענדיק אַ רייניקער, אַ געלאַסענער און אַ לאַנגווייליקער... ער פלעגט טאַנצן שווער, אומגעלומפערט און פלעגט ריידן נישט אינטערעסאַנט... פון יענער צייט זיינען שוין אַוועק אַ סך יאָרן: ער איז געווען אין אויסלאַנד, געלערנט זיך דאָרט אויף עפעס, — וואָס איז ער היינט? פון סמאָלינען איז איר געדאַנק אַריבערגע-שפּרונגען אויפן ברודער, און זי האָט מיט אַ פאַרשטאַרט האַרץ געקלערט: וואָס וועט ער איר ענטפּערן אויפן בריוו? וואָס איז ער פאַר אַ מענטש? דעם ברודערס געשטאַלט, וואָס זי האָט זיך איצט פאַרגעשטעלט, האָט פאַרשטעלט פאַר איר סיי דעם פּאַטער, סיי סאַט-לינען, און זי האָט שוין באַשלאָסן ביי זיך, אַז ביז דער פּאַגעגעניש מיט פאַראַסן וועט זי בשום אופן נישט מסכים זיין חתונה צו האַפּן. פּלוצלינג האָט זי דערהערט דעם פּאַטערס געשרוי:

— עי, ליובאַוואָן! וואָס'ט זיך פאַרקלערט? וועגן וואָס?

— אזוי זיך... ווי גיך ס'ענהערט זיך אַליין... — האָט זי מיט אַ

שמייכל געענטפּערט.

— וואָס גיך?

— נו, אַלץ... מיט אַ וואָך צוריק האָט מען מיט אייך וועגן
טאַראַסן ניט געטראָט היידן, און איצטער...

— די נויט, מויד! די נויט — איז אַ פּוּח, וואָס צעפּרינגט אַ
שטאַלענעם דראָט ווי אַ פּרוּזשינע... און שטאַל איז האַרשלעך...
טאַראַס... מירן ווען דער מענטש ווערט געשאַצט לויט זיין ווידער-
שטאַנד קעגן פּוּח פּון לעבן... אויב ניט דאָס לעבן אים, נאָר ער דרייט
דאָס לעבן אויף זיין אָפּן — איז מוין גאַנצע אַכטונג — פאַר אים!
איז דערלויבט מיר דאָן דרוקן אים זיין האַנט און מירן צוזאַמען
פירן דאָס געשעמט... ע-עך, איך בין שוין אַלשלעך... און דאָס
לעבן איז היינט אזוי האַסטיק! מוטן יעדן יאָר — ווערט גרעסער
דער אינטערעס צו אים... אַלץ מער מעם פאַקומט עס; וואָלט איך
נאָר געלעבט נאָך, ווי איך וואָלט נאָך געאַרבעט!...

דער אַלמער האָט געשמאַק געטשמאַקעט מיט די ליפּן,
געריבן זיך די הענט און זיינע אויגן האָבן גיריק געגלאַנצט.

— איר ווייט מענטשעלעך מיט שייטערן בלוט; נאָך ניט אויסגע-
וואַקסן, לעבט איר שוין ווי איבערגעוואַקסן, ווי פאַרוועלקטע, ווי אַן
אַלמער רעטעך... און האָס, וואָס דאָס לעבן ווערט אַלץ שענער, —
איז פאַר אייך ניט דערגרייכיק... שוין זיבן-און-זעכציק יאָר, ווי איך
לעב אויף דער ערד און שטיי שוין פאַר אַ ביים קבר, זע איך: אין
די אַלטע צייטן, ווען איך בין געווען יונג, זיינען אַפּילו די בלומען
געווען ווייניקער אויף דער ערד, און זיי זיינען איך ניט געווען אַזעלכע
שיינע... איצט ווערט אַלץ שוין! ס'יאָר אַ הייזער זיינען איצט פאַראַן!
ס'יאָר אַ מכשירים פּלעראַלי, צום האַנדלען... געוואַלדיקע דאַמפּערס!
וויפּיל חכמה און שכל איז דערין אַריינגעלייגט! קוקט און טראַכט
זיך, ס'יאָר אַ פּרוּת די מענטשן זיינען היינט! ס'קומט אייך אַ שטיק
קאַשע אין מויל! דאָס לעבן איז אזוי גוט אַרומגעאַרבעט... אַלץ
איז דאָך אזוי גוט, אַלץ — אזוי אַנגענעם... בלויז אייך, מייע
יורשים, פעלט אַ לעבעדיק געפּיל! אַ ליאַדע שאַרלאַטאַנטיק פּון
די שטאַט-לייט — איז פּיל פּלינקער פּון אייך... למשל, אַמ דער
דאָזיקער יעזשאַוו — ווער איז ער? און פּונדעסטוועגן איז ער א-
בער אייך דער שופּט... און ניט נאָר איבער אייך אַליין — נאָר אַפּילו

איבערן גאנצן לעבן... ער איז פאשאנקען מיט דרייסקייט. אבער איר... טפוי! ווי בעטלער לעבט איר... בעת א שמחה - זייט איר מי ביהמות, בעת א צרה - עיפושט פון אייך! פארפילטע מענטשן זייט איר!... מען דארף אריינבלאזן אין אייערע אָרערן פייער... די הויט וואָלט מען אייך באַדאַרפֿט אָפּשינדן, זאָלן אייך שימן אויפן הויזן פלייש - וואָלט איר אפשר דאָן אויפגעשפרונגען.

יאַקאָו טאַראַסאָזיטש, אַ קלייניקער, אַן איינגעקאַרמשעטער און אַ ביינערדיקער, מיט שוואַרצע ברעקלעך ציין אין מויל, אַ פּלי-כיקער און אַ פינסטערער, ווי ער וואָלט געווען אָפּגעטאָליעט פון היץ פון לעבן, וואָס האָט געשלאָגן אין אים, און דורכאויס אַזאָ דורכגערויכערטער, האָט ער זיך אינגאנצן געטרייסלט אין פּוריע פון אויפגענוג, באַשיטנדיק זיין יונגע, וואַקסיקע און דיקע טאַכטער מיט בראַונעדיקע רייז. זי האָט געקוקט אויף אים מיט פאַרשולדיקטע אויגן, שטייכלענדיק פאַרווירט, און אין האַרצן ביי איר איז אַלץ געוואַקסן דער דרך-אריץ צום אַלטן, וואָס איז געווען אזוי לעבעדיק און מנ-סער אין זיינע באַגערן...

און פאַמא האָט אַלץ געבלאָנדזשעט און געהוילעט, פאַר-ברענגענדיק טעג-און-נעכט אין די שענקען און קנייפּעס, איינ-זאפנדיק אין זיך אַ פאַראַכטנדיקע און ביטולדיקע פּאַציונג צו די מענטשן, וואָס האָבן אים אַרומגערינגלט. צייטנווייז האָבן זיי אַרײַם-גערופן אין אים אַ בענקענדיק פּאַגער צו געפינען צווישן זיי עפעס אַ ווידערשטאַנד קעגן זיין ביזן געפול, צו פּאַנגעגענען אַ מענטשן אַ ווער-דיקן און דרייטן, וועלכער זאָל אים פאַרשעמען מיט אַ ברע-גענדיקן מוסרדיקן וואָרט. דער דאָזיקער געדאַנק איז יעדן מאָל אויפ-געקומען ביי אים אַלץ קלאָרער, - דאָס איז געווען אַ פּאַגער נאָך הילף פון הצד פון אַ מענטשן, וועלכער זאָל פּוילן, און ער האָט זיך פאַרפלאַנטערט און קומט אום...

- פּרידער! - האָט ער איינמאָל אַ געשרי געמאָן, זיצט-דיק ביים טיש אין שענק, אַ האַלב-שיפורער און אַרומגערינגלט מיט עפעס טונקלע, גייציקע פאַרשיינען, וועלכע האָבן אזוי פיל גענעסן און געטרונקען, ווי זיי וואָלטן פאַר דעם, במשך פון אַ סך טעג.

ניט געהאט קיין ביסן אין מויל. — בריהער! סאיז מיר ענג... סאיז מיר לאנגווייליק מיט איך! הרגעט מיך... טרייבט מיך ארויס!... אויסווארפן, וואָס איר זייט... איינער צום צווייטן זייט איר נעענטער, ווי צו מיר... פארוואָס? איך בין דאָך איך אַן שיכור און אַ מנוול... איך בין איך אַ פרעמדער! איך זע — איך בין איך פרעמד... פון מיר טרינקט איר, און אין מיר שפייט איר... איך פיל האָס! פאָר-וואָס איז דאָס?

זיי האָבן זיך אנדערש פאַציען צו אים, פאַרשטייט זיך, ניט געקאַנט: אין דער טיף פון דער נשמה האָט זיך קיין איינער פון זיי זיי ניט געהאַלטן נידעריקער פון אים, אָבער ער איז געווען רייך, — דאָס האָט זיי געשמערט צו פאַציען זיך צו אים מער חבריש, און ער האָט אַלץ גערעדט עפעס אַזעלכע לעכערלעך-צאַרנדיקע, גע-וויסנהאַפטע ווערטער — דאָס האָט זיי געשמערט. אויסער דעם — איז ער געווען אַ שמאַרקער, און לייכט אויפן האַנט, — און זיי האָבן ניט געוואָגט ריידן אים אַ וואָרט אַנטקעגן. אָבער אים האָט זיך דווקא געוואָלט הערן עפעס פון זיי און ער האָט אַלץ שטאַר-קער באַגערט, אַז כאַטש עמעצער פון זיי, וועמען ער האָט אַזוי געהאַסט, זאָל זיך שטעלן קעגן אים פנים אל פנים, און זאָל אים זאָגן עפעס אַ שטאַרקן וואָרט, וואָס זאָל אים ווי מיט אַ שטאַנג, אַ קירעווע טאַן אָן אַ זייט פון דעם שיפועדיקן, געפערלעכן און בלאָטיקן וועג, צו וועלכן ער האָט געפילט אַ הילפלאָזן עקל... און פאַמאַ האָט געפונען דאָס, וואָס ער האָט פאַדאַרפט.

איינמאָל, אַ צערייצטער פּוץ דער ניט-אויפּמערקזאַמקייט צו אים, האָט ער אַ געשריי געמאַן צו זיינע מיטטרינקער:
— איר, וואַנגן! שוויגט אַלע!... ווער גיט איך טרינקען און עסן? אירט פאַרנעסן? איך וועל איך ברענגען אין אָרדענונג! איך וועל איך אויסלערנען, האָבן פאַר מיר אַכטונג! אַרעסטאַנטן! בעת איך רייד — דאַרפט איר קיינער קיין פּיפּס ניט טאַן!
זיי זיינען טאַקע אַלע אַנטשוויגן געוואָרן, קענטיק, אָנגע-שראַקענע פון דער מעגלעכקייט צו פאַרלירן זיין אויפּגעלייגטקייט צו זיי, אָדער אפשר פון מורא, אַז ער, אַזאַ געוונטע און שטאַרקע חיה, זאָל זיי גיט שלאָגן. אַ וויילע זיינען זיי געזעסן און געשוויגן, פאַ-

האלטנדיק אין זיך וייער פעם אויף אים. איבערנעפויגענע איבער
זייערע טעלער, האָבן זיי זיך געמיט צו פאַרבאָרן פון אים זייער פחד
און צעטומלסקייט. פאַמאָ האָט זיי מיט זעלבסטצופרידנקייט פאַטראַכט
און אַ פאַפּרידיקטער פון זייער קנעכטישער הכנעה, האָט ער פאַרימערש
זיך אָפּגערופן:

— אַהאַ! אַנטשוויגן געוואָרן... אַ-אַ! ביי מיר איז שטרענג! איך...

— טיפּש! — האָט זיך הערהערט עמעצנס אַ רויקער און הוי-

כער אָפּרוף.

— וואָס-? — האָט פאַטאָ אַ ברום געמאָן, אויפשפּרינגענדיק

פון שטול. — ווער האָט דאָס געוואָגט?

דאָן האָט זיך פון עק מיט אייפגערויבן עפעס אַן אויסטער-

לישער, אָפּגעריבענער פאַרשוין, אַ הויכער, אין אַ לאַנגן ראָק,

מיט אַ הויפּן האַלב-גראַע האָר אויפן גרויסן קאָפּ. זיינע האָר זיינען

געווען האַרמע און זיינען געשטאַנען אין אַלע זייטן אין געדיכטע

שטיקער, זיין פנים אַ געלם, ראַוירט, מיט אַן הייקערדיקער נאָז,

האָט אויסגעזען ענלעך אויף אַ באַרשט, מיט וועלכער מען וואַשט

די דעק אויף די דאַמפּערס. האָס האָט דעם האַלב-שיכורן פאַמען

זייער פריילעך געטאַכט...

— גו-ט! — האָט ער שפאַטיש געוואָגט. — די בילסט עס,

האַ? די וויסט, ווער איך בין?

מיט אַ זשעסט פון אַ טראַגישן אַקטיאָר, האָט אים דער פאַרשוין

אויסגעשמרעקט אַ האַנט, מיט לאַנגע, בייגעוודיקע פינגער, ווי ביי אַ

קונצנמאַכער, אין מיט אַ געדיכטן כריפעדיקן פאַס געענטפערט:

— די ביסט די פאַרפּוילטע קרענק פון דיין מאַטן, וועלכער

איז, הגם, געווען אַ הויבער, אָבער דאָך, — אַ ווערדיקער מענטש

אין פאַרגלייך מיט דיר...

ביי פאַמען האָט פון אומדערזאָרמקייט אין צאָרן פאַיפּעלט

אין ברוסט אַטעם, ער האָט, ווי אַן אַכור, אויסגעגלאַצט זיינע אויגן

און געשוויגן, גיט געפויגענדיק, וואָס צו ענטפערן אויף יענעמס

חוצפּה. און דער פאַרשוין, וואָס איז געשטאַנען אַנטקעגן אים,

האָט באַאייטערט געכריפעט, קערנדיק ווי אַ חיה מיט זיינע גרויסע

פאַרבלאָזע, געשוואַלענע אויגן:

— דו פאָדערסט פון אונז אַכטונג צו דיר — שוטה! — מיט
וואָס האָסטו דאָס פאַרדינט? ווער ביסטו? אַ שיפור, וואָס פאַר-
טרינקט דעם טאָטנס קאַפּיטאַל... פראַ אָדס! דו דאַרפסט זיין
שטאַלץ הערמיט, וואָס איך, אַ פאַוואַוסטער אַרטיסט, אַ טרייער
און ניט-איינגנציקער זינער פון דער קונסט, טרינק מיט דיר פון
פון איין פלעשל! אין דער האַזיקער פלאַש — איז אַ געמיש
פון פאַטעקע מיט ווערעמדיקס, וואָס מען שמעלט אויף שמעק-
טאַבאַק, און דו מיינסט, אַז דאָס איז פאַרטוויין. דאָס איז דיין פאַ-
טענט אויף דעם באַרוף פון אַ פראַ-אָדס און אַ אייל!

— אַך, דו, אַר-רעסטאַנט! — האָט פאַמאַ געדונערט, וואַרפּן-
דיק זיך צום אַרטיסט. נאָר מען האָט אים אַ כאַפּ געמאַן און אַייג-
געהאַלטן. וואַרפּנדיק זיך אין די אַרעמס פון די מענטשן, וואָס
האַבן אים צוגעהאַלטן, האָט ער געמוזט, ניט ענטפערנדיק, אויסהערן,
ווי דער פאַרשוין, וואָס איז ענלעך געווען אויף אַ פאַרשט, האָט
געדונערט אויף אים מיט זיין געדיכטער און שווערער אָקטאַווע:

— דו האָסט צוגעוואַרפּן די מענטשן אַ זיבעטל בון אַ גע-
גנבעטן רובל און האַלטסט זיך באַר אַ העלד? דו ביסט אַ טאַפּל-
טער גנב: האָסטו געגנבעט אַ רובל און איצט גנבעסטו אַ דאַנק
פאַר דיין זיבעטל... אָבער איך וועל דיר ניט דאַנקען! איך, וואָס
האַב זיך מיין גאַנץ לעבן געווידמעט אויסצודעקן חטאים, שטיי
דאָ איצט פאַר דיר און זאָג דיר אָפּן: דו ביסט — אַ שוטה און
אַרעם, ווייל דו ביסט צו רייך! דערין שמעקט די חכמה: אַלע רייכע
זיינען אַרעם... אַט ווי אזוי דער באַרימטער קופּלעמיסט רימסקי-קאָ-
ניבאַלסקי דינט דעם אַמת!

פאַמאַ איז געשטאַנען שוין אַ באַרויקטער צווישן די מענטשן,
וועלכע האָבן אים שטייף אַרומגערינגלט, און ער האָט דאָרשטיק זיך
צוגעהערט צו דער דונערנדיקער שטימע פון קופּלעמיסט, וועלכער
האַט איצט אַרויסגערופּן ביי אים אַן איבערלעבונג, ווי מען וואָלט אים
געקראַצט אויפן קראַנקן אָרש און געשמילט זיין שאַרפע ביימעניש.
דאָס פּובליקום האָט זיך געטומלט: אייניקע האָבן פרובירט איבער-
רייסן דעם שטראַנג פון קופּלעמיסטס דרוש. אַנדערע האָבן געפרוּווט
אזוועקפירן פאַמען אַנדערשוואו. ער האָט זי שווייגעוודק אַנגעשמוּט.

פון זיך אין ווייטער געהערט, ווערנדיק אלץ מער דורכגעדורנגען מיט א שארפן פארגעניגן פון דערנידערונג, וואָס ער האָט גע- שפירט פאַר די דאָזיקע מענטשן. זיין נשמה האָט אלץ הייסער געצערטלט אַ פּיין, וואָס איז אויפגעוועקט געוואָרן אין אים דורך די רייד פון קופּלעטיסט. יענער האָט נאָך אלץ געדונערט, זייענדיק פאַרכאַפט פון דער שטראַפּלאַזיקייט פון זיין תּוכחה:

— דו מיינסט, אָו דו ביסט דער הערשער פון לעבן? דו ביסט — אַ נידעריקער קנעכט פון רובל...

איינער פון עולם האָט הויך געאיקעט, און קענטיק, אַן אומ- צופרידענער פון זיין איקען האָט ער יעדן מאָל ווען ער האָט אַ איקע געטאָן געשאַלטן:

— אַ, צום טייל-וול!...

עמעצער, אַ ניט-געגאַלטער מענטש, מיט אַ פעטן פנים, האָט באַ- קומען רחמנות אויף פאַמען, אָדער אים איז סתּם געוואָרן לאַנג- ווייליק צוזוקוקן די דאָזיקע סצענע און צעפירנדיק מיט די הענט, האָט ער תּחנוּנידיק אויסגעצויגן:

מיינע הער-ן! הער-ט שוין אויף! דאָס איז ניט גוט! אַלע זיינען מיר דאָך זינדיקע! געוויס אַלע... גלויבט מיר!

— ניין, רייד! — האָט פאַמאָ געבורטשעט, זאָג אַלץ! איך וועל דיך ניט משעפען...

אין די שפיגלען, וואָס זיינען געווען אין די ווינקלען פון די ווענט, האָט זיך אָפּגעפאַנגראַפּירט די דאָזיקע שיכורע מהומה. די אָפּגעשפיגלטע מענטשן האָבן אויסגעזען נאָך מער אָפּשוילעכער און עקלהאַפּטער, ווי אין דער ווירקלעכקייט...

— איך וויל מער נישט ריידן! — האָט דער קופּלעטיסט אַ געשרי געטאָן, — איך וויל ניט מיינע פּערלען פון אמת און מיין פּיערע שליידערן פאַר דיר...

ער האָט זיך אַ ריס געטאָן, און גרויסאַרטיק אויסהייבנדיק דעם קאָפּ, האָט ער זיך מיט טראַגישע טריט געלאָזט צו דער טור.

— לייגסטו? — האָט פאַמאָ זיך אַ וואָרף געטאָן נאָך אים. — וואָרט! דו האָסט מיך צעוודערט, — איז באַרויך מיך.

מען האָט אים ווידער אַ כאָפּ געטאָן און אַרומגערינגלט, שרייענדיק עפעס צו אים. ער האָט זיך אָבער גערופן פאַרויס, אָפּשטויסנדיק אַלעמען. ווען אויף זיין וועג פלעגט ער זיך אָנטרעפן אויף שמערענישן — האָט אים דער שמרײט מיט זײ תמיד באַ-רוקט, פאַראייניקנדיק אַלע זיינע נעפלדיקע געפילן אין איין שמרע-בונג, — בייצוקומען דאָס, וואָס האָט אים געשמערט. אויך איצט, אָפּשמופנדיק אַלעמען און אַרויסלויפנדיק אויף דער גאַס, איז ער געווען שוין ווייניקער אויפגעבראַכט. שמיענדיק אויפן מראַמאָר, האָט ער זיך אַרומגעקוקט אויף דער גאַס און אַ פאַרשעמטער גע-טראַכט:

„ווי אזוי האָט ער דאָס געקאָנט דערלויבן, אז דער דאָזיקער בעוים זאָל אים מכײש זיין און אָנרופן זיין פאַטער גנב? אַרום איז געווען פינסטער און שטיל; ס׳האָט העל געלויבטן די לבנה און ס׳האָט געבלאָזן אַ לייכט, דערפרישנדיק ווינטל. אונטערשטעלנדיק זיין פנים זיין קילן אַמעמען, איז פאַמאָ מיט שנעלע טריט געגאנגען אַנטקעגן ווינט, געקוקט אויף צוריק מיט מורא און ניט געוואָלט, אז בעת-מעשה זאָל אים נאָכגיין מעצעער פון דער קאַמפּאַניע אין שענק: ער האָט פאַרשטאַנען, אז אין די אויגן פון די דאָזיקע מענטשן האָט ער פיל פאַרלאָרן. ער איז געגאנגען און גע-טראַכט וועגן דעם, צו וואָס ער האָט דערלעבט: עפעס מעצעער אַ צופעליקער דורכגייער זידלט אים עפנטלעך מיט שענדלעכע וייד, אן ער, דער זון פון אַ באַוואוסטן סוחר, קאָן אים מיט גאַרנישט צוריק-צאָלן פאַר דער באַלידיקונג.

„איך בין דאָס ווערט! — האָט זיך אים ביוויליק און טרויעריק געטראַכט. — איך בין דאָס ווערט! פאַרליר זיך ניט... פאַרשטיי... און ווידער — האָסט אַליין געוואָלט... האָסט אַליין זיי אַלעמען אַרויסגערופן... אַט — האָסטו באַקומען.“

אײס האָט בײז ווייטאָג פאַנג געטאָן פאַר זיך אַליין פון די דאָ-זיקע מחשבות. אַ פאַרכאַפּטער דורך זיי און אַן אויסגעניכטערטער, האָט ער אַלין געשפּאַנט ערגעץ איבער די גאַסן און אַלין געזוכט בײ זיך עפעס — שטאַרקס אזוינס, פעסטס... נאָר אַלין איז אין אים געווען נעפלדיק, בלויז דאָס האַרץ האָט געקוועמט, ניט

אָננעמענדיק קיין שום פאַשטימטע פּאַרם. ווי אין אַ שווערן דרעמל
 איז ער צוגעקומען צום טייך, געוועזן זיך אויף אַ קלאַפּן ביים ברעג
 און גענומען קוקן אויפן שטילן, פינסטערן וואַסער, וואָס איז גע-
 ווען באַדעקט מיט דינע פּלעזלעך. רויק, כמעט אָן גערויש, איז
 געשוואַמען דער ברייטער, מעכטיקער טייך און געטראָגן אויף זיין ברסט
 געוואַלדיקע משאות. זי איז געווען דורכאויס באַלאַגערט מיט שוואַרצע
 שיפן; די סיגנאַל-פּיערן און די שטערן האָבן זיך אָפּגעשפּיגלט
 אין וואַסער; קליינע, לייכטע וועלן זיינען ווייך און מיט אַ שטילן
 קלאַנג געקומען צו לויפן אויפן ברעג, גלייך אונטער פּאַמעס פּיס...
 פון דומל האָט געווייט מיט אָן אומעט; אַ געפּיל פון איינזאַם-
 קייט האָט געדריקט פּאַמען...

„גאָט יעזוס! — האָט ער געטראַכט, קוקנדיק מיט בענקשאַפט
 אויפן הימל... ס'זאָר אַ שליימזל איך בין... איך פאַרמאָג גאָרנישט
 נישט אין זיך... גאָט האָט אין מיר גאָרנישט אַריינגעלייגט... אויף
 וואָס טוהן איך אזאָ? גאָט יעזוס!“

פון דער דערמאָנונג וועגן קריסטוסן איז פּאַמען געוואָרן עפעס
 ווי לייכטער, די איינזאַמקייט איז אים געוואָרן ווי גרינגער, און אַריי-
 אַטעמענדיק מיט דער פּולער ברוסט, האָט פּאַמאָ שמוערהייט גע-
 נומען ריידן צו גאָט:

„ גאָט יעזוס!... אַנדערע מענטשן פאַרשטייען אויך גאָרנישט,
 אָבער דאָך מיינען זיי, אז זיי ווייסן אַלץ, און דערפאַר איז זיי לייכט
 צו לעבן... גאָר איך האָב נישט — קיין באַרעכטיקונג... אָט איז
 גאָט... און איך בין איינער אַלליין, און וואוהיין צו גיין האָב איך
 נישט... איך קאָן קיינעם גאָרנישט נישט זאָגן... איך האָב קיינעם
 נישט ליב... בלויז דעם טויפּפּאַטער, אָבער ער איז אָן אַ נשמה...
 געכיי וואַלסטו אים מיט עפעס פאַשטראַפּט!... ער מיינט, אז קיין
 קלינגערער און בעסערער פון אים איז שוין גאָר נישטאָ אויף דער
 גאַרער וועלט... און דו לייסט דאָס... און איך איך... וואַלט כּאַמיש
 אַ צרה געקומען אויף מיר... אַ מחלה... אָבער איך בין געוונט...
 פונקט ווי אַיזן... איך טרינק, איך היילע... איך לעב אין שמוץ...
 אָבער דער נוף הייבט אַפילו נישט אָן צו ראַטן, בלויז די נשמה
 טוט מיר ווי... אַ גאָט! צו וואָס אזאָ לעבן?“

איינער נאָכן צווייטן האָבן אין קאָפּ פון איינזאָמען, פארבלאָנד-
זשעטן מענטש אַריינגעדרינגען שרעקעוודיקע, פראַטעסטירנדיקע
מחשבות, און די שטילקייט ארום אים איז געוואָרן אַלץ געדיכטער
און די גאכט איז געוואָרן אַלץ פינסטערער. ניט ווייט פון ברעג
איז געשטאַנען פאַראַנקערט אויף אַ זייט אַ קליין שיפל; זי האָט
זיך געוויגט פון זייט צו זייט און עפעס האָט אויף איר געסקריפעט,
ווי זי וואָלט געקרעכצט...

„ווי זאָל איך זיך באַפרייען פון אַזאָ לעבן? — האָט פאָמא
ניט אויסגעהערט טראַכטן, קוקנדיק אויף דער שיפל. — און וואָס
פאַר אַן אַרבעט איז פאַר מיר באַשטימט? אַלע אַרבעטן דאָך“...

פלוצלונג האָט אים אין מוח אַ בליץ געמאַן אַ געדאַנק,
וואָס אים האָט זיך עס אויסגעוויזן גרויס:

„שווערע אַרבעט איז ביליקער פון לייכטע; איינער גיט זיך
אַפּ אינגאַנצן פאַר איין רופּל צו אַן אַרבעט, און אַ צווייטער —
נעמט מיט איין פינגער — טויזנט“...

דער געדאַנק האָט אים אָנגענעם איבערראַשט: אים האָט זיך
אויסגעוויזן, אַז ער האָט געפונען אין לעבן פון די מענטשן נאָך
אַ פאַלשע זאַך, נאָך אַ ליגן, וועלכן זיי באַהאַלטן... ער האָט
זיך דערמאַנט אָן איינעם פון זיינע קעסל-הייצערס — דעם אַלטן איליאַ,
וועלכער פלעגט פאַר צען קאָפּיקעס שטיין אויף דער וואַך ביים
אויזן, אויך אויסער זיין ריי, אַרבעטנדיק פאַר זיינעם אַ חבר צו אַכט
שעה אין ענגשאַפט און אין היץ. איינמאַל איז ער קראַנק געוואָרן פון
דער אומדערטרעגלעכער אַרבעט, ער האָט זיך געוואָלגערט אין
שפיז-קאַמער פון דאַמפער און ווען פאָמא האָט אים געפרעגט,
צוליב וואָס ער אַרבעט אַזוי פיל, האָט איליאַ געענטפערט גראַב
און פינסטער:

— ווייל מיר איז יעדע קאָפּיקע נויטיקער, ווי די הונדערט
רופּל... אַט פאַרוואָס!...

זאָגנדיק דאָס, האָט דער אַלטער שווער אויסגעדרייט זיין הייסן
קראַנקן גוף מיטן הינטן צו פאָמען.

אַפּשטעלנדיק זיך אויפן קעסל-הייצער, האָט זיין געדאַנק פלוצ-
לונג און אָן אָנשטרענגונג אַרומגענומען די אַלע קליינע מענטשן,

וועלכע האָבן געטאָן שווערע אַרבעט. ס'איז געווען מאָדנע — צו וואָס לעבן זיי? וואָס פאַר אַ פאַרגעניגן האָבן זיי פון דער וועלט? אַלע טוען זיי זייער שמוציקע, שווערע אַרבעט, עסן שלעכט, קליידן זיך נאָך ערגער, שיפורן... איינער איז אַלט זעכציק יאָר און ער ברעכט זיך נאָך אַלין צוגלייך מיט די יונגעלייט... און אַלע האָבן זיי זיך פאַמען פאַרגעשטעלט, ווי אַ גרויסע קינדע ווערן, וועלכע קריכן אויף דער ערד, בלויז פדי צו עסן. אין זכרון האָבן אייפגע-טויכט איינער גאָכן צווייטן זיינע צוזאַמענשטויסן מיט די דאָזיקע מענטשן, זייערע דיבורים וועגן לעבן, — דיבורים אַמאָל שפּאַטישע און טרויעריקע, אַמאָל האָבענונגסלאָזע און ביטערע, — זייערע לילה-דיקע געוואַנגען... און אַמאָ האָט ער זיך דערמאַנט, ווי איינמאָל האָט יענים אין ביוראָ גערעדט צו אַן אָנגעשטעלטן, וועלכער פלעגט דינגען מאַטראָסן:

— דאָרט זיינען געקומען לאָפּטינער פּויערים אָנדינגען זיך אויף אַרבעט, איז גיב זיי נישט מער פון צען אַ חודש. זיי זיינען זומער אָפּגעברענט געוואָרן ביזן גרונט און די נויט איז ביי זיי איצט זייער אַ גרויסע — זיי וועלן גיין אויך פאַר צען...

זיצנדיק אויף די קלעצער, האָט זיך פאַמאַ אונטערגעווינגט מיטן גאַנצן גוף און פון דער פּונסטעריניש זיינען פון טיך שמומערדייט דערשינען פאַר אים פאַרשיידענע מענטשלעכע געשטאַלטן — מאַט-ראָסן, קעסל-הייצער, אָנגעשטעלטע, פּאַדינער פון די שענקלעך; האַלב-שיפורע, אויסגעפּוצטע פּרויען, שטענדיקע פאַר-פּאַזוכער. זיי זיינען געשוואומען אין דער לופט, ווי שאַטנס, ס'האַט פון זיי גע-שמעקט מיט פייכטקייט און עפעס געוואַלצנט. אין אַ פּונסטערער, געדיכטער קופּע האָבן זיי זיך געדרייט פאַמעלעך, אָן רעש און אָן אַ וועג, ווי די האַרבסטיקע וואַלקנס איבערן הימל. דאָס שטילע פאַטשעריי פון די כוואַליעס האָט אַריינגעגאַסן אין דער נשמה אַן אומעטיקע, זיפּנדיקע מזויק. ווייט, ערגעץ אויפן אַנדערן ברעג טיך, האָט געברענט אַ שיימער; אַרומגענומען מיט הישך פון אַלע זייטן, איז ער דורך אים אָפּט געוואָרן אַיינגעשלונגען — און אין דער פּונסט-מער האָט געציטערט פאַרן אויג אַ קיים זעענדיקער, רויטלעכער פלעק. אַמאָ האָט ווידער אויפגעפלאַקערט דאָס פייער — און דער

חושך איז אָפּגעטרעטן פאַר אים, און מען האָט געזען, ווי ער רייסט זיך אינדערהויך. און נאכהער האָט ער זיך ווידער פאַר-לאָשן...

„נאַט, נאַט! — האָט פּאַמאַ שווער און זימער געטראַכט, שפּירנדיק, ווי אַ בענקעניש דריקט אַלץ שטאַרקער צונויף זיין האַרץ. — אַט פּין איך אויך... דורכאויס אַליין, ווי אַט דער פּייער... פּלויז איך האָב ניט קיין שייך, נאָר אַ שטאַד... וואָלט איך כאַטש באַ געגנט אַ קלוגן מענטשן... וואָלט איך כאַטש געהאַט מיט וועמען צו ריידן... מיר איז אוממעגלעך צו לעבן איינער אַליין... איך קען נאָרנישט... כאַטש אַ מענטשן באַגעגענען“...

ווייט, אויפן טויך, האָבן זיך געוויזן צוויי היטע פּיערפּלאַמען און הויך איבער זיי — אַ דריטער. עפעס האָט דאָרט הייזעריק גע-רעשט, עפעס האָט זיך דאָרט אַ שוואַרצע זאך גערוקט צו פּאַמען. „אַ דאַמפּער פּאַרט פּון אונטן... — האָט זיך אים געטראַכט. —

אויף אים איז איצט אפּשר דאָ ניט איין הונדערט מענטשן... און קיינער פּון זיי האָט ניט צו אים קיין געשעפּט... אלע ווייסן זיי, וואוהין זיי שווימען... יעדערער פּון זיי האָט זיך זינס... יעדערער, דאָרט, פאַרשטייט, וואָס ער דאַרף... אָבער איך — וואָס דאַרף? און ווער קען מיר עס זאָגן? וואו איז דאָ אַזאַ מענטש?

די פּייערן פּון דאַמפּער האָבן זיך אָפּגעשפּיגלט אין טויך און געצאפּלט אין וואַסער. דאָס באלויכמענע וואַסער איז זיך צעלאָפּן פּון דער שייך מיט אַ הייזעריקן מורמלען — און דער דאַמפּער האָט אויסגעזען, ווי אַ געוואָלדיקער שוואַרצער פּיש מיט פּייערדיקע שוּפּן... ס'זיינען אַוועק נאָך עטלעכע טעג נאָך דער דאָזיקער שווערער נאַכט, און פּאַמאַ האָט פּון ס'ניי אָנגעהויבן טרינקען. דאָס איז אַרויס-געקומען פּלוצלונג און קעגן זיין ווילן. ער האָט געהאַט פּאַשלאָסן אָפּצוהאַלטן זיך פּון שיכרות און איז אַוועק מיטאַגן אין איינעם פּון די טייערע, שטאַמישע האַטעלן, האַפּנדיק, אַז דאָרט וועט ער ניט באַגעגענען קיינעם פּון זיינע פּאַקאַטע מיטטרינקער, וועלכע פּלעגן שטענדיק אויסקלייבן פאַר די ליאמעס די פּיליגערע און ווייניק אָג-שטענדיקע ערטער. נאָר זיין אויסרעכענונג האָט זיך אַרויסגעוויזן פאַר ניט ריכטיק: ער איז באלד אַריינגעפאלן אין די פּריינמלעך-פּריי-

לעכע אַרעמס פון זון פון דעם בראַנפן-זאָוואָדטשיק, וועלכער האָט גענומען אויף פולער אױסדאַלשונג סאַשען.
יענער איז צוגעלאָפן צו פאַמען, אַרומגענומען אים און זיך פריילעך פונדערנגעלאכט.

— אַט דאָס הייסט אַ באַגעגעניש! שוין דעם דריטן טאָג, ווי איך עס מיך דאָ איבער און ס'איז מיר לאַנגווייליק אין דער שווערער איינזאַמקייט... אין דער גאַנצער שטאָט איז ניטאָ קיין איין אַנשטענדיקער מאַן, אזוי אז איך האָב זיך נעכטן באַקאַנט אַפילו מיט צייטונגס-לייט... ס'מאַכט ניט אױס, אַ פריילעך פאַלק... הגם זיי האָבן זיך תחילת געמאַכט פאַר אַרױסמאַקראַטן און האָבן אַלץ געחוזקט פון מיר, נאָר שפּעטער האָבן זיי זיך אזוי אָנגעמרוקען... היינט וועט אױך זיין דאָס אייגענע — איך שווער ביים טאַטנס קאַפּיטאַלן! איך וועל איך באַקענען מיט זיי... פאַראַן צווישן זיי איינער אַ פעלעטאַניסט, איר ווייסט ווער? אַט דער, וואָס האָט איך אַנטולטן געהאַט פאַרימט געמאַכט... ווי הייסט ער? אַ פריי-לעכער חברה-מאַן... דער רוח כאַפּט אים; ווייסט — מען וואָלט אזאָ געדאַרפט אַנשטעלן פאַרן אייגענעם געברויך! געבן אים ווי פיל ס'איז און באַפעלן אים — מאַך אונז פריילעך! נישקשה? ביי מיר האָט אַמאָל געדינט אַ קיפּלעטיסט, — איז מיט אים, ווייסט איר, געווען גאַנץ פריילעך... ס'פלעגט פאַסירן, אז איך פלעג אים הייסן: „רימסקי! דערלאנג קיפּלעטן“ נו, פלעגט ער דערלאַנגען — דאָ איך איך — אז די בייכער פלעגן פלאַצן. אַ שאַד, ער איז ערגעץ אַנטלאָפן... אירט שוין געמיטאַנט?

— נאָך ניט... און וואו איז אלעקסאַנדראַ? — האָט פאַמא געברענגט אַ ביסל אַ פאַטויבטער פון דעם הויכן ריידן פון דאָזיקן צע-פאַרענעם יונג מיטן רייטן פנים און שרייענדיקן קאַסמיוס.
— נו, ווייסט איר, — האָט זיך יענער געקנייטשט, — אַט די אלעקסאַנדראַ אייערע איז אַ שמאַטע אַ ווייבל! עפעס אַ... פּינסטערע... ס'איז לאַנגווייליק מיט איר, כאַפּט זי דער רוח; אַ קאַלטע אַזאָ ווי אַ זשאַבע, ברוי; ניין, איך וועל איר געבן דימיטיע...
— אַ קאַלטע — דאָס איז אמת, האָט פאַמא געזאָגט און זיך פאַרטראַכט.

— יעדער מענטש דארף מאָן זיין זאך איפֿן בעסטן אופן, —
האַט אויפֿקלערנדיק גערעדט דער זון פֿון פֿראַנקפֿ-זאוואַדטישק, —
און אויב דו קומסט אָן אויף פֿולער אויסהאַלמונג, איז דאַרפֿסטו
אויך אויספֿילן דינע התחייבותן, ווי אַמבעסטן... אויב דו ביסט
נאָר אַן אַרענטלעכע פֿרוי... נו, מירן אויסשרינקען אַ גלעזל?
מען האָט אויסגעטרונקען און, פֿאַרשטייט זיך, אָנגעטרונקען
זיך.

אָונט-צײַט האָט זיך אין האַמעל פֿאַרזאַמלט אַ גרויסע, טומל-
דיקע געזעלשאַפט, און פֿאַמאַ, אַ שיפֿורער, נאָר אַן אומעטיקער
און שטילער, האָט גערעדט, פֿלאַטערנדיק מיטן צונג:

— איך פֿאַרשטיי אַזוי: אַנדערע מענטשן זיינע ווערים, אַנדערע —
וואַראַבייטשיקעס... די וואַראַבייטשיקעס — דאָס זיינען די סוחרים...
זיי פֿיקן די ווערים... אַזוי איז זיי שוין פֿאַשערט... זיי זיינען נייטיק...
אַבער איך... און איר אַלע — שוין צו גאַרנישט... מיר לעבן אָן אַ
פֿאַרגלייך... און אָן אַ פֿאַרעכטיקונג... דורכאויס אָן ישובֿ-הדעת...
און דורכאויס אימניטיק... נאָר אויך יענע... און אַלע — צו וואָס
זיינען זיי? דאָס מוז מען פֿאַרשטיין... ברודער! מיר וועלן אַלע —
פֿלאַצן... בנאמנות! און פֿאַרוואָס וועלן מיר פֿלאַצן? וויל אַלץ איז
אין אונז... איבעריק... איבעריק אין אונזער נשמה... און אויך אונזער
גאַנץ לעבן איז — איבעריק... ברודער! איך וויל... אויף וואָס
דאַרף מען מיך? מען דאַרף מיך ניט... דערהרגעט מיך... אַזוי, אַז
כיזאַל שטאַרבן... איך וויל שטאַרבן...

ער האָט געווינט מיט געדיכטע, שיפֿורע מרען. צו אים
האַט זיך צוגעזעצט עפעס אַ שיפֿורלעכער, קליין שוואַרץ מענטשל,
ער האָט אים וועגן עפעס דערמאָנט, געקראַכן צו אים קרשן זיך און
געשריען, קלאַפֿנדיק מיטן מעסער איבערן מיש:

— אמת! שוויגט! דאָס וואָרט האָט דאָס רויע! ניט אַ וואָרט
די העלפֿאַנדן און מאַמאַנטן פֿון ניט-אַיינגעאַרדנטן לעבן! הייליקע
רייד רעדט עת, דאָס רויע רוישע געוויסן! בריל, גאַרדעיעוו!
בריל אויף אַלץ!... און ער האָט זיך ווידער אַיינגעשעפעט אין
פֿאַמעס פֿלייצעס! און געקראַכן אים אויפֿן ברוסט, אויפהייבנדיק צו
זיין פֿנים זיין קיילעכדיקן, שוואַרצן גלאַט-געשאַרענעם קאַפּ, וואָס האָט

זיך אומדערמידלעך געדרייט אויף זיינע פלייצעס אין אלע זייטן, אזוי,
אז פאָמאָ האָט נישט געקאָנט פאָטראַכטן זיין געזיכט. ער איז געווען
דערפאַר אין פעס אויף יענעם און האָט אים פסדר אָפּגעשטופט פון
זיך, שרייענדיק אָן אויפגעגענטער:

— קריך גיט! וואו האָסטו דיין צורה? אזויען!

ארום זיי האָט געהילכט אַ פאַרמיבנדיקער, שיפורער געלעכטער,
זיך ווערגנדיק מיט אים, האָט דער זון פון פראַנפּן-זאָואַרטיק היי-
זעריק געפרומט צו עמעצן:

— קום צו מיר: הונדערט ריבל אַ חודש, מיט עסן און הירד:
ערן-וואָרט! קום: ערן-וואָרט! שפיי אויף דער צייטונג... איך וועל
דיר געבן טייערער!

אלץ האָט זיך געוויגט פון איין זייט אויף דער צווייטער
מיט שווימענדיקע, כוואַליעדיקע באַוועגונגען. די מענטשן האָבן זיך
דאָ דערווייטערט פון פאָמען, דאָ זיך דערנענטערט צו אים. דער פאלקן
האָט זיך אַראָפּגעלאָזט, די דיל האָט זיך געהויבן אינדערהויך און
פאָמען האָט געדאַכט, אז אָט וועט מען אים צעקוועטשן, צעריקן.
דערנאָך האָט ער דערשפורט, אז ער שווימט עפעס ערגעץ, אי-
בער אַ ברעגלאָזן ברייטן און שטורמישן מיך, און שאַקלענדיק זיך
אויף די פיס, האָט ער פון שרעק אָנגעהויבן שרייען:

— וואוהין שווימען מיר? וואו איז דער קאַפיטאַן?

אים האָט געענטפערט אַ הויכער, זינלאָוער געלעכטער פון
שיפורע פאַרשווינען און אַ שאַרפער, עקלדיקער געשריי פון אַ שוואַרצן
גפּש:

— אמת! מיר זיינען אלע — אָן אַ חודש און אָן זעגלען...

וואו איז דער קאַפיטאַן? וואָס? כאַ-כאַ-כאַ!...

פאָמאָ האָט זיך אויפגעכאַפט פון דאָזיקן קאַשמאַר אין אַ קליין
חדרל מיט צוויי פענסטער, און דאָס ערשטע, אויף וואָס זיין אויג
האָט זיך אָפּגעשמעלט, איז געווען אַ טרוקענער פריס. ער איז גע-
שטאַנען הינטערן פענסטער; זיין גראַפער שטאַם, מיט דער אָפּגע-
קראַכענער קאָרע און אויסגעגעמענעם מיטן, האָבן אָפּגעצוימט דעם

צוטריט פון ליכט אין צימער. די אויסגעפויגענע, שווארצע צווייגן
אן בלעטער האָבן זיך מרויעריק און אָן פּוה צעשפּרייט אין דער
לופט, און וויגנדיק זיך שטיל, האָבן זיי, ווי פּאַקלאַגנדיק זיך, געסקרי-
פעט. ס'איז געגאַנגען אַ רעגן, איבער די שוויבן האָבן גערוינען
רינעס וואַסער, ס'האַט זיך געהערט, ווי דאָס וואַסער פּליסט פּון
דאָך אויף דער ערד און כליפעט. צום דאָזיקן וויינענדיקן קלאַנג האָט
זיך פּאַראַייניקט אַ צווייטער, דינער קלאַנג, פּון אַ האַסטיקן הספקות-
דיקן סקריב פּון אַ פּעדער איבער פּאַפּיר און עפעס אַן אָפּגעריסן
מורמלען.

אומדרייענדיק זיין קראַנק, שווערן קאָפּ אויפן קישן, האָט פּאַנאַ
דערזען אַ קליין שוואַרץ מענטשל, וועלכער איז געווען ביי אַ מיט
און האָט גיך געקראַצט מיט אַ פען אויף אַ פּאַפּיר. צושאַקלענדיק
הספּטהדיק מיטן קיילעכדיקן קאָפּ און פּאַווענדיק אים אין אַלע
זייטן, האָט ער דערביי אויך געצוקט מיט די פּלייצעס און מיטן
גאַנצן קליינעם גוף, וואָס איז געווען אָנגעטאָן בלויז אין אונטער-
הויזן און אין אַ העמד. ער האָט זיך אָן אויפהער פּאַווענט אויפן
שטיל, ווי אים וואַלט געווען הייס צו זיצן און אויפהייבן זיך האָט
ער צוליב עפעס ניט געקענט. זיין לינקע האַנט, אַ דארע אין
דינע, האָט אָדער געריבן דעם שטערן, אָדער געמאַכט אין לופט
עפעס אומפּאַרשטענדלעכע צייכנס; די פּאַרוועסע פּיס האָבן זיך גע-
שארט איבערן דיל, אויפן האַלז האָט געציטערט עפעס אַן אָדער,
און אַפילו זיינע אויערן זיינען ניט געווען הייזיק. ווען זיין פּנים האָט
זיך אַ קער געטאָן צו פּאַמען, האָט פּאַמאַ דערזען דינע ליפּן, וועלכע
האָבן עפעס געשעפּטשעט, אַ שאַרפע נאָז, וועלכע האָט זיך אַראָפּ-
געלאָזט צו די שיטערע וואַנצעלעך און די דאָזיקע וואַנצעלעך האָבן
אויפגעשפּרונגען אינדערהויך יעדן מאָל, ווען דער מענטש האָט
געלאַכט... זיין פּנים איז געווען געל, אָנגעשוואַלן, מיט קנייטשן
און די שוואַרצע, לעבעדיקע, גלאַנציקע אייגלעך האָבן אויסגע-
זען, ווי ניט זיינע אייגענע, נאָר פרעמדע.

מיד ווערנדיק צו קוקן אויף אים, האָט פּאַמאַ גענימען לאַנג-
זאַם פּירן מיט די אויגן איבערן צימער. אויף גרויסע נעגל, אַרייַג-
געוועצטע אין די ווענט, זיינען געווען אָנגעשטאַכן פעק צייטונגען,

פון וואָס ס'האָט אױסגעזען, ווי די ווענט וואָלטן באַדעקט געווען מיט געשוילעכצן, דער באַלקן איז געווען דאָ און דאָרט אַרומ-געקלעפט מיט ווייס פאַפּיר; דאָס פאַפּיר איז געווען אױפגעבלאָזן אין פענכערס, וואו-ניט-וואו שוין געפלאַצטע, אָפגעשטאַנענע און הענגענדיקע, אַזוי ווי שמרציקע שטיקער. אױפן דיל האָבן זיך גע-וואַלערט בנדים, שמוּוול, ביכער, צעריסענע פאַפּירן... דאָס גאַנצע צײַמער האָט געמאַכט אַזאַ אײנדרוק, ווי ס'וואָלט געווען אָפגע-ברײט מיט קאַכעדיק וואַסער.

דאָס מענטשל האָט אַוועקגעוואָרפן די מעדער, האָט זיך אױבער-געברױגן אױבערן טיש, און פּרױקנדיק לעבעדיק אױפן ברעג מיט די פּױנער, האָט ער שטיל זיך פּױנאָדערגעוונגן מיט אַ שוואַרץ קול:

„Be-eri barabanъ и не бойся!
Цъ-луй маркитантку звучнѣй!
Вотъ смыслъ глубочайшій науки,
Вотъ смыслъ философіи все-ей!“*

פאַמא האָט שווער אָפגעזיפצט און געבעטן:
— אַך... זעלצערוואַסער אַ ביסל... אַ טרונק, אפשר, קען מען?

— אַהא! איז דאָס מענטשל אױפגעשפּרונגען פון שטול און שוין באַלד געווען לעבן דער ברייטער מיט צעראַטע באַשלאָגענער סאַפּע, אויף וועלכער פאַמא איז געלעגן. — נישקשה, חבר! זעלצער-וואַסער? מען קען! מיט קאַניאַק צי אָן?

— בעסער מיט קאַניאַק... — האָט פאַמא אױסגעזויגן אַ טרו-קענע, הייסע האַנט און זיך שאַרף אַײנגעקיקט אין פנים פון פרעמדן מענטש...

— יעגאַר אַוונאַ! — האָט דאָס מענטשל אַרױנגעשרען אין מיר, און ווענדנדיק זיך צו פאַמען ווידעח געפרעגט:
— דערקענסט מיר ניט, פאַמא אױנגאַטיעוויטש?

* עם דעם פּוּיק און האַב ניט קיין מורא, קוש דער מאַרקטאַנטקע (א מיידל וואָס פאַרקױסט בייגל צו זעלצער) קלינגנדיקער. אַט דאָס איז דער זין פון דער טיפּסטער לערע, אַט דאָס איז דער זין פון דער גאַנצער פּילאַסאָפּיע

— עפעס הערמאן איך זיך ... מיר זיינען אמאל געווען בא-
קאנט...

— מיר יאר האט אונזער באקאנטשאפט געדויערט... אָבער
דאָס איז געווען שוין לאנג! יעזשאָוו...

— מיין גאָט! — האָט פאָמא אויסגעשריען מיט איבער-
ראַשונג, זיך אויסגעצנדיק אויף דער סאַמע. — דאָס ביסטו טאָקע?

— איך, ברודער, צייטנווייז גלויב איך עס אליין ניט, נאָר אַ
רעאלער פאָקט — איז עפעס צווייט, פון וואָס ס'שפּרינגט אָפּ

יעדער ספק, ווי אַ גומענע פילקע פון אַיזן...
יעזשאָווס פנים האָט זיך קאָמיש אויסגעקרימט און זיינע הענט

האַבן צוליב עפעס גענימען טאָפן די ברוסט.
— נור-ו! — האָט פאָמא אויסגעצויגן. — אָט ווי דו ביסט

געוואָרן פאַרעלטערט! איי-איי! וויפיל-זשע ביסטו אַלט?
— דרייסיק...

— און זעסט אויס, ווי פופציק... אָן אויסגעטריקנטער, געל...
קענטיק, דיר לעבט זיך ניט ויס? טרינקסט אויך, אָט...

פאָמען האָט ווי געטאָן צו זען זיין אמאָליקן פּריילעכן און
לעבעדיקן שול-חבר אין אַזאַ צעבראַכענעם צושטאַנד, לעבנדיק אין

דער האַזיקער לאַך, וואָס האָט אויסגעזען ווי אויפגעבלאַזן פון
בראַנדוואונדן. ער האָט געקוקט אויף אים אין טרויעריק געפינטלע

מיט די אויגן. ער האָט געזען, ווי יעזשאָווס געזיכט הערט ניט אויף
צו צוקן און די אייגלעך זיינע ברענען פון שפּאַנונג. יעזשאָוו

האָט געהאַלטן אין אויפמאַכן אַ פלעשל וואַסער, אַ פאַרנומענער
מיט דעם, האָט ער געשוויגן און דאָס פלעשל געהאַלטן צונויפ-

געדריקט צווישן די קני, פּדי אַרויסציען דעם קאָרעק. אויך די
דאָזיקע שוואַכקייט זיינע האָט פאָמען געדירט.

— נייץ, דאָס לעבן האָט דיך שוין איינמאַל אויסגעוויגן...
אַבי דו האַסט זיך געלערנט... קענטיק, אַז פון דער וויסנשאַפט האָט

דער מענטש אויך ווייניק הילף, — האָט גאָרדעווען גערעדט אַ
פאַרטראַכטער.

— טרינק! — האָט יעזשאָוו זיך ענדלעך אָפּגערוּפן, אויסגעענ-
דיק בלייב פון דער אַנשטרענגונג און דערלאַנגענדיק אים אַ גלאָז.

דערנאך האָט ער אַ רייב געטאָן דעם שמערן, געזעצט זיך אויף הער
סאָפע לעבן פּאָמען און גענומען ריידן:

— די וויסנשאַפֿט לאָז צו רוי! די וויסנשאַפֿט דאָס איז אַ געט-
לעך געטראַנק... אָבער פּל-זמן ס'איז נאָך נישט אויסגעשטאַנען,
טויג עס נישט צום פּאַנוצן, ווי שנאַפּס, וואָס איז נאָך נישט אויסגע-
רייניקט פּון געמיינעם קאַרן-פעטס. פּאַרן מענטשנס גליק איז
נאָך די וויסנשאַפֿט נישט פּאַרטיק, פריינט מיינער... און ביי די לע-
בעדיקע מענטשן, וועלכע פּאַנוצן זיך מיט איר צופיל, טוט בלויז
הער קאַפּ דערפּון ווי... אָט ווי ביי מיר מיט דיר אַצינד... וואָס טרינקסטו
דאָס אזוי נישט פּאַרויכטיק?

— איך?... — וואָס-זשע זאָל איך טאָן? — האָט פּאַמאַ
געפרעגט מיט אַ שמייכל.

יעזשאָוו האָט מיט פּאַרושמרעטע אויגן, פּאַרשנדיק געקיקט
אויף פּאַמען און דאָן געזאָגט:

— פּאַרגלייכנדיק דיין פּראָגע מיט דאָס אַליק, וואָס דו האָסט
געכטן אזוי געמאָלט, שפיר איך מיט מיין צערדערטער נשמה, אַז
דו, פריינט מיינער, הוילעסט אויך נישט פּון פריילעכקייט וועגן...

— עך! — האָט פּאַמאַ שווער אָפּגעצופּצט, אויפהייבנדיק זיך
פּון דער סאָפע. — וואָס פּאַר אַ לעבן האָב איך? עפעס אָן אַ
פּאַרם... איך לעב אַליין... איך פּאַרשטיי גאַרנישט נישט... און עפעס
וואָס ווילט זיך... אַ שפּיי טאָן אויף אַליק ווילט זיך און פּאַרפּאַלן
ווערן ערגעץ-וואו! אַנטלויפן פּון אַליק... עפעס אַ פענקעניש!

— דאָס איז אינטערעסאַנט! — האָט יעזשאָוו געזאָגט, רייבנ-
דיק די הענט און נישט אַיינוצנדיק אויפן יאַרט. — דאָס איז אינטע-
רעסאַנט, אויב דאָס איז אמת און אויפריכטיק, וויל דאָס פּאַוויזט,
אַז דער הייליקער גייסט פּון אומצופרידנהייט מיטן לעבן האָט שוין
אַריינגעדורונגען אויך אין די סתרישע שלאָסצימערס... אין די מוטע
נשמות, וועלכע טרינקען זיך אין פעטע וויערס... אין די אָזערעס
פּון טיי און אַנדערע פליסיקייטן... דו לייג מיר אויס אַליק מיט אַ
סדר. — וועל איך, ברודער, דאָן אָנשרייבן אַ ראָמאַן...

— מען האָט מיר געזאָגט, אַז דו האָסט שוין אזוי אויך עפעס
אָנגעשריבן וועגן מיר? — האָט מיט נייגעריקייט געפרעגט פּאַמאַ און

וידער אויפמערקזאם פאטראכט דעם אלטן חבר, ניט פארשטייענדיק, וואָס אזוינס קען ער אַנשרייבן, אָט ער, אַזאַ נעבעכדיקער.

— איך האָב אָנגעשריבן! און דו האָסט געלייענט?

— ניין, ניט אויסגעקומען...

— און וואָס האָט מען דיר דערציילט?

— אַז דו האָסט מיך נישט געזעהן אויסגעזיידלט.

— האָ... און דיר איז ניט אינטערעסאַנט אליין איבערצולייענען? —

האָט יעזשאָו געפרעגט, פאטראכטנדיק גאָרדעיעוון פון דער זייט.

— איכיל איבערלייענען! — האָט פאָמא צוגעזאָגט, פילנ-

דיק זיך ניט פאָקועס פאַר יעזשאָו און שפירנדיק, אַז יעזשאָו פאַ-

ליידיקט אַזאַ פאַציונג צו זיינע שרייבערייען. — ס'איז דאָך טאַקע

אין אמתן אינטערעסאַנט, וויבאַלד ס'איז געשריבן וועגן מיר... —

האָט ער צוגעגעבן מיט אַן אויפגעלייגטן שמייכל.

אַבער זאָגנדיק דאָס, האָט ער ניט איבערגעלעבט קיין שום

אינטערעס און האָט גערעדט בלויז צוליבן געפיל פון רחמנות צום

חבר. איבערגעלעבט האָט ער עפעס אַנדערש: אים האָט זיך געוואַלט

וויסן, וואָס איז יעזשאָו פאַר אַ מענטש, און פאַרוואָס איז ער אַזאַ

אויסגעריבענער?

די פאַגעניש מיט יעזשאָו האָט אין אים געפאַרן אַ שטילן

און גוטן געפיל, האָט אַרויסגערופן אין אים זכרונות וועגן דער

קינדהייט, און זיי האָבן איצט פאַרבייגעשוועבט אין זיין זכרון, —

פאַרבייגעשוועבט, ווי קלייניקע פאַשיידענע פייערלעך, לייכטנדיק אים

דערשראָקענע פון דער ווייטער פאַרגאַנגענהייט.

יעזשאָו איז צוגעגאַנגען צום מיט, אויף וועלכן ס'איז שוין גע-

שטאַנען אַ קאָכעדיקער סאַמאָואַר. ער האָט שווייגנדיק אָנגעגאַסן

צוויי גלעזער מיט שטאַרקן טיי, ווי דושענעכין, און זיך אָפּגערופן

צו פאַמען:

— גיי טרינק טיי... און דערצייל עפעס וועגן זיך.

— איך האָב ניט וואָס צו דערציילן... איך האָב גאַרנישט געזען

אין לעבן... אַ פּוסטער לעבן ביי מיר. בעסער וואַלסטו מיר דערציילט

וועגן זיך... דו ווייסט, געוויס, מער פון מיר...

יעושאָוו האָט זיך פאַרטראַכט, ניט אויפהערנדיק צו דרייען מיטן גאַנצן קערפּער און צו שאַקלען מיטן קאָפּ. בעת דער פאַרטראַכט-קייט איז נאָר זיין פנים געבליבן אומבאַוועגלעך, — אלע קנייטשן אויפן געזיכט האָבן זיך דאַן צונויפגעזאַמלט אַרום די אויגן און אַדום גערינגלע זיי, ווי מיט שטראַלן, און די אויגן זיינען דערפון אַוועק טיפּער אונטערן שטערן...

— נײַ, איך, ברודער, האָב עפעס געזען און ווייס... — האָט יעושאָוו אָנגעהויבן, טרייסלענדיק מיטן קאָפּ. — און איך ווייס, אפשר, מער וויפיל איך דאַרף וויסן, און וויסן מער, וויפיל מען דאַרף, איז אויך אַזוי שעדלעך פאַרן מענטש, ווי ניט וויסן דאָס, וואָס מען דאַרף וויסן... דערציילן דיר ווי איך האָב געלעבט? איך קען... ס'הייסט, איכיל פרובירן. איך האָב קיינעם קיינמאַל ניט דערציילט וועגן זיך... ווייל איך האָב ביי קיינעם ניט אַרויסגערופן קיין אינטערעס צו זיך... מען פילט זיך באַוועלט, ווען מען לעבט אויף דער וועלט, ניט אַרויס-דעפּנדיק ביי מענטשן קיין אינטערעס צו זיך...!

— איך זע שוין לויט דיין פנים און לויט אַלץ, אַז דיר האָט זיך גוט געלעבט! — האָט פאַמאַ געזאָגט, פילנדיק אַ באַפּרודי-קונג פון דעם, וואָס אויך פאַר דעם חכה זיינעם, ווי ס'ווייזט זיך אַרויס, איז דאָס לעבן ניט געווען זיס...

יעושאָוו האָט מיט איין זופ אויסגעטרונקען זיין גאַנצע גלאַז מיין... האָט אַ שמעל געשאָן די גלאַז אויפן טעצל, האָט אָנגעשפּאַרט די פיס אויפן ברעג שמול און אַרומגעטריקן מיט די הענט זיינע קניי, האָט ער אויף זיי אַוועקגעלייגט זיין גאַמבע. אין דער פּאַזע, אַ קלייניקער און בויגעוודיקער ווי גומע, האָט ער אָנגעהויבן דערציילן: — דער סטודענט סאַטשקאָוו, מיין געוועזענער לערער, איצט אַ דאָקטאָר מעדיצין, אַ מענטש אַ לייכטער און פאַרקויפטער, פלעגט מיר שטענדיק זאָגן, ווען איך האָב גוט אויסגעלערנט די לעק-ציע: „ביסט אַ בריה, קאַליאַ! ביסט אַ פעיקער יינגל. מיר, איינ-פאַכע, פּראַסע אַרעמעלייט פון הינטערסטן זייט פון לעבן, דאַרפן זיך לערנען אין לערנען, כדי צו זיין גרעסער פון אַלעמען... רוסלאַנד גייטיקט זיך אין קלובע און ערלעכע מענטשן, פלייס זיך צו זיין אַזא, וועסטו דאַן זיין דער האַר איפּער דיין גורל און אַנוציקער מיטגליד

פון דער געזעלשאפט. אויף אונז איינפאכע לייגט מען איצט די בעסטע האפענונגען אין לאנד. מיר זיינען בארופן צו טראגן אין איר ליכט, אמת... אאז"וו. איך האב אים, דער בהמה, געגלויבט... און אָמ איז פון יענער צייט אָן אַוועק אַ צוואַנציק יאָר — מיר, די איינפאכע, זיינען אויסגעוואקסן, נאָר קליגער זיינען מיר נישט געוואָרן, און קיין ליכט אין לעבן האָבן מיר נישט געבראַכט. רוסלאַנד ליידט, ווי פריער, פון איר כראַנישער קרענק — פון אַן איבערפלוס אין מנוולים, און מיר, די איינפאכע, פילן אויס מיט פאַרעניגן זייערע געדיכטע רייען. מיין לערער, חזר איך איבער, — איז אַ משרת, אַ שמועס באַשעפּעניש, אָן אַ פנים, וועמען דער שטאַט-פרעזידענט באַזעלט... אין איך — דער לין אין דינסט ביי דער געזעלשאפט. מיר, ברודער, פאַרפאַלט דאָ אין שטאַט — פאַרמיטקייט... איך גיי אין גאַס און הער, ווי אַ דראַזשקאָזש זאָגט צו זיין קאָלעגע: אָמ! גייט יעזשאָוו! ער פילט נישקשהדיק, פליגן זאָלן אים פייסן! נייאָ! דאָס דאַרף מען אויך דערהייבן...

יעזשאָוו פנים האָט זיך צונויפגעקאַרטשעט אין אַ ווערער גרי-מאַסע, ער האָט זיך, אָן אַ קלאַנג, בליזן מיט די הוילע ליפן צע-לאַכט. פאַמען איז געווען נישט-פאַרשמענדלעך זיין שפראַך, און כדי עפעס צו זאָגן האָט ער אַרויסגעפלאַצט סתם אַזוי:

— נישט אַהין, הייסט עס, געטראַפן, וואו דו האַסט געצילט...
 — יאָ, איך האָב געמיינט, איך וועל אויסוואַקסן גרעסער... און וואָלט אויך אויסגעוואַקסן! איך וואָלט אויסגעוואַקסן, זאָג איך!
 ער איז אויפגעשפרונגען פון שטול און גענומען אַרומלייפן איבערן צימער, שנעל און אויסשרייענדיק מיט אַ קוויטש:

— אָבער כדי אויפצוהויטן זיך גאַנץ פאַרן לעבן און כדי צו זיין אין לעבן אַ פרייער מענטש — דאַרף מען פאַרמאָגן געוואָל-טיקע פרוחות! איך האָב עס געהאַט... איך בין געווען פלינק, עלאַסטיש... איך האָב דאָס אָבער אַליץ פאַרלאָרן, אַבי עפעס אויסצולערנען זיך דאָס... וואָס איז מיר איצט לחלוטין נישט נייטיק. איך האָב זיך אינג-גאַנצן פאַרשווענדט צוליב דעם, כדי עפעס אַפצושפּאַרן אין זיך... אַ צום מיינול! איך גומא און אַסך אַזעלכע ווי איך... האָבן זיך אַליין באַרויבט, כדי עפעס אַנצוואַמלען פאַרן לעבן... באַקלער נאָר —

וועלנדיק מאַכן פון זיך אַ ווערטפולן מענטשן, האָב איך אינגאַנצן ווערטלאָז געמאַכט מיין פערזענלעכקייט... בדי צו לערנען זיך און נישט אויסצוגיין פון הונגער, האָב איך זעקס יאָר געקנעלט מיט גראַבע קעפּ און איבערגעטראָגן אַ סך חזיריען פון די בלערלי פּאַפּאַשעס און מאַמאַשעס, וועלכע האָבן מיך אָן שום צערעמאַניעס דערנידעריקט... פאַרדינענדיק אויף ברויט מיט טיי, האָב איך שוין נישט געקענט און מער נישט געהאַט קיין צייט צו פאַרדינען אויך אויף שמוּזל און פּלעג זיך ווערן צו די וואוילטעטיקע חכרות מיט אונטער-טעניקע בּקשות וועגן הלוואות... פאַר מיין דלות... ווען די וואויל-טעטער וואָלטן נאָר געקענט פאַרעכענען, וויפיל גייסט זיי דערהרגענען אין אַ מענטשן, אונטערהאַלטנדיק דאָס חיות פון זיין גוף; ווען זיי וואָלטן געוואוסט, אַז אין יעדן רופּל, וועלכן זיי גיבן אויף ברויט, — איז דאָ פאַר ניין-און-ניינציק קאָפּיקעס סם פאַר דער נשמה! וואָלטן זיי בעסער צעפּלאַצט געוואָרן פון דעם צופּיל גוטס און שטאַלין, וואָס זיי שעפּן פון זייער הייליקער אַרבעט! נישט אַז אויף דער ערד קיין ערגערער און מיינסערער מענטש, ווי דער, וואָס שענקט אַ נבדה, פּונקט, ווי ס'איז נישטאָ קיין מער אומגליקלעכער מענטש, ווי דער, וואָס נעמט די נבדה!

יעזשאָוו האָט זיך געשליידערט איבערן צימער, ווי אַ שיכור, אַרומגעכאַפט פון אַ משוגעת, און דאָס פאַפּיר אונטער זיינע פּיס האָט געשאַרשקעט, געריסן זיך און צעפּלויגן זיך שטיקלעכווייז. ער האָט געקריצט מיט די ציין, געוואָרפן מיטן קאָפּ, זיינע הענט האָבן זיך געוויגט אין אוויר, ווי אינטערגעהאַקטע פּליגלען פון אַ בריגל, און ס'האַט אויסגעווען, ווי ער קאַכט זיך אין אַ קעסל מיט הייס וואַ-סער. פאַמאַ האָט געקוקט אויף אים מיט אַן אויסטערליש, מאַפּלם געפּיל: ער האָט אים אי פאַדויערט, און אי ס'איז אים געווען אַנגענעם צו זען, ווי יעזשאָוו מוטשעט זיך.

„נישט נאָר מיר אַליין... אויך אים איז פּיטער...“ — האָט פאַמאַ געטראַכט, הערנדיק יעזשאָווס רייד. אין יעזשאָווס נאָרגל האָט עפּעס געבראַזנטע ווי צעבראַכן גלאָז און געגרילצט, ווי אַ נישטגעשמירטער שרויף.

— פאַרסט מיט דער גוטסקייט פון די מענטשן, בין איך

אינגעקומען פון דער אומגליקלעכער פעיקייט פון יעדן קבצן, וואָס רייסט זיך צו זיין אַ מענטש, — פון דער פעיקייט צו זיין צופרידן מיט ווייניק, אין דערוואַרטונג פון אַ סך... אָ: דו ווייסט? — אויס מאַנגל פון זעלבסטאַכטונג קומען אום מער מענטשן, איידער פון שווינדוכט, און אַט פאַרוואָס די פירער פון די מאַסן דינען, קען זיין, אַלס אַקאַלאַטאַטשניקעס און משגיחים!

— כאַפּט זיי דער רוח, די אַקאַלאַטאַטשניקעס! — האָט פאַמאַ אויסגערופּן, אַ פּאָך טוענדיק מיט דער האַנט. — דו דערצייל וועגן זיך...

— וועגן זיך! איך בין דאָ — אינגאַנצן! — האָט יעזשאָו אויסגעשריען, בלייבנדיק שטיין אינמיטן צימער און דערלאַנגענדיק זיך אַ זעץ מיט די הענט אין ברוסט. — אַליק, וואָס איך האָב גע-קענט — האָב איך שוין אויפגעטאָן... איך האָב דערגרייכט די מדהנה פון אַ ברחן פאַרן פּובליקום — מערער קען איך ניט! וויסן, וואָס מען דאַרף טאָן, און ניט קענען דאָס טאָן, ניט האָבן קיין כוח דערצו — אַט וואָס הייסט אַ פּיין!

— הער! וואַרט נאָר! — איז פאַמאַ לעבעדיקער געוואָרן. — דו וואָג-זשע מיר, וואָס מען דאַרף טאָן, פּדי רוק צו לעבן... דאָס הייסט, פּדי צו זיין צופרידן מיט זיך?

— צוליב דעם דאַרף מען לעבן אומרוק און אויסמיידן, ווי אַ שלעכטע קרענק, אפילו די מעגלעכקייט צו זיין מיט זיך צופרידן! פאַר פאַמען האָבן די ווערטער געקלונגען הויך, נאָר פּוסט, און זייערע קלאַנגען זיינען געבליבן פאַרשטאַרבן, ניט אויפרינדיק אין זיין האַרץ קיין שום געפיל, ניט געבוירנדיק אין קאָפּ קיין איין מחשבה. — מען דאַרף תמיד לעבן אַ פאַרליבטער אין עפעס, וואָס איז פאַר דיר ניט דערגרייכיק... דער מענטש ווערט העכער אין וואַקס, ווען ער ציט זיך אין דער הויך...

אויפהערנדיק איצט צו ריידן וועגן זיך, האָט יעזשאָו גענומען ריידן מיט אַן אנדער טאָן, רויקער. זיין שטים האָט געקלונגען פעסט און זיכער, און זיין פנים איז געוואָרן וויכטיק און שטרענג. ער איז געשטאַנען אינמיטן צימער מיט אַן אויפגעהויבענער האַנט און

מיט אן אויסגעצויגענעם פינגער און גערעדט, ווי ער וואָלט גע-
לייענט:

— די מענטשן זיינען שפל, ווייל זיי שטרעבן צו זאָטקייט...
א זאָטער מענטש — איז אַ בהמה, ווייל זאָטקייט איז אַ קערפערלעכע
זעלבסטצופרידנקייט... אויך גייסטיקע זעלבסטצופרידנקייט פאַרוואַנדלט
דעם מענטשן אין אַ בהמה...

ער האָט ווידער עפעס אַ צאָפל געטאָן, ווי אַלע אַדערן אין
מוסקלען וואָלטן זיך פלוצלונג אָנגעשרענגט און ער האָט ווידער
גענומען אַרומלויפן איבערן צימער אין אַן אויפגעברויטן צושטאַנד.
— אַ זעלבסטצופרידענער מענטש — איז אַ פאַרהאַרטעוועטע גע-
שווילעכץ אויף דער ברוסט פון דער געזעלשאַפט... ער איז מוין
פאַרשאַלטענער שונא. ער שטאַפט זיך אָן מיט גראַשיקע אמתן, מיט
אַפגעגריועטע שטיקלעך פון טוכלע חכמה און ער עקסיסטירט, ווי אַן
אַלקער, אין וועלכן אַ קאַהנע באַלעבאַסטע האַלט דאָרט אַלע אַלטע
שמאַטעס, וועלכע זי דאַרף מערנישט און טויגן שוין צו גאַרנישט...
רירסט זיך נאָר צו צו אַזאָ מענטש, עפנסט נאָר אויף אין אים אַ טירל,
הייבט באַלד אָן פון אים צו בלאָזן אויף דיר מיטן ריח פון צעפאַ-
לונג, און אין לופט, מיט וואָס דו אַטעמסט, גיסט זיך אַרײַן אַ שטראָם
פון עפעס אַ טוכלע שמוץ... די דאָזיקע אומגליקלעכע לייט הייסן עס
מענטשן שטאַרקע אין גייסט, מענטשן מיט פרינציפן און איבער-
צייגונגען... און קיינער ווייל נישט באַמערקן, אַז זיי איבערצייגונגען
זיינען פאַר זיי — בלויז הויזן, מיט וועלכע זיי פאַרדעקן זיך די
אַרעמע נאַקעטקייט פון זייערע נשמות... אויף די שמאַלע שטערנס פון
אַזעלכע לייט שיינט שטענדיק די אַלעמען באַוואוסטע אויפשריפט:
רו און זיכערקייט. דאָס איז אַ פאַלשע אויפשריפט. מו נאָר אַ רייב
זייערע שטערנס מיט אַ פעסטער האַנט, און דו וועסט דערוען דעם
אמתן שילד, — אויף אים איז אויסגעקריצט: באַגרענעצטקייט אין
ענהאַרציקייט!...

פאַמא האָט געקוקט, ווי יעזשאָו וואַרפט זיך איבערן צימער,
און האָט מיט טרויער געטראַכט:

— וועמען זידלט ער דאָס? איך פאַרשטיי נישט... אַפנים,
מען האָט אים גענוג באַליידיקט... מען זעט דאָס...

— וויפיל האָב איך זיך שוין אָנגעזען אַזעלכע מענטשן! —
האָט מיט צאָרן און שרעק געשריען יעזשאָו. — וויפיל האָבן זיי זיך
דאָס אָנגעפיקעוועט אין לעבן, אָט די קליינע קרעמלעך: געפינסט
דאָרט אי לייזונט אויף תכריכים, אי דוועגכין, אי קאָנדלצוקער, אי
פּוּדאַקס אויף אויסצוראָטן וואַנצן, — נאָר וועסט דאָרט בשום אופן
נישט געפינען גאָרנישט, וואָס זאָל זיין פריש, הייס און געזונט.
קומסט צו זיי מיט אַ קראַנקער נשמה, אויסגעמאַטערט פון איינזאַמ-
קייט, — קומסט צו זיי מיט אַ דורשט צו הערן עפעס לעבעדיקס...
זיי לייגן דיר פאַר עפעס מעלה-גרהדיקס, עפעס וואַרעם-איבערגעקייטע
ביכער-געראַנקען, וועלכע זיינען שוין וויער געוואָרן פון עלטער... און
תמיה זיינען די דאָזיקע טרוקענע און האַרטע געדאַנקען אויף אַזוי-
פיל קליינלעך, אַז פּדי אויסצודריקן זיי איז נייטיק אַגרויסער
סכּוּם פון קליינענדיקע און פּוּסטע רייד. ווען אַזאַ איינער רעדט, דוכט
מיר דאָן: אַז אַזאַטע און אָנגעטרונקענע קליאַטשע, אַ פּאַהאַנגענע
מיט גלעקלעך, — שלעפט אַ וואַגן מיט הינטערן שטאַט און אָט
די אומגליקלעכע! — איז צופּרודן מיט איר גורל...
— אויך, הייסט עס, איבעריקע מענטשן... — האָט פּאַמאַ גע-
זאָגט. יעזשאָו האָט זיך אָפּגעשטעלט לעבן אים און מיט אַ ביטערן
שמייכל אויף די ליפּן פאַרגעזעצט:
— ניין, זיי זיינען נישט איבעריק, אַ ניין! זיי עקסיסטירן אַלס
מוסטער... אַלס פּאַזיז, ווי אַזוי אַ מענטש דאַרף נישט זיין. צווישן
זיך גערעדט — איז זייער אַרט אין די אַנאַטאָמישע מוזייען, דאָרטן,
וואו ס'ווערן אויפּגעהויט פּלערגליי מעגלעכע פאַרזענישן, פּאַרשיי-
דענע קרענקלעכע אָפּווייכוּנגען פון דאָס האַרמאָנישע... אין לעבן,
פרודער איז גאָרנישט איבעריק... אין לעבן בין אַפילו איך אויך
נייטיק! נאָר די לייט, אין וועמעס נשמות ס'האָט זיך פּאַזעצט אַ
קנעכטישע פּחדנות פאַרן לעבן, אין וועמעס פּרוסט עס געפינט זיך
אויפּן אַרט פון געשטאַרבענעם האַרץ, — אַ געוואַלטיקער געשוויר
פון דער נידעריקסטער זעלבסטפאַרגעטערונג, — אָט זיי — זיינען
איבעריק... אָבער אויך זיי זיינען נייטיק, כאַטש צוליב דעם, איך זאָל
אויף זיי קענען אויסגיסן מיין פאַראַכטונג...
דעם גאַנצן טאָג, ביז האַרט אין אַזונט אַרײַן, האָט זיך יעזשאָו

געקאכט, שיטנדיק מיט קללות אויף די מענטשן, וועמען ער האָט פיינט געהאַט, און זיינע רייד - הגם זייער אינהאַלט איז פאַר פאָמען געווען נעפלדיק - האָבן זיי דאָך אָנגעשטעקט אים מיט זייער בייזן אייפער, - אָנגעשטעקט, אַרויסרופנדיק ביי אים אַ קעמ-פערישן געפיל. צייטנווייז האָט אין אים אויך אויפגעפלאַמט אַן אומ-צופרוי צו יעושאַוון און אין איינעם אַזאַ מאַמענט האָט ער אים אָפן געפרענט:

- נו... און די מענטשן אין די אויגן קאַנסטו אזוי זיידן?
- ביי יעדער פאַקוועמער געלעגנהייט... און יעדן זונטאָג - אין צייטונג... ווילסט - וועל איך דיר איבערלייענען?

ניט וואַרטנדיק אויף פאַמעס ענטפער, האָט ער פון די ווענט אַראַפגעריסן עטלעכע צייטונגען און פאַרועצנדיק דאָס אַרומלויפעיניש איבערן צימער, האָט ער גענומען לייענען. ער האָט געברומט, געקווי-משעט, געלאַכט, געשאַרפט די צייז און געווען ענלעך אויף אַ בייזן הונט, וואָס רייסט זיך פון דער קייט אין זיין מאַכטלאָזן צאָרן. ניט קענענדיק אויפכאַפן דעם געדאַנק פון זיין חכרס שאַפונגען, האָט דאָך פאַמאַ געשפירט זייער דרייסטע געוואַגטקייט, זייער גיפטיקן אָפ-לאַכן, זייער הייסן פעס, און אים איז געווען אָנגענעם... ווי מען וואַלט אים אין אַ הייסער באַד געפאַרעט מיט בעזימער...

- געשיקט! - האָט ער אויסגערופן, אויפכאַפנדיק אַמאָל עפעס אַ באַזונדער פראַוע. - שטאַרק געזאָגט!

פאַר אים האָבן פאַרבייגעשוועבט פאַקאַנטע פאַמיליעס פון סוחרים און פאַוואַוסטע בירגער, וועמען יעושאַוון האָט אָנגעגריפן דאָ דרייסט, דאָ שאַדף, דאָ מיט דרך-אַרץ, דאָ מיט גאַל, דין, ווי אַ נאָרל.

פאַמעס צושטימונג, זיינע מיט צופרידנקייט ברענענדיקע אויגן און זיין צעפלאַמט געזיכט האָבן יעושאַוון נאָכמער פאַייטערט, און ער האָט נאָך העכער געברומט און געברילט, פאַלנדיק דאָ פון אויס-שעפונג אויף דער זאַפע, דאָ ווידער אויפשפרינגענדיק און צו-לויפנדיק צו פאַמען.

- נו-זשע, לייען מיר איבער וועגן מיר! - האָט פאַמאַ אויסגעשריען, זיך פונאַנדערלאַכנדיק דערביי.

יעושאָוו האָט גענומען זוכן אין הויפן צייטונגען, אַרויסגעריסן פון דאָרט אַ בלאַט, און נעמענדיק עס אין בירדע הענט, האָט ער זיך אַנדערעגעשמעלט פאַר פאַמען, ברייט צעשפרייטנדיק די פיס. פאַמא האָט זיך אַוואַלגער געטאָן אין פאַטעל מיטן דורכגעזעצטן געזעס און זיך אַיינגעהערט, שמייכלענדיק בעת-מעשה.

די נאָטיץ וועגן פאַמען האָט זיך אָנגעהויבן מיט אַ באַשרייבונג פון דער הוליאַנקע אויפן פליט, און פאַמא האָט בעתן לייענען גענומען שפירן, אַז פאַונדערס אייניקע ווערטער בייסן אים, ווי מיקן. זיין פנים איז געוואָרן ערנסטער. ער האָט אָנגעשפאַרט דעם קאָפּ און האָט מרה-שחורדיק געשוויגן. און די מיקן זיינען געוואָרן אַלץ מערער...

— דו האָסט זיך שוין צופיל צעשמירט! — האָט ער ענדלעך געזאָגט אַ צערודערטער און אומצופרידענער. — בלויז מיט דעם אַליין, וואָס דו ביסט מבייש מענטשן, וועסטו ביי נאָט ניט אויסנעמען... — שווייג: וואָרט! — האָט יעושאָוו קורץ אים צוגעוואָרפן און פאַרגעזעצט דאָס לייענען.

פעסטשמעלנדיק אין זיין אַרטיקל, אַז דער סוחר אין ענין פון שאַפן סקאַנדאַלן און מיאוסע שטיק דעהויבט זיך, אָן צווייפּל, איבער די פאַרשטייער פון אַנדערע שטאַנדן, האָט יעושאָוו גע-פרעגט, פאַרוואָס איז דאָס אַזוי? — און געענטפערט:

— „מיר דוכט, אַז די דאָזיקע נטיה צו ווילדע שטיק איז אַ רעזולטאַט פון מאַנגל אין קולטור אויף אַזויפיל, אויף וויפיל זי איז אַ פּוּעל-יוצא פון איבערפּלויס פון ענערגיע און ליידיקייטעריי. עס קאָן קיין ספק ניט זיין, אַז אונזער סוחריםשאַפט — מיט קליינע אויסנאַמען — איז אַ שטאַנד, דער רייכסטער מיט געזונט, אָבער גלייכצייטיק אויך דער צום ווייניקסטן אַרבעטנדיקער“...

— דאָס איז אמת! — האָט פאַמא אויסגערופּן, דערלאַנגענדיק אַ זעץ מיטן פּויסט אין טיש. — אַזוי איז דאָס! כּוח האָב איך ווי אַן אָקס, אָבער אַרבעט, ווי אַ וואַראַביי...“

„וואו-זשע זאָל דער סוחר אַהינטאָן זיין ענערגיע? אויף דער בערזע קאָן מען עס קיין סך ניט אויסברענגען, איז אַט פאַר-שווענדט ער דעם עורף פון זיין מוסקלען-קאַפיטאַל אין די קניי-“

פעם אויף הוליאנקעס, ניש האַבנדיק קיין פאַרשמעלונג וועגן אַן-
 דערע, מער פראָדוקטיווע און מער ווערטפולע פונקטן אין לעבן,
 אויף וואָס אויסצופרענען זיינע פוחות. ער איז נאָך — אַ חיה,
 און דאָס לעבן איז שוין געוואָרן פאַר אים אַ שטייג, און אים איז
 ענג דערין ביי זיין גוטן געזונט און ביי זיין נייגונג צו אַ
 ברייטן פאַרנעם. אַ פאַרצוימטער פון דער קולטור, כאַפּט זיך פונ-
 דעסמוועגן אַרום ביי אים אַווילד-הוליעניש. דאָס סוחרישע הו-
 ליען — איז שטענדיק אַ בונט פון אַ געפאַנגענער חיה. פאַרשטייט זיך —
 דאָס איז שלעכט... נאָר, — אָך! — סוועט זיין נאָך ערגער, ווען די
 דאָזיקע חיה וועט צו זיין פוח אויך צושמידן אַ ביסל שכל און
 אים דיסציפלינירן! גלויבט — ער וועט אויך דאָן ניש אויפהערן צו
 מאַכן סקאַנדאַלן, נאָר דאָס וועלן שוין זיין היסטאָרישע געשעענישן.
 זאָל אונז גאָט אויסהיטן פון אַזעלכע געשעענישן, מחמת זיי וועלן
 אויסברעכן פון דעם סוחרס שטרעבונג צו מאַכט, זייער ציל וועט זיין
 די אייבערהערשאַפט פון זיין שטאַנד — און דער סוחר וועט זיך ניש
 אַפּשטעלן צוליב דעם ציל פאַר קיינע שום מיטלען..."

— נו, וואָסו זאָגן — ריכטיק? — האָט יעזשאָו געפרעגט,
 ענדיקנדיק לייענען און אַוועקוואַרפנדיק די צייטונג אָן אַזיט.

— דעם סוף פאַרשטיי איך ניש... — האָט פאַמאַ געענטפערט. —
 נאָר אַט וועגן פוח — איז ריכטיק! וואו וועל איך אַהינטאָן מיין
 פוח, אויב ס'איז נישטאָ אויף דעם קיין נאָכפראַגע! זאָל איך זיך אַפּשר...
 גיין שלאָגן מיט גולנים, אָדער אליין ווערן אַ גולן... פּדי איך זאָל בכלל...
 אויפּטאָן עפעס גרויסעס... און ניש מיטן קאַפּ, נאָר מיט די הענט,
 מיט דער ברוסט... און דאָ — גיי אויף דער בערזע און פאַס זיך צו, פּדי
 צו פאַרדינען אַרובל... צו וואָס דאַרף איך אים? און ווידער וואָס
 איז דאָס? איז דען דאָס לעבן שוין אַזוי אויף שטענדיק איינגע-
 אַרדנט? וואָס איז עס פאַר אַ לעבן, ווען אַלע באַקלאָגן זיך און אַלעמען
 איז ענג? ס'דאַרף זיין דאָס לעבן, מיין איך, לויטן געשמאַק פון
 די מענטשן... מיר איז ענג, הייסט עס, אַז איך דאַרף עס פונאַנדער-
 רוקן... פּדי ס'זאָל ווערן פרייער... הייסט עס, אַז מען דאַרף עס
 צעברעכן און פונטניי בויען... אָפּער ווי? אַט דאָ איז די צרה!...

וואס דארף מען טאן, אז ס'זאל זיך לעבן פרייער? איך פארשטיי דאס
ניט — און דאָ איז מײן סוף!

— נײַ-אָ-אָ! — האָט יעזשאָוו אויסגעצויגן. — אָט צו וואָס
דו ביסט דערקראַכן!... דאָס, ברודער, איז גוט; אַך, וואָלסט זיך
אַ ביסל צוגעלערנט, ווי איז בײַ דיר מיט פיכלעך? לײענסט עפעס?
— נײַן, איך האָב ניט ליב... איך האָב ניט געלײענט...

— דערפאַר האָסטו ניט ליב, ווייל דו האָסט ניט געלײענט...

— איך האָב אפילו מורא צו לײענען... איך האָב געזען —
אײנע... איז עס בײַ איר נאָך ערגער פון טרײנקען! — און וואָס
איז דער הכלית פון די ביכער? אײנער טראַכט אײס עפעס און
דרוקט דאָס אָפּ, און אַנדערע לײענען דאָס... ווער עס איז נײַגעריק,
איז מילא... נאָר אז מען זאָל זיך פון די ביכער לערנען, ווי צו לעבן,
דאָס איז שוין עפעס נאַרנישט קײן עסק. דאָס האָט דאָך אַלץ
אַ מענטש אָנגעשריבן, און ניט נאָט, און וואָס פאַר אַגעזעצן און
מאַסן קען דען דער מענטש פאַר זיך גומא אײַנשטעלן?

— און די עוואַנגעליע? דאָס האָבן דאָך אויך געשריבן מענטשן.

— די אפאָסטאָלן... זײ זײנען שוין הײַנט נײַטאָ...

— נישקשה, — ענטפערסט זאכלעך: ריכטיק, ברודער, אפאָ-

סטאָלן זײנען הײַנט נײַטאָ... ס׳זײנען בלויז דאָ יודאָס, און זײ זײנען
אויך גאַרנישטן.

פאַמא האָט זיך געפילט אויסגעצײכנט, מחמת ער האָט געזען,
אז יעזשאָוו הערט זיך אויפמערקזאַם צו צו אים, פונקט ער וועגט
אָפּ יעדן וואָרט, וואָס ער זאָגט. דאָס ערשמע מאָל אין לעבן האָט ער
פאַגענט צו זיך אזא באַצײונג, פאַמא האָט דעריבער דרײַסט און פריי
אויסגעלײגט פאַר זײַן חבר זײנע געדאַנקען, ניט זאָרגנדיק זיך וועגן
די ווערטער און שפירנדיק, אז מען פאַרשטייט אים, ווייל מען וויל
אים פאַרשטיין.

— ביסט אַ מערקווערדיקער בחור! — האָט אים יעזשאָוו גע-

זאָגט — אין צוויי טעג אַרום נאָך דער פאַגענעניש. — און כאַטש

דו רעדסט שווערלעך, דאָך שפירט זיך אין דיר זײער פיל... אַ

סך געוואַנטקײט! אז דו וואָלסט געקענט אַ ביסל מער דעם סדר

העולם: וואָלסמו דאָן, אַ-אַ: זיך צערעדט... גענוג הויך, מיין איך...
יא-אַ:

— פונדעסטוועגן קאָן מען זיך ניט ריין וואָשן מיט היילע רייד...
מען קען זיך מיט זיי אליין ניט באַפרייען... — האָט פאַמא פאַמערקט
מיט אַ זיפּין. — ווי האָסמו נאָר וואָס געזאָגט וועגן די לייט, וועל-
כע מאַכן זיך, אַז זיי ווייסן און קענען אַלץ... איך קאָן אויך אַזעלכע
לייט... למשל, מיין טויף-פאַטער... אָט אַנטקעגן זיי וואָלט מען
זיך געדאַרפט שטעלן... זייער פּרעזאָר אויפדעקן... דאָס איז שוין
איינמאָל אַ מיאוס פאַלק...!

— איך שטעל מיך ניט פאַר, פאַמא, ווי דו וועסט לעבן, אויב
דו וועסט אויפהאַלטן אין זיך דאָס, וואָס דו טראַגסט איצט אַרום
מיט זיך... — האָט יעזשאָוו פאַרטראַכטערהייט זיך אָפּגערוּפּן.
— מיר איז שווער... ס'פעלט מיר פעסטקייט... איך וואָלט, אפשר,
אַמאָל געקענט וואָס אויפּטאָן... איך פאַרשטיי דאָך גוט, אַז אַלעמען
איז שווער און ענג... און אַז דער טויף-פאַטער זעט עס אויך —
ווייס איך אויך! נאָר ער האָט גיבן פון דער ענגשאַפט... אים איז אין
דער ענגשאַפט גוט; ער איז שאַרף ווי אַ נאַדל און קען אומעטום,
וואו ער וויל נאָר, דורכקריכן... אָבער איך בין אַ מענטש אַ דרויסער,
אַ שווערער... ווער איך דערפאַר דערשטיקט! לעבן איך דערפאַר אַ
געפונדענער... און פונאַנדערבינדן זיך פון אַלץ — וואָלט איך גע-
קענט מיט איין פּרוּוו: איך זאָל זיך נאָר גוט אַ הייב טאָן מיטן גאַנצן
גוף... וועלן דאָן אַלע פענטעם פון מיר אַראָפּפאַלן.

— און דערנאָך וואָס? האָט יעזשאָוו געפרעגט.
— דערנאָך? — פאַמא האָט זיך פאַרקלערט, און טראַכטנדיק
אַ וויילע, אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט: — איך ווייס נישט, וואָס
דערנאָך... מירן נאָכדעם זען!

— מירן זען! — האָט יעזשאָוו מספּים געווען.
ער האָט געטרונקען, דער דאָזיקער קליינער, פון לעבן אָפּע-
פּריטער מענטשל. זיין טאָג האָט זיך אָנגעהויבן אַזוי: אינדערפרי,
ביים טיי, פלעגט ער דורכקוקן די אַרטיקע צייטונגען אין שעפּן
פון זיי מאַטעריאַל פאַר זיין פעליעטאָן פון די רעפּאַרטערישע נאָ-
טיצן. דעם פעליעטאָן פלעגט ער אָנשרייבן פאַר אַלד אויפן אָרט, ביים

צ'רע. מיט. נאָכדעם איז ער געלאָפֿן אין רעדאָקציע און דאָרט פלעגט
 ער אויסשניידן פֿון די אויסערשטאַטישע בלעטער, אויסשנימן, פֿון וועל-
 כע ער פלעגט צונויפֿשטעלן די „פֿראַווינציעלע בילדער“. פֿרייטאָג האָט
 ער געמוזט אָנשרייבן אַ וונטאַגדיקן פעליעטאָן. פֿאַר דעם אַלץ האָט
 מען אים געצאָלט הונדערט-פינף-און-צוואַנציק רובל אַ חודש; גע-
 אַרבעט האָט ער זיך, און די גאַנצע איבעריקע פֿרייע צייט האָט ער
 געווידמעט זיך צו „באַבאַכטן און צו שטודירן די וואוילשטיקע
 אַנשטאַלטן“. צוזאַמען מיט פֿאַמען פלעגט ער זיך אַרומשלעפֿן
 ביז שפעט אין דער נאַכט איבער די קלובן, האָטעלן, שענקען, שעפֿן-
 דיק אומעטום מאַטעריאַל פֿאַר זיינע שרייבערייען, וועלכע ער האָט
 אָנגערופן „בערשטלעך צו רייניקן דאָס געזעלשאַפֿטלעכע געוויסן“.
 דעם צענוואָר האָט ער פֿאַטיטלט אַלס „פֿאַרוואַלטער צו פֿאַרשפֿרייטן
 אין לעבן דעם אמת און די גערעכטיקייט“, די צייטונג האָט ער אַ
 גאַמען געגעבן די „שדכנטע, וואָס פֿאַרנעמט זיך מיט פֿאַקענען אידע
 לעזער מיט די שעדלעכע „אידעען“, און זיין אַרבעט אין איר —
 „באַרקויף פֿון זיין נשמה אין דעטאַל“ און „עזותפֿינידיקע גיינגען
 קעגן די געמלעכע אינסטיטוציעס“.

פֿאַמאָ האָט שלעכט פֿאַרשטאַנען, ווען יעזשאַו שפּאַסט און
 ווען ער רעדט ערנסט. וועגן אַלץ האָט ער גערעדט הייס און ליידיג-
 שאַפֿטלעך, האָט אַלץ שאַרף פֿאַראַרטיילט, און דאָס איז פֿאַמען
 געווען געפֿעלן. נאָר אָנהייבנדיק אָפט ריידן מיט ליידיגשאַפט, האָט
 ער זיך אויך אַזוי ליידיגשאַפֿטלעך סותר געווען און זיך אַליין פֿאַרלייקנט,
 אָדער געענדיקט זיין ריידן מיט עפעס אַ קאַמישן אַרויסטריט. דאָן פלעגט
 זיך פֿאַמען אויסווייזן, אַז ביים דאָזיקן מענטש איז גאַרנישט פֿאַראַן
 עפעס אַזוינס. וואָס ער זאָל ליבן, עפעס אַזוינס, וואָס זאָל פעסט
 זיצן אין אים און אָנפֿירן מיט אים. בלוז וועגן זיך נופֿא פלעגט ער
 ריידן מיט עפעס אַ באַזונדער קול, און וואָס הייסער ער האָט גערעדט
 וועגן זיך, אַלץ אומפֿרחמנותדיקער און בייזער פלעגט ער זידלען
 אַלץ און אַלעמען. אויך צו פֿאַמען איז זיין באַצויג געווען אַ דאָפֿלטע—
 אָט האָט ער אים אויסגעמונטערט און גערעדט צו אים מיט היץ
 און ציטערניש איבערן אַנצן לייב:
 — אַרבעט! לייקן אָפֿ און קער איבער אַלץ, וואָס די קענסט!

שמוז ויך פארויס מיט דער גאנצער ברוסט! טייערער בון דעם
מענטשן איז גארנישט פאראן, זאלסטו דאס וויסן! שר'י מיטן גאנצן
כוח: פרייהייט! פרייהייט!

און ווען פאמא, אן אַנגעצונדענער פון די פּרענענדיקע פינקען
פון יעזשאָוס רייד, פלעגט אַנדויבן קלערן, ווי אזוי ער זאל אָפּ-
לייקענען און איבערקערן די מענטשן, וועלכע ווילן ניט צוליב זיי-
ער באַקוועמלעכקייט פרייטער מאַכן דאָס לעבן, - פלעגט אים
יעזשאָו אָפט איבעררייסן:

- וואָרף אַוועק! דו קענסט גאַרנישט! אַזעלכע, ווי דו, -
דאַרף מען ניט... אַיער צייט, - די צייט פון שטאַרקע אָפּער-
ניט פון קלוגע, איז שוין אַוועק, ברודער! דו האָסט פאַרשפּעטיקט...
האַסט ניט קיין אָרט אין לעבן....

- ניין?... לייגסט! - האָט פאָמא געשריען אָן אויפגעבראַכטער אים
פער דעם, וואָס זיינע איצטיקע רייד זיינען געווען אין סתירה מיט
די פריעדליקע.

- נו, וואָס קענסטו מאַכן?

- איך?

- דו!

- אָט וואָס... דערהרגענען דיך! - האָט ביז גערעדט פאָמא,
ביילנדיק אַ פויסט.

- ע, סטראַשידלע! - האָט קוועטשנדיק מיט די פלייצעס
ויך אָפּגערופן יעזשאָו, איבערצייגט און מיט באַדייערונג. - דאָס
איז דען אָן אַרבעט? איך בין שוין אזוי אויך, אַ צעקאַלעטשעמער,
אָן האַלב-טויטער...

און פלייצלונג, אָן אויפגעפלאַמטער פון אַ פּרענענדיקע ביז-
קייט, האָט ער אינגאנצן אויפגעצאַפּלט אין גערעדט:

- מיין גורל האָט מיך באַליידיקט! פאַרוואָס האָב איך ויך
דערנידעריקט און אַנגענומען נדבות פון דער געוועלשאַפט? צוליב
וואָס האָב איך געאַרבעט, ווי אַ מאַשינע, צוועלף יאָר כסדר? פּרו
צו לערנען ויך... פאַרוואָס האָב איך צוועלף יאָר, אָן אַפּר, געוופּט
אין דער גימנאַזיע און אין אוניווערסיטעט די מורקענע און לאַנג-
וויליקע פאַסקודסטווע און סתירותדיקע נאַרשיקייט, וואָס נוצט מיר

אז גארנישט? פרי צו ווערן א פעליעטאניסט און מאַג-אין מאַג-
אויס צו באלאגאנעווען, און ווילן דאָס פּובליקום און צייטריידן זיך,
אז דאָס איז איר נייטיק און נוציק... וואו איז דער פּולווער פון
מיין יוגנט? איך האָב אויסגעשאַפן די גאַנצע אַנלאַדונג פון מיין
גשמיה צו דריי קאָפּיקעס אַ שאַם... וואָס פאַר אַ גלויבן האָב איך
דערוואָרפן? פּלויז דעם גלויבן, אַז אַלין, וואָס איז דאָ אין לעבן, מייג
אויף פּפּרונת, אַז אַלין דאַרף ווערן צעבראַכן, צעשטערט... וואָס האָב
איך ליב? זיך... און איך שפּיר, אַז דער גענעשאַנד פון מיין ליבע
איז ניט ווערט די ליבע... וואָס קאָן איך מאַן?

ער האָט שיר ניט געוויינט און האָט אַלין ווי געקראַצט מיט זיינע
דיינע, שוואַכע הענט די ברוסט און האַלז.

נאָר אַמאָל פּלעגט אים באַהערשן אַ צופּוליס פון מונטערקייט
און ער פּלעגט שוין ריידן אין אַן אַנדער גייסט.

— איך? נו, ניין, מיין לידל איז נאָך ניט אָפּגעזונגען; מיין
ברוסט האָט עפעס ציינגעזאָפּט אין זיך און איך וועל עס אַ קנאַל
מאַן, ווי אַ בייטש. וואָרט, איך וועל אַוועקוואַרפן די צייטונג, איכיל
זיך נעמען פאַר אַן ערנסטער זאַך און אַנשרייבן אַ קליין ביכל...
איך וועל עס אַ נאָמען געבן — „די אָפּגייענדיקע“: פאַראַן אַזא
תּפּילה — וואָס מען זאָגט עס ביים בעט פּון אַ גוסס; און אַט-די
געוועלשאַפּט, די פאַרשאַלטענע, מיט דער קללה פון אינערלעכער
מאַכטלאָזיקייט, וועט פאַר איר אויסגיין אָננעמען מיין בוך, ווי אַ
ווירוז.

זיך ציינהערנדיק זיין יעדן וואָרט, נאָכפּאַלנדיק אים און פאַר-
גלייכנדיק אים מיט זיך, האָט פּאַמאַ געזען, אַז אויך יענשאַז איז
אַזא שוואַכער און פאַרפּלאַנטערמער מענטש, ווי ער, פּאַמאַ. יענשאַז
שטימונג האָט וואָס ווייטער אָנגעשטעקט פּאַמען, זיינע רייד האָבן
פאַרייכערט פּאַמעס שפּראַך, אין צייטנחיוו האָט ער מיט אַ פּריי-
דיקער איבערראַשונג באַמערקט, ווי לייכט און שטאַרק ער גופאַ
זאָגט אַרויס דעם אָדער יענעס געדאַנק.

גיט איין מאָל האָט ער ביי יענשאַזן געמאַרפן עפעס נאָר
מאַדנע מענטשן, וועלכע, ווי אים האָט אויסגעוויזן, ווייסן אַלין, פאַר-
שטייען אַלין און זיי האָבן אַלין קריטיקירט, געזען אין אַלין אַפּ-

פארעריי און פאלשקייט. ער האָט זיך שווייגנדיק צוגעקוקט צו זיי. דיך צוגעהערט צו זייערע רייד; זייער דרייסטקייט איז אים געפעלק, נאָך אים האָט געדריקט און אָפגעשמיסן פון זיי עפעס זייער פריזישע און גאווהדיקע באַצונג צו אים. און דאָן האָט זיך אים שאַרף גע-האַרפן אין די אויגן דאָס, וואָס אין יעזשאָוס צימער זיינען זיי אלע געווען קליינער און בעסער, איידער אויפן גאָס און אין די רעסטאָ-ראַנען. אין יעזשאָוס צימער זיינען זייערע געשפרעכן געווען עפעס אנדערש, אנדערע ווערטער, אנדערע זשעסטן, אָבער אויסער די ווענט פון יעזשאָוס צימער, דרויסן — איז דאָס אַלץ פאַרביטן געוואָרן אויף דאָס סאַמע געוויינלעכע און מענטשלעכע. אָפּט האָבן זיי זיך אַלע אין צימער געקאַכט, ווי אַ גרויסער שייטער, און יעזשאָוו איז צווישן זיי געווען די גרעסטע, פייערדיקסטע האַלעוועשקע. אָבער דער אָפּגלאַנץ פון דאָזיקן שייטער האָט שוואַך באַלויכטן די מינסטערניש פון פאַמאָ גאַרדעיעווס נשמה.

אינמאָל האָט זיך יעזשאָוו צו אים אָפּגערופן:

— היינט — הוליען מיר! אונזערע זעצער האָבן געבילדעט אַן אַרמעל און נעמען די אַרבעט ביים אַרויסגעבער איינגעטיילטער-הייט... ביי דער געלעגנהייט וועלן מיר זיך באַנעצן. איך בין אויך איינגעלאָדן... דאָס האָב איך זיי געראַטן... מירן גיין? וועסט זיי אויך שטעלן אַ פּינעם פיבוד...

— מסכים... — האָט געזאָגט פאַמאָ, וועמען עס איז געווען אַלץ איינס, מיט וועמען צו פאַרברענגען די צייט, וואָס איז אים געווען אזוי שווער...

אינאָונט, דעמוזעלבן טאָג איז פאַמאָ מיט יעזשאָוו געוועסן אין דער געזעלשאַפט פון מענטשן מיט גראַע געזיכטער, הינטערן שטאַט ביי אַ פּרעג וועלדל. זעצער זיינען געווען אַ מאַן צוועלף; אַנשטענדיק אָנגעטאָן, האָבן זיי זיך געהאַלטן מיט יעזשאָוו פשוט, חבּרית, און דאָס האָט פאַמען אַ ביסל פאַרוואַנדערט און צעשומלט. מחמת אין זיינע אויגן איז יעזשאָוו דאָך געווען עפעס אַ מין באַ-לעבאַס אָדער שעה איבער זיי און זיי אַלע — זיינע דינער. זיי האָבן גאַרדעיעווס ווי נישט באַמערקט, כאַטש יעזשאָוו האָט אים באַקענט מיט זיי. זיי האָבן אים אַלע געדריקט די האַנט און געזאָגט, אָן זיי

זיינען צוברינדן, וואָס זיי זעען אים... ער האָט זיך געלייגט אָן אַ זייט אונטער אַ קאָס פֿון אַ נאָכטאָג און זיי אַלעזען נאָכגעשפּירט, פּילנדיק זיך פּרעמד אין דער דאָזיקער קאָמפּאָניע און באַמערקט, אַז יעזשאָו איז זיי בפּיוון אָפּגענאַנגען וואָס זייטער פּין אים און האָט זייניק-וואָס געלייגט אויף אים אויפּמערקזאַמקייט. ער האָט פּאַ-מערקט ביי יעזשאָוון עפעס אויסטערלישס: דער קליינער פּעליע-פּאַניסט האָט זיך זיי צוגעפּאַסט צום טאָן און צו די רייד פּון די זעצער. ער האָט זיך געוויילט אינאיינעם מיט זיי ביים שייטער, האָט אָפּגעקאַרקעוועט די בלעשלעך ביר, האָט זיך געזידלט, הויך גע-לאַכט און זיך דורכאויס געמיט צו זיין ענלעך אויף זיי. ער איז אויך געווען אָנגעטאָן פּשוטער, זיי ער פּלעגט זיך געוויינלעך אָנטאָן. — ער, ברידער! — האָט יעזשאָו אויסגעשריען מיט באַרימט-ריי. — מיר איז גוט מיט אַיך! איך בין דאָך אויך ניט קיין גרויסער פּויגל... סך-הכל אַ זון פּון אַ געריכטס-סטרוזש, דעם אונ-פּער-אַפּיצירט מאַטווי יעזשאָו!

„צוליב וואָס זאָגט ער דאָס? — האָט פּאַמאַ געטראַכט. — אַ נפּאָ-מינה ווער וועמעס זין איז... פּבּוה גיט מען דאָך ניט צוליבן יחוס, נאָר צוליבן שכל...“

די זון איז פּאַראַנגען, אויפן הימל האָט זיך צעצויגן אַ געוואַלדיקער פּייערדיקער שייטער-הויפּן, באַפּאַרבנדיק די וואַלקנס מיט אַ קאָליר פּון גאָלד און בלוט. פּון וועלדל האָט געשמעקט מיט פּייכטיקייט, ס'האָט געבלאַזן מיט שטילקייט, און אויפן גראָן האָבן מומלדיק זיך געפּאַרעט מענטשלעכע געשטאַלטן. איינער פּון זיי, ניט קיין הויכער און אַ דאַרער, מיט אַ ברייטן שטרוי-הויט, האָט געשפּילט אויף אַ האַרמאָנישקע, אַ צווייטער, מיט שוואַרצע וואַצעס, פּיטן הימל אויף דער פּאַטילניצע, האָט מיט אַ האַלב-געענזט מוזל אים אונטערגעזונגען. צוויי אַנדערע האָבן געצויגן איינער ביים צווייטן אַ שטעקן, אויספּרובירנדיק זייער פּוח. אייניקע געשטאַלטן זיינען געווען פּאַרנומען ביי אַ קאָשיק מיט ביר און פּאַדוקסן; אַ הייכער מאָן, מיט אַ האַלב-גראָער בערדל האָט צוגעוואָרפּן צווייגן צום שיי-טער, וואָס איז געווען אַרומגענומען מיט אַ שווערן, וויילעכען רויך. די פּייכטע צווייגן האָבן, אַריינפּאַלנדיק אין פּייער, געקנאַקט, אוי-

טרויעריק אין געקוויטשקעט, און די האַרמאָשקע האָט אַרויסטרופּע-
ריש אַרויסגעגעבן פּון זיך אַ פּריילעכע מעלאָדיע, און דעם זינגערס
פּאַלצעט האָט פּאַרשטאַרקט און דערנאַנט איר לעבעדיקן שפּילן.
אַן אַ זייט פּון אַלעמען, ביים ברעג פּון אַ ניט-גרויסן גראָפּן,
האַבן זיך צעלייגט דריי יונגע בחורים, און לעבן זיי איז געשטאַנען
יעזשאָו אין קלינגענדיק געדורשנט:

— איר טראָגט די הייליקע פּאַן פּון אַרבעט... איך בין איך,
ווי איר, אַ זעלנער פּון דער זעלבער אַרמיי, מיר אַלע דינען איר
מאַעסטעט, דער פּרעסע... מיר דאַרפן דעריבער אַלע לעבן אין אַ
שטאַרקער, געאייניקטער פּריינטשאַפּט...

— דאָס איז ריכטיק, ניקאָלאַי מאַמזויעוויטש: — האָט אים
איבערגעשלאָגן עמעצנס אַ גראָבער קול. — מיר ווילן אַיך טאַקע
בעטן — איר וואָלט ווירקן אויפן אַרזיסגעבער: איר האָט אויף אים
אַן איינפלוס! ביי אים איז אַ קראַנקהייט, אי שפּרות אַלץ איינס...
אזוי קען מען ניט טראַקטירן... לויט זיין סיסטעם קומט אים אזוי:
שיכורט אינווערער אַ חכה, פאַשטראָפּן מיר אים מיט אַ טאַג שכירות,
ווערט ער קראַנק — איז ווידער דאָס אייגענע... מיר וואָלטן אויפן
פּאַל פּון קראַנקהייט צוגעשטעלט אַ פאַשייניקונג פּון אַ דאָקטאָר...
וועלכער פאַשמעטיקט די ריכטיקייט, און ער וואָלט — על-פי יוסף
געצאָלט כּאַטש אַ העלפט שכירות דעם פּאַרטערטער פּון קראַנק...
אַניט איז אונז זייער. שזוער... ווי וועט זיין, אַז ס'וועלן אויף אַמאָל
קראַנק ווערן דריי אַרבעטער?

— נ'יאָ... דאָס איז, פאַרשטייט זיך, ריכטיק... — האָט
יעזשאָו מסכים געווען. — נאָר, מיינע פּריינט, — דער פּרינציפּ פּון
קאָאָפּעראַציע...

פּאַמאָ האָט אויסגעהערט צוהערן זיך צו זיין חכרס רייד, ווערנ-
דיק צוגעצויגן פּון אַן אנדער געשפרעך. ס'האַבן צווישן זיך גע-
שמועסט צוויי: איינער אַ הויכער אַ שווינדויכטקער, אַ שלעכט-
געקליידעטער, ער האָט אייגעזען אַ פעסן; דער צווייטער, אַ יונג-
קער, מיט אַ בלאַנדער בערדל און האָר.

— לויט מיין מיי-נונג, — האָט הוסטנדיק אין שטרענג גערעדט
דער הויכער, — לויט מיין מיינונג איז דאָס נאַריש! ווי קען מען

דיינטיקע צייטן חתונה האָבן? פאַר אינווערן אַ ברודער איז דאָס שווער.
ס'ווערן געפאַרן קינדער – צי קען דען קלעקן אײף זײ? און קליידער
פאַרן זײב דאַרף מען דאָך אײך... און עס ווענדט זיך נאָך, וואָס פאַר
אַ זײב דאָס איז...

– אַ טייל איז זי זיך אַ וואוילע... האָט שטיל געזאָגט
דער בלאַנדער.

– נו, דאָס איז זי דערווײל אַ וואוילע... איין זאך – איז אַ
בלה, אָפער עפעס אַנדערש איז שוין – אַ זײב... אָפער ניט דאָס
איז דער עיקר... מען קען פרובירן... קען זײן, זי וועט אפּשר זײן
אַ וואוילע. מער נישט, ס'וועט ניט סמײען קײן מיטלען... וועסט
זיך אַלײן צערייסן אַרבעטנדיק, און זי וועסט אײך אויסמאַרען...
ס'איז אַן אוממעגלעכע זאך פאַר אינו חתונה האָבן... מזר קענען
דען אויסהאַלטן אַ פאַמיליע בײ אַוועלכע פרנסות? אָט זעסט... אײך
בײן פאַרהייראַט אינגאַנצן פיר יאָר... און ס'וועט שוין אינגיכן זײן
פון מיר – אַ סוף. קײן שום נחת האָב אײך ניט געהאַט... אויסער
דאָגות און זאָרג...

ער האָט זיך צעהוסט, לאַנג געהוסט, מיט אַ ברום, און ווען
ער האָט אויפגעהערט, האָט ער זיך אָפגערופן צום חבר, שטיקנדיק
זיך:

– לאַז אָפּ... ס'וועט גאַרנישט אַרויסקומען...
יענער האָט אומעטיק אַראָפּגעלאָזט דעם קאַפּ, און פאַמאָ האָט
געמראַכט:

„ער רעדט זאכלעך... ער קען אײך, קענטיק, פאַרשטיין אַן עינין...
די ניט-אויפּמערקזאַמקייט צו אים האָט אים אַ ביסל באַליידיקט
און אין דער זעלבער צײט דערוועקט אין אים אַ געפיל פון יראַת-
הכבוד צו די דאָזיקע מענטשן, מיט די טונקעלע, מיט שמויב און
בלײ אַנגעזאַפטע געזיכטער. זײ האָבן כמעט אַלע געפירט אַ זאכלעך,
ערנסטן געשפרעך, אין זײערע רײד האָבן גענלאַנצט עפעס באַ-
זונדערע ווערטער. קײנער פון זײ האָט אים ניט געחנפּהט, ניט גע-
קראַכן צו אים אַזוי דאָקומשענדיק, זײ דאָס האָבן געזײנלעך געמאַן
זײנע באַקאַנטע פון די שענקען, די חברים פון זײנע הולאַנקעס.
דאָס איז אים געפּעלן...“

— נאָר אַנדערע!... — האָט זיך אים געטראַכט, שטייכלענדיק
 אין זיך, — די האָפּן זייער שטאַלין...
 — און איר, ניקאַלי מאַטווייעוויטש, — האָט פּאַמאַ פּלוצלונג
 דערהערט עמעצנס אַ שטימ, ווי מיט אַ פּאַרוואָרף, — איר אורטיילט
 ניט לויט די ביכלעך, נאָר לויטן לעבעדיקן אמת... צוליבן שטיקל
 ברויט שלאָגט מען זיך דאָך ניט לויט די ביכלעך, נאָר לויט דער נאָ-
 דערפעניש, און לויט דעם, ווי גאָט אַליין הייסט דער נשמה, און ניט
 לויט ווי ס'איז געשריבן אין אייערע תקנות...
 — דער-לויבט מייע פריינט! דאָס, וואָס עס לערנט אונז די
 פּראַקטיק פון אונזערע מיטברידער...
 פּאַמאַ האָט אויסגעדרייט דעם קאָפּ אַהין וואו יעזשאָוו האָט
 אויך געדראַנט, ווי אַן אַראַטאַר, אַראַפּנעמענדיק דעם הוט און פּאַכנדיק
 מיט איר איבערן קאָפּ. נאָר אין דערוועלבער צייט האָט מען זיך
 צו פּאַמען אַפּגערופּן:
 — רוקט זיך צו נעענטער אַ ביסל צו אונז, הער נאָרדעיעוו!
 לעבן אים איז געשטאַנען אַ נידעריקער און דיקער יונג, אין אַ
 בלוזע און אין הויכע שטייגל, און האָט גוטמוטיק געשטייכלט,
 קוקנדיק פּאַמען אין געזיכט. פּאַמען איז געפעלן זיין פרייער,
 קיילעכדיקער פנים מיטן גראָבן נאָז און ער האָט אויך מיט אַ
 שטייכלע געענטמערט:
 — מען קען אייך נעענטער... און וואָס איז מכות דעם קאָ-
 ניאַק — שוין צייט אמשר אָנדרויבן? איך האָב דאָ מיט זיך פּאַרכאַפּט
 אַ פּלעשלעך צען... אויף יעדן פּאַל...
 — אַהאָ! קענטיק — איר זייט אַן ערנסטער מוחר... איך וועל
 תיבף איבערגעבן אונזער קאַמפּאַניע אייער דיפּלאַמאַטישע נאָמע...
 און ער האָט זיך אַליין דער ערשטער צעלאַכט פון זיינע ווער-
 פּער מיט אַ פּריילעכן הויכן געלעכטער. אויך פּאַמאַ האָט זיך צעלאַכט,
 פילנדיק, ווי ס'האָט אויף אים פון שייטער, אָדער פון דעם יונג
 געווייט מיט פּריילעכקייט און וואַרעמקייט.
 די אַוונט-רויטיקייט האָט זיך לאַנגזאַם געלאָשן. ס'האָט אים-
 געווען, ווי דאָרט, אין מערב, לאַזט זיך אַראַפּ און דער ערד אַ גע-
 וואַלדיקער און ווייכער פּורפּורנער פּאַרהאַנג, אויפּמאַכנדיק פּאַרן

אויג דעם גרונדלאָזן תּוּרם פּון הימל מיט זיין פּריילעכן גלאַנץ פּון די שטערן, וועלכע האָבן זיך דאָרט געשפּילט. אין דער ווייט, אין דער פינסטערער מאַסע, וואָס האָט געהייסן „שטאַט“, האָט אַ ניט-געזענע האַנט געווייט פּייערן, און דאָ איז, — אין שווייגנדיקער רח געשמאַנען דער וואַלד, דערהויבנדיק זיך, ווי אַ שוואַרצע וואַנט צום הימל... די לבנה איז נאָך ניט אויסגעגאַנגען און איבערן פעלה איז געלעגן דער וואַרעמער בין-השמשות...

די גאַנצע געזעלשאַפט האָט זיך פּונאַנדערגעזעצט אין אַ גרויסן קרייז, ניט ווייט פּון שייטער: פּאַנאַ איז געזעסן גלייך מיט יענעוואָזן מיטן רוקן צום פּייער און ער האָט געווען פּאַר זיך אַ ריי העל-באַלויכטענע פּנימער, פּריילעכע און פּשוטע. זיי זיינען שוין אַלע געווען אויפגעלעבט כּון דער משקה, אָבער נאָך ניט שיכור. זיי האָבן געלאַכט, געשפּאַסט, געפרוּווט זיינגען און געטרונ-קען, פּאַרפייסנדיק מיט אויגערקעס, וויסברויט און וואַרשט. דאָס האָט אַלץ געהאַט פּאַר פּאַמען אַ פּאַזונדער אָנגענעמען טעם. ער איז געוואָרן דרייטמער, אַרומגעכאַפט פּון דער אַלגעמיינער גוטער שטי-מונג, און ער האָט געפּילט אין זיך אַ פּאַרלאַנג צו וואָן עפעס אַ גוטע זאַך די דאָזיקע מענטשן, אויסנעמען ביי זיי אַלעמען מיט וואָס. זיצנדיק גלייך מיט אים, האָט זיך יענעוואָזן עפעס גע-פּאַרעט אויף דער ערד, געשמוסן אים אין חזקן, און שאַקלענדיק מיטן קאָפּ, האָט ער צו זיך אַליין געברוטשעט אונטערן נאָז עפעס אומפּאַרשטענדלעכס...

— ברידער! — האָט פּליצלונג אַ געשרי געטאָן דער דיקער בחור. — לאַמיר אַ זונג טאָן עפעס אַ סטודענטיש ליד... נה, איינס, צוויי!...

* — „Быстры ка-акъ во-олны“

האַט עמעצער אַ דונער געטאָן מיט אַ פּאַס —

** „Д-ни-и нашей...“

* שנעל, ווי די כּוואַליעס.

** זיינען, די טעג פּון אונזער...

— חברים! — האָט יעזשאָו אייכגערוּפֿן, אויפהייבנדיק זיך אויף די פיס מיט אַ גלאָז אין האַנט. ער האָט זיך אַ וואַקל געמאַן און זיך אָנגעשפּאַרט מיט דער צווייטער האַנט אויף פּאַמעס קאַפּ. דאָס אָנגעהויבענע ליד האָט זיך איבערגעריסן, און אַלע האָבן אויסגעדרייט צו אים זייערע קעפּ...
— האָרעפּאַשניקעס! דערלויבט מיר צו זאָגן אייך עשלעכע ווער=

טער... ווערטער פון האַרצן... איך בין גליקלעך מיט אייך! מיר איז גוט צווישן אייך... דאָס איז דערפאַר, ווייל איר זייט — מענטשן פון אַרבעט, מענטשן, וועמעס רעכט אייף גליק איז אַן שום צווייפל, הגם דאָס ווערט נאָך נישט אָנגערקענט... אין אייער געזונטער, נשמה= דערהייבנדיקער סביבה פון ערלעכע מענטשן, אַמעמט זיך אזוי גוט, אזוי פריי דעם עלנטן, דורכן לעבן פאַרסמטן מענטש...
יעזשאָוס שטימע האָט געציטערט, געקלונגען און זיין קאַפּ האָט זיך געטרייסלט. פּאַמאַ האָט געפילט, ווי עפעס וואַרעמס האָט אַ טריף געמאַן אויף זיין האַנט. ער האָט אַ קוק געמאַן אויפן צעקנייטשטן פנים פון יעזשאָו, וועלכער האָט פאַרגעזעצט זיין רעדע, ציטערנדיק מיטן גאַנצן גוף:

— איך בין נישט איינער... מיר זיינען אַ סך אזעלכע, פאַריאַנטע פון גורל, צעפּראַכענע, קראַנקע מענטשן... מיר זיינען — אימגליק= לעכער פון אייך, ווייל מיר זיינען שוואַכער אין גוף און אין גייסט, אָפּער מיר זיינען שטאַרקער פון אייך, ווייל מיר זיינען פּאַוואַנט מיט וויסן... נאָר מיר האָבן נישט וואַ אַהינצומאַן... מיר זיינען אַלע גרייט קומען צו אייך, און מיט פרייד זיך אייך אינגאַנצן איבערנעבן, העלפן אייך לעבן... מער האָבן מיר נישט וואָס צו טאָן! אָן אייך זיינען מיר — אָן אַ פּאַרן, איר אָן אונז זייט — אָן ליכט! חברים! מיר זיינען פון גורל גופא פאַשאַפּן, כּדי צו דערגאַנצן זיך איינער דעם צווייטן!

„וואָס אזוינס פאַרלאַנגט ער פון זיי?“ האָט פּאַמאַ געטראַכט, הערנדיק יעזשאָוס רעדע, וואָס איז פאַר אים געווען נישט פאַר= שטענדלעך. אין פּאַטראַכטנדיק די פּנימער פון די זעצער, האָט ער געזען, אז זיי קוקן אויך אויפן פּראַטאַר מיט אַ פּראַנע, נישט פאַ= גרייפנדיק, וואָס ער וויל, און זיי לאַנגווייליקן זיך.

— די צוקונפט אייערע, מינע פריינט: — האָט יעושאַזאָ ווייטער גערעדט, שוין נישט אזוי פעסט, און שאַקלענדיק טרזיעריק מיטן קאָפּ, ווי ער וואָלט פּאָדויערט די צוקונפט, אין ווי ער וואָלט קענן זיין ווילן אָפּגעטראָגן די מאַכט איבער איר, די דאָזיקע מענטשן. — די צוקונפט געהערט די מענטשן פון ערלעכער פּראַצע... אַ גרויסע אַרבעט שטייט אײך פּאַר! דאָס דאַרפט איר באַשאַפן די נייע קולטור... אַלין, וואָס איז פּריי, לעבעדיק און ליכטיק! איך — אַ געפּאַרענער פּון אײער שטאַם און גייסט, אַ זון פון אַ זעלנער — לייג אײך פּאַר: לאַמיר טרינקען פּאַר אײער צוקונפט! הור-ר=א:

אויסטריןקענדיק זיין גלאַז, האָט יעושאַזאָ זיך שווער אַראָפּגע-לאָזט אויף דער ערד. די זעצער האָבן פּריינטלעך אויפגעכאַפט זיין איבערגעריסענעם אויסזוך, און אין דער לופט האָט זיך אַ קיקל געמאַן אַ דונערדיקער, שטאַרקער געשריי, וואָס האָט אײפּציטערן געמאַכט די פּלעטער אויף די ביימער.

— און איצט אַ ליד! — האָט ווידער פּאַרגעלייגט דער דיקער יונג.

— לאַמיר! — האָבן אים אונטערגעהאַלטן צוויי-דריי שטימען. מ'האַט זיך אָנגעהויבן אַ טימלדיקער מיינונג-אויסמיש וועגן דעם, וואָס מען זאָל זינגען. יעושאַזאָ האָט געהערט דעם טומל, און פּאַווענדיק מיטן קאָפּ פון זייט צו זייט, האָט ער אַלעמען באַ-טראַכט.

— פּרידער! — האָט ער ווידער פּלוצלונג אויסגעשריען. — ענטפּערט מיר... ענטפּערט מיט אַ פּאַר ווערטער אויף מײן באַ-גריסונג צו אײך...

ווידער — הגם נישט אויף אַמאָל — זיינען אַלע אַנשטויבן געוואָרן קוקנדיק אויף אים — אַנדערע מיט נייגעריקייט, אַנדערע מיט אַ פּאַרפּאָרגענעם שמיכל, אײניקע אַכילו מיט אַן אָפּגענער אויס-געדיקטער אומצופּרידנקייט אויף די פּנימער. ער האָט זיך ווידער אויפּגעהויבן פון דער ערד און אַ באַגייסטערטער גערעדט:

— מיר זיינען דאָ צוויי... פּאַרשטויסענע בון לעבן, — איך און אַט-דער... מיר ווילן פּיידע... איינס און דאָס זעלבע... אויפּמערק-

זאמקייט צום מענטש... דאָס גליק צו פילן זיך נוציק כאָר די מענטשן...
חברים! אויך אָט דער גרויסער און נאָרישער מענטש...

— אָבער, ניקאָלאַי מאַטווייעוויטש, באַלידיקט ניט דעם גאָס! —
האָט זיך דערהערט עמעצנס אַ גראַבער, אומצופרידענער קול.

— יאָ, דאָס איז איבעריק! — האָט באַשטעטיקט דער דער-
קער יונג, וועלכער האָט פּאָמען אַיינגעלאָרן צום שייטער. — צו
וואָס באַלידיקנדיקע ווערטער?

אַ דריטע שמים האָט הויך און דייטלעך באַמאַנט:

— מיר האָבן זיך דאָ פּאַרזאַמלט צו פּאַרברענגען... אַפּצוריען

זיך...

— טיפּשים! — האָט יעוּשאָו שוואַך זיך צעלאַכט. — טייערע
טיפּשים!... איר האָט אויף אים רחמנות? אָבער — ווייסט איר,
ווער ער איז? דאָס איז איינער פון די, וועלכע ווייגן ביי אַיך, דאָס
בלוט...

— גענוג, ניקאָלאַי מאַטווייעוויטש! — האָט מען געשריען
צו יעוּשאָו. אַלע האָבן גענומען טרמלען, ניט ליינגנדיק מער אויף
אים קיין אַכט. פּאַמא האָט באַקומען אויף זיין חבר אַזא רחמנות,
אַז ער האָט זיך אַפילו ניט באַלידיקט אויף אים. ער האָט געווען, אַז
די דאָזיקע מענטשן, וועלכע באַשיצן אים איצט פון יעוּשאָו אָג-
פּאַל, לייגן פּריוון ניט קיין אַכט אויפן פעליעטאַניס, און ער האָט
פּאַרשטאַנען, אַז ווען יעוּשאָו וואָלט דאָס באַמערקט, וואָלט דאָס
אים ווי געטאָן. און פּדי אַפּצווענדן זיין חבר פון דער מעגלעכער
אומאַנגענעמלעכקייט, האָט ער אים אַ שמוּס געטאָן אין זייט און
זיך אַפּגערוּבן מיט אַ גוטמוטיקן שמייכל:

— נו, דו, רכלותניק... מיר וועלן אַפּשר אויסצוריקען? צי אַפּשר
איז שוין גאָר צייט אַהיים צו גיין?

— אַהיים? וואו האָט אַ היים דער מענטש, וועלכער האָט ניט
קיין פּלאַץ צווישן מענטשן? — האָט יעוּשאָו געפרעגט און ווי-
דער אַ געשריי געטאָן:

— חברים!

זיין געשריי איז שוין אָבער דערטחנקען געוואָרן אין אַל-

געמינעם טומל'ן אן א תשובה. ער האָט דאָן אַראָפּגעלאָזט דעם
קאָפּ און זיך געווענדט צו פּאָמען:

— לאָמיר אַוועק פּונדאָנען!...
— נו, לאָמיר גיין... כאָטש איך וואָלט נאָך דאָ אַ ביסל גע-
זעסן... טאיז אינטערעסאַנט... זיי פירן זיך, די שדים, גאַנץ אַג-
שמענדיק... פּנאָמנות!

— איך קען מער נישט: מיר איז קאַלט... דושנע...
— נו, אַיידאָ!...

פּאָמאָ האָט זיך אויפּגעהויבן, האָט גענומען דעם קאַפּעליזש
און זיך אַ נויג-טוענדיק צו די זעצער, האָט ער הויך און פּריילעך
זיך געזעגנט:

— אַדאַנק, מיינע הערן, פּאַרן פיפּר: אַדיע!

מען האָט אים אַרומגערינגלט און ס'האַבן זיך געהערט אַינריי-
דערישע שטימען:

— וואָרט! וואוהין? אָט וועלן מיר זינגען צוואַמען, האָ?

— ניי, מען דאַרף גיין... דעם חבר אַליין איז ניט פּאַקוועס...
איך וועל אים פּאַגלייטן... פּאַרברענגט אַיך פּריילעך די סעודה!

— עך, איר וואָלט אונטערגעוואָרט!... — האָט אויסגערופן
דער דיקער יונג, און שטיל אַ שעפּטשע געמאַן: — אים וועלן מיר
שוין אַליין פּאַגלייטן!...

דער שווינדזיכטיקער האָט אַיך שטיל געזאָגט:

— איר פּלייבט... און מיר וועלן אים פּאַגלייטן ביזן שטאַט,
דאַרט וועלן מיר אים אַרויפּזעצן אויף אַ דראָזשקע — אין פּאַרטוק!

פּאָמען האָט זיך געוואָלט פּלייבן און אין דער זעלבער צייט
האָט ער עפעס מורא געהאַט. יעזשאָו האָט זיך אָפּער אויפּגעהויבן
און אַינטשעפּענדיק זיך אין זיין אַרבל פּון מאַנטל, האָט ער גע-
בורטשעט:

— קוּם... כאָפּט זיי דער טייל!

— צום ווידערזען, מיינע הערן! איך וועל גיין! — האָט פּאָ-
מאָ געזאָגט און איז אַוועק פּון זיי, פּאַגלייט מיט אַיסרופּן פּון העפּ-
לעכן באַדויערן.

— כא-כא-כא! — האָט זיך יעושאַז פונאַנדערגעלאָמט, שוין זייענדיק אַ טריט צוואַנציק פון שייטער, — זי פאַגלייטן מיך מיט פאַדויערונג, און זיינען אַליין צופרידן, וואָס איך גיי אַוועק... איך האָב זיי געשטערט צו פאַרוואַנדלען זיך אין בהמות...

— דאָס איז אמת, אַז דו האָסט זיי געשטערט... — האָט פאַמאָ געזאָגט. — צו וואָס האַלטן דרשות? מענטשן זיינען זיך צונויפגעקומען פאַרברענגען, אין דו בעמלסט עפעס ביי זיי... זיי איז דערפון לאַנווייליק...

— שווייג! דו פאַרשטיסט גאַרנישט! — האָט שאַרף אַ געשרי געמאַן יעושאַז. — דו מיינסט — איך בין שיפור? דאָס איז מײן גוף שיפור... אָבער מײן נשמה איז נישטער... זי איז תמיד נישטער און זי פילט אַלץ... אַ וויפיל מאַוסעס איז דאָ אויף דער וועלט, וויפיל טעמפעס, נעבעכדיקעס! און די מענטשן... די דאָזיקע נאַרשע, אומגליקלעכע מענטשן...

יעושאַז האָט זיך אָפגעשמעלט אין זיך אַ כאַפ טוענדיק פאַרן קאַפ, איז ער אַ רגע געישטאַנען, וואַקלענדיק זיך אויף די פוס.

— גײ-אַ-אַ! — האָט פאַמאָ אויסגעצויגן. — זיי זיינען זייער נישט ענלעך איינער אויפן צווייטן... אַט-די זיינען אַנדערש... העפ-לעך... ווי פריצים, פּמעט... און זיי דענקען ריכטיק... אין אַלץ אַזוי... מיט פאַרשטאַנד... זיי זיינען דאָך פונדעסטוועגן איינפאַכע-אַרבעטער...

אין חושך, האָט מען הינטער זיי הויך גענומען זיינען עפעס אַ ליד, אין כאַר. תחילת נישט דרייַסט, איז דאָס ליד, וואָס ווייטער גע-וואַקסן און זיך צעגאַסן מיט אַ ברייטער, מונטערער כוואַליע אין נאַכטיקן פרישן אַזיר איבערן פעלד.

— אַ, גאָט מיינער! — האָט יעושאַז אַ זיפן טוענדיק שטייל און אוימעטיק געזאָגט. — מיט וואָס לעבט מען? צו וואָס בינדט מען זיך צו מיט דער נשמה? ווער וועט שטיילן איר דאָרשט צו פריינטשאַפט, בודערשאַפט, ליבע און צו ריינער הייליקער אַרבעט...

— דאָס זיינען איינפאַכע, פאַרשיידענע מענטשן, — האָט לאַנגזאַם און פאַרקלערט גערעדט פאַמאָ, נישט איינהערנדיק זיך אין די רייד פון חבר, וועלכער איז געווען פאַרנומען מיט זיינע אייגענע

רעיונות, — אז מען קוקט זיך צו זיי צו — זיינען זיי נישקשה:
אפילו זייער... אינטערעסאנטע... פויערים... אַרבעטער... אז מען
באַטראַכט זיי אזוי זיך — זיינען זיי אַליין איינס, ווי פּערד. זיי
שלעפּן זיך, סאָפּענען...

— אונזער גאַנץ לעבן שלעפּן זיי אויף זייערע הויקערס: —
האַט יעוּשאָו אויסגעשריען מיט אויפּרענונג. — שלעפּן, ווי פּערד...
הכנעדיק, טעמפּעוואַמע... און אַט די אונטערטעניקייט זייערע —
איז אונזער אומגליק, אונזער קללה...
און פאַמאַ, ווערנדיק מיטגעשלעפט פון זיין געדאַנק, האָט
געקלערט:

— זיי שלעפּן, זיי אַרבעטן דאָס גאַנצע לעבן פאַר גאַרנישט... און
פּלוצלונג — זאָגן זיי עפעס אַזוינס — וואָס די וואַלסט קיינמאָל
אויף דיין לעבן נישט אויסגעטראַכט... הייסט עס — אז זיי פּילן...
נייאָ-אַ לעבן זיי איז אינטערעסאַנט...

יעוּשאָו איז, זיך וואַקלענדיק, געגאַנגען אַ לאַנגע צייט שטיל-
שווייגנדיק, אָבער פּלוצלונג האָט ער, מיט עפעס אַ הייזעריקן, זיך
ווערנדיקן קול, וואָס איז אַרויסגעגאַנגען, ווי פון זיין פּוּך, גענומען
דעקלאַמירן, פּאָכנדיק מיט די הענט אין דער לופּט:

„Я жизнью жестоко обмануть
И столько я бѣдъ перенесъ...“ *

— דאָס זיינען, ברודער, מיינע פּערזן, — האָט ער געזאָגט.
אַפּשטעלנדיק זיך און צושאַקלענדיק טרויעריק מיטן קאַפּ. — ווי
איז דאָרט ווייטער? פאַרגעסן... דאָרט רעדט זיך וועגן הלומות...
וועגן הייליקע און ריינע פאַרלאַנגען... זיי זיינען דערשטיקט אין
מיין ברוסט פון טשאַד פון לעבן... ע-עך!

Въ груди никогда не воспрянуть
Рои погребенныхъ въ ней грѣзь...“ **

* איך בין פון לעבן גרויזאם אָפּגעוואַרט און הימיל צרות האָב איך
דאָס איבערגעטראָגן...
** אין ברוסט וועלן שוין מערנישט אויפּוואַכן די פיל באַגראָבענע
חלומות...

— ברודער! ביסט גליקלעכער פון מיר, ווייל דו ביסט —
נאָריש... אָבער איך... —

— ווער אויף צו לאַכן! — האָט מיט עמפּערונג געזאָגט פּאַמאַ. —
הער בעסער, ווי זיי זינגען דאָרט... —

— איך וויל ניש הגרן קיין פרעמדע לידער... — האָט יעזשאָוו
מיט ביזול געזאָגט, שאַקלענדיק מיטן קאָפּ. — איך האָב מיין איי-
גענע... ליד פון מיין, דורכן לעבן צעריסענער, נשמה...
און ער האָט ווידער מיט אַ ווילדער שטיי זיך צעיאַמערט:

„Въ душ-шѣ никогда не воспря-ануть
Р-рой погр-ребенныхъ въ ней грѣзь...
Ихъ мно-ого та-амъ!“ *

— איך האָב געהאַט אַ נאַנצן בלומען-שאַפּ מיט לעבעדיקע און
העלע חלומות, האָפּענונגען... זיי זיינען אויסגעשטאַרבן... פאַר-
וועלקט געוואָרן און אויסגעשטאַרבן... דער שטייט און אין מיין
האַרצן... מתים=חלומות מילן דאָרט... אַ-אָ-אָ!

יעזשאָוו האָט זיך פּונאָנדערגעוויינט, כליפענדיק ווי אַ פּרוי.
פּאַמאַ האָט רחמנות באַקומען אויף אים און ס'איז אים געווען שווער
מיט אים. טריילענדיק אים אומגעוולדיק פאַרן אַקסל, האָט ער
גערעדט צו אים:

— הער שוין אויף! לאַמיר גיין... ס'פאַר אַ שוואַכער דו ביסט,
ברודער... —

זיך אַנטאָפּנדיק זיך מיט די הענט פאַרן קאָפּ, האָט יעזשאָוו
אויסגעגלייכט זיין אַיינגעפויגענעם קערפּער, האָט זיך אָנגעשמרענגט
און ווידער בענקענדיק און ווילד זיך צעוונגען:

„Ихъ мно-ого та-амъ!
Склепъ имъ тамъ тѣ-сень!
Я въ саваны рифмъ ихъ одѣ-ѣль...
И много надъ ними я пѣсенъ
Печальныхъ и грустныхъ про-опѣ-ѣль!“ **

* אין זעל וועלן קיינמאָל ניש אויסזאָגן די פיל באַגראַבענע חלומות...
זיי זיינען דאָרט אָן אַ שיעור.

** זיי זיינען דאָרט פאַרהאַן אַ סך, דער קעלער איז זיי דאָרט ענג;
איך האָב זיי אין תּכריכים פון פּערן אָנגעטאָן... און אַ סך טרויעריקע און
אומעטיקע לידער האָב איך וועגן זיי געוונגען!

— אָ, מײן גאַט! — האָט פאַמאָ פאַרצווײַטלט אַ זיפּין גע-
מאַן. — גענוג דיר שוין... קריסטוסן צוליב; סײַז דאָך אַן און-
מעט, פּנאַמנאָה...

פון ווייט איז צו זיי געשוואומען דירכן הוישך און שטילקייט
אַ הויך געזאנג, געזונגען אין כאָר. עמעצער האָט צוגעפיימט צום
מאַקט פון געזאנג מיט אַ שאַרפן שניידיקן פייף, וואָס האָט גע-
דיסן דעם אייער און פאַרטריבן די כוואַליע פון די שצאַיקע שטי-
מען. פאַמאָ האָט געקוקט אַזײַן און געזען בלויז אַ הויכע, שוואַצע
וואַנט פון וואַלד, אַ העלן, שפּילנדיקן, פּיערדיקן פּלעק פון שיי-
טער, און פאַרנעפּלמע פּיגורן אַרום אים. די וואַנט פון וואַלד איז
געווען ווי אַ ברוסט, און דער שייטער — ווי אַ בלוטיקע וואַנדר
אויף איר. ס'האָט אויסגעזען, ווי די ברוסט צאַפּלט זיך, גייט אַרום
מיט בלוט, וואָס פאַרפלייצט זי מיט הייסע שטראָמען. אַרומגעכאַפּט
דורך דער געדיכטער פינסטערניש פון אַלע זייטן, האָבן די מענטשן
אויפן פּאָן פון וואַלד אויסגעזען, ווי קלייניקע, ווי קינדער, זיי האָבן
אויך ווי מיטגעברענט, פאַנגאַסן מיטן פּלאַס פון שייטער, זיי האָבן
געפאַכט מיט די הענט און האָבן געזונגען זייער ליד דורך און
שטאַרק.

און יעזשאָז איז נאָך אַלץ געשטאַנען מיט פאַמען און אַן
אויפגעבראַכטער גערעדט צו אים:

— דו, געפּיללאָזער קלאַץ! פאַרוואָס שטויסטו מיך אָפּ? די
מוז הערן דאָס ליד פון אַ שטאַרבנדיקער נשמה... און וויינען
איבער איר... וויל צוליב וואָס איז זי פאַרוואַנדרעט און גוססט?
אָוועק פון מיר... אָוועק! די טיינט — איך בין שיכור? איך בין —
פאַרסטמט... אָוועק פון מיר!

ניט אַפּרייטנדיק די אויגן פון וואַלד און פון שייטער, וואָס איז
געווען אַזוי שוין אין הוישך, איז פאַמאָ אויף עטלעכע טריט אָפּ-
געטראָטן פון יעזשאָז און שטיל אים געזאַגט:

— מאַך זיך ניט נאַרײַש... וואָס זידלסטו זיך אומזיסט?
— איך וויל איבערבלייבן אַליין און... פאַרענדיקן מײן ליד...
ער האָט מיט ניט-זיכערע טריט זיך אויך אָפּגערוקט פון
פאַמען אַן אַ זייט אין האָט פאַלד ווידער זיך צעלאָזט מיט אַ יללה:

„Про-опѣль — и теперь не нарушу
 Я больше ихъ мертваго сна...
 Господь! упокой мо-ою душу!
 Она-а безнаде-ежно-о больна-а...
 Господь... упокой мо-ою душу... *

פאָמאָ האָט אויפגעציערט ביי די קלאַנגען פֿון דער דאָזיקער
 טרויעריקער יללה און ער האָט שנעל גענומען נאָכגיין יעזשאָוּן;
 נאָך נאָך איידער ער האָט אים דעריאָגט, האָט דער קליינער מעליע-
 מאַניסט היסמעריש אַ קוויטש געמאַן, און מיט דער ברוסט זיך גלייך
 געוואָרפֿן אויף דער ערד און זיך צעיאָמערט אזוי טרויעריק און
 שטיל, ווי עס וויינען גרויסע קינדער...

— ניקאַלאַ! — האָט פאָמאָ אים באַרוקט, אָננעמענדיק אים
 פֿאַר די אַקסל און אויפהויבנדיק אים. — הער-ושע איף... וואָס איז
 מיט דיר? גאָט מיינער... ניקאַלאַ! גענוג... ווי שעמסטו זיך נישט!
 נאָך יעזשאָוּ האָט זיך נישט געשעמט: ער האָט זיך געוואָרפֿן
 אויף דער ערד, ווי אַ פּיש, וואָס מען האָט נאָר-וואָס אַרויסגעכאַפֿט
 מוזן וואַסער, און ווען פאָמאָ האָט אים אַוועקגעשטעלט אויף די
 פּיס — האָט ער זיך שטאַרק צוגעדריקט צו זיין ברוסט, אַרומכאַפֿט
 דיק וויינע ווייטן מיט די דאַרע הענט אין האָט נישט אויפגעזערט צו
 וויינען...

— נו, גענוג שוין! — האָט זיך פאָמאָ געפֿעמט ביי אים,
 דורך שטאַרק-פאַרשטייפטע ציין. — גענוג שוין, טייערער...
 און אַ צערוזערטער פֿון מיטלייך צום אויסעפּייניקטן מעמיש,
 פֿול מיט רחמנות אויף אים אין פּאַלידיקונג פֿאַר אים, האָט ער אין
 אַ צאַנדדיקן אויסברוך פֿון אַ ווילדער פֿענקעניש, זיך צעברילט מיט
 אַ דיקן הויכן קול, ווענדנדיק זיין פנים אַהין, וואו עס האָפֿן אין הוישך
 געברענט די פּייערן פֿון דער שטאַמ:
 — פאַר-שאַל-טע-נע! זייט פאַרפֿלוכט! וואָרט... אייך איר וועט
 זיך דערשטיקן! זייט פאַרפֿלוכט!

* כ'האָב אָפּגעוונגען, נאָר מער וועל איך שוין נישט שטערן זייער טויטן
 שלאָף... גאָט! באַרוק מײן נשמה! זי איז האָפּענונגסלאָז קראַנק... גאָט... באַ-
 רוּק מײן נשמה...

XI

— ליובאוואקא! — האָט זיך איינמאַל אָפגערוּפן מאַיאַקאָן, אַהיים
קומענדיק פון דער בערווע, — היינט אָונט מאַך זיך פאַרטיק —
איך ברענג אַ חתן. גרייט אונז צו אַ געשמאַקן צופייסן... שמעל
אויס וואָס מער פון אונזער אַלטן זילבער אויפן מיטש... די וואָעס
אויף פרויכט נעם אויך אַרויס... זאָל פאַרשמעקן אים אין נאָן
אונזער מיטש! זאָל ער זען, אָו ביי אונז איז יעדע זאָך — אַ זעלשט-
דייט!

זיצנדיק ביים פענסטער, האָט ליובאַוו געצויעוועט דעם פאָ-
טערס סקאַרפעטקעס, און איר קאַפּ איז געווען נידעריק אַראָפגעלאָזט
איבער דער אַרבעט.

— צו וואָס דאַרף מען דאָס אליין, פאַפּאַשאַ? — האָט זי אים
צופרידן אין אַ פאַליידיקטע אַ פּרעג געטאָן.
— צוליב 'טעם... צוליב געשמאַק... און צוליב אַרדענונג...
ווייל אַ מויד — איז ניט קיין קליאַמטשע... אָן אַ געשפּאַן קאָן
מען זי ניט אָפּזעצן...

ליובאַוו האָט נערווען פאַרוואָרפן דעם קאַפּ, און אַוועקלייגנדיק
די אַרבעט, האָט זי אינגאַנצן רויט פון פאַליידיקונג, אַ קוק געטאָן
אויפן פאַטער... דערנאָך האָט זי ווידער גענומען אין די הענט
די סקאַרפעטקעס, און נאָך נידעריקער אַראָפגעלאָזט איבער זי איר
קאַפּ, דער אַלטער האָט געשפּאַנט איבערן צימער, צופנדיק מיט
דער האַנט, אַ פאַרדאַהטער, זיין פויערדיק בערדל; זיינע אויגן האָבן
געקוקט ערגעץ אין דער ווייט, און עס איז געווען קענטיק, אָו ער
איז אינגאַנצן פאַרוונקען אין עפעס אַ גרויסער און קאַמפּליצירטער
זאָכט. דאָס מיידל האָט פאַרשמאַנען, אָו ער וועט זי ניט הערן

אין וועט ניט וועלן פארשטיין, ווי דערנידעריקנדיק עס זיינען נאָר
איר זיינע רייד. אירע ראַמאַנטישע רעיונות וועגן אַ מאַן — אַ
פריינט, אַ געבילדעטן מענטש, וועלכער האָל אינאיינעם מיט איר
ליינען די קלוגע ביכלעך און העלפן איר זיך פונאַנדערקלייבן אין
אירע אומקלאַרע פאַרלאַנגען, — זיינען אין איר דערשטיקט געוואָרן
דורכן אומצוברעכלעכן פאַשלוס פון פאַטער, אויסצוגעבן זי פאַר
פּאַלינען. זיי זיינען דערשלאָגן געוואָרן, צעפאַלן זיך און אָפּ-
געזעצט זיך אויף איר נשמה מיט אַ ביטערן אָפּזאָן. זי איז געווען
געוויינט צו קוקן אויף זיך, ווי אויף עפעס העכערס און בעסערס פון
אַ געוויינלעכער מיידל פון כּוּרִים-שטאַנד, — אַ מיידל אַ פּוּכטע
און אַ נאַרישע, וועלכע קלערט נאָר וועגן קליידער און האָט כּמַעַם
שטענדיק חתונה לויטן אויסקיק פון די עלטערן און זעלבן ווען
לויטן אויסוואַל פון איר אייגן האַרץ. אין אָם איצט ווערט זי אויס-
געגעבן, נאָר דערפאַר — ווייל עס איז שוין צייט און אויך
דערפאַר, ווייל איר פאַטער האַרף האָבן אַן איידעם, וואָס זאָל איר
בערנעמען זיינע געשעפטן. און דער פאַטער, קענטיק, טראַכט,
אַ זי אליין פאַר זיך איז ניט פּעיק ציזיציען די אויפֿמערקזאַמקייט
פון די מענער, און ער פאַפּוצט זי דעריבער מיט זילבער. אַ צערו-
דערטע, האָט זי נערווען געאַרבעט, געשטאַבן זיך די פינגער, גע-
בראַכן די נאָדלען, נאָר געשווינגן, וויסנדיק גוט, אַז אליין וואָס זי
קען זאָגן — וועט איר פאַטערס האַרץ סי-ווי ניט דערהערן.
און דער אַלטער איז נאָך אליין אַרומגעגאַנגען איבערן צימער,
וואו ער האָט מיט אַ האַלבער שטים געוונגען קאַפּיטלעך תּהילים,
און האָט פאַאינפלוסנדיק די טאַכטער, געלערנט זי, ווי זי האַרף זיך
האַלטן מיטן חתן. ער האָט בעת-מעשה עפעס וואָס גערעכנט אויף
די פינגער, געבייזערט זיך און געשמייכלט.
— מַמ... אַזוי איז עס!... משפּט מיך גאַט, און פאַטראַכט
דאָס טייניקע... פון אַ מענטשן אַן אימגערעכטן און פאַלשן מאַך,
מיך פריי... ניי-אַ... דער מאַמעס שטאַראַנדן זאַלסטו אויך אַנטאָן,
לייבאַוו...
— גענוג, פאַפּאַשאַ! — האָט דאָס מיידל אויסגערופן מיט פאַר-
דראַס. — ליאַט עס, איך בעט אייך...

— די פריקע זיך ניט! הער, וואָס מען לערנט דיך...
 ער איז ווידער פאַרוונקען אין זיינע חשבונות. אַנשפּיצנדיק זיינע
 גרינע אויגן, האָט ער גענומען זיך שפּילן מיט זיינע פינגער, וואָס
 ער האָט געהאַלטן פאַר זיך אַנטקעגן פנים.
 — סינף-און-דרייסיק פּראָצענט קומט אויס... ממ... אַ זשוליק
 אַ בחור... שיק אַראָפּ דיין ליכט און דיין אמת...
 — פּאַפּאַשאַ! — האָט דערשלאָגן און מיט שרעק אויסגעשריען
 ליובאַוו.

— האָ?
 — איר... אייך געפעלט ער?
 — ווער?
 — סאַזלין...
 — סאַזלין? ניי... ער איז שוין איינמאַל אַ חכ-דה-מאַן... עה
 איז אַ זאַכלעכער יונג... אַ גוטער סוחר! נו — איך בין שוין
 ניטאָ... איז זאַלסט זיך... באַוואַסענען...

איבערבלייבנדיק אליין, האָט ליובאַוו אוועקגעוואָרפן די אַרבעט
 און זיך צוגעשפּאַרט אָן אַנלען פון שמוץ, פּעסט צושליסנדיק אירע
 אויגן. אירע שטאַרק צונויפגעדריקטע הענט זיינע געלעגן אויף אירע
 קני און די פינגער האָבן געקנאַקט. פול מיט ביטערניש צוליב
 איר פּאַלידיקטער איינגליבע, האָט זי געפילט אַ שוידערלעכן פחד
 פאַר איר צוקונפט און זי האָט שטום געבעטן:

— אָ, מיין גאַט! — אָ, גאַט מיינער!... וואָלט ער כאַטש גע-
 ווען אַן אָרנטלעכער מענטש!... מאַך, אַז ער זאָל זיין אַן אָרנט-
 לעכער... אַ האַרציקער... אָ, גאַט! קומט צו גיין עפעס אַ מאַנס-
 ביל, באַקוקט דיך... אין נעמט דיך צו אויף לאַנגע יאָרן... אויב נאָר
 די וועסט אים געפעלן! ווי שענדלעך דאָס איז... ווי שרעקלעך...
 גאַט מיינער, גאַט! אויב איך וואָלט געקענט... אַנטלויפן!... זיך
 אָן עצה האַלטן מיט עמעצן... וואָס זאָל איך טאָן? ווער איז ער?
 ווי דערקענט מען אים? איך קען קיין זאַך ניט! איך האָב דאָך גע-
 טראַכט... אַזויפיל געטראַכט! געלייענט... צוליב וואָס האָב איך
 געלייענט? צוליב וואָס דאַרף איך וויסן, אַז מען קען לעבן אַנ-
 דערש... אַווי, ווי איך קען דאָס ניט?... אפשר... קען זיין, ווען

ניט די ביכער... וואָלט זיך מיר... ליכטער געלעבט... פשוטער...
ווי דאָס פֿיניקט מוזן אַלץ! ס׳איז אַ נעבעכדיקע אײך בין... אַן אומ-
גליקלעכע... איינזאָם... וואָלט נאָטש טאַראָם געווען...

ביים דערמאָנען זיך אַן פּרוּדער, האָט זי זיך געפּילט נאָך
מער באַלידיקט און ס׳האַט איר נאָך מער באַנג געמאַן אויף זיך.
זי האָט געדאַט אָנגעשריבן טאַראָסן אַ לאַנגן פּריוו, אין וועלכן זי האָט,
פול מיט נצחון, גערעדט וועגן איר ליבע צו אים, וועגן אירע האַר-
פענגען אויף אים; בעמנדיק דעם פּרוּדער, ער זאָל וואָס גיכער
קומען צו פּאַרן, וען זיך מיטן פּאַטער, — האָט זי אים געשילדערט
די פּלענער פון אַ געמיינזאַמען לעבן, פּאַרויכערנדיק טאַראָסן, אז
דער פּאַטער איז אַ חכם און אז ער קען אַלץ פּאַרשטיין. זי האָט
דערציילט וועגן זיין איינזאַמקייט, האָט זיך באַגייסטערט פון זיין
לעבנספּעיקייט און זיך גלייכצייטיק אויך באַקלאַגט אויף זיין באַ-
צויג צו איר.

צוויי וואָכן האָט זי אומגעדולדיק געוואַרט אויף אַן ענטפּער,
און ווען זי האָט אים פּאַקומען און איבערגעלייענט — האָט זי זיך
צעכליפעט ביז היסטעריקע פון פּרייד און אַנטשוירונג. דער ענטפּער
איז געווען טרוקן און קורץ: טאַראָס האָט געמאַלדן, אז אין אַ
אַ חודש אַרום וועט ער זיין געשעפּטלעך אויף דער וואַלגע און
וועט ניט פּאַרפּעלן אַרײַנצוגיין צום פּאַטער, אויב נאָר דער פּאַטער
האַט ווירקלעך גאַרנישט קעגן דעם. דער פּריוו איז געווען קאַלט, ווי
אײַ; מיט טרערן האָט זי אים עטלעכע מאַל איבערגעלייענט, און
געקייטשט און געווייקט אים, נאָר ער איז דערפון ניט געוואָרן וואַ-
דעמער, נאָר בלויז דורכגענעצט. פון דעם זייטל האַרטן פּאַסמ-
פּאַפּיר, וואָס איז געווען פּאַשריבן מיט גרויסע, פּעסטע אותיות, האָט
זי אַראָפּגעקוקט אויף איר דעם פּרוּדערס צעקנאָדע-טער, אומצוטרײ-
לעכער, פּאַרוואַקלעגטער פּנים, אַ מאַגערער און ווינקלדיקער, ווי דאָס
פנים פון פּאַטער.

אויף יאַקאָו טאַראָסאָוויטשן האָט דער פּריוו געמאַכט אַן
אַנדער איינדרוק. דערוויסנדיק זיך, אז טאַראָס האָט אָנגעשריבן אַ
פּריוו, האָט דער אַלטער אינגאַנצן אויפגעצאפּלט און אַ באַלעב-

טער, מיט עפעס א פאזונדער שמייכלע, האָט ער אַיליק זיך געווענדט צו דער מאַכטער:

— נו=שוין, גיב אים אָדער! פּאַוויז=זשע! כע! לאַמיר אַ לייען טאָן, וואָס קלוגישקע שרייבן... וואו איז מייע פענסנע? ממ... „טייערע שוועסטער!“ נײַאָ....

דער אַלטער איז געבליבן שטיל; האָט פאַר זיך איבערגעלייענט דעם זונס שרייבן, אַוועקגעלייגט דאָס בריוול אַיפן טיש, און אויפ=הויבנדיק הייך די פרעמען, האָט ער מיט אַ פאַרזאונדערטן פנים גענומען אַהמשפּרייזן אַ שווייגנדיקער איבערן צימער. האָן האָט ער ווידעראַמאַל איבערגעלייענט דאָס בריוול; האָט אַ פאַרטראַכטער געפּוּקט מיט די פינגער איבערן טיש און אַרויסגעזיפּט:

— נישקשהדיק... גרונדיק יאַנגעשריבן... אָן איבעריקע ווערטער... נו, וואָס? אפּשר איז טאַקע דער מענטש דאָרטן פאַרהאַרטעוועט געוואָרן אין קעלטן... די קעלטן זיינען דאָרטן אַזעלכע בייע... זאָל ער קומען אָדער... וועלן מיר זען... אינטערעסאַנט... גיאַ... אין דזם תּהילים ווערט געוואָגט וועגן די סודות פון אַ וון: דער שונא מייער וועט זיך אַמאַל צוריקקערן... איך האָב פאַרגעסן, ווי איז דאָרט ווייטער... דעם שונאם פּלי=זיין זיינען סוף=בל=סוף געוואָרן טעמפּ... און זיין אַנדענק וועט פאַרלאָרן גיין מיט רעש... נו, מיר וועלן שוין מיט אים אַדורכשמועסן זיך אָן רעש...

דער אַלטער האָט זיך געמיט צו ריידן תּיק און מיט אַ ביטול=דיקן שמייכלע, אָבער דאָס שמייכלע איז ניט אַרויסגעקומען אויף זיין פנים, די קנייטשן האָבן איפּגערעגט געציטערט און זיינע אויג=לעך האָבן געפינקלט עפעס פּאַזונדערס העל.

— דו שרייב אים נאָך אַ בריוול, ליובאַווקאַ... אַז ער מעג גאַנגן דרייט קומען... יאַ....

ליובאַו האָט ווידער געשריבן צום ברודער, נאָך דאָס אַמאַל איז שוין דער בריוו אירער געווען אַ קירצערער און אַ רינקערער. אָבער אויך איצט האָט זי פון טאָן צו טאָן געוואָרט אויף אַ תּשובה, מייענדיק זיך פאַרצושמעלן, וואָס אַזוינס ער איז, אָט דער געהוימניש=פּולער ברודער אירער? פּריער פּלעגט זי טראַכטן וועגן אים מיט אַ פאַרשטאַרבן האַרץ, מיט יענער פאַרגעטערטער פאַרעוונג, מיט וועל=

כע גלויביקע טראכטן וועגן די, וועלכע זיינען זיך מקריב, וועגן די מענטשן, וואָס פירן אַ גערעכטן לעבן, — איצט האָט זי פאַר אים טורא געהאַט, ווייל ער האָט פאַרן פרייז פון שווערע יסורים, פאַרן פרייז פון זיין יוגנט, וואָס איז אומגעקומען אין דער פאַרשיקונג, דערוואַרפן זיך דאָס רעכט פון זיין אַ שרפט איבערן לעבן און איבער מענטשן... אָט וועט ער קומען צו פאַרן און וועט איר פּרעגן:

— וואָס-זשע, דו האָסט חתונה פרייוויליק, אויס ליבע? וואָס וועט זי אים קענען זאָגן? וועט ער איר מוחל זיין איר קליינלעכקייט? און צוליב וואָס האָט זי חתונה? איז דאָס אין דעה ווירקלעכקייט אַליין, וואָס זי קען מאַן, פּדי צו ענדערן איר לעבן? איינס נאָכן אַנדערן זיינען אין דער מיידלס קאַפּ געפאַרן גע-וואָרן געדאַנקען, וועלכע האָבן זי צעטומלט און געפייניקט. זי איז געווען מאַכטלאָז צו קעגנשטעלן זי עפעס אַ פאַשטיממן אַליין פאַ-זינערישן פאַרלאַנג. אַרומגעכאַפט פון אַן אימרוינקער און נערוועזער שטימונג. נאָענט צו פאַרצווייפלונג, אין קוים איינהאַלטנדיק די טרערן, האָט זי פונדעסטוועגן, האַלב-פאַוואַסזייניק, אָבער פינקטלעך אויס-געפילט אַלע אָנווייזונגען פון פאַטער: זי האָט געדעקט דעם טיש מיטן אַלטן זילבער און מיטן זעלבענעם קריסטאַל, האָט אָנגעמאַן אַ זידן קלייד פון שטאַל-קאַליר, און זיצנדיק פאַרן שפיגל, האָט זי אַריינגעמאַן אין די אויערן די גרויסע שמאַראַרן — דעם פאַמיליען-אויזר פון די פירשטן גרוינסקי, וואָס זיינען כאַ-בל'פן ביי מאַיאַקייטן אַלס משכון צוזאַמען מיט פיל אַנדערע זעלענע קאַסטבאַרקייטן. קוקנדיק אין שפיגל אויף איר צערודערטן געזיכט, אויף וועלכן די גרויסע און זאַפטיקע ליפּן האָבן אויסגעווען נאָך שענער צו-ליב דער בלייכקייט פון די פאַקן, פאַטראַכטנדיק איר פולן ביזסט, וואָס איז געווען שטייף אַרומגענומען מיט זיידנס, האָט זי זיך דערפילט אַלס אַ שיינע, וואָס איז ווערט אויסמערקצואַמקייט פון יעדן מאַנסכיל, ווער ער זאָל ניט זיין. די גרינע שטיינער, וואָס האָבן געפוינקלט אין אירע אויערן, האָבן זי באַליידיקט, ווי זיי וואַלטן איר געווען איבעריק. דערצו נאָך האָט זיך איר אויסגעוויזן, אַז זייער שעטעריקן לייגט זיך איר אויף די פאַקן מיט אַ טונקעלן.

געלבלעכן שאָמן. זי האָט אַרויסגענומען פון די אײערן די שמאַ-
ראַנדן. פאַרבייטנדיק זיי אײף קלײנינקע רובינשטיקעס, און געטראַכט
בעת-מעטה וועגן סמאָלינען – וואָס איז ער פאַר אַ מענטש?
ווי איז זײן כאַראַקטער? וואָס איז זײן פאַרלאַנג? צי לײענט ער פּי-
כער?...

דאָן זײנען איר נישט געפּעלן געוואָרן די טונקלע קרײזן אַרום
אירע אױגן און זי האָט פּלייסיק גענומען זיי פאַשימט מיט פּודרע,
נישט אױפהערנדיק צו טראַכטן וועגן דעם, ווי שלעכט עס איז צו
זײן אַ פּרוי, און האָט זיך גופא פאַרגעוואָרפן אין דעם, וואָס זי האָט
נישט קײן ווילן. ווען די פּלעקן לעבן די אױגן זײנען שוין געווען
פּאָדאלטן אונטערן שיכט פון דער ווייסער מעטס און פּודרע, האָט
זיך ליובאַוון אױסגעטראַכט, און אירע אױגן האָבן פאַרלאָרן זײער גלאַנץ,
און זי האָט צוריק אָפּגעווישט די פּודרע. אַ לעצטער פּליק אין
שפּיגל האָט זי אױפּערצײגט, און זי איז ווירקלעך שײן, – שײן מיט
אַ גוטער און שטאַרקער שײנקײט, מיט אַ שײנקײט פון אַ פעכט-
קער סאַסנע. דער דאָזיקער אָנגענעמער פּאַוואָסטוין האָט אַ ביסל
פאַרויקט איר צערודערטע שטימונג אין זי איז אַרױס אין גאַסט-
טער מיט אַ סאָלדן גאַנג פון אַ רײכער פּלה, וואָס ווייס איר ווערט.

דער פּאַטער און סמאָלין זײנען שוין דאָרט געווען געקומען.
ליובאַוו האָט זיך אָן אױנגבליק אָפּגעשטעלט אין טיר, פּליק-
דיק שײן מיט אירע אױגן און שטאַליץ דריקנדיק אירע ליפּן. סמאַ-
לין האָט זיך אױפּגעהויבן פון שטיל און איז איר געגאַנגען אַנט-
קעגן, גריסנדיק זי מיט דרך-אָרץ. איר איז געפּעלן געווען זײן
גריסן זי – אַזוי געראַטן און שטיל, איר איז אויך געפּעלן געווען
זײן טײערער פּראַק, וועלכער איז געלעגן אַזוי שײן אײף סמאָלינס
פּױגעוודיקער פּיגור... ער האָט זיך ווייניק פאַ ענדערט – דע זעלבן קער
רויטער, גלאַט-געשאַרענער, דורכאױס אין ווערשפּרינקלעך; פּליז
די וואַנצעס זײנען פּי אים אױסגעוואַקסן לאַנגע און געדיכטע, און
אויך די אױגן זײנען געוואָרן ווי גרעסער.

– ווי ער איז דאָס אױסגעוואַקסן, עז? – האָט פּאַיאָקין אַ
געשרײ געמאַן צו דער מאַכטער, וויינדיק אױפּן הַזן.

סמאלין האָט איר געדריקט די האַנט און שמייכלענדיק, גערעדט מיט אַ קלינגענדיקן באַרימאָן:
— איך דערלויב זיך צו האָפּן — אַז איר האָט ניט פאַרנעסן אַן אלטן חבר?

— נישקשה... איר וועט שוין נאָכדעם ריידן, — האָט זיך אָפּ גערופּן דער אלטער, באַקוקנדיק זיין טאָכטער מיט די אויגן. — דו, ליובאַוואַ, פאַראַרדן דאָ דערווילע, אין מיר וועלן מיט אים פאַרענדיקן אַ געשפרעך. נו-זשע, אַפּריקאַן מיטריטש, דערקלער מיר... — איר'ט מיר אַנטשולדיקן, ליובאַוואַ יאַקאָלעוונאַ? — האָט סמאלין ווייך געפרעגט.

— ביטע, שטערט זיך ניט, — האָט ליובאַוואַ געענטפערט.
„אַן אידעלער און העפלעכער!“... — האָט ליובאַוואַ באַמערקט פאַר זיך אליין, און אָפּגייענדיק פון טיש צום פּוסעט, האָט זי זיך אויסמערקזאָם גענומען צוהערן צו סמאלינס געשפרעך. ער האָט גערעדט ווייך, זיכער, מיט אַ פּשטות, אין וועלכער ס'האָט זיך געשפּירט פאַרערונג צום מיטשמועסער.

— איז אזוי — איך האָב בערך פיר יאָר גרינדלעך שטודירט די לאַגע פון רומישן לעדער אויף די אויסלענדישע מערק. די לאַגע איז אַ טרויעריקע און אַ שלעכטע: מיט אַ יאָר דרייסיק צוריק האָט זיך אונזער פעל גערעכנט דאָרטן פאַר אַ מוסטער-האַבטע. איצט פאַלט דאָרט כּסדר די נאָכפראַגע און, פאַרשטייט זיך, אייך דער פּריוו. און דאָס איז כולל'דיג נאָט'רלעך—מחמת בייס מאַנגל אין קאַפּי-מאַל און קענטעניש האָפּן ניט די אלע לעדער-פאַבריצירער קיין מעגל לעכקייט אויפצוהויבן די פּראָדוקציע אויף דער געהעריקער הייך און גלייכצייטיק זי אייך צו פאַרביליקערן... זייער סחודה איז געוואָלדיק שלעכט און טייער... און אלע זיינען זיי דירעקט שולדיק קעגן היסלאַנד מיט דעם, וואָס זיי האָבן איבערגעפירט איר רעפּוטאַציע אַלס פּראָדו-צירער פון פעכטן לעדער. בכלל האָט ניט דער קליינער אונטערנע-מער, וועמען עס פעלט מעכנישע קענטענישן און קאַפיטאַל, קיין מעגלעכקייט צו פאַרבעסערן זיין אויסאַרבעטונג צוגלייך מיט דער אַנטוויקלונג פון דער טעכניק, — אַזאַ אינטערנעמער איז, אזוי אַזאַ, אַ צרה פאַרן לאַנד, אַ פאַראַזיט פון איר האַנדל...

— ממ... — האָט דער אַלטער אַ בורטשע געטאָן, קוקנדיק מיט
אײַן אויג אויפן גאַס, און מיטן צווייטן אויף דער טאָמער. — הייסט
עס, האָסט אײַצט ברעה צו מאַכן אַזאַ גרויסע פּאַבריק, וואָס זאָל
זײַן פאַר אַלעמען — אַ קבר מיט אַ דעקל.

— אַ נײַן! — האָט סמאָלין אויסגערופֿן, אָפּווענדנדיק זיך מיט
אַ לײַכטן זשעסט פֿון דעם אַלטנס רײד. — צו וואָס טשעפען אַז
דערע? מיט וואָס פאַר אַ רעכט? מײַן ציל איז — אויפֿהויבן די פּאַ-
דייטונג און דעם ווערט פֿון דער רוסישער פעל אין אויסלאַנד, און אַט,
באַוואַפֿנט מיטן וויסן פֿון דער פּראָדוקציע, וועל איך פֿוען אַ מוסטער-
האַפּטע פּאַבריק און אַרײַסלאָזן אויפֿן מאַרק אַ מוסטער-האַפּטע סתּוּרה...
האַנדל, דאָס איז דער כּבוד פֿון לאַנד...

— אַ סך, רעכנסטו, דאַרף מען האָבן דערצו קאַפּיטאַל? —
האַט מאַיאַקין געוואָלט געוואָר ווערן, אַ פּאַרקלערטער.
— אַרום דרײַ הונדערט טרוינט...

„אזויפיל, טאַמע, וועסטו ניט געבן פאַר מיר“, — האָט לויבאַוו אַ
טראַכט געטאָן.

— מיין פּאַבריק וועט אויך אַרײַסלאָזן אויסגעארבעטע זאַכן פֿון
פעל, ווי וואַלזעם, שײַך, לײַצעס, רימענס א. א. וו.
— און מכוּח וואָס פאַר אַ פּראָצענט חלומסטו? — האָט דער
אַלטער געפרעגט.

— איך חלום ניט, — איך רעכן אַליץ אויס אויבן האָר, מיט
דער גאַנצער פינקטלעכקײַט, וואָס איז נאָר מעגלעך בײַ אונזערע
רוסישע פּאַדינגונגען, — האָט סמאָלין איבערצייגנדיק געזאָגט. — דער
אונטערנעמער מוז זײַן שטרענג-ניכטער, ווי אַ מעכאַניק, וועלכער
שאַפט אַ מאַשין... מען מוז האַלטן אויפֿן זײַנען דאָס דרײַען זיך
פֿון יעטווילדער קלענסטן שרײַפעלע, אויב דו ווילסט ערנסט פּאַרנעמען
זיך מיט אַן ערנסט געשעפט. איך קען אײַך געבן איבערלײענען אַ
טאַטעריאַל, וואָס איך האָב צונויפֿגעשטעלט, געשטיצט אויף מײַן
פּערזענלעכן שטודיום, וועגן בײַ-צוכט און וועגן דאָס פּאַנוצן פֿלייש
אין רוסלאַנד...

— זע נאָר! — האָט מאַיאַקין געשטייכלט. — דו ברענג מיר
דײַן מאַטעריאַל... מערקווערדיק: קענטיק — האָסט ניט אימזיט פאַר-

בראשית די צייל אין די סאמז מערב-איראפאס .. נו, און איצט וועלן מיר עפעס עסן איפן רוסישן שטייגער...

— וואָס מאַכט איר, ליובאַוו יאַקאָלעוואַ? — האָט 'סמאָלין געפרעגט, באַוואָפּענענדיק זיך מיט גאַסל-אין-מעסער.

— ס'איז איר לאַנגווייליק ביי מיר... — האָט שוין מאַיאַקין געענטפּערט פאַר דער מאַכער. זי איז מיין הויז-פאַרוואַלטערין... די גאַנצע ווירטשאַפּט ליגט אויף איר, נו, האָט זי ניט קיין צייט צו פאַרברענגען...

— און ס'איז ניטאָ וואו איר, דאַרף מען צוגעבן. — האָט ליובאַ געוואָנט. — די סוחרישע בעלער און אַוונטן האָבן איר ניט ליב...

— און אין מעאטער? — האָט סמאָלין געפרעגט.

— גיי איר אויך זעלמן... ניטאָ מיט וועמען...

— מעאטער! — האָט אויסגערופן דער אַלטער. — זאָגט מיר, זייט אזוי גוט, — צו וואָס איז דאָס דאַרף אַזאַ מאַדע געוואָרן, מען נעמט אַ סוחר און מען שטעלט אים פאַר אַ ווילדן שוטה? דאָס איז אַפילו זייער בריילעך, נאָר — אומפאַרשטענדלעך, במילא — ניט אמת! וואָס בין איר פאַר אַ שוטה, וויבאַלד איר בין אַ פאַ-לעבנאָס — אין דומע, אַ פאַלעבנאָס — אין מסחר, און אַפילו דאָס מעאטערל איז אויך מיינער?... קוקסט אין מעאטער אויפן סוחר, און זעסט — ער איז ניט אזוי ווי אין לעבן! געוויס, אויב מען שטעלט פאַר עפעס היסטאָריש — למשל: „דאָס לעבן פאַרן צאָר“ מיט געזאַנג און טעניץ, אָדער „האַמלעט“, „די פּישומאַכערין“, „וואַסי-ליסאַ“ — דאַרף מען דאַרף ניט קיין ריכטיקייט, ווייל דאָס געהערט שוין צו דער פאַרגאַנגענהייט אין האָט צו אונז ניט קיין שייכות... ריכטיק אָדער ניט ריכטיק — וואָלט כאַמט געזען גוט... אָבער, אַז די שטעלטסט פאַר עפעס אַ היינטיטיקע — איז ליגן ניט! איז באַוויזן דעם מענטשן, ווי עס פאַרדאַרף צו זיין...

סמאָלין האָט זיך צוגעהערט צום אַלמנס רייד מיט אַ העכ-לעכן שטייכל און געוואָרפן צו ליובאַוו אַוועלכע בליקן, פונקט ער וואָלט זי אַיינגעלאָרן, זי זאָל עפעס זאָגן קעגן פאַטער. אַ ביסל אַ צעמוטלטע האָט זי טאַקע זיך אַפּגערופן:

— אַבער דאָך, פאַפּאַשאַ, איז דער סוחרים-שאַנדר דאָס רוב
נישט געבילדעט און ווילד...

— נײַ, — האָט מסנים זייענדיק, געזאָגט סמאָלין, שאַקלענ-
דיק מיט באַדויערונג מיטן קאָפּ, — דאָס איז אַ טרויעריקער אמת ...
— אָט, למשל, פאַמאַ... — האָט צוגעגעבן דאָס מיידל.

— אַ? — האָט מאַיאַקין אויסגערופּן. — נו, איר זייט נאָך זינט
געלייט, פאַר אײַך איז נאָך אַן עסק ביכער...

— און אין קיין שום געזעלשאַפטן נעמט איר נישט קיין אַנטויל? —
האָט סמאָלין געפרעגט בײַ ליובאַוון. — סײַנען דאָך פאַראַן בײַ
אײַך אַ סך פאַרשיידענע געזעלשאַפטן...

— יאָ, — האָט ליובאַוון אַפּוּפּאַנדיק געזאָגט, — נאָר אײַך
לעב אַן אַ זייט פון אַלץ...

— די באַלעבאַטישקייט — האָט דער אַלטער אַרײַנגעמישט
זיך. — מיר האָבן דאָ אַזויפיל פאַרשיידענע זאַכן... מען דאַרף
אַלץ האָבן אין זינען, האַלטן רײַן און אין אַרדענונג...

ער האָט מיט זעלבסטצופרידנקייט, מיטן קאָפּ אָנגעוויזן אויפן
טויש, וואָס איז געווען אָנגעשמעלט מיט גלאַנציקן קריסטאַל און
זילבער, און אויף אַ פּאַליצע, וואָס האָט זיך געבראַכן אונטער דער
שווערקייט פון די פּלים, אָנגעזאַרפענע אין אַ בערגל, וואָס האָט
דערמאָנט אַן אויסשמעלונג אין אַ שוויפענסטער פון אַ קראָס. סמאָ-
לין האָט דאָס אַלץ באַטראַכט און אויף זיינע ליפּן האָט אַדורכ-
געשוועבט אַן איראַנישער שטייכל. דערנאָך האָט ער אַ קוק גע-
מאַן אויף ליובאַווס פנים; זי האָט אין זיין בליק אויפגעכאַפט עפעס
פריינטלעכס, מיטפילנדיקס צו איר, אַ לייכטע רויטקייט האָט באַ-
דעקט אירע באַרן און זי האָט אינערלעך, מיט אַ ציטערדיקער
פרייד געזאָגט זיך:

„גאָט צו דאַנקען!“

דאָס פּיער פון דעם שווערן, פּראָזענעט לאָמפּ האָט ווי הע-
לער אויפגעלויכטן אויף די זייטן פון די קריסטאַלענע וואַזעס אין
אין צימער איז געוואָרן ליכטיקער.

— מיר געפעלט אונזער אַלטע, וואַיילע שטאַט; — האָט סמאָ-
לין גערעדט קוקנדיק אויפן מיידל מיט אַ ווייכן שטייכל, — די שטאַט

איז א שיינע, א לעבעדיקע... ס'איז דא אין איר עפעס מונטער-
דיקס, וואָס מאַכט שטימונג צו אַרבעט... איר בילדערישקייט אַליין
רעגט שוין עפעס אָן... ס'ווילט זיך דאָ לעבן מיט אַ ברייט לעבן...
ס'ווילט זיך דאָ אַרבעטן אַ סך און ערנסט... דערצו איז עס –
אַ אינטעליגענטע שטאַט... זעט, ס'אַר אַ זאַבלעכע צייטונג דאָ
ניט אַחיס... איבערויקנס – מיר ווילן זי אַפּקויפּן....

– ווער איז דער מיר? – האָט מאַיאַקין געפרעגט.

– איך, נו... ארוואַנצעוו און שטשווקין.

– האָט איז – לויבנסווערדיק! – האָט דער אַלטער אַ
זאָג געטאָן, דערלאַנגענדיק אַ קלאַפּ מיטן האַנט אויפן מיטל, –
דאָס איז – זייער ריכטיק! שוין צייט זיי צו פאַרמאַכן דעם פּיסק –
שוין לאַנג צייט! דערהויפּט אָט דעם יעזשאָוו דאָרטן... עפעס אַ
אַ זעג זאָל ציינערדיקע... אָט אים לערנט אָן! אָבער נישקשהדיק!...

סמאָלין האָט ווידעראַמאָל צוגעוואָרפן לויבזאָון אַ שמייכל.
דיקן בליק, און ווידער האָט איר האַרץ אויפגעצאָפלט מיט פרייד.
מיט אַ פּורפור-הייטקייט אויפן פנים האָט זי זיך אָפּגעחופּן צום
פּאַטער, אַרעסטרנדיק אינערלעך צום חתן:

– אויף וויפיל איך פאַרשטיי אַפּריקאַן דיטוטריעוויטשן, קויכט
ער אָפּ די צייטונג בכלל ניט צוליב דעם, כּדו צו פאַרמאַכן איר
דאָס מויל, ווי איר מיינט....

– אויף וואָס זשע דען? – האָט דער אַלטער געפרעגט,
ציענדיק מיט די אַקסלען. – מער ווי אַ מהומה אין אַ פּוסטע
קלינגעריי פּרענגט זי ניט אַריין... געוויס, ווען דאָס פּאַלק פון מעשים,
דער סוחר, הייסט עס, וואָלט זיך אַליין גענומען שרייבן דאָרט....

– ארויסגעבן אַ צייטונג, – האָט מיט איבערצייגונג גערעדט
סמאָלין, איבערשלאַגנדיק דעם אַלטן זיינע רייד, – קען, אַפּילו גע-
קוקט פון געשעפטלעכן שטאַנדפּונקט, זיין זייער אַ רווחדיקער גע-
שעפט. נאָר חוץ דעם, האָט אַ צייטונג אַן אַנדער ציל, אַ מער וויכ-
טיקערן. – דאָס איז: פּאַשיצן די פּערזענלעכע רעכט און די אינ-
טערעסן פון דער אינדוסטריע און האַנדל....

— אָט דאָס זאָג איך, דאָך אויך! וויבאלד דער סוחר אליין
וועט אָנפירן מיט איר, מיט דער צייטונג, — דעמאלט — איז זי
ניטיק...

— דערלויבט, פאפאשא, — האָט לויבאַוו גענומען אַ וואָרט.
זי האָט אָנגעהויבן שפירן אַ פאָדערפעניש זיך אַרױסצו-
זאָגן פאַר סמאָלינען; איר האָט זיך געוואָלט איבערצייגן אים, אַז זי
פארשטייט די פאָדערונג פון זיינע ווערטער, אַז זי איז — נישט קיין
פראַקטישע סוחרײַשע מאַכטער, אַ טענצערקע און קליידלניצע. סמאָ-
ליין איז איר געפעלן. דאָס ערשטע מאָל האָט זי דערווען אַ סוחר,
וועלכער האָט לאַנג געלעבט אין אויסלאַנד, און טראַכט אַזוי אײ-
פערצייגנדיק, האַלט זיך אָנשמענדיק, איז אַזוי געראַטן אָנגעטאָן
און רעדט מיט איר פאַטער — דעם ערשטן חכם אין שמאַט —
מיט אַ דרך-אַרצדיקן טאָן פון אַ דערוואַקסענעם מיט אַ מינדער-
יעריקן.

„נאָך דער חתונה וועל איך מיט אים איבערריידן, ער זאָל זיך
מיטגעמען אין אויסלאַנד...“ — האָט זי פלוצלונג אַ טראַכט געטאָן, אין
ווערנדיק צעמומלט פון דאָזיקן געדאַנק, האָט זי פאַרגעסן, וואָס זי
האָט געוואָלט זאָגן דעם פאַטער. ווערנדיק זייער הייט, האָט זי אַ
וויילע געשוויגן, אַרימגעכאַפט אינגאַנצן מיט אַ פחד, אַז איר שטיל-
שוויגן קען סמאָליין אויסמייטשן נישט גוט פאַר איר.

— איר האָט צוליבן שמיעס דערווילע פאַרגעסן פאַרלייגן דעם
גאַס וויין... — האָט זי זיך צוריקגעפונען נאָך עטלעכע אומ-
אָנגענעמע רגעס פון שטילשוויגן.

— דאָס איז שוין דיין זאָך: די ביסל די פאלעפאָסטע... —
האָט דער פאַטער זיך געשפּאַרט.

— אַ, פאַומרוקט זיך ניט! — האָט סמאָליין לעבעדיק אים-
גערופּן. — איך טייַנק פּמעט נישט...

— טאַקע? — האָט מאַיאַקין געפרעגט.

— איך פאַרויכער אײך! אַמאָל אַ גלעזל, אָדער צוויי, ווען איך
פון מיד, נישט געוונט... אָבער וויין צוליב פאַרגעניגן — איז מיר
אומפאַרשטענדלעך... פאַר אַ קולטורעלן מענטשן זיינען פאַרזאָן אַ-
דערע פאַרזעניגנס...

— דאמען אפשר? — האָט דער אַלמער אַ פּרעג געטאָן מיט אַ וואונק.

סמאָלינס באַקן און האַלו האָבן באַקומען אַ רויטן קאָליר, וואָס האָט זיך אים געוואָרפן איבערן גאַנצן פנים. מיט אויגן פון אַנטשולדיקונג האָט ער אַ קוק געטאָן אויף ליובאַוון און טרוקן געענטפערט איר פּאָטער:

— דאָס איז — טעאָטער, ביכער, מוזיק...

ליובאַוון איז געוואָרן אינגאַנצן אויפגעלעבט פון זיינע ווער-טער.

און דער אַלמער האָט זיי פון אונטערן שטערן אַ קוק געטאָן אויפן ווערדיקן זינגמאַן, האָט שאַרפלעך געשמייכלט און פּלוצ-לונג אַרויסגעפלאַצט:

— עך, דאָס לעבן באַוועגט זיך! פריער פּלעגט אַ פּלבל קייען אַ סקאַרינקע, איצט איז דעם הינטל די סמעטענע אַזילו שיטערלעך... אַנטשולדיקט, מיינע ליבע הערן, פאַרן זייערן וואָרט... דאָס וואָרט איז פאַקע ריכטיק אויפן אָרט! אָבער איך האָב נישט וועגן אַיך געמיינט — נאָר פּלבל...

ליובאַוון איז בלייב געוואָרן און מיט שרעק אַ קוק געטאָן אויף סמאָלינען. ער איז געוועסן הייך, פאַטראַכטנדיק אַן אלטן זאַלצמעסטל, אין פאַרם פון אַ היבהלע, פאַצירט מיט עמאַל, האָט געדרייט די וואָנצעס, ווי ער וואָלט נישט געהערט דעם אַלטנס ריי... זיינע אויגן זיינען אָבער געוואָרן טונקל, און די ליפּן זיינען געווען געשלאָסן עפעס זייער פּעסט, פּיז וואָס די ראַזירטע גאַמבע האָט זיך אַרויסגערוקט פאַרויס.

— איז, הייסט עס, מיין הער, קינפטיקער ערשטער פאַפּרי-קאַנט, — האָט, ווי גאַרנישט נישט געווען, אַ זאָג געטאָן מאַיאַקין, — ידריי הונדערט מווינט קערפלעך, און — דיין געשעפט וועט זיך פּונאַג-דערברענען, ווי אַ שרפה?

— און אין אַנדערשט האַלפן יאָר אַרום לאָז איך אַרויס מיינ ערשטע פאַרטיע סחורה, וואָס מען וועט עס רייסן פּיז מיר פון די הענט, — האָט סמאָלין זיך אָפּגערופּן פּשוט, מיט אַן אומבאַזונדער זיכערקייט

אין זיך, און אָנגעשטעלט אויפן אלטנס אויגן אַ שטייפן קאלטן בליק.

— הייסט עס: דאָס האַנדלסרוי פֿון סמאָלין און מאַיאַקין און — מער קיינער ניט? אזוי — איז עס... אָבער... פאך מיר איז שוין צו שפעטלעך אַ ניי געשעפטל צו מאַכן, האָ? מען דארף דעכענען, אָ פאך מיר איז שוין לאַנג אַ קברל גרייט... ווי מיינסטו וועגן דעם?

אָנשטאַט אַן ענטפער האָט סמאָלין עמלעכע רגעס געלאַכט מיט אַ האַפטיקן אָבער גלייכגילטיקן און קאלטן געלעכטער און נאַכהער געזאָגט:

— ע, זאָל זיין גענוג...

דער אלטער האָט אַ ציטער געטאָן ביי זיין געלעכטער און מיט שרעק זיך אָפּגערוקט מיט אַ קוים באַמערקטער באַזעגונג, מיטן גאַנצן גוף. נאָך סמאָלינס ווערטער האָבן אַלע דרוי אַ ווילע געשוויגן.

— גי'אָ-אָ... — האָט מאַיאַקין געזאָגט, ניט-אויפהויבנדיק דעם נידעריק-אַראָפּגעלאָזטן קאָפּ. — מען דארף אַ קלער טאָן וועגן דעם... איך דארף זיך מיישב זיין... — און אויפהויבנדיק נאַכהער דעם קאָפּ האָט ער שאַרף אָנגעקוקט זיין טאָכטער און דעם חתן, זיך אויפגעהויבן פֿון שטול און געזאָגט גראָז און אומעטיק: — איך וועל אויף אַ ווילע אַרײַן צו זיך, אין קאַבינעט... איך מײַן, איר וועט זיך ניט לאַנגווייליקן אָן מיר...

אין ער איז אַרויס, שווער שלעפּנדיק די פיס, מיט אַ געפויגענעם רוקן און אַראָפּגעלאָזטן קאָפּ...

די יונגעלייט, בלייבנדיק אויג אויף אויג, האָבן זיך איבער-געוואָרפֿן מיט אייניקע פּוסטע פּראָזעס, און דערפֿולנדיק קענטיק, אַז דאָס דערווייטערט זיי איינעם פֿון צווייטן, זיינען זיי ביידע אַנט-שוויגן געוואָרן מיט אַ שווערן און ניט-היימישן, אויסוואַרטנדיקן שוויגן. ליובאַוו האָט גענומען אַן אַפעלסין און מיט אַ פּאַרטרע-סערטער אויפּמערקזאַמקייט אָנגעהויבן שילן אים, און סמאָלין האָט באַמראַכט זיינע וואַצעס, אַרונטערלאָונדיק זיינע אויגן נידעריק, דאָן האָט ער זיי פֿלייסיק געלעט מיט זיין לינקער האַנט, געשפּילט

זיך מיט א מעסער און פלוצלונג מיט א שטילערן קול געפרעגט ביים
מידל:

א... — אנטשולדיקט מיך סאך נישט-פאשיידנקייט! — הפנים,
איך איז אין אמתן שווער, ליובאָוו יאקאָוועווא, צו לעבן מיטן
פאפאשא... ער איז ביי איך פון אלטן מעסטאמענט און — אנט-
שולדיקט — א הארטער!

ליובאָוו האָט זיך א צאפל געשאַן און א בליק געשאַן אויפן
הויטן מענטשן מיט דאנקבארע אויגן, זאָגנדיק אים:

— נישט לייכט, נאָר איך בין געוויינט... ער האָט אָפער אויך
זיינע מעלות...

א, דאָס איז אַן ספק! אָפער איר, אזא זונגע, אזא שיינע און
געבילדעטע, איר מיט אייערע מיינונגען... איך האָב דאָן עפעס וועגן
איך געהערט...

ער האָט זיך אזוי צארט און מוטפילנדוק צעשמייכלט און זיין
שטים איז געווען ביי אים אזוי ווייך... אין צימער האָט א ווייע
געשאַן מיט וואַרעמקייט, וואָס דערוואַרעמט די נשמה, און אין דער
מידלס האַרץ האָט אַליץ העלער זיך צעברענט א ציטערדיקע האָ-
פענונג אויפן גליק צו ווערן באַפרייט פון דער ענגער געפאָנגענע-
שאַפט פון איינזאַמקייט...

XII.

א געדיכטער גראָלעכער נעפל איז געהאָנגען איבערן טייך
און אַ דאַמפער איז מיט אַ פאַרטייבנדיקן געשריי פאַמעלעך גע-
שוואומען קעגן שטראָם. פייכטע און קאַלטע, איינפאַרביקע — טויט-
לעכע כמאַרעס האָפן צונויפגעדריקט דעם דאַמפער פון אַלע זייטן
און איינגעשלונגען אַלע זיינע קלאַנגען, צונויפמושנדיק זיי אין זייער
נעפלדיקער פייכקייט. אַ מעשענער געבריל פון סיגנאַלן האָט
הייערדיק געליאַרעמט, טרדיעריק און אזוי מאַדנע קורץ, אַרויס-
דייסנדיק זיך פון טרויב; דער קלאַנג האָט ווי ניט געפונען זיך
קיין אָרט אין דער לופט, וואָס איז געווען דורכגעזאַפט מיט אַ
געדיכטער פייכטקייט און געפאַלן נידעריק אַ נאַסער און דער-
וואַרגענער. דער רעש פון די רעדער פון דאַמפער האָט געקלאַנגען
אזוי סאַטאַסטיש-הייערדיק, ווי ער וואַלט געבאַרן געוואָרן ניט דאָ
נאָענט, ביי די זייטן פון שיה, נאָר ערגעץ טיף, אונטן אויפן פונט-
טערן דעק פון טייך. פון דאַמפער גופא איז ניט געווען צו זען ניט
קיין וואַסער, ניט קיין ברעגעס, ניט קיין הימל: אים האָט פון אַלע
זייטן אַרומגעכאַפט אַ בלייענע גראַע געוועב, אָן אַן אַפשיגלונג,
איינטעניק-איינגאַרטיק, וואָס איז געווען אומפאַוועגלעך, און גע-
דריקט אייפן דאַמפער מיט אַן אומפאַרגענעצטער שווערקייט, האָט
פאַרלאַנגזאַמט זיין פאַוועגונג און ווי זיך געגרייט אַריינזויגן אויך אים
אין זיך, ווי זי האָט איינגעזאַפט זיינע קלאַנגען. ניט געקוקט אויף
די פאַרטייבנדיקע קלעפּ פון רודער איבערן וואַסער און גלייכמעסיקן
ציטער פון קאַרפּוס — האָט זיך געדאַכט, אַז דער דאַמפער וואַרפט
זיך אויף איין אָרט, ווערנדיק זיך אין גסיסה, שיפעט, ווי אַן
אייביגענדיקע לעגענדאַרע, אומגעהייערע חיה, יאָמערט אין אַן אָפּ-
שטאַרבנדיקער בענקעניש, יאָמערט פון ווייטאָג און פּחד פאַרן טויט.

די פייערן פון דאמפער זיינען געווען און לעבן. ארום די לאמ-
 מערנעס אויפן מאסט-בוים האט זיך געבילדעט א געלער, אומבא-
 וועגלעכער פלעק; דער פלעק איז געשטאנען אין געפאל איבערן
 דאמפער, ניט ארויסגעבנדיק פון זיך קיין גלאזן און גארנישט ניט
 באלייכטנדיק - אויסער די גראָע פינסטערניש. דער רויטער פייער פון
 דעק איז געווען ענלעך אויף א געוואלדיקע אויג, וואָס איז אַרויס-
 געקוועטשט געוואָרן דורך עמעצנס א גרוואמער האַנט, און וואָס
 איז בלינד געוואָרן, א פאַרגאַסענע פון בלוט. בלייכע ליכט-פלעקן
 זיינען געפאלן אין געפאל פון די פענסטער פון דאמפער און האָבן
 באַשאַטנט זייער קאלטן, ניט פריילעכן נצחון איבערן שיף, וואָס איז
 געווען אַריינגעפרעסט אין דער אימבאָועגלעכער מאַסע פון דער
 שטיקנדיקער פייכטקייט.

דער רוך פון די קיימענס איז געפאלן נידעריק און צוזאמען
 מיט די שטיקער געפאל איז ער דורכגעדרונגען אין אלע שפאלטן
 פון דעק, וואו די פאסאזשירן פון דריטן קלאס האָבן זיך שווייגעו-
 דיק געטוילעט אין זייערע שמאמעס, צונויפגעשלאָגענע אלע צו-
 זאמען, ווי שעפסן. פון דער מאשין האָבן זיך געמראָגן שווערע,
 אָנגעשטרענגטע זיפגן, א ציטערדיקע גלעקל-געקלינגעריי, וויזערדיקע
 שטימען פון דער קאמאנדע און אַפגעהאַקטע ווערטער פון מא-
 שיניסט:

-- דער גאַנג איז א שטילער!... א מיטעלער!...

אין הינטערשטן טייל פון שיף זיינען אין א ווינקל אָנגעשטעלט
 מיט קיילעס געוואלצענע פיש, געזעסן א גרופע מענטשן, באַ-
 לויכטן פון עלעקטרישע לעמפלעך. דאָס זיינען געווען עפעס תמימות-
 דיקע אַזעלכע, ווארעם און ריין-אָנגעמאַגענע פיייערים; איינער פון
 זיי איז געלעגן אויף א באַנק, איינגעצויגן מיטן רוקן אַרויף, א
 צווייטער איז געזעסן ביי זיינע פיס, נאָך איינער איז געשטאַנען אַנ-
 געלעגט מיטן אַקסל אָן א קיילע, און צוויי אנדערע זיינען געזעסן
 פשוט אויפן דעק. זייערע אַלעמענס פנימער, פאַרטראַכטע אַזעלכע
 און אויפגעקראַמע, זיינען געווען געווענדט אויף איינעם, א ביסל
 אָן איינעפויגענעם כאַן אין אַן אַפגעקראַכענער ריאַסע און מיט א
 צעריסענער פעלענער היטל. דער מאַן איז מיט א געפויגענעם רוקן

געווען עפעס אויף א קאסטן, געקוקט אונטער זיינע פיס און גע-
רעדט מיט א שטילן, זיכערן קול:

— ס'וועט דאך קומען א סוף צו גאָטס לאַנגער געדולד, און
ס'וועט אויסברעכן זיין צאָרן איבער די מענטשן... מיר אלע זיינען —
ווי ווערים אַנטקעגן אים און ווי וועלן מיר דאָן קענען אויסמידן זיין
צאָרן, מיט וועלכע געוויינען קענען מיר אַרויסרופן ביי אים זיין
לייטוועליקייט צו אונז?

געטריבן פון זיין בענקשאפט, האָט זיך פאַמא אַראָפּגעלאָזט
פון זיין קאַזוטע אייפן דעק, און איז שוין פון אַ לאַנגער וויילע גע-
שאַנען אין שאַטן פון עפעס סחורה, וואָס איז געווען באַדעקט מיט
אַ ברעזענט און זיך אַיינגעהערט צו דער קורצער, זיך בעטנד-
קעה שטים פון מוסר-וואָגער. שפּאַנענדיק איבערן דעק, האָט ער
זיך אָנגעשטויסן אויף דער גרופע אַיז זיך אָפּגעשטעלט לעבן
איר, ווערנדיק צוגעצויגן דורך דער געשטאַלט פון וואָגלער. עס איז
געווען פאַר אים עפעס פאַקאנטס אין אַט דעם גרויסן שטאַרקן
גוף, מיטן שטרענגען, פינסטערן פנים און מיט די גרויסע רויקע
אויגן. די געקרויטע, האַלב-גראַע האָר, וואָס האָבן זיך אַרויסגעריסן
פון אונטער זיין יארמולקע, זיין ניט-געקאַממע באַרד, אַ געריכטע
אַזא, אַ צעטיילטע אויף דיקע קנולן, דער לאַנגער הויקערדיקער נאַז,
די שפיציקע אויערן, די גראַפע ליפן — דאָס אַליץ האָט פאַמא שוין
אַמאָל געזען, נאָר האָט זיך ניט געקענט דערמאָנען, ווען און וואו.
— נ'יאָ... אַ סך ניט באַצאָלטע חובות, האָבן מיר קעגן נאָט! —
האָט זיך אָפּגערופן איינער פון די פּויערים, מיט אַ שווערן זיפן.
— מען דאַרף תפילה מאַן... — האָט קיים הערנדיק אַרויסגע-
מורמלט דער פּויער, וואָס איז געלעגן אויפן באַנק.

— צו דען נאָר מיט תפילות אַליין קען מען אַראָפּקראַצן פון
דער נשמה אונזערע פאַרשאַלטענע זינד? — האָט הויך און פּמעט
מיט פאַרצווייפלונג אַיזן קול זיך אָפּגערופן עמעצער פון דער זייט.
קיניער פון דער גרופע אַרום דעם וואָגלער האָט זיך ניט
אָפּגערופן אויף אַט דער שטים, אָבער אַלעמענס אויגן האָבן זיך
אַראָפּגעלאָזן נידעריקער און אַ לאַנגע צייט זיינען די מענטשן גע-
זעסן אומבאוועגלעך און שטים.

דער וואַגלער האָט אלע צוהערער אַרומגענומען מיט אַן ערנסטן
און פאַרטראַכטן בליק אין זיינע בלאַע אויגן און שטיל אַרײַסגערעדט:
— בײַ אַפּערעס סױן אױ געוואָנט געוואָרן: „פאַרוואַנדל די
נשמה, דײַנע אױן אַ צענטער פּון דײַנע געדאַנקען און שטאַרק
דיין ווילן צו באַפּרײען זיך פּון זינד“...

ער האָט ווידער אַראַפּגעלאָזט דעם קאַפּ, אײבערוואַרפּנדיק מיט
די פינגער די הײליקע פּאַטשערקעס אויף זײן האַנט.

— טראַכטן, הײסט עס, דאַרף מען... — האָט זיך אײנער פּון
די פּויערים אָפּגעזױפּן... — און ווען האָט דער מענטש צײט צו
טראַכטן אויף דער וועלט, וואָס ער לעבט?

— אומעמס — אַ יאַגעניש....

— אין מדבר אַנטלױפּן... — האָט דורכגעוואָרפּן דער ליגנדיג-

קער פּויער.

— נישט אַיעדער קאָן דאָס...

אזוי האָבן די פּויערים גערעדט צווישן זיך — און ווידער אַנט-
שוויגן געוואָרן. סײַ האָט זיך דערהערט אַ מױף, אין דער מאַשינ-
אָפּטיילונג האָט אַ צײטער געמאַן דער גלעקל. פּון ערגעץ-וואו
האַט זיך דערמאָגן אַ הויכער אויסגעשרײ:

— אָט: שוין זיך אָנגעהויבן...

— אַ, גאָט, הימלשע קיניגין: — האָט זיך דערהערט אַ

שווערער קרעכץ.

און אַ הײזעריקער, האַלב-דערשטויקטער קול האָט געלאָזט הערן:

— נײַן... נײַן... נײַן....

שטיקער נעפּל האָבן זיך פּון ערגעץ אַרײַנגערײסן אויפן דעק

און זיך צעשוואַמען אײבער איר מיט אַ קאַלטן, גראָען רױך...

— מענטשן גוטע, הערט זיך אײן צו די רײד פּון מלך הדוד... —

האַט גערעדט דער וואַנדערער, און צישאַקלענדיק מיטן קאַפּ, האָט
ער אָנגעהויבן דימלעך לײענען: „גאָט, לערן מױך אויס דיין אמת:

צולײב מײנע פּײנט גלײך אויס מײן וועג צו דיר: ווײל אויף זײערע
לײפּן אױו נײטאָ קײן גערעכטיקײט, זײער האַרץ אױו הבל, אַן אָפּענער

קבר — אױו זײער האַלז, מיט זײערע צײגער הנפּהנען זײ... משפּט
זײ, גאָט, וואָלן זײ זיך אָפּווענדן פּון זײערע מחשבות...“

— אַ-כּמ... זי-בן.... — האָט זיך פֿון ווייזן דערמאָגן מיט
שווערע זיפּגן.

דער דאַמפּער האָט צאַרנדיק אַ הודיע געמאַן און גענומען גיין
שטילער. דאָס קלאַפּעדיקע רוישן פֿון דאַמף האָט פאַרמינאַט דעם
וואַגלערס רייד און פּאַמאַ האָט געזען נאָר די פּאַוענגונג פֿון
זיינע ליפּן.

— אַראָפּ פּונדאַנען! — האָט זיך דערהערט אַ בייזער און
הויכער געשריי. — ס'איז מיין אָרט!

— די-נער?

— אָט דאָרט איז די-נער!

— איך וועל דיר דערלאַנגען אין מאַרדע אַרײַן... וועסטו
געפינען אַן אָרט... פּרויך מיינער:

— אַ-ראָפּ!

ס'האַט זיך אָנגעהויבן אַ מחלוקת. די פּויערים, וועלכע האָבן
זיך צוגעהערט צום וואַגלער, האָבן אויסגעדרייט די קעפּ אין דער
זייט, פּונדאַנען ס'האַט זיך געהערט די קריגעריי, און דער וואַגלער איז
מיט אַ קרעכץ אַנטשווינגן געוואָרן. לעבן דער מאַשין האָט אים-
געבראַכן אַ לעבעדיקע און הויכע אַטפּעריי, ווי ס'וואַלטן זיך צע-
ברענט טרוקענע צווייגן, וואָס מען האָט אַריינגעוואָרפֿן אין אַ צאַנקע-
דיקן שייטער.

— איכיל איך, טויוואַלים! ביידן דערלאַנגען...

— מירט זיי אָפּ צום קאַפיטאַן...

— כאַ-כאַ-כאַ! אָט דאָס הייסט געכאַפּט אַ פּסק!

— ער איז אים נישקשהדיק אַריינגעפּאַרן אין האַלד!

— מאַטראָסן — זיינען פּלינקע יונגען...

— אַ-כּמ... נײַן... — האָט אויסגערופֿן דער ציילער.

— שנעלער — לאָזן! האָט זיך דערהערט דעם מאַשיניסטס
הויכער אויסגעשריי.

אונטעררוינגדיק זיך אויף די פּיס איבער דער פּאַוענגונג פֿון
דאַמפּער, איז פּאַמאַ נאָך אליץ געשטאַנען, צוגעטוילעט צום ברע-
זענט און זיך עמפּינדלעך אַיינגעהערט צו אליץ, וואָס ס'האַט זיך

ארום אים געטאָן, און אלץ האָט זיך צונויפגעגאַסן אין איין בילד, וואָס איז אים שוין געווען באַקאַנט.

אין נעפל און אין דער אומבאַשטימטקייט, אַרומגערינגלט פון אלע זייטן מיט אַ פאַרן אויג ניט-דורכדרינגענדיקער טונקלקייט, פאַר-וועגט זיך שווער און לאַנגזאַם ערגעץ-וואוּ דאָס לעבן פון די מענטשן. און די מענטשן זיינען באַזאָרגט איבער זייערע זינד, זיי זיפצן שווער, און דאָ רייסט מען זיך פאַר אַ וואַרעמען אָרט אין מען שלאָגט זיך איינער מיט צווייטן, כדי צו פאַרכאַפן דאָס אָרט – און מען נעמט נאָך צו קלעפּ מצד די, וועלכע ווילן זיך דערשלאָגן אַ סדר אין לעבן. פּחדנותדיק וזכן זיי אַ פרייען וועג צו זייער ציל.

– נײַן... אַ-כּמ...

שטיל טראַגט זיך איבערן שיף אַ נאַגנדיקער געשרײַ... און די הייליקע תפילה פון וואַגלער ווערט פאַרטייבט אין טומל פון לעבן. און נישט קיין באַשרייַונג פון דער פענקעניש, נישט קיין פרייד פאַר דעמעניקן, וועלכער פאַרטראַכט זיך וועגן זיין גורל...

פאַמען האָט זיך געוואַלט ריידן מיט אָט דעם וואַגלער, אין וועמעס שטילע ווערטער האָט געקלונגען אַן אויפריכטיקע מורא פאַר גאָט און אַ פחד איבער די מענטשן פאַר גאָטס אָנגעזיכט. דעם וואַגלערס עניוודדיקע, פעטנדיקע שטים האָט אין זיך פאַר-מאַגט אַן איינגארטיקן פּוה, וואָס האָט געצוואונגען פאַמען איינ-צוהערן זיך צו זיין טיפּן, ברוסטליקן קלאַנג.

„ שטיקאָוע צו פרעגן ביי אים, ווי ער לעבט... – האָט פאַמאַ געטראַכט, זאָרגפּעלטיק אַרומקוקנדיק די גרויסע, איינגעפויגענע גע-שטאַלט. – און וואו האָב איך דאָס אים געזען? אפשר איז ער ענלעך אויף אַ באַקאַנטן?“

פּלוצלונג האָט זיך פאַמען מיט עפעס אַ באַזונדער קלאַרקייט פאַרגעשטעלט, אַז דער דאָזיקער באַשיידענער מוסר-זאָגער איז ניט קיין אַנדערער, ווי דער זון פון אַלטן אַנאַני שמשוראַוו. אַ געפּלעכ-טער פון דער דאָזיקער אַנטפּלעקונג, איז ער צו צום וואַגלער, און זעצנדיק זיך גלייך מיט אים, האָט ער פאַרבונדן מיט אים אַ גע-שפרעך:

– פון אירגיו, אפשר, פאַטער?

יענער האָט אויסגעדרייבן דעם קאַפּ, האָט לאַנגזאַם און שווער
אויסגעדרייט צו פאַמען זיין פנים, זיך איינגעקוקט אין אים און מיט
אַן עניוהדריקן, רויקן קול געענטפערט:

— געזען אייך אין אירגיוז...

— אן אַרטיקער אליין, וואָס?

— ניין...

— און איצט — פּינזאָנען?

— פון הייליקן סטעפּאַן...

דער שמועס האָט זיך איבערגעריסן, — ביי פאַמען האָט ניט
געקלעקט קיין דרייבטקייט צו פּרעגן דעם וואָלער, צי איז ער ניט
שטוראַוו?

— מירן פאַרשפּעטיקן צוליבן נעפל, — האָט עמעצער זיך

אַפּגערופּן.

— ווי זאָל מען ניט פאַרשפּעטיקן!

אַלע האָבן געשוויגן, קוקנדיק אויף פאַמען. אַ יונגער, אַ
שיינער, ריין און רייך אָנגעטאָן, האָט ער דערוועקט ביי די אַנדער-
מיקע נייגעריקייט מיט זיין פּלוצלינגן באַוויון זיך צווישן זיי. ער
האַט געפילט די דאָזיקע נייגעריקייט, פאַרשטאַנען, אַז אַלע וואַרטן
פון אים אַ וואָרט, ווילן פאַרשטיין, צוליב וואָס איז ער געקומען צו
זיי, און דאָס אַליין האָט אים צעטומלט און פאַרדראַסן.

— דאָרט זיך, איך האָב דיך וואו געזען, פאַטער... — האָט

ער ענדלעך געזאָגט.

דער וואָגלער האָט, ניט קוקנדיק אויף אים, געענטפערט:

— אפּשר...

— כּוואַלט מיט דיר באַדאַרפט ריידן... — האָט פאַמאַ ניט

דרייבט און ניט הייך געמאַלדן.

— איז וואָס? רייד...

— קום מיט מיר...

— וואוהיין?

— אין מיין קאַזמע...

דער וואָגלער האָט אַ קוק געטאָן אויף פאַמעס געזיכט און

אַנטשוויגן ווערנדיק, מסכים געזען:

— קום... —

אזעקייענדיק האָט פּאָמאָ געשריט הינטער זיין רוקן די בליקן
פון די פּויערים, און ס'איז אים איצט געווען אָנגענעם צו וויסן,
אז זיי ווינען מיט אים פּאַראַינטערעסירט.

אין דער קאָזמע האָט ער ווייך געפרעגט:

— אפּשר וועסטו וואָס עסן? — זאָג — וועל איך הייסן

דערלאָנגען...

— קריסטוס זאָל דיר העלפּן... — וואָס פּאַדאַרסטו?

דער מענטש, — אין דער אלטער, אָפּגעקאַכענער ריאַסע, פּאַ-

דעקט מיט לאַטעס, שמוציק אין אַרומגעריסן, — האָט ביטולדיק
אַרומגעקוקט די קאָזמע, און ווען ער האָט זיך געזעצט אויף דער
פּלוזשענער סאָפּע, האָט ער פּאַרקאַשערט אונטער זיך די פּאַלע
פון זיין ריאַסע, ווי ער וואָלט מורא געהאַט אַינצורייכטן זיך פּון דעם
פּלוזש.

— ווי הייסטו, פּאָטער? — האָט פּאָמאָ געפרעגט, פּאַמערקן?

דיק דעם ביטולדיקן אויסדרוק אויף זיין פנים.

— מיראַן...

— ניש מיכאַיל?

— וואָס עפעס מיכאַיל? — האָט דער וואָגלער געפרעגט.

— געווען... ביי אונז אין שטאָט... אַ זון ביי איינעם אַ סוחר,

ביי שטשוראַזון... ער איז אויך אזעק אין אירגיו... האָט מען אים
גערופן מיכאַיל...

פּאָמאָ האָט גערעדט אין דורכדרינגענדיק געקוקט אויבן פּאָטער

מיראַן; נאָך יענער איז געווען רויק, ווי אַ מייב-שטומער.

— כּי האָב אַזעלכן ניש באַגעגנט... איך געדענק ניש, ניש גע-

טראָפּן... — האָט ער פּאַרטראַכט געענטפּערט. — וועגן אים האָסטו

דאָס געוואָלט זיך נאָכפרעגן?

— יאַ-אַ...

— איך האָב מיכאַיל שטשוראַזון אין ערגעץ ניש געטראָפּן...

נו, זיי מיר מוזל, קריסטוסן צוליב! — און אויפהייבנדיק זיך פון

דער סאָפּע, האָט דער וואָגלער זיך פּאַרנויגט פּאַר פּאָמען אין זיך

געלאָזט צו דער טיר...

— דו ווארט נאָר... זיין... לאַמיר שמועסן!... — האָט פּאַמאַ
אויסגערופן, אַ קער מענדיק זיך צו אים אָן אומזיךער. יענער האָט
מיט אַ פּראַנץ אַ קוק געטאָן אויף פּאַמען און זיך צוריק אַראָפּ-
געלאָזט אויף דער סאַפּע.

פון ערגעץ ווייט האָט זיך דערטראָגן אַ אימקלאָרער קלאַנג,
ענלעך אויף אַ שווערן קרעכץ, — און פּאַלד נאָכדעם האָט זיך אי-
פער די קעפּ פון פּאַמען און זיין גאַס צעהרזשעט דער צע-
שראַקנער אויסגעצויגענער סוף פון דער דאַמסער-טרויב. פון ווייט
האָט מען אים צוריק געענטפערט שוין קלערער, און ער האָט זיך
וידער צעיללהט מיט אַפּגעהאַקטע און דערשראַקענע קולות. פּאַמאַ
האָט געעפנט דעם פענסטער... אין נעפל, ניט ווייט פון זייער דאַם-
פער, האָט זיך עפעס באַוועגט מיט אַ שווערן גערוויש, ס׳זיינען
פאַרבייגעשוואומען פלעקן פון אַ ליכטיקן געשפּענסט, דער נעפל
האָט זיך אַ צאַפּל געטאָן און איז ווידער אַפּגעשטאַרפן אין אַ
טויטער אימפּאַוועגלעכקייט...

— ס׳אַר אַ שרעק! — האָט פּאַמאַ אויסגערופן, פאַרמאַכט-
דיק צוריק דעם פענסטער.

— וואָס איז דאָ זיך צו שרעקן? — האָט דער וואַגלעך גע-
פרעגט.

— אָט-וואָס! ניט טאָג, ניט נאַכט איז איצט... ניט פּינס-
טער, ניט ליכטיק! קיין זאַך זעט מען ניט... מיר שווימען ערגעץ
וואו, מיר פּלאַנדזשען איבערן טײַך...

— האָב אין זיך אַ פּייער, אָן אינערלעכן, האָב ליכטיקייט אין
דער נשמה — וועסטו אַלין דערזען... — האָט דער וואַגלעך
מוסרנדיק און שטרענג געזאָגט.

פּאַמאַ האָט דערשפּירט אַן אומצופּרידנקייט פון אָט-די קאַלטע
ווערטער און האָט פון דער זייט אַ קוק געטאָן אויפן וואַגלעך. יע-
נער איז געזעסן מיט אַן אַיינגעבויענעם קאַפּ, אָן אומבאַוועגלעכער,
ווי אַ פּאַרגליווערטער אין געדאַנקען און תּפּילות. די הייליקע
פּאַטשערקעס אויף זיינע הענט האָבן שטיל געקלימפּערט...

זיין פּאַזע האָט אונטערגעגעבן פּאַמען עפעס אַ פּרייע דרייסט-
קייט און ער האָט געזאָגט:

— זאָ, פאָטער מיראָן, איז גוט אזוי צו לעבן... אינגאנצן
אויף דער פריי... אָן באַשעפטיקונג, אָן סאָמליע... וואַנדערן, אָט,
ווי דו?

דער פאָטער מיראָן האָט אויסגעהויבן דעם קאָפּ און זיך שטיל
צעלאַכט מיט עפעס אַ ווייכ, קינדערשן שמייכל. זיין גאַנצער פנים,
וואָס איז געווען פאַרברוינט פון ווינט און פון היץ, האָט אַ לייכט
געטאָן מיט דער שיין פון אַן אינערלעכער פרייד. ער איז געווען שוין
נאָר אַן אנדער מענטש — ניט דער פריערדיקער מתפלל און פּרע-
דיקער פון אַ געדעכטיקן לעבן און מורא פאַר גאָט, נאָר אַ גוטער
און פשוטער פּויער, וועמענס ווייכער געלעכטער האָט אויך ביי
פאָמען אַרויסגערופן אַ גוטמוטיקן שמייכל. נאָר אַפּלאַכנדיק און
אַ קוק טוענדיק אויף פאָמען, האָט מיראָן פלויז טיף אַ זיפּן געטאָן
און קורץ געזאָגט:

— ס'איז דען שלעכט...!

— ביסטו, הייסט עס, צופרידן מיט דיין לעבן?

— איך באַלעסטיק ניט גאָטס אויערן מיט מייע תביעות...
נישקשד, מען לעבט! דאָס אַרעמע לעבן — איז גאָטס אמת...
דאָס איז דאָס איינציקע לעבן — פריי פון די ערדישע נעצן...

— אַן איך... — האָט פאָמא אָנגעהויבן ריידן, נאָר איז
באַלד געבליבן שטויין און אנטשוויגן געוואָרן. אין זיינע אויערן
האָט נאָך אַלץ געקלינגען דער דאָזיקער אייבערדיקער פריילעכער
געלעכטער...

— פאַרוואָס ביסטו אַוועק פון דער היינטיקער וועלט?
האָט ער ענדלעך אַ פּרעג געטאָן נאָך זיין שטילשווייגן.

— פּרעמדע צרות אַרט ניט מייע פרידער... — האָט מיראָן
רויך געענטפערט און באַקוקנדיק די קאָזשע מיט אַן אויסמערק-
זאָמען, פאַרשנדיקן בליק, האָט ער פאַרענדיקט מיט אַ ביטולדיקער באַ-
דויערהינג:

— ווי זיי האָבן דאָס אָנגעפּוּט! פאַפּצן זיך, באַצירן זיך פון
דרויסן, אָבער אינעווייניק איז נאָך אַלץ די זעלבע מזמאת...

— יאָ... — האָט פאָמא אַויסגעצויגן, קוקנדיק אין פענס-

סער - איז דיר הייסט עס נאָם צו וואָגלען? ס'איז פריי איינער
אלײן אזוי צו לעבן?

- עך, ברודער מינער! - האָט דער וואָגלער שטיל אױס-
גערופֿן, צורוקנדיק זיך צו פּאָמען און אריינקוקנדיק אים אין
געזיכט צארט און אומעטיק. - איך פיל - אז דיין נשמה איז
צערודערט... אמת?

פּאָמא האָט שווייגנדיק געשאַקלט מיטן קאָפּ און מיט דער-
וואַרטונג געקוקט אויף זיין מיטשמועסער. ביי מיראַנען האָט דאָס
פנים גענלאָנגט מיט אַ שטילער פרייד. ער האָט זיך מיט דער
דאָנט צוגערירט צו פּאָמעס קני און גערעדט מיט אַ פּאַרשטיקער
שטים:

- שטופּ אַוועק פון זיך דאָס ערדישע, ווייל ס'איז נישט דערין
קיין זיסקיט. איך זאָג אן אמת וואָרט, - טרעט אָפּ פון דאָס בײַ.
גערענקט, ס'ווערט געזאָגט: „וואויל איז דעם מאָן, וואָס הערט
דיך נישט צו צום ראָט פון די רשעים און שטייט נישט אויפֿן וועג
פון די זינדיקע?" דערווייטער זיך פון זי, דערפריש דיין זעל און
איינזאַמקייט און פיל אָן דיין מחשבה מיט גאָט... ווייל נאָר דאָס
טראַכטן וועגן גאָט קאָן ראַטעווען דעם מענטשן פון אַלע אים-
גליקן...

- נישט דאָס! - האָט פּאָמא זיך אָפּגערופֿן. - נישט דאָ-
טעווען זיך דאַרף איך. צי האָב איך דען אַוויפֿיל געווינדקט? אַג-
דערע אפשר... איך דאַרף נאָר פאַרשטיין...

- וועסט אױך פאַרשטיין, אױב דו וועסט זיך אָפּשיידן פון
דער וועלט... גיי ארויס אויפֿן פרייען וועג, אויף די פעלדער, אויף
די סטעפעס, אויף די שלאַכטן, אויף די בערג... גיי ארויס און קוק
אָן די וועלט פון דער פריי, פון דער ווייט...

- אָט! - האָט פּאָמא אױסגעשריען. - אָט דאָס אייגענע מיין
איך אױך... פון דער זייט זעט מען בעמער!

נאָר מיראַן האָט נישט געלייגט קיין אַכט אויף זינע רייד,
ער האָט גערעדט אזוי שטיל, ווי ס'וואָלט זיך געהאַנדלט וועגן אַ
גרויסער געהיימעניש, וואָס איז פּאַקאַנט בלויז אים, דעם וואָנדע-
רער:

— די אלטע וועלדער ארום דיר וועלן זיך צערוישן מיט זיכע קולות וועגן גאָטס חכמה; גאָטס פייגעלעך וועלן דיר זינגען וועגן זיין הייליקן שם, און די גראָזן אין סטעפּ וועלן דיר הויכערן מיט קטורת פון דער געהייליקטער גאָטס מוטער...

דעם וואָלערס שטים האָט זיך האָ אוימגעהויבן און גע- ציטערט פול מיט געפיל, דאָ זיך צוריק אַראָפּגעלאָזט צו אַ סודותדיקן טעפּטשען. ער איז ווי געוואָרן יונגער: זיינע אויגן האָבן געשיינט אזוי זיכער און קלאַר, און זיין גאַנצער פנים האָט גע- גלאַנצט מיט אַ גליקלעכן שמייכל פון אַ מענטש, וועלכער האָט געפונען אַן איסוענג פאַרן געפיל פון זיין פרייה און יובלם אויס- גיסנדיק איר.

— און יעדער גרעוועלע שלאָגט גאָטס האַרץ; יעדע באַשע- פעניש, צי און דער לופט, צי אין וואַסער, אָטעמט מיט זיין הוי- ליקן גייסט: אומעמוס לעבט גאָט דער האַר, יעווס קריסטוס; סאַר אַ שיינקייט אויף דער ערד, אויף די פעלדער און אין די וועלדער; ביסמל געווען אויפן קערזשעניק? אַ שטילקייט איז דאָרט אַן אוימגעוויינלעכע, די ביימער, די גראָזן — פון גן-עדן...

פאַמא האָט געהערט, און זיין פאַרשטעלונג, געפאַנגען פון שטיילן, באַצויבערנדיקן דערציילן, האָט געמאַלט פאַר אים די דאָ- זיקע ברייטע פעלדער און געדיכטע וועלדער, פול מיט שיינקייט און שטילקייט, וועלכע באַרוקט די נשמה...

— קוקסט אין הימל, לינגדיק ערגעץ אונטער אַ קשאַק, און דער הימל לאָזט זיך אינגאַנצן אַרומטער צו דיר, ווי ער וואָלט דיך וועלן אַרומנעמען... אויף דער נשמה איז וואַדעס און פריי- דיק — שטייל, סוויילט זיך דיר עפעס קיין זאך נישט, ביסט גאָר- נישט נישט מקנא... און סווייזט זיך דיר דאָן אויס, אַז אויף דער גאַנצער ערד — ביסטו בלוז און גאָט...

דער וואָלער האָט גערעדט, און פאַמען האָבן זיין שטים אין זיין זינגנדיקע שפראַך דערמאָנט די וואונדערלעכע מעשהלעך פון דער אלטער מומע אַנפּיסאַ. ער האָט זיך געפילט אזוי, ווי ער וואָלט, נאָך אַ לאַנגן וועג אין אַ הייסן טאַג, געטרונקען אַ היינעם און קילן געטראַנק פון אַ וואַלדיק טייכל, — אַ געטראַנק דורכגענומען

מיטן ריח פון גראָזן און בלוֹמען וועלכע ווערן פון אים גע-
וואָשן... פאַר אים האָבן זיך אליין ברייטער פונאַנדערגעוויקלט העלע
בילדער: אַזאַ איז אַ שמעגעלע אין אַ געדיכטן וואַלד; דורך די
ביימערצווייגן דרינגען דורך דינע שטראַלן פון דער זון און צי-
פערן אין דער לופט און אונטער די פיס פון וואַנדערער... שיצמעקט
געשמאַק מיט שוועמלעך און צעפוילטע בלעטער; אַ האַניק-ריח
פון בלוֹמען, אַ געדיכטער חוסט פון סאַטנעס רויכערט זיך אומגע-
זען אין אַוויר און דרינגט אַרײַן אין ברוסט מיט אַ וואַרעמען, זאַמן
שטראַם... אַרום איז אַ שטילקייט: בלויז די פייגלען זינגען, אין
די שטילקייט איז אַזוי פישופדיק, אַז ס'ווייזט זיך אים - אַז אײך
אין דיין ברוסט זינגען פייגלען... די גייסט, ניט אײלנדיק זיך, און
דיין לעבן גייט אײך, ווי אַ חלום...

און דאָ איז אליין אַרומגעכאַפט מיט אַ גראָען, טױטן געפיל און
מיר וואַרפן זיך אין אים אָן אַ וועג, בענקענדיק נאָך פרייהייט און
ליכט. אַזאַ האָט מען אונטן גענומען זינגען, מיט קיים הערנדיקע
קולות, עפעס האַלב אַ ליר, האַלב אַ תפילה. ווידער שרייט האַרט
עמעצער, שילט זיך, און מען זוכט אליין אַ וועג:

— זי-בן מיט אַ האַלב... זי-בן!....

— און דו האַסט וועגן קיין זאך ניט קיין זאָרג, — האָט דער
וואַגלער, ווייטער גערעדט און זיין שטים האָט געפליסט, ווי אַ
שמראָם, — אַ שטיק ברויט ניט מען אומעמוס; אין וואָס נאָך
איז דיר, אַ פרייען זאָג — נייטיק? אײף דער וועלט לייגן זיך די
זאָרג, ווי קייטן אײף דער נשמה...

— גוט רעדסטו! — האָט מיט אַ זיפן געזאָגט פאַמאַ.

— ברודער מיינער, מיינער! — האָט שטיל אױסגערופן דער
וואַגלער, זיך נאָך געענטער צורוקדוק צו אים. — אײב דיין נשמה
האַט הערנדיקט, אײב זי בעט זיך אײף דער פרוי — אין פאַרשליפער
זי ניט מיט געוואַלד, הער זיך צו צו איר שטים... ניטאָ אײף דער
וועלט, אין איר רייזן קיין שום שיינקייט און הייליקייט — צוליב
וואָס זאָל מען זיך אונטערזאָרפן איר געזעץ? אין יאָאָן זלאַטאָוסט
ווערט געזאָגט: די אמתע שכינה איז דער מענטש! שכינה איז אַ

יידיש וואָרט און פּאַטייט – דאָס הייליקסטע פון אַלע הייליקסטע...
דאָס הייסט...

דער צעצויגענער ברום פון טרויב האָט פאַרמיינט דעם וואַלדערס
שטום. ער האָט זיך אַיינגעהערט, האָט זיך האַסטיק אויסגעדוויבן
פון דער סאָפּע און זיך אָפּגערופּן:

– דאָס פייסט מען צום האַפּן... איך דאַרף דאָ אַראָפּשטייגן! נו,
אַדע, ברודערל! זאָל דיר גאָט געבן שטאַרקייט און פּרז צו קענען
האַנדלען לויט דעם ווילן פון דיין נשמה! אַדע, טייערער!
ער האָט זיך נידעריק גענויגט פאַר פּאַמען. ס'איז געווען עפעס
ווייבלעך צאַרטס און ווייכס אין זיינע אָפּשייד-ווערטער און אין זיין נויגן
זיך. אויך פּאַמאָ האָט זיך נידעריק גענויגט צו אים, גענויגט זיך און
פאַרהליווערט געבליבן שטיין מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן קאָפּ, אָנשפּאַרן-
דיק זיך. מיט דער האַנט אָן מייש.

– וועסט זיין אין שטאַט, קום אַריין צו מיר... – האָט ער
געבעטן דעם וואַלדער, וועלכער האָט שוין שנעל אַרריי געטאָן
דאָס הענטל פון מיר.

– איך וועל אַריינקומען! – איך וועל קומען... אַדע. זאָל
דיך קריסטוס היטן...

ווען דער דאַמפּער האָט זיך מיטן זייט אַזעין געטאָן אָן האַפּן,
איז פּאַמאָ אַרויס אויף דער גאַלעריע און גענומען קוקן אונטן אין
נעפל. איבער די בריקלעך פון דאַמפּער זיינען געגאַנגען מענטשן,
נאָר צווישן די דאָזיקע מינקעלע געשטאַלטן, אַרומגעוויקלט מיט אַגע-
דיכטער פינסטערניש, האָט ער ניש דערקענט דעם וואַלדער. אַלע,
וועלכע זיינען אַראָפּ פון דאַמפּער, זיינען געווען אומקלאָר און אַלע
זיינען זיי שנעל פאַרשוואַנדן פון אויב, ווי זיי וואַלטן צעגאַנגען אין
דער גראָער פייכטיקייט... מען האָט ניש געזען, ניש דעם ברעג, ניש
קיין שום פעסטעס. דער האַפּן האָט זיך געוויגט פון אויפרודערונג,
וואָס דער דאַמפּער האָט פאַרשאַפט, איבער אים האָט זיך געשאַקלט
אַגעלבער פלעק פון אַלאַטערן, דער גערויש פון די טריט און דאָס
מענטשלעך געווימל איז געווען, ווי פאַרשטיקט...

דער דאַמפּער האָט אָפּגערודערט און זיך פּאַמעלעך גערירט אין
די כמאַרעס. דער וואַלדער, דער האַפּן, דער געמומל פון די מענטשלעכע

קולות — אלץ איז פלוצלונג נעלם געוואָרן, ווי אַ תּלום, און ס'איז
וידער איבערגעבליבן בלויז דאָס געדיכטע געוועב און דער דאַמפּער,
וועלכער האָט זיך געדרייט אין אים. פּאַמאָ האָט געקוקט פּאַראַוויס
אין דעם טויטן ים פון נעפל און געטראַכט וועגן בלאָען ריינעם און
צערטלעך-וואַרעמען הימל — וואו איז ער?

אויף מאַרגן נאָך האַלבנאַנט איז פּאַמאָ שוין געזען אין יע-
זשאַווס צימער און אויסגעהערט שטאַמישע ניס פון זיין חבר.
יעזשאַו איז אַרויפגעקראַכן אויפן מיט, וואָס איז געווען פּאַרוואַרפּן
מיט צייטונגען, און וויגנדיק מיט די פּיס דערציילט:

— ס'האָט זיך אָנגעהויבן אַ וואַל-קאַמפּאַניע... די סוחריםשאַפּט
שטעלט אַרויס אַלס שטאַט-פרעזידענט דיין מייף-פּאַטער... דעם
אַלטן מחבל! ווי אַ מחבל איז ער — אומשטאַרבּלעך... כאַטש, ס'קען זיין,
אויס איז שוין געוואָרן אַנדערהאַלבן הונדערט יאָר. זיין טאַכטער
מאַכט ער חתונה פאַר סמאָלינען... דו געדענקסט דעם רויטן! וועגן
אויס רעדט מען, אַז ער איז אַן אָרנטלעכער מאַן... נאָר לויט היינטיקע
צייטן רופט מען אַן אַלס אָרנטלעכע לייט אויך קלוגע אויסוואַרפּן...
זייל קיין מענטשן — זיינען ניטאָ! אַפּריקאַשאַ האַלט זיך איצט פאַר
אַ פּאַרגעשריטענעם מענטשן, ער האָט שוין באַוווּן אַריינצובאַקומען
זיך אין דער אינטעליגענטישער געזעלשאַפּט, האָט עפעס ערגעץ
געזעפּן אַ נרבה — איז זיך באַלד אַרויסגערוקט. לויטן פרעזן — איז
ער אַ זשוליק פון ערשטן גראַד, אָבער ער וועט שפּילן אַ ראָלע,
מחמת ער באַזיצט אַ געפּיל פון מאַס. נ-יאָ, ברודער, אַפּריקאַשאַ —
איז אַ ליבעראַל... און אַ ליבעראַלער סוחר — איז אַ געמיש פון אַ
וואַלף און אַ חזיר מיט אַ זשאַבע און אַ שלאַנג...

— כאַפּט זיי אַלעמען דער קאָדיק! — האָט פּאַמאָ געזאָגט,
אַ מאַך טוענדיק גלייכגילטיק מיט דער האַנט. — וואָס פאַר אַ שייכות
האַב איך מיט זיי? וואָס הערט זיך ביי דיר — טרינקסט נאָך אַלץ?
— איך טרינק! פאַרוואָס זאָל איך ניט טרינקען?

דער האַלב אָנגעטאַנענער און צעשוויפּערטער יעזשאַו איז גע-
ווען ענלעך אויף עפעס אַן אַרומגעפליקטן פּויגל, וואָס האָט זיך
נאָר וואָס געריסן מיט אַ צווייטן פּויגל און נאָך ניט באַוווּן קומען
צו זיך פון דער מלחמה-איבערלעבונג.

— איך טרונק, ווייל איך מוז פון צייט צו צייט לעשן דעם פלאם פון מיין באליידיקט הארץ... און דו — פייכטער קארטש, פוילסט אונטער צו ביסלעך?

— איך דארף גיין צום אלטן... — האָט פאָמא געזאָגט קניישטן-דיק דאָס געזיכט.

— איז גיי!

— ס'וויילט זיך ניט... ער וועט נעמען זאָגן מוסר...

— איז גיי ניט...

— איך מוז...

— איז גיי יאָ!

— נו, וואָס לעצעוועסטו? — האָט פאָמא געזאָגט אָן אומצופרי-דענער, — פונקט ווי ס'וואַלט אים אין אמתן געווען פריילעך...

— מיר איז, בנאמנות, פריילעך! — האָט יעזשאָוו אויסגערופן, אראַפּשפּרינגענדיק פון שטול. אַיי, האָב איך דאָס נעכטן איינעם אַ הער דערלאנגט אַ חלק אין בלאַט! איך האָב שפעטער געהערט אַ קלוגן אנעקדאָט: אַ געזעלשאַפט זיצט ביים ברעג ים און פילאַסאָמירט פרייטלעך וועגן לעבן. רופט זיך אָפּ אַ ייד: „רבּותי! צו וואָס בריי-ען אַוויפּיל פאַרשיידנאַרטיקע רייד? איך וועל אייך זאָגן אַלץ מיט איינמאַל: אונזער לעבן איז ניט ווערט קיין קאַפּיקע, אָט ווי דער דאָ-זיקער שטורמישער ים!“

— ע, זאָל שוין זיין גענוג! — האָט פאָמא אַ זאָג געטאָן. — אַגוטן... איך גיי...

— גיי! איך בין היינט גוט געשטימט און קען ניט מיט דיר זיפּען... נאָכמער, ווען דו אליין זיפּעט אויך ניט, נאָר דו כרוקעסט.

פאָמא איז אַוועק, איבערלאָונדיק יעזשאָוו זינגענדיק מיטן גאַנצן גאַנגל:

„Премі въ бар-рабань и — не бойся...“ *

* פויק אין דער פויק און האָב ניט קיין מורא...

„א פויק... ביסט דאך אליין א פויק“... — האָט פאָמאָ מיט
אויפּרענונג אַטראַכט געטאָן, אַרויסגייענדיק נישט אַיילנדיק זיך אויף
דער גאַס.

ביי מאַיאַקינגען האָט אים אויפגענומען ליובאַ. עפעס אַ צע-
רווערטע און אויפגעלייגטע, האָט זי זיך פּלוצלונג באַוווּן לעבן
אים, ריינדיק שנעל:

— דו? מיין גאַט! ווי בלייך דו זעסט אויס... ווי מאַנער... אַ
גוט לעבן, ווייזט אים, פירסטו!

דערנאָך האָט זיך איר פנים אומרוק אויסגעקרימט און זי
האָט פּמעט מיט אַ שעפּטשען אויסגערופן:

— אַך, פאָמאָ! דו ווייסט נישט — אַט!... הערסט? מען קלינגט!
אפּשר — ער...

און דאָס מיידל איז אַרויסגעלאָפּן פון צימער, איבערלאָזנדיק
נאָך זיך אין לופט דאָס גערויש פון איר זיידן קלייד און יעס צע-
טומלטן פאָמען, וועלכער האָט נאָך נישט באַוווּן איר אַפילו צו
פרעגן, וואו דער פאָמער איז? יאָקאָוו טאַראַסאָוויטש איז געווען אין
דער היים. יום-טובדיק אָנגעטאָן, אין אַ לאַנגן פּראַק מיט מעדאַלן אויף
דער ברוסט, איז ער געשטאַנען אין טיר מיט צעשפּרייטע הענט,
אַנהאַלטנדיק זיך אָן די לייסטן. זיינע גרינע אייגעלעך האָבן דורכ-
געדונגען פאָמען, און דערשפּירנדיק אויף זיך זייער בליק, האָט ער
אויפּגעהויבן דעם קאַפּ און זיך באַגענגט מיט זי.

— גוטמאָרגן, פיינער מאַן! — האָט דער אַלטער אויסגערעדט,
שאַקלענדיק מיט פאַרוואַרף מיטן קאַפּ. — פּונדאָנען באַוויליקט איר
צו קומען? ווער האָט דאָס פון אַיך דאָס פעטס אויסגעוויגן? אַ
חזיר זוכט אַ לוזשע, און פאָמאָ — וואו ס'איז ערגער.

— קיין אַנדערע ווערטער האָט איר נישט פאַר מיר? — האָט
פאָמאָ ברוגולעך אַ פרעג געטאָן, קוקנדיק אויפן אַלטן פון דער זייט.
און פּלוצלונג האָט ער דערזען, אַז דער טויף-פאָמער האָט זיך
אינגאַנצן אַטרייסל געטאָן. זיינע פיס האָבן זיך אַוואַקל געטאָן, די
אויגן האָבן גענומען פינטלען און די הענט האָבן זיך מיט אַנשטרענג-
זונג אַיינגעשטעמעט אין די לייסטן. פאָמאָ האָט זיך אַלאָ גע-
טאָן צו אים, רעכענענדיק, אַז דעם אַלטן איז נישט גוט געוואָרן, נאָר

יאקאוו טאראסאווויטש האָט מיט אַ הייזעריקער, נעסדוקער שטימ
אגעשריי געמאָן:

— ריר מיך נישט אָן... גיי אוועק...

און זיין פנים האָט אָנגענומען אַ געוויינלעכן אויסדריק...
פאַמאַ האָט אָפּגעטראָטן צוריק און זיך אָנגעשטויסן פנים-אל-
פנים מיט עפעס אַ נישט-הויכן און קיילעכדיק מענטשל, וועלכער האָט
פאַגריסט מאַיאַקניען מיט אַ כריפענדיקן קול:
— גוט-מאָרגן, פאַפּאַשא!

— גוט-מאָרגן, טאראס יאקאוו לעוויטש, גוט מאָרגן... — האָט
געענטפערט דער אלטער, נויגנדיק זיך און שטייכלענדיק פאַר-
לאָרן און נישט צונעמענדיק די הענט פון די לייסטן.

פאַמאַ האָט אַ מוטשטישער אָפּגעטראָטן אָן אַ זייט, געוועזט זיך
אין פאַטעל און פאַרשטיינערט פון נייגעריקייט, גענומען קוקן מיט
ברייט-צעעפנטע אויגן אויף דער פאַגעגעניש פון פאַטער מיטן זון.
שטייענדיק אין טיר, האָט דער פאַטער פונדערדערגעווינט זיך
מיט זיין קרענקלעכן גוף, האַלטנדיק זיך מיט די הענט אָן די לייסטן
און דעם קאָפּ אויף אַ זייט, האָט ער מיט צונויפגעזשמורעמע אויגן
שווייגנדיק געקוקט אויפן זון. דער זון איז געשטאַנען אַ טריט דריי
פון אים, מיט אַ הויך אויפגעהויבענעם קאָפּ, וואָס האָט שוין אָנגעהויבן
גראָ ווערן. מיט פאַרכמורעמע ברעמען און מיט גרויסע טונקעלע
אויגן האָט ער געקוקט אויפן פאַטער. זיין שוואַרץ-שפיציק בערדל
און זיינע קליינע וואַנצעס האָבן געצוקט אויפן טרוקענעם פנים, מיטן
געקאַרפטן נאָז, ווי ביים פאַטער. דער קאַפּעליוש האָט אויך גע-
צושערט ביי אים אין האַנט. הינטער זיין רוקן האָט פאַמאַ דערזען
דאָס בלייכע, דערשראָקענע און פריילעכע פנים פון ליובעץ — זי האָט
געקוקט אויפן פאַטער מיט תחנונימדיקע אויגן און ס'האָט זיך געדוכט,
אַז זי וועט פאַלד אַ געשריי טאָן. אייניקע רגעס האָבן אַלע געשוויגן
און זיך נישט גערירט פון אַרט, דערדריקט פון דער גרויסקייט פון
דעם, וואָס זיי האָבן איבערגעלעבט. דאָס שווייגן האָט צעשמערט די
שטילע, אויסטערליש הייזעריקע און צאפּלדיקע שטימ פון יאקאוו
מאַיאַקין:

— ביסט אַלט געוואָרן, טאראס...

דער זון האָט אַ שווייגנדיקער געשמייכלט דעם פאָטער אין פנים און מיט אַ שנעלן בליק אים באַטראַכט פון קאָפּ ביז די פיס. אַפרייסנדיק די הענט פון די לייסן, האָט דער פאָטער אַ שפּאַן געמאַן צום זון – און זיך אָפּגעשטעלט, ווערנדיק פּלוצלונג פאַר-וואַלקנט. טאַראַס מאַיאַקין איז דאָן מיט אַ גרויסן שפּרייז צוגעקומען צום פאָטער און אויסגעשטרעקט צו אים אַ האַנט.

– נו... לאַמיר זיך צעקושן... – האָט דער אַלטער שטיל פאַרגעלייגט.

בידע אַלטע האָבן זיך קאָנוואַרטירט אַרומגעקלאַמערט מיט די הענט און זיך שטאַרק צעקושט און דאָן אָפּגעטראָטן איינער פון צווייטן. די קנייטשן פון עלטערן האָבן געציטערט, דאָס טרוקענע געזיכט פון יינגערן איז געבליבן אומבאַוועגלעך, פּמעט שטרענג. דער קוש האָט גאַרנישט געענדערט אין דער אויסערלעכער זייט פון דער פּצענע, ליובאַ האָט זיך פון פרייד צעוויינט און פאַמאַ האָט זיך אומגעלוימפערט געדרייט אין פאָטעל, פילנדיק, אַז עס פאַרפעלט אים אַמעס.

– עך... קינדער... ניט די פרייד פון מיין האַרץ זייט איר – נאָר זיינע וואונדן... – האָט זיך מיט אַ קלינגענדיקער שטים באַקלאַגט יאַקאָוו טאַראַסאָוויטש, און קענטיק, ער האָט אַ סך אַריינגעלייגט אין אַט די רייד, מחמת פאַלד נאָכדעם האָט ער אויפגעשיינט, איז גע-וואָרן מונטער און האָט זיך לעפּעדיק אָפּגערופּן, ווערנדיק זיך צו דער פּאָכטער:

– נו, דו ביסט זויער געוואָרן פון זיסקייט? אַיידאַ – גיי גרייט עפעס צו פאַר אינגו... טיי און נאָך עפעס... מירן מכבד זיין דעם פאַרבלאָנדזשעטן זון! דו האָסט געוויס, אַלטיטשקער, פאַר-געסן וואָס פאַר אַטאַטן דו האָסט?

טאַראַס מאַיאַקין האָט מיט אַ פאַרטראַכטן בליק אין זיינע גרויסע אויגן געקוקט אויפן פאָטער און געשמייכלט, אַ שווייגנדיקער, אָנגעמאַן אין שוואַרצן, צוליב וואָס די גראַע האָר אויפן קאָפּ און אין דער פּאַרד זיינען געווען נאָך בולטער...

– נו, זעין זיך! דערצייל – ווי האָסטו געלעבט, וואָסטו גע-

מאָן? ... וואוהין קוקסטו? האָ! דאָס איז מײן טױף-זון... אינגאָס
 גאַרדעיעווױס זון, פּאַמאַ... געדענקסטו אינגאָס?
 — איך געדענק אליץ — האָט טאַראַס געזאָגט.
 — האָ? דאָס איז גוט... אויב דו פאַרמיסט זיך ניט... האָסט
 חתונה געהאַט?
 — אָן אלמן...
 — קינדער האָסטו?
 — עשטאַרבן... געווען צוויי...
 — אַ שאָד... איך וואָלט געהאַט אייניקלעך...
 — מען קען פאַרדייכערן? — האָט טאַראַס געפרעגט ביים
 פּאַמער.
 — ביטע!... זע נאָר, — ציגאַרן רויכערט ער...
 — איר האָט דאָס ניט ליב?
 — איך? טו, וואָס דו ווילסט, מיר איז אליץ איינס... צו דאָס, וואָס
 איז פּריציזש בין איך אַזוי זיך... ווען ניט איז אַ ציגאַר...
 — צוליב וואָס זיך שמעלן נידעריקער פאַר די פּריציזים? —
 האָט טאַראַס שמייכלענדיק געזאָגט.
 — איך שמעל זיך דען נידעריקער? — האָט דער אַלטער אויס-
 גערופן. — איך האָב דאָס פשוט אַזוי געזאָגט... מיר איז קאַמיש...
 ס'איז אָן אַנשמענדיקער אַלטימשקער, מיט אָן אויסלענדישער פּאַרד,
 און מיט אַ ציגאַר צווישן די ציין... ווער איז דאָס? מײן זונעלע...
 כע-כע-כע! — דער אַלטער האָט אַ שטורכע געמאַן טאַראַסן אין פּלייצע
 און אַפּגעשפּרונגען פון אים, ווי ער וואָלט זיך דערשראָקן. צי ער פּרייט
 זיך אפּשר ניט צו פּרי, צי פּאַציט ער זיך ווי ס'פּאַדאַרף צו זיין צום דאָזיקן
 גרויען מאַן? און ער האָט מיט אַ פּראַגע און מיט חשד אַ קוק
 געמאַן אין זונס גרויסע אויגן, אַרומגערינגלט מיט געלבלעכע בערגלעך.
 טאַראַס האָט געשמייכלט דעם פּאַמער אין פנים מיט אַ העם-
 לעכן, וואַרעמען שמייכל און אַ פאַרקלערטער זיך אָפּגערופּן:
 — אָט אַזעלכן געדענק איך אײך... אַ פּריילעכן און לעבעדיקן...
 ווי איר וואָלט זיך פאַר די יאָרן אַ האָר נישט געענדערט...
 דער אַלטער האָט זיך שטאַליץ אויסגעגלייכט, און אַ זעין טוענ-
 דיק מיטן פּויסט זיך אין ברוסט פּאַמאַנט:

— איך — וועל זיך קיינמאל ניש ענדערן!... ווייל איבערן מענטש, וואָס ווייס זיין ווערט, האָט דאָס לעבן ניש קיין מאַכט! אזוי — האָ? — אָהאָ! ס'זאָר אַ שטאַלצער איר זייט...

— אין זיין געראַטן, קענטיק! — האָט מיט אַ ביטערער גרימאָסע גערעדט דער אַלטער. — ביי מיר, ברודער, האָט דער זיין זיבעצן יאָר געשוויגן פון שטאַלצקייט...

— דאָס איז דערפאַר, ווייל דער פאַטער האָט אים ניש גע-וואָלט אויסווערן... — האָט טאַראָס דערמאָנט.

— מילא! מאלע וואָס איז געווען... גאָט אַליין ווייס ווער פאַר וועמען איז שולדיק... ער, דער גערעכטיקער, וועט דאָס זיך זאָגן, וואָרט! אָבער איך וועל שווייגן... איצט איז ניש די צייט פאַר מיר צו ריידן וועגן דעם... דו זאָג מיר אָט וואָס — מיט וואָס האָסטו זיך די גאַנצע צייט פאַרנומען? ווי אזוי ביסטו אויפן סאַדע-זאַוואָד אָנגעקומען? ווי האָסטו זיך דערשלאָגן צו אַ מענטש?

— אַ לאַנגע געשיכטע! — האָט טאַראָס אָפּוויפּצנדוק געזאָגט, און אַרױסלאָזנדיק פון מױל אַ געדיכטן רױך, האָט ער, ניש אַייל-דיק, אָנגעהויבן: — ווען איך האָב באַקומען די מעגלעכקייט צו לעבן אויף דער פּרױ, בין איך אָנגעקומען אין דער קאַנטאַר פון פאַרוואַלטער איבער רעמעוואָוס גאַלדנרויבן...

— איך קען זיי... זיי זיינען די דייכסטע מענטשן! דרױ פּרױ-דער זיינען זיי... איך קען זיי אַלעמען! איינער איז — אַ פאַרזעע-ניש, דער צווייטער — אַ שוטה, און דער דריטער — אַ קאַרער...

— צוויי יאָר צייט האָב איך געדינט ביי אים... און דערנאָך האָב איך חתונה געהאַט מיט זיין טאָכטער... — האָט מיט אַ כּרױפּעדיקער שטים פאַרנעזעצט טאַראָס מאַיאַקין.

— מיטן פאַרוואַלטערס? ניש נאַריש...

טאַראָס האָט זיך פאַרטראַכט און אַנטשוויגן געוואָרן. דער אַל-טער האָט אַ קוק געטאָן אויף זיין טרויעריק געזיכט — און פאַר-שטאַנען דעם זיין.

— מיט דער ווייב, הייסט עס, האָסטו גוט געלעבט... — האָט ער געזאָגט. — נו, וואָס-זשע? דער מױטער — איז אין גן-עדין,

אין דער לעבעדיקער שפילט ווייטער... דו ביסט נאך ניט אויף
 אלט... שוין לאנג אן אלמן?
 — דאס דריטע יאָר....
 — אזוי... און ווי קומסטו צו די סאָדע?....
 — דאָס איז דעם שווערס זאָואָד...
 — אַהאָ! וויפיל באַקומסטו?
 — אַרום פינף טויזנט...
 — מ... ניט קיין האַרטער ביסן! נײַ-אַ-אַ! אָט נאָ היר אַ קאַ-
 טאַרזשניק!
 טאַראַס האָט אַ קוק געטאָן אויפן פאַטער מיט אַ פעסטן בליק
 אין טרוקן געפרעגט אים:
 — איבעריקום — פונדאָנען נעמט איר דאָס, אז איך בין
 געווען אויף קאַטאַרגע?
 דער אַלטער האָט אַיך אַ קוק געטאָן אויפן זון מיט איבער-
 דאַשונג, וואָס איז גיך פאַרביטן געוואָרן ביי אים אויף פריד:
 — ווי-זשע?... ניט געווען?... אַי זאָל אַיך! הייסט עס —
 וואָס-זשע? די באַליידיק זיך ניט! מען קען זיך דען פונדאָ-דע-קלייבן?
 מען האָט געוואָגט — סיביר! גי און דאַרט — איז דאָך אַ קאַ-
 טאַרגע...!
 — פּדי איינמאָל פאַר אַלעמאָל צו מאַכן דערמיט אַ סוף, —
 האָט טאַראַס ערנסט אין איבערצייגנדיק געוואָגט, פאַטשנדיק מיט די
 הענט איבער די קני — וועל איך איצט דערציילן, ווי דאָס איז אַלין
 געווען. איך בין געווען פאַרשיקט אין סיביר אויף זעקס יאָר און
 האָב די גאַנצע צייט פון דער פאַרשיקונג געלעבט אין לענער
 פּערג-קריין... אין מאַסקווע בין איך געזעסן אין טורמע אן ערך צען
 חדשים... אָט דאָס איז אַלין!
 — אזוי! מונדעסטוועגן ע... וואָס-זשע פאַטייט דאָס? — האָט
 יאַקאָוו טאַראַסאָוויטש צעטומלט און פריידיק געמורמלט.
 — און דאָ האָט מען פאַרשפּרייט אָט דעם אומגעלומפּערטן
 קלאַנג...
 — שוין אין אמתן — אַן אומגעלומפּערטער! — האָט דער
 אַלטער געוואָגט מיט אַ פאַרדראָס.

— און מען האָט מיר שוין איינמאל זייער אָנגעוואַלצן...
 — ווי? טאַקע?
 — יאָ... איך האָב גענומען פירן מיין געשעפט... און פאַר-
 לאָרן דעם קרעדיט צוליב דעם...
 — טפּוּ! — האָט יאַקאָו מאַיאָקין ביז אַ שפּיי געטאַן, — אַך, דו אַשטדאַ! זע נאָר!

אַינהערנדיק זיך די גאַנצע צייט אויפּמערקזאַם צום שמועס פון די מאַיאָקיןס, און באַטראַכט:דיק מיט אַזאַזשונג דעם געקן-מענעם, איז פּאַמאַ געוועסן אין זיין ווינקל און אויפּגערייט געפּינעלט מיט די אויגן. דערמאָנענדיק זיך לויבאַווס פּאַצונג צום ברודער און געפּינענדיק זיך ביז אַ געוויסער מדרגה אונטערן אַינ-דרוק פון אירע דערציילונגען וועגן ברודער, האָט ער דערוואַרט צו דערוען אין זיין פנים עפעס אומגעוויינלעכס, ניט ענלעכס אויף די געוויינלעכע מענטשן. ער האָט געטראַכט, אַז טאַראַס רעדט ווי ס'איז אַנדערש, איז אויך אָנגעטאַן אַנדערש, און בכלל איז ער ניט דאָס, וואָס אַנדערע מענטשן. אין דאָ איז פאַר אים געווען אַ סאָלידער, פּו-לער מאַן, שטרענג געקליידט, מיט שטרענגע אויגן, זייער ענלעך לויטן פנים אויפן פּאַטער, מיטן איינציקן אונטערשייד, וואָס ער רויכערט סיגאַרן און האָט אַ שוואַרץ בערדל. ער רעדט קורץ, זאַכ-לעך, וועגן איינפאַכע געוויינלעכע זאַכן — וואו איז דען ביי אים דאָס אויסערגעוויינלעכע? אַט האָט ער אָנגעהויבן דערציילן דעם פּאַ-טער וועגן די גינסטיקע פּאַדינגונגען פון סאַדע-אויסאַרבעטונג... אויף קאַטאַרגע איז ער ניט געווען — לויבאַוו האָט געלייגט: און פּאַ-מען איז געוואָרן אָנגענעם, ווען ער האָט זיך פּאַרגעשטעלט, ווי ער וועט ריידן מיט לויבאַוו וועגן איר ברודער.

זי האָט זיך אָפּט באַוווּן אין מיר, בעתן געשפרעך פון פּאַטער און ברודער. איר פנים האָט געשיינט פון גליק, און אירע אויגן האָבן מיט התפעלות באַטראַכט טאַראַסעס שוואַרצע פיגור, אָנגעטאַן אין אזאַ אויסטערלישן, גראַבן פּראַק, מיט קעשענעס ביי די זייטן און מיט גרויסע קנעפּ. זי איז גענאַנגען אויף די שפּיי-פינגער, און האָט אַליץ ווי אויסגעצויגן איר האַלז צו דער ריכטיגן פון ברודער. פּאַמאַ האָט מיט אַ פּראַגע אין די אויגן געקוקט אויף

איר, נאָר זי האָט אים נישט באַמערקט, דורכלויפנדיק פאַרביי אים מיט טעלער און פלעשלעך אין האַנט.

סי'האָט זיך געמאַכט, אז זי האָט אַ קוק געטאָן אין צימער גראָד אין דער צייט, ווען איר ברודער האָט דערציילט דעם פאַטער וועגן דער קאַטאַרגע. זי איז געבליבן פאַרגליווערט אויף איר אָרט, האַלטנדיק דעם טאַץ אין די אויסגעצויגענע הענט און געהערט אַליין, וואָס דער ברודער האָט דערציילט וועגן זיין שטראָף, וואָס ער האָט איבערגעטראָגן. זי האָט אויסגעהערט — און איז לאַנגזאַם גע- גאַנגען ווייטער, נישט באַמערקנדיק פאַמעס אַנטשווישן און שפאַטישן בליק, אַ פאַרטיפטער אין זיינע געדאַנקען וועגן טאַראַטן, אַ ביסל אַ פאַלידיקטער, וואָס קיינער פאַמערקט אים נישט, און וואָס זינט טאַראַט האָט אים בעתן אַריינקומען געדריקט די האַנט האָט ער מער אים נישט געשענקט אַפילו קיין איין בליק. — האָט פאַמאַ אויף אַ וויילע אויפגעהערט איינהערן זיך צום געשפרעך פון די מאַיאַקיס, נאָר פלוצ- לונג האָט ער דערפילט, זיי מען האָט אים אַ נעם געטאָן פאַר די פלייצעס. ער האָט אויפגעצאָפלט און איז אויסגעשפרונגען אויף די פיס, שיר נישט אוואַרפנדיק דעם טויפפאַטער, וואָס איז געשטאַנען אַנטקעגן אים מיט אַ געשפאַנטן פנים:

— אָט — וע! אָט דאָס איז — אַ מענטש! אָט דאָס הייסט אַ מאַיאַקין! מען האָט אים געקאַכט אין זיבן קעסלען, מען האָט פון אים אויסגעקוועטשט דאָס פעטס, און ער — לעבט! און ער איז — רייך! פאַרשטאַנען? אָן שום הילף... איינער אַליין האָט ער זיך דערשלאָגן צו זיין פלאַץ און ער איז — שטאַלין! דאָס הייסט — אַ מאַיאַקין. אַ מאַיאַקין פאַטייט אַ מענטש, וועלכער האַלט זיין גורל אין זיינע אייגענע הענט... פאַרשטאַנען? לערן זיך: קוק אויף אים!... צווישן הונדערטער וועסטו אַזעלכן נישט געפינען, זיך צווישן טויזנטער... וואָס? איז ווייס-זשע: מאַיאַקיןען וועסטו פון אַ מענטש נישט איבערשמידן נישט אין אַ טייוול, נישט אין אַ מלאך... אַ געטראָפּענער פון אָט דעם ווילדן אַנגריף, האָט זיך פאַמאַ פאַרלאָרן און נישט געוואוסט, וואָס ער זאָל זאָגן דעם אַלטן, אַלס ענטפער אויף זיין שרייעדיקער באַרימער. ער האָט געזען, אז טאַראַט הייכערט זיך הויך זיין סיגאַר, קוקט אויפן פאַטער און די

ווינקלען פון זיינע ליפן ציטערן-אויף פון א שמייכל. זיין פנים איז
גדלותדיק-צופרידן און זיין גאנצע געשמאלט איז עפעס אזוי פרי-
ציש-גאוהדיק. דעם אלטנס שמחה האָט אים ווי הנאה געמאָן.
און יאָקאָוו טאַראַסאָוויטש האָט אים מיט די פינגער געטאָר-

קעט אין ברוסט און ווייטער גערעדט:

— איך קען אים ניט, מיין זון... ער האָט פאַר מיר ניט גע-
עפנט זיין האַרץ... צווישן אונז איז אפשר אויסגעוואַקסן אַזאַ
וואַנט, וואָס ניט נאָר אַן אַרלעך וועט זי ניט קענען איבערפליען,
נאָר דער טייוול אַליין וועט זי ניט אַריבערקריכן... אפשר, קען זיין,
האָט זיין בלוט שוין אזוי איבערגעקאָכט, אַז ס'איז ניט געבליבן
דאָרט אפילו קיין ריח פון פאַטער... אָבער ער איז — אַ מאַיאַקן!
אין דאָס שפיר איך גלייך... איך מיל דאָס און זאָג: זיי מוחל היינט
דיין קנעכט, רבינו-של-עולם...

דעם אלטן האָט זיין התפעלות געוואָרפן אינגאנצן ווי אין
א קדחת און ער האָט ווי אונטערגעטאַנצט, שטייענדיק פאַר פאַטער.
— נו, פאַרויקט זיך, פאַטער! — האָט טאַראַס זיך אָפגע-
רופן, אויפהייבנדיק זיך ניט אַייליק פון שטול און צוגייענדיק צום
פאַטער. — צו וואָס צעטומלען אַ יונגמאַן? קומט, לאַמיר זיך זעצן...
ער האָט מיט ביטול אַ שמייכל געטאָן צו פאַטער, און גע-
מענדיק דעם פאַטער אונטערן האַנט, אים צוגעפירט צום טיש...
— איך גלייב אין בלוט! אין קרוביש בלוט... — האָט יאָקאָוו
טאַראַסאָוויטש גערעדט. — אין דעם שמעקט די גאנצע קראַפט: מיין
פאַטער, געדענק איך, פלעגט מיר זאָגן: יאַשקאַ! דו פיסט מיין אמתע
בלוט! אַט... ביי די מאַיאַקנים איז דאָס בלוט אַ געדיכטע... זי
גיסט זיך איבער פון עלטערן צו עלטערן, און קיין שום ווייב וועט
דאָס בלוט קיינמאַל ניט צעמישן... נו, מירן אויסטרינקען שאַפּפאַ-
ניער! מירן טרינקען! נו, איז גוט! דערצייל מיר נאָך... דערצייל מיר
וועגן זיך... ווי לעבט מען דאָרט אין סיביר?

און ווידער האָבן זיך דעם אלטנס פּרעגנדיק אויגן, ווי אַ
דערשראָקענער און אויסגעניכטערטער פון עפעס אַ געדאַנק, צייט-
געקוקט אין זיין זונס פנים, און פאַלד, אין עטלעכע רגעס אַרום,
האַבן די גענויע, אָבער קורצע תשובות פון זון ווידער דערוועקט

אין אים א רוישיקע פרייד. פאמא האָט אַליין געהערט און האָט זיך צוגעקוקט, זיצנדיק רויק אין זיין ווינקל.

— די גאָלד-אינדוסטריע, פאַרשטייט זיך, איז אַן אָנשטענדיקער געשעפט, — האָט טאַראַס גערעדט רויק און וויכטיק, נאָר די דאָזיקע אָפּעראַציע איז פונדעסטוועגן אַ ריווקאַלישע און פאַרדערט אַ גרויסן קאַפיטאַל... די ערד דערציילט דיר ניט קיין איין וואָרט, וואָס זי באַהאַלט אין זיך... ס'לוינט זייער צו האָבן אַן עסק מיט דער דאָרטיקער באַעפּעלקערונג... דער האַנדל מיט זיי, וואָס איז אַזילוווי-ניט-איז אַוועקגעשטעלט, טראָגט אַ געוואָלדיקן פּראָצענט. דאָס איז שוין דורכאויס אַ זיכערע אונטערנעמונג... אָבער—אַ לאַנגווייליקע, מוז מען זאָגן. מען דאַרף דערציילט ניט האָבן קיין גרויסע חכמה, אַ מענטש מיט גרויסע פעיקייטן, אַ מענטש מיט אַ גרויסן פאַרנעם האָט דאָ ניט וואָס צו טאָן...

ס'איז אַריינגעקומען ליובאַו אין אַלעמען אַיינגעלאָרן אין עס-שטוב. ווען די מאַצקינס זיינען אַהין אַרויס, האָט פּאָמא אַומבאַ-זעקט אַ שלעפּ געטאָן ליובאַוון פאַרן אַרבל. זי איז פאַרבלבן אַליין מיט אים, פּרעגנדיק אים האַסטיק:

— וואָס ווילסטו?

— גאָרנישט... — האָט פּאָמא שמיכלענדיק געזאָגט. — איך

וויל דיך פּרעגן — ביסט צופרידן?

— נאָך ווי! — האָט ליובאַו אויסגערופּן.

— פון וואָס?

— וואָס הייסט?

— אזוי... פון וואָס?

— ביסט אַ מאָדנער! — האָט ליובאַו געזאָגט, קוקנדיק אויף

אים מיט פאַרוואַנדערונג. — צי דען זעסטו ניט?

— וואָס זע איך? — האָט פּאָמא שפּאַטיש געפּרענט

— פּווי! וואָס איז מיט דיר? — האָט זי, קוקנדיק אומדוּק אויף

אים, געזאָגט.

— ע-עך היי! — האָט פּאָמא אויסגעצויגן מיט אַ פאַראַכטנדי-

דיקער באַדייערונג. — צי דען אַפּנים פון דיין פּאַטער... פון אונ-

זער סזחרישן קרייז קאָן געבאָרן ווערן עפעס גוטס? פון אַ רעטעך

קען מען קיין מאל'נעם ניט דערווארטן... האָסט מיר אָנגעלייגט:
טאַראָס איז אזא, טאַראָס איז אַזעלכער... וואָס איז דאָ אין אים?
אַ סוחר, ווי אַלע סוחרים... און אַ בויך איז בוי אים אויך אַ סוחר-
שע... כע-כע! — ער איז געווען צופרידן, זעענדיק, ווי דאָס מידל,
אַן אויפגעבראכטע פון זיינע ווערטער, בייסט די ליפן, דאָ ווערנדיק
רויט, דאָ בלייך.

— די... די, פאַמא... האָט זי, שטיקנדיק זיך, אָנגעהויבן,
נאָר געבנדיק פלוצלונג אַ טופע מיטן פוס, האָט זי אויסגעשריען:
— וואג ניט צו ריידן מיט מיר!

אויפן שוועל פון צימער האָט זי אויסגעדרייט צו אים איר
צאָרנדיקן פנים און מיט אַ האַלבער שטיס, אָפער מיט פוח, האָט
זי אים צוגעוואָרפן:

— און אַ בעל-שנאה...!

פאַמא האָט זיך פונאנדערגעלאַכט. אים האָט זיך ניט געוואַלט
גיין אַהין צום טיש, וואו ס'זיצן דריי גליקלעכע מענטשן, ריינדיק
לעבעדיק איינער מיטן אנדערן. ער האָט געהערט זייערע פריילעכע
קלות, זייער צופרידענעם געלעכטער, דעם קלאנג פון געשיר, און
פאַרשטאַנען, אַז פאַר אים מיט זיין שווער האַרץ איז דאָ ניט קיין
אַרט. אויב אַלע מענטשן וואָלטן אים געהערט, יאָס ווי ליובאַוו איצט, —
וואָלט אים געווען בעסער צווישן זיי, — האָט ער געטראַכט. דאָן
וואָלט ער געוואוסט, ווי זיך צו האַלטן מיט זיי, דאָן וואָלט ער געפונען,
וואָס צו זאָגן זיי. אָפער איצט — איז עס אומפאַרשטענדלעך:
צי האָבן זיי רחמנות אויף אים, צי לאַכן זיי פון אים, דערפאַר וואָס
ער האָט זיך אַראָפגעשלאָגן פון וועג אין קען זיך צו קיין זאַך,
ניט צופאַסן? שטייענדיק אַ ווילע איינער אַליין אינמיטן צימער,
האָט פאַמא אַליין ניט פאַמערקנדיק, פאַשלאָסן, אַוועקצוגיין ערגעץ
זוייט פון דער דאָזיקער שטוב, וואו מענטשן האָבן זיך געפרייט, נאָר
ער איינער איז געווען אַן איבעריקער. אַרויסגייענדיק אויפן גאַס, האָט
ער דערשפּירט אין זיך אַ פאַליידיקונג אויף די מאַצקינס: זיי זיינען
דאָך אים פאַרט געווען די איינציקע מענטשן אויף דער וועלט, וועלכע
זיינען אים געווען נאָענט. פאַר אים האָט זיך אַוועקגעשטעלט דעם
זייטפאַמערס פנים, אויף וועלכן ס'האַבן פון אויפּרעגונג געצימערט

די קנייטשן, באליכטן מיט א פריידיקן גלאַנץ פון זיינע גרינע אויגן.
פונקט זיי וואָלטן געשיינט מיט אַ פאַספּאַר-ליכט.

„אין דער פינסטער לייכט אויך שימל“, — האָט ער געמראַכט
מיט ענמת-נפש. דערנאָך האָט זיך אים אויך דערמאַנט דאָס רויקע,
ערנסטע פנים פֿון טאַראַסן און גלייך מיט אים לויבעס געשמאַלט,
וואָס האָט זיך אזוי אָנגעשטרענגט געצויגן צו אים. דאָס האָט
אין אים דערוועקט קנאה און טרויער.

„ווער וועט אזוי אויף מיר אַ קוק טאָן? ... ניטאָ אזאָ נשמה“ ...

ער האָט אויפגעוואַכט פֿון זיינע רעיונות אויפֿן ברעג טייך, ביים
האַפֿן, אויפגעוועקט דורכן טומל פֿון אַרבעט. אומעטום האָט מען
געמראָגן פאַרשיידענע זאַכן און סחורות; מענטשן האָבן זיך באַ-
וועגט האַסטיק, פאַזאַרגטע, גענוקעט צו די פּערד, אויפֿגעגריק זיך,
געשריען איינער אויפֿן צווייטן, אָנגעפילט די גאַס מיט אַ האַרמיווער
אַן אַ טאָלק, און פאַרטייבט דורכן טומל פֿון דער האַסטיקער אַרבעט.
זיי האָבן זיך געשלעפט אויפֿן שמאַלן שטעג, וואָס איז געווען פֿאַר-
קירט מיט זאַמדיקע שטיינדלעך, און באַבויט פֿון איין זייט מיט הויכע
הייזער, און פֿון דער צווייטער זייט אָפּגעטיילט מיט אַ שיפּוועדיקן
גראַבן, וואָס האָט זיך געצויגן צום טייך. דער קאָכעדיקער טאַראַ-
ראַס האָט אויף פאַמען געמאַכט אזאָ איינדרוק, פֿונקט זיי וואָלטן
זיך דאָ אַלע צונויפֿגעקליבן, פֿרי צוזאַמען ערגעץ-וואו צו אַנטלויפֿן
פֿון אַט-דער טומלדיקער אַרבעט אין שמוץ און ענגשאַפט, —
יאָ זיך צונויפֿגעקליבן צו אַנטלויפֿן און זיי אַיילן זיך דעריבער, וואָס
גיכער צו פאַרענדיקן דאָס ניט-דערמאַכטע אַרבעט, וואָס לאָזט זיי
ניט אָפּ פֿון זיך. אויף זיי האָבן שוין געוואַרט גרויסע ראַמפּערס,
וועלכע זיינען געשטאַנען ביים ברעג און אַרויסגעלאָזן פֿון די קיי-
מענס קנייליך רויך. דאָס אוימריינע וואַסער פֿון טייך, וואָס איז גע-
געווען געדיכט אַרוימגעשטעלט מיט שיפֿן, האָט תּרעומותדיק אין
שטיל געפליסקעט אָן ברעג, ווי ס'וואָלט זיך געפּעטן צו געבן איר
כאַטש איין רגע רוי און שטילקייט...

— אייער הערשאַפט! — האָט זיך איבער פאַמעס אייער

דערהערט אַ נאָרגלדיקע שטים. — שענקט אַ גרבה אויף צונויפֿ-
קלאַפֿן אַ סעודה.

פאָמאָ האָט גלייכילטיק אַ קוק געמאָן אויפן בעטלער: דאָס
איז געווען אַ גרויסער, באַבערדיקטער יונג, אַ באַרוועסער, מיט
אַ צעפליקטער העמה און מיט אַ צעמוקטן, געשוואַלענעם פנים.
— גיי ווייטער! — האָט פאָמאָ אַרלייגעברוטשעט און זיך
אַפגעקערט פון אים.

— סדר! וועסט שטארבן — וועסט דאָס געלט מיט זיך
סיי-ווי ניט מיטנעמען — גיב אויף אַ קעלישעק! פוילסט זיך אַרײַג-
רוקן די האַנט אין קעשענע?

פאָמאָ האָט ווידער אַ קוק געמאָן אויפן בעטלער: יענער
איז געשטאַנען פאַר אים, באַדעקט מער מיט בלאַטע ווי מיט
קליידער, און טרייבלענדיק זיך פון אויסניכטערונג, האָט ער עקשנות-
דיק געוואַרט, קוקנדיק פאַמען אין פנים, מיט אויסגעשוואַלענע אויגן,
פאַרגאַסענע מיט בלוט.

— אזוי בעט מען דאָס? — האָט פאָמאָ זיך אַפגערופן.

— ווי-זשע — פורעים זאָל איך אפשר פאַלן פאַר דיר צו-
ליב דיין צענערל? — האָט דרייט געענטפערט דער לומפ.

— נאָ! — האָט אים פאָמאָ אַרײַנגערקט עפעס אַ מטבע.

— מערסי!... אַ סופצנקאַפיקענע... מערסי! און אויב דו
וועסט פאַויליקן געבן נאָך אַ סופצנקאַפיקענע — וועל איך דיר
אויף אלע פיר אַוועקשפאַנען אָט אהין צו דער קנייפע — ווילסט?! —
האָט דער לומפ פאַרגעלייגט.

— נו, טרעט אָפ! — האָט פאָמאָ אַ מאַך געמאָן מיט דער

האַנט.

— איך האָב דיר געמאַכט אַן ערלעך פאַרשלאָג, נאָך גאָט האָט
מיר, אַפנים, ניט באַשערט קיין איבעריקע, — האָט דער לומפ אַ זאָג
געמאָן און אַפגעטראָטן אָן אַ וײַט.

פאָמאָ האָט אים נאָנגעקוקט און געטראַכט:

— ער איז דאָך — אַ פאַרפאַלענער מענטש, און פונדעסט-

וועגן — אזא דרייסטער... ער בעט אַ נדבה, ווי ער וואָלט גע-

פאַדערט אַ חוב... פונדאָנען נעמט זיך מוט בײַ אַזעלכע?...

און טיף אַפּוויפצנדיק, האָט ער זיך אַליין געענטפערט:

„פון דער פרייהייט... דער מענטש איז מיט גארנישט געפונדן...
וואָס האָט ער צו זשאַלעווען? וואָס האָט ער מורא? און וואָס האָב
איך מורא? און וואָס האָב איך צו זשאַלעווען?“

אַז די צוויי שאלות האָבן ווי אַ שמויט געטאָן פאַמעס האַרץ
און אַרזיסטערופן ביי אים אַ מעמפן יאָש. ער האָט געקוקט אויף
דער באַזעגונג פון די האַרעפאַשנע מענטשן און ס'האַט זיך אים
עקשנותדיק געקלערט: וואָס האָט ער צו זשאַלעווען? וואָס האָט
ער מורא?

„אַליין מיט מיין אייגענעם פּוה, קען איך, קענטיק, אין ערגעץ
ניט אַרזיסטווייזן זיך... וועל איך זיך צוויי ווי אַ שומה דרייען צווישן
די מענטשן... צו שאַנד און צו שפּאַט... אַז ווען זיי וואַלטן מיך
כאַטש אָפּגעשמויסן... ווען זיי וואַלטן מיך געהאַסט... דאָן אפּשר...
דאָן אפּשר — וואַלט איך זיך געלאָזט איבער אַלע פּור זימן...
וויילסט, צי ווילסט ניט — גיי!“

פון איינעם פון די פיל האַפּטס אויפן ברעג האָט זיך אין
דער לופט דערטראַגן אַ פּריילעכע „דובינשקאַ“. די משאַ-טרעגער
האַבן געטאָן עפעס אַן אַרבעט, וואָס האָט געפאַדערט האַסטיקע
באַזעגונגען און זיי האָבן די אַרבעט אַנטערגעוואָגט מיט אַ לידל
און געזאָגט:

„Въ кабакахъ купцы большіе
Пью-ють наливочки густыя“ — *

האַט מיט אַ לעבעדיקן רעטישיטאַטיוו דערציילט דאָס געזאָגט.
דער אַרמעל האָט פּריינמלעך אַנטערגעכאַפט:

„Ой, да дубинушка, ухнемъ!“ **

און דערנאָך האָבן די פאַסן געשליידערט אין אַויר שטאַרקע
קלאַנגען:

„Идѣть, идѣть...“ ***

* אין די שענקען טרינקען גרויסע סוחרים געדיכטע געטראַנקען.

** אַי, קלעצעלע, לאַמיר אַ זעץ טאָן!

*** ס'גייט, ס'גייט...

אין די מענטשן האבן אבערגעהורט:

„Идѣть, идѣть...“ *

פאמא האט זיך צוגעהערט צום ליד, און ער האט זיך געלאזט
גין צו די זינגער אויפן האפן. דאָרט האָט ער געזען, ווי אַרבעטער,
אויסגעשמעלט אין צוויי רייען, קייקלען אַרויס אויף שמריק פון
הינטערנרונד פון דאָמפּער געוואָלדיקע קיילעס מיט געוואָלצענע פּיש.
שמרציקע אַזעלכע, אין רויםע בלוזעס, מיט פּונאָדערגעשפּילעטע קאַל-
נערס, מיט גרויסע הענטשקעס אויף די הענט, פּאַרקאַשערטע ביו
די עלנבוֹגנס, זיינען זיי געשטאַנען ביי דער עפּענונג פון אונטערשטן
שיף-טויל, פּריילעך מיט אויפגעלעבטע פּנימער פון דער אַרבעט,
און פּריינמלעך, צום טאַקט פון ליד, געשלעפט די שמריק. און פון
אונטערשטן טויל פון דער שיף האָט זיך דערהויבן אַ הויכער, לאַ-
בעדיקער קול פון דעם ניש-געזעענעם זינגער:

„А мужчицкой нашей глоткѣ

Не-е хватаетъ вдоволь водки... **

און דער ארמעל האט הויך, און חבריש, ווי איין גרויסע ברוסט,

געזיפצט:

„Э-эхъ, дубинушка, ухнемъ!“ ***

פאמען איז געווען אָנגענעם צו קוקן אויף דער אַרבעט,
וואָס איז געווען האַרמאָניש, ווי מוזיק. ער האָט מקנא
געווען די אַרבעטער. די ברודיקע פּנימער פון די לאַסט-
טרעגער האָבן געלייכטן מיט שמייכלען, די אַרבעט איז גע-
ווען אַ לייכטע, זי איז געגאַנגען פלינק, און דער פּאַרזינגער האָט
זיך געפונען אין אַן אַרטיסטישן עקסטאַז. פאמען האָט זיך גע-
מראַכט, אַז ס'איז גוט אַזוי צו אַרבעטן אינאיינעם מיט אַזעלכע
וואוילע חברים אונטערן קלאַנג פון אַ פּריילעך געזאַנג, מיד ווערן
פון דער אַרבעט אויסמדינקען אַ גלאַז בראַנפן און צווייסן
מיט פעטע קרייט, — צוגעגרייט פון דער גראַפּע, און בריהשער
אַרמעל-קעכין.

* ס'גייט, ס'גייט...

** ס'קלעקט ניט גענוג בראַנפן פאַר אונזערע פּויערישע העלדער.

*** ער, קלעצעלע, לאַמיר אַ זעץ טאַן!

— פלינקער, חברה, פלינקער! — האָט זיך דערדערט לעבן
אים און אומאָנגענעמער, גאַרנלדיקער געשריי. פאַמא האָט זיך אומ-
געקוקט. א דיקער מאן מיט אַ גרויסן בויך האָט מיט אַ שטעקן
געקלאַפט איבערן דעק פון האַפן, געקוקט אויף די לאַסט-אַרבעטער
מיט זיינע קליינע אייגלעך און געשריען:

— ווייניקער גערעדט, און מער געטאַן...

דאָס פנים און האַלז זיינען ביי אים געווען פאַרגאַסן מיט
שווייס; ער האָט אַלע רגע געווישט דעם שווייס מיט דער לינקער
האַנט און האָט אַזוי שווער געאַטעמט, ווי ער וואָלט געקלעמערט
אויף אַ באַרג.

פאַמא האָט אומפרייטלעך אַ קוק געטאַן אויף דעם דאָזיקן
מאן און געקלערט:

„מענטשן אַרבעטן, און ער שוויצט... און איך בין נאָך ער-
גער פון אים... ווי אַ קראַץ אויף אַ פאַרקאַן... איך טויג צו גאָר-
נישט“...

פון יעדן איינדרוק פאַונדער האָט זיך ביי פאַמען באלד אים-
געטיילט די שטעכיקע מחשבה וועגן זיין אומפּעיקייט אין לעבן.
אַלין, אויף וואָס זיין אויפּמערקזאַמקייט האָט זיך אָפּגעשטעלט,
האַט געהאַט אין זיך עפעס פאַלידיקנדיקס פאַר אים, און אַט דאָס
פאַלידיקנדיקס האָט זיך, ווי אַ ציגל, געלייגט אויף זיין ברוסט.
אַן אַ זייט פון אים, ביי די משאַ-געוויכטן, זיינען געשטאַנען צוויי
מאַטראַסן, און איינער פון זיי, אַ ברייטבייניקער יונג מיט אַ רויטן
פנים, האָט דערציילט פאַר די חברים:

— ווי נאָר זיי האָבן זיך געוואָרפן אויף מיר! האָט זיך דאָס,
ברודער, אָנגעהויבן! זיי זיינען געווען פיר — און איך איינער! אָפּער
איך האָב זיך זיי גיט אונטערגעגעבן... ווייל איך האָב געזען —
אַז זיי וועלן מיך דערדרגענען צום טויט! אָפּילו אַ באַראַן ווערט
זיך, כל-זמן מען האָט פון אים גיט אָפּגעשוונדן לעבעדיקערהייט די
פעל... אָפּער ווי איך האָב זיך נאָר אַ רים געטאַן! האָבן זיך
הויבן אַלע אַ קייקל געטאַן עט וואוהין...

— פונדעסטוועגן האָט מען דיך אויך מכּבד געווען? — האָט
דער צווייטער מאַטראַס געוואָלט וויסן.

— פארשטייט זיך! — כ'האָב באַקומען... אַ מאָל פינף
האָב איך אַראָפּגעשלונגען... נאָך דעריין האָב איך זיך דען געיאָגט?
זיי האָבן מיך ניט דערהרגעט... נו, איז אַראָנק!
— דאָס געוויס... —

— אין שפּיזקאָמער, זאָגט מען אײַך, טייוואָלויס! — האָט אַ
דונער געטאָן מיט אַ ווילדן קול דער שווייסקער מאַן אויף צוויי
לאַסט-אַרבעטער, וועלכע האָבן געקײקלט איבערן דעק אַ קײלע מיט
פּיש.

— וואָס שרייטסטו? — האָט פּאַמאַ זיך בײַ אַ קער געמאַן
צו אים, אייפּצאַפּלענדיק זיך פּוין געשרײ.

— וואָס האָט דאָס צו אײַך? — האָט יענער געפרעגט, אַ
קוק טוענדיק אויף פּאַמען.

— אזוי... מענטשן אַרבעטן און דו ווערסט צעשמאַלצן פּוין
פעסט... מיינסט, אַז דו דאַרפסט נאָר שרייען אויף זיי? — האָט
פּאַמאַ דראָענדיק, זיך געווענדט צו אים און צוגעקומען נענטער צום
שרײער.

— איר... זייט ניט זייער...

דער פּאַרשוויצטער מאַן האָט זיך ווי פּלוצלונג אָפּגעריסן פּוין
זיין אָרט און אַוועק צו דער בײַזאַ. פּאַמאַ האָט אים נאָכגעקוקט
און איז אויך אַוועק פּוין דאַפּן. ער איז געווען פול מיט אַ
פּאַרלאַנג עמעצן אויסצווידלען, טאָן עפעס אזוינס, וואָס זאָל כאַטש
ניט אויף לאַנג פּאַרטרייבן זיינע מחשבות. אָבער די מחשבות האָבן
אים כּסדר פּאַרפּאַלגט:

— אָט ווי דער מאַטראָס... האָט זיך דאַרט צעשלאָגן —

און געפליבן גאַנץ... נײַ-אַ-אַ... אָבער איך...

אינאַוונט איז ער ווידער אַוועק צו די מאַיאַקנס. דער אַלמער
איז ניט געווען אין דער היים, און אין עסנשטופּ איז ביים טײ
געועסן לײבאַוו מיטן ברודער. צוגײענדיק צו דער טיר, האָט פּאַמאַ
דערהערט מאַראַסעס הייזערקע שטים:

— ווער-זשע צווינגט דאָס דעם פּאַמער צו פּאַרדרייען זיך מיט אים?

דערווענדיק פּאַמען, איז ער אַנטשוויגן געוואָרן, אַנשמעל-
דיק אויף זיין פנים אַן ערנסטן, פּרעגנדיקן בליק. אויף לײבאַווס

געזיכט האָט זיך קלאָר אויסגערדיקט אַ צעטומלעניש, און זי האָט
אומצופרידן און גלייכצייטיק, ווי אַנטשולדיקנדיק זיך, אָפּגערופּן זיך צו
פּאַמען:

— האָ: דו ביסט דאָס...

„דאָס האָבן זיי גערעדט וועגן מיר“, — האָט פּאַמאַ פּאַר-
שטאַנען און זיך געזעצט ביים טיש.

טאַראָס האָט פּון אים אַראָפּגענומען די אויגן און זיך מיפּער
פּאַקוועס געמאַכט אין פּאַטעל. אַ וויילע האָט געדויערט דאָס אומבאַ-
קוועמע שווייגן, און דאָס איז פּאַמען געווען אָנגענעם.

— די וועסט גיין אויפן מיטאַג? — האָט ליובאַו ענדלעך
געפרעגט.

— אויף וועלכן מיטאַג?

— ווייבט נאָך ניט? קאַנאַנאַו הייליקט אַ נייעם דאַמפּער... ס'וועט
אָפּגעריכט ווערן אַ גאַטעסדינסט און נאַכהער וועט מען פּאַרן אַרויף
דער וואַלגע...

— מען האָט מיך ניט גערופּן, — האָט פּאַמאַ געענטפּערט.

— מען האָט קיינעם ניט גערופּן... ער האָט פשוט אַינגע-
לאָדן אויף דער בערווע — ווער ס'וועט מיך באַערן, — זאָל קומען!

— איך וויל ניט...

— אַזוי? וועסט הרטה האָבן — דאַרט וועט זיין אַ סך

משקה, — האָט ליובאַו געזאָגט, קוקנדיק אויף אים פון דער זייט.

— אז איך וויל קען איך זיך אַליין אַנטרינקען... פאַר מיינע

אַיגענע....

— איך ווייס... — האָט ליובאַו געענטפּערט, שאַקלענדיק

אויסדריקלעך מיטן קאָפּ.

טאַראָס האָט בעת-מעשה געשפּילט זיך מיט דער מיי-לעפעלע,
דרייענדיק זי צווישן זיינע פינגער, און געקוקט אויף זיי, ווי פון
אַנמער די ברעמען.

— וואו איז דער טויפּפּאַטער? — האָט פּאַמאַ געפרעגט.

— אין באַנק צוגעפּאַרן... היינט איז דאַרט אַ זיצונג פון

פּאַרוואַלמונג... ס'וועלן פּאַרקומען וואַלן...

— מען וועט אים ווידער אויסקלייבן...

— זעלבסטפארשטענדלעך.

און ווידער האָט זיך דער געשפרעך איבערגעריסן. פֿאַמאַ האָט גענומען נאָכקוקן נאָכן ברודער און שוועסטער. אוועקלייגנדיק דאָס טיילעפל, האָט טאַראַס פֿאַמעלעך, מיט גרויסע זופֿן איסגעטרונקען די טיי. צוריקנדיק אַ שווייגנדיקער די גלאַז צו דער שוועסטער, האָט ער אַ שטייכל געמאַן צו איר. זי האָט אים אויך געענטפערט מיט אַ שטייכל, פֿריילעך און גליקלעך, זי האָט גענומען דאָס גלאַז און אָנגעדויבן געמריי וואַשן. דערנאָך האָט איר געזיכט אָנגענומען אַן אָנגעצויגענעם אויסדרוק, זי האָט זיך ווי געהיט און מיט אַ האַל-בער שמים, כמעט ווי פֿאַרגעטרנדיק, געפרענט דעם ברודער:

— קענען מיר זיך אומקערן צום אָנהייב פֿון אונזער שמועס?

— ביטע זייער! — האָט טאַראַס קורץ געענטפערט.

— די האָסט געזאָגט... איך האָב ניט פֿאַרשטאַנען — ווי

דאָס איז? — איך האָב געפרענט: אויב דאָס אַלץ — איז, לויט

דיין מיינונג, אַן אומאַפֿיע, אויב דאָס אַלץ איז ניט מעגלעך...

ס'הייסט די אידעען... איז וואָס זאָל טאָן אַ מענטש, וועמען ס'פֿאַ-

פֿרידיקט ניט דאָס לעבן, אזוי ווי עס איז?

דאָס מיידל האָט זיך מיטן גאַנצן גוף אַ צי געמאַן צום

ברודער, און אירע אויגן האָבן זיך מיט אָנגעשטרענגטער דערוואַר-

פֿונג אָפֿגעשטעלט אויפֿן ברודערס רויקן פנים. ער האָט מיר אַ

קוק געטאָן אויף איר, האָט זיך אַ ריר געמאַן אין פֿאַמעל, אַראָפֿ-

געלאָזט דעם קאַפּ, און רויק און איבערצייגנדיק גערעדט:

— מען דאַרף אַ טראַכט טאָן, פֿון וועלכן מקור נעמט זיך

די אומצופֿרידנקייט מיטן לעבן?... גור שיינט, אַז ראשית נעמט

זיך דאָס פֿון ניט קענען אַרבעטן... פֿון מאַנגל אין אַכטונג צו אַר-

בעט. והשנית, פֿון ניט ריכטיק אָפֿשאַצן די אייגענע פֿוחות... דאָס

אומגליק פֿון דאָס רוב מענטשן באַשטייט דערין, וואָס ווי האַלטן זיך

פֿאַר פֿיל פֿעיקער, ווי זיי זיינען אין אמתן... און עס פֿאַדערט

זיך דאָך פֿון אַ מענטשן — ניט קיין סך: ער דאַרף זיך אויסקלייבן

אַן אַרבעט לויט זיינע פֿוחות און דאָס מאַכן ווי מעגלעך בעסער, ווי

מעגלעך אויספֿערקוזאַמער... מען דאַרף לייב האָבן דאָס, וואָס מען

מוט, און דאָן וועט די אַרבעט — אפֿילו די גרעכסטע — זיך דער-

הויבן צו אַ שאַמונג... אַ שמוּל, וואָס איז געמאַכט געוואָרן מיט ליב-
שאַפט, וועט שמענדיק זיין אַ גוטער, שיינער און שטאַרקער שמוּל...
און אזוי איז - אין אַלץ... די לייען סמילסן - האָסטו נישט גע-
לייענט? - דאָס איז זייער אַ זאַכלעך בוך... אַ געוונט בוך... לייען
לעבאַקן... בכלל, זאָלסטו געדענקען, אַז די ענגלענדער זיינען די
סאַמע פעיקסטע נאַציע, דערמיט דערקלערט זיך אײך זייער איבער-
ראַשנדיקער דערפאַלג אויפן געביט פון אינדוסטריע און האַנדל...
ביי זיי איז די אַרבעט פּמעט אַ קולט... די הייך פון דער קול-
טור איז תּמיד אָפּהענגיק פון דער ליבע צו אַרבעט... און וואָס
העכער עס איז די קולטור, אַלץ טיפּער ווערן באַשרודיקט די באַזע-
פענישן פון די מענטשן, אַלץ ווייניקער שטערענישן טרעפן זיי
אויפן וועג, צו זייער ווייטערדיקער אַנטוויקלונג... דאָס גליק איז
מעגלעך - נאָר בעת דער פּולעה באַשרידיקונג, פון די באַזעפּענישן...
אַמ... אין, ווי דו זעסט, איז דעם מענטשנס גליק אָפּהענגיק פון
זיין באַציונג צו זיין אַרבעט...

טאַראַס מאַיאַקין האָט גערעדט אזוי פאַמעלעך און צעזויגן,
ווי אים אַליין וואָלט געווען נישט אָנגענעם און לאַנגווייליק דאָס ריידן.
אַבער ליובאַוו האָט מיט פאַרכמאַרעטע ברעמען און ציענדיק זיך
אינגאַנצן אין דער ריכטיג צום ברודער, געהערט זיינע רייד מיט
אַ דאָרשטיקער אויפּמערקזאַמקייט אין אירע אויגן, גרייט אַלץ
אָננעמען און איינזאַפן אין איר נשמה.

- אין אויב דעם מענטשן איז דאָס אַלץ נמאס? - האָט
זיך פּלוּצלונג אַריינגעמישט פאַמאַ מיט אַ גראַבן קול, קוקנדיק טאַ-
ראַסן אין פנים.

- ס'הייסט, וואָס איז אים, אייגנטלעך, נמאס? - האָט מאַיאַקין
רויך געפרעגט, נישט קוקנדיק אויף פאַמען.

פאַמאַ האָט איינגעבויגן דעם קאָפּ, האָט זיך מיט די הענט
אָנגעשפּאַרט אַן מיט און אזוי, ווי אַן אַקס, גענומען דערקלערן:

- אַלץ - נישט צום האַרצן... די געשעפטן... די אַרבעט...
אַלע מענטשן... די מעשים... לאַמיר זאָגן, למשל, ווען אײך זע, אַז
אַלץ איז אַן - אָפּגאַרערי... נישט קיין אַרבעט - נאָר אזוי זיך אַ
במקום... כדי צו פאַרשטאַפּן די פּיסטקייט פון דער נשמה... אייני-

קע ארבעטן, אנדערע באפוילן בלויז און שוויצן... און באקומען
דערפאר מערער... פארוואס איז דאס אזוי? הא?

— איך פארשטיי נישט אייער געדאנק... — האָט שאַראַם גע-
מאָלדן, ווען פאַמא האָט זיך אָפּגעשטעלט, פילנדיק אויף זיך לוי-
פאַוס ביטלדיקן און ברוזנדיקן פליק.

— איר פארשטייט נישט? — האָט פאַמא אַ פּרעג געטאָן, קוקנ-
דיק שפּאַטיש אויף שאַראַסן... — נו... לאַמיר זאָגן אזוי: אַ מענטש
שווימט איבער אַ טייך אין אַ שיפל... דאָס שיפל, קען זיין, איז אַ
גוטס, אָבער אונטער אים איז פונדעסטוועגן אַלעמאָל אַ תּהום... דאָס
שיפל איז אַ שטאַרקס... נאָר אויב דער מענטש זאָל דערשפּרין אונטער
זיך אַט דעם פינסטערן אָפּגרונד... וועט אים שוין דאָן קיין שום
שיפל נישט ראַטעווען...

שאַראַם האָט געקוקט אויף פאַמען גלייכגילטיק אין רוין.
געקוקט און געשוויגן, אין רוין געפיקלש מיט די פינגער אויסן
פּרעג טיש. לויבאַוו האָט זיך אומרוין פאַוועגט אויסן שמוץ. דער
פּערפּענדיקל פּון זיגער האָט מיט הייזעריקע, זיפּצנדיקע קלאַנגען אויס-
געשלאָגן די רגעס, און פאַמעס האַרץ האָט לאַנגזאַם און שווער גע-
קלאַפט, ווי פילנדיק, אז דאָ וועט זיך קיינער נישט אָפּרופן מיט אַ
וואַרעמען וואָרט אויף זיין שווערער פאַרצווייפלונג.

— אַרבעט — איז נאָך נישט אַלין פאַרן מענטשן... — האָט
ער גערעדט, מער צו זיך אַליין, ווי צו די מענטשן, וואָס האָבן נישט
געגלייבט אין דער אויפּריכטיקייט פּון זיינע רייד. — ס'איז נישט
אמת, אז אין אַרבעט — איז די באַרעכטיקונג... פאַראַן מענטשן, וואָס
אַרבעטן גאַרנישט זייער גאַנץ לעבן, און דאָך לעבן זיי בעסער
פאַר די אַרבעטנדיקע... איז ווי איז דאָס? און די אַרבעטנדיקע —
זיי זיינען איינפאַך אומגליקלעכע... פּערד! מען רייט אויף זיי אין
זיי ליידן... און מער גאַרנישט... נאָר פאַר גאַמ האָבן זיי זייער
פאַרענטפּערונג... ווען מען וועט זיי פּרעגן: צוליב וואָס האָט איר
געלעבט, האָט וועלן זיי דאָן זאָגן... מיר האָבן נישט געהאַט קיין צייט
צו טראַכטן וועגן דעם... מיר האָבן דעם גאַנצן לעבן געאַרבעט...
און וואָס פאַר אַ פאַרענטפּערונג האָבן איר? און אַלע מענטשן,
וועלכע פירן אָן, מיט וואָס פאַרענטפּערן זיי זיך? צוליב וואָס לעבן

זיי? און איך מיין אזוי, אז אומבאדינגט דאָרף יעדער מענטש פעסט
וויסן, — צוליב וואָס לעבסטו?

ער איז אַנטשוויגן געוואָרן, און אויפהויבנדיק דעם קאָפּ, אויס-
געשריען מיט אַ הייזעריקער שטימע:

— צי שוין זשע צוליב דעם ווערט דער מענטש געבאָרן, פרי
צו אָפּאַרבעטן, געלט אָנצוקלייבן, אַ הויז אויסצופויען, קינדער צו
געבאָרן — און צו שטאַרבן? ניין, דאָס לעבן האָט עפעס אַ
באַדייטונג... אַ מענטש איז געבאָרן, געלעבט און געשטאַרבן...
צוליב וואָס? מען מוז, בנאמנות, מען מוז באַגרייפן — צוליב וואָס
לעבן מיר? ניטאָ קיין סדר אין אונזער לעבן... קיין שום סדר איז
ניטאָ! — און נאָך — ניט אַלץ איז גלייך... דאָס זעט מען באַלד.
אייניקע זיינען רייך — האָבן געלט פאַר מיינע מענטשן... און
זיי לעבן אָן באַשעפטיקונג... אַנדערע פויגן זייער גאַנץ לעבן דעם
רוקן איבער דער אַרבעט און זיי האָבן קיין גראַשן ניט... און דאָך
איז דער אונטערשייד צווישן מענטשן גאָר אַ קליינער... איינער
לעבט אָן הייזן און דאָך טראַכט ער, ווי איינער, וואָס גייט אָנגעטאָן
אין זייד...

אַ פאַרפלייצטער פּין זיינע געדאַנקען, וואָלט פאַמאָ נאָך לאַנג
זיי פונאַנדערגעוויקלט, גאָר טאַראַס האָט אָפּגערוקט זיין פאַטעל
פון טיש, האָט זיך אויבגערויבן און מיט אַ זיפּן ניט הויך אַרויסגע-
רעדט:

— ניין, אַדאַנק!... מער וויל איך ניט הערן...
פאַמאָ האָט פאַלד איבערגעריסן זיין ריידן און אַ צי געטאָן
מיט די אַקסלען און מיט אַ שמייכל אַ קוק געטאָן אויף ליובאַוו.
— פוננאָגען קומט צו דיר אַזאָ, — פּילאַסאָפּיע? — האָט זי
טרוקן און מיט אימצוטרוי געברענגט.
— דאָס איז ניט קיין פּילאַסאָפּיע... דאָס איז... אזוי זיך... אַ שטראַף
אַזאָ! — האָט פאַמאָ שוין שמיל געוואָגט. — עפּן-אויף די אויגן און
קוק אויף אַלץ אָפּן... וועט דאָס שוין דאָן אַליין אַרדינקריכן אין
קאָפּ...
— איבעריקנס, לויפּאָ, לייג אַכט, — האָט טאַראַס זיך געווענדט
צו איר, שטייענדיק מיטן רוקן צום טיש און קוקנדיק אויפן זייגער, —

אז דער פעסימיוז איז דורכאויס פרעמד דער אנגלאַ-זאקסישער
 ראסע... דאָס, וואָס מען רופט אָן ביי סוויפטן און ביי ביראָנען פעסי-
 מיזם, — איז נאָר אַ ברענענדיקער, גאָליקער פראָטעסט קעגן דער
 אומפולקומענהייט פון לעבן און מענטש... אָבער דעם קאלטן, דעג-
 קענדיקן און פאַסיוון פעסימיוז וועסטו ביי זיי ניט געפינען...
 און דאָן, ווי דערמאָנענדיק זיך פלוצלונג אָן פאַמען, האָט ער
 זיך אויסגעדרײט צו אים מיט פאַרלייגטע הענט אויף הינטן, און
 קלאַפנדיק מיט דער פיאַטע פון פוס, זיך אָפגערוּפן:
 — איר באַרירט זייער וויכטיקע פראַנגן... אויב... זיי אינטערע-
 סירן אײך ערנסט... מוזט איר לייענען ביכער... אין זיי וועט איר
 געפינען ניט ווייניק ווערטפולע געדאַנקען וועגן זין פון לעבן... ווי —
 איר לייענט ביכער?

— ניין! — האָט פאַמא קורץ געענטפערט.

— האָ?...

— איך האָב זיי ניט ליב...

— אַהאַג... זונדעסמוועגן וואָלטן זיי אײך געקענט עפעס
 העלפן... — האָט טאראַס געוואָנט, און איבער זיינע ליפן האָט
 אַ שוועב געטאָן אַ שמיכל...
 — ביכער? אויב מענטשן קענען מיר ניט העלפן אין מיינע
 געדאַנקען — וועלן ביכער אַוודאי ניט... — האָט פאַמא טרויעריק
 געוואָנט.

ס'איז געוואָרן לאַנגווייליק און אומבאַקוועם מיט אַט-דעם גלייכ-
 גילטיקן מענטשן. ער וואָלט שוין געוואָלט אַוועקגיין, נאָר אין דעה
 זעלבער צייט האָט זיך אים פאַרגלוסט זאָגן לויבאַוון עפעס פאַלי-
 דיקנדיקס וועגן איר ברודער, און ער האָט געוואָרט, צי וועט טאראַס
 אפשר אַרייסגיין פון צימער. לויבאַו האָט געוואָשן די גלאַזוואַרג;
 איר פנים איז געווען קאַנצענטרירט און פאַרקלערט און די הענט
 האָבן זיך פויל באַוועגט. שפאַנענדיק איבערן צימער היין-און-צוריק,
 האָט זיך טאראַס אָפגעשטעלט לעבן די פאַליצעס וילבער, אונטערדע-
 פּיפּט, געפייקלט מיט די פינגער איבער די גלאַז און פאַטראַכט די פלים
 מיט פאַרזומרעטע אויגן. דער פערפענדיקל פון זיגער האָט גע-
 פינקלט הינטערן גלעזערנעם שאַכטל, ווי עפעס עמעצנס אַ ברייט-

לאכעדיקער פּרצוף, און מאַנאַטאָן געטיקט די סעקונדעס... פּאַמאַ
האַט באַמערקט, אָו ליבאַוו האָט אייניקע מאָל אַ קוק געטאָן אויף
אים מיט אַ פּראַגע, מיט ביטול און דערוואַרטונג, ער האָט פּאַר-
שטאַנען, אָו ער שטערט איר, און זי וואַרט, און קען זיך נישט
דערוואַרטן, אָו ער זאָל אַוועקגיין.

— איך וועל ביי אײך געכטיקן... — האָט ער זיך סוף־כל-
סוף אָפּגערופּן מיט אַ שטייכל. — איך דאַרף איבערדייך מיטן טויפּ-
פּאַטער. הויך דעם איז מיר גלאַט אומעטיק איינער אליין אין דער
היים...

— איז באַמי זיך צו זאָגן מאַרפּושען, זי זאָל דוּר צוגרייטן
אַ נאַכטלענער אין ווינקל-קאַמער... — האָט אים ליבאַוו האָטטיק גע-
עצהט.

— איך קען דאָס טאָן...

ער האָט זיך אויפּגעהויבן אין אַרויס פּון עסנשטוב. נאָר
באַלד האָט ער דערהערט, ווי טאַראַס פּרעגט עפעס נישט הויך ביי
דער שוועסטער.

„דאָס איז וועגן מיר!“ — האָט ער אַ טראַכט געמאַן. פּלוצ-
לונג איז אים אין קאָפּ דורכגעפליגן אַ בייזע מחשבה: — „אפּשר
זיך איינהערן, וואָס קלוגע מענטשן ריידן“...

ער האָט זיך שטיל צעשמייכלט, אין טרעטנדיק אויף די שפּיץ.
פינגער, איז ער אָן גערויש אַריבער אין צווייטן צימער אין שכנות
מיט דער עסנשטוב. קיין פייער איז דאָרט נישט געווען, נאָר בלוז אַ
שמאַלע לענטע ליכט פּון עסנשטוב האָט זיך דורכגעריסן דורך דער
ניט-פּאַרמאַכטער טיר אין זיך געלייגט אויפן פינסטערן דיל. פּאַמאַ
איז שטיל, מיט אַ פּאַרשטאַרקטן האַרץ און מיט אַ בייזויליקן שטייכל,
צוגעגאַנגען האַרט צו דער טיר און זיך אָפּגעשטעלט...

— אַ שווערער מענטש... — האָט ער געהערט טאַראַסעס שטים.
ס'האָט זיך באַלד דערויף דערהערט ליבאַווס האָטטיקער אין
נידעריקער קול:

— ער האָט דאָ די גאַנצע צייט געהוילעט... שאַרלאַטאַנעוועט —
שרעקלעך! ס'האָט זיך דאָס ביי אים אָנגעהויבן פּלוצלונג... תחילת
האַט ער צעמזיקט אין קלוב דעם וויצע-גופּערנאַטאָרס איידים. דער

פאפאשא האט אלץ געארבעט, כדי צו פאררייבן דעם סקאנדאל, און נאך גוט, וואָס דער צעשלאָגענער האָט זיך אַרויסגעוויזן פאַר אַ מענטש מיט זייער אַ שלעכטער רעפּוטאַציע... אַ שווינדלער... און בכלל - אַ טונקעלע פּערזענלעכקייט... פּונדעסמועגן האָט דאָס געקאָסט דעם פּאָטער אַ פּאָר טויזנט רובל... אין דער צייט, וואָס דער פּאָטער האָט זיך משתדל געווען וועגן דעם ערשטן סקאנדאל, האָט דערוויילע פּאָמאָ שיר ניט דערטרונקען אַ גאַנצע געזעלשאַפט אויף דער וואָלגע.

- כאָ=כאָ! אָט אַ חיה! און ער פאַרנעמט זיך דאָס מיט פאַרשינגען וועגן זיין פון לעבן...

-- אַ צווייטן מאל איז ער געפאָרן אויף אַ דאַמפּער מיט אַ גאַנצער קאָמפּאַניע חברה-לייט אַזעלכע, ווי ער, געהילעט און פּלוג-לונג זאָגט ער זיי: בעט גאָט! איך וועל אייך אַלעמען פאַלד אַרײַן-שליידערן אין וואַסער! ער איז זייער אַ שמאַרקער... יענע שרייען... און ער: איך וויל דינען דעם פּאָטערלאַנד און אַפּרײַנקן די ערד פון אַזעלכע מיאוסע מענטשן, ווי איר...

- נו? דאָס איז שאַרפּזיניק!

- אַ שרעקלעכער מענטש! וויפיל ווילדע שמוק ער האָט דאָס שוין אָפּגעטאָן פאַר דער צייט... וויפיל געלט ער האָט דאָס פאַר-לעבט!...

- נאָר... זאָג - דער פּאָטער פירט דאָך אָן מיט זיינע געשעפטן, איז אויף וועלכע באַדינגונגען - וויססטו ניט?

- איך ווייס ניט! ער האָט פּוין אים אַ פּולשמענדיקע פּאַפּול-מעכטיקונג... וואָס איז?

- אַזוי... אַן אַנשמענדיק געשעפט! פאַרשטייט זיך, אַזעק געשמעלט אויף אַ ריין רוסישן שטייגער, דאָס הייסט - זייער שלעכט... אין דאָך איז עס אַ גלענצנדיג געשעפט! אויב מען זאָל זיך מיט אים פאַרנעמען, ווי געהעריק, קאָן ער זיין... דער דייכסטער גאַלד-גרוב...

- פּאָמאָ טוט לחלוטין גאַרנישט... אלץ לונט אין דעם פּאָ- מערס הענט...

- יאָ? דאָס איז אויסגעצייכנט...

— ווייסט, צייטנווייז דאכט מיר, אז ביי פאָמען איז דאָס... אַזאַ
דורכגעטראַכטע שטימונג אַזאַ... זיינע רייד — זיינען אויפֿריכטיקע
און ער קען זיין... זייער... אָן אַנשמענדיקער... נאָר איך קען ניט
צינרפֿינדן זיין סקאַנדאַליעזן לעבן מיט זיינע רייד און געדאַנקען...
איך קאָן דאָס בשום אופן ניט פֿאַרשטיין!

— ס'לייגט ניט וועגן דעם צו זאָרן... אַ ניט־דערוואַקסענער
און פֿוילאַק — און זוכט נאָך אַ פֿאַרעכטקונג פֿאַר זיין פֿוילקייט...
— ניין, זעסטו, אַמאָל איז ער... ווי אַ קינד... דערהויפּט
פלעגט דאָס זיין פֿריער...

— נו, איך האָב שוין געזאָגט: אַ ניט־דערוואַקסענער. לוינט
דען צו ריידן וועגן אַן עס־האַרץ און פֿראַ-אַדס, וועלכער וויל אליין
זיין אַן עס־האַרץ און פֿראַ-אַדס, וואָס ער באַהאַלט דאָס ניט? דו
זעסט דאָך: ער טראַכט אַזוי, ווי דער בער אין משל, וואָס האָט זיך
געלערנט בויגן שטאַנגען...
— ביסט צו־שטרענג...

— יאָ, איך בין שטרענג! מענטשן פֿאַרלאַנגען דאָס... מיר,
דריטשע, זיינען אַלע שרעקלעך צעלאָזן... צום גליק איז דאָס לעבן
אַזוי, אַז ווילנדיק־ניט־ווילנדיק דרעסירן מיר זיך צו ביסלעך... חלומות
זיינען אַן עסק פֿאַר זינגע בחרים און מיידלעך, אָבער ערנסטע
מענטשן — דאַרפֿן זיך פֿאַרנעמען מיט ערנסטע זאַכן...

— אַמאָל, האָב איך שטאַרק רחמנות אויף אים... וואָס וועט
ווערן פֿון אים?

— דאָס גייט מיר ניט אָן... איך מיין, אַז קיין שום באַ־
זונדערס וועט פֿון אים ניט אַרויס, ניט קיין גוטס, ניט קיין שלעכטס...
אַ הפֿקר־זינג... וועט פֿאַרלעבן דאָס געלט, רוינירן זיך... וואָס־זשע
נאָך? ע, זאָל ער! אַזעלכע ווי ער, זיינען איצט שוין זעלטן... איצט
פֿאַרשטייט שוין דער סוחר דעם פֿוח פֿון בילדונג... אָבער דער
דאָזיקער מילך־בדודער דיינער, וועט פֿאַרבאַלן ווערן...

— אמת, מיין הער! — האָט פֿאַמאַ אויסגערופֿן, עמענענדיק די
מיר און וויזנדיק זיך אויפֿן שוועל. אַ בלאַסער, מיט פֿאַרוואַלקנטע
ברעמען און מיט פֿאַרקרימטע ליפֿן, האָט ער פֿון דער זייט געקוקט

אויף טאראסן און הייזעריק גערעדט: — אמת! איך וועל פאר-
 פאלן ווערן אין — אָמן! הלואי וואָס ניכער!
 ליובאַוו איז מיט שרעק אויפן פנים אויפגעשפרונגען פון שטול
 און צוגעלאָפן צו טאראסן, וועלכער איז רויק געשטאַנען אינמיטן
 צימער מיט די הענט פאַרוקט אין די קעשענעס.
 — פאַמאָ! אָ! מיאוס! דו האָסט אינטערגעהערט... אַך, פאַמאָ!
 האָט זי פאַרלאָרן גערעדט.
 — עשווייג דו! שעפּס... — האָט איר פאַמאָ אָפּגעענטפערט.
 — נײַ, אינטערהערן אונטערן טיר איז נישט גוט-ט! —
 האָט לאַנגזאַם אַרויסגערעדט טאראסן, נישט אַראָפּלאָזנדיק פון פאַמען
 זיין ביטולדיקן בליק.
 — זאָל זיין נישט גוט! — האָט פאַמאָ געוואָגט, אַ מאַך טוענדיק
 מיט דער האַנט — צי דען בין איך שולדיק, וואָס דעם אמת קען
 מען נאָר אונטערהאַרכן אונטערן טיר?
 — גײ אַוועק, פאַמאָ! איך בעט דײַך! — האָט ליובאַוו געבעטן
 בײַ אים, צוטוליענדיק זיך צום ברודער.
 — איר האָט מיר אפשר וואָס צו זאָגן? — האָט טאראסן רויק
 געפרעגט.
 — איך? — האָט פאַמאָ אויסגערופן. — וואָס קען איך זאָגן?
 איך קאָן אײַך גאַרנישט זאָגן!... דאָס קענט איר — צײַטע —
 איר קאָנט אַלץ...
 — הייסט דאָס, איר האָט מער נישט וואָס צו רײַדן מיט מיר? — האָט
 טאראסן ווידער געפרעגט.
 — נײַ!
 — זײער אָנגענעם...
 ער האָט זיך אויסגערײַט מיטן רוקן צו פאַמען און געפרעגט
 בײַ ליובאַוו:
 — ווי מײַנסטו — דער פאַמער וועט קומען שפעט?
 פאַמאָ האָט אַ קוק געמאָן אויף אים אין דערשפירנדיק עפעס
 אַעלעכס אויף יראַת-הכבוד צום דאָזיקן מענטש, איז ער פאַר-
 זיכטיק אַתײַם פון היינט. אים האָט זיך נישט געוואָלט גיין צו זיך אין
 זיין גרויסער, לײַדיקער היים, וואו זיין יעדער טראָט האָט געוועקט אַ

קלינגענדיקן אַפּקלאַנג, און ער האָט געשפּאַנט איבער דער גאַס, אַרומגערינגלט פון בענקענדיק-גראָען ביי-העמשהות פון שפּעטיקן האַרבעט. אים האָט זיך געטראַכט וועגן טאַראַס מאַיאַקין.

„א האַרטער אַזאַ... אין טאַטן געראַטן... אָבער ניט אַזאַ צעפּלויגענער... קאָן אײַך, געוויס – פון יענעס די נשמה אַרויס-קוועטשן... און לײַבאַק – האָט אים געהאַלטן שיר פאַר אַ היי-ליקן... אַ שוטה! ווי ער האָט דאָס מיר אַ חלק אַוועקגעגעבן: פּונקט אַ ריכטער... אָבער זי – איז צו מיר גוט“...

נאָר אַט-די דאָזיקע אַלע רעזונות האָבן ניט דערוועקט אין אים קיין שום געפילן – ניט קיין באַליידיקונג אויף טאַראַסן, ניט קיין סימפּאַטיע צו לײַבאַוון. ער האָט געטראַגן אין זיך עפעס שווערס און אומפּאַקוועמלעכס, עפעס אומפּאַרשטענדלעכס פאַר אים. דאָס איז אויסגעוואַקסן אין זיין ברוסט, און אים האָט אויסגעוויזן, אַז זיין האַרץ איז אויסגעשוואַלן און נאָנט, ווי פון אַ געשוויר. ער האָט זיך צוגעהערט צום אומאויפהערלעכן און ניט געשטילטן ווייטאַג, האָט באַמערקט, אַז ער וואַקסט מיט יעדער שעה אַלין מער, שטאַרקט זיך, און ניט וויסנדיק מיט וואָס אים איינצושטילן, האָט ער טעמפּ געוואַרט, מיט וואָס דאָס וועט זיך ענדיקן.

אַט איז פאַרביי אים דורכגעפלייגן דעם מיטפּאַטערס פלינקער פּערד. פּאַמאַ האָט דערווען אין דער פרייטשקע יאַקאָוו מאַיאַקנס קליינע געשטאַלט, אָבער ער האָט גאַרנישט דערוועקט אין אים. אַ לאַמט-צירן-צינדער איז דורכגעלאָפּן פאַרביי פּאַמען, איבערגע-יאָגט אים, צוגעשטעלט אַ לייטער צו אַ גאַסן-לאַמפּ און אַרויס-געקראַכן אויף אים. אָבער דער לייטער האָט ניט אויסגעהאַלטן די שווערקייט פון קערפּער און זיך אַראָפּגערוקט, דער לאַמטערני-צינדער האָט אַרומגעכאַפּט דעם פּאַנאַר-סלופּ, זיך אָנגעהאַלטן און מיט פעס און הויך געשאַלטן. עפעס אַ מיידל האָט אַ שמויס געטאַן פּאַמען מיט אַ פּאַק אין זייט און זיך פאַרענטפּערט:

– אַך, אַנטשולדיקט...!

ער האָט אויף איר אַ קוק געטאַן און גאַרנישט געענטפּערט. דערנאָך איז פון הימל געפּאַלן אַ קאַלטער טוי, – קליינע, קרים זעעוודיקע טראַפּנס פייכטקייט האָבן פאַרנעפּלט דעם פייער פון דער

גאס - לאַמטערן און די שווי-פענסטער פון די געשעפטן מיט אַ גראָס-
לעכן שמויבל. פון שמויב איז יווער געוואָרן צו אַטעמען...

— אפשר אַרײַנגיין צו יעזשאָוון נעכטיקן? מאַכן מיט אים
אַ פוסע... — האָט פאָמא אַ קלער געמאַן און אוועק צו יעזשאָוון,
ניט האָבנדיק קיין שום פאַרלאַנג ניט צו זען דעם פעליעטאַניסט,
ניט צו טרינקען מיט אים...

ביי יעזשאָוון אויף דער סאַפּע איז געזען עפעס אַ צעכראַס-
טעטער בודר אין אַ בלוזע און גראָע הויזן. דאָס פנים איז ביי אים
געווען אַ טונקלס, ווי אַפגעוויאַנדולט, די אויגן גרויסע, אומבאַוועגלעכע
און ברוגזדיק; איבער די גראָבע לײַפן האָבן אַרױסגעשטאַרטשעט
בערשטלדיקע, זעלנערישע וואַנצעס. ער איז געזעסן אויף דער סאַפּע
מיט אויפגעהויבנע פיס, אַרומגענומען מיט זיינע לאַנגע הענט און
אַנגעשפאַרט אויף זיי זיין גאַמפע. יעזשאָו איז געזעסן אין פאַטעל
מיט איין זײַט, אַריבערגעוואָרפן זיינע פיס איבער איינעם פון די אַנ-
לענס. צווישן די ביכער און פאַפירן אויפן טיש איז געשטאַנען אַ
פלעשל בראַנפן און אין צימער האָט געשמעקט מיט עפעס גע-
זאַלצנס.

— וואו שלעפסטו זיך ארום? — האָט יעזשאָו מקבל-פנים
געווען פאַמען מיט אַ פראַנע, און צושאַקלענדיק צו אים מיטן
קאָפּ, אָפּגעחופּן זיך צום מאן, וואָס איז געזעסן אויף דער סאַפּע: —
גאַרדעווען!

יענער האָט געוואָרפן אַ בליק אויפן אַרײַנגעקומענעס און
מיט אַ שניידיקער, סקרײַפּעדיקער שטים זיך פאַרגעשמעלט:
— קראַסנאַשטשעקאַוו...

פאַמא האָט זיך אַנידערגעזעצט אויפן ברעג פון דער סאַפּע
און געמאַלדן יעזשאָוון:

— איך בין געקומען צו דיר נעכטיקן...
— נו, איז וואָס? רייד ווייטער, וואסיל...
יענער האָט פון דער זײַט אַ קוק געמאַן אויף פאַמען און אַרױס-
געכאַרכלט:

— לײַט מיין מיינונג, פאַלט איר אומזיסט אָן אויף די נאַרישע
לײַט... מאַזאַנעלאַ איז געווען אַ שוטה, אָבער דאָס, וואָס מען האָט

געדארמט מאָן, האָט ער אױסגעפירט אױפן בעסטן אופן. אַפילו אַ
וועלכער נישט איז ווינקעלריד – איז באַשטימט אױך אַ טיפּש... פונ-
דעסטוועגן אָבער, אױב ער וואָלט נישט אַרײנגעזעצט אין זיך די קײזער-
לעכע פּיקעס, זעסטו – וואָלטן די שוויצערס אים אָנגעפּיפּט. קנאַפּ
שױט אַוועלעכע זײנען פאַראַן! פונדעסטוועגן – זײנען זײ די העלדן...
און די חכמים – זײ בלײבן פּהרנים... ווען ער וואָלט אַ זעץ געטאָן
מיט דער גאַנצער קראַפּט אױבער די מכשולים, נאָר בעסער געטראַכט:
וואָס דערפון וועט אַרויס? און ווי נישט צו פאַרלאָרן צו ווערן אומױסט?
פאַר אַן אַרבעט בלײבט ער שטײן, ווי אַ פּלאַקן... ביז ער ווערט
נישט פאַרגלױווערט... אַ נאַר – און דאָך אַ מוטיקער! דערלאַנגט גלײַך
מיטן שטערן – אַ זעץ אין וואַנט! צעברעכט ער דעם שאַרפּן –
איז וואָס? קעלבערנע קעפּ זײנען נישט מײער... אָבער אַז ער מאַכט
שױן יאָ אַ שפּאַלט אין וואַנט... ברײערן די חכמים אױס דערפון
אַ גאַנצן טױער, גײען דורך – און שרײבן זיך צו דעם כּבּוד...
ניין, ניקאַלאַ מאַטווייאַטש, דרייסקײט איז אַ גוטע זאַך אױך אַן שכל...
– וואַסילי, דו רעדסט שטױטערײ! – האָט יעזשאָו אַ זאָג
געטאָן, אױסשטרעקנדיק צו אים אַ האַנט.

– אַוודאַ! – האָט וואַסילי מסכים געווען. – מיט לאַפּטשעס קען
אױך נישט פרעסן קײן קרויט... און דאָך בין איך נישט קײן בלינדער...
אױך זע: חכמה איז דאָ אַ סך, אָבער קײן סדר – אַ האָר נישט.
ביז די חכמים טוען אַ קלער, און רײדן זיך צונױף, ווי קלײנער צו
מאַכן עס, יאָגן זײ די נאַראַנים אַרױבער... אַמט דאָס איז אַלץ...

– וואַרט נאָר! – האָט יעזשאָו זיך אָפּגערופּן צו קראַמנאַ-
שטעקאַוו, וועלכער האָט זיך שױן געקליבן אַוועקגיין.

– אױך קען נישט. אױך בין היינט דעזשורנער... כּיהאַב שױן
אַזױ אױך פאַרשפּעטיקט... אױך וועל מאַרגן אַרײנקומען, – מען
קען?

– ביטע זײער! אױך וועל דיך שױן פּונאַנדערנעמען!

– דאָס איז טאַקע אַײער זאַך...

וואַסילי האָט זיך פּאַמעלעך געבראַכט אין אַרדענונג, אױס-
געהױבן זיך פּון דער סאַפּע, אַרײנגענומען אין זײן גרויסער, שוואַר-

זער לאפע יעזשאָווס געל, אויסגעטריקנט הענטל און א דריק
געמאָן:

— אַדיע!

דאָן אַ נויג געמאָן מיטן קאָפּ צו פאַמען און מיט איין זייט
די אַרויסגערוקט דורך דער מיר.

— האָסט געזען? — האָט יעזשאָוו אַ פּרעג געמאָן פאַמען,
ווייזנדיק אים מיט דער האַנט אויף דער מיר, הינטער וועלכער ס'האַבן
זיך נאָך געהערט שווערע טריט.
— ווער איז ער?

דער געהילף-מאַשיניסט וואַסקאָ קראָס: אַשמשעקאָוו... אָט פון
אים נעם אַ ביישפּיל: צו פּופּצן יאָר האָט ער אָנגעהויבן לערנען
זיך ליינען, און צו אַכט-אין-צוואַנציק האָט ער שוין אויסגעלייענט,
דער רוח ווייס אים, וויפּיל גוטע ביכער, חוץ דעם האָט ער נאָך
אויסגעלערנט פּולשמענדיק צוויי שפּראַכן... איצט פּאַרט ער קיין
אויסלאַנד...

— צו וואָס? — האָט פאַמא געפרעגט.

— לערנען זיך ווייטער... זען ווי מענטשן לעבן דאָרט...
און דו — ביסט נאָך אַלץ אַ זייערער... צוליב וואָס?
— וועגן די נאַראַנים האָט ער גוט גערדשנט, — האָט פאַמא
פּאַרטראַכט אַ זאָג געמאָן.

— איך ווייס ניט, ווייל איך בין — ניט קיין נאַר...

— גאַנץ זאַכלעך! אַ טעמפּער מענטש דאַרף באלד עפעס
טאָן... אַרויפּוואַרפן זיך, איבערקערן....

— האָסט אָנגעהויבן ווייטער האָס אייגענע! — האָט יעזשאָוו
אויסגערופן. — דו זאָג מיר בעסער אָט-וואָס: איז אמת, אָו מאַ-
יאַקינס זון איז צוריקגעקומען?

— אמת...

— אַזוי!...

— וואָס איז?

— גאַרנישט!

— אָבער אויף דיין פנים איז קענטיק, אָו ס'איז יאָ עפעס...

— מיר קענען אָט דעם זון... מיר האָבן געהערט וועגן אים...
 — און איך האָב אים שוין געזען...
 — נו? ווי איז ער?
 — הא... דער טיזל ווייס אים! וואָס פאַר אַן עסק האָב איך מיט אים?
 — ענלעך אויפן טאַטן?
 — דיקער... קיילעכדיקער... מער ערנסטער... ער איז אַזאַ... קאַלטער...
 — הייסט נעם, ער וועט נאָך זיין ערגער פֿון יאַשקען... נו, דו, ברודער, קיך מיט ביידע אויגן! אַניט וועלן זיי דורך ביידע אַרומ-גריזשען...
 — וואָלן זיי!
 — זיי וועלן דורך באַראַבעווען... וועסט בלייבן אַ קבצן... דער דאָזיקער טאַראַס האָט אין יעקאַמערינבורג נישקשהדיק באַאַר-בעט דעם שווער זיינעם...
 — איז וואָל ער מיך אויך באַאַרבעטן, אויב ער וויל... איך וועל אים דערפאַר, אויסער אַ דאַנק, קיין וואָרט ניט זאָגן...
 — די רעדסט נאָך אַלץ דאָס אייגענע...
 — יאָ...
 — פּדי צו באַפרייען זיך?
 — נו, יאָ...
 — וואַרף אַזעק! אויף וואָס דאַרפסטו פרייהייט? וואָס וועסטו טאָן דערמיט? דו מיינסט דאָך צו גאַרנישט, ביסט אַן עס-האַרץ... קענסט אַפילו גיט קיין שייטל האַלץ צעשפאַלטן?! אָט ווען איך וואָל זיך קענען באַפרייען פון דער באַדערמעניש צו טרינקען שנאַפּס און צו עסן פּרייט!
 יעזשאָו איז אויפגעשפרונגען אויף די פיס, געשמעלט זיך אַנטקעגן פאַמען און גענומען ריידן מיט אַ הויכן קול, ווי ער וואָלט דעקלאַמירט:
 — איך וואָלט צונויפגעקליבן די רעשמלעך פון מיין צערי-סענער נשמה און צוזאַמען מיטן בלוט פון מיין האַרץ אַ שפיי געטאָן אין פּרעזאָפּ פון אונזער אינטעליגענציע, דער טיזל וואָל זי נעמען!

איך וואָלט זיי געוואָגט: פליגעלעך! איר – דער בעסטער וואָסט פון מיין לאַנד! דער פאַקט פון אייער זיין איז אָפגעצאָלט מיטן בלוט און מיט די טרערן פון צענדליקער דורות רוסישע לייט, אָ! לייז: ווי טייער איר קאָסט אייער לאַנד! וואָס זשע טוט איר פאַר איר? צי האָט איר די טרערן פון עבר פאַרוואַנדלט אין פערל? וואָס האָט איר געגעבן דעם לעבן? וואָס האָט איר געטאָן? איר האָט דער-לויבט צו באַזיגן אייך! וואָס טוט איר איצט? איר דערלויבט צו איז-דיעקעווען זיך איבער אייך...

ער האָט מיט צאָרן אַ טופע געטאָן מיט די פיס, און שטשירענע-דיק די ציין, געקוקט אויף פאַמען, מיט אַ בייזן בליק, ענלעך אויף אַ צערייצטער, ווילדער חיה.

— איך וואָלט זיי געוואָגט: איר! איר קלערט צופיל, אָבער איר זייט נאָך אַליץ ווייניק קלוג און נאָך אַליץ מאַכטלאָז – אין פּהדנים זייט איר אַלע! אייער האַרץ איז אָנגעפיקעוועט מיט מאַראַל און גוטע פּניוּת, נאָר עס איז ווייך און וואַרעם, ווי אַ פּערענע, דער גייסט פון שאַפן שלאָפּט דאָרט רויק און האַרט, און עס קלאַפּט ניט אין אייך, נאָר ווינט זיך אום, ווי אַ וויגעלע. איינמאָנקענדיק מיין פינגער אין בלוט פון מיין האַרץ, וואָלט איך זיי אָנגעשמירט אויף זייערע שטערנס דעם חתם פון מייע פאַרוואַרפן און זיי, די אַרעמע אין גייסט, די אומגליקלעכע אין זייער זעלבסטצופרידנקייט, וואָלטן געליטן... אָ, דאָן וואָלטן זיי געליטן! מיין ביימש איז דין, און מיין האַנט איז האַרט! און איך האָב צופיל ליב, כּדו צו האָבן רחמנות: זיי וואָלטן געליטן! אָבער איצט – ליידן זיי נאָך, ניט מחמת זיי היידן שוין צופיל, שוין צו אָפט און הויך וועגן זייערע יסורים! זיי לייגן! דאָס אמתע ליידן איז שוויגעוודיק, און די אמתע ליידן-שאַפט ווייסט ניט קיין גרענעצן... ליידנשאַפט, ליידנשאַפט! ווען וועט עס געבאָרן ווערן אין אונזערע הערצער? מיר זיינען אומ-גליקלעך צוליב מאַנגל אין ליידנשאַפט...

פאַרהיקענדיק זיך, האָט ער זיך צעהוסט און לאַנג געהוסט, היפּנדיק איבערן צימער און פאַכנדיק מיט די הענט, ווי אַ משוגע-נער. דערנאָך האָט ער זיך ווידער אוועקגעשטעלט אַנטקעגן פאַ-

מען מיט א בלייך געויכט און מיט בלוט-פארגאסענע אויגן. עד
האָט שווער געאַטעמט, די ליפן האָבן ביי אים געצימערט, אויב-
דעקנדיק און אנטפלעקנדיק זיינע קליינע שפיציקע ציין. אַ צעכראָס-
מעטער, מיט קורצע האָר אויפן קאָפּ, איז ער ענלעך געווען אויף אַ
פּיש, וואָס מען האָט אים אַרויסגעשליידערט פון וואַסער... פאַמאַ
האָט אים אַזוי געווען ניט דאָס ערשטע מאַל, אָבער ער איז אויך
איצט, ווי אַלעמאַל, געוואָרן אָנגעשמעקט פון יעושאַווס אויפּרענגונג.
ער האָט שווייגנדיק געהערט די פּרויזונדיקע רייד פון דאָזיקען קליינעם
מענטש, ניט געבנדיק זיך די מי צו פאַרשטיין זייער זין, ניט וועלנדיק
וויסן, קעגן וועמען זיי זיינען געריכט, — ער האָט געשלאָנגען
בלויז זייער קראַפט. יעושאַווס ווערטער האָבן אויף אים געשפּריצט,
ווי וודיק וואַסער, אין געוואַרעמט זיין נשמה.

— איך וועל זיי זאָגן, אָט-די דאָזיקע אומגליקלעכע ליידיק-
גייערס: זעט: דאָס לעבן גייט פאַרויס און לאַזט אַיך פון הינטן!
— עך: נישקשהדיק! — האָט פאַמאַ אויסגערופן מיט באַ-
גייסערונג און זיך גענימען אונטערהויבן אויף דער סאַפּע. — ביסט
אַ העלד, ניקאַלאַי! אר-או! גיב זיי! זאָג זיי גלייך אין די אויגן!
נאָר יעושאַווס האָט זיך ניט גענייטיקט אין דערמאָנטערונג,
ס'האָט אויסגעווען, אַז ער הערט אַפילו ניט פאַמעס אויסרופן און ער
האָט ווייטער גערעדט:

— איך ווייס די מאָס פון מייע פּוהות, איך ווייס — זיי וועלן
שרייען צו מיר: שווייג! זיי וועלן מיר זאָגן: שטיל! זיי וועלן דאָס
זאָגן קלוג, זיי וועלן דאָס זאָגן רזיק, איודיעקעווענדיק זיך איבער
מיר, זיי וועלן דאָס זאָגן פון דער הייך פון זייער גרויסקייט...
איך ווייס — איך בין אַ קליין פייגעלע, אַ איך בין ניט קיין
נאַכטיגאַל! איך בין גאַרנישט אין פאַרגלייך מיט זיי, איך בין נאָר
אַ פעליעטאַניסט, אַ מענטש צו וויילן דאָס פּובליקום... זאָלן זיי
שרייען און מיר איבעררייסן, זאָלן זיי: אַ פאַטש וועט פאַלן אין
מיין באַק, אָבער דאָס האַרץ וועט נאָך אַלץ קלאַפן: און איך וועל זיי
זאָגן: יאָ, איך בין אַ פּראַסטאַק! און מיין ערשטע מעלה קעגן
אַיך איז דאָס, וואָס איך ווייס ניט קיין איין אמת פון די פאַפּירענע
ביכער, וואָס זאָל זיין פאַר מיר מייערער, ווי דער מענטש! דעה מענטש

איז די גאנצע וועלט און זאל לעבן אויף אייביק דער, וואָס טראַגט
אין זיך די גאנצע וועלט! אָבער איר, וועל איך זאָגן, איר, וואָס
צוליב אַ וואָרט, אין וועלכן ניט אלעמאַל, קען זיין, איז דאָ אַן איי-
האַלט, וואָס זאל איך זיין פאַרשטענדלעך, — איר, וואָס אַפּט זייט
איר גרייט צוליב אַ וואָרט אַנצומאַכן איינער דעם צווייטן וואַנדן
און ווייטאַגן, איר, וואָס צוליב אַ וואָרט שפּריצט איר איינער אויפֿן
אַנדערן מיט גאַל, איר פאַרנוואַלדיקט די נשמה... דאָס לעבן וועט
ביי אַיך דערפאַר שטרענג אויפמאַנען, גלויבט: אַ שמורעם וועט
אויסברעכן און וועט אַיך פאַרשיליקן און אַראָפּשווענקען אַיך פּון
דער ערד, ווי אַ רעגן און ווינט — דעם שמויב פּון די ביימער!
אין דער מענטשלעכער שפּראַך איז דאָ בלויז איין וואָרט, וועמעס
אינהאַלט איז פאַר אלעמען קלאַר און טייער, דאָס דאָזיקע וואָרט
ווען מען רעדט עס אַרויס, קלינגט עס אזוי: פּרייהייט!

— שמורעם: — האָט פּאַמאַ אַ ברום געמאַן, אויפשפּרינג-
גענדיק פּון דער סאַפּע אין אַנכאַפּנדיק יענשאַוון פאַר די אַקס-
לען. מיט פינגלדיקע אויגן האָט ער אַריינגעקוקט אין יענשאַווס פנים,
בינגנדיק זיך צו אים, האָט ער פּמעט געקרעכצט מיט בענקשאַפּט און
ביטערניש: — ע-עך! ניקאַלקאַ... טייערער, איך האָב אויף דיר
אַזוי רחמנות פּיון טויט! אַזוי רחמנות — ואו איך קען דאָס ניט
אויסדריקן!

— וואָס איז? וואָס ווילסטו? — האָט יענשאַוון אויסגעשריען, אָפּ-
שטופּנדיק אים אַ פאַרוואַנדערטער און אַן אַראָפּגעשלאָגענער פּון
דער פּאַזיציע דורך פּאַמעס אומדערוואַרטן און אויסטערליישן השתפכות-
הנפש.

— עך, ברודער! — האָט פּאַמאַ גערעדט, אַראָפּלאָונדיק די
שמים, פּון וואָס דער קול ביי אים איז געוואָרן איבערצייגנדיקער
און פּולער. — ביסטו אַ לעבעדיקע נשמה... פאַרוואָס ווערסטו פאַר-
לאָרן?

— ווער? איך? איך ווער פאַרלאָרן? ליגסט!

— טייערער! וועסט גאַרנישט ניט זאָגן קיינעם! האָסט ניט
וועמען! ווער וועט דיך הערן? בלויז איך נאָר...

— גיי צום טייל! — האָט יעזשאָוו ביז אַ געשרי געמאָן,
אַפּשפּרינגענדיק פון אים ווי אַן אָפּגעברייטער.
אַבער פּאַמאַ איז ניט אָפּגעטראָטן און גערעדט איבערצייגנדיק
און מיט גרויס טרויער:

— דו ריי! ריי! צו מיר! איך וועל פּונאַנדערטראָגן דינע
ווערטער וואוּהין מען דאַרף... איך פאַרשטיי זיי... און אַך, ווי
איך וועל די מענטשן אָפּברענגען! וואַרט נאָר!... ס'וועט קומען
פאַר מיר די געלעגנהייט...

— גיי אוועק! — האָט יעזשאָוו היסאָעריש אַ געשרי גע-
טאָן, צוגעדריקט מיטן רוקן צו דער וואַנט פון פּאַמעס אָנגרין.
ער איז געשטאַנען אַ פאַרלאָרענער, אַ דערדרוקטער, אַ צערזיי-
טער און זיך אָפּגעווערט פון פּאַמעס הענט, וואָס זיינען געווען אים-
געשמעקט צו אים.

אין דער צייט האָט זיך אויפגעמאַכט די טיר פון צימער און
אויפן שוועל איז געבליבן שטיין עפעס אַ שוואַרצע פּרויען-גע-
שטאַלט. איר פנים איז געווען ביז, אויפגעבראַכט, איין פאַך איז
געווען פאַרבוהן מיט אַ טיכל. זי האָט אַ וואָרף געמאָן מיטן קאָפּ,
אויסגעצויגן צו יעזשאָוו איר האַנט און זיך אָפּגערויפן מיט שוים
אויף די ליפן און מיט אַ פייפּעריי:

— ניקאָלאַ מאַטוועיעוויטש! אַנטשולדיקט... דאָס איז דאָך
אוממעגלעך! אזאַ חיהשער געבריל... אַ פּרויען... אלע טאָג געסט...
די פּאַליציי גייט ארום... גיין, מער קען איך דאָס ניט אויסהאַלטן!
איך בין גערווענ... זייט אַזוי גוט און ליידיקט אָפּ מאַרגן דעם צי-
מער... איר וואוינט ניט אין אַ מדבר... אַחזם אייך — זיינען דאָ
מענטשן... אין נאָך דערצו — אַ געבילדעטער מענטש! אַ שריי-
פּער! אלע מענטשן נייטיקן זיך אין רה... מיה טוט ווי די ציין...
איך פעט אייך, טאַקע מאַרגן... איך וועל אָנקלעפּן אַ צעמל...
איך וועל מעלדן אין פּאַליציי...

זי האָט גערעדט גיך און דער גרעסטער טייל פון אירע
רייד איז נעלם געוואָרן אין איר פויפן אין שרימען; ס'האַבן זיך
אויסגעטיילט בלויז יענע ווערטער, וועלכע זי האָט אויסגעשריען מיט
אַ קוויטשענדיקן, אויפגערעגטן קול. די קניפּלעך פון טיכל האָבן

אויף איר קאפ ארויסגעשטארטשעם, ווי קליינע הערנער, און געמדייטלעך זיך פון דער באוועגונג פון אירע קינבאקן. ביים אַנבליק פון איר אויפ- געדעגטן און קאמישן אויסזען, האָט פאַמאַ פּיסלעכווייז גענומען אַפּטערעטן אויף הינטעררויילעכס צו דער סאַפּע, יעזשאָו אוי בעת- מעשה געשטאַנען און געריפן זיך דעם שטערן, קוקנדיק אויף איר און צוהערנדיק זיך מיט אַנשטרענגונג צו אירע רייד...

— איז זאָלט איר וויסן זיין! — האָט זי פאַרענדיקט איר שרייען, און שוין זייענדיק הינטערן טיר, נאַכאַמאַל איבערגעחורמ: — אַלזאָ, מאַרגן! ס'איז אַ סקאַנדאַל...

— צי אַלדי-חזרות! — האָט יעזשאָו אַרויסגעשעפטשעמען, קוקנדיק טעמפעוואַטע צו דער טיר.

— נ'יאָ-אַ! ס'איז אַ בריאה! שטרענג! — האָט פאַמאַ אָפּ גערופּן זיך, קוקנדיק אויף יעזשאָו מיט פאַרוואַנדערונג און זיך צוריק אַוועקגעזעצט אויף דער סאַפּע.

יעזשאָו איז מיט אויפגעהויבענע פלייצעם צוגעגאַנגען צום טיש, אַנגעגאַסן זיך אַ האַלבע טיי-גלאַז מיט בראַנפן, אויסגעזופּט און זיך אַוועקגעזעצט ביים טיש מיט אַן אַראַפּגעלאָזענעם קאַפּ. אַ רגע האָט מען געשוויגן. דערנאָך האָט פאַמאַ ניט הויך און, ווי היטן-דיק זיך, אַרויסגעוואָגט:

— ווי דאָס איז אַלין אַזוי פּלוצלונג געשען... — מיר האָבן נאָך ניט באַוווּן מיטן אויג אַ פינמל צו טאָן און נאָריר — אַזאָ פּסק... האָ?

— דו! — האָט יעזשאָו אַרויסגעברומט דאָסמאַל שוין שטי- לער, אָפּער מיט דער זעלביקער בייזקייט, וואָס פריער, און מיט דער זעלביקער ווילדקייט, קוקנדיק אויף פאַמען מיט אַן אויפגעהויבענעם קאַפּ. — דו שווייג! דו... דער טייוול זאָל דיך נעמען... לייג זיך און שלאָף!... ס'איז אַ חיה... אַ קאַשמאַר אַזאָ... או!

און ועד האָט פאַמען באַוווּן אַ טויסט. דערנאָך האָט ער אָנגעגאַסן נאָך בראַנפן און ווידער אויסגעטרונקען...

אין עטלעכע מינוט אַרום איז שוין פאַמאַ געלעגן אַן אויסגע- טאַנענער אויף דער סאַפּע און מיט האַלפּ-פאַרמאַכטע אויגן נאָכ- געשפּירט נאָך יעזשאָו, וועלכער איז אומבאַוועגלעך געזעסן אין אַ

צעבראָכענער פּאָזע ביים טיש. ער האָט געקוקט אויפן היל און זיינע
ליפן האָבן זיך שטיל באַוועגט... פּאַמא איו געווען אויסער זיך —
ער האָט ניט פּאַרשטאַנען, פּאַרוואָס יעושאַוו איו אויף אים אין פעם,
אין דאָס האָט אים געוואונדערט. צי ניט דערפּאַר, ווייל מען האָט אים
אַפּגעזאָגט פּון צימער? ער אליין האָט דאָך געשריען...
— אַ, אַשמדאָ!... — האָט יעושאַוו געפּליסטערט און גע-
קריצט מיט די ציין.

פּאַמא האָט פּאַרויכטיק אויפּגעהויבן זיין קאָפּ פּון קישן. מיט
אַ טיפּן און רושיקן קרעכין האָט יעושאַוו ווידער אויסגעצויגן
זיין האַנט צום פּלעשל... דאָן האָט זיך פּאַמא שטיל אַפּגערופּן צו
אים:

— לאַמיר בעסער גיין ערגעץ אין אַ האַטעל... ס'איו נאָך
ניט שפּעט...

יעושאַוו האָט אַ קוק געטאָן אויף אים און זיך אויסמערליש
צעלאַכט, רייבנדיק מיט די הענט דעם קאָפּ. נאָכדעם האָט ער זיך
אויסגעהויבן פּון שטול און קורץ געענטפּערט פּאַמען:
— טו זיך אָן!...

און זעענדיק, ווי לאַנגזאַם און ניט געשיקט פּאַמא האָט זיך
אַ ריר געטאָן אויף דער סאָפּע, האָט ער אומגעדולדיק און מיט
פעם אַ געשריי געטאָן:

— נו, גיכער-ושע, קלייב זיך צו... דו — די פּאַרקערפּערונג
פּון ניט געשיקטקייט... דו — סימבאָלישער גלאַמפּ!

— דו זידל זיך ניט! — האָט פּאַמא מיט אַ פּרידלעכן שמייכל
זיך אַפּגערופּן. — כּדאי זיך אויפּצורעגן צוליב דעם, וואָס אַ אישה
האָט זיך דאָרט צעקוואַקעט—

יעושאַוו האָט אַ קוק געטאָן אויף אים, אויסגעשפּיגן און זיך
שניידיק צעלאַכט...

XIII

— אלע זינען שוין דא? — האָט איליאַ יעפּימאָויטש קאָ-
נאָנאָו אַ פּרעג געמאַן, שטייענדיק אויפן שפיץ פון זיין נייעם
דאַמפּער און מיט שיינענדיקע אויגן באַקוקט דעם עולם געסט. —
דאָכט זיך, אלע!

אין אויפהויבנדיק אינדערהויך זיין דיקן און רויטן, גליקלעכן
פנים, האָט ער אַ געשריי געמאַן צום קאַפּיטאַן, וועלכער איז
שוין געשטאַנען גרייט אויפן בריקל פּי דער רער:
— שוים אָפּ, פעטרוכאַ!

— גוט!...

דער קאַפּיטאַן האָט אַנטבלויזט זיין גרויסן פּליכיקן קאַפּ,
זיך פּרטים איבערגעצולמט, אַ קוק געמאַן אויפן הימל, אַ פּיר געמאַן
מיט דער האַנט איבער זיין ברייטער, שוואַרצער באַרד, אַ כּרואַקע גע-
טאַן אין אָפּגעגעבן אַ באַמעל:

— אויף צוריק!

די געסט האָבן שווינגנדיק און אויפּמערקזאַם נאַכגעפּאַלנט דעם
קאַפּיטאַנס אַרבעט, און לויט זיין פּיישפּיל זיך אויך גענומען צלמען,
דערפּי האָבן זייערע היט און צילינדערס אַ שוועב געמאַן אין דער
לופט, ווי אַ סטאַיע שוואַרצע פּייגלען.

— בענטש אונז, נאָט! — האָט קאַנאַנאָו מילד אויסגערופן.

— ניבאַפּ דעם שטייער! פּאַרויס! — האָט דער קאַפּיטאַן באַ-

פּוילן.

דער געוואַלדיקער „איליאַ מוראַמעץ“ האָט מיט אַ מעכטיקן
קרעכץ אַרויסגעלאָזט אויפן פּרעג פון האַפּן אַ געדיכטן קנייל פון
וויסן דאַמף, אין לייכט, ווי אַ שוואַן, געלאָזט זיך קעגן שטראַם.

— שׂוין אַוועק! — האָט מיט התפעלות זיך אָפּגערוּפּן דער האַנדלס-דאַטגעבער לופּ גרינאַריעוו ריעזניקאָוו, אַ מאַן אַ הויכער, אַ דאַרער און חשובער. — אַפילו זיך קיין טרייסל נישט געשאַן! ווי אַ דאַמע אין טאַניץ: מיטעלער גאַנג!...

— נישט קיין שיף — נאָר אַ לוויתן! — האָט זיך מיט אַ פּרוּמען זיפּין אָפּגערוּפּן דער געשפּרענקלטער און אַיינגעבוי= גענער טראַפּים זובאַוו, דער סטאַראַסמע פון סאַבאַר אין דער גרעס= טער פּראָצענטניק אין שטאַט.

דער טאַג איז געווען אַ גרויער; דער האַרבעסטיק-באַדעקטער הימל האָט זיך אָפּגעשפיגלט אין וואַסער פון טייך און צוגעגעבן אים אַ קאַלמן, פּלייענעם אויסזען. בלאַנקענדיק מיט דער פּרוישער פאַרב, איז דער דאַמפּער געשוואומען איבערן איינפאַרביקן פּאַן פון טייך, ווי אַ געוואַלדיקער העלער פּלעק, און דער שוואַרצער רויך פון זיין אַטעמען איז ווי אַ שווערער וואַלקן געשטאַנען אין לופט. אינגאַנצן אַ ווייסער, מיט ראַוע אַקסן און העל-רויטע רעדער, האָט ער מיטן שפיץ לייכט געשיינטן דאָס קאַלמע וואַסער און פּונאַנדער= געיאַגט אים איבער די פּרעגעס. די שוויבן און די קיילעכדיקע פענסטער פון די קאַזיטעס און קאַרידאָרן האָבן העל געשיינט, ווי זיי וואַלטן געשמייכלט מיט אַ זעלבסטצופּרידענעם, נצחונדיקן שמייכל.

— חשובע הערן פון דער געזעלשאַפט! — האָט קאַנאַנאָוו, אַ אָפּגעמענדיק די הוט פון קאַפּ, אויסגערוּפּן, נייגנדיק זיך נידעריק צו די געסט. — נאָכדעם, ווי מיר האָבן נאָר-וואַס, אזוי צו זאָגן, אָפּגעגעבן גאָט — דאָס זייניקע, איז דערלויבט, אַז די מוזיקאַנטן זאָלן אויך אָפּגעבן דעם קייסער — דאָס קייסערלעכע!

אין נישט דערוואַרטנדיק קיין תשובה פון די געסט, האָט ער צוגעשטעלט די פּויסט צום מויל און אויסגעשריען:

— אַרקעסטער! שפּילט: „ווי גערימט“!

דער מיליטערישער אַרקעסטער, וואָס איז געשטאַנען הינטער דער מאַשין, האָט אַ זעין געטאַן אַ מאַרש.

און מאַקאַר באַפּראָוו, דער דירעקטאָר און גרינדער פון אַר= טיקן סחרישן באַנק, האָט גענומען אונטערווינגען מיט אַן אָנגע=

נעמען פאס, פייקלענדיק מיט די פינגער אויף זיין גרויסן פויך צום מאקט!

— זיי גערומט, זיי גע-רימט אונזער רובישער צאר — טראג-ראטא! פום!

— איך לאד אייך, מיינע הערן, צום מיט! בימע! מיט וואס גאט האט צוגעשיקט... כע-כע! איך בעט אייך אונטערטעניק... — האט קאנאנאוו גערופן זיינע געסט, שטופנדיק זיך אין דער ענגער גרופע, וואס האט אים ארומגערינגלט.

געסט זיינען געווען א מאן דרייסיק, אלע אנטשענדיקע לייב, די פליאך פון דער ארטיקער סוחריםשאפט. די עלטערע פון זיי, וועלכע האבן געהאט פליכן אין זיינען שוין געווען גרא, האבן געטראגן אלטמאדישע רעק, היטלען און שטייול, ווי פלעשער. נאך אזעלכע זיינען געווען ניש קיין סך: דאס רוב זיינען געווען אין צילנדערס, שייך און אין מאדערנע וויזשניקעס. זיי האבן זיך אלע געקליבן אויפן שפיץ דאמפער און ביסלעכווייז, אויף די בקשות פון קאנאנאוו, אראפ אויפן אונטערשטן דעק, וואס איז געווען אונטער א דעכל פון לייזנט. דארט זיינען געשטאנען געדעקטע טישן מיט מאכלים. לופ ריעניקאוו איז געגאנגען געארעמט מיט יאקאוו מאיאקינען, און נייגנדיק זיך צו זיין אויער, אים עפעס אריינגעשעפטשעט. יענער האט געהערט און איידל געשמייכלט.

פאמא, וועמען דער טויפפאטער האט אויך געבראכט אויף דער פיערונג, נאך לאנגע איינריידענישן, — האט זיך ניש געפונען קיין קאלעגע צווישן אט-די פאר אים ניש-סימפאטישע מענטשן און ער האט זיך געהאלטן אן א זייט פון אלעמען, א בלאסער און מרה-שחורהדיקער. די לעצטע צוויי טעג האט ער צוזאמען מיט יעזשאוו שטארק געשימורט און איצט האט אים דער קאפ גע-קנאקט פון אויסניכטערונג. אים איז געווען ניש אָנגענעם צווישן דער דאָזיקער סאָלידער אין פריילעכער געזעלשאפט; דער טומל פון די קולות, דאָס שאלן פון דער מוזיק און דאָס רוישן פון דאָם-פער — דאָס אלץ האט אים אויפגערייצט.

ער האט געפילט אן אומבאדינגטע נויטווענדיקייט אויסצו-ניכטערן זיך, אין ס'האט אים ניש געלאזט צו רו דער געדאנק וועגן

דעם, פארוואס איז דער טויטפאקטער געווען צו אים היינט אזוי ווייך
און צוליב וואס האט ער אים געבראכט אהער, אין דער געוועל-
שאפט פון די גרעסטע סוחרים אין שטאט? צוליב וואס האט ער אזוי
צודרינגלעך צוגערעדט אים און אפילו איינגעפעמן זיך ביי אים צו גיין
צו קאנאנאון אויף דער גאטעסדינסט און אויפן מיטאג?

— די מאך זיך ניט נאריש, לאמיר גיין! — האט פאמא זיך
דערמאנט דעם פאקטערס רייד צו אים. — וואס מיידסטו אויס מענטשן?
דער כאראקטער ביים מענטשן איז פון דער נאטור, און וואס שייך
רייכטיק ביסטו ניט קיין סך נידעריקער פאר זיי... מען דארף זיך
האלטן מיט אלעמען גלייך... קום!

— אבער ווען, פאפאשא, וועט איר מיט מיר ערנסט ריידן? —
האט פאמא געפרעגט, נאכפאלגנדיק די פאזענונג פון יאקאוו טא-
ראסאווויטשעט פנים און זיינע גרינע אויגן.

— דאס מיינסטו נאך אלץ מפור דיין באפרייען זיך פון די גע-
שעפטן? כע-כע! מירן נאך ריידן... מירן ריידן, פריינט מיינער!
ביסט אן אויסטערלישער... וואס-זשע? — וועסטו גיין אין א מא-
נאסמיר און אזעקווארפן דיין אייגנס? לויטן ביישפיל פון די הייליקע
קנאים?... הא?

— מירן נאכדעם... שוין וען!... — האט פאמא געענטפערט.
— זאל זיין אזוי... נאך דערווילע, ביזן מאנאסטיר, — העלן
מיר פארן! קלייב זיך צו לעבעדיקער... רייב אויס דיין שילדל
מיט עפעס א פייכטער זאך, אינט זעט עס אויס ביי דיר, ווי אַנגע-
שוואלן. היצערעם באשפרייט זיך מיט אַדעקאלאן, — נעם ביי לויבאון, —
עס זאל ניט שטינקען פון דיר מיט שענק... איידא!

קומענדיק צו פארן אויפן דאמפער אין דער צייט פון דער
תפילה, האט זיך פאמא געשטעלט אן א זייט אין די גאנצע גאטעס-
דינסט באטראכט הינטער די סוחרים בלייצעס.

זיי זיינען אלע געשטאנען אין א פרומען שווייגן; זייערע פנימער
זיינען געווען פרום קאנצענטרירט; זיי האבן מתפלל געווען אויב-
ריכטיק אין צארט, זיפנדיק טיף און פוקנדיק זיך נידעריק, ווענדנדיק
דירנדיק די אויגן צום הימל. פאמא האט געקוקט דא אויף דעם,

דא אױף יענעם און זיך דערמאָנט האָס, וואָס אים איז געווען באַקאַנט וועגן זײ.

— אָט איז לופ ריעניקאָוו, — ער האָט אָנגעהויבן זײן קאַריערע אַלס באַלעפּאַס פּון אַן עפּנטלעך הייזל און איז מיטאַמאַל רײך גע- וואָרן. מען דערציילט, אז ער האָט דערשטיקט אײנעם פּון זײנע געסט, אַ רײכן סיבירער... וואָס האָט זיך אין דער זיגנט פּאַרנומען מיט אײניקױפּן פּויערשע לײחנט. צוויי מאָל האָט ער באַנקראַטירט... קאַנאָנאַוו האָט מען מיט אַ יאָר צוואַנציק צוריק געמשפּט פּאַר אַן אונטערצינדונג און אײצט געפינט ער זיך אונטער אַ געריכטס- אײספּאַרשונג פּאַר פּאַרנוואַלדיקן אַ מינדעריריקע מידל. צוגלייך מיט אים — איז שײן דאָס צווייטע מאָל צוגעצויגן געוואָרן צו פּאַראַנטוואָרטלעכקײט אונטער דער זעלבער באַשולדיקונג אױך זאָ- באַר קירלאָוו ראַפּוסטאַוו, — אַ דיקער, נידעריקער סוחר מיט אַ קײלעכדיק געזיכט און מיט פּריילעכע בלאַע אױגן... צווישן די אַלע מענטשן איז ניטאָ כמעט קײן אײנער, וועגן וועמען פּאַמען זאָל ניט זײן באַוואוסט עפעס אַ שענדלעכע זאַך.

און ער האָט געוואוסט, אז זײ אַלע זײנען מקנא דעם דערפּאָל פּון קאַנאָנאַוו, וועלכער פּלעגט פּון יאָר צו יאָר פּאַרגרעסערן די צאָל פּון זײנע דאַמפּערס. פיל פּון זײ זײנען צעקריגט צווישן זיך און קײנער פּון זײ שטיצט ניט אונטער אײנער דעם צווייטן זיך אַ שטרייטיקן האַנדלס-ענין און יעדער אײנער פּון זײ ווייסט אױפּן אַנדערן צו דערציילן ניט קײן גוטע און ניט קײן ערלעכע מעשים... אָבער אײצט, זײענדיק דאָ פּאַרוואַמלט אַחום דעם זיגערישן און גליקלעכן קאַנאָנאַוו, האָבן זײ זיך צונויפּגעגאַסן אין אײן שטאַרקער, פינס- מערער מאַסע, געשמאַנען און געאַטעמט, ווי אײן מענטש, אָנגע- ישטרענגטע אַזױ — שווייניקע און אַרומגערינגלט מיט עפעס, הגם ניט קײן זעענדיקס, אָבער פעכטס, עפעס אַזױנס, וואָס האָט פּאַמען אַפּגעשמויסן פּון זײ און דערוועקט אין אים אַ פּחד פּאַר זײ: „שווינדלערס“... — האָט ער געטראַכט, זיך אַלײן צוגעבנדיק מיט.

זײ האָבן נאָך אַלץ שטיל אונטערגעדוסט, פּאַרקײט זיך, צוויפּצט, געצלמט זיך, געקניט, און אַרומרינגלענדיק די גײסטלעכע

מיט א פעסטער וואנט, זיינען זיי געשטאנען, ניט אפטרעטנדיק אין הארט, הי גרויסע שווארצע שטיינער.

„צוועקעס זי“ — האָט פּאָמאָ פּאַר זיך אויסגערופּן.

לעבן זיין זייט איז געשטאנען דער הויקערדיקער קרומער פאזולין גושטשיין, וועלכער האָט דאָ ניט לאַנג אוועקגעלאָזט איבער דער וועלט די קינדער פון זיין האַלב־משוגענעם ברודער. ער האָט פרום געדאוונט, קוקנדיק מיטן אייניקלן אויג צום אימעטיקן הימל:

— „גאָטענ־ל! ניט מיט דיין צאָרן משפט מיך... שטראַף מיך

מיט רחמים“...

אין פּאָמאָ האָט געפילט, אז דער דאָזיקער מענטש בעט ביי גאָט רחמים מיט זיין אימצוברעכלעכן און טיפּסטן גלויבן אין גאָטס חסד.

— „גאָט, אינזער פּאָטער, וואָס דו האָסט געהייסן נחן דיין

קנעכט, אויספירן זיך אַ תּיבּה אויף צו ראַטעווען די וועלט“... — האָט מיט אַ דיקער פּאַס־שטימע מתפלל געווען דער גייסטלעכער, גלאַצנדיק די אויגן צום הימל און שפּרייטנדיק אינדערהויך די הענט: — „היט אויך אָט־די שׂיף און גיב איר אַ מלאַך אַ פּאַשיצער... און די שווימער אויף אים זאָלסטו היטן“...

די מוהרים האָבן אלע געמיינזאם, מיט ברייטע האַנט־פּאַווע־נונגען געצלמט זיך און דאָס צלמען האָט זיך אָפּגעשאַטנט אויף זייער ברוסט, און אויף אלעמענס פּנימער האָט זיך אויסגעדריקט איין געפיל — אמונה אין דעם כּוח פון זייערע תּפּילות...

אָט־די אלע בילדער האָבן זיך איינגעקריצט אין פּאַמעס זכרון און אויפגעוועקט אין אים אַן אנטזווישונג אין די לייט, וואָס גלויבן־דיק אזוי פעסט אין גאָטס גענאָד, זיינען זיי דאָך אזוי האַרט צום מענטשן. ער האָט פּאַרעקשנט זיי נאָכגעפּאָלנט, וועלנדיק כאַפּן זייער פּאַלשקייט, איבערצייגן זיך אין זייער שקר... —

אים האָט אויפגערייצט זייער סאַלידע האַלמונג, זייער געשלאָג־סענע זיכערקייט אין זיך. זייערע זיגרייכע פּנימער, זייערע הויכע רייז, זייער געלעכטער. זיי האָבן זיך שוין אויסגעוועצט אַרום די טישן, סערווירט מיט מאַכלים, און זיך תּאוהדיק געקוויקט מיטן

געוואלדיקן גרויסן, כמעט קלאפטערדיק-לאנגן פיש, וואָס איז גע-
ווען שוין באַשאַטן מיט גרינס און מיט גרויסע קרעבסן. טראָפּים
זובאַוו האָט שוין אונטערנעפונדן אַ סאַלפעטקע און מיט גליקלעכע,
דיס-צוגליפּנעזשמודעמע אויגן געקוקט אויפן געוואלדיקן פיש און
זיך געווענדט צום שכן ווינעם, דעם מילנער יאַנאַ יושקאַוו:

— יאַנאַ ניקיפּאַריטש! זע — אַ וואַלפּיש! פּונקט פאַר דיין
פּערזאָן אַ פּוטליאַר אָנגעמאַסטן... האָ? כאַ-כאַ! ווי אַ פּוס אין אַ
שטייזל וועסטו אַרײַנקריכן אין אים, האָ? כע-כע!

דער קליינער און קילעכדיקער יאַנאַ האָט פאַרויכטיק אויס-
געצויגן זיין קרצע האַנט צו אַ זילבערנעם צעבערל מיט פּוישער
איקרע, האָט דונערדיק געסמאַקעוועט מיט די ליפּן און געגלאַצט
מיט די אויגן אויף די פּלעישלעך לעבן אים, מוראַ האַבנדיק טאַ-
מער קערט ער זיי איבער.

אַנטקעגן קאַנאַנאַוו איז אויף שטענגלעך געשטאַנען אַ האַלב-
עמערדיקע קילע מיט אַלסן שנאַפּס, וואָס ער האָט ספּעציעל אויס-
געשריבן פּון פּוילן; אין אַ געוואלדיקער געפּעס, ענלעך אויף אַ
קרעבס, אַרומגעשמידט מיט זילבער, זיינען געלעגן אויסשערס, און
העכער פּון אַלע מיט טעמים האָט זיך דערדוויפן עפּעס אַ פּילפאַרביקער
מאַרט, געמאַכט אין פאַרם פּון אַ טורעם.

— מיינע הערן! איך בעט אייך! וועמען וואָס עס שמעקט! — האָט
קאַנאַנאַוו געשריען. — ביי מיר איז אַלץ צוזאַמען אָנגעשטעלט...
וואָס עס איז עמעצן צום האַרצן... אונזערע רוסישע, אייגענע —
פּרעמדע, אויסלענדישע... אַלץ אינאיינעם! אַזוי איז בעסער... ווער
וואָס עס פאַרלאַנגט? ווער האָט אַפּעטיט צו אַט-די שנעקעס, אָדער
צו אַט יענע קרעבסן — האָ? פּון אינדיע, זאַגט מען, זיינען זיי...
און זובאַוו האָט אין דער זעלבער צייט געדערט צו זיין שכן
מאַיאָקין:

— די תּפּילה „אויב איר וועט בויען אַ שיף“ איז צו אַ
לאַסט-דאַמפּער אָדער צו אַ טײַך-דאַמפּער ניט צוגעפאַסט, דאָס הייסט,
ניט דאָס, וואָס ניט צוגעפאַסט, נאָר דאָס אַליין איז נאָך ניט גענוג...
אַ טײַך-דאַמפּער, אַלס אַזעלכער, — איז אַ שטענדיקער וואוינאַרט
פאַר דער קאַמאַנדע, דאַרף ער דעריבער פאַרגלייבט ווערן צו אַ

שמוצ... היסט עס, מאיז נייטיק, הויך דער תפילה, ווען איר'ט פויען
א שירף, - אויך נאך א תפילה וועגן פויען א הויז... דו וועסט
עפעס טרינקען?

- איך בין א מענטש נים קיין טרינקער, גיס מיר אן קימל-
שנאפס... - האָט געענטפערט יאָקאָוו מאַראַסאַוויטש.

פאָמא האָט זיך אוועקגעזעצט ביים עק מיט, צווישן עפעס
אומפאקאנטע, שעמעוודיקע און באשיידענע מענטשן. ער האָט די
גאנצע צייט געפילט אויף זיך דעם אלטנס שאַרבע בליקן.

- „ער האָט מורא, טאָמער וועל איך מאַכן א סקאַנדאַל“... -
האָט פאָמא געטראַכט.

- ברידער! - האָט אומפארשעמט געכריפעט דער דיקער דאָם-
פער-איינגיטמער יאָשטשוראַוו. - אן הערינג קען איך נים! איך הייב
אומפאָדינגט אן פון הערינג... אזא טבע האָב איך...

- מוזיקאַנטן! שפילט אויף דעם „פערסישן מאַרש“...

- האַלט! בעסער - „ווי באַרימט“....

- זאָל זיין „ווי באַרימט“...

דאָס זיפצן פון דער מאַשין און דער גערויש פון די דאָמפער-
דערער, וואָס האָט זיך צונויפגעגאַסן מיט די קלאַנגען פון מוזיק,
האַבן געבילדעט אין דער לופט עפעס ענלעכס אויף אַ ווילד
ליד פון אַ ווינטער-זאווייע. דאָס פייפן פון דער פלייט, דאָס שאַרפע
זינגען פון די קלאַרנעטן, דאָס בייזע ברומען פון די פאַסן, דאָס
זעצן פון קליינעם פויק און דער רעש פון די קלעפּ אין גרויסן
פויק, - דאָס אַלין איז געפאלן אויפן מאַנטאַמאַנעס און הייזעריקן
קלאַנג פון די רעדער, וועלכע האָבן געשפּאַלטן דאָס וואַסער, פונ-
טאַריש געטראָגן זיך אין אַויר און איינגעשלונגען דעם מומל
פון די מענטשלעכע קולות און זיך נאַכגעיאָגט נאָכן דאָמפער, ווי
אַ שטורעם-אויסברוך, צווינגענדיק די מענטשן צו שרייען מיט דער
גאַנצער שטייט. צייטנווייז פלעגט זיך פון דער מאַשין דערטראָגן
אַ בייזער הודושען פון דאַמף און אין דאָזיקן קלאַנג, וואָס האָט
זיך אומגעריכט אריינגעריסן אין כאַאַזדיקן האַרמידער פון געשרייען
אין ברילערייען, איז געווען עפעס אויפרייצנדיקס און ביטלדיקס...

- און דאָס, וואָס דו האָסט זיך אָפּגעזאָגט צו פאַררעכענען מיר
 דעם וועקסל - וועל איך דיר ביזן גרויב ניט פאַרנעסן! - האָט
 עמעצער געשריען מיט אַ ברונגער שטימ.

- גע-נוג! דאָ איז דען אַן אָרט פאַר חשבונות? - האָט זיך
 דערהערט באַבראַזוס באַס.

- ברידער! מען דאַרף האַלטן רעדעס!
 - מזויקאַנטן - שש!
 - דו קום צו גיין צו מיר אין באַנק, וועל איך דיר דער-
 קלערן, פאַרוואָס איך האָב ניט פאַררעכנט...

- אַ רעדע! שמילער...
 - מזוי-קאַנטן, הערט-אויף!
 - שפּילט "Bo luzax"...
 - מאַדאָס אַנגלו!...

- מען דאַרף ניט! יאַקאָו טאַראַסאַוויטש - מיר בעטן!
 - דאָס רופט זיך - אַ סטראַספּורגער קעזקוכן...
 - מיר בעטן! מיר בעטן!
 - אַ קעזקוכן אזא? ניט ענלעך... פונדעסזוועגן וועל איך
 פאַרויכן...

- טאַראַסיטש! אַרבעט...
 - ברידער! פּנאמנות, פריילעך!...
 - און אין דער „שיינער יעלענע" איז זי, גאַלובטשיק, דער-
 שינען אינגאַנצן אַ נאַקעמע... - האָט זיך פּלוצלונג אַריינגערין
 אין טומל די דינע און ווייכע שטים בון ראַבוסטאַוון.

- וואָרט! יעקב האָט אָפּגענאַרט - עשוון? אהא!
 - איך קען ניט! דער צונג איז ביי מיר ניט קיין האַמער, און
 אַליין בין איך אויך ניט זינג...
 - יאַשא! מיר בעטן איך אלע!...
 - קום אַנטקעגן!
 - מירן דיך אויסקלייבן פאַר אַ שטאַט-פרעזידענט...
 - טאַראַסיטש! לאָז זיך ניט בעטן!...
 - שש!... שמילער! מיינע הערן! יאַקאָו טאַראַסאַוויטש האָט
 דאָס וואָרט!

— שיש!

אָבער גראָד אין דער צייט, ווען דער זומל איז שטיל גע-
וואָרן, האָט זיך דערהערט עמעצנס אַ הויכער, פאַראַכטנדיקער
שעפטשען:

— איז האָט די שעלמע מיך אזא קניפ געטאָן...

און באַפראָוו האָט געפרעגט מיט אַ הויכן באַם:

— אין וועלכן אָרט?

ס'האָט אויסגעבראַכן אַ געלעכטער, וואָס איז אָבער באלד
אנטשווינג געוואָרן, מחמת יאָקאוו מאַראַסאָויטש מאַיאַקין, וועלכער
האָט זיך שוין געהאַט אויפגעשמעלט פֿון זיין פלאַץ, האָט געגעבן
אַ דוסטל און גלעטנדיק דעם פליך, באַטראַכט די מוחרימשאַפט מיט
אַן אַפּוואַרטנדיקער אויפּמערקזאַמקייט און מיט אַן ערנסטן בליק.

— נו, ברידער, שמעלט אָן אויערן! — האָט קאַנאַנאָוו אויסגעשריען
מיט צופרידנהייט.

— מינע הערן מחרים! — האָט מאַיאַקין אָנגעהויבן מיט אַ
שמיכל. — ס'איז פאַראַן אין די הייד פֿון די געבילדעטע און גע-
לערנטע מענטשן אַ וואָרט אזא, אָן אויסלענדישער, „קולטור“
רופט ער זיך. איז אָט וועגן דאָזיקן וואָרט וועל איך מיט אַיך אַ
שמועס טאָן וויער איינפאַך...

— עט, וואו ער צילט! — האָט זיך דערהערט עמעצנס אַ
צופרידענע שטים.

— שיש! רויק!...

— גנעדיקע האַרן! — האָט מאַיאַקין געהעכערט זיין שטים. —
רק מען שרייבט אין די צייטונגען וועגן אונז, מחרים, אז מיר זיינען,
אזוי צו זאָגן, מיט דער קולטור ניט באַקאַנט, מיר ווילן זי פלוּמרשט
ניט, און מיר פאַרשטייען זי ניט. מען רופט אונז אָן דאָרט ווילדע,
ניט קיין קולטורעלע מענטשן... וואָס-זשע איז דאָס אזוינס — קול-
טור? ס'איז פאַר מיר, אָן אַלטן מאַן, אַ פאַליידיקונג צו הערן אַזעלכע
רייד. איז האָב איך איינמאַל זיך פאַרנומען מיט דורכשמודירן דאָס
דאָזיקע וואָרט — וואָס שמעלט עס פאַר מיט זיך?

מאיאקין איז א ווילע שטיל געבליבן, האָט מיט די אויגן אַ
פיר געטאָן איבערן עולם, און מיט אַ נצחונדוקן שמייכל פאַמעלעך
פאַרגעזעצט:

— ס'האָט זיך אַרױסגעװיזן, לױט מײן אונטערזוכונג, אַז דאָס װאָרט
באַרײט פאַרגעטערונג, דאָס הײסט, לײכע, די הױכע לײכע צו מעט=
קײט און צום לעבנס=סדר. אַזױ: — האָב אײך אַ טראַכט געטאָן, —
אַזױ! אַלזאָ — אַ קולטורעלער מענטש איז דער, װעלכער האָט לײב
אַרבעט און אַרדענונג... װעלכער האָט בכלל — לײב אײנצואַרדענען
דאָס לעבן, לײבט דאָס לעבן און װײס זײן אײגענעם װערט און דעם
װערט פֿון לעבן... גוט! — האָט יאַקאָװ טאַראַסאַױטש זיך אַ
צאַפֿל געטאָן; זײנע קײטשן זײנען זיך צעגאַנגען איבער זײן פנים,
װוּ שטראַלן פֿון זײנע שמײכלדיקע אויגן פֿיר צו זײנע לײפֿן, און זײן
גאַנצער פֿליכטיקער קאַפּ איז געװאָרן ענלעך אױף אַ מונגעלן שטערן.
די סוהרײמשאַפט האָט שװײגנדיק און אױפֿמערקזאַם געקוקט
אײס אין מױל און אַלעמענס פֿנימער זײנען געװען אָנגעשטרענגט
מיט אױפֿמערקזאַמקײט. די לײט זײנען אַזױ פאַרגלױווערט געבליבן זײצן
אין די פֿאַזעס, װאָס מאַיאַקײנס רעדע האָט זײ געטראָבן.

— װײבאַלד אַזױ, — און נאָר אַזױ, — דאַרף מען דאָס װאָרט
אױסמײטישן, — װײבאַלד אַזױ, איז — די מענטשן, װעלכע רופֿן אונז אָן
ניט=קולטורעלע און װילדע, זאָגן רכילות און טאַדלען אונז אומ=
זיסט: מחמת זײ האָבן לײב אָט דאָס װאָרט, נאָר ניש זײן זין, אָבער מיר
האָבן לײב דעם שורש פֿון װאָרט, מיר האָבן לײב זײן ריכטיקן תּוך, מיר
האָבן לײב — אַרבעט; מיר זײנען דאָס די, װעלכע האָבן דעם אמתן
קולט פֿון לעבן, דאָס הײסט, די באַגײסטערונג פֿאַרן לעבן, אָבער ניש
זײ! זײ האָבן בלױז לײב צו קרײטיקירן, — אָבער מיר האָבן לײב מעשים...
און אָט, מײנע הערן סוהרײס, האָבן מיר אַ בײשפּיל פֿון אונזער קול=
טור, דאָס הײסט, פֿון אונזער לײכע צו מעשים, — די װאַלגע! אָט
איז זי, אונזער טײערע מאַמעלע! מיט יעדן טראָפֿן װאַסער קען
זי באַשטעטיקן אונזער פאַרדינסט און אָפֿלײקענען דעם אומזיסטן
פֿילפּול אױף אונז... קױם הונדערט יאָר זײנען אַװעק, מײנע האָרן,
פֿון יענער צײט, װען אונזער אײספּעראַטאָר, פֿיאַטָר דער גרויסער,
האָט איבער דעם דאָזיקן טײך אַװעקגעלאָזט די ערשטע פאַרדעקטע

בארקעס, און איצט גייען איבער אים מיוזנטער דאמפערס... ווער
האָט זיי געפויט? דער רוסישער פויער איז לחלוטין נישט געבילדעט!
די אַלע גרויסע דאמפערס, פערלינעס — וועמעס זיינען זיי?
אינזערע! ווער האָט זיי אויסגעטראַכט? מיר! דאָס איז
אַלין — אונזערס, דאָס איז אַלין — די פרוכט פון אונזער שכל,
פון אונזער רוסישן איינפאל און גרויסער ליבע צו אַרבעט! קיינער
האָט אונז אין קיין זאך נישט געהאַלפן! מיר האָבן אַלין פונאַנדער-
געפויט זיך איבער דער וואַלגע, פאַר אונזער אייגן געלט האָבן מיר אַנט-
געדוונגען מיטאַרבעטער — פונאַנדערגעפויט זיך און פונאַנדערגע-
פירט איבער דער וואַלגע, אויף אירע אַלע מיוזנטער לאַנגע וויאָרסמן
מיוזנטער דאמפערס און פאַרשיידענע שיפן. וואָסער שטאָט איז די
פעסטע אויף דער וואַלגע? די, וועלכע האָט מער סוחרים... ווע-
מענס היוער אין שטאָט זיינען די פעסטע? די סוחרישע! ווער זאָרגט
מער פון אַלעמען פאַרן אַרעמאָן? דער סוחר! צונויפקלייבנדיק גראַשנ-
וויוז — קאָפיקעס, איז ער מנדב הונדענטער מיוזנטער. ווער האָט
אויסגעפויט די קלויסטערס? מיר! ווער גיט מער פון אַלעמען געלט
דער מלוכה? די סוחרים!... מיינע הערן! בלויז אונז אַליין איז
באַשעפטיקונג מייער צוליב דער באַשעפטיקונג גופא, בלויז מיר אַליין
האָבן ליב אַרדענונג און דאָס לעבן! און דער, וואָס רעדט אויף אונז —
איז פלאַפלט ער בלויז... און מער גאַרנישט! זאָל ער! בלאַזט דער
ווינט — רוישן די ווערבעס, הערט אויף בלאָזן — שווייגן אויך די
ווערבעס... אין מען קען פון די ווערבעס נישט מאַכן נישט קיין
דוהע, נישט קיין פעזים... אַ נוצלאָזער פיימל! פון נוצלאָזיקייט איז
דאָס דער מומל... וואָס האָבן זיי, אינזערע קריטיקער געמאָן? מיט
וואָס האָבן זיי פאַרשענערט דאָס לעבן? מיר ווייסן נישט... אָבער אונזער
מעשיקייט — זעט מען גלייך! מיינע הערן סוחרים! ווענדדיק די ערש-
טע מענטשן פון לעבן, די סאַמע האַרעפאַשנע, וואָס האָבן ליב
זייער אַרבעט, ווענדדיק אין אייך מענטשן, וועלכע האָבן אַלין געמאַכט,
און קענען אַלין מאַכן, — הייב איך אויף מיט מיין גאַנצן האַרצן
און מיט מיין גאַנצער אַכטונג און ליבע צו אייך מיין פולן פוס —
פאַרן באַרימטן און גייסטיק-שטאַרקן, אַרבעטנדיקן רוסישן סוחרים...
לאַנג לעבן זאָלט איר! פאַרן נאָמען פון דער מוטער רוסלאַנד!
הוראָאָ!

מאיאקינס שנידיקער, צאפלדיקער געשריי האָט אַרויסגערוּפֿן
אַ פֿאַרטייבנדיקן, באַגייסטערטן ענטוויאַזם ביי דער סוּהרימשאַפֿט. די
אַלע גרויסע, פֿליישיקע גופים, אויפגעברויטע פֿון וויין און פֿון
דער רעדע פֿון אַלטן, האָבן זיך אַ ריר געטאַן און אַרויסגעלאָזט
פֿון זייערע ברוסטן אַזאַ פֿריינטלעכן, מאַסיוון אויסגעשריי, אַז ס'האָט
געדאַכט, אַז אַלין אַרים – האָט אַ ציטער געטאַן און אויפֿגע
טרייסלט.

– יאַקאַוו! גאָטס שופֿר ביסטו! – האָט געשריען זובקאַוו,
היקנדיק וויין בעכער צו מאַיאַקינען.

אומוואַרפֿנדיק שטולן, אָפֿטשוּפֿנדיק דעם טיש, פֿון וואָס דאָס
געשיד און די פֿלעשער האָבן זיך צעקלונגען און אַראָפֿגעפֿאַלן,
זיינען די סוּהרים געקראָכן צו מאַיאַקינען מיט די פֿוסות אין די
הענט, אויפגעברויטע, פֿריילעכע אַזעלכע, אַנדערע אַפֿילו מיט טרערן
אין די אויגן.

– האָ? אָט דאָס הייסט גערעדט! – האָט קאַנאַנאַוו געוואָגט,
אַנכאַפֿנדיק ראָבוסטאַוו פֿאַר דער פֿלייצע און טרייסלענדיק אים. –
די – פֿאַרשטיי! אַ גרויסע רעדע געהאַלטן!

– יאַקאַוו טאַראַסאַוויטש! לאַמיר זיך צוקושן!
– אויפֿהייבן מאַיאַקינען!
– מוזיקאַנטן, שפּילט...
– דערלאַנגט! דעם מאַרש... דעם פֿערסישן...
– מען דאַרף ניט קיין מוזיק! צום טייוול!
– אָט שפּילט מען שוין! עך, יאַקאַוו טאַראַסאַוויטש! אַ
קאַפּ!

– דער טייוול איז קליין... אָבער אַ סך שכל האָט ער...
– לייגסט, טראַפֿים!
– יאַקאַוו! וועסט אינגיכן שטאַרבֿן... עך, אַ שאַד! אַזאַ
שאַד... מען קען דאָס גאָר ניט אויסדריקן!
– אָבער ס'אַר אַ לוויה ער וועט האָבן!
– מיינע הערן! לאַמיר גרינדן אַ קאַפיטאַל אויף מאַיאַ-
קינס נאַמען! איך לייג זיין אַ טויזנטער!
– שווייגט! וואַרט! הערט!

— מינע הערן! — האָט, אינגאָנצן טרייסלענדיק זיך, פון
סיני אָנגעהויבן יאָקאָו טאַראַסאָוויטש. — און נאָך דערפֿאַר זיינען
מיר די ערשטע מענטשן פון לעבן און די אמתע פֿאַלעפֿאַטים אין
אינזער פֿאַטערלאַנד, ווייל מיר זיינען — פּויערים!
— ריכטיק!

— אַווי! מאַמעלע ערלעכע! נו, איז דאָס אַן אַלטער!
— שטייט! לאָז ריידן...

— מיר זיינען געבירטיקע רוסישע לייט, אין אַלין, וואָס פון
אונז — איז געבירטיק רוסיש! הייסט עס, אַז דאָס אַלין איז דאָס
סאַמע אמתע... דאָס סאַמע נוציקע און אומפֿאַדינגע...

— ווי צוויי מאָל צוויי!

— זיער פשוט.

— קלוג, ווי אַ שלאַנג!

— און קורץ, ווי...

— ווי אַ שפּאַרבער! כאַ-כאַ!

די סוחרים האָבן אַרומגערינגלט זייער אַראַמאַר מיט אַן ענגן
דינג, געקוקט אויף אים מיט פעטע אויגן און שוין מער נישט גע-
קענט פון התפעלות: הויך הערן זיין ריידן. אַרום אים איז געשטאַנען אַ
טוטל פון קולות. און צונויפגינגדיק זיך מיטן רוישן פון מאַשין
און מיט זי קלעפּ פון די רעדער איבערן וואַסער, האָט ער גע-
בילדעט אַ שמורעס פון קלאַנגען, וועלכע האָבן פֿאַרטייט די צי-
טערדיקע שטים פון אַלטן. די פֿאַנייטערונג פון דער סוחריםשאַפּט איז
געוואַקסן: אויף אַלע פּנימער האָט געשיינט אַ פּויערלעכקייט; צו
מאַיאַקינען האָבן זיך געצויגן הענט מיט בעכערס; מען האָט אים
געפֿאַשט איבערן פּלייצע, געשמופּט, געקושט, צאַרט אים אַריין-
געקוקט אין געזיכט. און עמעצער האָט אין התפעלות אויסגע-
קווישעט:

— אַ קאַמ-מאַרינסקע! אַ רוסישע!

— דאָס האָבן מיר געמאַכט אַלין! — האָט יאָקאָו טאַראַ-
סאָוויטש נאָך אַלין געשריען, ווייזנדיק אויף דעם טיך. — אַלין איז
דאָ אינזערס! מיר האָבן געבויט דאָס לעבן!

פלוצלונג האָט זיך דערהערט אַ הויכער אויסגעשרי, וועלכער
האָט פאַרשריען אלע קלאַנגען:

— האָ! דאָס האָט איר? אַך איר...

און באַלה נאָכדעם האָט זיך אין דער לופט אויסדריקלעך
דערהערט אַ מאַרק-וידלעריי, אָפגעטאַקט מיט אַ בייזן, הייזעריקן, אָבער
שטאַרקן קול. אלע האָבן דאָס מיטאַמאָל דערהערט און אויף אַ
רגע—אַנטשווינגן געוואָרן, ווכנדיק מיט די אויגן דעם יעניקן, וועלכער האָט
זיי געוידלט. אין דער דאָזיקער רגע האָט זיך בלייז געהערט דאָס
שווערע קרעכצן פון דער מאַשין און דאָס סקריפען פון די וולער-
קייטן.

— ווער האַווקעט דאָס? — האָט קאַנאָנאָו אַ פּרעג געטאָן מיט

אַנטעכמוועטע ברעמען...

— עך! מיר קענען ניט אָן סקאַנדאַלן! — האָט מיט אַ גע-

בראַכענעם זיפּן אויסגעדריקט זיך ריעזיגקאַו.

— ווער וידלט זיך דאָס אינמיטן דערינען?...

די פּנימער ביי די סוחרים האָבן אויסגעדריקט אַן אומרויקייט,
נייגעריקייט, פאַרוואַנדערונג און אַ פאַרוואַרף, און אלע האָבן זיך
ווי פאַרווירט צעטומלט. בלייז איין יאַקאָו טאַראַסאָוויטש איז געווען
רוק און אַפילו צופּרידן מיט דער געשעעניש. אויסשטעלנדיק זיך
אויף די שפּייץ-פינגער, האָט ער געקוקט, מיט אַן אויסגעצויגענעם
האַל, ערנעץ אויפן עק מיט, און זיינע אייגלעך האָבן אויסשערליש
געגלאַנצט, ווי ער וואָלט דאָרט דערווען עפעס, וואָס איז געווען פאַר
אים אָנגענעם.

— גאָרדעיעוו... — האָט שמיל געוואָגט יאַנאַ יזשקאָוו...

און אלעמענס קעפּ האָבן זיך אַ קער געטאָן אין דער ריכטונג,

וואוּהין יאַקאָו מאַיאָקין האָט געקוקט.

אַנגעלענט מיט די הענט אויפן מיט, איז דאָרט געשטאַנען פאַמאַ

מיט אַ פנים פול מיט צאַרן. מיט פאַרשטשירעמע ציין, האָט ער שווינגן

דיק באַטראַכט די סוחרישע געזעלשאַפט, מיט ברענענדיקן, ברייט-

צעפונטע אויגן. דער אונטערשטער קינפאַק האָט ביי אים געציערט,

זיינע פלייצעס האָבן זיך געהויבן און די פינגער פון די הענט, וואָס

האָבן זיך פעסט איינגעשטעמעט אָן ברעג מיט, האָבן קאַנוואַלסיוו

געקראצט דעם טישמעך. ביים אַנבליק פון זיין וועלפיש-ביזן פנים
און צאָרנדיקער פּאָזע איז די סוחריםשאַפּט אויף אַ רגע אַנטשוויגן
געוואָרן.

— וואָס האָט איר אויסגעגלאָצט די קוקערס? — האָט פּאַמאַ
געפרעגט און פון מיני באַגלייט זיין פּראַגע מיט אַ שטאַרקער זידלעריי.

— זיך אָנגעשיפורט! — האָט שאַקלענדיק מיטן קאָפּ געוואָמט
באַבראַוו.

— צו וואָס האָט מען אים אַהער אַיינגעלאָדן? — האָט שטיל
געשעפטשעט ריעזניקאָוו.

— פּאַמאַ אינגאָטיעוויטש! — האָט רוּק געבעטען קאַנאַנאָוו. —
סקאַנדאַלעווען דאַרף מען ניט... אויב... דיר... דרייט זיך דער
קאָפּ — איז גיי, ברודער, שטיל און רוּק אין קאָויטע און — לייג
זיך! לייג זיך, ליבינקער, אין...

— שטיל, הוי! האָט זיך פּאַמאַ צעברומט, ריכטנדיק צו אים
מיט די אויגן, — וואָג ניט מיט מיר צו ריידן! איך בין ניט שיפור...
איך בין דאָ נישטערער פון אַיך אַלעמען! פאַרשטאַנען — ...

— די וואַרט נאָר, נשמהניו... ווער האָט דיך אַהער גערופן? —
האָט רויט פון באַליידיקונג געפרעגט קאַנאַנאָוו.

— דאָס האָב איך אים געבראַכט! — האָט זיך דערהערט
מאַיאַקיןס שטים...

— האָ! נו, דאָן... פאַרשטייט זיך... איז זייט מוחל, פּאַמאַ
אינגאָטיעוויטש... נאָר אזוי ווי דו האַסט אים אַהער געבראַכט,
יאַקאָוו... איז דאַרפסטו אים באַרויקן... אַניט — איז ניט פּיין....
פּאַמאַ האָט געשוויגן און געשמייכלט. אויך די סוחרים האָבן גע-
שוויגן, קוקנדיק אויף אים.

— עך, פּאַמקאָ! — האָט מאַיאַקין אָנגעהויבן. — ווילסט ווידער
פאַרשעמען מיין עלטער...

— פּאַפּאַשאַ! — האָט ווייזנדיק די ציין געענטפערט פּאַמאַ. —
איך האָב דאָך נאָך גאַרנישט געטאָן, הייבט עס, אַז ס'איז נאָך פרי צו
זאָגן מיר מוסר... איך בין ניט שיפור... איך האָב ניט געמרוּנקען,
נאָר איך האָב אַלץ געהערט... מיינע הערן סוחרים! איר'ט מיר דער-

לויבן צו האלטן א רעדע? אָט האָט דער דורך אייך גערעדטער טויבן
פאָטער מיינער גערעדט... און איצט וועט איר הערן דעם טויפן...
— וואָס פאר אַ רעדעס? — האָט ריעזניקאָוו פראָטעסטירט. —
צו וואָס דאָס ריידן, מיר זיינען זיך דאָ צונויפגעקומען פאר
ברענגען...

— ניין, לאָז אָס, פאָמא אינגאָטיעוויטש...
— טרינק בעסער עפעס...
— לאָמיר טרינקען! אַך, פאָמא... ביסא אַ זון פון אַ וואוילן
טאָמן!

פאָמא האָט זיך אָפגערוקט פון מיט, זיך אויסגעגלייכט און,
שמיטלענדיק, אַלץ געהערט, ווי מען רעדט אים איין מיט ווייכע רייד.
צווישן די אַלע סאָלידע לייט איז ער געווען דער סאַמע זינגסטער
אין שענסטער. זיין שלאַנקע געשמאַלט, וואָס איז געווען אַרומגענו-
מען מיט אַ ראָק, האָט זיך אָנגעוודיק אויסגעטיילט פון דער מאַסע
פעטע גופים מיט די גראַבע בייכער. זיין ברוין געזיכט מיט די
גרויסע אויגן איז געווען גלייכער און פרישער פון די פעטע,
רויסע צורהס, וועלכע זיינען געשטאַנען אַנטקעגן אים מיטן אַן
אויסדרוק פון דערוואַרטונג און עמפּערונג. ער האָט אויסגעשמעלט
די ברוסט פאָרויס, צונויפגעדריקט די ציין, און פאַרבריינגדיק די פאַ-
לעס פון ראָק, אַריינגעשמעקט די הענט אין די קעשענעס...

— מיט חניפה און פקשות וועט איר מיר איצט דאָס מויל ניט
פאַרמאַכן! — האָט ער זיך אָפגערופן האַרט און מיט דראָונג. —
צי איר וועט יאָ הערן אָדער ניט, איך וועל אַלץ איינס ריידן... אַרויס-
טרייבן מיר פונדאָנען האָט איר ניט וואוהין...

ער האָט אַ וויג געטאָן מיטן קאַפּ, אַ הייב געטאָן די פליי-
צעס און רויק געמאַלדן:

— נאָר טאָמער וועט מען מיר אַגרידן מיט אַ פינגער — וועל
איך דערהרגענען! איך שווער ביי גאָט... וויפּול איך קען, וועל איך
דערהרגענען!

דער עולם, וואָס איז געשטאַנען לעבן אים, האָט זיך אַ וויג
געטאָן, ווי קוסטעס אונטער אַ ווינט. ס'האָט זיך דערהערט אַן אומ-

רויך שעפטשען. פאָמעס געזיכט איז געוואָרן פינסטער, זיינע אויגן זיינען געוואָרן קיילעכדיק...

— נו, דאָ האָט זיך גערעדט, אַז איר האָט געמאַכט דאָס לעבן... און אַז איר האָט געשאַפן דאָס סאַמע ריכטיקסטע און אמתדיקסטע... פאַמאַ האָט טיף אָפּגעוויפצט אין מיט אַן אומפאַשרייבלעכער שנאה באַקוקט די פּנימער פון די צוהערער, וועלכע האָבן זיך פּלוצ-לונג עפעס מאַדנע אָנגעבלאַזן, ווי זיי וואָלטן געווען אָנגעשוואַלענע... די סוחריםשאַפט האָט געשוויגן, דריקנדיק זיך אַלץ פעסטער אײ-גער צום צווייטן. אין די הינטערשטע רײען האָט עמעצער אַ בורשטע געטאַן:

— וועגן וואָס רעדט ער? האָט פּון אַ ספּר אַרויס אָדער פּון קאַפּ אויסגעטראַכט?

— אָ, מ-מנוולים! — האָט גאָרדעיעו אויסגעשריען, שאַק-לענדיק מיטן קאַפּ? — וואָס האָט איר געמאַכט? ניט קיין לעבן האָט איר געמאַכט — נאָר אַ תּפּיסה... ניט קיין אָרדענונג האָט איר אײנגעפירט — נאָר קײטן האָט איר אויסגעשמידט פאַרן מענטש... ס'שטיקט, ס'איז ענג, ניטאָ זיך וואו אַ קער צו טאַן פאַר אַ לעבע-דיקער נשמה... דער מענטש גײט אונטער... איר זײט נשמות פאַר-דאַרבער... צי פאַרשטייט איר כאַטש, אַז איר לעבט נאָר צוליב דער מענטשלעכער געדולד?

— וואָס רעדט ער אַזוינס? — האָט אויסגערופן ריעזניקאָוו, פאַטשנדיק מיט צאָרן און עמפּערונג אין די הענט. — איליא יע-בימאָוו? וואָס איז דאָס? איך קען אַזעלכע דרשות ניט הערן... — גאָרדעיעוו! — האָט אַ געשרײ געטאַן פּאַפּראָוו. — זע — די רעדסט עפעס ניט גלאַט...

— פאַר אַזעלכע רײד אײ-אײ-אײ! — האָט זוכאַוו געוואָרנט מיטן פינגער.

— שטיל! — האָט פאַמאַ אַ בריל געטאַן, און זיינע אויגן האָבן זיך אָנגעגאַסן מיט בלוז. — איר האָט זיך צעכרוקעט... — מײנע הערן! — האָט אַ קלונג געטאַן, ווי אַ סקרײפּ פון אַ זעגל איבער אײזן, די רויקע-ביזע שטים פּון מאַיאַקין. — טשע-פעט אים ניט!... איך בעט אײך אונטערטעניק... שטערט אים

נימו... זאל ער בילן... זאל ער זיך אָנשפילן... פון זיינע רייד
וועט איר ניט צעבראָכן ווערן...

— אַך, ניין, איך דאַנק אײך וײער! — האָט יזשקאָוו שרױענדיג
דיק ניט מסכים געווען.

לעבן פּאָמען איז געשטאַנען סמאָלין און אים געשעפּטשעט
אין אויער:

— הערט אויף, גאָלובטשיק! וואָס איז מיט אײך, איר זייט
פון זינען אַרפּ? זיי וועלן דאָך אײך...

— אוועק פונדאַנען! — האָט פּאָמאָ שטייף געוואָגט, בליצנדיק
אויף אים מיט צאָרנדיקע אויגן. — גיי צו מאַיאַקינען, לעק זיך אים
אויסער... אפשר וועט דיר צופאַלן אַ ברעקל!

סמאָלין האָט אַ פּיף געטאָן הויך די ציין און זיך אָפּגע-
הויבט אַן אַ זייט. אויך די סוחריםשאפט האָט זיך גענומען פונאַג-
דערשיטן איבערן דאַמפער. דאָס האָט נאָכמער צערייצט פּאָמען: אים
האַט זיך געוואָלט צושמידן זיי צום אָרט מיט זיינע ווערטער —
אַבער ער האָט ניט געפונען ביי זיך אַזעלכע שטאַרקע ווערטער.
— איר האָט געמאַכט דאָס לעבן? — האָט ער געשריען. —

ווער זייט איר? שווינדלער זייט איר, רויבער...

עטלעכע מענטשן האָבן זיך ווידער אויסגעדרייט צו פּאָמען,
ווי ער וואָלט זיי אַ תּוֹף געטאָן.

— קאַנאַנאָוו! אינגיבן וועט מען דיך משפּטן פאַר אַ מיידל?
אויף קאַטאַרגע וועט מען דיך פאַרשיקן... אַדיע, איליאַ! אומזיסט
בויסטו דאַמפערס... אין סיביר וועסטו גיין...

קאַנאַנאָוו האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אויף אַ שטול; זיין פנים
האַט זיך אָנגעגאַסן מיט בלוט, און ער האָט שווינגנדיק געדראָגט מיטן
פויסט. פּאָמאָ האָט הייזעריק פּאַרגעזעצט:

— נישקשה... גוט... איך וועל דאָס ניט פאַרגעסן...

פּאָמאָ האָט געזען זיין אויסגעקרימטן פנים מיט די ציטער-
דיקע ליפּן און פאַרשטאַנען, מיט וואָס פאַר אַ געווער און מיט
וואָס ער וועט שטאַרקער פון אלץ טרעפּן די דאָזיקע לייט:

— כּאָ-כּאָ-כּאָ! פּויער פון לעבן! גושטישין — שענקסט אַ
נדבה דייע פלימעניצעס — האָ? גיב כּאָטש צו קאַפּיקע אַ מאָג...

ניט קיין ביטל — זיבן-און-זעכציק טויזנט האָסטן ביי זיי צוגעגנגעמט...
 באַבראַוו! פאַרוואָס האָסטו אויף דיין געליבטער אָנגערכליכות, און
 זי האָב דיך באַגנבעט און האָסט זי אין טורמע אַריינגעזעצט? אויב
 זי האָט דיך דערעסן — וואָלסטו זי כאַטש דעם זון אָפּגעגעבן... אַליין
 איינס, האָט ער איצט מיט אַן אַנדערער פאַרפירט אַ פּלירט... און
 דו האָסט ניט געוואוסט? עך, גראַבער חויר... כאַ-כאַ! און דו,
 לופ — עפּן ווידער אויף אַ פּריילעך הייזל, און פליק דאָרט אַרום
 די געסט, ווי די ליפעס... שפעטער וועלן דיר די שדים אַרומפליקן,
 כאַ-כאַ! מיט אַזא וואוילטעטיקן פנים איז גוט צו זיין אַ שווינדלער...
 וועמען האָסטו דעמאָלט דערהרגעט, לופ?

פּאַמאַ האָט גערעדט איבעררייסנדיק זיין רעדע מיט אַ ביזן,
 הילכיקן געלעכטער, און געזען, און זיינע ווערטער האָבן די געהעריקע
 ווירקונג אויף די מענטשן. פריער, ווען ער האָט געהאַלטן אַ רעדע
 צו אַלעמען, האָבן זיי זיך אָפּגעקערט פון אים, אָפּגעטראָגן אַן אַ
 זייט, צונויפגעוואַמלט זיך אין גרופּעס און פון ווייטן געקוקט אויפן
 אַנטפלעקער פון זייערע מעשים מיט פאַראַכטנדיקע און ביזע
 אויגן. ער האָט געזען דו שמייכלען אויף זייערע פנימער, ער האָט
 געשפירט אין זייער יעדער באַוועגונג עפעס פּיטולדיקס און פאַר-
 שטאַנען, און זיינע ווערטער, הגם זיי מאַכן זיי בייז, רירן זיי דאָך
 ניט אָן אזוי טיף, ווי ער וואָלט געוואָלט. דאָס אַליין האָט אָפּ-
 געקילט זיין צאַרן, און ביי אים האָט זיך שוין באַזעצט דאָס ביי-
 טערע באַוואוסטזיין, און זיין אָנפאַל אויף זיי האָט ניט קיין דער-
 פּאַלג... אָבער ווי נאָר ער האָט אָנגעהויבן ריידן וועגן יעשווידערן
 באַזונדער, — האָט זיך די באַצונג פון די צוהערער צו אים שנעל
 און שאַרף געביטן.

ווען קאַנאַנאָו האָט זיך שווער אַראָפּגעלאָזט אויפן שטול,
 פונקט ווי ער וואָלט ניט אויסגעהאַלטן די לאַסט פון פּאַמעס גרוי-
 זאַמע ווערטער, — האָט פּאַמאַ באַמערקט, און אויף די פנימער
 פון אייניקע פון די סוחרים האָבן זיך באַוויזן גיפטיקע און צביעות-
 דיקע שמייכלען פון שאַדנפרייד. ער האָט אויך אויפגעכאַפט עמעצנס
 פאַרוואונדערטן און איינשטימידיקן שעפטשען:
 — אַט — דערלאַנגט ער דאָס!

דער דאָזיקער שעפטשען האָט צוגעגעבן פאָמען פּוּחַת און
ער האָט מיט מער זיכערקייט און ליידנשאַטלעכקייט געזאָגט שלי-
דערן פאַרוואַרפן, חוּק-שמייכלען און זידלערייען אויף די אַלע, וועלכע
האַבן זיך אים נאָר געוואָרפן אין די אויגן. ער האָט פריילעך גע-
ברילט, זעענדיק ווי זיינע ווערטער ווירקן. מען האָט אים געהערט
שווייגנדיקערהייט, אויסמערקואַם; עמלעכע מענטשן האָבן זיך אַ
רוק געטאָן צו אים נעענטער.

ס'האַבן זיך דערהערט פּראַטעסט-אויסרוּפן, אָבער ניט קיין
הויכע, קורצע, און יעדן מאָל, ווען פאָמאָ האָט אויסגעשריען עמעצנס
אַ נאָמען, — האָבן אַלע געשוויגן און געהערט און ביזווייליק מיט
שאַדנפרייד געוואָרפן אַ בליק אויפן אָנגעגריפענעם קאַלע:ע.

פאַבראַוו האָט צעמישט געלאַכט, אָבער זיינע קלייניקע אויגן-
לעך האָבן אויפגערייצט פאָמען, ווי שרויפן, און לופ ריעזניקאָוו
איז מיט צעפירטע הענט אויפגעשפרונגען אומגעלומפערט און שטיקנ-
דיק זיך אַרויסגערעדט:

— זייט אַלע עדות... וואָס איז דאָס? ניין! איך וועל דאָס ניט
מוחל זיין! איך וועל זיך קלאָגן פאַרן פּרידנסריכטער... וואָס איז
דאָס? — און פּלוצלונג אַ קוויטש געטאָן מיט אַ דין קולכעל, אויס-
ציענדיק צו פאָמען די הענט:

— פינד אים!...

פאָמאָ האָט געלאַכט:

— דעם אמת וועסטו ניט פינדן, לייגסט! ער וועט אַ גע-
פונדענער אויך ניט אַנמישטומט ווערן.

— גו'וט! — האָט קאַנאָנאָוו געצויגן מיט אַ הייזעריקער,
אַפגעריסענער שטימ.

— אַט זעט, מיינע הערן מוּחַרים! — האָט געקלונגען מאַ-
יאַקינס שטימ, — האָט הנאה. — אַט וואָס ער איז!

די מוּחַרים האָבן איינער נאָכן אַנדערן זיך אַ רוק געטאָן צו
פאָמען, און אויף זייערע פנימער האָט ער דערזען צאָרן, נייגערי-
קייט, ביזווייליקע שאַדנפרייד פון פאַרגעניגן, פחד... עמעצער פון די
באַשיידענע מענטשן, צווישן וועלכע ער איז געוועסן, האָט אים אַ
שעפטשע געטאָן:

— גוט אזוי!... זאל איך גאט העלפן... גיט זיי א חלק:
 גאט וועט דאס איך פאררעכענען פאר א מצווה...
 — ראָבוסטאָוו! — האָט פאָמאָ געשריען, — וואָס לאַכסטו?
 וואָס ביסטו צופרידן? דיר קומט אויך קאָמפּאָדנע...
 — זעצט אים אַרויס אויפן ברעג! — האָט זיך ראָבוסטאָוו
 פלוצלונג פונאָדערגעשריען, אויפּשפּרינגענדיק אויף די מיט.
 און קאָנאָאָוו האָט געוואַלדעוועט צום קאָפיטאַן:
 — צוריק! אין שטאַט! צום גובערנאַטאָר...
 און עמעצער האָט איבערצייגנדיק, מיט אַ טרייסלדיקער שטים
 פון אויפּרעגונג, גערעדט:
 — דאָס איז צוגערייט... דאָס איז פּשוט... דאָס האָט מען
 אים אויסגעלערנט... אָנגעשיפּורט, כדי ער זאל האָבן חוצפה...
 — ניין, דאָס איז אַ פּונט!
 — בינדט אים! פּשוט — נעמט און בינדט אים!
 פאָמאָ האָט אַ כאַפּ געמאַן אַ פּלאַש שאַמפּאַניער און גע-
 פּאָכט דערמיט אין דער לופט.
 — רירט זיך נאָר צו! ניין, קענטיק, אַז איר וועט מיך שוין מוזן
 אויסהערן...
 ער האָט פּוּן סיני מיט אַ צעהיצטער פּרייד, משוגע פּוּן
 גליק, פּיים אָנבליק פּוּן די צעשראַקענע מענטשן, וועלכע האָבן זיך
 געוואָרפן אונטער די קלעפּ פּוּן זיינע רייד, גענומען אויסשרייען
 נעמען און מאַרק-וידלערייען. די מענטשן האָבן זיך אַיינגעקאַר-
 טשעט און דער אויסגעבראַכענער זומל איז ווידער אַנטשמילט גע-
 וואָרן. די מענטשן, וועמען פאָמאָ האָט נישט געקאַנט, האָבן געקוקט
 אויף אים מיט אַ דאַרשטיקער נייגעריקייט, ווי מסכים זיינענדיק מיט
 אים. אַנדערע אפילו מיט אַ פּריידיקער פּאַרוואַנדערונג. איינער פּוּן
 זיי, אַ קלייניקער, גראַער אלטיטשקער מיט ראָזע באַקן און מיזלשע
 אייגלעך, האָט זיך פּלוצלונג געווענדט צו די דורך פּאַמען פּאַלי-
 דיקטע סוחרים און מיט אַ זיס קול אויסגעזונגען:
 — דאָס זיינען ווערטער — פּוּן געוויסן! דאָס איז נאָרניט!
 מען דאַרף איבערליידן... אַ נביאישע אַנטפּלעקונג... מיר זיינען
 זינדיק! דעם אמת דאַרף מען דאָך זאָגן, מיר זיינען זייער...

מען האָט אויף אים אַ פּרשטע געטאָן און זוכטן האָט אים
אפילו אַ שמורכע געטאָן אין פליצע. ער האָט זיך נידעריק אַ
נייג געטאָן און פאַרשוואונדן צווישן עולם...

— זוכטן! — האָט געשריען פּאַמאַ. — וויפיל מענטשן האָסטו
איבער דער וועלט אוועקגעלאָזט? צי הלומט זיך דיר איוואן פעט-
ראָוו מיאָניקאָוו, וועלכער האָט זיך צוליב דיר דערשטיקט? איז
אמת, אז בעת יעדער גאַטעסדינסט גנבעסטו פון די קלויסטער-פּרש-
קעס צען קערבלעך?

זוכטן האָט נישט דערוואַרט קיין אַנפאַל און איז פאַרגליווערט
געבליבן שטיין אויף זיין אַרמ מיט אַן אויסגעדרויבענער האַנט. אָבער
פאלד האָט ער זיך צעקוויטשקעט מיט זיין דיך קולכל, אויפשפּרינג-
גענדיק אויסטערליש פון אַרט.

— האָ! מיך אויך? אויך מיך?

און אַנפלאַונדיק פלוצלונג די באַקן, האָט ער מיט היץ גענו-
מען דראַען מיטן פּוינט פּאַמען, אויסדופּנדיק מיט אַ קוויטשענדיקן
קול:

— ער רעדט נאָך, דער משוגענער! — ער האָט נישט אין
האַרצן קיין גאַט!... איך וועל פאַרן צום אַרכיערני! אַפיקורס דו!
דיר קומט קאַטאַרגע!

די מהומה אויפן דאַמפער איז געוואַקסן, און פּאַמאַ, זעענדיק
די צעפּיזומע, פאַרלאָרענע און באַלידיקטע מענטשן, האָט זיך
געפילט פאַר אַ לעגענדאַרישן העלד, וועלכער קעמפט מיט געוואַל-
דיקע חיות. זיי האָבן זיך געטומלט, פּאַכנדיק מיט די הענט אין
לאַפּט, גערעדט עפעס איינער צום אַנדערן — אייניקע זיינען געווען
רויט פון צאַרן, אַנדערע בלייך, אָבער אלע זיינען זיי געווען מאַכט-
לאָז אַפּצושטעלן דעם שטראַם פון זיין איודוועקוועזן זיך איבער זיי.

— מאַטראַסן! — האָט ריעוניקאָוו געשריען, צופּנדיק קאַ-
נאַוון פאַרן אַקמל. — וואָס איז מיט דיר, איליאַ? האָ? האָסטו
אונז איינגעלאָדן אויף הוּזק?

— קענן איין פּלבל... — האָט געקוויטשעט זוכטן.

לעבן יאקאוו טאראסאָוויטש מאַיאַקיגען האָט זיך צוגיפגעזאמלט
אַ המון, וואָס האָט זיך צוגעהערט צו זיין שטילן ריידן מיט אַ
ביזוקייט, מסכים זייענדיק און שאַקלענדיק מיט די קעפּ.
— וואָס שווינסמו, יאַקאָוו? נעם זיך צו אים! — האָט הויך
גערעדט ראָזאַסמאַוו. — מיר זיינען אלע עדות... הייב-אַן..

און אין אַלגעמיינעם האַרמידער פון די קולות האָט זיך גע-
הערט די הויכע, שטראַפנדיקע שמים פון פאַמאַ:

— ניט קיין לעבן האָט איר געמאַכט — נאָר אַ מיסטקאַסטן!
אַ בלאַטע אין אַ שטיקעניש האָט איר אָנגעמאַכט מיט אייערע מעשים.
איר האָט דען געוויסן? געדענקט איר דען אין גאָט? אַ צענערל —
אַט דאָס איז אייער גאָט! און דאָס געוויסן האָט איר פאַרטריבן...
וואוהין האָט איר אים פאַרטריבן? בלוטזווגערס! מיט אַ פרעמדן
פּוּח לעבט איר... מיט פרעמדע הענט אַרבעט איר! פאַר דעם אַלין
וועט איר באַצאָלן! ווען איר וועט פּגורן וועט דאָס אייך אַלין פאַרדעכנט
ווערן! אַלין, ביז דאָס מינדסטע טרער... וויפיל בלוטיקע טרערן האָט
דאָס פּאַלק פאַרגאַסן צוליב אייערע גרויסע געשעפטן! אַפילו אין
גדינום וועט איר, מנוולים, ניט האָבן קיין אַרט לויט אייערע פאַר-
דינסטן... ניט איר, פייער, נאָר אין קאַכעדיקער בלאַטע וועט מען
אייך פרעגלען... אייביק וועט איר ניט אייסקיפּן די עיניים, וואָס איר
האָט אָנגעטאַן... די רוחות וועלן אייך שלידערן אין די קעסלען
און דאָרט פאַרגיסן אייך... כאַ-כאַ-כאַ! פאַרגיסן! כאַ-כאַ-כאַ! חשוכע
סוחריםשאפט... פויער פון לעבן... אַ טייוואָלים!...

פאַמאַ האָט זיך פינאנדערגעגאַסן מיט אַ הויכן געלעכטער און
באַפנדיק זיך פאַר די זייטן, האָט ער זיך געוואַקלט אויף די פיס
מיט אַן אייפגעהויבענעם קאָפּ.

אין דעם מאָמענט האָבן זיך עטלעכע מענטשן איבערגעקוקט
אין היכף זיך אַ וואַרף געטאַן אויף פאַמען און צוגעדריקט אים
מיט זייערע קערפערס. ס'האָט זיך אָנגעהויבן אַ געראַנגל.

— אַריינגעפאַלן! — האָט איינער זיך אויסגעדריקט מיט אַ
פאַרסאַפעטן קול.

— האַ-אַ? אויף אַזאַ אופן נאָר? — האָט פאַמאַ הייזעריק
אַ געשריי געטאַן.

אין איין אויגנבליק האָט זיך אַ קופּע שוואַרצע קערפּערס אַ
 וואַרף געטאָן צו פּאַמען, געפּאַרעט זיך אויף איין אָרט, געמופעט
 מיט די פּיס און ס'האַבן זיך געהערט פּאַרטויבנדיקע קולות:
 — וואַרפט אים אַנידער אויף דער ערד!...
 — האַלט אים פּאַרן האַנט... פּאַרן האַנט! אַ-אַ!...
 — פּאַרן פּאַרד?
 — גיט אַהער אַ סאַלפעטקע... בינד אים מיט סאַלפעטקעס...
 — ביי-סן זיך גאַר?
 — אַ-ווי! וואָס? אַ-האַ!
 — שלאַג זיך גיט! וואָג גיט צו שלאַגן זיך...
 — פּאַרטיק!...
 — אַ גבר!...
 — לאַמיר אים אַראַפּטראַגן אונטן... אויפן דעק...
 — אויפן ווינטעלע... אויסלופטערן זיך... כע-כע.
 מען האָט פּאַמען, ווי אַ פּאַק, אַראַפּגעטראַגן אויפן דעק,
 געלייגט אים לעבן ווענטל פון קאַפיטאַנס קאַזוטע און אַפּגעטראַגן
 פון אים, ברענגענדיק אין אַרדענונג די קאַסמיומען און אַפּווישנדיק
 זיך דעם שווייס פון געזיכט. אַ פּאַרמאַטערטער פון קאַמף און אַן
 אומבאַהאַלפּענער צוליב דער חרפּה פון זיין מפּלה, איז ער שווייג-
 דיק געלעגן, אַן אַיינגעריכטער אין עפעס, אַן אַרומגעריסענער, שטאַרק
 פּאַרבונדן די הענט און פּיס מיט סאַלפעטקעס און האַנטעכער.
 מיט בלוט-פּאַרגאַסענע, קיילעכדיקע אויגן האָט ער געקוקט אין הימל,
 זיין בליק איז געווען טעמפּ און פינסטער, ווי ביי אַן אַידיאָט, און
 זיין ברוסט האָט זיך גלייך און שווער באַוועגט...
 איצט איז געקומען די ריי זיך נוקם צו זיין אַן אים. אַנגע-
 הויבן האָט זובאַוו. ער איז צוגעקומען צו אים, אים אַ שמויס געטאָן
 מיטן פּוס אין זייט און מיט אַ זיסער שטים, ציטערנדיק אינגאַנצן
 פון פּאַרנעניגן פון נקמה, געפרעגט:
 — נו, וואָס, שטראַפּנדיקער נביא? הא? נו-זשע, פּאַרווך אויך
 דעם טעם פון בכלל געפּאַנגענישאַפט, כע-כע-כע!
 — וואַרט... — האָט פּאַמאָ מיט אַ היזעריקן קול אַפּגעענט-
 פּערט, גיט קוקנדיק אויף אים. — וואַרט... איכיל זיך אַפרוען...

דעם צונג האָט איר מיר נישט צוגעפונדן... — נאָר זאָגנדיק דאָס, האָט שוין פאָמא פארשטאַנען, אז מער קען ער גאַנישט מאַן און גאָר-נישט זאָגן. און נישט דערפאַר קען ער נישט, ווייל מען האָט אים געבונדן, נאָר דערפאַר, ווייל ס'האָט שוין ביי אים עפעס אַלין אויס-געברענט און ס'איז אים געוואָרן פונסטער און ליידיק אויף דער נשמה....

צו זוכאַוון איז צוגעקומען ריעוניקאָוו. דערנאָך האָבן זיך איי-נער נאָכן אַנדערן גענומען דערנענטערן אַנדערע פון די געסט... באַבראַוו, קאַנאַנאַוו און נאָך עטלעכע מענטשן מיט יאָקאָוו מאַיא-קינען פראש זיינען אַהימעגאַנגען, שמועסנדיק צווישן זיך וועגן עפעס פאַרוואַרט און נישט דורך.

דער דאַמפער איז מיט פולן דאַמף געגאַנגען צו דער שטאַט. פון טרייסלעניש מיטן גאַנצן קאַרפוס האָבן אויף די טישן געצט-טערט און געקלונגען די פלעשלעך, און אָט דעם צעפראַכענעם און תּחננימדיקן קלאַנג האָט פאָמא געהערט קלערער פון אַלין. לעבן אים איז געשטאַנען אַ המון מענטשן, וואָס האָט צו אים גערעדט באַליידיקנדיקע דיר.

אַפער די פנימער פון אָט-די מענטשן האָט פאָמא געווען ווי דורך אַ געפּל און זייערע ווערטער האָבן נישט אָנגערירט זיין האַרץ. אין אים, אין דער טיפעניש פון זיין נשמה איז געוואַקסן עפעס אַ גרויסער, ביטערער געפיל; ער האָט נאָכגעשפּירט זיין וואַקס און כאַטש ער האָט עס נאָך נישט פאַרשטאַנען, האָט ער דאָך שוין אי-בערגלעכט עפעס בענקענדיקס, עפעס דערנידעריקנדיקס...

— דו באַטראַכט נאָר, — הולטאַי דו! — וואָסטו געמאַכט פון זיך? — האָט גערעדט ריעוניקאָוו. וואָס פאַר אַ לעבן איז איצט פאַר דיר מעגלעך? איצט וועט דאָך קיינער פון אונז נישט וועלן אַפּילד אַ שפּיי מאַן אויף דיר!

— וואָס האָב איך געמאַן? — האָט פאָמא געמייט זיך צו פאַר-שטיין. די סוחרים זיינען געשטאַנען אַרום אים אין אַן ענגער פינס-טערער מאַסע...

— נ-נ, — האָט זיך אָפּגערופּן יאַשטשוראַוו, — איצט, פאָמא, איז מיט דיר שוין געענדיקט...

- מ-מירן דיך... - האָט שטיל געברומט זוכאָוו.
 - בינד מיך פונאָנדער! - האָט פאָמא געבעטן.
 - דאָס ניט! - א שיינעם דאָנק!
 - בינד מיך אָפּ...
 - ס'שאַדט ניט! קענסט אַזוי אויך ליגן...
 - רופט צו דעם טויפּפּאַטער...
 נאָר יאָקאָוו מאַראַסאָוויטש איז גראַד צוגעקומען אליין. ער איז
 צוגעגאַנגען, זיך אוועקגעשמעלט האַרט לעבן פאַמען און געקוקט
 אויף זיין אויסגעצויגן געשטאַלט שאַרף, מיט שטרענגע אויגן, פאַ-
 טראַכט אים - און שווער אַ זיפּין געטאָן.
 - נו, פאַמא... - האָט ער אַ זאָג געטאָן.
 - הייסט מיך אָפּבינדן... - האָט פאַמא געבעטן שטיל מיט
 אַ דערשלאָגענער שטייב.
 - וועסט ווידער ווילדעווען? ניין, ליג שוין אַזוי... - האָט
 אים געענטפערט דער טויפּפּאַטער.
 - איך וועל מער אַ וואַרט ניט רייזן... איך שווער ביי גאָט!
 בינד מיך פונאָנדער... איך שעם זיך! קריסמוסן צוליב... איך בין
 דאָך ניט שיפור... נו, בינד מיר אָפּ, די הענט קענט איר לאָזן...
 - שווערסט זיך, אַז דו וועסט מער ניט ווילדעווען? - האָט
 מאַיאָקין געפרעגט.
 - אַ, גאָט... מער וועל איך ניט... מער נישט... - האָט
 פאַמא געקערעכט.
 מען האָט אים אָפּגעפונדן די פּיס, נאָר די הענט האָט מען
 אים נאָך געלאָזן פאַרבינדענע. ווען ער האָט זיך אויסגעוויפּן,
 האָט ער אַ קוק געטאָן אויף אלעמען און מיט אַ געבעכדוקן שמייכל
 שטיל אַרויסגעזאָגט:
 - אייער זיג...
 - מירן תמיד זיגן! - האָט דער טויפּפּאַטער אים געענט-
 פערט מיט אַ שטרענגן שמייכל.
 אַן איינגעפויגענער, מיט פאַרפונדענע הענט אויף הינטן, איז
 ער שוויגנדיק געגאַנגען צום טיש, ניט אויפדייבנדיק אויף קיינעם
 די אויגן. ער איז געוואָרן נידעריקער אין וואַקס און דאַרער. די

צעשויבערמע האָר זיינען אים געפאלן אויפן שטערן און אויף די
 שליפן; די צעריסענע און צעריבענע מאַנישקע איז געווען אַרויסגע-
 רוקט פון דער זשילעטקע, און דער קראַגן האָט אים פאַרשמעלט די
 ליפן. ער האָט געדרייט מיטן קאַפּ, כדי אַרונטערצורוקן דעם קראַגן אונ-
 טער דער גאַמבע, אָבער, — ער האָט דאָס ניט געקאָנט אויספירן.
 דאָן איז צוגעקומען צו אים דער גראַינקער אַלטיטשקער, פאַרריכט
 אים, וואָס מען דאַרף, אַ קוק געטאָן אים מיט אַ שמיכל אין די
 אויגן און געזאָגט:

— מע מוז איבערקומען...

איצט, אין מאַיאַקנים אַנוועזנהייט, האָבן די מענטשן, וועלכע האָבן
 זיך פריער געטשעפעט מיט פּאַמען, — געשוויגן, קוקנדיק מיט נייגערי-
 קייט און מיט אַ פראַגע אויפן אַלטן און דערוואַרטנדיק עפעס פון
 אים. ער איז געווען רויק, נאָר זיינע אויגן האָבן געגלאַנצט עפעס,
 ווי ניט באַגרייפנדיק דאָס געשעענע, — צופרידן און ליכטיק...

— גיט מיר בראַנפן... — האָט פּאַמאַ געבעטן, אַוועקוועגן-
 זיך זיך ביים טיש אין אַנשפּאַרנדיק זיך מיט דער ברוסט אָן ברענ-
 זיין אַיינגעפריגן. געשטאַלט האָט אויסגעזען נעבענדיק און אומ-
 באַהאַלפן. אַרום אים האָט מען גערעדט שטילערדייט, און גע-
 גאַנגען, ווי עפעס פאַרויכטיק. אַלע האָבן געקוקט דאָ אויף אים, דאָ
 אויף מאַיאַקינען, וועלכער האָט זיך אַוועקגעזעצט אַנטקעגנאויבער פּאַ-
 מען. דער אַלטער האָט אים ניט גלייך געגעבן בראַנפן.
 תחילת האָט ער זיך גיט צוגעקוקט צו אים, נאָכהער האָט ער, ניט
 אַיילנדיק זיך, אָנגעגאַסן אַ קעלישעק אין ענדלעך עס, שווייגנדיק,
 אוינטערגעטראָגן צו פּאַמעס ליפן. יענער האָט אויסגעזופּט דעם
 בראַנפן און געבעטן:

— נאָך!

— ס'קלעקט...! האָט מאַיאַקין געענטפערט.

באַלד דערזיף איז אַיינגעטרעטן אַ שווערע מינוטיקע שטיל-
 קייט. צום טיש איז מען צוגעקומען אָן גערודער, אויף די שטיף-
 פינגער, און צוויינענדיק, האָט מען אויסגעצויגן די האַלד, כדי צו
 דערזען פּאַמען.

— נו, פאָמקאָ, פאַרשטייטו כאָטש איצטער, וואָס די האָסט
אַפגעטאָן? — האָט מאַיאַקין געפרעגט. ער האָט גערעדט שטיל,
אַבער אלע האָבן געהערט זיין פראַגע.

פאָמאָ האָט אַ שאַקל געמאַן מיטן קאָפּ און אַפגעשוויגן.

— מוחל זיין — קען מען דיר ניט! — האָט מאַיאַקין פאָר-
געזעצט, הייבנדיק בעסט זיין שטים, — כאָטש מיר אלע — זיינען קריסטן,
נאָר מוחל זיין וועלן מיר דיר ניט... זאָלסטו וויסן זיין...

פאָמאָ האָט אויפגעהויבן זיין בליק און אַ פאַרקלערטער געזאָגט:

— אָבער וועגן אַיך, פאַפאָשאַ, האָב איך פאַרגעסן... וועגן
אַיך האָב איך נאָך גאַרנישט געזאָגט...

— אָט איז עס! — האָט מיט בימערניש אויסגעשריען מאַ-

יאַקין, ווייזנדיק מיט דער האַנט אויפן טויפּוון: — איר זעט?

ס'האָט זיך ווידער דערהערט אַ הייזעריקער פראַטעסטירנדיקער
געמורמל.

— נו, ס'איז אַלין איינס! — האָט פאָמאָ ממשיך געזען מיט

אַ זיפּין — אַלין איינס! ס'איז גאַרנישט... עפעס ממשותדיקס איז
דערפון ניט אַרויסגעקומען...

און ער האָט זיך ווידער איבערגעבויגן איבערן טיש.

— וואָס האָסטו געוואָלט? — האָט דער טויף-פאָטער שטרענג

געפרעגט.

— וואָס? — האָט פאָמאָ אויפגעהויבן דעם קאָפּ אויף די

טוהרים און זיך צעלאַכט.

— כ'האָב געוואָלט שוין...

— שיפור! פאַסקורניאַק!

— איך בין ניט שיפור! — האָט פאָמאָ אומעטיק דערווידערט.

איך האָב בסך-הכל אויסגעטרונקען צוויי גלעזלעך... איך בין געווען
דורכאויס ניכטער...

— אַפנים, — האָט געזאָגט פאַבראַוו, — ביסט גערעכט, יאָ

קאָוו טאַראַסאָוויטש: ער איז טאַקע ניט פייס זינען...

— איך? — האָט אויסגעשריען פאָמאָ.

נאך מען האָט אויף אים מערנישט געלייגט קיין זאַמט. ריעזניקאָוו,
זוכאַוו און באַבראַוו האָבן זיך איבערגעבוירן איבער מאַיאַקניען און
שטייל וועגן עפעס גענומען ריידן.

„אן אַפּוּטרוּפּסות“... — האָט פּאַמאַ דערהערט אַ וואָרט.
— איך בין ביים זינען! — האָט פּאַמאַ אַרויסגעזאָגט,
וואָרפּנדיק זיך אויפן ווענטל פון שטול און געקוקט אויף די סוחרים
מיט פאַרנעפלמע אויגן. — איך פאַרשטיי, וואָס איך האָב געוואָלט.
איך האָב געוואָלט זאָגן דעם אמת... איך האָב געוואָלט אַראַפּרייסן
אַיערע מאַסקעס...
אויס האָט ווידער אַרומגעקאַפּט אַן אומרו, און ער האָט פּלוצ-

לונג אַ ריס געטאָן די הענט, זיך מיענדיק צו פאַררייען זיי.

— ע-ע! וואָרט נאָך! — האָט אויסגערופּן באַבראַוו, אָנכאַפּט-
הויף אים פאַר די אַקסלען. — האַלט אים צו.

— נו, האַלט! — האָט מיט בענקעניש און ביטערניש גע-
זאָגט פּאַמאַ. — האַלט... אָבער אויף וואָס דאַרפט איר מיך?

— זיין רויק! — האָט שטרענג אַגעשרי: געטאָן אויף אים
דער טויף-פּאַמער.

פּאַמאַ איז אַנטשווייגן געוואָרן. ער האָט שוין פאַרשטאַנען,
אַז אַלין, וואָס ער האָט דאָ אָפּגעטאָן, האָט צו גאָרנישט געבראַכט,
אַז זיינע רייד האָבן ניט צעשמעטערט די סוחרים. אַט רינגלען זיי אים
אַרום אין אַ געדיכטער מאַסע און ער זעט אַפילו גאָרנישט, צו-
ליב זיי. זיי זיינען רויק, פעסט, באַציען זיך צו אים, ווי צו
אַ שיכור און סקאַנדאַליסט, און פּלאַנעווען עפעס קעגן אים. ער
האַט זיך דערפילט נעבענדיק, פאַרניכטעט, דערדריקט דורך
אַט דער פינסטערער מאַסע פון די שטאַרקע אין גייס, די קלוגע
און סאָלידע לייט. אים האָט אויסגעוויזן, אַז זינט ער האָט זיי גע-
זידלט איז שוין אַוועק אַסך צייט, אַזוי פיל צייט, אַז ער האָט
זיך גומא אַיצט אויסגעוויזן עפעס אַ פּרעמדער, וואָס פאַרשטייט
ניט, וואָס ער האָט אָפּגעטאָן די דאָזיקע לייט און צוליב וואָס ער
האַט דאָס געטאָן. ער האָט אַפילו געשפּירט אין זיך אַ באַליידיקונג,
ענדלעך אויף בושה פאַר זיך גומא. אים איז געוואָרן ענג אין האַלז און
ער האָט דערפילט אין ברוסט עפעס אַ זייטיקע זאַך, ווי עפעס שטויביקס

אָדער אַשיקס וואָלט פאַרשאַטן זיין האַרץ, וואָס האָט געקלאַפט
שווער און ניש גלייכמעסיק. ער האָט פאַר זיך גופא געוואָלט קלאַר
מאַכן זיין האַנדלונג, און האָט פאַמעלעך און פאַקלערט גערעדט,
ניש קוקנדיק אויף קיינעם.

— איך האָב געוואָלט זאָגן דעם אמת... צו דען איז דאָס
אַ לעבן?

— שוטה! — האָט מיט ביטול געזאָגט מאַיאַקין. — וואָס
פאַר אַן אמת קאַנטו זאָגן? וואָס פאַרשטייטו דען?

— דאָס האַרץ מיינט איז אויסגעווייטאָגט... איך פאַרשטיי!

וואָס פאַר אַ פאַרענטפערונג האָט איר אַלע פאַר גאָט? צוליב וואָס
לעבט איר? ניין, איך פיל... איך האָב געשפירט דעם אמת!

— ער האָט חרטה! — האָט זיך אָפּגערופן ריעזניקאָו מיט
חוק.

— לאָז אים! — האָט אויך מיט ביטול זיך אָפּגערופן באָב-
ראָוו.

עמעצער האָט צוגעגעבן:

— שוין פון זיינע רייה איז צו זען, אז ער איז גערירט פון
זינען...

— דעם אמת צו זאָגן — זיינען ניש אַלע באַרופן! — האָט
שטרענג און מיט מוסר געזאָגט יאַקאָו מאַראַסאָוויטש, אויפהויבנדיק
די האַנט אינדערהויך. דעם אמת פאַקט מען ניש מיטן האַרץ, נאָר מיטן
שכל... פאַרשטייטו דאָס? אויב דו האָסט דאָס דערשפירט, איז
דאָס פוסטע זאָכן! אַ קו פילט אויך, ווען מען רייסט איר פאַרן
עק. און דו — פאַרשטיי! פאַרשטיי אַליין! פאַרשטיי אויך דעם
שונא... זיי תופס, וועגן וואָס ער טראַכט אין שלאָק, און דאַן דער-
לאַנג אים!

ווי געוויינלעך האָט מאַיאַקין געפרווט זיך דאָ אויך צו פאַר-
נעמען מיט זיין פראַקטישער פילאָסאָפיע, נאָר פאַרשטייענדיק באַ-
צייטנס, אז דעם באַזיגטן לערנט מען ניש קיין מלחמה, האָט ער
אויסגעהערט. פאַמאָ האָט אַ קוק געמאַן אויף אים מיט אַ מעמלן בליק
און אויסטערליש געשאַקלט מיטן קאַפּ...

— שעפס! — האָט מאַיאָקין אַ זאַג געמאַן.

— לאָז מיך צורו: — האָט תּחננימדיק געבעטן פּאַמאַ. —
אַלין איז אַייערס! נו, — וואָס נאָך ווילט איר? נו, איר האָט מיך
צעמראָטן... צעמוקט... דאָס קומט מיר! וואָס בין איך? אַ גאַט!...
אַלע האָבן אויפּמערקואַם זיך צוגעהערט צו זיינע ווערטער.
אין אַט דער אויפּמערקואַמקייט איז געווען עפעס פּאַראורטיילנדיקס,
בײַזוס...

— איך האָב געלעבט, — האָט פּאַמאַ געוואָגט מיט אַ הייזע-
ריקן קול. — געווען... געמראַכט. ס׳האָט אָנגערופן בײַ מיר אין
האַרצן פון טראַכטן! און אַט האָט געפלאַצט דער געשוויר... איצט בין
איך שוין אינגאַנצן אַן אָפּגעשוואַכטער, — פונקט דאָס גאַנצע
בלוט וואָלט אויסרוגען... ביז היינט האָב איך געלעבט... געמראַכט
דאָך, אַז אַט וועל איך זאָגן דעם אמת... נו, האָב איך שוין געוואָגט...
ער האָט גערעדט איינטעניק, און ס׳איז געווען ענלעך, ווי

ער וואָלט גערעדט פון היץ...

— איך האָב שוין אַלין אַרויסגעוואָגט... און בלויז זיך אויס-
געליידיקט... מער גאַרנישט! קיין שום סימן נישט געבליבן פון מיינע
רייד... מער גאַרנישט... אויף וואָס האָפט מען איצטער? אַלין
איז געבליבן, ווי געווען...

יאַקאָוו טאַראַסאַוויטש האָט זיך נישט זיך צעלאַכט.

— וואָס-זשע, — האָסט געמיינט מיטן צונג אָפּלעקן אַ באַרג?
האָסט אָנגעקליבן שנאה פאַר אַ וואַניץ און גענאַנגען אויף אַ בער?
איז וואָס? פאַרזעעניש דו... דער טאַטע דיינער וואָלט דאָס דיך
איצט געווען אין אַזאַ מעמד... עך!

— און דאָך, — האָט פּלוצלונג הויך און זיכער זיך אָפּגע-
רופן פּאַמאַ און זיינע אויגן האָבן זיך פונסניי צעפלאַקערט, —
און דאָך — זייט איר אין אַלין שולדיק! איר האָט איבערגעפירט
דאָס לעבן! איר האָט אַלין ענג געמאַכט... צוליב אַיך איז אַ שטי-
קעניש... צוליב אַיך! און הגם מיין אמת קעגן אַיך איז שוואַך...
איז דאָס דאָך פאַר אַן אמת! איר — פאַרמלוכטע! זייט אַלע
פאַרשלאָטן...

ער האָט זיך אַ ועיך געטאָן אין שטול, פרויבירנדיק באַפרייען די הענט, און זיך צעשריען, שפריצנדיק גרויאַם מיט די אויגן:
— בינד מיך אָפּ!

מען האָט אים נאָך ענגער אַרומגערינגלט, די פנימער ביי די סתרים זיינען געוואָרן ערנסטער, און ריעוניקאָוו האָט אים מיט גומן געבעטן:

— טומל ניט, סקאַנדאַלעווע ניט! באַלד קומען מיר אין שטאַט... מאַך זיך ניט מיאום און פאַרמיאום אייך ניט אונז... מיר קענען דאָך ניט דיר גלייך פון האַפּן — אין משוגעים הויז אָפּשיקן?

— יאָ-אַ? — האָט פּאַמאַ אַ געשריי געטאָן. — איז ווילט איר מיר טאַקע אין אַ משוגעים-הויז אָפּפירן?

מען האָט אים ניט געענטפערט. ער האָט געקוקט אויף זייערע געזיכטער און אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ.

— האַלט זיך הויק!... מירן דיר אָפּבינדן!... — האָט עמעצער געזאָגט.

— ניט נייטיק! — האָט פּאַמאַ געענטפערט. — אַלין איינס... אַ שפיי! סוועט גאַרנישט זיין...

און זיין רידן האָט ווידער געהאַט אַ פנים, ווי ער וואָלט גע-רעדט פון הייך.

— איך בין אַ פאַרפאַלענער... איך ווייס! אָבער ניט צוליב אייער כוח... נאָר צוליב מיין שוואַכקייט... יאָ! איר זייט אויך ווערים פאַר גאָט... וואַרט! איר וועט דערשטיקט ווערן... איך בין אַ פאַר-פאַלענער פון בלינדקייט... איך האָב אַסך געזען און בין געוואָרן בלינד... ווי אַ נאַכט-פריגל... נאָך זיינגלחויז, געדענק איך... האָב איך געטריבן אַ נאַכט-פריגל צו אַ גראָבן... ער איז געפלוין און זיך אָן עפעס אָפּגעקלאַפּט... די זון האָט אים פאַרבלענדט... האָט ער דך אינגאַנצן צעשלאָגן — און פאַרלאָרן געגאַנגען... דער טאַטע האָט מיר דעמאָלט געזאָגט: אַזוי איז אויך אַ מענטש: ער שליי-דערט זיך אַרום, שליידערט זיך, צעקלאַפּט זיך, מאַכערט זיך אין וואַרפּט זיך אויף וואָס עס מאַכט זיך... אַבי נאָר אָפּצורוען... עי! בינד מיר אָפּ די הענט...

זיין פנים איז בלייך געוואָרן, זיינע אויגן האָבן זיך פאַרמאַכט,
זיינע פלייצעס האָבן זיך אַ צאַפּל געטאַן. אַן אַרומגעפליקטער
אין צעקנייטשטער, האָט ער זיך אַ וויג געטאַן אייפן שטול, זיך
אַ זעץ געטאַן מיט דער ברוסט אָן ברעג טיש און גענומען עפעס
שעפטשען...

די מוחרים האָבן זיך פילדייטיק איבערגעקוקט. אַנדערע האָבן
געשמורכעט איינער דעם צווייטן אין זייט און שוויגנדיק אָנגעוויזן
מיט די קעפּ אויף פאַמען. יאַקאָו מאַיאַקינס פנים איז געווען אומ-
באוועגלעך און פינסטער, ווי אויסגעהאַקט פון שטיין.

— אפּשר אָפּבינדן? — האָט געשעפטשעט באַבראַו.

— אָט קומען מיר שוין נעענטער...

— ניין, מען דאַרף ניט... — האָט מיט אַ האַלבער שטימ
געענטפערט מאַיאַקין. — מירן אים איבערלאָזן דאָ... עמעצער זאָל
שיקן נאָך דער קאַרעטע... און גלייך אין שפּיטאַל...

— און וואו זאָל איך זיך אָפּרווען? — האָט ווידער געפלאַפּלט
פאַמאַ. — וואוהין וועל איך זיך אַהינטאַן? — און ער איז גע-
בליבן פאַרגליווערט אין אַ אומבאַקוועמער פּאָזע פון אַ צעבראַכע-
נעם, אינגאַנצן אָן אויסגעקרימטער, מיט אַן אויסהרוק פון ווייטאַ:
אויפן פנים...

מאַיאַקין האָט זיך אויפגעהויבן פון אַרט און אַוועק אויבן,
וואַרענענדיק אין דער שטיל:

— ניט אַכטונג... ער זאָל, חלילה, אין וואַסער ניט אַ שפרונג
טאַן...

— אַ רחמנות אויפן יונג... — האָט באַבראַו אַ זאָג גע-
טאַן, קוקנדיק אין דער זייט, וואו יאַקאָו טאַראַסאָוויטש איז אַוועק.
— קיינער איז אין זיין משוגעת ניט שולדיק... — האָט אָן
אָנגעמורעטער געענטפערט ריעזניקאָו.

— יאַקאָו — אַפנים... — האָט, צושאַקלענדיק מיטן קאָפּ אין
מאַיאַקינס זייט, אַרויסגעפליסטערט זוכאַו.

— יאַקאָוו? ער האָט דאָ ניט פאַרשפּילט...

— נ'אָ-אָ... ער'ט איצטער... כע-כע!

— ער'ט אים שוין באַוואַרדן... כע-כע-כע!

זייער שמילער געפליסמער און געלעכטער האָבן זיך צו-
נייפגענאָסן מיטן קרעכצן פון דער מאַשין און האָבן, קענטיק, ניש
דערגרייכט צו פאַמען. ער האָט אומבאוועגלעך געקוקט פאַר זיך
מיט אַ פאַרלאַשענעם בליק, און בלויז זיינע ליפן האָבן זיך קוים
באוועגט...
— דער זון איז צו אים צוריקגעקומען... — האָט פאַפּ-
ראָוו געשעפטשעט.

— איך קען אים, דעם זון זיינעם, — האָט זיך אָפגערופן
יאַטשטשוראַוו. — איך האָב אים געטראָפן אין פּערס...
— וואָס פאַר אַ מענטש איז ער?
— אַ זאַבלעכער... אַ קלוגער יונג...
— נו?

— ער פירט אָן מיט אַ גרויסן געשעפט אין אוסאַל...
— הייסט עס, אַז אָט דעם דאַרף נישט יאַקאַוו... נישט... אָט
וואו ס'האַלט!

— זעט — ער וויינט?
— אָ?

פאַמאַ איז געווען אַן אָנגעשפּאַרטער אויפן אַנלען פון שטול
מיט אַן אַראָפגענידערטן קאַפּ אויף אַן אַקסל. זיינע אויגן זיינען געווען
געשלאָסן און פון אונטער די וועס האָבן זיך איינע נאָך דער צווייטער
געקייקלט טרערן. זיי זיינען גערונען איבער די פאַקן אויף די וואָג-
צעם... פאַמעס ליפן האָבן קאַנוואַלסיוו אויסגעציערט אין די
טרערן זיינען פון די וואָנצעס אַראָפגעפאַלן אויף דער פרוסט. ער
האַט געשוויגן אין זיך נישט גערירט, נאָר זיין פרוסט האָט זיך
געהויבן שווער און נישט גלייכמעסיק. די סוהרים האָבן געקוקט אויף
זיין בלייבן, איינגעפאַלענעם און אויסגעפייניקטן פנים, וואָס איז גע-
ווען נאָס פון טרערן, אויף זיינע ליפן, וועלכע האָבן זיך אין די
ווינקלען גידעריק אַראָפגעלאָזט, און שמיל און שווינגנדיק האָבן זיי
זיך גענומען דערווייטערן פון אים...

אין אָט איז פאַמאַ געבליבן אַליין מיט די פאַרפונדענע הענט
אויף הינטן ביים מיט מיט די אָנגעשטעלטע שמרציקע פלים און
פאַרשיידענע שיריים פון דער סעודה. צייטנווייז פלעגט ער לאַנגזאַם

אויפמאכן די שווערע, אָנגעשוואַלענע וויעס אז זיינע אויגן, פאַר-
לאַשענע און טרויעריקע, האָבן געקוקט אייפן מיט, אויף וועלכן
אַלין איז געווען שמוציק, צעשמערט און איבערגעקערט...

כזיינען אַוועק דריי יאָר.

מיט אַ יאָר צוריק איז יאַקאָו טאַראַסאָוויטש מאַיאַקין גע-
שטאַרבן. שטאַרבנדיק ביים פּולן פּאַוואָסזוין, איז ער פאַרבליבן זיך
טריי, און עטלעכע שעה פאַרן טויט גערעדט צום זון, צי דער טאָכ-
טער און צום איידעם:

— נו, קינדערלעך, — לעבט רייך! יאַקאָו האָט זיך אָנגע-
געסן שוין מיט אלע גראָן. הייסט עס, אז שוין צייט פאַר יאַקאָו
זיך אָפּצוטראַגן פונדאַנען... איר זעט — איך שטאַרב, אָבער איך
בין ניט פאַרצווייפלט... און דאָס וועט מיר גאָט פאַרדעכענען...
איך האָב אים, דעם טוב ומטיב, נאָר מיט שפּאַסן פּאַאומרוקט, אָבער
קינמאַל ניט — מיט טענות-ומענות. אָך!... גאָט! איך בין צו-
פּרויך, וואָס איך האָב געקענט לעבן... מיט דיין חסד! אַדיע קינ-
דערלעך... לעבט פּריינטלעך... און קליגט זיך ניט צופיל. ווייסט —
ניט דער איז אַ קדוש, וואָס פּאַהאַלט זיך פון עבירות און ליגט
זיך הייבן... מיט מורא וועסטו זיך ניט פּאַהאַלטן פון זינד... וועגן
דעם רעדט זיך אין משל וועגן די טאַלאַנטן... און ווער סוויל אין
לעבן זיך צו עפעס דערשלאַגן — דער האָט ניט מורא פאַר זינד...
דעם פעלער וועט גאָט אים מוחל זיין... גאָט האָט פּאַשטימט דעם
מענטש אויף צו מאַכן אַ לעבן... אָבער ער האָט אים ניט געגעבן
גענוג שכל... הייסט עס, אז ער וועט ניט אַזוי שטרענג מאַנען די
חובות... ווייל ער איז הייליק און פול מיט רחמים...
ער איז געשטאַרבן נאָך אַ קורצער, אָבער זייער יסורידיקער
גסיסה...

יעזשאָוון האָט מען צוליב עפעס אַרויסגעשיקט פון שטאָט, אינ-
גיכן נאָך דער געשעעניש אייפן דאַמפּער.

אין שטאָט איז אויפגעקומען אַ נייער גרויסער האַנדלס-הויז
אינמער דער פּירמע: „טאַראַס מאַיאַקין און אַפּריקאַן סמאָלין“...

פאר די גאנצע דריי יאר האָט מען פון פאָמען נישט גע-
דערט. מען האָט גערעדט, אז נאָך זיין ארויסגיין פון שפיטאל
האָט אים מאַיאקין אָפגעשיקט ערגעץ אויפן אוראל צו די קרובים
פון זיין מוטער.

ניט לאנג צוריק האָט זיך פאָמא פאָויון אויף די גאסן פון
שטאָט. עפעס אן אויסגעריבענער אַזאַ, אַ צעקנייטשטער און שוואַכ-
זיניקער, תמיד אַ שימורער, פלעגט ער זיך ווייזן — אַמאָל אַ מרה-
שהורהדיקער, מיט פאַרוואַלקנטע ברעמען און מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן
קאָפּ אויף דער ברוסט, אַמאָל אַ שמייכלדיקער מיט אַ נעבעכדיקן און
אימעטיקן שמייכל פון אַ גליקלעכן. אַמאָל פלעגט ער ווילדעווען,
אַפער דאָס פלעגט טרעפן זעלטן. וואוינען וואוינט ער ביי דער שוועסטער
אין הויף, אין צוגעפויטן פליגל...

די סוחרים און שטאָטישע לייט, וועלכע קאָנען אים, לאַכן
פון אים אָפּ. פאָמא גייט אויף דער גאס און פלוצלונג גיט אים
עמעצער אַ רוף מיט אַ אויסגעשריי:

— עי, דו, נביא! קום אהער!

פאָמא גייט זייער זעלטן צו דעם, וואָס רופט אים, —
ער מיינט אים מענטשן און האָט ניט ליב צו ריידן מיט זיי. נאָר
ווען ער קומט יאָ צו, — זאָגט מען אים:

— גו-זשע, זאָג עפעס אַ וואָרט וועגן סוף פון דער וועלט,
האָ? כע-כע-כע! גו-ביא!

.....

